กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปริญญานิพนธ์

ของ

กมลวรรณ คารมปราชญ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปริญญานิพนธ์

ของ

กมลวรรณ คารมปราชญ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2553

ประกาศคุณูปการ

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ จากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัช จงสืบพันธ์ และศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ ที่กรุณาเป็นประธานสอบปริญญานิพนธ์นี้ รวมถึงอาจารย์ ดร.ยุทธนา ไชยจูกุล ที่เป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าในการพัฒนาการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่ทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่งให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่การศึกษาระดับปริญญาโทจนถึงปริญญาเอก รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกๆ ท่านในสถาบันฯ ที่ช่วยเหลือ ชี้แนะสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ในเชิงประจักษ์ถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมอย่างละเอียดลึกซึ้ง และผู้วิจัยขอเป็นหนึ่งกำลังใจที่สนับสนุนให้ทุกๆ ท่านทำความดีเพื่อประเทศชาติสืบต่อไป

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ร่วมรุ่นปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์รุ่น 4 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนำโชค คารมปราชญ์(ผู้ล่วงลับ) และคุณแม่ดาราวรรณ เปรมาตุน ที่ได้มอบชีวิต สติปัญญา ให้การศึกษา และให้การอบรมกล่อมเกลาแก่ผู้วิจัยในทุกๆ เรื่อง จนทำให้ผู้วิจัย มีความอดทน มุ่งมั่น ตั้งใจ และมีความพยายามในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน และเป็นพลังใจสำคัญที่ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลงได้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณลุงนำพล คารมปราชญ์ ที่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้การสนับสนุน ในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน และเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตและการทำงานให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงเป็นหนึ่งพลังใจสำคัญที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบคุณ คุณวัฒนะ คล้ายแก้ว ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาตลอดทั้งในการเรื่องเรียนและการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บุพการีผู้มีพระคุณ ตลอดถึงครูอาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมกล่อมเกลาในสิ่งที่ดีงามให้แก่ผู้วิจัยมาตั้งแต่ในช่วงวัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน

กมลวรรณ คารมปราชญ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ.....**	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
	ปัญหาการวิจัย.....	6
	ขอบเขตการวิจัย.....	6
	ความสำคัญของการวิจัย.....	7
	นิยามคำศัพท์.....	8
2	**แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....**	**11**
	คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	11
	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและผลลัพธ์.....	23
	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	60
	แนวคิด ทฤษฎีทางด้านจิตสังคมกับพฤติกรรมจริยธรรม.....	60
	แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนากับพฤติกรรมจริยธรรม.....	61
	การศึกษารายกรณี.....	64
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	72
3	**วิธีดำเนินการวิจัย.....**	**74**
	กรณีศึกษาในการวิจัย.....	74
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
	จริยธรรมในการวิจัย.....	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
	การประเมินความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	80
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	**สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1……..**	**83**
	ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1……	83
	ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 1.....	130
5	**สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2……..**	**151**
	ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2……	151
	ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 2.....	214
6	**สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3……..**	**233**
	ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3……	233
	ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 3.....	287
7	**สรุปและอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย……...**	**307**
	กรณีศึกษาในการวิจัย……	308
	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	309
	ข้อเสนอแนะ.....	333
	บรรณานุกรม.....	**338**
	ภาคผนวก.....	**357**
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	**373**

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	รายละเอียดของกรณีศึกษา.....	82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและผลลัพธ์ 53

2 ความเชื่อมโยงระหว่างความผูกพันต่อพรรคการเมืองกับความต้องการของกลุ่ม…….. 58

3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 132

4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบรรพบุรุษ บิดา มารดาและเครือญาติกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 134

5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความผูกพันต่อพรรค A และการสนับสนุนพรรค A ของบิดามารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 136

6 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 138

7 ความสัมพันธ์ระหว่างการอุปสมบทในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 140

8 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 141

9 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 143

10 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 144

11 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 148

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

12 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 149

13 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 150

14 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 216

15 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบรรพบุรุษ บิดา มารดาและเครือญาติกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 218

16 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความผูกพันต่อพรรค A และการสนับสนุนพรรค A ของบิดามารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 219

17 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 221

18 ความสัมพันธ์ระหว่างการอุปสมบทในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 222

19 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 224

20 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร (กิจกรรมโต้วาที)กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 225

21 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 227

22 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 229

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

23 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 231

24 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 232

25 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 289

26 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบรรพบุรุษ บิดา มารดาและเครือญาติกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 290

27 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 292

28 ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรพชาในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 293

29 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 294

30 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 296

31 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 298

32 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 299

33 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 302

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

34 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 304

35 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 305

36 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากครอบครัวกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 313

37 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 315

38 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 321

39 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่กรณีศึกษาได้รับจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 323

40 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสื่อมวลชนกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 326

41 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากพรรคการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... 332

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทคัดย่อ

ของ

กมลวรรณ คารมปราชญ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2553

กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2553). *กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.* ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัช จงสืบพันธ์, ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents) ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents) ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สังกัด ในประเด็นต่อไปนี้ (1)ทำความเข้าใจถึงวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ตัวการ(Agents) ที่เกี่ยวข้องใช้ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2)ทำความเข้าใจถึงบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ (3)ทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษารายกรณี(Case Study) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต(Life History หรือ Case History) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Dept Interview)กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปี พ.ศ. 2552 โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเลือกกรณีศึกษาแบบ Intensity Sampling เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการคัดเลือกโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเชิงลึกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 ราย โดยกรณีศึกษาทั้งหมดเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 52 - 55 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพก่อนได้รับการเลือกตั้งคือ ข้าราชการครูและนักการเมืองท้องถิ่น สังกัดพรรคการเมือง A (ชื่อสมมติ) โดยไม่เคยย้ายพรรคการเมือง และได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันเป็นเวลา 4 - 7 สมัย

ผลการวิจัยพบว่า ตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้กับกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง โดยกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมมีรายละเอียดดังนี้

1) สถาบันครอบครัว กรณีศึกษามีบิดามารดา บรรพบุรุษ และเครือญาติ เป็นต้นแบบใน 3 ประเด็น คือ (1)การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา ส่งผลให้กรณีศึกษามีความเมตตา กรุณาต่อประชาชน มีการลงพื้นที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน และเป็นที่ปรึกษาให้กับประชาชน (2)การเสียสละทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่งผลให้กรณีศึกษามีความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม และ(3)การสนับสนุนพรรคการเมือง ส่งผลให้กรณีศึกษามีความผูกพันและมีการทำงานเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองที่สังกัด ประกอบกับภายในครอบครัวมีบรรยากาศหรือมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลให้กรณีศึกษาเริ่มต้นก่อรูปอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย มีความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

2) สถาบันศาสนา กรณีศึกษาได้ผ่านการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และได้ผ่านการบรรพชาเป็นสามเณร ส่งผลทำให้กรณีศึกษาได้รับการอบรมกล่อมเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์ มีจิตใจฝักใฝ่ในพระพุทธศาสนา มีความเมตตา กรุณา มีการละเว้นและละอายต่อการกระทำชั่ว การทุจริตและประพฤติมิชอบ

3) สถาบันการศึกษา กรณีศึกษามีการเรียนในคณะรัฐศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ประกอบกับกรณีศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การเป็นหัวหน้าชั้น และประธานนักเรียนที่มาจากการเลือกตั้ง และการเป็นกรรมการศูนย์การนิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทย รวมถึงกรณีศึกษาได้เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยส่งผลทำให้มีการพัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย พัฒนาความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และพัฒนาความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง กรณีศึกษายังได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาที ส่งผลทำให้พัฒนาทักษะการพูดและการสื่อสารในชีวิตประจำวันและการทำงานการเมือง

นอกจากนี้ยังพบว่ากรณีศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือกิจกรรมศาลาวันเด็ก ได้แก่ กิจกรรมเข้าค่าย กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมในการต้อนรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเยาวชนจากต่างประเทศ ส่งผลให้กรณีศึกษาได้พัฒนาความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

4) สื่อมวลชน กรณีศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง การทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก ส่งผลให้กรณีศึกษามีความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และมีความผูกพันต่อพรรคการเมือง

5) พรรคการเมืองที่สังกัด กรณีศึกษามีการเรียนรู้ทางการเมืองจากพรรค A ด้วยการมีส่วนร่วมในโครงการของพรรค A ก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกของพรรค A และภายหลังจากที่เป็นสมาชิกของพรรค A แล้วกรณีศึกษาได้เรียนรู้ทางการเมืองผ่านการอบรมสมาชิกพรรค การสื่อสารพูดคุยและการทำงานร่วมกับสมาชิกพรรคท่านอื่น และการได้เห็นแบบอย่างแนวคิด แนวปฏิบัติ และ

พฤติกรรมการทำงานจากสมาชิกพรรคท่านอื่น รวมถึงได้เรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A ผ่านการอบรมสั่งสอน การสื่อสารพูดคุย และการเห็นแบบอย่างในการทำงานและพฤติกรรมส่วนตัว ส่งผลทำให้กรณีศึกษามีความผูกพันต่อพรรค A มีอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A นอกจากนี้กรณีศึกษามีการรับรู้ว่าพรรค A มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ส่งผลให้กรณีศึกษามีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

Moral Political Socialization of Members of the House of Representative

AN ABSTRACT

BY

KAMOLWAN KAROMPRACH

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Doctor of Philosophy Degree in Applied Behavioral Science Research

at Srinakharinwirot University

May 2010

Kamolwan Karomprach. (2010). *Moral Political Socialization of Members of the House of Representative.* Doctor of Philosophy Degree in Applied Behvaioral Science Research. Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Dusadee Yolao, Assist. Prof. Dr. Chalat Chongseubphun, Prof. Dr.Thirapat Serirangsan

The purpose of this research was to understand the moral political socialization of members of the House of Representative socialized by agents concerning with political socialization process such as family, religious institute, educational institute, mass media, and political party before and after taking the position.

The researcher aimed to understand the processes occurring in moral political socialization by agents in terms of socialization technique, socializing agents' climate and context and received outcomes especially issue relevant to duty performance of the members of the House of Representative' duty

Qualitative method using by Case Study. Data was collected by Life History or Case History and In-Dept Interview. Key informants were the 3 members of the House of Representative who occupies in 2009. They were selected by intensity sampling. In addition, they were considered from profile and selected by experts. Their characteristics were male, 52-55 years old, Buddhism. They used to be teachers and local politicians before taking the position and were member with party "A" and never transferred including were continuously elected for 4-7 periods.

The results revealed that agents in moral political socialization for the 3 key informants composed of family, religious institute, educational institute, mass media, and political party. The processes of moral political socialization by the agents were as follows ;

1) Family Parent, ancestors and relations were their model in 3 issues composing of (1) belief and way of life according with Buddhism effected on cases' benevolence to people, taking care of people' s happiness and sorrow ,and being consultants (2) dedicating to public made cases to dedicate in work to public, and (3) supporting to political party led cases to commit and to work for supporting the political party which they hold. Besides, family's democracy climate and rearing made cases to form feeling about democratic ideology, political efficacy, conscious and responsible in assigned duty.

2) Religious institute Cases used to go into priesthood. These mind were socialized as being aesthetic, concentrating in Buddhism, benevolence, being ashamed in bad behaviors and corruption.

3) Educational institute Cases studied in faculty of political science and law,so they had the knowledge and understanding in role and duty performance. They participated in extra activities about democracy by elected as leader, president of students and committee of The Student Teachers Center of Thailand. Also, they studied in the class that had democratic climate, it effected on development in democratic ideology, feeling about political efficacy and conscious and responsible in assigned duty. Moreover, a case participated in debate activity; it developed communication skill in daily and work life. Including a case also participated in child activities such as camping, singing and culture exchange with adolescences from abroad. Then, cases were developed in feeling about political efficacy, conscious and responsible in assigned duty, and dedicating to public.

4) Mass Media Cases adopted political news about political situation, work of members of the House of Representative and political parties since they were young. It effected on their political conscious, feeling about political efficacy and party identification.

5) Political party Cases learned in politic from political party “A” which they hold by participating in projects of the party before being the member. When they were the member, they were socialized, communicated and worked together with others. They had the role model including concept, good practice and work performance from the other members and older politicians. It made them to commit and have the ideology according with political party “A”. In addition, they perceived that political party “A” had democratic climate which caused them to have democratic ideology, conscious and responsible in duty of members of the House of Representative and to feel about political efficacy.

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทน(Representative Democracy) ซึ่งผู้แทนของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2550 นั้นคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ว่าประกอบด้วย **1)บทบาทในด้านนิติบัญญัติ** คือ การริเริ่มเสนอกฎหมาย การร่วมเสนอร่างพระราชบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติในขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะในการอภิปรายเพื่อรับหลักการการร่วมขอแปรญัตติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมาย การช่วยกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติในฐานะกรรมาธิการ และในฐานะผู้แทนเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร **2)บทบาทในด้านการตรวจสอบฝ่ายบริหาร** ซึ่งสามารถทำได้หลายช่องทางด้วยกัน คือ การตั้งกระทู้ถามสด กระทู้ทั่วไป การเสนอญัตติเพื่อเปิดอภิปรายในประเด็นต่างๆ การเสนออภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี การเสนอชื่อถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมาธิการอีกหลายคณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้ไปทำหน้าที่กรรมาธิการเพื่อทำการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล อาทิ การตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลและ **3)บทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชน คือ** การให้ความช่วยเหลือ แก้ไข และประสานงาน ให้กับประชาชน ช่วยวิเคราะห์ปัญญาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และพัฒนาสภาพสังคมให้ดียิ่งขึ้น(สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.2551)

ตามที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นผู้แทนของประชาชนที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง เนื่องจากการแสดงบทบาทหน้าที่หรือการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารราชการแผ่นดินทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชน และความมั่นคงของประเทศชาติ(สมชาติ เจศรีชัย. 2550: 671-672) ด้วยความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่ได้

กล่าวไปแล้วนั้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้า หรือถูกพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมได้ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้แทนของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์โดยยึดมั่นตามหลักคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกด้านด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อคำพูดหรือคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน มีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง รวมถึงมีความเพียรพยายามและตั้งใจที่จะปฏิบัติงานทุกอย่างให้บังเกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติมากกว่าการเห็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ(ทิพย์พรรณ นพวงศ์และคณะ.2542: 1)

ในทางกลับกันหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรมแล้วย่อมจะส่งผลเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งหากพิจารณาย้อนกลับไปตั้งแต่ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่ถือเป็นการละเมิดคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นผลทำให้ประชาชนมีทัศนคติในเชิงลบต่อระบบการเมืองของประเทศ และผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สถานการณ์ดังกล่าวอาจจะนำไปสู่การขาดความไว้วางใจทางการเมือง รวมถึงการเกิดวิกฤติศรัทธาต่อระบบการเมือง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่จะทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการเมืองและละเลยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงการสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล แต่จะเป็นสาเหตุที่จะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองแสดงออกมาในรูปแบบของการคัดค้าน ต่อต้าน หรือการประท้วงที่อาจจะนำไปสู่ความรุนแรงได้ในที่สุด หากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือแสวงหาทางออกในแนวทางหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเหล่านั้นได้(Milbrath &; Goel.1977: 69) ซึ่งปรากฏการณ์ ดังกล่าวนั้นไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550 อีกทั้งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นกับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถือเป็นภาพสะท้อนของการละเมิดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่นั้น มีสาระสำคัญพอจะสรุปเป็นประเด็นหลักได้ 2 ประการ(ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. 2549: 159) คือ

1)การละเมิดจริยธรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง หรือเพื่อสืบต่ออำนาจทางการเมือง ได้แก่ การซื้อสิทธิ์ ซื้อเสียงเพื่อให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงให้ตนเองด้วยเงินทองและสิ่งของ รวมถึงมีการโจมตีฝ่ายตรงข้ามด้วยการให้ร้ายทางวาจาเพื่อให้ประชาชนหันมาสนับสนุนตนเองและพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัด

2) การละเมิดจริยธรรมในระหว่างที่อยู่ในอำนาจทางการเมืองหรือระหว่างที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติ ด้วยการทุจริต คอรัปชั่น รวมถึงมีการใช้อำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนนโยบาย หรือกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และพวกพ้อง มีการละเลยที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง ได้แก่ การไม่อุทิศเวลาให้กับการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ การขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรจนเป็นเหตุทำให้องค์ประชุมไม่ครบ การขาดประชุมคณะกรรมาธิการ การไม่เอาใจใส่ต่อการทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน คือ ไม่ออกเยี่ยมเยียนประชาชนนอกฤดูการเลือกตั้ง ไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง และไม่ใส่ใจต่อปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน รวมไปถึงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนมีการเลือกปฏิบัติ คือ ให้ความใส่ใจ หรือดูแลเฉพาะประชาชนที่เป็นหัวคะแนน หรือฐานเสียงของตนเอง แต่ละเลยที่จะใส่ใจกับประชาชนกลุ่มอื่นที่ไม่ได้ให้การสนับสนุนฝ่ายตนเอง รวมทั้งการใช้งบประมาณของทางราชการเพื่อสร้างฐานเสียงให้กับตนเอง นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการประกอบอาชีพอื่นที่สามารถใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ไปเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง และมีการใช้ข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

จากปัญหาการละเมิดจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ส่งผลให้สถาบันทางการเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแสวงหาแนวทางในการแก้ไข ป้องกัน และควบคุมปัญหาดังกล่าว ซึ่งได้เริ่มต้นตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2540 ในหมวด 5 มาตรา 77 ที่ได้มีการระบุไว้ว่า *"รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตราฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่"* จนเป็นที่มาของการจัดทำข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 และสืบเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2550 ในหมวด 13 มาตรา 279 และ 280 ที่ได้กล่าวถึงมาตราการในการควบคุมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของกลไกการดำเนินการ การบังคับใช้ และขั้นตอนการลงโทษ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.2551) ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการในการแก้ไข ป้องกัน และควบคุมที่ดีวิธีการหนึ่งที่อาจจะลดปัญหาการละเมิดจริยธรรมลงได้ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามเมื่อข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมต่างๆ ออกมา ปรากฏว่าได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากนักวิชาการและนักการเมืองอาวุโสบางท่าน โดยประมวลจริยธรรมถูกมองว่าเป็น

การควบคุมจริยธรรมแต่เพียงเปลือกนอกของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เพราะการทำตามประมวลจริยธรรมดังกล่าวนั้นถือเป็นทำดีตามกฎหมายไม่ใช่การทำดีเพราะจิตสำนึก โดยนักวิชาการและนักการเมืองอาวุโสกลุ่มดังกล่าวมีความเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในตนเอง มากกว่าการทำตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนของประชาชน และที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์จำนวนมหาศาลของประเทศชาติ(วันมูหะมัดนอร์ มะทา. 2543)

กล่าวได้ว่า การสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นภายในใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเอง เป็นวิธีการที่จะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของการเป็นผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นกระบวนการระยะยาวที่ต้องอาศัยกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างเป็นระบบตั้งแต่วัยเยาว์ โดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ทำให้หน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นหลังเป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎร(นิยม รัฐอมฤต.2550: 611 ; สมชาติ เจศรีชัย.2550: 671-672) ซึ่งการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับสถาบันหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความตระหนักว่าองค์ความรู้จากผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างละเอียดลึกซึ้ง จะสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการพัฒนาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นพบว่าในประเทศไทยยังไม่มีการวิจัยในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน สถาบันศาสนาและพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ต่างๆ ภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สังกัด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าจะทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างละเอียดลึกซึ้ง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของตัวการ(Agents)ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน สถาบันศาสนาพรรคการเมือง ฯลฯ เพื่อทำให้สถาบันดังกล่าวได้ทราบถึงวิธีการและเนื้อหาที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรม กล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สังกัด ในประเด็นต่อไปนี้

1) ทำความเข้าใจถึงวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ตัวการ(Agents) ที่เกี่ยวข้องใช้ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2) ทำความเข้าใจถึงบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3) ทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. ปัญหาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นปัญหาหลักในการวิจัยครั้งนี้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมตั้งแต่ช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนถึงช่วงหลังจากการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากตัวการ(Agents)ที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองมาอย่างไรบ้าง

สำหรับประเด็นปัญหารองในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents) ใดบ้าง โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าตัวการเหล่านั้นมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้นภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมเป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents) ที่เกี่ยวข้องแล้วทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไรบ้าง

2. ภายหลังการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ตัวการ(Agents) ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นยังคงทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างต่อเนื่องหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าพรรคการเมืองที่สังกัดมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้นภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศหรือบริบทแวดล้อมเป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents)ที่เกี่ยวข้องแล้วทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไรบ้าง

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาเรื่องกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองตั้งแต่ก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง จนถึงช่วงหลังการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมาอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษารายกรณี(Case Study) เป็นวิธีการในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

กรณีศึกษา(Cases) ในการวิจัย

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปี พ.ศ. 2552 และเป็นผู้ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 คือ ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 , พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2550

2. ในสมัยปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ, รัฐมนตรีช่วยว่าการ, ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ อาทิ มีการเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือร่วมประชุมกรรมาธิการอย่างสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในการอภิปราย หรือเสนอความคิดเห็นในระหว่างที่มีการประชุมหรือมีการเสนอญัตติ และเสนอกระทู้ถามในประเด็นต่างๆ

3. เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ สื่อมวลชนสายข่าวการเมือง และข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2542

โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเลือกกรณีศึกษาโดยใช้วิธี Intensity Sampling เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเชิงลึกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 ราย

4. ความสำคัญของการวิจัย

1. ความสำคัญของการวิจัยในเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่มีความละเอียดลึกซึ้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจโดยละเอียดถึงตัวการ(Agents)ที่ทำหน้าที่การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและวิธีการ(Mechanisms) ที่ตัวการเหล่านั้นใช้ในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงทำให้เกิดความเข้าใจถึงบริบทแวดล้อมต่างๆ ของสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่จะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความเข้าใจถึงผลลัพธ์(Outcome) ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันจะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไปในอนาคต

2. ความสำคัญของการวิจัยในเชิงปฏิบัติ

เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของตัวการ(Agents)ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน สถาบันศาสนา และพรรคการเมือง ฯลฯ เพื่อทำให้สถาบันดังกล่าวได้ทราบถึงวิธีการและเนื้อหาที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550

6. นิยามคำศัพท์

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงไม่มีการให้คำจำกัดความของตัวแปรที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้า แต่เพื่อให้มีแนวทางในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำจำกัดความไว้เป็นเบื้องต้นก่อนดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งดำรับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปีพ.ศ. 2552 ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง

2. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง อันเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำหน้าที่ในการสร้าง หล่อหลอม และก่อรูปความโน้มเอียงทางการเมือง(political orientation) อาทิ ความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมืองให้กับบุคคล ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองของสังคมนั้นๆ ทั้งนี้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกิดกับบุคคลตลอดช่วงชีวิตตราบเท่าที่ยังมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือสถาบันทางสังคม

3. จริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่ดีงามและเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและสังคมที่ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2542 อันประกอบด้วย

3.1 มีการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ

3.2 มีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.3 มีการเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกริยา วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน

3.4 ไม่ใช้และบิดเบือนข่าวสารทางราชการเพื่อให้ผู้อื่น หรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือเพื่อประโยชน์ของพรรคพวก

3.5 ไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใดๆ การกระทำหรือการแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

3.6 ไม่เปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหาย การฉ้อฉลหลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิดและการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงการราชการต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

4. จริยธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่ดีงามและเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและสังคมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสำนึกและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยจะต้องกระทำจนบรรลุผลสำเร็จ ไม่หลีกเลี่ยงการปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีการยอมรับผลในการกระทำของตน อีกทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.2 ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความประพฤติและมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยมิชอบ

4.3 ความเสียสละ หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการละความเห็นแก่ตัว มีการให้ปันแก่ผู้ที่ควรได้รับ ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมถึงความมีจิตใจกว้างขวาง ให้การช่วยเหลือเกื้อกูล มีการสละความสุขสบายหรือผลประโยชน์ของตนเองเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ผู้ที่ควรได้รับ

4.4 ความเมตตา หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือประชาชนให้ประสบประโยชน์และความสุข

4.5 ความกรุณา หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสงสาร อยากช่วยเหลือให้ประชาชนพ้นจากความทุกข์ โดยมีความใส่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนทั้งปวงให้กับประชาชน

4.6 หิริ โอตตัปปะ ประกอบด้วย หริ หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความละอายต่อการทำความชั่ว และการทำบาปทั้งปวง และโอตตัปปะ หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเกรงกลัวต่อการทำชั่ว และการทำบาปทั้งปวง

5. ความโน้มเอียงทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นแบบแผนการตอบสนองและการประพฤติปฏิบัติทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ความสำนึกในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง ความตระหนักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าตนเองเป็นตัวแทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน และจะต้องทำงานตามบทบาททำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยอยู่ในกรอบของประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงานทางด้านการเมือง มีความสามารถในการทำงานเป็นตัวแทนของประชาชน รวมถึงมีความเชื่อว่าการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนเองนั้นจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ปรารถนาได้

5.3 อุดมการณ์แบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีแนวคิดและความเชื่อที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือมีความเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ซึ่งประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกด้าน

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปดังนี้

1. คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและผลลัพธ์
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
   3.1 แนวคิด ทฤษฎีทางด้านจิตสังคมกับพฤติกรรมจริยธรรม
   3.2 แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนากับพฤติกรรมจริยธรรม
4. การศึกษารายกรณี(Case Study)
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ซึ่งหัวข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1 คุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้

1. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
2. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
3. เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง
4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย
   4.1 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
   4.2 เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
   4.3 เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา
   4.4 เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

5. ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตาม 4.4 ด้วย แต่ลักษณะดังกล่าวในกรณีใดที่กำหนดถึงจังหวัด ให้หมายถึงกลุ่มจังหวัด

ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้

1. ติดยาเสพติดให้โทษ

2. เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

3. เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 100 (1) (2) หรือ (4)

4. ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โยหมายของศาล

5. เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้งเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

7. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทัรพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

8. เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

9. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

10. เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี

11. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

12. เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

13. อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 263

14. เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

ข้อห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดข้อห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้

1. ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น

2. ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3. ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

4. ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 48

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน

ให้นำความใน (1) , (3) และ (4) มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้น ที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรานี้ด้วย

1.2 บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก คือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย มีรายละเอียดที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1)การออกกฎหมาย 2)การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และ3)การให้ความเห็นชอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย การปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะให้สิทธิในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก่ทั้งฝ่ายบริหารก็ตามโดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ การแสดงบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่สำคัญต่อการบริหารประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ การเสนอร่างพระราชบัญญัติย่อมมีผลในการกำหนดนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยตรง

ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองภายใต้ระบบรัฐสภา ซึ่งสิทธิการเสนอร่างพระราชบัญญัติในแต่ละสมัยสามารถกระทำได้ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้บังคับในขณะนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ที่กำหนดให้ทั้งฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้มีสิทธิเริ่มในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ กระบวนการตราพระราชบัญญัตินั้นเริ่มตั้งแต่ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติไปจนถึงประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ 1)การเสนอร่างพระราชบัญญัติ 2)การพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎร 3)การพิจารณาโดยวุฒิสภา โดยพระราชบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ซึ่งข้อกำหนดนี้เห็นได้ว่า ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะเสนอพระราชบัญญัติได้ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประชาชนมีสิทธิเสนอกฎหมาย รวมทั้งการแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงได้ โดยในประเด็นของการมีสิทธิเสนอกฎหมายตามมาตรา 170 ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 50,000 คน เพื่อขอให้รัฐสภาพิจารณาออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและนโยบายของรัฐได้ ซึ่งจากประเด็นเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การลดบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการมีสิทธิที่จะออกกฎหมายได้เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองก็ต้องพึงระวังในการออกกฎหมายแต่ละฉบับที่จะมีผลขัดต่อเจตนารมณ์ความต้องการของประชาชน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเอื้อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านองค์กรอื่นๆ เช่น ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเป็นสมาชิกวุฒิสภาเอง ดังนั้น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการออกกฎหมายจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีบทบาทในการออกกฎหมายและการบริหารราชการที่เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของรัฐได้สำหรับการพิจารณา พระราชบัญญัตินั้นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการตรวจสอบฝ่ายบริหาร

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ซึ่งอำนาจอธิปไตยจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล โดยได้นำเอาหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักการถ่วงดุลย์อำนาจมาใช้บังคับอย่างผสมผสานกลมกลืนกัน ทำให้รัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจบริหารมีความสัมพันธ์กัน และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน ทำให้อำนาจอธิปไตยไม่ตกอยู่กับผู้ใช้อำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

โดยเฉพาะ การถ่วงดุลย์นั้นเป็นการให้ผู้ใช้อำนาจแต่ละฝ่ายดำเนินการควบคุมและแทรกแซงซึ่งกันและกัน โดยให้รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ในการนี้รัฐสภามีอำนาจตั้งระทู้ถามรับมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เมื่อเห็นว่ารัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร และตั้งคณะกรรมาธิการดำเนินกิจการของสภาได้เช่นกัน โดยให้คณะรัฐรัฐมนตรีมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญยัติต่อสภาเพื่อพิจารณา มีสิทธิที่เข้าประชุมสภาและชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่สภาพิจารณา

รัฐสภาเป็นผู้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติมีหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ได้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะตลอดจนการตั้งกรรมาธิการเพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมนั้น ได้แก่

1. การตั้งกระทู้ถาม กระทู้ถามเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่สมาชิกรัฐสภาใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อันจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเองมีความสนใจในปัญหาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับประชาชนจนต้องตั้งประทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลและรัฐมนตรีสนใจในการบริหารราชการแผ่นดิน

2. การเสนอญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติโดยการเสนอญัตติเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นวิธีการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล โดยการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

3. คณะกรรมาธิการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการตั้งคณะกรรมาธิการเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณารายละเอียด ศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ หรือเรื่องที่สภามอบหมายให้ดำเนินการ คณะกรรมาธิการที่ตั้งขึ้นมานี้สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือของสภาที่จะได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการพิจารณาเรื่องที่ร้องเรียนมาโดยผ่านทางคณะกรรมาธิการชุดต่าง ๆ

4. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลำดับต่อไป เป็นหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหารในด้านการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินว่าได้ใช้จ่ายเงินไปในทางใดบ้าง เงินทุกบาทจะต้องผ่านหรือได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมาธิการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ความเข้าใจและเอาใจใส่ทางด้านงบประมาณ หน้าที่ของกรรมาธิการ

งบประมาณชุดนี้จะมีบทบาทมากที่สุดในการควบคุมรายรับรายจ่ายในการพัฒนาและบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลว่าได้ใช้จ่ายไปในทางใดบ้าง ซึ่งงบประมาณแผ่นดินคือ แผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลซึ่งแสดงถึงโครงการการดำเนินงานทั้งหมดของประเทศภายในระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้รวมถึงประการบริหาร กิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง งบประมาณแผ่นดินก็คือ ข่าวสารข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจของรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งใช้ประกอบการแนวทางในการวางแผนและบริหารนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

สรุปได้ว่า บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบ่งได้เป็น 1) บทบาทในทางนิติบัญญัติ ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎร 2) บทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งหมายถึงการควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาลและกลไกของรัฐในทุกระดับให้ปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมาย และเป็นธรรมแก่สังคมส่วนรวม ซึ่งได้แก่ การตั้งกระทู้ถามรัฐบาล การเสนอญัตติหรือการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี และการเป็นคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาจึงมีหน้าที่กำกับดูแลและสนับสนุนให้ฝ่ายบริหาร ใช้อำนาจบริหารประเทศให้ตรงต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชน นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีบทบาทในการทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน ซึ่งหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาได้มีหน้าที่เฉพาะการตอบสนองหรือการให้ความช่วยเหลือราษฎรที่เลือกตนเข้ามาเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนด้วย ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีการออกไปตรวจเยี่ยมราษฎร เพื่อรับฟังความทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนตามท้องที่ต่าง ๆ แล้วเสนอต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาแก้ไข เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความคาดหวังจากราษฎรว่าจะต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ให้แก่ราษฎร

ประการที่สอง คือ อำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นสถาบันทางการเมือง หน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่กระทำในฐานะเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นจะมีกว้างขวางมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของระบบการเมืองของประเทศเป็นสำคัญ หน้าที่อันนี้รวมไปถึงธรรมเนียมและประเพณีที่เคยปฏิบัติมาของสภาผู้แทนราษฎรในอดีตด้วย หน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงกระทำในฐานะที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ

1. การให้การศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน สภาผู้แทนราษฎรก็เป็นหนึ่งในสถาบันอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในสังคม แต่เป็นการให้ความรู้ที่แคบเข้ามาคือ การเรียนรู้ทางการเมืองและการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง จะทำให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่างๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลโดยพยายามชักจูงให้ประชาชนสนใจการเมือง เพื่อรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง

ให้ ดีขึ้น การให้การศึกษาทางระบบการเมืองการปกครองแก่ประชาชนนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจทำได้โดยพูดคุยเล่าให้ประชาชนฟังถึงหลักเกณฑ์ของการดำเนินการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเมื่อมีโอกาสอำนวย

2. หน้าที่ในการเป็นตัวแทน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องให้ความสำคัญของการเป็นตัวแทนประชาชนโดยส่วนรวมนั่นก็คือ การสร้างความชอบธรรมให้กับบทบาทของผู้แทนในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรมและผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนทุกๆ คน รู้สึกถึงความเป็นผู้แทนของพวกเขาทุกๆ คน

3. การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น การเลือกนายกรัฐมนตรีนั้นถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีความสำคัญต่อเรื่องนี้มาก ในกรณีที่มีการซาวเสียงหาบุคคลผู้สมควรจะเข้ามาดำรงตำแหน่งอันสำคัญ คือ นายกรัฐมนตรีซึ่งถือว่าเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร และการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการคณะต่างๆ ของสภาเป็นต้น บทบาทเหล่านี้จะกระตุ้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีความรู้สึกว่าเป็นผู้แทนราษฎรของปวงชนในการรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

4. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้แทนราษฎรนั้นมีหน้าที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายต่างๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง

5. หน้าที่ในการเป็นจุดศูนย์กลางการแสดงซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ หน้าที่นี้มีความเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่ในการเป็นตัวแทน กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าในการเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าผลประโยชน์มักจะอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและสภาพของสังคมบากรเมืองยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ก็เนื่องมาจากการจัดสรรทรัพยากรไปสู่กลุ่มต่างๆ ในสังคม

6. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตย โดยวิธีการโฆษณาและชักจูงให้ราษฎรสนใจการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทุกระดับ ตังแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เพื่อทำให้ประชาชนมีความรู้ และความสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง

7. สนใจปัญหาเฉพาะหน้า ถือเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนที่จะต้องคอยให้ความสนใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ

8. เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ หน้าที่ในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความศรัทธาอันดีงามต่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

1.3 จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จริยธรรม(Ethics) มีแหล่งกำเนิดจากสภาพแวดล้อมของมนุษย์ ตั้งแต่ทารกจนเป็นผู้ใหญ่ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยที่จริยธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้และมีความเจริญขึ้นตามลำดับ การเป็นผู้มีจริยธรรมจะทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่ดีเป็นที่คาดหวังของสังคม เนื่องจากจริยธรรมเป็นที่รวมของระบบความเชื่อและหลักปฏิบัติ โดยเป็นความเชื่อเป็นเรื่องถูกต้องดีงามตามหลักศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคม ซึ่งความเชื่อดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามบทบาทที่คาดหวังของสังคม และมีสถานะเป็นหลักปฏิบัติที่กล่าวถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ดี และไม่ดีในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม(วรวุฒิ ทศพิทักษ์กุล.2543: 10 ; อ้างอิงจาก Key.1980: 30-31 ; Moff. M.L.1977: 269 - 271) ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามความหมายของจริยธรรมไว้ดังนี้

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมมาจากภาษากรีกว่า Ethics และ ethos ที่หมายถึง กติกาของสังคมที่ควบคุมความประพฤติมนุษย์ ซึ่งในแต่ละสังคมจะมีการเนินกฎ กติกา ที่แตกต่างกันออกไป

ขงจื้อนักปรัชญาจีนยุคบรรพกาลได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่ทำคนให้เป็นคน เพราะจริยธรรมเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นคน ถ้าบุคคลขาดซึ่งจริยธรรมก็เท่ากับขาดความเป็นคน(นิยม รัฐอัมฤต.2550: 200 ; อ้างอิงจาก Ding Wangdao.1997: 68)

Collins Cobuild English Dictionary ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นความเชื่อเกี่ยวกับศีลธรรม และกฎกติกาเกี่ยวกับความถูกผิด หรือหลักการทางศีลธรรมที่กำหนดความถูกผิดของพฤติกรรมของบุคคล(นิยม รัฐอัมฤต.2550: 600)

การให้ความหมายของจริยธรรมโดยนักวิชาการของไทยนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2542) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม การให้ความหมายดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ใกล้เคียงกันว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

นอกจากนี้ นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า นอกจากการเป็นข้อปฏิบัติแล้วยังหมาย จริยธรรมยังหมายรวมถึง การตัดสินว่าพฤติกรรมใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำด้วย ดังเช่น สีวลี ศิริไล(2536) ที่ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักธรรมที่ควรปฏิบัติ ซึ่งจริยธรรมจะตัดสินว่าเหตุการณ์หนึ่งเป็นเรื่องที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำเพราะอะไร ซึ่งสอดคล้องกับโกวิทย์ กังสนนท์(2550) ที่ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีที่กำหนดแบบแผน กฎเกณฑ์ และการตัดสินว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำรวมถึงนิยม รัฐอัมฤต(2550) ที่ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือกำกับและควบคุมความประพฤติที่มนุษย์พึงปฏิบัติในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

สำหรับพระเมธีธรรมาธรณ์(พระประยูร ธมมจิตโต.2537: 3) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับสัจธรรม จริยธรรมจึงเป็นหลักแห่งความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ในขณะที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน(2538) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรม ไว้ว่าเป็นระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว โดยระบบหมายถึง สาเหตุของบุคคลที่จะกระทำดีละเว้นชั่ว และผลของการกระทำดีละเว้นชั่วนั้น ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่ดีงามและเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งต่อต่อเองและสังคมส่วนรวม

สำหรับ *จริยธรรมในการทำงาน* หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่ดีงามตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงาน

การควบคุมจริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในประเทศไทยนั้นได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับจริยธรรมทางวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นตามลำดับของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น และผู้คนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากขึ้น ในทางการเมืองจริยธรรมของนักการเมืองถือเป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤตินักการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต สำนึกและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนั้นจริยธรรมนักการเมืองจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจมากทุกยุคทุกสมัย

ในส่วนของผู้ปกครองเองก็ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมต่อเสถียรภาพของระบบการปกครองและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ดังจะเห็นได้ในทำเนียมการปกครองโบราณ มีจะอยู่ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก็มีการหยิบยกประเด็นเรื่องทศพิธราชธรรม หรือธรรม 10 ประการของราชามาเป็นเครื่องเตือนใจยับยั้งอำนาจอันล้นพ้นของพระมหากษัตริย์ เปรียบได้กับข้อควรประพฤติของผู้นำรัฐนาวาที่จะนำพาผู้คนจำนวนมากออกสู่ทะเลกว้าง ข้อควรประพฤตินับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตความเป็นอยู่และอนาคตของผู้คนที่อยู่ในเรือทั้งหลาย

ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิพในปี พ.ศ. 2535 ความสนใจในเรื่องจริยธรรมทางการเมืองในหมู่ประชาชนยิ่งเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของขบวนการประชาธิปไตยที่เรียกร้องให้ทั้งระบบการเมืองใสสะอาด และเป็นประชาธิไตยเต็มรูปแบบ ขจัดนักการเมืองประเภทไร้สาระ ขาดความรู้ความสามารถ นักการเมืองประเภทเจ้าพ่อ เจ้าแม่ ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น ขาดคุณธรรมจริยธรรม ใช้เงิน ใช้อิทธิพลซื้อสิทธิ์ขายเสียงเข้าสภา

ผลของขบวนการทางสังคมดังกล่าวทำให้เกิดกระแสการปฏิรูปการเมือง จนในที่สุดได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และมีการ

ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2540 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นรัฐนูญฉบับปฏิรูปการเมือง(นิยม รัฐอมฤต.2550: 601)

การควบคุมจริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2540 ในหมวด 5 มาตรา 77 ที่ได้มีการระบุไว้ว่า *"รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตราฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่"*

ตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญตามมาตรา 77 นั้นเป็นที่มาของการจัดทำข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. 2542 ประกาศบังคับใช้เมื่อ สิงหาคม 2542 ประกอบด้วยหลักสำคัญดังนี้

1. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติและรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ

2. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

3. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกริยาวาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายและเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน

4. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องไม่ใช้และบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทางราชการเพื่อให้ผู้อื่น หรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของพรรคพวก

5. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใดๆ กระทำการหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อการทำหน้าที่และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

6. สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหาย การฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิดและการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

นอกจากนี้เพื่อให้ประมวลจริยธรรมก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจึงได้มีการกำหนดกลไกและบทลงโทษ เพื่อการควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม ดังนี้

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งที่เรียกว่า คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 21 คน ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานโดยตำแหน่ง กรรมการอื่น

อีก 20 คน เลือกจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ 1 คน จำนวนกรรมการที่เหลือให้พิจารณาตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่จนครบ

2. ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกและกรรมาธิการผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมข้อใด คณะกรรมาธิการมีอำนาจลงโทษสมาชิกหรือกรรมาธิการผู้นั้น โดยตำหนิหรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์และรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบ

การควบคุมจริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2550

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เป็นผลให้ต้องยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550 ภายหลังการลงประชามติเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งตามรัฐธรรมฉบับนี้ยังคงมีการกล่าวถึงมาตราการในการขับเคลื่อนจริยธรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 13 ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐดังนี้

มาตรา 279 มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตาม***ประมวลจริยธรรม***ที่กำหนดขึ้น

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจาณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 270

การพิจารณา การสรรหา การกลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม และคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

มาตรา 280 เพื่อประโยชน์ในการการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำ ในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืน

ประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคสาม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยต่อสาธารณะก็ได้

ค่านิยมหลัก (Core Value) ของมาตรฐานจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

2)การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

2. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

3. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย

4. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

5. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

6. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

7. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

ในการวิจัยครั้งนี้ *จริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่ดีงามตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2542 อันประกอบด้วย

1.1 มีการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ

1.2 มีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.3 มีการเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกริยา วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน

1.4 ไม่ใช้และบิดเบือนข่าวสารทางราชการเพื่อให้ผู้อื่น หรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือเพื่อประโยชน์ของพรรคพวก

1.5 ไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใดๆ การกระทำหรือการแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

1.6 ไม่เปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหาย การฉ้อฉลหลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิดและการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงการราชการต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและผลลัพธ์

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ต่างๆ ภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองที่สังกัด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นปัญหาหลักในการวิจัยครั้งนี้ว่า ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะตอบปัญหาหลักของการวิจัยครั้งนี้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมตั้งแต่ช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนถึงช่วงหลังจากการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาอย่างไรบ้าง สำหรับประเด็นปัญหารอง ประกอบด้วย 1) ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents) ใดบ้าง โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าตัวการเหล่านั้นมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้น ภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมต่างๆ เป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents)ต่างๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิดการรับรู้(Perceptual)ในเรื่องใดบ้าง และประเด็นต่างๆ ที่ได้รับรู้นั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ 2) ภายหลังการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ตัวการ(Agents) ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นยังคงทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างต่อเนื่องหรือไม่ โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองที่สังกัดมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้นภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมต่างๆ เป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents)ต่างๆ แล้ว

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิดการรับรู้(Perceptual)ในเรื่องใดบ้าง และประเด็นต่างๆ ที่ได้รับรู้นั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดของทฤษฎีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง(Political Socialization) ซึ่งเป็นทฤษฎีหลักในการศึกษาครั้งนี้

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง(Political Socialization) เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทางด้านการเมืองให้กับบุคคลเพื่อให้เกิดการรับรู้และเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง(Political Orientations) เช่น ความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจทางการเมือง รวมถึงความผูกพันต่อพรรคการเมือง ฯลฯ โดยที่ความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้มีอิทธิพลสำคัญที่จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมือง อันเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตย(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 1-4)

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดวัฒนธรรมการเมืองของสังคมต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งกระบวนการนี้จะสร้าง หล่อหลอม และก่อรูปความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองของสังคมนั้นๆ

ความหมายของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในสาขาวิชารัฐศาสตร์ยุคปัจจุบันมีรากฐานการศึกษาที่สำคัญมาจากวิชาอื่นๆ เช่น มานุษวิทยา จิตวิทยาสังคม และสังคมวิทยา เป็นต้น โดยที่สาขาวิชาเหล่านี้มักให้ความหมายกว้างๆ ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลจะยอมรับเอากฎเกณฑ์มาตรฐานของสังคมที่ตัวเขาสังกัดอยู่ด้วยศักยภาพอันแตกต่างกันซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด (Eston; & Dennis.1969: 6; Renshon.1992: 445 ;citing Pye.1968) โดยนักรัฐศาสตร์ได้ให้นิยามการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ดังนี้

นักรัฐศาสตร์ได้ให้นิยามความหมายของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ในหลากหลายแง่มุมด้วยกันโดยที่อีสตันและเดนนิส(Eston; & Dennis.1969: 7) อธิบายว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง วิธีการที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อความคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับดอว์สัน พรีวิทท์และดอว์สัน(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 1-2) ที่ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทางการเมือง แนวคิด แนวปฏิบัติ และความโน้มเอียงทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง สำหรับอัลมอนด์และเพาเวลล์ (Allmond; & Powell.1980: 64) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง และช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้ นอกจากนี้ รัช(Rush.1992: 96)มองว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้บุคคลรู้จักว่าตนอยู่ในระบบการเมืองอันจะทำให้เกิดการรับรู้หรือมีปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้จะเกี่ยวข้องกับจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่และยังเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลนั้นด้วย

ในทัศนะของนักวิชาการไทยทินพันธ์ นาคะตะ(Nakata.1975: 88) อธิบายว่ากระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทั่วไปคือ การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกัน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมือง แต่ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองทั่วไปนั้น บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง ถึงกระนั้นก็ตาม สิ่งต่างๆเหล่านั้นต่างมีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย สำหรับพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2523) ให้คำจำกัดความว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมือง(political orientation) ต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ (knowledge หรือ cognition) ความเชื่อ(beliefs) ทัศนคติ และความรู้สึก (attitudes and feeling) และค่านิยม (values) ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมืองและบทบาทต่างๆในระบบการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้ อาจเป็นการผดุงรักษาและส่งทอด(maintain and transmit) หรือการแปลงรูป (transform) หรือการสร้าง(create) ความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็ได้

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง อันเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำหน้าที่ในการสร้าง หล่อหลอม และก่อรูปความโน้มเอียงทางการเมือง(political orientation) อาทิ ความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมืองให้กับบุคคฆล ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกิดกับบุคคลตลอดช่วงชีวิตตราบเท่าที่ยังมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือสถาบันต่างๆ ในสังคม

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองกับความเป็นอัตตาทางการเมือง (political self)

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะเป็นได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมพร้อมๆกัน สำหรับระดับบุคคลคือ การทำให้บุคคลได้เข้ามาซึ่งโลกทัศน์ทางการเมือง(political views) นั่นเอง ทั้งนี้เพราะการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือ กระบวนการแห่งการพัฒนา

ซึ่งทำให้ประชาชนมีวุฒิภาวะทางการเมือง อันจะทำให้ประชาชนหรือบุคคลได้มาซึ่งความเชื่อ ความรู้สึกและข่าวสารที่ช่วยให้สามารถเข้าใจ สามารถประเมินค่า และสามารถมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับโลกทางการเมืองรอบตัวได้ และโลกทัศน์ทางการเมืองของบุคคลคือส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ของสังคมทั่วไป(general social views)นั่นเอง(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2533: 36)

ดอว์สัน พรีวิทท์ และดอว์สัน(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2533: 36; อ้างอิงจากDawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 17)ได้กล่าวว่า บุคคลทุกคนจะต้องมีความเป็นอัตตาทางการเมือง(political self) ซึ่งหมายถึงกระบวนการอันสลับซับซ้อนในการได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมือง(political orientations)รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อบทบาททางการเมืองของเขาด้วย ดังนั้นกล่าวโดยสังเขปแล้วความเป็นอัตตาทางการเมืองก็คือการรวบรวมไว้ซึ่งการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมีด(Mead.1934: 135)ได้กล่าวว่า ความเป็นอัตตาเป็นสิ่งที่มีการพัฒนาขึ้น มิใช่เป็นสิ่งที่บุคคลมีมาแต่กำเนิดแต่เกิดขึ้นในบุคคล โดยเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีความสัมพันธ์กับกระบวนการอันเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ทางสังคม หรือกับบุคคลอื่นๆในกระบวนการทางสังคมนั้น กล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทำให้เกิดความเป็นอัตตาทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งความเป็นอัตตาทางการเมืองนี้ประกอบด้วย ความรู้สึกชาตินิยม ความรู้สึกรักชาติ รักเผ่าพันธุ์ การสังกัดตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่ม การมีเจตคติหรือการประเมินค่าที่มีต่อประเด็นทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับโครงสร้างและขั้นตอนของระบบการเมือง การมองภาพตนเองในเรื่องสิทธิทางการเมือง และการพิจารณาสถานะทางการเมืองของตนเอง

การดำเนินการของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ดอว์สัน พรีวิทท์และดอว์สัน(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2533: 36 ; อ้างอิงจาก Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113)ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีหลักการเช่นเดียวกับการเรียนเรียนรู้ทางสังคม(social learning)ด้านอื่นๆ นั่นคือ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับกระบวนการจิตวิทยาและสังคม อันเกิดเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันหรือเมื่อบุคคลกระทำในสิ่งที่เป็นการตอบสนองต่อสัญลักษณ์และสถาบันทางสังคม โดยกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นและดำเนินไปเมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับสังคม และผลของความสัมพันธ์นี้จะนำไปสู่โลกการเมือง ประสบการณ์ของบุคคลจะทำให้บุคคลเกิดอัตตาทางการเมือง อันเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลเข้ากับสังคมได้อย่างสอดคล้องกัน การดำเนินไปของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะประกอบด้วย 2 ประการ คือ ปัจเจกบุคคลและตัวการ(agent)ทางสังคม

ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมเป็นปัจจัยเสริมสร้างให้บุคคลมีลักษณะทางการเมืองต่างกันออกไป เช่น การมีความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลหนึ่งๆ อาจแตกต่างไปจากอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากข่าวสารหรือสาระเกี่ยวกับการเมืองทั้งทางตรงทางอ้อมที่บุคคลได้รับหรือ

ประสบมา การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนี้จะดำเนินไปเรื่อยๆ ตามประสบการณ์ของบุคคลและสังคมเป็นกระบวนการที่ดำเนินตลอดชีวิตและมีพัฒนาการตลอดไป(life long and developmental) นั่นคือบุคคลมี การเรียนรู้ทางการเมืองซึ่งสะสมไปตลอดช่วงอายุตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา

ประเภทของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ประเภทของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นดอว์สัน พรีวิทท์และดอว์สัน (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ได้แบ่งการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยตรง (Direct Learning) เป็นการเรียนรู้เรื่องราวทางการเมืองโดยตรงด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

1.1 การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ(Imitation) เป็นวิธีการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง เช่น ค่านิยม พฤติกรรม ทักษะ ความคาดหวัง และเจตคติ ฯลฯ ด้วยการได้เห็นหรือได้ยินจากบิดามารดาโดยผ่านการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในครอบครัว อันทำให้บุคคลเกิดการจดจำสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินเหล่านั้นไว้เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติของตนเองโดยไม่รู้ตัว ดังเช่นมีการศึกษาพบว่าบุคคลมักจะมีแนวคิดอุดมการณ์ ความชื่นชอบ และพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับบิดามารดา เช่น ถ้าบิดามารดามีความชื่นชอบหรือรู้สึกผูกพันกับพรรคการเมืองใดบุตรมักจะชอบและผูกพันกับพรรคการเมืองนั้นตามบิดามารดาด้วย ฯลฯ (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 102 ; citing Almond ; & Verba) ซึ่งในช่วงวัยเด็กบุคคลจะทำการสังเกต จดจำ และเลียนแบบพฤติกรรมของบิดามารดาหรือบุคคลที่ใกล้ชิด ในครอบครัว เช่น พี่ ป้า น้า อา ฯลฯ และจะส่งผลต่อความโน้มเอียงและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลไปตลอดช่วงชีวิต

1.2 การเรียนรู้จากการคาดหวัง(Anticipatory Political Socialization) เป็นการเรียนรู้จากการคาดหวังหรือใฝ่ฝันจากบุคคลนั้น เคยพบเห็นและเกิดความชอบและประทับใจ เช่น เด็กที่พบเห็นตำรวจจับผู้ร้ายอาจจะมีภาพพจน์ที่ดีต่อตำรวจและมีการคาดหวังว่าเมื่อโตขึ้นอยากจะเป็นตำรวจเช่นเดียวกัน ดังนั้นการคาดหวังนี้จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็ก

1.3 การเรียนรู้โดยการศึกษาทางการเมือง(Political Education) เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงของบุคคล โดยได้รับการเรียนการสอน และการปลูกฝังโดยตรง ซึ่งจะมีการกำหนดหลักสูตรวิชาที่เรียน มีการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีระยะเวลาที่แน่นอนเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองในสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ผ่านทางองค์การของรัฐและสื่อมวลชนเพื่อให้บุคคลเกิดความรู้ ความโน้มเอียง ความเชื่อ เจตคติ ตลอดจนค่านิยมต่างๆในทางการเมืองในรูปแบบที่รัฐต้องการ

1.4 การเรียนรู้จากประสบการณ์(Experience)ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตัวเอง เช่น การไปฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเดินขบวนประท้วง การเข้าร่วมชมรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียนหรือประธานนักศึกษา ฯลฯ

สรุปได้ว่าการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยตรงนี้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองโดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์การอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ(Imitation) การเรียนรู้จากการคาดหวัง(Anticipatory Political Socialization) การเรียนรู้โดยการศึกษาทางการเมือง(Political Education) และการเรียนรู้จากประสบการณ์(Experience) จนทำให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อต่างๆ ทางการเมืองขึ้น อันเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

2. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อม(Indirect Learning) เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองโดยไม่ได้ตั้งใจ(Unintentional learning) ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

2.1 วิธีการฝึกหัด(Apprenticeship) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองจากการมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมทางการเมือง และในสถาบันหรือองค์การอื่นๆ ที่ไม่ใช่สถาบันการเมือง เช่น ภายในครอบครัว สถาบันการศึกษา และที่ทำงาน ฯลฯ ซึ่งการฝึกหัดนี้จะส่งผลให้บุคคลได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ทั้งนี้มีการศึกษาพบว่าทักษะและประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ทางการเมืองจากครอบครัว และโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาในวัยเด็กด้วยวิธีการนี้ไม่ได้ส่งผลต่อบุคคลเฉพาะในวัยเด็กเท่านั้นแต่จะส่งผลต่อบุคคลไปตลอดช่วงชีวิต เพราะการฝึกหัดจะทำให้เกิดทักษะ นิสัย และพฤติกรรมการปฏิบัติพฤติกรรมทางการเมืองในอนาคตต่อไป

อัลมอนด์และเวอร์บาร์(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 102 ; citing Almond; & Verba) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อม ในกลุ่มตัวอย่างจาก 5 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ของบุคคลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในครอบครัว สถาบันการศึกษา และที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้อัลมอนด์และเวอร์บาร์ยังพบว่าบุคคลที่รายงานว่าได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งในครอบครัว สถาบันการศึกษาและที่ทำงานจะส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่รายงานว่ามีส่วนร่วมในที่ใดที่หนึ่งเพียงที่เดียวหรือสองที่ โดยพบว่าการมีโอกาสมีส่วนร่วมในครอบครัวตั้งแต่ในวัยเด็กจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตของบุคคลมากที่สุด ทั้งนี้อัลมอนด์และเวอร์บาร์ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว สถาบันการศึกษา

และที่ทำงานนั้นจะส่งผลทำให้บุคคลเกิดค่านิยมประชาธิปไตย และทำให้บุคคลเกิดประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม และพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และสถาบันการศึกษาจะส่งผลต่อเนื่องไปในวัยผู้ใหญ่ด้วยเนื่องจากประสบการณ์ ในการมีส่วนร่วมจะทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่ามีความสามารถและมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพทางการเมืองได้

2.2 การสรุปอ้างอิง(Generalization) เป็นวิธีการที่ต่อเนื่องจากวิธีการเรียนรู้โดยการฝึกหัด กล่าวคือเมื่อบุคคลได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัว สถาบันการศึกษา และที่ทำงานแล้วจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความรู้สึกสำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่อไป

สรุปได้ว่าการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อมนี้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการฝึกหัด(Apprenticeship) และการสรุปอ้างอิง(Generalization) จากประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับสถาบันหรือองค์การทางการเมือง จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพแล้วจึงสรุปอ้างอิงความรู้สึกเหล่านั้นไปสู่ความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพทางการเมืองซึ่งเป็นความโน้มเอียงทางการเมืองที่สำคัญที่จะส่งผลให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป กล่าวได้ว่าสถาบันหรือองค์การที่มีความสำคัญอย่างมากในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อมนี้ได้แก่ครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมถึงที่ทำงานของบุคคลนั้นๆ ด้วย โดยเฉพาะครอบครัวและสถาบันการศึกษาจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้บุคคลเกิดความรู้สึกดังกล่าวและจะส่งผลต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

ขั้นตอนในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ดอว์สันและพรีวิทท์ (Dawson; & Prewitt.1969: 28) ได้อธิบายขั้นตอนของการถ่ายทอดทางการเมืองโดยแยกไว้ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. ขั้นตอนที่ 1 ขั้นความสามารถในการกำหนดระบุและความผูกพันทางความรู้สึกกับสัญลักษณ์ทางการเมืองและชุมชนทางการเมือง(basic identification and emotional ties) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการถ่ายทอดความโน้มเอียงทางการเมืองให้กับบุคคล เช่น รู้สึกผูกพันต่อชาติและชุมชนทางการเมือง ในลักษณะของความจงรักภักดีและความเชื่อฟังต่ออำนาจทางการเมืองและในเวลาต่อมาจะพัฒนาเป็นความผูกพัน(attachment) กับสัญลักษณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ๆ อย่างไรก็ตามลักษณะความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้ยังมีความคลุมเครือและเป็นความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าที่จะเป็นความโน้มเอียงทางการเมืองทางด้านความรู้อันเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการใช้เหตุผล

ลักษณะดังกล่าวนี้นับเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองเบื้องต้นของเด็กในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับการแบ่งคนออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามภาษา สัญชาติ เชื้อชาติชนชั้นทางสังคม รวมถึงสามารถระบุได้ว่าตนสังกัดอยู่ในกลุ่มใด รวมทั้งสามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองที่จะมีต่อบุคคลต่าง ๆ ตามกลุ่มหรือประเภทที่บุคคลนั้นอยู่

2. ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเกิดความโน้มเอียง(orientation) เป็นขั้นตอนที่เกิดความเข้าใจมากขึ้นว่าชาติคืออะไร ชุมชนทางการเมืองคืออะไรและรู้ว่าสามารถจะคาดหวังอะไรจากระบบการเมืองได้บ้าง ในขั้นตอนนี้บุคคลจะสามารถพัฒนาความสามารถในการกำหนดระบุความผูกพันในขั้นต้น โดยจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสร้างความรอบรู้เกี่ยวกับการเมืองได้มากขึ้นและบุคคลจะได้เรียนรู้พร้อมกับทำความเข้าในเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างต่างๆ ของระบบการเมืองว่าเป็นอย่างไร และเขาจะสามารถมีบทบาทอยู่ในส่วนใด ในขั้นตอนนี้การผูกพันกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มต่างๆ จะเป็นเพราะการเกิดความเชื่อมั่นในอุดมการณ์หรือนโยบายมากกว่าที่จะเป็นเพียงความรู้สึกชอบใจต่อตัวบุคคลหรือสัญลักษณ์เพียงผิวเผินเท่านั้น กล่าวคือในขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่บุคคลจะมีความรู้เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในแวดวงที่กว้างและลึกซึ้งมากขึ้นกว่าขั้นตอนแรก

3. ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเกิดเจตคติและความนึกคิดที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจนต่อกิจกรรมทางการเมืองและนโยบายทางการเมืองต่างๆ ในขั้นนี้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องจากการได้รับความรู้และประสบการณ์ในสองขั้นตอนที่ผ่านมา ซึ่งการได้รับประสบการณ์จากเหตุการณ์ต่างๆ ทางการเมืองในอดีตเหล่านั้นจะสะสมเพิ่มพูนจนทำให้เกิดการพัฒนาเป็นบุคลิกภาพทางการเมืองที่เฉพาะเจาะจงของบุคคลและก่อให้เกิดวุฒิภาวะในการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคล

การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในช่วงวัยต่าง ๆ ของบุคคล

การเรียนรู้ทางการเมืองได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตราบเท่าที่บุคคลยังมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันในสังคม ซึ่งกล่าวได้ว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ทางการเมืองได้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามบุคคลนั้นมีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองตามลักษณะของการเข้าใจและมีพฤติกรรมทางการเมืองตามนั้นดอว์สัน พรีวิทท์ และดอว์สัน(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2533: 31-35 ; อ้างอิงจาก Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 50) ได้ให้รายละเอียดของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในช่วงวัยต่างๆ ไว้ดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้น(early childhood) อายุ 5-9 ปี
2. วัยเด็กตอนปลาย(late childhood) อายุ 9-13 ปี
3. วัยรุ่น(adolescence) อายุ 13-17 ปี
4. วัยผู้ใหญ่(adult) อายุ 18 ปี ขึ้นไป

สาระสำคัญเกี่ยวกับการเมืองที่บุคคลสามารถเรียนรู้ที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดตลอดช่วงวัยต่างๆ อย่างมีความสอดคล้องกับพัฒนาการจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ด้านการเมืองมีดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้น(early childhood) อายุ 5-9 ปี ในช่วงวัยนี้บุคคลสามารถเรียนรู้ทางการเมืองได้ในรูปของสัญลักษณ์ เช่น สามารถบอกได้ว่าธงชาติใดเป็นของชาติตนได้จากการถ่ายทอดทางวิทยุ โทรทัศน์ และการแสดงสินค้านานาชาติ และยังสามารถบอกได้อีกถึง 30 ประเทศ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นช่วงแรกที่เกิดความรู้สึกทางการเมือง และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมาก ในด้านการระบุว่าตนเองสังกัดพรรคการเมืองใด ซึ่งเป็นขั้นของการสามารถระบุวัตถุทางการเมือง(political object)นั้น เด็กที่อยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้นนี้สามารถบอกได้ว่าตนเองอยู่พรรคการเมืองใด แต่การความเข้าใจทางการเมืองของเด็กในช่วงวัยนี้ยังไม่ลึกซึ้งนัก เด็กมีความเข้าใจทางการเมืองอย่างไม่แน่ชัดว่าคืออะไร เด็กไม่สามารถบอกเหตุผลได้ว่าทำไมถึงเลือกสังกัดพรรคการเมืองนั้น ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้สามารถจดจำรูปแบบของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ต้องเป็นเหตุเป็นผล

2. วัยเด็กตอนปลาย(late childhood) อายุ 9-13 ปี

เมื่อย่างเข้าสู่วัยเด็กตอนปลาย เด็กจะมีความคิดและความเข้าใจทางการเมืองในลักษณะคล้ายๆ ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นก้าวที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ทางการเมือง โดยเฉพาะเด็กอายุ 10-11 ปี เริ่มมีความเข้าใจทางการเมืองในลักษณะนามธรรม มีความคิดที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบมากขึ้น เด็กสามารถแยกแยะบทบาททางการเมืองของบุคคลได้ มีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และความเข้าใจต่อการเมืองของเด็กในช่วงนี้เป็นก้าวกระโดดที่สำคัญที่สุด

3. วัยรุ่น(adolescence) อายุ 13-17 ปี

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการโดยทั่วๆ ไปทั้งในด้านกายภาพและจิตภาพและทางสังคม การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความต้องการอิสระจากครอบครัว จะมีสัมพันธภาพกับครอบครัวน้อยลง แต่จะมีสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ในเช่นนี้จะไม่ได้จากครอบครัว เพราะความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนจะเป็นความสัมพันธ์แนวราบ ส่วนในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์แบบเบื้องบนสู่ล่างอันมีพ่อแม่อยู่ในฐานสูงกว่าลูก ซึ่งแบบแผนการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนอเมริกันมีดังต่อไปนี้

3.1 การเรียนรู้ทางการเมืองเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กและดำเนินต่อไปตลอด

3.2 ความแตกต่างของการเรียนรู้ทางการเมืองเกิดขึ้นจากความแตกต่างของวัย เช่น วัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่ ย่อมมีการเรียนรู้ทางการเมืองที่แตกต่างกัน

3.3 ลักษณะและความผูกพันพื้นฐานเป็นองค์ประกอบของอัตตาทางการเมืองอันเป็นสิ่งที่ได้รับมาเป็นสิ่งแรก

3.4 ความโน้มเอียงของอำนาจทางการเมือง ดูเหมือนจะเป็นบวกในวัยต้นและจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

3.5 ความคิดเบื้องแรกของรัฐบาลและการเมือง มีลักษณะเป็นส่วนบุคคลสูงคือการเข้าใจการเมืองจะเข้าใจอยู่ในรูปของตัวบุคคล เช่น การรู้จักประธานาธิบดีว่าเป็นใครในวัยเด็กและเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นจึงเข้าใจประธานาธิบดีในรูปของสาระของตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมได้

3.6 ความโน้มเอียงต่อความรู้สึกชอบต่อวัตถุการเมือง ดูเหมือนจะได้มาก่อนข่าวสารหรือความรู้ กล่าวคือบุคคลหนึ่งๆ มีความรู้สึกต่อชาติหรือประธานาธิบดีก่อนที่จะเข้าใจว่าสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้นเป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร

3.7 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย เด็กได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับโลกทางการเมือง พวกเขาเริ่มสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาททางการเมืองและข่าวสารที่ได้มาเพื่อที่จะเข้าใจโลกทางการเมืองจริงๆ ได้

3.8 ช่วงวัยรุ่นบุคคลจะเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์การเมืองในลักษณะนามธรรมได้ และมีความสนใจการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3.9 เพราะแบบของการเรียนรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน เกิดขึ้น ณ เวลาที่แตกต่างกันของบุคคลก้อนวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นการยากที่จะกำหนดลงไปว่าจุดใดเป็นเวลาสำคัญที่สุดและถ้าถามว่าบุคคลมีความเข้าใจการเมืองจนผู้มีวุฒิภาวะทางการเมืองในช่วงเวลาใดแล้วคงตอบได้หยาบๆ ว่าอยู่ในช่วงอายุ 11-15 ปี

3.10 การเรียนรู้ทางการเมืองดูเหมือนว่าสอดคล้องกับการเรียนรู้ทางสังคมอื่นๆ นั่นคือ ลักษณะทางการเมืองเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับลักษณะทางสังคมอื่นๆ พัฒนาการทางความคิดทางการเมืองของบุคคลเกิดขึ้นจากความสามารถของบุคคลในการที่เกิดความคิดอย่างนามธรรม ซึ่งเป็นการเข้าใจสังคมที่มีความสัมพันธ์กันทางการเมือง

3.11 ในตอนสุดท้ายของวัยก่อนผู้ใหญ่ อัตตาทางการเมืองได้รับการพัฒนาอย่างดี

4. วัยผู้ใหญ่(adult) อายุ 18 ปี ขึ้นไป

วัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานที่สั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็กการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นเป็นการกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยต่อมา กล่าวอีกทางหนึ่งได้ว่าการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่มีพื้นฐานมาจากการได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในวัยเด็ก ซึ่งมีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเป็นขั้นตอนตลอดมา

อย่างไรก็ตามความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลในวัยผู้ใหญ่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน โดยมีเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงดังนี้

4.1 ระดับเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือเหตุการณ์ทางการเมืองที่สามารถเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะทัศนภาพของบุคคลในวัยผู้ใหญ่

ได้รับอิทธิพลจากโลกแห่งความเป็นจริง ถ้าหากว่าเหตุการณ์ทางการเมืองนั้นๆ มีความสำคัญมากเพียงพอก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าถูกทัดทานจากความโน้มเอียงพื้นฐานที่มีอยู่เดิมก็ตาม

4.2 เหตุการณ์หรือขบวนการณ์ที่มีผลกระทบต่อกลุ่ม โดยเฉพาะเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อการเมืองในระดับกว้าง ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนแทบทุกส่วนของสังคมจะทำให้ทัศนภาพทางการเมืองของผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงไปได้ หรือแม้แต่บางครั้งถ้าหากเหตุการณ์ทางการเมืองมีผลกระทบต่อกลุ่มก็อาจมีผลกระทบจนทำให้ทัศนภาพทางการเมืองเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

ตัวการ(Agent) ในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีตัวการ (Agents) หรือสถาบันทางสังคมเป็นผู้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหรือพัฒนาการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่สมาชิกในสังคม ซึ่งสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมานั้นจะส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองที่สำคัญ อันได้แก่ ความโน้มเอียงทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมือง ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะทางการเมือง(political self) ของบุคคลขึ้น โดยลักษณะเฉพาะทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้ จะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเป็นอย่างมาก(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ทั้งนี้ตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองหรือตัวการในการเสริมสร้างและปลูกฝังความโน้มเอียงทางการเมืองให้กับบุคคลประกอบด้วย ครอบครัว สถาบัน การศึกษา ที่ทำงาน หรือกลุ่มอาชีพ ชุมชน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ฯลฯ

2.1 การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักและสถาบันแรกที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ในกรณีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน ครอบครัว เป็นสถาบันแรกสุดที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่สมาชิกและมีบทบาทสำคัญที่สุด(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977; Hyman.1972: 51-52)

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ความโน้มเอียงทางการเมืองให้กับบุคคล โดยในกระบวนการนี้บิดามารดาจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดไปยังบุตรและจะมีอิทธิพลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะยาวนาน บทบาทของครอบครัวนี้อาจจะทำโดยบิดามารดาสนทนากัน หรือสนทนากับเด็กในเรื่องการเมือง เช่น การกล่าวแนะนำ เสนอแนะ หรือห้ามปรามในกิจกรรมอันเป็นประเด็นทางการเมือง รวมถึงการพูดคุย ถกเถียงปัญหาทางการเมืองของบิดามารดาจะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นได้เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้ทางการเมืองในครอบครัวจะส่งผลต่อการกำหนดคุณลักษณะทางการเมืองของ

บุคคลในอนาคต(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977; Almond; & Verba.1965: 58) ทั้งนี้เงื่อนไขสำคัญที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวนั้นมีดังต่อไปนี้

1. เจตคติทางการเมืองของบิดามารดา เช่น การชอบพรรคการเมือง ได้มีการศึกษาพบว่าบิดามารดาสังกัดพรรคการเมืองใด บุตรมักจะชอบพรรคการเมืองนั้นตามบิดามารดาไปด้วย ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าบิดามารดาเป็นผู้ชี้ชวน แนะนำ สั่งสอนในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองแก่บุตรเสมอ ซึ่งการแสดงจุดยืนทางการเมืองของบิดามารดาเช่นนี้ ทำให้บุตรเห็นจุดยืนและในที่สุดบุตรก็จะมีจุดยืนทางการเมืองเช่นเดียวกับบิดามารดา

2. ความเห็นพ้องต้องกันของบิดามารดา เป็นประเด็นที่มีผลต่อการถ่ายทอดทางการเมืองในครอบครัวเป็นอย่างมาก คือถ้าบิดามารดามีความคิดเห็นทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และได้แสดงให้บุตรเห็นด้วยจะทำให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวมีประสิทธิผลมาก ในทางตรงกันข้ามหากบิดามารดามีความขัดแย้งกันในประเด็นทางการเมืองการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวก็จะไร้ประสิทธิผล ส่วนใหญ่บุตรจะสะท้อนความโน้มเอียงทางการเมืองของบิดามารดาออกมาถ้าหากบิดามารดามีความคิดเห็นขัดแย้งกันในประเด็นทางการเมืองก็จะทำให้บุตรไม่มีความโน้มเอียงทางการเมืองตามบิดามารดาได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ถ้าบิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีของบิดามารดาจะเป็นสายใยอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นอันมาก กล่าวคือความคิดทางการเมืองจะถูกถ่ายทอดไปยังบุตรได้ดีถ้าบิดามารดามีความใกล้ชิดสนิทสนมกันและเป็นไปในทางบวก(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็นวิธีการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของเด็ก(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ทั้งนี้การอบรมเลี้ยงดูเป็นบทบาทสำคัญที่ครอบครัวมีต่อบุตร กล่าวคือเป็นบทบาทที่บิดามารดาแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ต่อเด็ก คือเมื่อบิดามารดามีการสื่อสารกับเด็กด้วยคำพูดและการกระทำซึ่งได้แก่ การพูดคุยให้ความรู้ความเข้าใจสร้างความรู้สึก มีการให้รางวัลหรือลงโทษ การกระทำดังกล่าวของบิดามารดานี้จะเป็นการปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตยได้(จรรจา สุวรรณทัต.2535: 187) ทั้งนี้การอบรมเลี้ยงดูมีความใกล้ชิดกับการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ ซึ่งการใช้อำนาจก็ปรากฏอยู่ในครอบครัวด้วยเช่นกัน ฉะนั้นครอบครัวเป็นตัวการที่แสดงบทบาทการอบรมเลี้ยงดูอันสามารถสร้างสิ่งที่เป็นการเมือง ซึ่งได้แก่ ทัศนะทางการเมือง(political outlook) และโลกทางการเมือง(political would) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และสั่งสมจนกลายเป็นฐานของการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองต่อไปในอนาคต(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2542: 8)

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ทางการเมืองนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ลงความเห็นว่าครอบครัวเป็นตัวการสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งเดวี่ส์(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2542: 8 ; อ้างอิงจาก Davies.1985: 111) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นผู้สร้างหรือพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้สร้างบุคลิกภาพต่างๆ รวมถึงบุคลิกภาพทางการเมืองด้วย อันได้แก่ แนวความคิดหรือการกระทำทางการเมืองได้ถูกกำหนดจากครอบครัวมาก่อนที่เขาเหล่านั้นจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่เป็นประชาชนหรือผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมือง

ทั้งนี้ตัวอย่างผลงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ดังเช่น การศึกษาของเลอวายน์เกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยเขาได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของคนสองฝ่ายในสองประเทศ คือ เผ่ากูสิในประเทศเคนย่า และชนเผ่าเนอร์ในประเทศซูดาน เขาพบว่าพวกกูสิมีลักษณะนิสัยเผด็จการมากกว่าพวกเนอร์ ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมและวัฒนธรรมของพวกเนอร์มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในพวกเนอร์นั้นไม่เน้นการสร้างให้เด็กเคารพนอบน้อมต่อผู้อาวุโสหรือมีอำนาจ เป็นสังคมที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน บิดามารดาชาวเนอร์จะไม่ทำตัววางอำนาจต่อลูกๆ ในขณะที่พวกกูสิเน้นการเคารพนอบน้อมต่อผู้มีอำนาจหรือผู้ที่อาวุโสกว่า ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้พวกกูสิมีลักษณะบุคลิกภาพแบบเผด็จการมากกว่าพวกเนอร์(Lane.1972: 116-117)

ในส่วนของโรเธอร์(Rother.1970: 147) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะนิสัยของพวกขวาจัดในสหรัฐอเมริกา พบว่า การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้บุคคลเป็นพวกขวาจัด ซึ่งพวกขวาจัดจะถูกเข้มงวดกวดขันให้ถูกทำตามบิดามารดามากเกินไป โดยถูกกวดขันให้เชื่อฟังคำของบิดามารดาในการกระทำเกือบทุกอย่าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อถูกกวดขันมากเกินไปเด็กจะเกิดความไม่พอใจ และเก็บกดความไม่พอใจของตนไว้ และเมื่อมีโอกาสในภายหลังก็จะระบายความก้าวร้าวที่เก็บกดไว้ในอีกด้านหนึ่ง นอกจากนี้ยังพบว่าพวกขวาจัดไม่ได้รับความรักจากบิดามารดามากนัก บิดามารดาจะแสดงท่าทีที่ไม่แสดงความรักและดูเหมือนว่าจะจ้องลงโทษเขาอยู่เสมอ

สำหรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาและผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูให้บุตรยึดมั่นในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นคน เคารพสิทธิของบุคคลอื่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและเสรี ซึ่งไม่ว่าจะแสดงโดยการพูด เขียนหรือแสดงออกใดๆ ก็ตาม รวมถึงมีการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ มองโลกในแง่ดีและไว้ใจคนอื่น(สุรวุฒิ ปัดไธสง.2542: 10) รวมถึงมีการเปิดโอกาสให้บุตรมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

และเปิดโอกาสให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว เช่น มีการเปิดโอกาสให้บุตรมีหน้าที่ในการรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ในบ้าน ฯลฯ จะส่งผลให้บุตรมีความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพเกิดขึ้น อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความโน้มเอียงทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยดังต่อไปนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรมไม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นมีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสเหมาะสม(Rogers.1972: 231)

สำหรับดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก(2524) ได้กล่าวไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดู 2 องค์ประกอบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนหมายถึง การที่บิดามารดา ทำตนสนิทสนมกับบุตร ให้ความรักความสำคัญแก่บุตร ให้ความชื่นชมสนับสนุน ให้ความใกล้ชิด ให้ความสนใจ เอาใจใส่แก่บุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา นอกจากนี้ยังให้ความอบอุ่นเป็นกันเองสนใจทุกข์สุข ช่วยแก้ปัญหาให้กับบุตรให้รางวัลด้วยการแสดงความรักและตามใจสมควร ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึงการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของตนให้รางวัลเมื่อตนทำความดี หรือลงโทษเมื่อทำความผิดและได้รับการอธิบายเหตุผลในการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของตน เมื่อรวมการอบรมเลี้ยงดู 2 องค์ประกอบนี้ทำให้ได้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้เหตุผล ให้ความรัก ความอบอุ่น ลงโทษทางจิตใจ ไม่ใช้ความรุนแรง หรือลงโทษทางกาย เช่น การทุบตี มีการรับฟังปัญหาหรือความคิดเห็นของบุตรอย่างเปิดอกหรือจริงใจมีความยุติธรรม บิดามารดามีความอดทนไม่ทำตามใจหรือไม่เข้มงวดมากเกินไป พ่อแม่ให้ลูกมีเสรีภาพทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความเหมาะสมและให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบในบ้าน

สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ให้ความรัก ความอบอุ่น มีการลงโทษทางจิตไม่ใช้ความรุนแรงหรือลงโทษทางกาย มีเหตุผล มีการรับฟังปัญหาหรือความคิดเห็นของบุตรอย่างเปิดอกและจริงใจ มีความยุติธรรม มีความอดทน ไม่ตามใจหรือไม่เข้มงวดมากเกินไป มีการให้เสรีภาพกับบุตรในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้บุตรมีอิสระในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ในบ้าน

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างและก่อรูปความโน้มเอียงทางการเมือง เนื่องจากภายในครอบครัวก็มีระบบการปกครองเกิดขึ้นเช่นกัน โดยมีบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข ส่วนมารดาก็จะเป็นแม่บ้านช่วยรับผิดชอบความเรียบร้อยภายในบ้านและทั้งบิดามารดาก็จะมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน สำหรับบุตรก็จะมีหน้าที่ประพฤติตนเป็นคนดี เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา จะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยในครอบครัวจะเกิดจากการที่ทุกคนยอมรับในฐานะและหน้าที่ของกันและกัน นอกจากนั้นทุกคนจะต้องมีวินัยคือ ประพฤติตนอยู่ในกรอบหรือกติกาของครอบครัวในขณะเดียวกันทุกคนก็ต้องรู้จักควบคุมและปกครองตนเอง สำหรับการมีความเสมอภาคกันนั้นบิดามารดาควรจะมีการประพฤติอย่างเสมอกันไม่พยายามถือตนว่าใครใหญ่กว่าใคร ส่วนบุตรก็ควรจะได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาอย่างเท่าเทียมกันทั้งในด้านของการแบ่งปันและด้านการให้โอกาสต่างๆ ไม่ควรให้สิทธิพิเศษแก่คนใดคนหนึ่ง ในด้านการเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน บิดามารดาควรแสดงตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้รวมทั้งให้การอบรมบุตรให้รู้จักการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น สอนให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญๆ ในครอบครัวควรจะมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เช่น การเลือกเรียนต่อของบุตร และเรื่องอื่นๆ ที่มีความสำคัญในครอบครัวควรให้บุตรมีส่วนร่วมในการติดสินใจด้วย (ทินพันธุ์ นาคะตะ.2545: 62-63) เนื่องจากการมีโอกาสในการร่วมตัดสินใจร่วมในเรื่องต่างๆ จะทำให้เด็กเกิดประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งจะส่งผลต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง(political efficacy) และเป็นการสร้างทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต อย่างไรก็ตามในทางกลับกัน ถ้าบุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบที่ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมแบบการยอมรับเชื่อฟัง ก็อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบนั้นในอนาคตเช่นกัน(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977 ; citing Almond; & Verba.1965: 58)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น การศึกษาในประเทศไทยในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาสุรวุฒิ ปัดไธสง(2542)ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับนักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะได้รับผลของการถ่ายทอดทางการเมือง ได้แก่ ความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย

ในกลุ่มของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทวีวัฒน์ บุญชิต(2546) ได้ทำการศึกษาระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 โรงเรียน และต่างจังหวัดจำนวน 9 โรงเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 2,403 คน การวิจัยพบผลที่สำคัญคือ (1)นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวมีความเป็นประชาธิปไตยสูงจะมีจิตประชาธิปไตย(เหตุผลเชิงจริยธรรม)สูงกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ (2)นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีจิตประชาธิปไตย(เหตุผลเชิงจริยธรรม)สูงกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนักสนับสนุนน้อย (3)ประสบการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียน ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน ความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ร่วมกับตัวแปรจิตลักษณะ สามารถร่วมกันทำนายจิตประชาธิปไตย(เหตุผลเชิงจริยธรรม)ขอนักเรียนได้ 22.8% และ(4)ประสบการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียน ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน ความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ร่วมกับตัวแปร จิตลักษณะสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนได้ 45.1%

ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาพลทวิช จันทรโคตร(2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนวิทยาลัยการอาชีพ นิคมคำสร้อย จังหวัดสมุทรปราการ ระดับชั้น ปวช. 3 จำนวน 140 คน พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตย(ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมทางการเมือง)แตกต่างกันโดยกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของทวี มณีสาย(2543) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคยโสธรระดับชั้น ปวช. 3 จำนวน 274 คน พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู(ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมทางการเมือง)แตกต่างกันโดยกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงที่สุด

ในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ฤกษ์ชัย คุณูปการ(2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องในเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 2 แห่ง และต่างจังหวัดจำนวน 8 แห่งที่เรียนในภาคปกติ จำนวน 1,126 คน การวิจัยพบผลที่สำคัญคือ นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง จะมีเจตคติต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยการรับรู้ปทัสถานทางสังคมด้านประชาธิปไตย และเอกลักษณ์แห่งอีโก้ด้านประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่มีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ สำหรับสรรักษ์ เลี่ยมสุวรรณ(2546)

ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะต่อสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 398 คน ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย นอกจากนี้ นภา ปิยศิรินนท์(2541) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการไปลงคะแนน เสียงเลือกตั้งของนักศึกษาสถาบันราชภัฏในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ชั้นปีที่ 1-4 ที่เรียนในภาคพิเศษ จำนวน 420 คน มีอายุ 27 ปีขึ้นไป พบว่า การเป็นแบบอย่างในการไปเลือกตั้งของบิดามารดา และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวมีผลต่อการเลือกตั้งของนักศึกษา โดยการเป็นแบบอย่างในการไปเลือกตั้งของบิดามารดาส่งผลให้นักศึกษามีความตั้งใจในการไปเลือกตั้งในอนาคตมากด้วย

ในกลุ่มประชาชนวัยทำงาน ธีรัชช์ โอสถานนท์(2534)ได้ทำการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองสารวัตร จำนวน 170 คน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่าข้าราชการตำรวจที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขัน

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวก็มีความสำคัญอย่างมากต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล เนื่องจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวจะช่วยเสริมสร้างทักษะการ ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองของบุคคล ซึ่งถ้าหากในครอบครัวมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ก็จะเป็นการส่งเสริมให้บุตรมีความโน้มเอียงทางการเมืองและมีพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต

2.2 การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองกับบุคคล โดยมีการให้ความรู้ทางการเมืองทั้งจากการให้การศึกษาโดยผ่านหลักสูตรที่เรียน และการเรียนรู้โดยผ่านการเข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันการศึกษา (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 137-170) กล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันสำคัญที่ให้ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งการอบรมกล่อมเกลาจิตใจแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองและปลูกฝังให้มีจิตใจแบบประชาธิปไตย ดังที่คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนฯ(คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2535: 56-57) ได้กล่าวว่านอกจากสถาบันการศึกษาจะมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

แล้ว ยังมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปในอนาคต การปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตยในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกทำงานแบบมีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษาและชุมชน การเรียนรู้เรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ การเคารพสิทธิของของตนเองและผู้อื่น การเรียนรู้และการตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นและการออกเสียงลงประชามติ การเรียนรู้ตามกฎกติกา ระเบียบ และกฎข้อบังคับต่างๆ หรือคำตัดสินของผู้มีอำนาจตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่น การเคารพและการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม นอกจากนี้สถาบันการศึกษายังสามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะช่วยส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีชีวิตแบบประชาธิปไตยอีกด้วย เช่น การเลือกผู้แทนนักเรียน สภานักเรียน คณะกรรมการนักเรียน ตลอดจนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อสังคมส่วนร่วม เป็นต้น

ทั้งนี้ได้มีผลงานวิจัยจำนวนหนึ่งได้ทำการศึกษาพบว่าการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษามีความสำคัญต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ดังเช่น ผลงานวิจัยของเนลสัน (Nelson.2004) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี โดยเป็นชายจำนวน 289 คน และเป็นหญิงจำนวน 177 คน ในมอนทาน่า พบว่า ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมทางการเมืองจะถูกถ่ายทอดและส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาศัยกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และตัวการหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดสถาบันการศึกษา ซึ่งความรู้ทางการเมืองที่ได้รับจะมีอิทธิพลกับบุคคลไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ชลัช จงสืบพันธ์(2543: 138-166) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ โดยสรุปได้ว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญคือ 1)มีบทบาทในการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ และทักษะการคิดให้นักเรียนทำให้นักเรียนสามารถที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้ (Sullivan ; Marcus ; & Minns.1975) 2)เป็นแหล่งเจตคติในเรื่องความเป็นพลเมืองดี การยอมรับกฎและอำนาจหน้าที่ต่างๆ (Hess; & Toney.1967) 3)มีส่วนสำคัญมากในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี(Almond; & Varba.1963) 4)เป็นตัวการสำคัญในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง และเจตคติต่อกิจกรรมทางการเมืองในอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย(Fowlke.1974) และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียนนั้น สามารถสรุปได้ว่า บรรยากาศแบบปิดมักจะเกี่ยวข้องกับเจตคติทางการเมืองในด้านลบ โดยจากผลการศึกษาของทอร์นี่ ออพเพนไฮน์และฟาร์เนน(Torney ; Oppenheim ; & Farnen.1975) พบว่า สิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวโยงกับการมีลักษณะอำนาจนิยมต่ำ ประกอบด้วย 1)การกระตุ้นให้

นักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น 2)การไม่เข้มงวดให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักชาติ และ 3)การที่ครูเต็มใจให้มีการอภิปรายโต้เถียงกันในเรื่องปัญหาต่างๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นอกจากจะช่วยให้นักเรียนเชื่อเรื่องอำนาจนิยมน้อยลงแล้วยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในด้านการสนทนาโต้เถียงกันเรื่องการเมืองทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วย สำหรับการศึกษาของเอแมน(Ehman.1980: 109)ได้ทำการศึกษาพบว่าห้องเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดเกินกว่าเกณฑ์เฉลี่ย จะเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีความหวาดระแวงทางการเมืองน้อยลง(มีความไว้วางใจทางการเมืองมากขึ้น) และบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการที่นักเรียนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรอสแมน(Grosman.1974) และทอร์นี่และคนอื่นๆ(Torney ; & Other.1975) ที่พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดจะช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อถือต่อระบบการเมืองและมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงขึ้น นอกจากนี้ลาเวนสัน(Lavenson.1972) ได้ทำการศึกษาพบว่าห้องเรียนที่ครูมีการเปิดโอกาสให้มีการสนทนาโต้เถียงเกี่ยวกับการเมืองจะทำให้นักเรียนให้ความหมายของการเป็นพลเมืองไปในลักษณะที่ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ในส่วนของดิลลอนและเกราท์(Dillon ; & Grout.1976) พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดมีความสัมพันธ์กับการลดลงของการมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และพบว่าสามารถกระตุ้นให้ผู้ที่วางเฉยไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมใดๆ เลยมีความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆมากขึ้น และพบว่าครูประเภทใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นมีผลต่อการเปลี่ยนเจตคติด้านความสนใจทางการเมืองแต่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงเจตคติด้านความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไม่ไว้วางใจทางการเมือง(Marker.1970)

การเรียนรู้จากหลักสูตรที่เรียน

ในการถ่ายทอดทางการเมืองนั้นครู อาจารย์จะมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนเรื่องราวทางการเมืองให้กับบุคคลทั้งการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง พร้อมทั้งทำการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนตามบทบาทของพลเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 137-170)

กล่าวได้ว่าหลักสูตรที่เรียนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตยให้กับนิสิต นักศึกษา ซึ่งเมื่อนิสิต นักศึกษาได้รับการปลูกฝังจากการเรียนในหลักสูตรต่างๆ แล้วก็จะส่งผลให้นิสิต นักศึกษา ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ตลอดจนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแนวทาง

ที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต(ทินพันธุ์ นาคะตะ.2545: 63-64)

สำหรับการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้มีการเปิดการเรียนการสอนเป็นสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งแต่ละสาขาวิชาก็จะมีวิชาเรียน วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมที่แตกต่างกัน โดยสาขาสังคมศาสตร์จะเน้นทางด้านพฤติกรรมมนุษย์ ค่านิยม ปรัชญา และปัญหาของสังคม ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนของสาขาวิชาดังกล่าวจะมีการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น อภิปราย โต้แย้งเหตุผล และกิจกรรมในหลักสูตรส่วนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมและการเมือง ในส่วนของสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์นั้นจะมีการศึกษาตามทฤษฎีที่มีกฎเกณฑ์ค่อนข้างแน่นอนตายตัว การเรียนการสอนของวิชาต่างๆ มักจะเป็นการฟังการบรรยาย การทดลองในห้องปฏิบัติการ ไม่มีลักษณะของการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นนิสิตนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ก็น่าจะเป็นกลุ่มที่มีโลกทัศน์และการมองปัญหากว้างขวางยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงน่าจะเป็นผู้ที่มี จิตลักษณะ และมีความโน้มเอียงทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Lane.1972: 102) ซึ่งจากผลการวิจัยของชลัช จงสืบพันธ์(2527)พบว่า นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองและการเป็นฝ่ายส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสูงกว่านักศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่เรียนมีอิทธิพลสำคัญในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับบุคคลเนื่องจากในระหว่างที่เรียนในระดับอุดมศึกษานั้นบุคคลจะมีโอกาสได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองของประเทศในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น อีกทั้งยังมีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าการศึกษาในระดับที่ผ่านมาคือระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงทำให้ผู้ที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญ และบทบาทหน้าที่ของตนเองในทางการเมืองมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่า อย่างไรก็ตามการศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกันก็มีผลทำให้บุคคลมีความโน้มเอียงทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันด้วย เนื่องจากสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์และสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์จะมีวิชาเรียนที่แตกต่างกันจึงเป็นเหตุให้หลักสูตร เนื้อหาวิชา รวมถึงวิธีการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันไปด้วยซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่เรียนในหลักสูตรหรือสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีความโน้มเอียงทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันตามไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และวิชาที่เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่สร้างขึ้นเฉพาะที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้มีผู้ศึกษาไว้จำนวนหนึ่ง ได้แก่ ผลงานวิจัยของเบนิเทซ(Benitez.1995)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของหลักสูตรที่ส่งผลต่อ

ความโน้มเอียงทางการเมืองของนักเรียนด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้กำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนในเรื่องเกี่ยวกับพรรคการเมือง และใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการสอนในเรื่องความรักชาติ ในการวิจัยครั้งนี้พบผลที่สำคัญคือกลุ่มควบคุมนักเรียนมีความรักชาติมากขึ้น ส่วนในกลุ่มทดลองนั้นพบว่านักเรียนสามารถระบุความรู้สึกของตนเองได้มากขึ้นว่าตนเองมีความนิยมชมชอบหรือผูกพันกับพรรคการเมืองพรรคใดมากกว่ากลุ่มควบคุม และมากกว่าการทดสอบ ก่อนทำการทดลองแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่เรียนและการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมถึงรูปแบบการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในเสริมสร้างความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่นอกเหนือจากครอบครัว ซึ่งหลังจากการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองพรรคเดียวกับบิดาเพิ่มมากขึ้น และพบว่าความรู้เกี่ยวกับพรรคการเมืองทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้น

สำหรับกอบกุล ดิษฐแย้ม(2544) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม(เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน) ผลการวิจัยพบว่า (1)นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง(ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม) มีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ(2)นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง(ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม)มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยในทิศทางบวกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากมีโอกาสได้เพิ่มเติมประสบการณ์ ตลอดจนได้มีโอกาสทำงานด้วยตนเอง ให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และที่สำคัญคือเพื่อให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 30) การที่บุคคลได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้จะทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้มีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การมีความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพในทางการเมืองและจะส่งผลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต กล่าวได้ว่า การที่สถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับผู้เรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระเสรี ทั้งนี้จะส่งผลให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการเมืองการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยขึ้น ได้แก่ ความสำนึกทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้ จะส่งผลให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่อไป(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะประชาธิปไตยและพฤติกรรมทางการเมืองของนักเรียน นิสิต นักศึกษา

จิรโชค วีระสัยและคณะ(2540: 21-22) ได้เสนอให้สถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ไว้ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตย เช่น การเข้าค่ายประชาธิปไตย การทัศนศึกษาเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประชาธิปไตย

2. สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีเวทีแสดงออกซึ่งความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เช่น มีการจัดอภิปรายปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ทางการเมือง

นอกจากนี้ทิศนา แขมณี(2536: 8-9) ได้เสนอกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาควรมอบหมายให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา รับผิดชอบงานต่างๆ เช่น การทำความสะอาด การดูแลสวน การเลี้ยงสัตว์ การดูแลนักเรียนข้ามถนน เป็นต้น

2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกรรมการนักเรียน นิสิต นักศึกษา สภานักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้ฝึกทำงานโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเล่นละคร เพื่อแสดงในงานต่างๆ เป็นการฝึกทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

4. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสำคัญของ โรงเรียน โดยให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในงาน เช่น วันปีใหม่ วันกีฬา งานประจำปีของสถาบันการศึกษา เป็นต้น

5. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ เพื่อฝึกให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

6. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดค่ายพักแรม เพื่อฝึกการอยู่ร่วมกันและฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

7. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมชุมนุม สมาคมต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการรวมกลุ่มในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น กลุ่มอาสาพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นจะเป็นการเตรียมการให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้เรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มีความเข้าใจถึงระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ การรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย(ทิศนา แขมณี.2536: 5-10; ใจจริง บุญเรือง รอด.2536: 33-34) อันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียน นิสิต นักศึกษามีความโน้มเอียงทางการเมือง และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทำการศึกษาในต่างประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลนั้น ดอว์สัน(Dawson.2005) ได้ทำการศึกษาการถ่ายทอดทางการเมืองและกิจกรรมรัฐบาลจำลองในโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่น โดยได้ทำการทดสอบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อบรรยากาศในชั้นเรียนและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม “รัฐบาลจำลอง” ผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นอย่างมาก และจากการสำรวจพบว่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนหญิงจะต่ำกว่านักเรียนชายแต่นักเรียนหญิงจะมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่านักเรียนชาย และพบว่ากลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดสูงจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มที่เรียนในห้องเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดต่ำ และพบว่าในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดที่ครูให้อิสระในการตัดสินใจและสนับสนุนให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูง นอกจากนี้ดอว์สันได้สรุปว่าความศรัทธา ในกลุ่มรัฐบาลจำลองที่ตั้งขึ้นในโรงเรียนเป็นผลมาจากความรู้สึกมีประสิทธิภาพและความรู้สึกมีความสามารถทางการเมืองของนักเรียน

นอกจากนี้เรียเดล(Riedel.2002) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของกิจกรรมบริการชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมในกิจกรรมบริการสังคมของนักเรียนจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกผูกพันต่อหน้าที่พลเมืองมากขึ้นโดยถือว่าการเข้าร่วมในกิจกรรมบริการสังคมนี้เป็นการถ่ายทอดทางการเมือง

โดยอ้อมจากสถาบันการศึกษาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีความผูกพันต่อหน้าที่พลเมือง และมีความสำนึกทางการเมือง อันจะส่งผลให้นักเรียนเหล่านี้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในอนาคต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทำการศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทำการศึกษาในประเทศไทยนั้น ศรีอุทัย กุมุทชาติ(2531: 129-130) ศึกษาผลของการจัดตั้งสภานักเรียนในโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดตั้งสภานักเรียนก่อนปีการศึกษา 2528 จำนวน 1,266 คน พบว่า กิจกรรมสภานักเรียนช่วยกระตุ้นให้นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความสามารถในการปรับตัว ความสามัคคี ความรักในหมู่คณะ เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและมีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

สำหรับผลการศึกษาของชลัช จงสืบพันธ์(2527) พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน คือ ด้านการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การมีบทบาทในชุมชน การประท้วง การเป็นฝ่ายรับและสื่อสารทางการเมือง และในด้านรวม นอกจากนี้ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันการศึกษา เช่น กิจกรรมค่ายประชาธิปไตย กิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น จะส่งผลให้บุคคลได้เรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มีความเข้าใจถึงระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ การรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความโน้มเอียงทางการเมือง และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.3 การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อมวลชน

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง ทำให้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ต่างก็เป็นสื่อในการเผยแพร่กระจายข่าวสาร ซึ่งรวมถึงข่าวสารทางการเมืองด้วย โดยข่าวสารนี้สามารถทำให้ผู้รับ

เกิดความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อข่าวสารการเมืองในระดับที่สามารถก่อรูปความโน้มเอียงทางการเมืองให้เกิดขึ้นภายในตน และในที่สุดก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ทางการเมืองได้ (สุรวุฒิ ปัดไธสง.2533: 29)

สื่อมวลชนมีอิทธิพลสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนมีหลายประเภทและสามารถส่งข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว โดยในชีวิตประจำวันของบุคคลมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ซึ่งสื่อมวลชนจะเป็นตัวกลางในการส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้กับบุคคล และข่าวสารเหล่านี้ก็จะมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความโน้มเอียงทางการเมือง และมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทางใดทางหนึ่ง(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 189) และถึงแม้ว่าสื่อมวลชนจะมีหลายประเภททั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ แต่สื่อมวลชนที่มีบทบาทอย่างมากในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองคือโทรทัศน์ เนื่องโทรทัศน์จะให้ข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากมีเทคนิคในการนำเสนอที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความคล้อยตามและเชื่อถือ มีการเรียบเรียงให้เข้าใจในเรื่องราวที่นำเสนอได้โดยง่าย ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจเรื่องราวทางการเมืองจากโทรทัศน์ได้มาก ทั้งนี้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาได้รับจากโทรทัศน์รวดเร็วกว่าการอ่านจากหนังสือพิมพ์อีกด้วย(Blank.1980: 249) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่าในกลุ่มบุคคลที่มีรายได้สูงจะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำจึงทำให้บุคคลกลุ่มนี้มีข่าวสารทางการเมืองมากและมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย(Peterson.1991: 226)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อมวลชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อมวลชน พบว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผลงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองในต่างประเทศนั้น ฮับบาร์ด(Hubbard.1997)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนที่มีต่อความสำนึกทางการเมืองและการเปลี่ยนเจตคติทางการเมือง ผลการศึกษาพบผลที่สำคัญคือการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อเจตคติของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สำหรับคอนเวย์(Peterson.1991: 225 ; citing Conway.1981)ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมการเมืองของนักเรียนระดับเกรด 5 และ 6 จำนวน 760 คน โดยได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่มีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การสนับสนุนพรรคการเมือง การสนับสนุนการเลือกตั้ง การแสดงออกทางการเมือง(การติดกระดุมแสดงการสนับสนุนและการสนทนาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง) และความรู้เกี่ยวกับการเมือง ผลการวิจัยพบว่าการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้ทางการเมือง การสนับสนุนการเลือกตั้ง และการแสดงออกทางการเมือง(การติดกระดุมแสดงการสนับสนุน, การสนทนาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง) แต่มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนพรรคการเมืองต่ำ (คอนเวย์สรุปว่าอาจจะเป็นผลมาจากมีการเสนอภาพทางลบของพรรคการเมืองของสื่อมวลชน)

ส่วนซิเกลและโคเฮน(Peterson.1991: 225 ; citing Sigel ; & Cohen.1983) ได้ทำการศึกษาว่าปริมาณการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองหรือไม่ โดยได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในเพนซัลวาเนีย จำนวน 1,000 คน ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 39% เป็นผู้ที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับสูง และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 22% เป็นผู้ที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และพบว่ากลุ่มที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูงจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย

นอกจากนี้ชลัช จงสืบพันธ์(2527: 33-34)ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสื่อมวลชนที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้และสามารถสรุปได้ดังนี้ 1)ฮอลแลนด์เดอร์(Hollander.1971)ได้ทำการศึกษาพบว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งในการให้ข้อมูล และข่าวสารทางการเมืองแก่บุคคลในวัยเด็กและวัยรุ่น 2)เชฟฟี่ วอร์ด และทิพตัน(Chaffee ; Ward ; & Tipton.1970)ได้ทำการทดสอบสมมติฐานว่าการเปิดรับสื่อต่างๆ เกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมืองจะนำไปสู่การมีความรู้เรื่องการเมืองหรือไม่ โดยทำการหาความสัมพันธ์ตามช่วงเวลาระหว่างการใช้สื่อต่างๆ และความรู้ทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐวิลคอนซิน ก่อนและหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1968 จากการเปรียบเทียบผลปรากฏว่า การใช้สื่อทำให้กิดความรู้ทางการเมืองในระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งมากกว่าในระยะที่การเลือกตั้งผ่านไปแล้ว 3)แอทคินและแกนซ์(Atkin; & Gantz.1975) ได้ทำการศึกษาแบบช่วงยาว พบว่า ความสนใจในการชมข่าวโทรทัศน์ ทำให้นักเรียนมีแนวโน้มได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของบ้านเมือง ตลอดจนเหตุการณ์ประจำวันต่างๆ ได้ดี 4)แมคลอยด์ บราวด์ และเบคเคอร์(Mcleod ; Brown ; & Becker.1975) ได้ศึกษากลุ่มผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวเมื่อปี ค.ศ.1972 และ 1974 พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ และชมโทรทัศน์เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองเป็นประจำจะเพิ่มความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของตนเองต่อกรณีวอเตอร์เกตมากกว่าบุคคลอื่นที่เปิดรับข่าวสารน้อย

กว่า และ 5)ลาซาร์สเฟล เบอเรลสัน และกอเดท์(Lazarfeld ; Berelson ; & Gaudet.1944)และเบอเรลสัน ลาซาร์สเฟล และแมคฟี่(Berelson ; Lazarfeld ; & McPhee.1966) ได้ทำการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นมีลักษณะแบบสั่งสม คือ คนที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองประเภทหนึ่งอยู่แล้ว มักจะเปิดรับสื่ออื่นๆ อีก และผู้วิจัยทั้งสองคณะ ยังพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนดังกล่าวช่วยเพิ่มความสนใจของผู้รับในการเข้าร่วมรณรงค์ทางการเมืองอีกด้วย(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 33-34)

สำหรับในประเทศไทยนั้น การศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองในประเทศไทยนั้น ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ(2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วประเทศ จำนวน 2,000 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและความสนใจการเมืองสามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณและเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชั้นกลางทั่วประเทศ จำนวน 1,119 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนชั้นกลางมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแบบประเพณีนิยมระดับกลางหรือการเมืองแบบใหม่ และการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

การศึกษาการเปิดรับข่าวสารการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครนั้น นิลุบล ใจอ่อนน้อม(2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเข้าใจวิธีการเลือกตั้งแบบใหม่ของประชาชน ทั้งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สินีนุช วิบูลรัตน์(2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตคลองเตย ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตคลองเตย จำนวน 300 คน พบว่า ประชาชนในเขตคลองเตยมีการสื่อสารทางการเมืองระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อวิทยุ และพบว่าการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองต่ำ

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดต่างๆ ด้วย ได้แก่ ผลการศึกษาของภาณุ ธรรมสุวรรณและทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม(2543)

ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนชาวจังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในจังหวัดพัทลุงที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่าการติดตามข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และผลการศึกษาของไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์(2536)ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 314 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรลักษณะทางปริบทที่สามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างนับสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน และตัวแปรการเข้าร่วมกลุ่มในท้องถิ่น โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 8.18% ในส่วนของเบญจมาศ เมืองเกษม(2548)ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกเครือข่ายแม่ญิงล้านนา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกเครือข่ายแม่ญิงล้านนาใน 9 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 269 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกเครือข่ายแม่ญิงล้านนา

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ได้แก่ การศึกษาของ วรรณะ บรรจง(2546) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูในภาคใต้ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ จำนวน 985 คน ผลการวิจัยพบผลที่สำคัญ คือ (1)ครูที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และเอกลักษณ์แห่งอีโก้ทางการเมืองสูงกว่าครูที่มีลักษณะตรงข้าม และ (2)ตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมร่วมกับจิตลักษณะสามารถทำนายพฤติกรรมการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองได้ 29% ในกลุ่มรวม ตัวทำนายที่สำคัญ คือ ค่านิยมทางการเมือง เอกลักษณ์แห่งอีโก้ทางการเมือง และการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูที่จบการศึกษาทางสาขาธุรกิจถึง 47%

สำหรับการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนนั้น จริญญา เจริญสุกใส(2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารการเมือง วัฒนธรรมการเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538 ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนอายุ 18-19 ปี จำนวน 380 คน ผลการวิจัยพบว่า 1)การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง 2)การเปิดรับข่าวสารการเมืองมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลัช จงสืบพันธ์(2527) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบท และลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3-4 ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 765 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยลักษณะทางปริบทคือการเปิดรับสื่อมวลชนสามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเลือกตั้ง การมีบทบาทในชุมชน การประท้วง การเป็นฝ่ายรับสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับในด้านการเป็นฝ่ายส่งสารทางการเมืองสามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลสำคัญในการให้ข่าวสารต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมือง รวมทั้งนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางการเมือง ซึ่งข่าวสารเหล่านี้จะส่งผลต่อการเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง ซึ่งจะมีอิทธิพลสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

2.4 การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมือง

พรรคการเมือง(Political Party) เป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสู่การเมืองโดยตรง การเข้าสู่การเมืองโดยตรงนั้น อาจจะหมายถึงการเข้าสู่ระบบการเมืองอย่างเป็นทางการด้วยวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและมุ่งหวังที่จะเข้ามาเป็นฝ่ายบริหารหรือในระดับนิติบัญญัติ(วิทยา สุจริตธนารักษ์ และคณะ.2545: 189)

พรรคการเมืองเป็นสถาบันหนึ่งที่ทำให้หน้าในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับประชาชน เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมทางการเมืองให้กับบุคคล ทั้งหนี้สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองในการทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลาทางการเมืองได้ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

1. บทบาทหน้าที่ในการกระจายค่านิยมทางการเมืองให้กับประชาชน

พรรคการเมือง เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือแนวคิดร่วมกัน จะมีหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์หรือแนวคิดดังกล่าวกับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงของการเลือกตั้งหน้าที่ดังกล่าวนี้ของพรรคการเมืองจึงเป็นมีลักษณะเป็นการกระจายค่านิยมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้อยู่ในวงกว้าง และหากว่าพรรคการเมืองใดได้รับชัยชนะ โดยสามารถขึ้นมาเป็นรัฐบาลได้ ก็เท่ากับเอาค่านิยมดังกล่าวมาดำเนินการในทางปฏิบัติ อันเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน โดยผลประจักษ์ในการเลือกตั้ง(วิทยา สุจริตธนารักษ์ และคณะ.2545: 190)

2. บทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเมืองกับประชาชน

พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและเป็นเจ้าของอธิปไตย และมีส่วนร่วมในทางการเมือง การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การแถลงนโยบายของพรรคการเมืองในด้านต่างๆ ผ่านทางสื่อมวลชน อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนใช้วิธีการเข้าหาประชาชนโดยตรง อาทิ การอภิปราย การบรรยายตามที่ต่างๆ การอภิปรายหาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้จะต้องให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง สอนให้ประชาชนรู้สึกถึงความรับผิดชอบทางการเมือง และช่วยให้ประชาชนมองเห็นการณ์ไกล กระตุ้นให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งเอาใจใส่ในการออกเสียงเลือกตั้ง(ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ.2524: 14 - 17)

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝัง หรือเสริมสร้างให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ความโน้มเอียง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ของบุคคล ซึ่งผลลัพธ์ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะเป็นไปในแนวทางใดนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง รวมถึงเนื้อหาสาระที่ทำการถ่ายทอดผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของตัวการ(Agent) ต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับบุคคล อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดของผลลัพธ์ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลลัพธ์(Outcome) ของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยใช้วิธีการอบรม สั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองแล้วบุคคลจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ทางการเมือง อันจะทำให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเกิดความโน้มเอียงทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 1-4) โดยจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมกล่อมเกลา

ทางการเมืองสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองกับผลลัพธ์ต่อเนื่องได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและผลลัพธ์

เมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองแล้วจะทำให้เกิด ผลลัพธ์ (Outcome) ที่สำคัญ คือ ความโน้มเอียงทางการเมือง(Political Orientation) อาทิ ความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมือง ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงรายละเอียดของผลลัพธ์ที่บุคคลจะได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสำนึกทางการเมือง(Political Awareness)

ความสำนึกทางการเมืองเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอันจะทำให้บุคคลเกิดมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในทางการเมืองว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อใด และจะเกิดผลกระทบอย่างไรต่อระบบการเมืองเมื่อตนเอง แสดงพฤติกรรมทางการเมือง(Lane.1975: 312-313) ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยความมีสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองทางการเมือง

ความหมายของความสำนึกทางการเมือง

การให้ความหมายของความสำนึกทางการเมืองนั้นโคลีแมน(Coleman.1968: 18) ได้อธิบายความหมายของความสำนึกทางการเมืองว่า เป็นความรู้สึกหรือความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองจนทำให้เกิดความผูกพันกับการเมืองและมีความสนใจทางการเมือง สำหรับเลน(Lane.1969: 312) ได้ให้ความหมายของความสำนึกทางการเมืองไว้ว่าหมายถึง ความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในทางการเมืองทั้งในส่วนของการปฏิบัติและความรู้สึกนึกคิด เป็นความรู้สึกที่สามารถแยกออกระหว่างความถูกหรือผิดของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง

จากความหมายของความสำนึกทางการเมืองดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า *ความสำนึกทางการเมือง* หมายถึง ความตระหนักของบุคคลว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบ

การเมืองที่จะต้องมีแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการเมืองตามสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองที่อยู่ภายใต้การเมืองการปกครองในระบอบ

สำหรับ**ความสำนึกในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** หมายถึง ความตระหนักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าตนเองเป็นตัวแทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน และจะต้องทำงานบทบาททำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยอยู่ในกรอบของประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ความสำคัญของความสำนึกทางการเมือง

ความสำนึกทางการเมืองเป็นความรู้สึกที่มีความสำคัญทางการเมืองโดยจะส่งผลให้บุคคลไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ (Buehler.2004) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดัลห์(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 37 ; อ้างอิงจาก Dahl.1970: 57) ที่กล่าวไว้ว่าความสำนึกทางการเมืองเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ประชาชนเปิดรับสิ่งเร้าทางการเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอันมาก นอกจากนี้จากผลการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ครั้งในประเทศต่างๆ พบว่า บุคคลที่มีความสนใจและผูกพันกับเรื่องราวต่างๆทางการเมืองจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองและเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำ(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 38 ; อ้างอิงจาก Berelson ; Lazarsfeld ; & McPhee.1966 ; Cambell ; et.al.1960 ; Kuroda.1968 ; Verba ; & Nie.1972 ; Goel.1975 ; Eldersveld ; & Ahmed.1976) กล่าวได้ว่าความสำนึกทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งก่อนที่บุคคลจะมีความสำนึกทางการเมืองได้นั้นต้องเรียนรู้ทางการเมืองจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ทางการเมืองเสียก่อน (Coleman.1968: 18) ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้จากครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มอาชีพ เป็นต้น โดยมีการศึกษาพบว่ากลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนและเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลสำคัญในการทำให้บุคคลมีความสำนึกทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น(LaPlant.1998) นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์ และปรัชญาทางสังคมต่างๆ เป็นต้น ต่างก็มีอิทธิพลต่อการเกิดความสำนึกทางการเมืองได้เช่นกัน(Schofield.1972: 17; Hess ; & Therney.1967: 6)

2. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy)

จุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้นมีที่มาจากจิตวิทยาสังคม และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องพลังแห่งอีโก้(ego-strength) ความสามารถเชิงอัตวิสัย (subjective competence) ความเชื่อมั่นในตนเอง(self confidence) และประสิทธิภาพส่วนบุคคล (personal effectiveness) ซึ่งพรีวิทท์(Prewitt.1968: 225) ได้ให้ความเห็นว่าความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นดังกล่าวนี้มีความสำคัญมากต่อการอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตย ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปิดโอกาสให้บุคคลแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนเองอย่างกว้างขวาง(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 42)

ความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

การให้ความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้นแคมป์เบลล์ (Cambell; & other.1954: 187)ให้ความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคลมี หรือสามารถมีผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมือง มีความรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และตนเองสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับพรีวิทท์ (Prewitt.1968) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นความรู้สึกของบุคคลว่าการกระทำของตนสามารถมีผลต่อเหตุการณ์ทางการเมือง เป็นความเชื่อของบุคคลว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดยการกระทำของตนเอง และจะสามารถทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองมีพฤติกรรมตามที่ตนเองต้องการได้ สำหรับมิลแบรทและโกเอล (Milbrath; & Goel.1977: 57) ได้ให้ความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองว่าเป็นความรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล

จากความหมายของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า *ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง* หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นของบุคคลว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถทางการเมือง รวมถึงมีความเชื่อว่าตนเองสามารถมีบทบาทในกระบวนการต่างๆ ทางการเมือง และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแนวทางที่ปรารถนาได้

สำหรับ**ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงานทางด้านการเมือง มีความสามารถในการทำงานเป็นตัวแทนของประชาชน รวมถึงมีความเชื่อว่าการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนเองนั้นจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ปรารถนาได้

ความสำคัญของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นความโน้มเอียงทางการเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในทางรัฐศาสตร์ โดยได้รับการพัฒนามาจากศูนย์การวิจัยเชิงสำรวจของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ซึ่งการมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้น หมายถึงการที่บุคคลมีความเชื่อว่าเขาสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้และเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วจะทำให้สามารถควบคุมการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองได้(Chaples.1976) ทั้งนี้การจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองหรือไม่นั้นสามารถพิจารณาได้จากความเชื่อของบุคคลใน 4 ประเด็น คือ 1)ความเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะส่งผล

กระทบต่อความต้องการของประชาชน 2)ความเชื่อว่ารัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน 3)ความรู้สึกว่าตนเองเข้าใจกระบวนการทางการเมือง และ(4)ความรู้สึกว่าตนสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองได้(Easton; & Davis.1967: 29)

ผลการศึกษาของนักรัฐศาสตร์พบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองไม่เพียงแต่ทำนายปรากฏการณ์ของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถอธิบายการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ ของระบอบประชาธิปไตยด้วย ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายหรือ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง การทำงานประจำสำนักงานทางการเมือง และจากการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเป็นสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยที่บุคคลที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ สูงและเมื่อบุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะมีความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถและความสำคัญของตนเองมากขึ้นหรือมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางกรเมืองสูงขึ้นด้วย(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 42 ; อ้างอิงจาก Prewitt.1968: 226) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของดัลห์(Dahl.1961: 28) ที่ได้เสนอไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจะหล่อเลี้ยงซึ่งกันและกัน คือเขาเชื่อว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะทำให้คนเกิดความเชื่อมั่นในสมรรถนะทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย นอกจากจะมีการศึกษาพบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วยังพบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจะแตกต่างกันในกลุ่มบุคคลมีระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกัน คือกลุ่มที่มีระดับการศึกษาและรายได้สูงจะมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำ(Wu.2003)

3. ความผูกพันต่อพรรคการเมือง(Party Identification)

ความผูกพันต่อพรรคการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันการเมืองที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ(ลิขิต ธีรเวคิน.2546ค: 1) เนื่องจากความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนี้จะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับพรรคการเมือง อันจะมีผลทำให้ประชาชนมีการตัดสินใจและการกระทำทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรคการเมืองอย่างกระตือรือร้น โดยเฉพาะการตัดสินใจในการเลือกตั้งของบุคคล และการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง

ความหมายของความผูกพันต่อพรรคการเมือง

ความหมายของ Party Identification นั้นหนังสือศัพท์รัฐศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(ราชบัณฑิตยสถาน.2548 : 108) ได้ให้ความหมายของ Party Identification ไว้ว่าหมายถึง การสังกัดพรรคการเมือง สำหรับการให้ความหมายของคำว่า Party Identification ของนักรัฐศาสตร์ชาวต่างประเทศนั้นได้ให้ความหมายที่มีความลึกซึ้งมากกว่าการสังกัดพรรคการเมืองธรรมดา โดยได้กล่าวไว้ว่า Party Identification เป็นสภาวะทางจิตของบุคคลที่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งมากกว่าพรรคอื่นๆ ซึ่งมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง(belongs) และมีความจงรักภักดี(allegiance)ต่อพรรคการเมืองนั้น(Rose.1974: 451 ; Rosenbaum.1975: 120 ; Ippolito.1976: 73) สำหรับกรีนี(Greene.1999) ได้ให้นิยามของ Party Identification ไว้ในแนวทางที่สอดคล้องกันคือ ได้กล่าวไว้ว่า Party Identification หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่ชื่นชอบ ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความจงรักภักดีต่อพรรคการเมืองนั้น และได้แบ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองไว้ 3 ด้าน คือ (1)ด้านความรู้สึกที่มีต่อพรรคการเมือง (2)ด้านการรับรู้เกี่ยวกับพรรคการเมือง และ(3)ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง

ในส่วนของเลน(Lane.1977: 46) ได้กล่าวว่า Party Identification เป็นความโน้มเอียงทางการเมืองที่สำคัญ และมิใช่เพียงแค่ช่วยในการตัดสินใจสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังเป็นความรู้สึกเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับพรรคการเมืองนั้น นอกจากนี้มิลล์เลอร์ (Miller.1996: 120) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า Party Identification ไม่ใช่เพียงแค่การเป็นสมาชิกและการติดต่ออย่างอย่างเป็นทางการกับพรรคการเมืองเท่านั้นแต่ Party Identification เป็นสภาวะทางจิตของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองที่สังกัด ทั้งนี้ Party Identification สามารถยืนหยัดอยู่ได้โดยไม่ต้องมีข้อบังคับทางกฎหมายหรือหลักฐานที่แสดงถึงการดำรงอยู่ของการเป็นสมาชิก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า Party Identification เป็นความรู้สึก “ผูกพันต่อพรรคการเมือง” ซึ่งหมายถึง สภาวะทางจิตของบุคคลที่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบมากกว่าพรรคการเมืองอื่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่รู้สึกว่าตนเองมีอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับพรรคการเมือง, มีความรู้สึกว่านโยบายของพรรคการเมืองมีความสอดคล้องกับความต้องการของตน และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้พรรคการเมืองบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การรับรู้เกี่ยวกับพรรคการเมือง หมายถึง การรับรู้ของของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ ได้แก่ ความรู้เรื่องผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมือง อุดมการณ์ของพรรคการเมือง, นโยบายของพรรคการเมือง, จำนวนสมาชิกพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, การอยู่ในฐานะเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

3. ความจงรักภักดีต่อพรรคการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของของพนักงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อพรรคการเมือง

บาร์เบอร์(สิทธิ์พันธ์ พุทธหุน.2519: 181-183 ; อ้างอิงจาก Barber.1972: 69-72) ได้กล่าวไว้ว่าความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง(Party Identification) ที่ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการบ่งบอกหรือทำนายได้ว่าพรรคใดจะเป็นรัฐบาลได้หรือพรรคใดจะมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของมวลชนมากที่สุด มีผู้ให้การสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ส่วนใหญ่ความรู้สึกนี้จะมีในประเทศที่พรรคการเมืองที่มีลักษณะเป็นพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นผลให้ระบบการเมืองเป็นไปตามครรลองเพื่อให้รับใช้มวลชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งจะเป็นตัวที่จะคอยสอดส่องดูแลหรือกำกับให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปเพื่อคนส่วนใหญ่ไม่ใช่เพื่อกลุ่มบุคคล อันจะนำไปสู่ระบบทรราชได้

ดังนั้นความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง(Party Identification) จึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับระบบการเมือง แต่อย่างไรก็ตามในตัวของมันเองจะเกิดขึ้นโดยโดดเดี่ยวไม่ได้ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองจำเป็นต้องมีการนิยามตนเองในกลุ่มสังคมอื่นๆ ที่เข้ามาสนับสนุนอยู่ด้วย นั่นคือการที่เราจะไปเป็นสมาชิกหรือมีความผูกพันกับกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดๆเราจำเป็นต้องพิจารณาเสียก่อนว่าแนวนโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมืองนั้นตรงกับเราหรือเปล่า หรือขัดกับผลประโยชน์ของเราเองหรือเป็นพรรคที่มีแนวนโยบายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของเราก็จะให้การสนับสนุน ฉะนั้นจะเห็นว่าความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองในคนบางกลุ่มจะมีความเข้มแข็งมาก เช่น จากการสำรวจทัศนคติของแรงงานไร้ฝีมือในแคลิฟฟอร์เนียพบว่าคนที่นิยมพรรคเดโมแครทเพราะพรรคนี้สนใจความเดือนร้อนของพวกชาวนา และจากการที่ตนเลือกพรรคแดโมแครทเพราะทำให้พวกเขาสามารถขยายผลผลิตได้ง่าย คนจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นรวมถึงในกลุ่มกรรมกรด้วย ส่วนใหญ่ผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะโยงความผูกพันต่อพรรคการเมืองโดยเชื่อมโยงกับความผูกพันกับกลุ่มอื่นๆ ฉะนั้นพรรคที่เขาเลือกจึงต้องมีแนวนโยบายเพื่อกลุ่มอาชีพ หรือชุมชนที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังภาพประกอบ 2

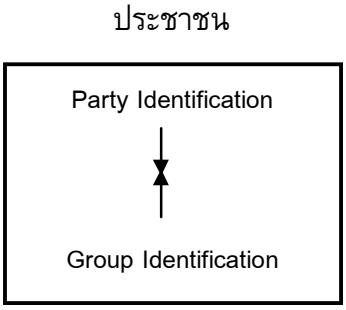

ภาพประกอบ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างความผูกพันต่อพรรคการเมืองกับความต้องการของกลุ่ม

ความสำคัญของความผูกพันต่อพรรคการเมือง

ในมุมมองของนักรัฐศาสตร์มีความเห็นว่าความผูกพันต่อพรรคการเมือง (Party Identification)เป็นความโน้มเอียงทางการเมืองที่มีความสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นแบบแผนในการเลือกตั้งของบุคคล ซึ่งผู้ที่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งก็จะส่งผลให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคนั้น ถ้ามีความผูกพันมากก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ความผูกพันต่อพรรคการเมืองยังมีอิทธิพลต่อการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งและแนวโน้มการตัดสินใจทางการเมืองของบุคคล(Peterson.1990: 19-20) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแคมป์เบล(Ippolito.1976: 73 ; citing Campell.1964: 67-85)ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความผูกพันต่อพรรคการเมืองมีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง แนวคิด และแนวปฏิบัติทางการเมืองตลอดจนการรับรู้ทางการเมืองและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ในขณะที่มิลล์เลอร์(Miller.1996: 120) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อพรรคการเมืองไว้ว่า ความผูกพันต่อพรรคการเมืองของบุคคลไม่ใช่เพียงแค่การเป็นสมาชิกและการติดต่ออย่างอย่างเป็นทางการกับพรรคการเมืองหรือการออกเสียงเลือกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าความจงรักภักดีต่อพรรคการเมืองจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการออกเสียงเลือกตั้งก็ตามแต่ความผูกพันต่อพรรคการเมืองเป็นสภาวะทางจิตของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองนั้น ซึ่งความผูกพันกับพรรคการเมืองสามารถยืนหยัดอยู่ได้โดยไม่ต้องมีข้อบังคับทางกฎหมายหรือหลักฐานที่แสดงถึงการดำรงอยู่ของการเป็นสมาชิก ความผูกพันจะดำรงอยู่เสมออย่างต่อเนื่องไม่มีหยุดหย่อน และมีการแสดงออกถึงการสนับสนุนพรรคการเมืองอย่างมั่นคงทั้งทางความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งความผูกพันต่อพรรคการเมืองจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันของบุคคลด้วย เช่น ครอบครัว ศาสนา และสถานภาพทางสังคมเป็นต้น(Lane.1977: 46)

จากรายละเอียดของทฤษฎีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และผลลัพธ์ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการต่างๆ อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองด้วยวิธีการทั้งทางตรง(Direct Learning) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้โดยเลียนแบบ การเรียนรู้จากความคาดหวัง การเรียนรู้โดยการศึกษาทางการเมือง และการเรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และวิธีการทางอ้อม(Indirect Learning) ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้โดยการฝึกหัดจากการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมทางการเมือง เช่น เรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว หรือสถาบันการศึกษา ฯลฯ แล้วมีการสรุปอ้างอิงประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ นั้นไปในกิจกรรมทางการเมืองต่อไป ซึ่งกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการที่จะเกิดขึ้นอย่าง

ต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กตอนต้น (5-9 ปี)วัยเด็กตอนปลาย(9-13 ปี) วัยรุ่น(13-17 ปี) ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่(18 ปีขึ้นไป) อันจะส่งผลทำให้เกิดผลลัพธ์(Outcome) ที่สำคัญ คือ ความโน้มเอียงทางการเมือง หรือเจตคติทางการเมืองต่างๆ อาทิ ความสำนึกทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความผูกพันต่อพรรคการเมือง ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองเหล่านี้จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ของบุคคลต่อไป

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากผู้วิจัยจะทำการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง(Political Socialization) มาเป็นทฤษฎีหลักในการทำความเข้าใจกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมมาร่วมทำการศึกษาในครั้งนี้ด้วยซึ่งประกอบไปด้วย แนวคิด ทฤษฎีทางด้านจิตสังคม ได้แก่ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับนักปกครอง และแนวคิด ทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมกลุ่มย่อย เนื่องจากในการวิจัย ครั้งนี้มีความมุ่งหมายประการหนึ่ง คือ เพื่อทำการศึกษาผลลัพธ์ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวได้อธิบายถึงสาเหตุหรือปัจจัยในการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคล อาทิ พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นความชั่ว ฯลฯ ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจกับผลลัพธ์ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างละเอียดลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาร่วมทำการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ มีรายละเอียดสำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 แนวคิด ทฤษฎีทางด้านจิตสังคมกับพฤติกรรมจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 – 60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 20 ปีนี้ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นราก ส่วนลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นไม้

ส่วนแรกของต้นไม้จริยธรรมคือ รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่มี 3 ด้าน คือ 1)สติปัญญา 2)ประสบการณ์ทางสังคม และ 3)สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้ง 3 ด้านนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้าน ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือบุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นั้นจะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ

ส่วนที่ 2 กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้านคือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2)มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 3)ความเชื่ออำนาจในตน 4)แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ5)ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ หรือสถานการณ์นั้น การพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด

ในส่วนที่สามคือ ดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าปรารถนานี้

ทั้งนี้ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจทั้ง 3 ด้าน(ในส่วนของรากของต้นไม้)และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้(ในส่วนของลำต้น) โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากของต้นไม้ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบายทำนายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 2-3 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2526, 2528)

3.2 แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนากับพฤติกรรมจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับนักปกครอง

ในสังคมประชาธิปไตยของไทย ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสังคมไทยมาตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัย โดยกล่าวได้ว่าตามประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมา พุทธศาสนามีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความประพฤติและจิตใจของประชาชนชาวไทย ด้วยเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยมาจวบจนปัจจุบัน ประการสำคัญอย่างยิ่งได้ปรากฏว่าในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนอยู่มากมายที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ หรือผู้ปกครอง ซึ่งหลักธรรม

เหล่านั้นสามารถนำมาเป็นหลักจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้นำ ผู้ปกครอง รวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เป็นตัวแทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยด้วย ซึ่งหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะนำพาซึ่งความเจริญและความมั่นคงของประเทศไทยรวมถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทุกคน ยิ่งไปกว่านั้นหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นแบบอย่างทางจริยธรรมให้กับบุคคลทั่วไป ก็จะส่งผลให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถดำรงไว้ซึ่งความชอบธรรมและความเป็นเกียรติศักดิ์ศรีในการเป็นผู้แทนของประชาชน(ชลากร เทียนส่องใจ: 2550: 622-623)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับนักปกครองมาร่วมทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวอับผลลัพธ์ของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับพรหมวิหาร 4 และแนวคิดเกี่ยวกับหิริโอตตัปปะ ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมะอันประเสริฐ อันเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ์ เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ซึ่งเป็นหลักธรรมประจำใจและกำกับความประพฤติเป็นธรรมที่ส่งเสริมในการปกครอง มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2543 : 148-149; ชลากร เทียนส่องใจ.2550: 639)

1. เมตตา แปลว่า ความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข ซึ่งผู้นำรัฐควรจะแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เพราะประชาชนแต่ละคนอาจจะมีฐานะไม่ทัดเทียมกัน บางคนอาจจะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย บางคนอาจจะมีฐานะปานกลางพอเป็นอยู่ได้โดยไม่ลำบากเดือดร้อนเท่าใดนัก ในขณะที่คนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีความเป็นอยู่อย่างอัตคัดขัดสนสมควรอย่างยิ่งที่คนประเภทนี้จะได้รับความช่วยเหลือที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเมตตา

2. กรุณา แปลว่า ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยาก เดือดร้อนของคนทั้งปวง ผู้นำรัฐควรแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนโดยเฉพาะในยามที่เขาประสบกับภาวะตกทุกข์ได้ยาก เช่น จากอุทกภัย วาตภัย หรือจากภัยพิบัติอื่นก็ตาม ผู้นำรัฐจะต้องแสวงหาและห่วงใยรีบดำเนินการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ผู้นำรัฐที่ดีควรให้ความเห็นและห่วงใย ต่อประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างเสมอภาค

และทัดเทียมกัน จังหวัดไหนยังห่างไกลความเจริญก็ควรให้ความเห็นใจและห่วงใย ทำการช่วยเหลือหรือพัฒนาให้มาก

3. มุทิตา แปลว่า ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีความสุขก็มีจิตใจแช่ชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จงอกงามยิ่งขึ้นก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย ผู้นำรัฐควรแสดงออกถึงความชื่นชมยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการงาน เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีกำลังใจที่ดีขึ้น เพราะความสำเร็จของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตามล้วนแต่เป็นความสำเร็จของประเทศชาติทั้งสิ้น ในขณะเดียวกันนี้ ก็ไม่ควรที่จะแสดงความเพิกเฉยหรือปล่อยปละละเลยต่อประชาชนที่ประสบกับความล้มเหลวในการประกอบอาชีพการงานหรือในการดำเนินชีวิต แต่ควรจะรีบให้ความช่วยเหลือและพูดปลุกปลอบให้กำลังใจ เพื่อให้เขาเหล่านั้นลุกขึ้นประกอบอาชีพการงานด้วยความขยันหมั่นเพียรมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป

4. อุเบกขา แปลว่า ความมีใจเป็นกลาง มองตามความเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมที่จะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติเป็นไปตามความเที่ยงธรรม ผู้นำรัฐจะวางตนให้เหมาะสมต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จ โดยแสดงความยินดีให้พอเหมาะพอควร หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อประชาชนที่ประสบกับความล้มเหลวไม่ควรแสดงอาการเหยียบย่ำซ้ำเติม ดูหมิ่นดูแคลน แต่ควรส่งเสริมและประคับประคองให้เขามีกำลังใจเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตต่อไป

นักปกครอง หรือนักการเมืองที่มีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จะเป็นนักปกครองที่มีคุณธรรม ดำเนินการปกครองด้วยความเป็นธรรม ทำให้สังคมมีความสุข คุณธรรม 4 อย่างนี้ส่งเสริมการปกครอง สนับสนุนการปกครองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมประสงค์(พิทูร มลิวัลย์. 2540: 73)

3.2.2 แนวคิดเกี่ยวข้องกับหิริ โอตตัปปะ

สมเด็จพระวันเรวัต(2483 : 2-3) ได้อธิบายว่า หิริโอตตัปปะ เป็นสมุฏฐานให้เกิดกุศลธรรม หิริ เป็นชื่อของเจตนาที่ละอายต่อความประพฤติชั่ว โอตตัปปะ เป็นชื่อของเจตนาที่กลัวต่อความประพฤติเช่นนั้น ทั้งสองประการนี้ เป็นคุณรักษาใจให้คงที่ทั้งในที่แจ้งและในที่ลับ ธรรมคู่นี้เป็นปัจจัยให้ประกอบความดี ซึ่งเป็นทางให้เกิดความสุขสำราญ อุ้มธารสัตว์โลกไว้มิให้ตกต่ำ เพราะฉะนั้นสมเด็จพระศาสดาจึงตรัสว่า เป็นธรรมรักษาโลก ถ้าโลกจักไม่นับถือคุณธรรมคู่นี้เป็นวิหารธรรม ต่างก็จะเบียดเบียนยิ่งขึ้นไปกว่านี้ คุณธรรมคู่นี้มีอยู่ในที่ใด ศีลก็มีอยู่ในที่นั้น แม้มีศีลอยู่ในที่ใด หิริโอตตัปปะก็มีอยู่ในที่นั้น เป็นกัลยาณมิตรสนิทสนมกัน

ความหมายของหิริโอตตัปปะ

หิริ หมายถึง ความละอาย ละอายใจต่อการทำความชั่ว และการทำบาปทั้งปวง ความละอายนั้นเกิดขึ้นจากความรู้สึกแห่งตน โดยปรารภเหตุภายในตน เช่น ชาติ ตระกูล

คุณวุฒิ วัยวุฒิ เกียรติยศชื่อเสียงแห่งตน เป็นต้น และ *โอตตัปปะ* หมายถึง ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว และการทำบาปทั้งปวง ความกลัวนั้นเกิดจากความรู้สึกแห่งตน โดยเล็งเห็นผลอันเกิดจากการกระทำอันเป็นเหตุภายนอก เช่น กลัวคำครหานินทา กลัวถูกตำหนิติเตียน กลัวตกนรก เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ; พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต))

ทั้งนี้หากนักปกครอง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยึดมั่นในหลักธรรมดังกล่าว ก็จะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความละอาย และเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดทั้งปวง ซึ่งนับเป็นหลักธรรมที่ป้องกันไม่ให้กระทำชั่ว และอุปกิเลส ได้แก่ การละเว้นจาก การทุจริต คอรัปชั่น ความละโมบ การผูกโกรธ การลบหลู่ตีตนเสมอท่าน การริษยา ความเป็นคนเจ้าเล่ห์ การโอ้อวด หัวดื้อ การชิงดีชิงเด่น การถือตัว การดูหมิ่นผู้อื่น การมัวเมา และการเลินเล่อ เป็นต้น(ทินพันธ์ นาคาตะ.2543: 126; ลิขิต ธีรเวคิน.2549: 443) ซึ่งถ้านักปกครองแต่ละคนมีความเข้มแข็งในการที่จะรักษาหรือดูแลตนให้เป็นผู้มีหิริโอตตัปปะอยู่ในตนเองอย่างสม่ำเสมอ ก็จะส่งผลทำให้การการทุจริต คอรัปชั่น การให้ร้ายต่อกันก็จะการลดระดับลงจนกระทั่งหมดไปในที่สุด อันจะเป็นการนำพาความสงบสุข ร่มเย็นมาสู่บ้านเมือง สังคม และประเทศชาติได้ในที่สุด

4. การศึกษารายกรณี(Case Study)

การศึกษารายกรณี(Case Study) เป็นการสืบค้นหาความรู้ความจริงอย่างละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจ ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทหรือระบบที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง (Specific context or bounded system) ปรากฏการณ์ที่สนใจนั้นอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล โครงการ เหตุการณ์ ชุมชนหรือองค์การเฉพาะรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายก็ได้ที่นักวิจัยเลือกมาทำการศึกษาวิจัย การศึกษารายกรณีมีความหมายตั้งแต่การบันทึกและการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของบุคคล (Case record or case history) สำหรับนำไปใช้ในด้านต่างๆ และรวมไปถึงการนำข้อมูลในประเด็นเกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยที่ต้องการสืบค้นหาความรู้ความจริงจากกรณีศึกษานั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความหมายอย่างละเอียดเข้มข้น โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อต้องการศึกษาหรือเรียนรู้กรณีศึกษาที่สนใจเป็นเฉพาะ (intrinsic interest) และเพื่อต้องการทำความเข้าใจปรากฏการณ์บางอย่างที่สนใจ โดยอาศัยศึกษาวิจัยจากกรณีเฉพาะดังกล่าว (Extrinsic interest) ผลการศึกษาจากกรณีเฉพาะที่ดำเนินการภายใต้สภาพเหตุการณ์จริง (Real life situation) ให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ปฏิบัติงานในองค์การใดองค์การหนึ่ง และเป็นประโยชน์โดยอ้อมสำหรับนำไปใช้ทำวิจัยในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องให้กว้างขวางลุ่มลึกต่อไป การศึกษารายกรณีจึงถูกนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ความจริงในหลากหลายสาขาวิชานั้นเอง (Merriam.1998 ; Simons.1980; Yin.2003)

ความหมายและลักษณะสำคัญของการศึกษารายกรณี

ความหมายของการศึกษารายกรณีได้มีนักวิธีวิทยาการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้นิยามไว้ ดังนี้

สเตก (Stake.1988: 258 ; 1995: 2) ให้ความหมายอย่างกว้างๆ ว่า เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบใดระบบหนึ่งที่มีจุดเน้นของความสนใจอยู่ตรงที่การประกอบเข้าด้วยกันของส่วนต่างๆ (Working parts) ได้อย่างผสมผสานกลมกลืนและเกิดขึ้นภายในระบบที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง (Bounded and integrated system) ตามความหมายโดยนัยดังกล่าวนี้แสดงว่าจุดเน้นของการศึกษาวิจัยมุ่งตรงไปที่กรณีหรือสิ่งที่ศึกษา ซึ่งเป็นระบบใดๆ ที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง ณ เวลาและปริภูมิ (สถานที่) หนึ่งๆ (Time and space) และที่นำไปใช้เป็นหน่วยสำหรับการวิเคราะห์ (Unit of analysis) มากกว่ามุ่งเน้นไปที่วิธีการศึกษาวิจัย ดังสะท้อนจากถ้อยคำของ Stake(1994: 236) ที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “Case study is not a methodological choice, but a choice of object to be studied”

ยิน (Yin.2003: 3) ให้คำจำกัดความไว้ว่า เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงเชิงประจักษ์ (empirical inquiry) แบบหนึ่ง ที่ใช้สำหรับศึกษาปรากฏการณ์ร่วมสมัยใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจริงในบริบท ณ ช่วงเวลานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อขอบเขตระหว่างปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและบริบทแวดล้อมปรากฏการณ์ไม่ชัดเจน ความหมายโดยนัยนี้มุ่งเน้นไปที่วิธีการและกลยุทธ์ดำเนินการสืบค้น (investigation) หรือตรวจสอบ (examination) ปรากฏการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นและนักวิจัยมีความสนใจอยากทราบความรู้ความเป็นจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น โดยไม่ได้แยกศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวออกจากบริบทที่อยู่แวดล้อมรอบปรากฏการณ์กระบวนการสืบค้นหาความรู้ความจริงแบบนี้มีลักษณะตรงข้ามกับการวิจัยเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการที่นักวิจัยพยายามควบคุมหรือแยกปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัยออกจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการสืบค้นหาความรู้ความจริง

ประเภทของการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพ

การศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์สามารถจำแนกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา สำหรับในที่นี้จะจำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษา สามารถพิจารณาได้สองลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายของการให้กรณีศึกษาค้นคว้า และจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยโดยรวม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการให้กรณีศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษารายกรณีแบบเน้นสาระภายใน(intrinsic case study) เป็นการศึกษาเพื่อสืบค้นหาความรู้ความจริงที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระทั้งมวลของกรณีศึกษาเป็นหลัก ทั้งเนื้อหาสาระ

ที่เป็นลักษณะเด่นเป็นพิเศษ และลักษณะโดยทั่วไป และทั้งที่มีลักษณะที่ปรากฏเห็นได้ชัดและที่แฝงเร้นอยู่

2. การศึกษารายกรณีแบบเน้นสาระภายนอก (instrumental case study) เป็นการสืบค้นหาความรู้ความจริงที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือประเด็นปัญหาใด ๆ ที่น่าสนใจ โดยอาศัยผลของการศึกษาจากกรณีเฉพาะหรือสิ่งที่นักวิจัยทำการสืบค้น เป็นฐานหรือเครื่องมือในการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อปรากฏการณ์นั้น

3. การศึกษารายกรณีแบบรวมกลุ่ม (collective case study) เป็นการแสวงหาความรู้ความจริงที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือประเด็นปัญหาใด ๆ ที่สนใจ โดยอาศัยผลการศึกษาวิจัยจากกรณีเฉพาะหลายรายมาใช้ร่วมกันในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว

จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยโดยรวม

1. การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงพรรณนา (Descriptive case study) เป็นการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพรรณนารายละเอียดอย่างครอบคลุมลุ่มลึก และแจ่มชัดเกี่ยวกับกรณีเฉพาะหรือปรากฏการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงภายในบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

2. การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงตีความ(interpretative case study) เป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาข้อสรุปแนวคิดทฤษฎี รวมไปถึงการให้รายละเอียดเพื่อสนับสนุน/โต้แย้งฐานคติแนวคิดความเชื่อทางทฤษฎี

3. การศึกษาเฉพาะกรณีเชิงประเมิน(evaluative case study) เป็นการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพรรณนา อธิบาย และตัดสินคุณค่ากรณีเฉพาะที่ต้องการประเมิน

ระเบียบวิธีการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพ

วิธีดำเนินการของการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพที่ใช้ในการสืบค้นว่าเป็นแบบใด เช่น ถ้านักวิจัยออกแบบโดยใช้การศึกษารายกรณีแบบเน้นสาระภายใน สืบค้นหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับลักษณะอันโดดเด่นของกรณีเฉพาะรายใดรายหนึ่ง ระเบียบวิธีและการสืบค้นและจุดมุ่งเน้นการดำเนินงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนย่อมแตกต่างไปจากการศึกษารายกรณีแบบเน้นสาระภายนอก เช่น การเลือกกรณีตัวอย่างในการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพประเภทแรก นักวิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้นเองตามความสนใจก่อนการทำวิจัยอย่างเป็นทางการจะเริ่มต้นขึ้น ในขณะที่การศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพประเภทหลัง นักวิจัยเป็นผู้เลือกจากประชากรของกรณีเฉพาะขึ้นมาทำการศึกษา ภายหลังจากกำหนดคำถามประเด็นย่อยๆ ที่แยกแยะจากหัวข้อปัญหาหรือโจทย์การวิจัยเรียบร้อย การศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพเป็นวิธีการวิจัยที่เน้นการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษา (case) ซึ่งจะต้องมีลักษณะเจาะจง มีขอบเขตที่กำหนดได้ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ได้เน้นวิธีการศึกษา (method) วิธีการศึกษา ก็คือวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานทั่วไป

เทคนิคมาตรฐานใด ๆ ที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ก็สามารถนำมาใช้กับการวิจัยแบบการศึกษารายกรณีได้ทั้งสิ้น (ชาย โพธิสิตา.2547)

แม้ว่าการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพแต่ละประเภทจะมีระเบียบวิธีดำเนินการแตกต่างกันบ้าง อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาโดยรวมแล้ว จะพบว่าสามารถประมวลสรุปอย่างกว้าง ๆ จำแนกเป็นหมวดหมู่ได้ห้าขั้นตอนหลัก คือ

1. การออกแบบการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตรวจสอบความถูกต้อง/เชื่อถือได้ (trustworthy) และความจริงแท้ (authentic)
5. การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี

การจำแนกระเบียบวิธีการดำเนินการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพเป็นห้าขั้นตอนหลักข้างต้น กระทำขึ้นเพื่อความสะดวกต่อการนำเสนอรายละเอียดและความง่ายต่อการทำความเข้าใจ ในทางปฏิบัติจริงการดำเนินกิจกรรมการวิจัยตามขั้นตอนดังกล่าวมีสภาพลักษณะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบพลวัต และยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสภาวการณ์เงื่อนไขต่าง ๆ ขณะทำการศึกษาอยู่ในสนามหรือสถานที่ทำการศึกษาวิจัย นอกจากนี้การทำกิจกรรมการวิจัยในขั้นหลักเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน การวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูล และการตรวจสอบคุณค่าด้านความถูกต้องเชื่อถือได้ ยังบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน ไม่แยกขาดเป็นอิสระออกจากกันเหมือนกับระเบียบวิธีวิจัยและการศึกษารายกรณีเชิงปริมาณ ทั้งนี้เพราะระเบียบวิธีดำเนินการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพเป็นไปตามฐานความคิดความเชื่อของกระบวนทัศน์แบบตีความ/สรรค์สร้างนิยม โดยในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะใน 4 ขั้นตอนแรก ยกเว้นในเรื่องของการเขียนรายงานเพราะเป็นเรื่องของการนำเสนอผลซึ่งไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มากนัก ส่วนการดำเนินการในขั้นตอนอื่น ๆ มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนต่อไปนี้

1. การออกแบบการศึกษารายกรณีเชิงคุณภาพ

เป็นการดำเนินงานในขั้นตอนเบื้องต้นก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างคร่าว ๆ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานในสถานที่ศึกษาวิจัย โดยทั่วไปกิจกรรมในขั้นตอนนี้ประกอบไปด้วย

1.1 การกำหนดประเด็นคำถามการวิจัย

1.1.1 กำหนดคำถามหลักของการวิจัย(central or major research questions) เป็นการตั้งคำถามทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการหรือการดำเนินไปของสรรพสิ่ง หรือ

คำถามทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้หรือเข้าใจสรรพสิ่ง และสิ่งที่เกิดขึ้นมีความหมายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง โดยเนื้อหาสาระของคำถามหลักแต่ละข้อที่เขียนขึ้นจะต้องเป็นลักษณะที่น่าสงสัยชวนให้มีการติดตามสืบค้นหาคำตอบ และน่าสนใจมากสำหรับบุคคลหลายกลุ่ม คำถามหลักไม่ควรมีมากเกินไปเพราะจะทำให้การสืบค้นหาคำตอบของคำถามการวิจัยแต่ละข้อมีระดับความลุ่มลึกลดลง และอาจทำให้ยากต่อการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ สำหรับใช้ตอบประเด็นคำถามการวิจัย รวมทั้งยากต่อการบูรณาการกับผลการศึกษาวิจัย

1.1.2 กำหนดประเด็นคำถามย่อยของการวิจัย (sub question) เป็นการนำข้อคำถามหลักของการวิจัยมาเขียนแยกแยะให้อยู่ในรูปประเด็นคำถามการวิจัยย่อย ๆ ที่มีเนื้อหาสาระเฉพาะเจาะจง และเป็นรูปธรรมชัดเจนมากกว่าคำถามหลักของการวิจัย

1.1.3 ใช้ดุลยพินิจและเหตุผลทางวิชาการตัดสินใจเลือกประเด็นคำถามย่อยของการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อคำถามย่อยในประเด็นที่มีความสำคัญทางทฤษฎี หรือทางปฏิบัติสามารถทำการศึกษาวิจัยได้มีความเกี่ยวข้องกับกรณีเฉพาะที่ต้องการศึกษาวิจัย และมีความน่าสนใจตามทัศนะของนักวิจัยในฐานะบุคคลภายนอกที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกรณีศึกษามาก่อน (etic sub questions) และทัศนะของบุคคลที่อยู่ภายในขอบเขตของกรณีเฉพาะหรือมีความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง (emic sub questions)

1.1.4 ปรับปรุงแก้ไขประเด็นคำถามย่อยของการวิจัย ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเด็นคำถามย่อยของการวิจัยอาจได้รับการแก้ไขปรับปรุงหรือเปลี่ยนใหม่ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลหลักในสนามการวิจัย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในแง่ของการปฏิบัติได้จริง ความสลับซับซ้อน การทำนายความคิด การดึงดูดความสนใจของนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบทของการวิจัย

1.2 การกำหนดขอบเขต การเลือกกรณี และการเลือกตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขอบเขต อาจพิจารณาเงื่อนไขของสถานที่(setting) และเงื่อนไขของเวลา (time)

1.2.2 การเลือกกรณีตัวอย่าง สิ่งที่เลือกมาสำหรับเป็นกรณีศึกษา (case) ต้องมีคุณสมบัติเป็นกรณีที่สามารถกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนได้ (ชาย โพธิสิตา.2547) คือมีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีเวลาและสถานที่แน่นอน ซึ่งนักวิจัยสามารถกำหนดได้ โดยทั่วไปแล้วการเลือกกรณีศึกษามักจะอยู่ที่วัตถุประสงค์และประเด็นคำถามการวิจัยของผู้วิจัยเป็นหลัก ซึ่ง Stake (2000. อ้างอิงจาก ชาย โพธิสิตา. 2547) ได้จำแนกการเลือกกรณีตัวอย่างออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การเลือกกรณีเพื่อประโยชน์ของความอยากรู้ในสิ่งนั้นเป็นหลัก (intrinsic cases) เป็นการเลือกตามความสนใจ อยากรู้ของนักวิจัย อยากทำความเข้าใจ อยากเปิดเผยรายละเอียดของกรณีนั้น โดยไม่มีจุดประสงค์อื่น

2. กรณีที่ใช้เพื่อแสดงสิ่งอื่น (instrumental cases) เป็นการเลือกกรณีศึกษาเพราะนักวิจัยเห็นว่า กรณีนั้นเป็นตัวอย่างหรือเป็นตัวแทนของกรณีอื่น ๆ และนักวิจัยก็ต้องการใช้กรณีนั้นเพื่อแสดงอะไรบางอย่าง เช่น แสดงตัวอย่างของเรื่องที่กำลังนำเสนออยู่ในขณะนั้น หรือแสดงตัวอย่างเพื่อสนับสนุนข้อสรุปหรือข้อโต้แย้งอย่างใดอย่างหนึ่งของตน

3. นักวิจัยเลือกการศึกษาหลาย ๆ กรณีเพื่อใช้สนับสนุนเรื่องเดียวกัน (collective case study) เป็นการสืบค้นหาความรู้ความจริงที่จะศึกษาเพื่อแสดงสิ่งอื่น (instrumental cases) หลาย ๆ รายเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการแสดงนั้นมีความชัดเจนและมีความมั่นใจในข้อสรุปที่ได้

ข้อสำคัญในการเลือกกรณีศึกษาจะต้องคำนึงถึงว่า กรณีที่เราจะเลือกต้องเป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้มาก (information rich cases) คือต้องเป็นกรณีที่มีอะไรที่เราจะเรียนรู้อะไรได้มากเกี่ยวกับกรณีอื่น ๆ ที่คล้ายกัน (ซึ่งไม่ได้ถูกเลือกมาศึกษา) ข้อควรคำนึงถึงอีกประการ คือ นักวิจัยควรมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะเลือกมาศึกษาพอสมควร ทำนองเดียวกันกับที่นักวิจัยปริมาณจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับประชากรที่จะเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

กรณีศึกษาที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้กรณีที่เหมาะสมกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นวิธีที่ใช้ได้ทั่วไป ความเหมาะสมของกรณีนี้ไม่ใช่เหมาะในแง่ความสะดวกสบายสำหรับนักวิจัย แต่เหมาะในแง่ที่เป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้มากและครอบคลุม

1.3 จริยธรรมในการวิจัย

1.3.1 นักวิจัยจะต้องคำนึงเสมอว่าจะต้องไม่ทำให้ผู้ร่วมในการวิจัยได้รับภัยอันตราย

1.3.2 นักวิจัยจะต้องมีความซื่อสัตย์และมีความไว้วางใจ

1.3.3 เก็บข้อมูลเป็นความลับ และความรู้สึกเป็นสวนตัว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลควรใช้เทคนิคหลายแบบ เนื่องจากจุดเด่นของกรณีศึกษาอยู่ที่การให้ภาพที่ชัดเจนและสมบูรณ์ของสิ่งที่ศึกษา ข้อมูลที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น นักวิจัยอาจรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต(Life History หรือ Case History) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจาะลึก ค้นคว้าและทบทวนจากเอกสาร หรือจากโสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ และร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไป ข้อมูลอาจเป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และควรจะต้องเป็นข้อมูลที่ให้บริบทอย่างเพียงพอ

ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และได้ข้อมูลหลักฐานที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรงตามจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับประเด็นคำถามของการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยรายกรณี

หลักหรือแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 3 แนวทาง (Yin. 2003: 111-115) คือ

3.1 การพึ่งพาทฤษฎีในการอภิปรายแนวทางนี้เป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วการวิจัยต่าง ๆ มักเริ่มต้นจากความต้องการที่จะทดสอบข้อเสนอของทฤษฎี เห็นได้จากวัตถุประสงค์และการออกแบบการวิจัยจะเป็นไปโดยสอดคล้องกับข้อเสนอของทฤษฎีที่ผู้วิจัยสนใจ ทำให้คำถามการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมและการตั้งสมมติฐานก็เป็นไปตามที่ทฤษฎีได้เสนอไว้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการอธิบายที่ขัดแย้งกันกับทฤษฎีที่กำลังศึกษา วิธีการนี้เป็นวิธีที่มีความสัมพันธ์กับวิธีที่หนึ่ง กล่าวคือ ในข้อเสนอใดใดของทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งย่อมมีคำอธิบายที่อยู่ตรงข้ามหรือขัดแย้งกันเสมอ เช่น สมมติมีข้อเสนอของทฤษฎีหนึ่งกล่าวว่า X สัมพันธ์กับ Y ดังนั้น การอธิบายที่ขัดแย้งกับข้อเสนอของทฤษฎีก็คือ X ไม่มีความสัมพันธ์กับ Y นั่นเอง ดังนั้น หากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเป็นไปโดยพยายามสนับสนุนหรือขัดแย้งกับการอธิบายที่ขัดแย้งกับทฤษฎีย่อมเป็นการไม่ยอมรับหรือยอมรับทฤษฎีไปโดยปริยาย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพัฒนาคำอธิบายกรณีศึกษา วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีผู้นิยมใช้น้อยที่สุด มักถูกนำมาใช้เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์สองวิธีข้างต้นนั้นได้แล้ว งานวิจัยศึกษารายกรณีที่ใช้วิธีการนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นงานวิจัยทางด้านสังคมวิทยา เรื่อง “Middletown” ทำการศึกษาโดย ลินด์และลินด์ (Yin. 2003: 114. อ้างอิงจาก Lynd & Lynd. 1929. *Middletown: A study in modern American culture.*) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นงานที่มีความน่าสนใจทั้งในด้านรูปแบบการนำเสนอและด้านการสะท้อนถึงสังคมในยุคสมัยหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เป็นอย่างดี

นอกจากแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว การวิจัยแบบศึกษารายกรณีนี้ยังมีเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นถูกนำมาวิเคราะห์อย่างไร เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลมีหลายแบบดังนี้

1. การเทียบเคียงรูปแบบ(pattern matching) เป็นวิธีการนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปเทียบเคียงว่ามีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่ได้คาดการณ์ไว้หรือไม่ ถ้าหากข้อค้นพบมีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่ได้คาดการณ์ไว้ (ที่อาจมาจากทฤษฎีหรือการอธิบายที่ขัดแย้งกับทฤษฎี) ก็จะทำให้เกิดความมั่นใจในการทดสอบทฤษฎี

2. การสร้างคำอธิบาย(explanation building) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของกรณีศึกษาโดยการอธิบายกรณีศึกษา วิธีการนี้ที่จริงแล้วเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการเทียบเคียงรูปแบบแต่มีความยากกว่ามาก ส่วนใหญ่นำไปใช้กับการวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาแนวคิดไปสู่การวิจัยขั้นต่อไปมากกว่าเป็นการสรุปสิ่งที่ได้ศึกษา

3. การวิเคราะห์ตามลำดับเวลา(time-series analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบหรือพัฒนาการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่งรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะที่แสดงถึงการปรับเปลี่ยนของสิ่งต่าง ๆ ข้ามช่วงเวลา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวแบบเชิงตรรกะ(program logic models) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกนำมาใช้กับการประเมินกรณีศึกษา(case study evaluation) ตัวแบบเชิงตรรกะเป็นเหตุการณ์ที่ค้นพบจากการศึกษาว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุและเหตุการณ์ที่เป็นผลซ้ำไปซ้ำมาจากหลายกรณีศึกษา กล่าวคือ ถ้ามีสิ่งกระตุ้น (intervention) หนึ่งเกิดขึ้น สิ่งกระตุ้นนั้นจะไปเร้าให้เกิดผลสะท้อนทันที (immediate outcomes) จากผลสะท้อนทันที ทำให้เกิดผลขั้นกลาง (intermediate outcomes) และจากผลขั้นกลางก็ทำให้เกิดผลสุดท้าย(ultimate outcomes) ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับกรณีศึกษาหลายกรณีเหมือนๆ กัน การวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเชิงตรรกะมีหลายระดับ ประกอบด้วย ตัวแบบเชิงตรรกะระดับบุคคล ตัวแบบเชิงตรรกะระดับองค์กรหรือหน่วยงาน ตัวแบบเชิงตรรกะระดับโครงการ ซึ่งการนำตัวแบบเชิงตรรกะไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องสอดคล้องกับหน่วยการวิเคราะห์ของงานวิจัยนั้น ๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์ระหว่างกรณีศึกษาหลายกรณี วิธีการนี้จะใช้ได้การวิจัยรายกรณีที่ออกแบบให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษามากกว่าหนึ่งกรณีศึกษา การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากกรณีศึกษาต่าง ๆ จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกรณีศึกษาแต่ละกรณีก่อนจึงนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาเทียบเคียงกับกรอบแนวคิดเดียวกัน จากนั้นจึงจะได้ข้อสรุปว่า เรื่องที่ต้องการศึกษานั้นมีความสอดคล้องต้องกันในแต่ละกรณีศึกษาหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์จากหลายกรณีศึกษาจะทำให้ได้ข้อสรุปที่มีความซับซ้อนและนำไปใช้ได้กว้างกว่าการใช้กรณีศึกษาเพียงกรณีเดียว

4. การตรวจสอบความถูกต้อง/เชื่อถือได้ (Trustworthy) และ (Authentic)

ในขั้นตอนนี้ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นดำเนินการในระหว่างทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น วิธีการเชื่อมโยงแบบสามเส้าด้วยการอาศัยแหล่งข้อมูลหลักฐานหลายแหล่ง ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี หรือใช้นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายคนควบคู่ไป กับการให้ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และการตรวจสอบร่องรอย เพื่อเชื่อมโยงและความสอดคล้องระหว่างข้อมูลหลักฐานเหล่านั้นว่า มีความสมเหตุสมผลและเป็นไปได้หรือไม่ เพียงใด

นอกจากนี้ การวิพากษ์เกี่ยวกับที่มาและเนื้อหาสาระของข้อมูลหลักฐานแหล่งต่างๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือได้ ความจริงแท้ ความคงเส้นคงวา ความครอบคลุมครบถ้วน และความสอดคล้องกับประเด็นคำถามของการวิจัยหรือไม่ เพียงใด ก็เป็นวิธีหนึ่งที่นักวิจัยสามารถนำมาใช้ตรวจสอบความถูกต้อง/เชื่อถือได้ในระดับเบื้องต้นระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้สามารถทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากที่สุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะตอบปัญหาหลักของการวิจัยครั้งนี้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมตั้งแต่ช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนถึงช่วงหลังจากการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาอย่างไรบ้าง สำหรับประเด็นปัญหารองประกอบด้วย 1) ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents) ใดบ้าง โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าตัวการเหล่านั้นมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้น ภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมต่างๆ เป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents)ต่างๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิดการรับรู้(Perceptual)ในเรื่องใดบ้าง และประเด็นต่างๆ ที่ได้รับรู้นั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ 2) ภายหลังการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ตัวการ(Agents) ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นยังคงทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างต่อเนื่องหรือไม่ โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจว่าพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองที่สังกัดมีวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างไร และในระหว่างนั้นภายในสถาบันเหล่านั้นมีบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมต่างๆ เป็นอย่างไร รวมถึงทำความเข้าใจว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวการ(Agents)ต่างๆ แล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิดการรับรู้(Perceptual)ในเรื่องใดบ้าง และประเด็นต่างๆ ที่ได้รับรู้นั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มาเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง 4 แนวคิดทฤษฎีด้วยกัน ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีทางด้านรัฐศาสตร์ แนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตสังคม

แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมในทุกแง่มุมอันจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งมากที่สุด

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัย ปัญหาในการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่จะเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งเพียงพอต่อการทำความเข้าใจกับกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษารายกรณี(Case Study) มาเป็นแนวทางในการศึกษา สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกประวัติชีวิตบุคคล (Life History หรือ Case History) และ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Dept Interview) กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด ลึกซึ้ง และทำให้เกิดความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างชัดเจนที่สุด

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สังกัด ในประเด็นต่อไปนี้ 1)ทำความเข้าใจถึงวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ตัวการ(Agents) ที่เกี่ยวข้องใช้ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2)ทำความเข้าใจถึงบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ 3)ทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ผู้จัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กรณีศึกษา(Cases) ในการวิจัย

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปี พ.ศ. 2552 และเป็นผู้ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 คือ ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 , พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2550

2. ในสมัยปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ, รัฐมนตรีช่วยว่าการ, ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติหน้าที่ตาม

บทบาทที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ อาทิ มีการเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือร่วมประชุมกรรมาธิการอย่างสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในการอภิปราย หรือเสนอความคิดเห็นในระหว่างที่มีการประชุมหรือมีการเสนอญัตติ และเสนอกระทู้ถามในประเด็นต่างๆ

3. เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ สื่อมวลชนสายข่าวการเมือง และข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2542

โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเลือกกรณีศึกษาโดยใช้วิธี Intensity Sampling เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเชิงลึกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 ราย (รายละเอียดของกรณีศึกษาแต่ละรายแสดงในตาราง 1)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษา พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต(Life History หรือ Case History) และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Dept Interview) โดยระหว่างที่มีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกภาคสนาม และทำการบันทึกเทป(ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล) โดยผู้วิจัยเตรียมความพร้อมของเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สาขาวิชาที่จบการศึกษา, อาชีพก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง, อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง, พรรคการเมืองที่สังกัด ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง, การดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง, จำนวนสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง, รางวัลที่เคยได้รับในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(Life History หรือ Case History) และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Dept Interview) ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลักและคำถามรอง โดยคำถามหลักจะเป็นคำถามตรง

ประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ส่วนคำถามรองเป็นคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ เมื่อใช้คำถามหลักแล้ว แต่ผู้ตอบยังตอบไม่ชัดเจน หรือยังไม่เข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นคำถามที่เตรียมไว้เพื่อขยายคำถามหลักที่ใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์

2. เครื่องมือบันทึกเสียง

3. สมุดบันทึก ปากกา เพื่อจดบันทึกภาคสนาม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการต่างๆ ตั้งแต่วัยเยาว์จนกระทั่งเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผู้วิจัยทำการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นตามกรอบทฤษฎีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านรัฐศาสตร์เป็นผู้พิจารณา

3. นำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 1 ราย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนาทักษะในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้วิจัย เพื่อปรับแนวคำถามให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้หลายวิธีประกอบกัน ได้แก่

1. ทำการศึกษาข้อมูลแหล่งทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัย

2. ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิด้วยวิธีการบันทึกประวัติชีวิตบุคคล (Life History หรือ Case History) ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัย และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Dept Interview) ตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้(แสดงรายละเอียดในภาคผนวก) เพื่อทำให้ทราบรายละเอียดของประเด็นที่ศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมด้วยการข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

2. ทำการนัดหมายกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัย เพื่อนัดเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3. เมื่อทำการนัดหมายเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เพื่อทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษาก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์

4. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกราย โดยระยะแรกจะสัมภาษณ์ในลักษณะการพูดคุยทั่วๆ ไปก่อนโดยใช้คำถามกว้างๆ แล้วจึงทำการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์หรือแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไป เพื่อทำการศึกษาการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง

ขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบรายละเอียดดังกล่าว

3. ผู้วิจัยเริ่มทำการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา คือ ระดับการศึกษาและสาขาวิชาที่จบการศึกษา, อาชีพก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง, สถานภาพสมรส, พรรคการเมืองที่สังกัด ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง, การดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง, จำนวนสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง, รางวัลที่เคยได้รับในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว คือ ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

4. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามแนวคำถามที่ได้เตรียมไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง ตามแนวคำถามที่ได้เตรียมไป และหลังจากการสัมภาษณ์ครั้งแรกเสร็จผู้วิจัยจะทำการถอดเทป และเขียนบันทึกคำพูดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้รหัสข้อความและทำการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งทำการตั้งคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 มีระยะเวลาห่างจากการสัมภาษณ์ครั้งแรกประมาณ 2 - 4 สัปดาห์ ใช้เวลาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง ทั้งนี้การ

กำหนดให้ระยะเวลาการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 หากจากครั้งที่ 1 เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีเวลาทบทวนเรื่องราวที่เล่าให้ผู้วิจัยฟัง และเพื่อให้ผู้วิจัยตรวจสอบซ้ำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งแรก หรือขอให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ขยายความสิ่งที่ได้เล่าให้ฟังแล้วผู้วิจัยยังไม่เข้าใจประเด็นนั้นชัดเจนและเพื่อให้โอกาสสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพิ่มเติมข้อมูลที่ได้ให้ไว้ในวันแรกๆ หรือข้อมูลที่ยังไม่เปิดเผยเนื่องจากยังไม่ไว้วางใจผู้วิจัย ซึ่งการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 – 3 จะทำให้ผู้วิจัยมั่นใจยิ่งขึ้นว่าข้อมูลที่ได้ถูกต้องและเชื่อถือได้มากกว่าครั้งแรก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะทำการศึกษารายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากตัวการต่างๆ ประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน สถาบันศาสนา และพรรคการเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลในเชิงลึกของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันครอบครัว และพรรคการเมืองมากกว่าข้อมูลของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และสถาบันศาสนา

4. จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับลึกเกี่ยวกับบุคคล ดังนั้นการนำข้อมูลไปใช้นั้นจึงคำนึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่า สวัสดิภาพ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น จึงไม่เปิดเผยชื่อจริงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยคำนึงถึงสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังนี้

1. ความยินยอมของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยให้สิทธิ์แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีหนังสืออธิบาย และขอความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัย ซึ่งกล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้ พร้อมทั้งชี้แจงว่าผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมและข้อมูลทั้งหมดใช้เพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมและถอนตัวออกจากการวิจัย ตลอดจนเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ซักถามปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ จนเข้าใจชัดเจน และให้เวลาในการคิดทบทวนก่อนตัดสินใจตอบคำถาม

2. การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ อาจจะทำให้เกิดการลุกล้ำเรื่องส่วนตัว ผู้วิจัยต้องรักษาความลับที่ได้มา โดยไม่แพร่งพรายให้ผู้อื่นทราบ การจดบันทึกหรือการบันทึกเทปต้องได้รับการอนุญาตก่อน และทำลายหลักฐานต่างๆ เมื่อสิ้นสุดการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการเทียบเคียงรูปแบบ(pattern matching) (Yin.2003) โดยการสร้างข้อสรุปจากการเก็บข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางทฤษฎี(Theory) และงานวิจัยที่ผ่านมา โดยมีขั้นตอนการในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์และฮูเบอร์แมน (Miles; & Huberman.1994: 10-11) ที่ได้เสนอแนะถึงขั้นตอนการจัดการกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัยในรายละเอียดว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การลดข้อมูล (data reduction) การจัดรูปข้อมูล (data display) และ การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (conclusion drawing and verification) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การลดข้อมูล หมายถึง กระบวนการคัดเลือก การเน้น การทำให้อยู่ในรูปที่เข้าใจง่าย การย่อความ และการแปลงข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิบให้พร้อมสำหรับการนำไปใช้ในขั้นต่อไป การจัดกระทำกับข้อมูลด้วยการลดข้อมูลนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดการทำวิจัย รวมถึงก่อนที่จะเริ่มทำการวิจัยก็ต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการลดข้อมูลนับตั้งแต่การระบุกรอบแนวคิดการวิจัย กรณีศึกษาที่ต้องการทำวิจัย ปัญหาการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมแล้วด้วย สิ่งที่ผู้วิจัยกระทำในการลดข้อมูลคือ การเขียนสรุป การให้รหัส การร่างหัวข้อย่อยที่เกี่ยวข้อง การจัดกลุ่ม การสร้างหลักในการจำแนกกลุ่มของข้อมูล การเขียนบันทึกเพื่อเตือนความจำหรือความคิดที่ร่างไว้ กระบวนการเหล่านี้ผู้วิจัยเริ่มกระทำตั้งแต่มีการเก็บข้อมูลในครั้งแรกไปจนกว่างานวิจัยในครั้งนั้นจะสำเร็จออกเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยในกระบวนการลดข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Atlas.ti 5.0 ช่วยในการดำเนินการครั้งนี้ด้วย

2. การจัดรูปข้อมูล หมายถึง การสร้างรูปแบบข้อมูลที่สามารถสื่อสารกับผู้อ่านให้เข้าใจได้โดยง่าย เช่น การแสดงข้อมูลด้วยตาราง แผนภาพ เป็นต้น กระบวนการจัดรูปข้อมูลนี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยก็ได้เริ่มวางแผนการนำเสนอข้อมูลด้วยการจัดรูปที่เหมาะสมแก่ผู้อ่าน เพื่อช่วยให้งานวิจัยนี้มีความน่าสนใจและเข้าถึงผู้อ่านได้ง่ายขึ้น

3. การร่างข้อสรุปและการยืนยัน หมายถึง การตีความ การทำความเข้าใจถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในรายงานการวิจัยโดยเป็นข้อสรุปที่ได้รับการตรวจสอบยืนยันถึงความเที่ยงตรงแล้วด้วยวิธีการต่างๆ ในการร่างข้อสรุปและการยืนยันนี้ ไมล์และฮูเบอร์แมนกล่าวไว้ว่า บางครั้งนักวิจัยอาจวางแผนไว้อย่างคร่าวๆ เมื่อตอนเริ่มต้นทำวิจัยแต่ข้อสรุปและการยืนยันจะค่อยๆ เด่นชัดมากขึ้นเมื่อดำเนินการวิจัยต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เริ่มต้นร่างข้อสรุปตั้งแต่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งแรก และค่อยๆ พัฒนาข้อสรุปนั้นให้มีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รายละเอียดของข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

6. การประเมินความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งหลายแหล่ง (Data triangulation)** เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษามาแล้วได้ทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องหรือไม่ ซึ่งทำโดยการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลหลายแหล่งด้วยกัน ซึ่งได้แก่ **แหล่งปฐมภูมิหรือแหล่งบุคคล** ที่ประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Dept Interview)เกี่ยวกับประวัติชีวิตของกรณีศึกษา สำหรับ **แหล่งทุติยภูมิหรือแหล่งเอกสาร** ที่แสดงถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติชีวิตของกรณีศึกษาแต่ละราย เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากทุกแหล่งว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร

หลังจากทำการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูลแล้ว เพื่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบการบันทึกให้เป็นระบบ ละเอียด ครอบคลุม แยกแยะข้อมูลที่ได้จากการเอกสาร และการสัมภาษณ์ ออกจากกันได้อย่างเป็นระบบ และจัดทำดัชนีข้อมูลให้ชัดเจนและเป็นระบบตามที่ได้วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้

2. **การนำแนวคิด ทฤษฎีมากกว่า 1 แนวคิด ทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจกับข้อมูล (Theory triangulation)**

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกรณีศึกษาทั้งหมด 3 แนวคิด ทฤษฎีด้วยกัน ประกอบด้วย ทฤษฎีกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง(Political Socialization) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักปกครอง ทั้งนี้เพื่อทำให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจและตีความข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง พร้อมทั้งเป็นการยืนยันถึงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง และความเกี่ยวข้องกันระหว่างสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ได้ค้นพบอย่างละเอียดลึกซึ้ง

3. การเลือกผู้ให้ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะกำหนดเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้จากขั้นตอนการคัดเลือกรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจริยธรรมในการทำงานสอดคล้องกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2542 มาเป็นจำนวนหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อขอเข้าพบและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาทุกราย พร้อมทั้งได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทุกราย

อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกนำเสนอข้อมูลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 3 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความยินดี และเต็มใจที่จะให้ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษาทั้งหมดโดยไม่มีการปิดบัง หรือตอบคำถามเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อเพื่อขอเข้าพบและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นกรณีศึกษา ตามวิธีการที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยในระหว่างที่เข้าพบและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้อาศัยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทุกราย เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความไว้วางใจและคุ้นเคยกับผู้วิจัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ในครั้งที่ 2 และ 3 ที่ช่วยให้ผู้วิจัยกลับมาถามย้ำ เพื่อพิสูจน์ว่าสิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเล่าไปในครั้งแรกนั้น ผู้วิจัยเข้าใจหรือวิเคราะห์ถูกต้องหรือไม่ อย่างไร หรือช่วยตัดในสิ่งที่ไม่ถูกต้องออกไป รวมถึงช่วยแก้ไขในประเด็นที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง เพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นบทต่างๆ ได้แก่ บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1 บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2 บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3 และบทที่ 7 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดของกรณีศึกษา

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ศาสนา	ระดับการศึกษาสูงสุด	อาชีพก่อนสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส.	ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก	อาชีพบิดา / อาชีพมารดา	จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	สถานภาพสมรส/ จำนวนบุตร	อาชีพของคู่สมรส	พรรคการเมืองที่สังกัด / การย้ายพรรค	จำนวนสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง / การแพ้เลือกตั้ง
1. นาย C1*	ชาย	53	พุทธ	ปริญญาโท (บริหารการศึกษา)	ข้าราชการครู	บิดา-มารดา	ชาวสวน/ ชาวสวน	9 คน เป็นคนที่ 5	สมรส / 4 คน	ข้าราชการครู	พรรค A** / ไม่เคย	7 สมัย / 1ครั้ง
2. นาย C2*	ชาย	52	พุทธ	ปริญญาโท (รัฐศาสตร์)	นักการเมืองท้องถิ่น (ส.จ.)	บิดา-มารดา	ข้าราชการครู/ ค้าขาย,แม่บ้าน	6 คน เป็นคนที่ 5	สมรส / 3 คน	พยาบาล	พรรค A** / ไม่เคย	7 สมัย / ไม่เคย
3. นาย C3*	ชาย	55	พุทธ	ปริญญาโท (บริหารธุรกิจ)	นักการเมืองท้องถิ่น (ส.ก.)	บิดา-มารดา	ข้าราชการครู/ แม่บ้าน	3 คน เป็นคนที่ 1	สมรส / ไม่มีบุตร	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	พรรค A** / ไม่เคย	4 สมัย / 3 ครั้ง

* หมายถึง ชื่อสมมติของกรณีศึกษา

** หมายถึง ชื่อสมมติของพรรคการเมืองที่กรณีศึกษาได้สังกัดอยู่ในปัจจุบัน

บทที่ 4
สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1 โดยผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติของรกรณีศึกษารายที่ 1 ว่า “นาย C1” ซึ่งในปัจจุบันนาย C1 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรค A และดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรครวม 3 ตำแหน่งด้วยกัน

การนำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1 นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1** และ **ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 1**

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1

ในส่วนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของกรณีราย C1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C1 ในตอนที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในตอนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C1 โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9-13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14-17 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือการศึกษาในสายอาชีพ และช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือช่วงวัยทำงาน

โดยประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย C1 มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

นาย C1 เป็นบุตรคนที่ 5 ในบรรดาพี่น้องรวมทั้งหมด 9 คน ของบิดาและมารดา ซึ่งเป็นครอบครัวเกษตรกรที่ทำสวนยางมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

1.1 บริบทของครอบครัว

1.1.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัย และความสัมพันธ์กับชุมชน

ลักษณะบ้านของครอบครัว นาย C1 เป็นบ้านเรือนไทยโบราณ 2 ชั้น ปลูกสร้างด้วยไม้ทั้งหมด บ้านหลังนี้มีขนาดใหญ่ มีพื้นที่ใช้สอยที่กว้างขวาง ส่วนบริเวณหน้าบ้านเป็นพื้นที่โล่ง ทำให้พื้นที่นั้นถูกใช้เป็นศูนย์รวมของญาติ พี่น้อง และผู้คนในละแวกนั้นอยู่เสมอในโอกาสวันสำคัญตามประเพณีของคนไทย เช่น วันสงกรานต์ วันสารทเดือน 10 ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1) คุณพ่อของนาย C1 จะเป็นผู้จัดหาหนังตะลุงหรือโนรามาเล่นให้ลูกหลาน และชาวบ้านในละแวกนั้นได้ชมกัน ซึ่งเป็นการสร้างความสนุกสนานได้เป็นอย่างมาก

"บ้านผม สมัยก่อน คือบ้านใหญ่ แต่ว่ารื้อไปแล้วนะ เป็นบ้านสมัยก่อน เป็นบ้านไม้สองชั้น ประตูเป็นบานเลื่อน สมัยก่อนมันไม่มีกลอน..."

"แล้วเมื่อก่อนหน้าบ้านผมมีหนังตะลุง มีโนรามาแสดงเต็มหมดอ่ะ หน้าบ้านผมมันเป็นที่รวมคนไง เป็นหมู่บ้านเล็กๆ แต่ว่าเป็นที่รวมคนไง พ่อเขาจะหาหนังตะลุงมาเล่น มาอะไรตั้งแต่ผมเด็กๆ...เล่นในโอกาสสงกรานต์ วันสารทเดือน 10 มาให้ชาวบ้านดูเนี่ย เขาชอบที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1) ถือเป็นวันที่มีความสำคัญมากของ... เป็นงานใหญ่ของจังหวัดที่ กกท. เขาจัดงาน ...มีขนมทอง ขนมรา ที่จัดเป็นประเพณีบูชาบรรพบุรุษอะไรอย่างเนี้ย"

ต่อมาเมื่อบ้านหลังดังกล่าวได้เสื่อมสภาพลงตามกาลเวลาที่ผ่านล่วงเลยไปนานหลายสิบปี ทำให้ทางครอบครัวต้องรื้อบ้านหลังเก่าหลังนั้นแล้วสร้างบ้านหลังใหม่โดยเปลี่ยนแปลงวัสดุสำหรับปลูกสร้างเป็นปูนซีเมนต์แทนวัสดุที่เป็นไม้เหมือนเช่นในอดีต

"แต่ว่าตอนนี้เปลี่ยนใหม่แล้วนะ เป็นบ้านปูนไปหมดแล้ว..."

เมื่อลูกชายคนโตของบ้าน คือนาย C1 ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทางคุณพ่อและครอบครัวจึงสร้างศาลาไว้บริเวณลานหน้าบ้าน เพื่อใช้เป็นศูนย์รวมของญาติพี่น้องและคนในละแวกบ้านดังเดิมแต่เนื่องด้วยบทบาทของลูกชายได้เปลี่ยนไปเป็น "ผู้แทนฯ" ของประชาชน ศาลาหลังนั้นจึงเป็นพื้นที่สำหรับต้อนรับประชาชนทั้งในและนอกเขตเลือกตั้งอยู่เป็นประจำทุกๆ วันเสาร์อาทิตย์ที่นาย C1 เดินทางกลับไปจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1) เพื่อลงพื้นที่พบประชาชน ศาลาหลังดังกล่าวจึงเป็นศูนย์รวมของประชาชนจำนวนมากที่เดินทางมาเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ อยู่เป็นประจำและเนื่องจากเป็นประเพณีนิยมของคนไทยมาตั้งแต่ครั้งอดีต คือการต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วย

น้ำ และข้าวปลาอาหาร ทำให้ศาลาดังกล่าวเป็นสถานที่สำหรับรับประทานอาหารร่วมกันระหว่างนาย C1 กับญาติพี่น้องและประชาชนชาวจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1) ทุกหมู่เหล่าทั้งในและนอกเขตเลือกตั้ง

"คือที่ว่างๆ หน้าบ้านน่ะ มีมาก่อนแล้ว แต่ศาลานี่มาสร้างทีหลัง ตอนที่ผมเป็นผู้แทนฯ แล้วก็มาสร้างทีหลัง ...เมื่อก่อนเป็นที่ว่างๆ ธรรมดา แต่ก็เป็นที่ที่คนในละแวกนั้นมารวมตัวกัน มาคุยเรื่องนั้น เรื่องนี้ มาคุยกัน อะไรกันไป... แต่พอผมเป็นผู้แทนฯ ก็สร้างศาลาขึ้นมา

"ชาวบ้านรู้ ชาวบ้านเขาก็จะมาวันเสาร์อาทิตย์ ชาวบ้านเขาจะรู้ว่าผมไป เขาก็จะมา ...คนที่มาก็มีหมด มีทุกกลุ่ม มาหมด คนธรรมดา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็จะมีน้องๆ เขาอยู่กันต้อนรับกัน ก็ทำมา 20 ปีแล้วน่ะ พอผมมาปั๊บก็จะไปนั่งตามโต๊ะ คุยไป มันจะมีที่นั่งยาวๆ เป็นศาลา ...อันไหนทำได้ เราก็บอกว่าทำได้ อันไหนทำไม่ได้เราก็บอกว่า ทำไม่ได้ ก็ตรงจะบอกอย่างตรงไป ตรงมา"

"...ที่บ้านก็มีน้ำ มีข้าวไว้ต้อนรับแขกตลอด ถ้าวันที่ผมอยู่นะ มาได้ 30-40 คน มีให้ตลอดไม่ต้องหุงใหม่เลย"

"...แล้วเวลาที่ชาวบ้านมา ผมไม่ต้องจ้างใครนะ เป็นพี่สาว น้องสาว คอยจัดการให้ แล้วคนที่เสริฟอาหารนี่ผมยังชี้ให้ดูเลย อาทิตย์ที่แล้ว นี่ศาลปกครองนะ นี่ครูนะ นี่นายดาบนะ เป็นตำรวจนะ นี่พี่สาวเป็น ซี8 ซี9 นะ ที่มาเนี่ย ญาติพี่น้องกันหมด วันหยุดก็มาช่วยกัน ก็มานั่งที่ศาลาที่บ้าน คอยแนะนำเรื่องกฎหมายอยู่ว่ามันเป็นอย่างไรๆ ฟ้องได้ไหม ฟ้องผู้ว่าฯ ได้ไหม แนะนำไป แล้วก็มีหลานอยู่สภาทนายความที่จังหวัดอีกคน คอยแนะนำไป"

1.1.2 บรรยากาศภายในครอบครัว

ลักษณะของครอบครัว

ครอบครัวของนาย C1 มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่อยู่รวมกันทั้งคุณตา คุณยาย คุณพ่อ คุณแม่ และลูกๆ อีกทั้งในละแวกใกล้ๆ กันยังเป็นบ้านของญาติพี่น้องที่สืบสกุลมาจากคุณทวดคนเดียวกันทำให้ครอบครัวของนาย C1 เป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันในระหว่างญาติพี่น้องค่อนข้างมาก

"ครอบครัวผมอบอุ่นนะ เมื่อก่อนก็มีคุณตา คุณยายอยู่ด้วย เป็นครอบครัวที่อบอุ่น จนท่านเสียไปประมาณปี 18 ตอนที่ผมเป็นครูใหม่ๆ"

"คือบ้านมันใกล้ๆ กันหมด ญาติพี่น้อง อยู่กันเป็นกลุ่มๆ...แล้วก็สมัยก่อนช่วงที่ขุน... เขาอยู่ ...แล้วเดี๋ยวเนี้ยกำนันที่อยู่นั้น 3-4 ตำบล เป็นทวดเดียวกับพี่หมด มันก็เลยอบอุ่นน่ะ ที่บ้าน"

การศึกษา การประกอบอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1. ระดับการศึกษาของบิดา มารดา

คุณพ่อของนาย C1 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนคุณแม่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

"...คุณพ่อจบ ป.4 ...คุณแม่จบ ม.3..."

2. การประกอบอาชีพของบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง และบรรพบุรุษ

คุณพ่อและคุณแม่เป็นเกษตรกร ที่ทำทั้งสวนยาง สวนปาล์ม และมีการเลี้ยงวัวไว้ในสวนยางร่วมด้วย

"เป็นครอบครัวเกษตรกรธรรมดา ทำสวนยาง สวนปาล์มกัน..."

"และเขาก็เลี้ยงวัวด้วย วัวอะไรก็เลี้ยงหมด เมื่อก่อนมีเยอะ คือปล่อยมันตามสวนยางนั่นแหละ แล้วก็มีคนดูแล แต่พอตอนหลังก็ให้ขายไปหมด"

ญาติพี่น้องฝ่ายคุณพ่อ คือ คุณลุง ซึ่งเป็นพี่ชายของคุณพ่อ เป็นผู้ใหญ่บ้านมาเป็นระยะเวลายาวนานจนได้สืบทอดมายังลูกๆ และหลานๆ ทำให้ลูกหลานในครอบครัวของคุณลุงเป็นกำนัน และผู้ใหญ่บ้านกันหลายคนด้วยกัน

*"พี่ชายของพ่อ คือ ลุง ก็เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านสมัยก่อน ก็ดูแลกันมาเรื่อยๆ เดี๋ยวนี้ลูกของลุงก็เป็นผู้ใหญ่บ้าน หลานๆ ก็เป็นกำนัน เป็นผู้ใหญ่บ้านกัน*หลายคน"

สำหรับการประกอบอาชีพของญาติพี่น้องฝ่ายคุณแม่ คือ คุณตา เป็นผู้หนึ่งที่ทำงานการเมืองระดับท้องถิ่น คือเป็นกำนัน ด้วยเหตุผลที่คุณตาเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

"ตาผมเป็นกำนัน ท่านก็ชอบช่วยเหลือคนด้วย"

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นาย C1 จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งคุณพ่อและคุณแม่ช่วยกันสร้างฐานะขึ้นมาตั้งแต่วัยหนุ่มสาวจนวันหนึ่งท่านก็มีสวนยางและสวนปาล์มเป็นของตนเอง และมีรายได้มากพอที่จะจ้างลูกจ้างมา

ทำสวนแทน โดยที่คุณพ่อคุณแม่อยู่ในฐานะผู้ดูแลและควบคุมการทำงานเท่านั้นไม่ต้องลงมือทำสวนกันเอง

ทั้งนี้ทางครอบครัวก็มีฐานะเพียงพอที่จะทำให้สามารถส่งเสียบุตรทั้ง 9 คน ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีกันทุกคน

"ฐานะของครอบครัวจัดว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่งลูกเรียนได้ ไม่ลำบาก ลูกๆ ทุกคนได้เรียนกันหมดเลย จบปริญญาตรีกันหมดทุกคน ...ผมเนี่ยเป็นคนกลาง ถ้าพี่สาวผมไม่เรียน ผมก็คงได้ไปเรียนธรรมศาสตร์อะไรไปแล้ว สมองผมถึงอยู่แล้ว ..."

"...ครอบครัวผมไม่ได้ถึงกับเป็นครอบครัวที่ต้องทำ(สวนยาง) กันเองทั้งหมด เราก็จัดว่าอยู่ในฐานะปานกลาง เราก็มีลูกจ้างช่วยทำด้วย เราไม่ต้องทำเองทั้งหมด ก็บางส่วนให้ลูกจ้างทำไป แล้วพ่อกับแม่ก็คอยควบคุมดูแลอีกทีหนึ่ง ...ทั้งหมด แต่ว่าเมื่อก่อนเขาก็ต้องทำกันเอง ช่วงที่สร้างฐานะขึ้นมา ก็เหมือนเราๆ นี่แหละที่ต้องสร้างฐานะ เขาก็สร้างฐานะกันมาจนมีสวนยาง สวนปาล์มกันได้"

ลักษณะนิสัย และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

1. ลักษณะนิสัยของบิดา

ลักษณะนิสัยของคุณพ่อ คือเป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีความโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นอยู่เป็นนิจ

"คุณพ่อผมเป็นคนที่โอบอ้อมอารี ใจดีชอบช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยเหลือราชการ เพราะว่าลุงก็เป็นผู้ใหญ่ คือมันไม่รู้จะอธิบายอย่างไงนะ ในสังคมชนบทนะ พ่อเรานี่อย่างสมัยก่อนเขามีฉีดยุงไข้มาลาเรีย คนเขาต้องมาฉีด มาอยู่ที่บ้าน เป็นเดือนๆ นะ พ่อผมดูแลหมด ให้ข้าวปลา อาหาร ให้ที่อยู่ ที่กิน ทั้งหมดน่ะ เป็นเดือนๆ มาอยู่ที่บ้านกัน"

"...เวลามีงานอะไร คุณพ่อเขาก็จะช่วยเหลือเต็มที่ แล้วแต่ว่าจะช่วยอย่างไร ... อย่างเมื่อก่อนจนท่านแก่แล้ว หน้าบ้านผมมีหนังตะลุง โนรา มาแสดงเต็มหมดอ่ะ หน้าบ้านผมมันเป็นที่รวมคนไง เป็นหมู่บ้านเล็กๆ แต่ว่าเป็นที่รวมคนพ่อเขาจะเอาหนังตะลุงมาเล่นมาอะไรตั้งแต่ผมเด็กๆ..."

ด้วยลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ท่านเป็นที่รักของเพื่อนๆ ชนิดที่เรียกว่าตายแทนกันได้ ซึ่งในภาค...(ภูมิภาคที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)จะเรียกเพื่อนประเภทนี้ว่า "เกลอ"

" ... แล้วก็มีเพื่อนฝูงเยอะ เขาจะดูแลพรรคพวกเขาเป็นอย่างดี พ่อผมมีเกลอ 14 คนนะ ผมเป็นผู้แทนยังหาเกลอไม่ได้เลย เกลอ ในภาค...เขาเรียกไอ้เฒ่าหัวเกลอ คือรักกันมากน่ะ ภาค...นี่ถ้าเป็นเกลอ หมายความว่า ตายแทนกันได้เลย "

นอกจากนี้ยังถือได้ว่าคุณพ่อเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนด้วย คือ ท่านเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในเรื่อง "การจับยามสามตา" ซึ่งเมื่อมีคนในชุมชนทำสิ่งของสูญหาย คุณพ่อสามารถบอกได้ว่าสิ่งของที่หายไปนั้น อยู่ ณ ที่ใด ทำให้เจ้าของไปหาสิ่งของที่ทำสูญหายไปจนพบได้

"การดูยามสามตาจะเป็นแบบ ถ้าของใครหาย หรือว่าลูกสาวใครหาย เขาจะมาหาคุณพ่อให้ช่วยดูให้ ...อย่างก่อนที่ท่านตายยังดูเลย น้าเขาไปหาปลา แล้วเป็นลมตายน่ะ ลูกหลานเที่ยวหากัน ท่านก็บอกว่าให้เดินไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เดินไปแล้วจะมีน้ำ ก็เจอ แม่นมากเลย หรืออย่างบางทีน้องสาวมากรุงเทพฯ ทำของหล่นหาย ถามคุณพ่อ แกบอกว่าให้ไปหาเถอะ ตกอยู่ที่ที่นอน ไปดูก็เจอของที่หาย แม่นมาก แต่เสียดายที่ไม่มีคนเรียนพวกนี้ไว้"

และคุณพ่อยังเป็น "หมอชาวบ้าน" ที่ใช้วิธีการรักษาโดยการต้มยาให้ผู้ที่เจ็บป่วยรับประทานจนหายจากโรคนั้นๆ ได้

"อย่างผู้หญิงที่เป็นไข้ตอนเป็นระดูน่ะ เป็นไข้ทับระดู พ่อผมต้มยาให้กินทีเดียวกินหายเลย เขาก็จะมาหากัน อย่างเนี้ย"

2. ลักษณะนิสัยของมารดา

ลักษณะนิสัยของคุณแม่ คือเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ทางด้านการศึกษา จึงสนับสนุนให้บุตรทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน

"คุณแม่ เป็นคนที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นคนที่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษา...คุณแม่จะสนใจเรื่องการศึกษามากกว่าคุณพ่อนะ ก็คุณแม่จบ ม.3 สอนภาษาอังกฤษได้นะสมัยก่อน ... พี่น้องทุกคนได้เรียนหนังสือกันหมด คุณพ่อกับคุณแม่ ส่งเรียนหมด..."

และมีลักษณะนิสัยที่คล้ายกับบิดาในเรื่องการเป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีความโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

"เวลามีงานมีการอะไรเขาก็ช่วยเต็มที่ คุณแม่เขาก็จะช่วยสนับสนุน เขาใจกว้าง ใจดีทั้งคู่แหละ อันนี้ก็ติดมาถึงลูกด้วย..."

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณพ่อและคุณแม่นั้น ถือว่าเป็นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จนทำให้เป็นครอบครัวที่อบอุ่น

"ท่านรักกันดี ทำให้ครอบครัวผมเป็นครอบครัวที่อบอุ่น"

4. ความสัมพันธ์กับบิดา มารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างนาย C1กับคุณพ่อ และคุณแม่ ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ดี เพราะนาย C1 เป็นลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของครอบครัว เนื่องจากเป็นลูกชายคนแรก หลังจากที่พี่ทั้ง 2 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด ทำให้ก่อนที่จะตั้งครรภ์ คุณแม่ได้ไปบนพระธาตุเมือง ...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)เพื่อขอให้บุตรที่เกิดมาเป็นเพศชาย และให้บุตรชายที่เกิดมาได้เป็นใหญ่เป็นโต ได้ทำงานเพื่อบ้านเมือง และในที่สุดครอบครัวของ นาย C1 ก็สมหวัง คือได้ลูกชายตามที่ปรารถนาไว้

"โห ผมนี่ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนเลย เพราะว่า แม่เนี้ย เริ่มต้นจากพี่สาว 2 คน แล้วก็มาเป็นผม ผมเนี่ย แม่ก็กลัวว่าจะได้เป็นผู้หญิงอีก แม่ก็ไปบนพระธาตุเมือง... บอกว่าให้เกิดมาเป็นลูกชาย จะได้เป็นใหญ่เป็นโต สมัยก่อนเขาจะพูดอย่างนี้ ทำงานเพื่อบ้านเมือง ปรากฏว่าได้สมใจเลย ...ยายผมบอกว่าโห สมใจแล้ว เขาเล่าให้ฟังนะ ..."

นอกจากนี้นาย C1 ยังมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคุณพ่อ คุณแม่เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับครอบครัวของเกษตรกรในชนบททั่วไปที่จะมีการรับประทานอาหารร่วมกันเป็นประจำทุกวันและเมื่อมีปัญหาใดก็มักจะขอคำปรึกษาจากคุณพ่อ คุณแม่เสมอตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

"ใกล้ชิดกันหมด ทั้งพ่อ ทั้งแม่ อบอุ่น มีเรื่องอะไรก็กล้าปรึกษา อบอุ่น ใกล้ชิด เราเป็นครอบครัวเกษตรกร กินข้าวด้วยกันทุกวัน ...แล้วพ่อเขาก็อยากจะให้เราเรียน อยากจะให้เราเป็นใหญ่เป็นโต มีพรรคพวก เพราะพ่อจะเป็นคนที่ดูแลพรรคพวกอย่างดี มีวิสัยทัศน์"

5. ความสัมพันธ์กับพี่น้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องทั้ง 9 คนนั้น จัดว่าเป็นพี่น้องที่รักกันมาก พี่น้องทุกคนต่างให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในเรื่องการทำงานการเมืองของนาย C1 กันทุกๆ คน และ

ด้วยความรักและความสามัคคีที่มีต่อกันทำให้พี่น้องของนาย C1 ไม่มีปัญหาเรื่องการแย่งชิงมรดกหรือทรัพย์สินเงินทองเหมือนครอบครัวอื่น

"โอโห ครอบครัวผมนี่นะ รักกันมาก ไปกันหมดแหละ ไม่ใช่เฉพาะในครอบครัวนะ ทั้งตระกูลนะ คือในกลุ่มที่มีคุณทวดคนเดียวกัน ไปกันได้หมดไปทางเดียวกันหมด รักกันมาก"

"...ไม่มีปัญหาเลย เรื่องทรัพย์สินมรดก ไม่เหมือนครอบครัวอื่นๆ แล้วพอถึงเวลาก็ช่วยกัน ใครมาทะเลาะด้วยไม่ได้หรอก ครอบครัวผมไม่ทะเลาะกับใคร เป็นครอบครัวใหญ่ … เรารักกันหมด ช่วยกันหมดทุกคน พี่สาวไปทอดกฐินวัดนี้ อีกคนถือพุ่มไปวัดโน้น จัดการ ไม่มีอะที่จะทะเลาะกัน...แล้วเวลาที่ชาวบ้านมาที่บ้าน ผมไม่ต้องจ้างใครนะ เป็นพี่สาวบ้าง น้องสาวบ้างมาคอยจัดการให้ ...แล้วคนที่เสริฟอาหารนี่ผมยังชี้ให้ดูเลย อาทิตย์ที่แล้ว นี่ทำงานศาลปกครองนะ นี่ครูนะ นี่นายดาบนะ เป็นตำรวจนะ นี่พี่สาวเป็น ซี8 ซี9 นะ ที่มาเนี่ย ญาติพี่น้องกันหมด วันหยุดก็มาช่วยกันที่บ้านหมด ก็มานั่งที่ศาลาที่บ้าน คอยแนะนำเรื่องกฎหมายบ้างอะไรบ้าง ว่ามันเป็นอย่างไรๆ ฟ้องได้ไหม ฟ้องผู้ว่าฯ ได้ไหม แนะนำไป แล้วก็มีหลานอยู่สภาทนายความที่จังหวัดอีกคน ก็จะคอยแนะนำไป"

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

1. การสนับสนุนทางด้านการศึกษา

คุณพ่อ คุณแม่ของ นาย C1 จัดว่าเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนของลูกเป็นอย่างดี ด้วยการสนับสนุนให้ลูกทุกคนได้รับการศึกษาจนจบปริญญาตรีกันทั้ง 9 คน

"พี่น้องทั้ง 9 คน เรียนหมดเลยก็เป็นครู เป็นทนายความ เป็นนักธุรกิจกันหมด จบปริญญาตรีกันหมดเลย"

"...พ่อเขาก็อยากจะให้เราเรียน อยากจะให้เราเป็นใหญ่เป็นโต มีพรรคพวก…"

2. การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติศาสนกิจ

ครอบครัวของนาย C1 นับถือศาสนาพุทธ และเป็นครอบครัวที่มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือมีการตักบาตรตอนเช้าและสวดมนต์ไหว้พระเป็นประจำทุกวัน มีการไปทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวันพระ และมีการไปร่วมพิธีทางศาสนาเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ครอบครัวของนาย C1 ยังมีความสัมพันธ์กับวัดอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุผลที่บ้านอยู่ใกล้กับวัด และครอบครัวทำหน้าที่ในการดูแลพระสงฆ์ทั้งในยามปกติ และยามที่พระสงฆ์อาพาธมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

"...โอโห ไหว้พระทุกวัน...คือ บ้านผมอยู่ใกล้วัด บ้านผมเป็นแบบนี้ นึกภาพออกไหม คือเผื่อให้พระไปเผื่อคนอื่นด้วยๆ บ้านผมจะคอยดูแล ...เป็นขันเขาเรียกขันลงหินใบใหญ่ๆ ใส่บาตรพระทำทุกวัน วันพระแม่ก็ไปวัด ...ใส่บาตรพระ แล้วก็เอากับข้าวใส่ปิ่นโตไปด้วย ที่บ้านคุณแม่ท่านตักทุกวัน ส่วนลูกๆ ก็แล้วแต่ว่าใครจะว่างก็ใส่บาตรด้วยกัน ...เป็นหน้าที่เลย คล้ายๆ ว่ามันเป็นหน้าที่น่ะ ขาดไม่ได้ ขาดปั๊บพระอดเลยมันเป็นหน้าที่ เข้าพรรษาก็รวมเงินกันถวายเงินให้พระเหมือนเป็นเงินเดือนเลย ช่วงที่พระเข้าพรรษา ทำมาอย่างนี้ตลอด..."

"...เดินไปได้เลย ใกล้ๆ กัน แล้วตั้งแต่เกิดมา คือพระเดินบิณฑบาตร บ้านผมต้องดูแลวัดน่ะ อย่างพระป่วย หรือว่าพระขาดเหลืออะไรนี่ก็มาที่บ้านผมได้เลย ตั้งแต่รุ่นทวดน่ะมาเอายาบ้างอะไรบ้าง หรือว่าให้พาไปหาหมอ เพราะว่าเมื่อก่อนมีมอเตอร์ไซต์ก็พาพระไปหาหมอได้ แต่พอหลังๆ มีรถยนต์ก็พาไปหาหมอได้..."

3. การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้าน

เนื่องจากครอบครัวของนาย C1 เป็นเกษตรกรที่ทำสวนยาง ดังนั้นจึงได้มีการมอบหมายให้นาย C1 มีหน้าที่ที่จะต้องช่วยงานของครอบครัวในเรื่องนี้ด้วย โดยในช่วงวัยเด็กนาย C1 มีหน้าที่ในการนำแผ่นยางไปตากในตอนเช้า และเก็บแผ่นยางนั้นในตอนเย็น เมื่อเจริญวัยขึ้นก็มีหน้าที่ที่จะต้องทำในงานที่ยากขึ้นไปตามลำดับ คือ การเก็บน้ำยาง และการกรีดยาง สำหรับงานบ้านอื่นๆ ในครอบครัว นาย C1 ไม่ต้องรับผิดชอบงานใดอีก เนื่องจากครอบครัวของนาย C1 เป็นครอบครัวที่พี่น้องหลายคน พี่น้องแต่ละคนจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของเพศ และวัย เช่น พี่สาวจะทำงานในส่วนของการซักรีดเสื้อผ้าและการล้างจาน ฯลฯ

"...ต้องเป็นหน้าที่เลย ตื่นเช้าขึ้นมาก็ต้องเอายางไปแผ่ เคยเห็นไหม คือไปตากให้มันแห้งมาน่ะ เย็นมาก็ต้องไปเก็บ พอช่วงที่โตขึ้นมาหน่อยก็ต้องไปช่วยเก็บน้ำยาง พอโตขึ้นไปอีกก็ไปช่วยกรีดยาง"

"...เก็บน้ำยางกับกรีดยางไม่เหมือนกัน ตอนเด็กๆ มันกรีดไม่ได้ไง ช่วยได้แค่เก็บน้ำยาง ไปเก็บถ้วยที่อยู่ที่ต้นยางมาแล้วก็เอามาใส่ถัง แล้วพอโตขึ้นมาก็ช่วยกรีด..."

"ครอบครัวผมมันเป็นครอบครัวใหญ่น่ะ ก็ทำนิดๆ หน่อยๆ ไม่ค่อยได้ทำอะไรมาก ทำตามที่เขาให้มอบหมายให้ทำเท่านั้นไม่มากอะไร คนสมัยก่อนเขาเก่งนะ เขาให้ทำหน้าที่ คนนี้ต้องกวาดขยะ คนนี้ต้องเอายางไปตาก คนนี้ต้องทำอะไรอย่างเนี้ย ก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป ผมทำเรื่องนั้น เรื่องเอายางไปตาก ไปเก็บ แล้วผมก็มาอ่านหนังสือแล้วก็ไม่ต้องทำเรื่องเสื้อผ้า เรื่องล้างถ้วยล้างจานอะไร ไม่ต้องทำ เพราะว่าพี่สาวทำ ผมไม่เคยซักเสื้อผ้าเลยตั้งแต่เด็กๆ มาจนถึง ม. 3 ก็พี่สาวทำให้ กับแม่ทำให้มาตลอด ไม่ต้องทำเอง พี่น้องเยอะ เลยแบ่งงานกันทำ"

4. วิธีการลงโทษของบิดา มารดา

ในช่วงวัยเด็ก การกระทำความผิดของนาย C1 ก็มีอยู่บ้างตามประสาเด็กทั่วไป ซึ่งเรื่องที่คุณพ่อ คุณแม่ เห็นว่านาย C1 กระทำผิด และต้องโดนลงโทษนั้นคือการที่นาย C1 ไม่ยอมน้องๆ ตามที่คุณพ่อคุณแม่ต้องการ จึงเป็นฝ่ายที่ต้องโดนลงโทษ คือโดนตีมากกว่าน้องๆ ในขณะที่ นาย C1 มีความรู้สึกว่าหากตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายผิด หรือเป็นฝ่ายที่ถูกโกง ก็ไม่จำเป็นต้องยอมน้องเสมอไป จึงพยายามที่จะอธิบายเหตุผลให้คุณพ่อคุณแม่ฟัง แต่คุณพ่อคุณแม่ก็ยังคงยึดมั่นในหลักการเดิม คือผู้เป็นพี่ต้องเป็นฝ่ายยอมน้องเสมอไม่ว่าจะอยู่ในฝ่ายถูกหรือฝ่ายผิดก็ตาม ด้วยเหตุนี้นาย C1 จึงยังคงฝังใจกับเรื่องดังกล่าวมาจนถึงทุกวันนี้ คือมีความรู้สึกที่ฝังใจมากว่าตนเองจะไม่ยอม และไม่กลัวคนไม่ดี หรือคนโกง

“ส่วนใหญ่ที่ผมถูกลงโทษไม่ใช่เรื่องทำผิด เป็นเรื่องผมไม่ค่อยยอม คือถ้าอะไรที่ไม่ถูกต้องผมจะไม่ยอม .. ก็มีเรื่องทะเลาะกับน้อง อะไรอย่างเนี้ย มันต้องมีบ้างแหละ ก็เล่นๆ กันไปก็ทะเลาะกัน แล้วพ่อจะลงโทษ เราก็ไม่ยอม เราก็เถียง ไม่ยอม ผมโดนตีมาก เพราะผมไม่ยอม พ่อกับแม่เขาอยากให้เรายอมแต่เราไม่ยอม ก็โดนตีมาก…”

“ติดนิสัยมาถึงทุกวันนี้ ถามน้องๆ ดู ถ้าคนดีผมยอมหมด แต่ถ้าคนไม่ดี คนที่เป็นนักเลงผมไม่ยอม ...มันฝังเลยนะ ฝังความรู้สึกเลย คิดเลยว่าถ้ามึงโกงกูไม่ยอม... ในสภานี่เหมือนกัน ผมไม่กลัว นี่นิสัยผม...”

1.2 เริ่มต้นเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น

นาย C1 เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา 1-4 ที่โรงเรียน... ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ... จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)

พฤติกรรมการเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ในช่วงวัยเด็กนาย C1 จัดว่าเป็นเด็กที่ขยันศึกษาเล่าเรียนและมีผลการเรียนดีจนทำให้สอบได้ที่ 1 ตั้งแต่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โดยกิจวัตรประจำวันของนาย C1 หลังจากที่กลับมาจากโรงเรียนแล้วจะเริ่มต้นด้วยการนำแผ่นยางที่ได้ตากไว้ตั้งแต่ตอนเช้ามาเก็บเข้าที่ และเมื่อเสร็จภารกิจดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว นาย C1 ก็จะทบทวนบทเรียนโดยการอ่านหนังสือเป็นประจำทุกวัน ทำให้คุณพ่อคุณแม่ไม่ได้มอบหมายหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหารเย็นแต่มอบหมายหน้าที่นั้นให้กับน้องชายทำแทน

“...ผมเป็นคนเรียนเก่ง...ผมเป็นคนเรียนหนังสือ ผมชอบอ่านหนังสือ กลับมาจากโรงเรียนผมก็จะนั่งอ่านหนังสือ เพราะฉะนั้นเขาจะไม่ใช้ผมให้ทำอะไร ...เพราะฉะนั้นเวลามี

งานอะไร เขาจะใช้น้องชายอีกคนหนึ่ง ใกล้ๆ กัน ให้ไปทำปลา ช่วยทำกับข้าวทำอะไร ผมก็จะอ่านหนังสือ ผมชอบ...”

นอกจากที่นาย C1 เป็นเด็กที่ขยันศึกษาเล่าเรียนจนทำให้มีผลการเรียนดีและสอบได้ที่ 1 แล้ว นาย C1 ยังเป็นผู้นำของเพื่อนๆ โดยได้รับการเลือกให้เป็นหัวหน้าห้องมาตลอดตั้งแต่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ซึ่งในสมัยนั้นการเลือกหัวหน้าห้องจะกระทำโดยให้นักเรียนในห้องเรียนเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมจะที่จะเป็นหัวหน้าห้อง ต่อจากนั้นใช้วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้ใดที่ได้คะแนนมากที่สุดก็จะได้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนาย C1 ก็สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีจนสามารถครองใจเพื่อนในชั้นเรียนโดยการได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้องมาตลอด ด้วยเหตุผลที่นาย C1 เป็นคนเรียนเก่งที่มีน้ำใจและไม่เห็นแก่ตัวกับเพื่อนๆ แต่จะคอยสอนเพื่อนๆ และให้เพื่อนลอกข้อสอบอยู่เสมอ

“...ตั้งแต่ ป.1 ผมได้ที่ 1 เป็นหัวหน้าห้องมาตลอด การเลือกก็เด็กเลือก เพื่อนเลือกมีการเสนอชื่อ แล้วเพื่อนๆ ก็เลือกชื่อว่าจะให้ใครเป็น...”

“...ผมเป็นที่ 1 เป็นคนเรียนเก่งที่ไม่เอาเปรียบเพื่อนนะ ผมสอนเพื่อน ผมให้เพื่อนลอก...”

ความสัมพันธ์กับครูผู้สอน

ด้วยเหตุผลที่นาย C1 เป็นเด็กเรียนเก่งจนสอบได้ที่ 1 ติดต่อกันหลายปีด้วยกัน จึงทำให้นาย C1 มีความโดดเด่นมากกว่านักเรียนคนอื่นๆ ในชั้นเรียน รวมถึงเป็นเด็กที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจชอบอาสาสมัครช่วยงานส่วนรวม และมาจากครอบครัวที่ถือว่ามีฐานะค่อนข้างดี นอกจากนี้คุณครูส่วนหนึ่งเป็นญาติพี่น้องกันจึงทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก และนาย C1 ก็เป็นที่รักของคุณครูผู้สอนมาตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา

“...สมัยนั้นครูเขารักผมจะตายไป ผมเรียนเก่งน่ะ นักเรียน เรียนเก่งน่ะ นึกภาพออกไหม แล้วก็ครอบครัวมีฐานะน่ะ ครูก็ชอบ นึกภาพออกไหม ...เดี๋ยวนี้ครูเขายังโทรมาหาผมอยู่เลยนะ ครูนั่น ครูนี่ เขาดีใจน่ะ บอกว่า ครูดีใจจัง ...เขาชอบที่ผมเรียบร้อย เรียนเก่ง ชอบอาสาสมัคร ใกล้ชิดกับครูนะคะ ในหมู่บ้านแล้วก็เป็นญาติกันด้วย ใกล้ชิดมากเลยนะ...”

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างนาย C1 กับเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนก็ถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ดีเช่นกัน ด้วยเหตุผลที่นาย C1 มีน้ำใจชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ ในเรื่องการเรียนตลอด จึงทำให้เป็นที่รักและไว้วางใจของเพื่อน จนทำให้เพื่อนๆ เลือกให้เป็นหัวหน้าชั้นมาตลอดเวลา 4 ปี

"...ตั้งแต่ ป.1 ผมได้ที่ 1 เป็นหัวหน้าห้องมาตลอด การเลือกก็เด็กเลือก เพื่อนเลือก มีการเสนอชื่อ แล้วเพื่อนๆ ก็เลือกชื่อว่าจะให้ใครเป็น..."

"...ผมเป็นที่ 1 เป็นคนเรียนเก่งที่ไม่เอาเปรียบเพื่อนนะ ผมสอนเพื่อน ผมให้เพื่อนลอก..."

นาย C1 ยังคงคบหาสมาคมกับเพื่อนสมัยเรียนประถมมาจนถึงปัจจุบัน และยังคงให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ กับเพื่อนตามความเหมาะสม และจะไปร่วมงานสำคัญของเพื่อนทุกครั้งหากไม่ติดภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

"...ยังติดต่อกันดี ผมแนะนำ ช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้"

"...ก็ยังคบกันจนถึงเดี๋ยวนี้นะ ไม่รู้ว่าเขารักผมหรือเปล่านะ แต่ว่าถ้าเพื่อนผมมีงานอะไรนี่ผมไปหมด...ผมยังไปให้หมด ถ้าผมไม่ติดภารกิจอะไร ผมจะไปให้หมด"

บรรยากาศในชั้นเรียน และบทบาทในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนของนาย C1 ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษานั้นจัดว่าเป็นห้องเรียนที่มีการเรียนการสอนตามแบบปกติเป็นหลัก อย่างไรก็ตามห้องเรียนดังกล่าวก็จัดว่าเป็นห้องเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้จากที่ภายในชั้นเรียนมีการเลือกหัวหน้าชั้นด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตยที่กระทำโดยให้นักเรียนในห้องเรียนเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมจะที่จะเป็นหัวหน้าห้องต่อจากนั้นใช้วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้ใดที่ได้คะแนนมากที่สุดก็จะได้เป็นหัวหน้าห้องซึ่งผลการเลือกตั้งก็ปรากฏว่านาย C1 ได้รับการเลือกให้เป็นหัวหน้าห้องทุกครั้งตลอดตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนกระทั่งถึงช่วงที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

"...ผมเป็นหัวหน้าห้องมาตลอด การเลือกก็เด็กเลือก เพื่อนเลือก มีการเสนอชื่อแล้วเพื่อนๆ ก็เลือกชื่อว่าจะให้ใครเป็น..."

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ระหว่างที่นาย C1 เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียน...ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากเท่าใดนัก ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ นาย C1 ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียน โดยจะเน้นเรื่องการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นหลัก

"ผมไม่ค่อยมีนะ รุ่นผม จะเน้นเรื่องเรียนเป็นหลัก แล้วก็เน้นเรื่องงานตามที่ครูมอบหมายเป็นหลัก ...แต่พอมัธยมนี่ผมเริ่มแล้ว เริ่มที่จะเป็นกรรมการนักเรียน เป็นประธานสภานักเรียน"

1.3 ความฝันเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต

ในช่วงวัยเด็กนาย C1 ถือเป็นเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่มีความฝันถึงอาชีพที่ตนเองอยากจะเป็นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งนาย C1 มีความฝันถึงอาชีพที่อยากจะเป็น 2 อาชีพด้วยกัน คือ นักกฎหมายและนักการเมือง เพราะนาย C1 มีความรู้สึกว่าตนเองชอบการทำงานเพื่อส่วนรวม อย่างเช่น การทำงานเป็นอาสาสมัครต่างๆ ฯลฯ จึงต้องการที่จะประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพนั้นต้องเป็นคนที่มีผลการเรียนดี และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมจึงจะสามารถประกอบอาชีพดังกล่าวได้ดี ทั้งนี้การทำงานเพื่อส่วนรวมที่นาย C1 ได้ทำมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก คือการเป็นหัวหน้าห้อง และการเป็นประธานนักเรียน ฯลฯ

"...ตอนนั้นก็ จริงๆ อยากเป็นนักกฎหมาย อยากเป็นนักการเมือง...ผมชอบทำงานเพื่อส่วนรวม ทำงานเป็นอาสาสมัครอะไรพวกนี้ผมชอบ โดยส่วนตัวแล้วผมชอบเรื่องส่วนรวมมาตั้งแต่เด็กๆ นะ ผมเป็นหัวหน้าห้อง เป็นประธานนักเรียน"

ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9-13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย(ป.4-5) ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(มศ.1-3)

ภายหลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน...นาย C1เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และระดับชั้นมัธยมปีที่ศึกษา 1-3 ที่โรงเรียน...ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ...ของจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)

"...ป.5-6 และ ม.1-3 ผมเรียนโรงเรียน... โรงเรียน...เป็นโรงเรียนที่... สร้างขึ้น ท่านไปตำบลไหนท่านจะให้สร้างโรงเรียนมัธยม เป็นโรงเรียนเอกชน อย่างบ้านผมมันมันเป็นเขตที่มีโรงเรียนเอกชนมากที่สุด เมื่อก่อนนั้นไม่มีโรงเรียนรัฐบาล ..."

พฤติกรรมการเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

ภายหลังจากย้ายจากโรงเรียนเดิม เพื่อมาศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นในโรงเรียนแห่งใหม่ นาย C1 ยังคงขยันเรียน และมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนๆ ในเรื่องการเรียนอยู่ดังเดิมและเคยช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องการเรียนจนทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน

"ตอน ม. 2 น่ะผมโดนฉีกหมด เพราะผมส่งไปให้เพื่อนลอก ผมสงสาร ตอนนั้นมีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ ไอ้แหยน มันออกไป 15 ปี ครอบครัวมันลำบาก แล้วมันกลับเข้ามาเรียน มันก็ไม่รู้เรื่องเลย ใช่ไหม มันจะรู้ได้อย่างไรอ่ะ แคลคูลัสน่ะ พอมันเข้ามาใหม่ มันก็เลขที่ 1 ผมเลขที่ 15 มันต้องไปสอบที่อำเภอน่ะ มันทำไม่ได้ เขียนชื่อเสร็จมันก็นั่งเฉยๆ มันต้องรอให้ผมทำเสร็จแล้วบอกมัน ว่าข้อ 1 ตอบอะไร ข้อ 2 ตอบอะไรจนเสร็จ เดี๋ยวนี้มันก็ยังอยู่ เป็นกรรมกรอยู่ มันรักผมมาก ใครจะว่าผมนี่ไม่ได้เลย..."

บรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย นาย C1 ยังคงได้รับการเลือกตั้งจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนให้เป็นหัวหน้าห้องอยู่อย่างต่อเนื่อง และเมื่อเริ่มต้นเข้าศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นาย C1 เริ่มมีบทบาทในกิจกรรมระดับโรงเรียน ได้แก่ มีบทบาทในการเป็นกรรมการสภานักเรียน และเป็นประธานสภานักเรียน

นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียนด้วย เช่น กิจกรรมกีฬาสี ซึ่งนาย C1 จะเป็นทั้งกรรมการในการจัดการแข่งขันกีฬาสีของโรงเรียน และเป็นนักกีฬาประจำสีของตนเองด้วย โดยกีฬาที่ นาย C1 ลงเล่นเป็นตัวแทนของสี คือ บาสเก็ตบอล สำหรับกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมนั้น นาย C1 จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทอดกฐิน โดยการไปช่วยเรี่ยไรเงินทำบุญจากชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงกับโรงเรียน

"ตอนนั้นเรียก มศ. นะ มศ.1-3 ผมก็เริ่มทำแล้ว เรื่องกรรมการ และประธานสภานักเรียน"

"...กิจกรรมของโรงเรียนมี เป็นกิจกรรมกีฬาสี ผมเป็นนักกีฬา เป็นนักบาสฯ และเป็นกรรมการอะไรพวกนั้น ส่วนกิจกรรมช่วยเหลือส่วนรวมก็ธรรมดา ทอดกฐินพ่อท่าน...ก็ไปเรี่ยไรนะ..."

2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในช่วงวัยเด็กตอนปลายนาย C1 ได้เริ่มต้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความรู้สึกและพฤติกรรมที่ได้แสดงออกมานั้นคือการสนับสนุนพรรคการเมืองและการติดตามข่าวสารการเมือง ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดของประเด็นดังกล่าวได้ดังนี้

การสนับสนุนพรรคการเมือง และการติดตามข่าวสารการเมือง

ครอบครัวของนาย C1 จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีความสนใจการเมือง โดยเฉพาะคุณพ่อที่มีการติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำ และเป็นผู้หนึ่งที่ให้การสนับสนุนพรรค A มาตลอด ทำให้นาย C1 มีความชื่นชอบและให้การสนับสนุนพรรค A มาตลอดเช่นกัน โดยตั้งแต่นาย C1 เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็จะติดตามไปฟังการปราศรัยของพรรค A เมื่อมีการปราศรัยทุกครั้งที่มีโอกาส

"พรรคการเมืองที่ชอบก็คือ พรรค A ...ตั้งแต่เรียน ม.ต้น แล้ว"

"โอ ผมติดตามมาก เวลานักการเมืองมาปราศรัยผมไปหมดแหละ...ตั้งแต่เรียน ม.ต้น แล้วผมชอบไป"

โดยนาย C1 ได้ให้เหตุผลที่ไปฟังการปราศรัยของนักการเมืองว่าต้องการไปฟังความคิด และนโยบายของพรรคการเมือง เนื่องจากในสมัยนั้นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองยังไม่หลากหลายเหมือนเช่นในปัจจุบัน

"อยากไปฟังว่าเขามีความคิดอย่างไร มีนโยบายอย่างไร สมัยก่อนมันไม่มีการสื่อสารเหมือนอย่างเดียวนี้นี่ นักการเมืองมา โห...มัน มีลำโพง มีอะไรอย่างเนี้ย"

ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14 - 17 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น (ป.กศ.ต้น)

3.1 การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น (ป.กศ. ต้น) วิทยาลัยครู... (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ...)

พฤติกรรมการเรียนในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น(ป.กศ.ต้น)

เมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียน... นาย C1 สามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นจากสถาบันการศึกษาถึง 2 แห่งด้วยกัน คือ สามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียน... ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด... พร้อมกับสามารถสอบชิงทุนการศึกษาเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับชั้นประกาศนียบัตร (ป.กศ. ต้น) ที่วิทยาลัยครู...(ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัย...) แต่ช่วงปีนั้นทางครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำ ทำให้ นาย C1 ต้องตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับชั้นประกาศนียบัตร(ป.กศ. ต้น) เพราะการเรียนในระดับชั้นดังกล่าวได้รับทุนการศึกษาจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งใช้เวลาในการเรียน 2 ปี และเมื่อจบการศึกษาแล้วก็จะได้รับการบรรจุเป็นครูได้ทันทีโดยไม่ต้องสอบ

“ผมสอบชิงทุนได้ ก็เลยเลือกไปชิงทุน เพราะว่าตอนนั้นยางมันราคาตกต่ำ เลยเลือกชิงทุนของกระทรวงมหาดไทยไปเรียน 2 ปี และพอจบแล้วเค้าบรรจุให้เลยไง ไม่ต้องสอบบรรจุ”

ในระหว่างที่ศึกษาอยู่นั้น นาย C1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี ทำให้มีผลการเรียนดีตลอดหลักสูตรจนจบการศึกษาและเป็นผลทำให้ นาย C1 ได้รับเกียรตินิยม

“...มาเรียนวิทยาลัยครูก็ได้เกียรตินิยม รับประกาศนียบัตรก่อนเพื่อน ตอนรับใบประกาศฯ น่ะ”

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในระหว่างที่เรียนในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น (ปก.ศ. ต้น) นาย C1 ได้เข้าไปเป็นกรรมการศูนย์การศึกษานิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทย ด้วยเหตุที่นาย C1 เป็นผู้ที่ให้ความสนใจเรื่องของส่วนรวม โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทำให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การนิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทย

"ตอนนี้ผมเป็นคณะกรรมการศูนย์นิสิต นักศึกษาภาค...เป็นกรรมการศูนย์นิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทย ตอนนี้เริ่มเป็นผู้นำแล้ว เป็นผู้นำนักศึกษาแล้ว"

3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การประท้วงขับไล่ผู้ว่าราชการจังหวัด

ประมาณปี พ.ศ. 2516 ในระหว่างที่นาย C1 เรียนอยู่ในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น (ปก.ศ. ต้น) เป็นช่วงที่จังหวัด... เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นไม่ได้ไปแจกข้าวของให้กับประชาชนผู้ประสบภัย เป็นเหตุทำให้นาย C1 และเพื่อนๆ ที่เรียนอยู่ด้วยกันไม่พึงพอใจ จึงร่วมกันแสดงพลังต่อต้านการกระทำของผู้ว่าราชการจังหวัดโดยการออกมาประท้วง ด้วยการเผาจวน และร่วมกันเดินขับไล่จนในที่สุดผู้ว่าราชการจังหวัดคนดังกล่าวต้องถูกย้ายออกไป

"ประท้วงขับไล่ เรื่องที่ ตอนนั้นน้ำมันท่วมใหญ่ที่... แล้วผู้ว่าฯ ไม่ได้ไปแจกของไง ประมาณปี 16 ขับไล่ ผู้ว่าฯ ชื่อ ... เผาจวนเลย....แล้วที่สุด ผู้ว่าฯ ต้องย้ายออกไป"

การประท้วงให้ปิดหนังสือพิมพ์

นอกจากการประท้วงขับไล่ผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว นาย C1 และเพื่อนๆ ยังได้ร่วมกันประท้วงหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งที่ลงข่าวสาเหตุการเสียชีวิตของเพื่อนนักศึกษาคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

"แล้วตอนที่ นสพ. ไปลงเรื่องนักศึกษาตาย ว่าท้องแล้วผูกคอตาย จริงๆ ไม่ใช่ น.ศ. ผู้หญิงคนนั้นเขาเป็นคนเรียบร้อย เขาเป็นลูกสาวของศึกษาธิการอำเภอ ...ผมไม่ยอมไปประท้วงปิด นสพ. เลย"

อย่างไรก็ตามผลการประท้วงในครั้งนั้นไม่ได้ทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวต้องปิดตัวลงแต่อย่างใด แต่ยังคงดำเนินธุรกิจต่อไป

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงวัยทำงาน ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.1 เริ่มต้นการทำงานด้วยการเป็นข้าราชการครู

ในปี พ.ศ.2518 ภายหลังจากที่ นาย C1 ได้จบการศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตร (ป.กศ. ต้น) ที่วิทยาลัย...(ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ...) นาย C1 ได้เข้ารับราชการเป็นครูที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งโรงเรียนแห่งนั้นมีครูเพียง 3 คน ทำให้ครู 1 คน ต้องรับผิดชอบสอนถึง

2 ชั้นเรียนด้วยกัน ซึ่งรวมถึงนาย C1 ด้วย และในระหว่างทำการเรียนการสอน นาย C1 มักจะนำเอาเทคโนโลยีหรือนวตกรรมใหม่ๆ มาใช้อยู่เสมอ เช่น มีการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ฯลฯ

"ผมเป็นคนชอบเอานวตกรรม เอาอะไรมาใช้ ตอนแรกพี่สอน 2 ชั้นนะ คนเดียวแต่สอน 2 ชั้น เพราะว่าครูมี 3 คนไง ผมทำแบบศูนย์การเรียน"

ในปี พ.ศ.2521 นาย C1 ได้รับรางวัลครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดีเด่นจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ(สปช.) ด้วยเหตุผลที่เป็นผู้ที่ทำการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง

"ตอนที่ผมสอน ผมก็ได้เป็นครู ป.1 ดีเด่น ของ สปช. นะเนี่ย ระดับชาตินะ..."

นอกจากมีความตั้งใจทำการเรียนการสอนนักเรียนในระดับชั้นและวิชาที่ตนเองรับผิดชอบแล้ว นาย C1 ยังได้ริเริ่มทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย คือ สนับสนุนให้มีการตั้งพรรคการเมืองในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

"...เอาแนวใหม่มาใช้ มีการตั้งพรรคการเมืองในโรงเรียน..."

4.2 การสอบได้ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม (พ.ม.)

ในระหว่างที่ นาย C1 เข้ารับราชการเป็นครู ก็ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองไปพร้อมกันด้วยเพื่อสอบให้ได้ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม(พ.ม.) และในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี นาย C1 ก็สามารถสอบได้ประกาศนียบัตรดังกล่าว โดยที่ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม (พ.ม.)นั้นเทียบเท่ากับประกาศนียบัตรชั้นสูง(ป.กศ. สูง) หรืออนุปริญญาในปัจจุบัน

"จากนั้นก็เรียนด้วยตนเองแล้วก็สอบได้ประกาศนียบัตรพิเศษ ครูมัธยม หรือ พ.ม. เคยได้ยินไหม ตอนนี้ไม่มีแล้ว ของผมเป็นปีสุดท้ายเลย พ.ม. ประวัติของผมใช้ได้เลย ผมภูมิใจนะ พ.ม. อันนี้เท่ากับ ป.กศ. สูง เท่ากับอนุปริญญา แต่อันนี้เรียนด้วยตนเอง สอบเอง"

4.3 การได้เลื่อนตำแหน่งเป็นครูใหญ่

หลังจากสอบได้ประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม (พ.ม.) แล้ว นาย C1 ได้ปรับตำแหน่ง 5 ขั้นเป็นครั้งแรก คือปรับจากครูน้อย เป็นครูใหญ่ด้วยวัยเพียง 22 ปี ซึ่งในขณะนั้นถือเป็นครูใหญ่ที่มีอายุน้อยที่สุดในประเทศไทย

"...พอสอบได้ พ.ม. ปรับ 5 ขั้น ได้ 5 ขั้น พอได้ 5 ขั้น ผมก็ไปเป็นครูใหญ่เลย อายุ 22 ปี ผมเป็นครูใหญ่ที่หนุ่มที่สุดในประเทศไทย"

โดยนาย C1 ได้ตัดสินใจเลือกไปรับตำแหน่งครูใหญ่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตที่ชนบทหรือกันดาลที่สุด และเมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้วนาย C1 ได้ตั้งใจทำงานในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีจนทำให้นาย C1 ได้รับรางวัลผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น ในปี พ.ศ. 2523

"ทีนี้ก็เป็นครูใหญ่ ตอนที่เป็นครูใหญ่ก็ไปทำเรื่องส่วนรวมจนได้เป็นครูใหญ่ดีเด่น"

4.4 การศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย...

เมื่อได้ปรับตำแหน่ง 5 ขั้น จากครูน้อยเป็นครูใหญ่ นาย C1 มีความตั้งใจที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางด้านการศึกษา แต่เนื่องจากอายุราชการของ นาย C1 ยังน้อยอยู่ จึงได้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย...เพราะว่าไม่ต้องลาราชการไปศึกษาต่อแต่จะใช้วิธีการอ่านหนังสือด้วยตนเอง แล้วไปสอบไล่ในวิชาต่างๆ ให้ตรงตามที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้

สำหรับเหตุผลที่เลือกเรียนทางด้านรัฐศาสตร์เพราะนาย C1 มีความชอบและสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ประกอบกับมีความคิดที่จะโอนย้ายไปรับราชการเป็นปลัดอำเภอหลังจบการศึกษาจึงตัดสินใจที่จะเลือกเรียนในคณะดังกล่าว

"พอจบ พ.ม. แล้วผมก็สอบเรียนต่อ ปริญญาตรีทางการศึกษานะ ผมสอบ แต่ว่าผมไม่ได้ไป เพราะว่าผมอายุราชการน้อย เขาต้องให้อาวุโสไปก่อน คือเป็นข้าราชการแล้วไง นึกภาพออกไหม ผมสอบได้เลยไง ...ทีนี้ผมก็เลยตัดสินใจว่าผมมาเรียนรัฐศาสตร์ ที่ ม....ด้วยการเลือกเรียนทางการเมือง เพราะว่าชอบทางการเมืองอยู่แล้วด้วย แต่ว่าไม่ได้คิดจะเป็นนักการเมืองนะตอนนั้นน่ะ อยากจะเป็นปลัด เป็นปลัดอำเภอ อะไรอย่างเนี้ย"

4.5 การได้เลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่

ในปี พ.ศ. 2525 หลังจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย... นาย C1 ได้ปรับตำแหน่ง 5 ขั้นอีกเป็นครั้งที่ 2 คือ ปรับจากครูใหญ่ เป็นอาจารย์ใหญ่ จึงเป็นเหตุผลทำให้นาย C1 ตัดสินใจที่จะไม่โอนย้ายไปเป็นปลัดอำเภอตามที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษาต่อที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย...

"ทีนี้ พอ ปี 2525 ก็ปรับเป็นอาจารย์ใหญ่ ขั้นเอก ปรับ 5 ขั้นอีก จากครูใหญ่ เป็นอาจารย์ใหญ่ มีการปรับชั้นยศทางวิชาชีพ"

"...ปรับ 5 ขั้น จากครูใหญ่ เป็นอาจารย์ใหญ่ ผมได้ชั้นเอก ถ้าไปเป็นปลัดผมได้ชั้นตรี ผมก็เลยคิดว่าผมเอาชั้นเอกไม่ดีกว่าเหรอ"

4.6 การศึกษาต่อในระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย... (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัย...)

เมื่อได้รับตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ นาย C1 ได้มีการวางแผนอนาคตของตนเองไว้ว่าจะสอบเป็นหัวหน้าการการประถมศึกษาอำเภอ ทำให้นาย C1 ตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านการศึกษา เพื่อจะได้นำวุฒิการศึกษาดังกล่าวไปสมัครสอบเป็นหัวหน้าการการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งในที่สุด นาย C1 ได้เข้าศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาที่มหาวิทยาลัย...(ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัย...)และจบการศึกษาระดับปริญญาโทในปี พ.ศ. 2528

"ผมก็เลยไปเรียนปริญญาโท ทางการศึกษา เพราะไม่งั้นจะเป็นหัวหน้าการฯ ไม่ได้ ถ้าไม่เรียนทางการศึกษาผมสอบหัวหน้าการฯไม่ได้ เพราะว่าผมไม่ได้จบปริญญาตรีทางการศึกษามา ผมจบปริญญาตรีทางรัฐศาสตร์มา ผมก็เลยไปเรียนปริญญาโท ก็เป็นแรงขับเคลื่อนเป็นแรงใจให้ผมได้เรียนให้จบปริญญาโท เพื่อจะได้จบมาให้ทันสอบเป็นหัวหน้าการฯ ให้ได้"

พฤติกรรมการเรียนในระดับปริญญาโท

ด้วยความเป็นคนรักในการศึกษาเล่าเรียนและเป็นคนที่ขยันเรียนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้ นาย C1 ตั้งใจศึกษาในระดับปริญญาโทเป็นอย่างดีจนมีผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจและสามารถเรียนจบได้ภายในระยะเวลาเพียง 1 ปี 7 เดือนเท่านั้น

"ผมลาไปเรียน แล้วก็จบเร็วที่สุดในรุ่น 1 ปี 7 เดือน ผมจบปริญญาโท ทำวิจัยเสร็จเรียบร้อย ลองถามอาจารย์ดูซิไม่มีใครลบสถิติได้"

นาย C1 ได้ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในเรื่องที่เกี่ยวกับการนิเทศก์ภายในสถานศึกษา เพราะมีความเชื่อที่ว่าการที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพดีนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการนิเทศก์ภายใน ไม่ใช่มาจากกระทรวงศึกษาเพียงอย่างเดียว

"วิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท ทำเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศก์ภายใน ตอนนั้นมันกำลัง ดังไง เรื่องนี้มันเป็นเรื่องใหม่ ที่กำลังดัง เกิดความเชื่อว่า การที่เราจะทำให้คุณภาพ

การศึกษาดีเนี่ย มันไม่ได้มาจากกระทรวง กระทรวงตั้งมา 100 ปีแล้ว มันไม่เกิด... มันต้องมาจากภายในของพวกเรากันเองเนี่ยแหละ ครูด้วยกัน"

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้วยเหตุผลที่ นาย C1 มีใจรักในการทำงานเพื่อส่วนรวม จึงทำให้ นาย C1 ช่วยกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในงานสำคัญต่างๆ ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทด้วย เช่น ช่วยมหาวิทยาลัยดำเนินการจัดประชุมนิสิต นักศึกษาสาขาบริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งปีนั้นมหาวิทยาลัย... เป็นเจ้าภาพในการจัดงานดังกล่าว ฯลฯ

"ผมเนี่ยยังเป็นอาจารย์ใหญ่ แล้วก็เด็กด้วย พอไปเรียนมาไปเรียนไป ก็ผมเป็นคนจัดการทั้งหมดแหละ เวลามีงาน เวลามีประชุมมหาวิทยาลัย อาจารย์เขายังเชิญผมไปพูดเลย"

"เขาจะมีการประชุมนักศึกษาบริหารการศึกษาทั่วประเทศ มหาวิทยาลัย... เป็นเจ้าภาพ ผมเป็นคนดำเนินการเองในการจัดประชุม จำได้ดี เพราะว่าผมชอบ"

นอกจากนี้หากมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมใดๆ ก็ตาม นาย C1 จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้นเสมอ เพราะเป็นคนที่มีใจรักในการทำงานเพื่อส่วนรวม

"...แล้วแต่ว่าเขามีกิจกรรมอะไร ถ้ามีอะไรผมก็ทำหมด ผมชอบ"

4.7 การเป็นวิทยากรในการอบรมผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศ ที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

หลังจากที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท นาย C1 ยังคงรับราชการเป็นอาจารย์ใหญ่ และด้วยเหตุที่นาย C1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และมีทักษะในการพูดเป็นอย่างดีทำให้นาย C1 ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรในการอบรม ผู้บริหารทั่วประเทศที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

"...พอจบปริญญาโท ผมก็เป็นวิทยากรในการอบรม ผู้บริหารทั่วประเทศ ที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา..."

4.8 การเรียนรู้ด้วยตนเองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

การที่นาย C1 ได้มีประสบการณ์ในการศึกษาด้วยตนเองเพื่อสอบประกาศนียบัตรพิเศษครูมัธยม(พ.ม.) และการเรียนในมหาวิทยาลัย...นั้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้นาย C1 มีความถนัดและมีความรู้สึกชอบการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และปัจจุบันก็ยังคงใช้วิธีการนี้ในการ

ทำงานทางการเมือง และในชีวิตประจำวันอีกด้วย เพราะเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ได้รับความรู้ที่ต้องการศึกษาจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์หรือระบบอินเตอร์เน็ตที่เป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญของสังคมปัจจุบัน

"ผมมาได้ถึงขนาดนี้ ...เพราะว่าผมเรียนด้วยตนเอง ถึงตอนนี้ผมไม่ได้เรียน ป.เอกจริง แต่ว่าเรียนมากกว่าเอกอีก ผมเรียนเองทุกอย่าง อ่านหนังสือเองอะไรเอง ผมเข้าอินเตอร์เน็ตเพื่อติดตามกฎหมายต่าง ๆ ของต่างประเทศด้วยตนเอง ผมเรียนเอาเองผมไม่ต้องเอาประกาศนียบัตร ผมเรียนเอง เรียนรู้เรื่องที่สนใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง ...จนเดี๋ยวนี้ผมก็ยังคิดว่ามันต้องเรียนตลอดชีวิต ติดนิสัย ผมอ่านหนังสือเอง ตั้งแต่ พ.ม. ผมต้องอ่านเอง สอบเอง แล้วมาที่รามก็เหมือนกันตอนเรียนรัฐศาสตร์ก็ต้องอ่านเองหมด เดี๋ยวนี้ก่อนที่ผมจะนอน ผมต้องเอาหนังสือขึ้นมาอ่านก่อนถ้าไม่อย่างนั้นผมจะนอนไม่หลับ"

4.9 ชีวิตสมรส

นาย C1 ได้สมรสกับคุณ... ซึ่งในขณะนั้นคุณ... เป็นข้าราชการครูของโรงเรียนแห่งหนึ่ง และในปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการครูของโรงเรียนแห่งหนึ่งในส่วนของลักษณะนิสัยนั้นคุณ... เป็นผู้ที่มีจิตใจหนักแน่น มั่นคง ซื่อสัตย์ สุจริต และให้การสนับสนุนการทำงานการเมืองของนาย C1 เป็นอย่างดี

"...ภรรยาผมเขาเป็นคนใจหนักแน่น มั่นคง แล้วก็ซื่อสัตย์ สุจริต เราไม่ต้องกังวลอะไรเลย อันนี้ก็ถือว่าผมโชคดี..."

ภายหลังการสมรสนาย C1 และนาง...ได้มีบุตรด้วยกันรวมทั้งสิ้น 4 คน

4.10 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแวดวงการศึกษาผ่านวารสารของครูและหนังสือพิมพ์ในระหว่างการทำงานเป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ในระหว่างที่รับราชการครูอยู่นั้น นาย C1 มักจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแวดวงการศึกษาด้วยการนำเสนอเป็นบทกลอน บทความวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของครูผ่านวารสารของครูหรือหนังสือพิมพ์สยามรัฐ โดยใช้นามปากกา 2 ชื่อด้วยกัน

"ผมเคยเขียนบทกลอนที่ว่ากล่าวอย่างรุนแรงในวงการครู ในสมัยที่ผมเป็นครูอยู่ผมยังเก็บไว้นะ ที่ผมวิพากษ์วิจารณ์ คือครูไม่มีจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ แล้วครูจะใส่จิตวิญญาณให้มนุษย์ได้อย่างไร ผมเขียนตั้งแต่ผมยังเป็นครูเด็ก ๆ นำเสนอบทความในทาง

การเมืองแบบเนี้ย ผมทำมาก่อน ... เขียนแล้วลงในวารสารของครู ผมมีบทบาทมากในสมัยก่อน ถ้าใครเคยอ่านสมัยก่อน ต้องเคยได้ยินชื่อ ...บ้าง ใช่ไหม คงได้เคยได้ยินชื่อ ... บ้าง ผมว่าต้องเคยได้ยินมาบ้าง สมัยก่อนบทกลอนผมได้ลงสยามรัฐบ้างลงอะไรบ้าง"

การสนับสนุนพรรคการเมือง

ครอบครัวของนาย C1 จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีความสนใจการเมือง โดยเฉพาะคุณพ่อที่มีการติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำ และเป็นผู้หนึ่งที่ให้การสนับสนุนพรรค A มาตลอด

"ครอบครัวผมเชียร์พรรค A อยู่แล้ว"

พรรค A เป็นพรรคการเมืองที่ นาย C1 ชื่นชอบและให้การสนับสนุนมาตลอด ตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจะติดตามไปฟังการปราศรัยของพรรค A เมื่อมี การจัดการปราศรัยขึ้นในทุกครั้งที่มีโอกาส

"พรรคการเมืองที่ชอบก็คือ พรรค A …ตั้งแต่เรียน ม.ต้น แล้ว"

"โอ ผมติดตามมาก เวลานักการเมืองมาปราศรัยผมไปหมดแหละ…ตั้งแต่เรียน ม.ต้น แล้วผมชอบไป"

โดยนาย C1 ได้ให้เหตุผลที่ไปฟังการปราศรัยของนักการเมืองว่า ต้องการไปฟังความคิดและนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ เนื่องจากในสมัยนั้นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองยังไม่หลากหลายเหมือนเช่นในปัจจุบัน

"อยากไปฟังว่าเขามีความคิดอย่างไร มีนโยบายอย่างไร สมัยก่อนมันไม่มีการสื่อสารเหมือนอย่างเดียวนี้นี่ นักการเมืองมา โห...มัน มีลำโพง มีอะไรอย่างเนี้ย"

ทั้งนี้นาย C1 ได้ให้การสนับสนุนพรรค A มาอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงที่เริ่มทำงานเป็นครูใหม่ๆ แต่รูปแบบของการสนับสนุนได้พัฒนาขึ้นไปเป็นการช่วยพรรค A ปราศรัยหาเสียง นอกจากนี้นาย C1 ยังเป็น....(สมาชิกในการร่วมโครงการของพรรค A) มาเป็นเวลาถึง 23 ปี

"ตอนที่ผมเป็นครูแล้ว ผมช่วย ส.ส....., ส.ส...., ส.ส. ..... ผมขึ้นรถหาเสียงกับเขาด้วย ผมชอบ"

"ผมเป็น...(สมาชิกในกิจกรรมของพรรค A) มาก่อนตั้งแต่ปี 2508 ..."

สำหรับเหตุผลที่ทำให้นาย C1 ชอบพรรค A นั้นก็สืบเนื่องมาจากการที่นาย C1 อยู่ในครอบครัวที่ให้การสนับสนุนพรรค A มาตลอด นอกจากนี้ยังเห็นว่าพรรค A เป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ที่ต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ อีกทั้งยังเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่สอดรับกับภูมิภาคของตน

" เหตุผลก็คือ 1)ครอบครัวเราก็สนับสนุนอยู่ 2)คือเป็นพรรคที่มี อุดมการณ์ ที่จะต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ และมีนโยบายที่สอดรับกับภาค... ซึ่งเป็นพื้นที่ของจังหวัดเรา"

4.11 วิถีชีวิตแบบชาวพุทธ

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

นาย C1 ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาตามประเพณีนิยมของชาวไทยที่มีความเชื่อว่าชายไทยทุกๆ คนที่ต้องทำการอุปสมบทหรือบวชเรียนเพื่อทดแทนพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ทั้งนี้ นาย C1 ได้อุปสมบทเมื่ออายุได้ 26 ปี ในขณะที่รับราชการเป็นครูอยู่ โดยใช้เวลาอยู่ในเพศบรรพชิตเป็นเวลา 1 พรรษาเต็ม ณ วัดแห่งหนึ่ง

"อายุ 26 ปี บวชแล้วเรียนด้วย บวช 1 พรรษา ที่วัด... เป็นวัดใหญ่ๆ อยู่ใกล้ๆ บ้านนั่นแหละ"

ในระหว่างที่อยู่ในเพศบรรพชิตนั้น นาย C1 ได้เรียนรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีโอกาสอ่านหนังสือชุดบรมธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุไปด้วย พร้อมกันนี้ได้ศึกษาธรรมะจนสอบได้ในระดับนักธรรมตรี

"ตอนบวชก็มีเวลาที่ได้อ่านหนังสือชุดบรมธรรมของท่านพุทธทาส คิดว่ามันก็ได้หลักคิดด้วย ตั้งแต่ 9 ตา ของพุทธทาสน่ะ ถ้าจะอธิบายมันก็ยาวนะ คืออ่านแล้วรู้ เนี่ยมันไม่มีปัญหา คือเรื่องธรรมะ นี่อ่านเฉๆ ไม่ได้ ธรรมะมันต้องอ่านแล้ว inside มันต้องเห็นภาพถึงปฏิบัติไม่ได้ก็ยังดี ปริยัติ คือเรียนแล้วมันต้องปฏิบัติ แล้วมันจึงจะเกิด ปฏิเวธ ผล ใช่ไหม มันจะต้องเห็นภาพ ถ้าไม่เห็นภาพมันจะไม่เข้าใจว่าทำไมต้องศึกษาเรียนรู้ว่าความทุกข์มันเกิดจากอะไร อะไรเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรเป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ เส้นทางที่จะนำไปสู่หนทางดับทุกข์…"

"บวชแล้วเรียนด้วย สอบได้นักธรรมตรี"

4.12 การเริ่มต้นทำงานการเมือง

นาย C1 ได้เริ่มต้นเข้าทำงานการเมืองอย่างเป็นทางการ และสมัครเป็นสมาชิกของพรรค A เมื่อปี พ.ศ. 2531 อย่างไรก็ตามก่อนหน้านั้น นาย C1 ได้ทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับพรรค A มาบ้างในฐานะ... และเป็นสมาชิกของครอบครัวที่ให้การสนับสนุนพรรค A มาตลอด

"…ความจริงก่อนที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรค A ผมเป็น…ของพรรค A อยู่แล้ว และครอบครัวผมก็สนุบสนุนพรรค A อยู่..."

จุดเริ่มต้นในการทำงานการเมืองอย่างเป็นทางการของ นาย C1 นั้นสืบเนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2531 เป็นปีที่พรรค A เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่นาย...ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค A ได้ลาออกไปพร้อมกับสมาชิกของพรรค A จำนวนหนึ่ง แล้วไปตั้งพรรคการเมืองแห่งใหม่ขึ้น จึงทำให้การลือกตั้งในปี พ.ศ. 2531 พรรค A ขาดตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากสมาชิกของพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตพื้นที่ภาค...จำนวนหนึ่งได้ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ในขณะนั้น ทั้งนี้รวมถึงเขตเลือกตั้งในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)ด้วย จึงเป็นเหตุให้พรรค A ต้องสรรหาผู้ที่เหมาะสมมาลงสมัครรับเลือกตั้งแทนที่สมาชิกที่ลาออกไป

"...แล้วพอเรียนจบ ป.ตรี ก็สนใจการเมือง สนุบสนุนการเมืองมาตลอด ทีนี้มาตอนเรียนปริญญาโท ก็เกิดเหตุการณ์ที่พรรค A มันเกิดแตกแยกขึ้นมา คือ เกิดกลุ่ม... ในเขตนั้นก็มีคุณ...ด้วยที่ออกไป ทีนี้ก็เป็นจังหวะที่พรรค A เขาจะหาคนที่จะมาลงสมัครแทน"

ในช่วงที่พรรค A มีการสรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทดแทนผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ ... จังหวัด… นั้น นาย C1 ได้ถูกเสนอชื่อไปที่คุณ... ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ … จังหวัด... โดยผู้ที่เสนอชื่อ นาย C1 ไปยังคุณ... คือน้องชายแท้ๆ ของนาย C1 เอง ซึ่งในขณะนั้นทำงานอยู่ที่สำนักงานของคุณ... และคุณ.... ก็มีความสนิทสนมกับคุณ... และคุณ... เมื่อได้มีการเสนอชื่อนาย C1 ไปให้คุณ... แล้ว คุณ...จึงมาเชิญชวนให้นาย C1 ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น

"ช่วงนั้นมันเป็นช่วงที่เขากำลังจะหาตัวบุคคล เนื่องจากว่าพรรค A แตกแยก คนที่เสนอชื่อผมไปที่คุณ…ก็คือ น้องชายผม น้องชายผมตอนนั้นอยู่ที่สำนักงานของท่าน... แล้ว ท่าน ... เขาเป็นกรรมการสภาทนายความ เขาก็สนิทกับคุณ... และสนิทกับคุณ... เขาก็เป็นคนเสนอชื่อผมให้กับคุณ... คุณ... ก็เลยมาชวนผม ผมก็ได้ไปแสดงตน ทั้งกับคุณ...แล้วก็ท่าน..."

"แล้วจากนั้นผมก็ได้ไปคารวะท่าน....(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในภูมิภาคเดียวกับนาย C1)ว่าผมมีความตั้งใจที่จะลงเล่นในทางการเมือง"

ในขณะนั้นนาย C1 มีอายุ 33 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง จบการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านบริหารการศึกษาและเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีญาติพี่น้องจำนวนมาก พร้อมทั้งให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอด จึงได้รับความสนใจจากคุณ...ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่...จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C1)

"ทีนี้คุณ...เขาก็มา เห็นว่าผมเป็นคนหนุ่ม จบปริญญาโท แล้วก็มีญาติพี่น้องมากพอสมควร ตอนนั้นคุณ...เป็นลูกสาวของคุณ... ท่านเป็นหัวหน้าทีมที่ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก"

การตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2531

การได้รับการเชิญชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นทำให้ นาย C1 ต้องตัดสินใจยากที่สุดในชีวิตครั้งหนึ่ง เพราะว่า นาย C1 ต้องเลือกระหว่าง เส้นทางในการทำงานทางด้านการศึกษา และเส้นทางในการทำงานทางด้านการเมือง ซึ่งการเลือกที่จะเดินไปในเส้นทางการเมืองในครั้งนั้น นาย C1 ทราบดีว่าคงไม่ประสบความสำเร็จตั้งแต่ในครั้งแรก เพราะคิดว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นตนเองคงจะแพ้การเลือกตั้งอย่างแน่นอนเพราะว่าคู่แข่งคือ ผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิมถึง 5 คน โดยที่ 3 คน เคยเป็นสมาชิกของพรรค A แล้วย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ และ 2 คนเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นๆ

"ตอนนั้นเป็นเรื่องที่เป็นการตัดสินใจยากที่สุดในชีวิตผมครั้งหนึ่ง เพราะว่า ลงไปก็รู้ว่าแพ้ไง ผมต้องแข่งกับ พล.อ.... แข่งกับคุณ... คุณ... เขาเป็น ส.ส. เดิมของพรรค A ต้องแข่งกับคุณ... คุณ... ซึ่งเป็น ส.ส. ของพรรค...(พรรคการเมืองสำคัญที่เป็นคู่แข่งในขณะนั้น) ผมต้องแข่งกับ ส.ส.เดิมถึง 5 คน 2 คน มาจากพรรคอื่น และ 3 คน แยกออกไปจากพรรค A ใช่ไหม"

อย่างไรก็ตามในที่สุด นาย C1 ก็ได้ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยเหตุผลสำคัญ คือมีความนิยมชมชอบในพรรค A และมีความเชื่อมั่นว่าหากตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค A ไปแล้ว ถึงแม้ว่าในครั้งแรกตนเองจะไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้ ก็คิดว่าหากลงสมัครต่อไปในอนาคตก็น่าจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งในวันหนึ่งข้างหน้าอย่างแน่นอน

"...เหตุผลข้อ 1) คือ เป็นความชอบโดยส่วนตัวที่มีต่อพรรค A อยู่แล้ว และ 2)ก็คือ คิดว่าถึงอย่างไรผมลงในนามพรรคนี้น่ะ ผมก็ต้องมีโอกาสชนะเข้าในวันหนึ่ง"

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ นาย C1 ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งแรก ทั้งที่คาดการณ์ไว้อยู่แล้วว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นผลที่มีโอกาสจะแพ้การเลือกตั้งมากกว่ามีโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามในที่สุดนาย C1 ก็ยังตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะคาดการณ์ว่าถึงแม้การลงสมัครรับเลือกตั้งและจะไม่ได้รับการเลือกตั้ง แต่นาย C1 เชื่อว่าในอนาคตน่าจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้ง หากยังคงลงสมัครในนามพรรค A เพราะเชื่อมั่นว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงชอบพรรค A อยู่

และการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น นาย C1 ถือว่าเป็นผู้หนึ่งที่ให้การสนับสนุนพรรค A ในยามยาก ดังคำพูดที่ นาย...(นักการเมืองวุโสของพรรค A) ได้กล่าวกับนาย C1 เมื่อตัดสินใจลงเลือกตั้งในครั้งนั้นไว้ว่า

"คนลงในครั้งนั้นน่ะ เขาหาคนลงยาก นาย...พูดว่า คนลงในครั้งนี้เนี่ยเหมือนเพื่อนในยามยาก ซึ่งผมจำคำพูดนั้นมาจนทุกวันนี้"

ทั้งนี้เพราะในคราวนั้น พรรค A อยู่ในช่วงวิกฤติ ที่สมาชิกพรรคที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลาออกไปพร้อมกับนาย... ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค A เป็นในคราวนั้นเป็นจำนวนมาก จึงทำให้พรรค A หาผู้มาลงสมัครรับเลือกตั้งมาทดแทนผู้สมัครเดิมได้ยาก ทำให้การเลือกตั้งในครั้งนั้นพรรค A มีสมาชิกของพรรคได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเพียง 48 ที่นั่งเท่านั้น และนาย C1 ก็เป็นผู้หนึ่งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค A และไม่ได้รับการเลือกตั้ง

"ตอนนั้นคิดว่ามาเพื่อช่วยเหลือพรรคไง เพราะว่าเข้ามาครั้งแรก ตอนนั้นพรรค A ได้มาแค่ 48 คนเอง ในการเลือกตั้งครั้งนั้น"

การทำงานการเมืองหลังจากแพ้การเลือกตั้งในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2531

ถึงแม้ว่าผลการเลือกตั้งในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกของ นาย C1 คือ "แพ้การเลือกตั้ง" ก็ไม่ได้ทำให้ นาย C1 เลิกลาหรือมีความคิดที่จะจบชีวิตในการทำงานการเมืองแต่อย่างใด แต่กลับมีแรงจูงใจที่จะทำงานการเมืองต่อไป ด้วยเหตุผลที่นาย C1 เชื่อว่าประชาชนในพื้นที่มีความคาดหวังในตัวนาย C1 และคิดว่าหาก นาย C1

ทำงานการเมืองและลงสมัครรับเลือกตั้งในคราวต่อไป ก็มีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้ง จึงทำให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานการเมืองโดยการช่วยเหลือสังคมต่อไป

"ตอนนั้น พอผมแพ้ปั๊บ คนก็จะคาดหวังในตัวผมแล้วว่า มีโอกาสที่จะได้เป็นผู้แทนฯ แน่นอน เพราะฉะนั้นผมก็จึงมีกำลังใจที่จะออกไปเยี่ยมเยียนประชาชน"

ภายหลังการเลือกตั้งคุณ...(หัวหน้าทีมที่ลงสมัครรับเลือกตั้งพร้อมกัน) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี... จึงเป็นโอกาสหนึ่งที่ทำให้ นาย C1 ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อประชาชน ซึ่ง นาย C1 ก็มีความตั้งใจที่จะทำงานการเมืองอย่างต่อเนื่องด้วยใจรัก โดยเหตุการณ์ที่ นาย C1 ได้เข้าไปช่วยเหลือประชาชน และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชนะใจประชาชนมาจนถึงทุกวันนี้คือ เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในจังหวัด...(จังหวัดที่อยู่ใกล้บ้านเกิดของนาย C1)

"หลังการเลือกตั้งคุณ...เป็น รมว.... แล้วพอดีเกิดน้ำท่วมนี่ผมช่วยเต็มที่ คู่ที่ลงสมัครด้วยกันนั่น เขาถอยห่างออกไป..."

"...คุณ...ก็ให้โอกาสผมในการที่จะทำงานกับประชาชน... ผมทำด้วยใจรัก ตอนนั้นเกิดน้ำท่วมน่ะ น้ำท่วมใหญ่ที่จังหวัด...น่ะจำได้ไหม ที่ซุงถล่ม หมู่บ้านถล่ม บุกเยี่ยมในพื้นที่หมดเลย"

"การไปช่วยครั้งนั้น ทำให้ผมยังได้คะแนนมาจนถึงทุกวันนี้ด้วย...คนเขาจะรู้ว่าเวลาอย่างนั้นน่ะ ใครที่ลงไปช่วยไปดูแลเขา"

ในครั้งนั้นนอกจากที่ นาย C1 จะได้เข้าไปช่วยเหลือประชาชนในการเข้าไปเป็นผู้ประสานงานให้หน่วยงานราชการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และยังมีส่วนในการไปช่วยตรวจตราและแก้ปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการดำเนินการสร้างเขื่อนอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริในขณะนั้นอีกด้วย

"...ผมช่วยเหลือ ให้ส่วนราชการเข้าไป เพราะว่าเราไม่มีเงินนี่ พอมาสร้างเขื่อนอ่างเก็บน้ำ เป็นโครงการ...โครงการพระราชดำริ ของในหลวงไป เพื่อแก้ปัญหา วันนั้นจนถึงวันนี้ชาวบ้านยังบอกเลยว่าถ้าเป็นผู้แทนคนอื่นมันรวยไปตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว เพราะ ว่าค่าเวนคืนค่าก่อสร้าง เยอะแยะ มีโครงการบ้านผี ผมนอกจากไม่เอาแล้วผมยังตามไปปราบพวกนี้ให้ด้วย"

"ผมตรวจสอบโครงการทุจริตต่างๆ แล้วผมก็ร้องเรียนมายังรัฐบาล มีการทุจริตตอนนั้นน่ะ ผมไม่ยอม เขาเรียกโครงการบ้านผี ตอนนั้นมีลงหนังสือพิมพ์ด้วย ผมไม่ยอม ผมให้ชาวบ้าน ...แล้วผมต่อสู้อยู่เป็น 10 ปี กว่าชาวบ้านจะได้รับ แล้วล่วงเลยมาจนถึงทุกวันนี้ที่ได้งบไป 29 ล้าน ไปทำรอบอ่าง…"

ตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C1 ในตอนที่ 2 นี้จะเป็นรายละเอียดของช่วงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ภายหลังจากที่นาย C1 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงวัยทำงาน ภายหลังการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2535 ครั้งที่ 1 (2535/1)

ภายหลังจากที่แพ้การเลือกตั้งในครั้งแรก นาย C1 ก็ยังคงทำงานการเมือง โดยการลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยากจากเหตุการณ์น้ำท่วมในจังหวัด... เมื่อปี พ.ศ.25... รวมทั้งออกเยี่ยมเยียนประชาชนเมื่อมีโอกาส ด้วยการไปร่วมงานศพ และงานสังคมต่างๆ ตามประเพณีท้องถิ่น

"ครั้งแรกเลยผมสอบตก เวลาหาเสียงตอนนั้นสั้นมาก กว่าที่เราจะตัดสินใจอะไรเนี่ยมันสั้น ก็หาเสียง ไม่ทั่วถึงหรอก คนก็ยังไม่ค่อยรู้จัก แต่พอแพ้ปั๊บ ผมก็ตลอดเลยทีนี้"

"ผมก็กลับไปเป็นอาจารย์ใหญ่ ผมก็ไปงานศพ ไปงานสังคมอะไรผมก็ไปร่วมตลอด แล้วก็มันเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ผมได้ช่วยชาวบ้านเต็มที่

การทำงานพื้นที่ตลอดระยะเวลา 4 ปี เต็มก็ทำให้ นาย C1 ชนะใจประชาชน จนทำให้ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535/1

"ปี 35/1 ก็โอเคเลย ชนะการเลือกตั้ง ก่อนนั้นผมทำโพลล์ออกมาก็โอเคเลย คนเขาก็คาดหวังแล้วว่าผมต้องได้แล้ว พอต่อมาก็ทำงานตลอด ทำตลอด ผมอยู่บ้านทุกเสาร์อาทิตย์ ยกเว้นแต่ตอนที่ติดภารกิจเท่านั้นแหละ"

2. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 2 ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2535 ครั้งที่ 2 (2535/2) จนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากที่นาย C1 แพ้การเลือกตั้งในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2531 นาย C1 ก็ได้ทำงานเพื่อประชาชนในพื้นที่จังหวัด... มาตลอด 4 ปีเต็ม และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2535 ในครั้งนั้น นาย C1ได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก

และจากนั้นก็ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอดจนถึงปัจจุบัน รวม 7 สมัย โดยเหตุผลที่ทำให้นาย C1 ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอดนั้น เนื่องจากภายหลังจากได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกแล้ว นาย C1 มีการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่อง ทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร การทำงานในพื้นที่ การทำงานเพื่อพรรค A จนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นาย C1 ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

นาย C1 ยังถือเป็นนักการเมืองที่มีความก้าวหน้าในทางการเมืองขึ้นมาตามลำดับ เห็นได้จากการได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญหลายตำแหน่งด้วยกัน เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง...(พ.ศ.2535/2), เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง...(พ.ศ. 2538) และเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง...(พ.ศ.2540), โฆษกคณะกรรมาธิการ... ปี พ.ศ.2538, 2546 และ 2547, รองประธานคณะกรรมาธิการ...ปี พ.ศ.2539, 2544 – 2547 และประธาน...

นอกจากนี้ยังนาย C1 ยังดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A 3 ตำแหน่งด้วยกัน

"...ก็คือเราทำงานอย่างต่อเนื่อง และมีความก้าวหน้าในทางการเมืองตามลำดับ คือจากเป็น ส.ส.ธรรมดา เราทำงานพื้นที่ ...มาเป็นเลขาฯ รมว. กระทรวง... เป็นเลขาฯ รมว. ... เป็นเลขาฯ รมช.กระทรวง... เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการฯ... เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ... เป็นประธาน... ในส่วนสภาฯ ก็มีบทบาทขึ้นมาตามลำดับ ประชาชนเขาก็เห็นว่าเราทำงาน ...นี่คนที่ช่วยผมตั้งแต่ตอนแรกๆ นะเขา เป็นอดีตสารวัตร เขาแก่มากแล้วนะ ผมไปไหว้เขา เขาร้องไห้ คือเขานึกไม่ถึง เขาคิดว่าเขาก็ช่วยไปในนามของพรรค A แต่ว่าวันนี้คนที่เขาสร้างมานี่มามีบทบาท มาช่วยเหลือพรรค A มาช่วยเหลือบ้านเมือง เขาก็ภาคภูมิใจ ลูกหลานเขาก็เลือกผมนะ เขาภูมิใจมาก..."

3. การเรียนรู้ในการทำงานทางด้านการเมือง

การเรียนรู้ในการทำงานทางการเมืองด้วยตนเอง

เมื่อเริ่มต้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยแรก คือ ปี พ.ศ. 2535/1 นั้น นาย C1 ไม่มีพี่เลี้ยงในการทำงานทางด้านการเมืองที่จะมาคอยอบรมสั่งสอน ชี้แนะ หรือแนะนำในการทำงานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ นาย C1 จะใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการทำงานในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ นาย C1 ได้เรียนรู้บทบาทในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

"ก็เรียนรู้จากกระบวนการทั้งหมด ผมไม่มีพี่เลี้ยงดูแล เพราะว่าเราไม่ใช่เด็กเส้น ..."

สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้นาย C1 ได้เรียนรู้บทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นคือ การได้รับโอกาสจากนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ซึ่งในขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค A โดยนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้แสดงบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างเต็มที่ เช่น เปิดโอกาสให้ต้องมีการอภิปราย และแสดงความคิดในประเด็นต่างๆ ในระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทำงานให้กับพรรค A

"... โดยเฉพาะท่าน... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) เนี่ยเป็นคนที่ให้โอกาสในการที่จะให้ ส.ส. ได้มีโอกาสที่จะต้องพูดในสภาฯ ที่จะต้องแสดงความคิดเห็นในพรรค และจะต้องทำงานให้พรรค ผมก็สร้างโอกาสตรงนี้ โดยการที่ทำงานต่างๆ มาเต็มที่ แล้วก็มีส่วนร่วมทั้งในเรื่องการพูดจาปราศรัย และเรื่องการแสดงความคิดเห็น เรื่องการอภิปรายในสภาฯ"

การเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองที่สังกัด

นาย C1 ได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานเป็นผู้แทนของประชาชนจากนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้แทนราษฎรไว้หลายประเด็นด้วยกัน ทั้งเรื่องการปฏิบัติตัวเล็กๆ น้อยๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน, การพูดในที่สาธารณะ, และหลักการสำคัญในการเป็นผู้แทนของประชาชน คือการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชน และผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

"เรียนทีละคนก็มี ในพรรคท่าน...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)ก็อบรมตลอดตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ จนถึงเรื่องใหญ่ๆ เรื่องการจองตั๋วเครื่องบินท่านก็บอกว่าการจะไปเราต้องจองตั๋วก่อน ถ้าไม่ไปเราก็ต้อง cancel ล่วงหน้า และท่านก็บอกว่าเราต้องไปให้ถึงก่อนเวลานะ เราเป็น ส.ส. น่ะ รวมทั้งเรื่องอื่นๆ การพูดจาที่เราต้องรู้จักเก็บข้อมูล แล้วก็ต้องคิดได้ว่าเวลาเราพูดอย่างนี้แล้วเมื่อเขาตอบกลับมา เราจะต้องตอบกับอย่างไร ด้วยเหตุผลอย่างไร และที่สำคัญก็คือให้ยึดถือหลักการเป็นสำคัญ หลักการสำคัญก็คือ ต้องยึดถือผลประโยชน์ของประชาชน ประโยชน์ของประเทศชาติเป็นตัวตั้ง"

นอกจากที่ นาย C1 ได้มีการเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) แล้ว นาย C1 ยังได้เรียนรู้บทบาททางการเมืองจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาวุโสหลายๆ ท่านด้วยกัน ซึ่งเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระต่างๆ ทั้งเรื่องของการอภิปราย และการประท้วง

"ใช่ ผมก็เรียนรู้มาจาก ส.ส. อาวุโสหลายๆ ท่าน แต่ผมคิดว่าการเรียนรู้ด้วยตัวเองน่ะสำคัญนะ อย่างการประท้วงนี่จังหวะก็สำคัญ ต้องรู้ว่าเมื่อไหร่ที่ควรจะประท้วง บางคนขึ้นมาสอบตกเลยนะ อย่าง คุณ..., คุณ... นี่ใช่ไหม ต้องรู้จังหวะ ไม่งั้นอาจจะพูดทีเดียวแล้วจบเลยก็ได้ แต่นี่เราพูดแล้วเพื่อนฟัง ล่าสุดนี่ผมเป็นประธาน...ผมไม่ได้อภิปรายมานานนะ ผมขึ้นเรื่อง พรบ. เรื่อง... ฟังกันเงียบทั้งสภาฯ หลักการของผม จะมีชุดความคิดของผม ที่เป็นโมเดลของเรา มีกระบวนการนำเสนอ มีข้อมูลสนับสนุน"

การอบรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกของพรรค A

วิธีการที่พรรค A ใช้ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างเป็นทางการให้กับสมาชิกพรรคที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นกระทำโดยจัดอบรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น แล้วเชิญสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นพี่ของพรรคที่ประสบการณ์ในการทำงานทางการเมืองมาแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่งไปเป็นวิทยากรในการบรรยายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ ซึ่งประเด็นที่ให้การอบรมนั้น ได้แก่ เรื่องการจัดทำนโยบาย การทำงานในสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการต่อสู้ในทางการเมือง

"...คือก็ต้องพยายามเรียนรู้บทบาททุกอย่างเหมือนกับการอบรม ส.ส. อย่างคราวที่แล้วเนี่ย เขาก็เชิญผมไปเป็นวิทยากร พูดให้ ส.ส. ฟัง ก็มีผม มีคุณ... อะไรเนี่ยนะ คุณ... เขาก็ยกตัวอย่างมา...หรือว่านาย (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A หลายท่าน)อะไรอย่างเนี้ย ใช่ไหม คนเก่งๆ ที่เขาชอบ แล้วเขาก็บอกว่าเขาเรียนรู้อย่างไร ทีนี้เขาให้ผมพูด ผมก็บอกว่าอันนั้นก็เป็นตัวอย่างของคนเก่งที่เขาทำหน้าที่แล้วเขาประสบความสำเร็จ ก็มาดูตัวอย่างคนที่ไม่เก่งอย่างผมบ้าง ผมไม่เก่งผมก็ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทุกด้าน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมอภิปรายผมก็ต้องเก็บไว้หมด ผมเป็นเลขาฯ รมว. มา 3 กระทรวง เดี๋ยวนี้เอกสารผมก็ยังเก็บไว้หมด บ้านผมเป็นห้องสมุดเลย ผมเก็บไว้ สามารถหยิบยกขึ้นมาต่อสู้ได้ ผมเป็นประธาน... ผมไม่เก่ง ผมต้องอ่านก่อน ต้องทำความเข้าใจ ผมโทรหาคนโน้น คนนี้ที่เขามีความเชี่ยวชาญ ผมหาคนที่เก่งมาอยู่กับผม เป็น ดร. เป็นเนติบัณฑิต มาทำงาน ที่มาเดินตามหลังผมเนี่ย คือมาช่วยกันทำงาน มารวบรวมข้อมูลอะไรต่างๆ"

"(การอบรม ส.ส. ที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องอะไรบ้างคะ?) ตั้งแต่เรื่องการจัดทำนโยบาย เรื่องการทำงานในสภา ตลอดถึงการต่อสู้ในทางการเมือง"

4. นักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบในการทำงานการเมือง

นักการเมืองที่ นาย C1 ให้การชื่นชม และถือเป็นต้นแบบในทางการเมือง คือ นาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ซึ่งในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็น... ของพรรค A

"จริงๆ เราก็ชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A) ชอบฟังการอภิปราย การปราศรัย อะไรอย่างเนี้ย"

การที่นาย C1 ชื่นชม และยึดถือนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A) เป็นต้นแบบทางการเมืองเพราะมีเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ 1)เป็นนักการเมืองที่มีอุดมการณ์มั่นคง 2)เป็นนักการเมืองที่มีการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำพูดหรือพูดแล้วทำ และ 3)เป็นนักการเมืองที่ให้เกียรติคน รวมถึงมีการให้คำแนะนำ สั่งสอน ชี้แนะ แก่นักการเมืองรุ่นน้อง โดยเฉพาะในเรื่องการเป็นนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ทำงานการเมืองโดยปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ

"ผมว่าเป็นนักการเมืองที่หายากนะ 1)มีอุดมการณ์ มั่นคง 2)พูดแล้วทำ คือพูดกับการกระทำ เป็นไปในทางเดียวกัน เป็นแบบอย่างที่ดี 3)ท่านเป็นคนที่ให้เกียรติ แนะนำ สั่งสอน อันนี้เป็นเรื่องการให้ที่ยิ่งใหญ่มาก ท่านเหน็ดเหนื่อย แต่ว่าท่านไปปราศรัยให้ทุกเขตเลือกตั้ง เพราะคนอยากให้ท่านไป ใช่ไหม ท่านไป เรารู้ว่าท่านเหนื่อยขนาดไหน เราเป็นนักการเมืองเราก็รู้ เราเดินทาง 3-4 จังหวัด เราก็เหนื่อยแล้ว แต่ว่าท่านต้องไปทั่วประเทศ ไม่ไปก็อยากจะไป อยากจะไปให้กำลังใจน่ะ ซึ่งการปฏิบัติตัวอย่างเนี้ยมันทำยาก ทุกคนก็ต้องอยากได้ตำแหน่ง อยากทำประโยชน์เพื่อพรรคพวก อันเนี้ยต้องทบทวน ใช่ไหม แต่ว่าท่านทำได้ เราก็ยอมรับ เหมือนตอนหลังเนี่ย เป็นท่าน... (หัวหน้าพรรค A ในปัจจุบัน) ท่านก็ทำได้แล้วก็ปฏิบัติตัวที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นนักการเมืองที่คลีน ขาวสะอาดคนหนึ่ง คือเป็นคนเก่ง คนกล้า มันหายาก ใช่ไหม"

5. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชน

ปัจจุบัน นาย C1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาถึง 7 สมัยด้วยกัน โดยที่นาย C1 ได้ทำหน้าที่ในการดูแลชาวบ้านหรือประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด ทำให้ชาวบ้านหรือประชาชนในพื้นที่ต่างกล่าวชื่นชมว่า นาย C1 เป็น "ส.ส. คุณภาพ ใกล้ชิดชาวบ้าน มีผลงานในสภา

"คือชาวบ้านเขาพูดกันเอง ว่า ส.ส. คุณภาพ นาย C1... ชาวบ้านเขาพูดเอง แล้วก็ใกล้ชิดชาวบ้าน ด้วยแล้วก็มีผลงานในสภา นี่ของผม สโลแกนของผม... ส.ส. คุณภาพใกล้ชิดชาวบ้าน มีผลงานในสภา"

เหตุผลหนึ่งที่ชาวบ้านหรือประชาชนในพื้นที่กำหนดสโลแกนดังกล่าวให้นั้นเนื่องมาจากเมื่อ นาย C1 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นาย C1 จะลงพื้นที่เยี่ยมเยียนชาวบ้านจนมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงปีแรกๆ ที่ นาย C1 จะไปร่วมงานต่างๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะงานศพซึ่ง นาย C1 จะถือว่าเป็นงานสำคัญเพราะเป็นการร่วมทุกข์กับชาวบ้านอย่างแท้จริง และจะนำเงินใส่ซองร่วมทำบุญด้วยทุกครั้งที่ไปร่วมงาน และในกรณีที่ นาย C1 ไม่ว่างก็จะให้ญาติพี่น้องเป็นตัวแทนไปร่วมงานต่างๆ แทนตนเอง

"คือว่าผมจะคลุกคลีกับงานในพื้นที่มากๆ โดยเฉพาะช่วงที่เป็น ส.ส. ใหม่ๆ นี่ เขาเรียกกันว่าเป็น ส.ส.งานศพเลย ผมถึงหมด ผมถือว่าเป็นสุขทุกข์ของชาวบ้าน ถ้าผมอยู่นะ อันนี้ผมไม่ได้พูดเองนะ ชาวบ้านเขาพูดกัน ไปถามได้เลย ผมถึงหมดแหละ ถ้าผมอยู่ แต่ถ้าผมไม่อยู่ก็น้องชาย พี่ชาย พี่สาว น้องสาว ไปถึงหมด ทุกงานไม่มีเลยที่ผมไม่ได้อยู่ในบัญชีรายชื่อสนับสนุนไม่มี ผมถือหลัก บางคนเขาเรียกว่าเป็น ส.ส.ไม่มีชื่อ คือไปไหว้หาเสียงแล้วก็กลับ ซองไม่ได้ให้น่ะ แต่ว่าผมมีชื่อหมด"

นอกจากการไปร่วมงานกับชาวบ้านแล้ว นาย C1 พร้อมกับครอบครัวและทีมงานผู้ช่วยจะคอยให้การต้อนรับ พูดคุย รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับชาวบ้านในประเด็นปัญหาต่างๆ ที่สำนักงานซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านพักของนาย C1 หากเป็นวันเสาร์อาทิตย์ที่นาย C1 ไม่มีภารกิจอื่นใดที่ต้องไปปฏิบัตินอกพื้นที่ นาย C1 จะอยู่ประจำที่สำนักงานและคอยให้การต้อนรับ พูดคุย ให้คำปรึกษาต่างๆ กับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด แต่ถ้าเป็นวันจันทร์ถึงศุกร์ หรือวันเสาร์อาทิตย์ในบางสัปดาห์ที่นาย C1 มีภารกิจนอกพื้นที่ ชาวบ้านก็สามารถที่จะมาพบ พูดคุยและปรึกษาปัญหาต่างๆ กับครอบครัว หรือทีมงานของ นาย C1 เป็นการทดแทนได้ตลอดเวลา ทั้งนี้นาย C1 มีผู้ช่วยที่คอยช่วยทำงานในพื้นที่ทั้งหมด 9 คนด้วยกัน ผู้ช่วยเหล่านั้นมาจากชาวบ้านและครูในพื้นที่ และคนที่ทำงานในสาขาของพรรค โดยที่ทีมงาน 9 คนนี้ร่วมงานกับนาย C1 มาตลอดตั้งแต่เริ่มเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เป็นทีมงานที่ทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากชาวบ้านคนใดที่มาที่สำนักงานแล้วไม่พบนาย C1 ชาวบ้านก็ยังสามารถติดต่อกับนาย C1 ได้โดยตรงทางโทรศัพท์ได้ตลอดเวลา เพราะนาย C1 จะให้เบอร์โทรศัพท์กับชาวบ้านไว้และไม่เคยเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์เลยตลอดระยะเวลาที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

"ผมตอนนี้มีผู้ช่วยทำงาน 9 คน ที่ผมได้รับเงินเดือน ผช. ส.ส. ผมก็เอาไปแบ่งกัน 9 คน คนละ 3,000 - 5,000 บาท ช่วยกันทำงานอยู่ในพื้นที่ ผมไม่เคยเปลี่ยน ผมเป็นคนเดียวที่ไม่เปลี่ยน 1)ไม่เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์เลย ไม่เคยเปลี่ยนเลย เบอร์นี้ตลอด ความจริงผมจะเปลี่ยนก็ได้ แต่ว่าผมไม่ได้เปลี่ยน เพราะว่าชาวบ้านกว่าเขาจะรู้ใช่ไหม 2)ทีมงาน ผมไม่เคยเปลี่ยนเลยนะ

ผช. ส.ส. ของผม เจ้าหน้าที่อะไรที่มาช่วยงานไม่เคยเปลี่ยนเลย ถ้ามีก็กินด้วยกัน ถ้าไม่มีก็ออกแล้วเขาก็อยู่อย่างมีความสุข เขาไม่เคยออกเลยนะ บางคนเปลี่ยน ส.ส. เปลี่ยนเลขาฯ หาไม่เจอแล้วเบอร์โทรศัพท์ รับรองเลยว่าผมไม่เปลี่ยน แล้วก็ ไม่เปลี่ยนสำนักงานพรรค ที่อยู่ ไม่เปลี่ยนเพราะว่าสำนักงานอยู่ที่บ้านด้วย เปลี่ยนไม่ได้ เพราะว่าถ้าจะมา คนรู้เลยถ้าจะมาหาผม ถ้าใครจะพูดว่ามาหาผมแล้วไม่เจอ ไม่จริงหรอกเพราะว่าผมอยู่ที่บ้านน่ะ ผมไม่อยู่ก็ต้องมีทีมงานอยู่ตลอด มีพี่ มีน้อง รับเรื่องได้ โดยเฉพาะตอนที่พ่อผมอยู่นี่ใครมาทำบุญไม่ต้องห่วงเลย คุณพ่อทำแทนหมด คุณแม่นี่ไม่ต้องห่วงทำหมด ผมก็สั่งแม่ไว้ด้วยว่าใครมาต้องทำบุญนะ เล็กๆ น้อยๆ ก็ช่วยได้"

สำหรับประเด็นที่ชาวบ้านมาพบ นาย C1 ก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชาวบ้านจะมาพบและพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง มาปรึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ฯลฯ ทั้งนี้ นาย C1 จะคอยต้อนรับ พบปะ พูดคุย และให้คำปรึกษากับชาวบ้านด้วยตัวเอง หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายต่างๆ นาย C1 จะมีผู้ช่วยในการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นน้องชายและหลานของตนเองที่เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวโดยตรงคอยให้คำปรึกษาอยู่ที่สำนักงาน

"มาพบเอง มาพูดคุยเรื่องการเมือง ประชาชนในเขตผมเขามีการตื่นตัวทางการเมืองสูง มีปัญหาส่วนตัว มีปัญหาเรื่องการพัฒนาในพื้นที่ เขาก็จะมาปรึกษา เพราะว่าน้องชายพี่ก็เป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.) เป็นรองนายกฯ อีกคนหนึ่งก็อยู่ศาลปกครอง หลานก็เป็นนักกฎหมาย เขาก็จะแนะนำได้ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ตลอดถึงเรื่องการพัฒนาในพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่เขาก็มาคุยเรื่องการเมือง เขาชอบ"

นอกจากนี้ นาย C1 และครอบครัวยังได้จัดน้ำดื่ม หมากพลู และสำรับข้าวปลาอาหาร ไว้ตอนรับชาวบ้านที่มาพบปะ พูดคุย และปรึกษาปัญหาต่างๆ อีกด้วย

"ใครมาก็ต้อนรับ น้ำท่า หมากพลู อะไรเนี่ยต้องโอเคหมด ถ้าวันที่ผมอยู่นะ มาได้ 20-30 คน มีให้ตลอดไม่ต้องหุงใหม่เลยเขาเตรียมไว้อย่างนั้นอยู่แล้ว"

บทบาททางด้านนิติบัญญัติ และการตรวจสอบฝ่ายการทำงานบริหาร

นอกจากงานในพื้นที่ที่นาย C1 ทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มความสามารถแล้ว นาย C1 ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำงานหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างสมบูรณ์อีกด้วย คือ มีการตั้งกระทู้ถาม มีการเสนอญัตติ มีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมาย มีส่วนร่วมในการนำเสนอพระราชบัญญัติ มีการอภิปรายใน

ญัตติการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวง...และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง... มาถึง 4 ท่านด้วยกัน ซึ่งการอภิปรายในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการอภิปรายนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในการอภิปรายจึงต้องมีกระบวนการในการดำเนินการคัดเลือก กลั่นกรอง และตรวจสอบอย่างเป็นระบบจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนจะนำมาอภิปรายทุกครั้ง นอกจากนี้ในการอภิปรายยังต้องใช้ผู้อภิปรายที่มีความสามารถในการสื่อสารข้อมูลเหล่านั้นออกไปได้เป็นอย่างดีอีกด้วย อย่างไรก็ตามนาย C1 เป็นหนึ่งในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A ที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการมาแล้วถึง 4 ท่านด้วยกัน

"ฝ่ายนิติบัญญัติเนี่ย ผมเป็น ส.ส.ที่ทำหน้าที่ครบ อันนี้พูดได้เต็มปากเลย การตั้งกระทู้ถาม ผมเป็น ส.ส.คนแรก ที่ตั้งกระทู้ถามปากเปล่าเลย คุณ... แจกเงิน 10 ล้าน ตั้งปากเปล่าเลย ปกติกระทู้นี่ต้องทำเป็นหนังสือแล้วถาม แต่ของผมถามปากเปล่าเลย"

" เสนอญัตติ เรื่องยางพารา เรื่องไม้ยางพารา เรื่องแก้ปัญหาที่ดินทำกิน ส.ส. เสนอกฎหมาย พ.ร.บ. การศึกษาทุกฉบับ ที่ออกไปจากพรรค A ผมมีส่วนเสนอหมด กฎหมายกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น"

"...ต่อไปอภิปรายไม่ไว้วางใจในสภาฯ และที่น่าภูมิใจ คือ ผมอภิปรายไม่ไว้วางใจ รมว./รมช. มาแล้ว 4 คน เอา ส.ส.มีกี่คนล่ะ ที่จะได้อภิปราย มันยากนะการอภิปราย ต้องมีทีมอภิปราย มีทีมกฎหมาย ต้องมีข้อมูลนะ ไม่งั้นโดนฟ้องนะ แล้ว รมต. ทุกคนที่ผมอภิปราย ถูกปรับออกหมดเลย อันนี้เขียนไว้ได้เลย ว่าคนเป็น ส.ส.ได้มีการอภิปราย แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะได้อภิปรายไม่ไว้วางใจนะ การจะได้อภิปรายนั้นเขาต้องดูว่าคุณมีข้อมูลไหมล่ะ ถ้าเรามีข้อมูลเราก็เอามาเสนอในที่ประชุมพรรค เรามาเสนอในวิป ว่าเรามีข้อมูลเราก็เอามาเสนอ เขาก็ดูว่ามันใช้ได้ไม่ได้ ข้อมูลต้องมีน้ำหนัก เขาก็หาคน มันหายากนะคนที่จะอภิปรายน่ะ ต้องมีข้อมูล มีน้ำหนัก แล้วก็ต้องพูดเป็นด้วย ถ้าพูดไม่เป็นก็ตายน่ะ"

บทบาทในการเป็นกรรมาธิการ

สำหรับบทบาทในการเป็นกรรมาธิการนั้น นาย C1 ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำงานในกรรมาธิการที่เคยสังกัดเสมอ โดยส่วนใหญ่จะได้รับตำแหน่งเป็นโฆษกประจำคณะกรรมาธิการ หรือเป็นรองประธานกรรมาธิการ

ทั้งนี้ประเด็นที่นาย C1 ให้ความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เรื่องการศึกษา เรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาทางสังคม เรื่องการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับยางพารา

"ผมเป็นคนที่มีบทบาทในกรรมาธิการ ผมเริ่มจากกรรมาธิการการศึกษา กรรมาธิการเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ กรรมาธิการติดตามงบประมาณ และเคยเป็นกรรมาธิการ พ.ร.บ.งบประมาณมา 3 ครั้งแล้ว คือดูภาพรวมทั้งหมด และโดยส่วนใหญ่ก็จะมีตำแหน่งเป็นโฆษก หรือเป็นรองประธานฯ มีตำแหน่ง และมีบทบาทในการเป็นกรรมาธิการ แล้วก็ใช้ตำแหน่งของการเป็นกรรมาธิการ ในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร อย่างเต็มที่ อย่างเรื่องการศึกษา เรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น เรื่องการพัฒนาคน เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาทางสังคม และเรื่องเกษตร คือยางพารา แล้วผมจะพูดอยู่ 3-4-5 เรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ผมถนัด สนใจ และมีการเตรียมตัว สังเกตว่าผมจะไม่พูดทุกเรื่องนะ บางคนเขาจะพูดทุกเรื่อง ถูกไหม ผมพูดแค่ 3-4 เรื่องนี้ ทีนี้ในสภาฯเนี่ยเขาจะรู้เลยว่าผมจะรู้และจะพูดเรื่องการศึกษา ทีนี้แม้แต่ในพรรค เรื่องการศึกษาก็จะมีคนมาหาผมนะ แม้แต่ว่าในกระทรวงที่ผมไม่ได้ไปเกี่ยวข้องอะไร แต่ว่าถ้ามีปัญหาในกระทรวง เนี่ยเขาก็มาหาผมนะ แค่นั้นเอง เพราะเขารู้ว่าผมตามเรื่องนี้ ผมมีส่วน ผมรู้ พวกการต่อสู้กับองค์กรครูอะไร ต่ออะไร ผมทำมาตลอดนะ"

6. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกของพรรค A

ปัจจุบันนาย C1 ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A รวม 3 ตำแหน่งด้วยกัน ได้แก่ ตำแหน่งที่ 1 คือเป็นประธาน...ซึ่งการทำงานในตำแหน่งนี้ต้องมีการติดต่อสื่อสาร เจรจา ต่อรองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำกับดูแลการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคร่วมรัฐบาล ตำแหน่งที่ 2 คือ ประธาน...ซึ่งการทำงานในตำแหน่งนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการประชาธิปไตย เพื่อนำความคิดเห็นของสมาชิกพรรคและประชาชนมาพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การทำหน้าที่ดังกล่าวนั้นผู้ทำหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถในกระบวนการดำเนินการทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี และมีความสามารถที่จะส่งเสริมให้ประชาชนและสมาชิกพรรคแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้การดำเนินการของโครงการดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และตำแหน่งที่ 3 คือเป็น.. ซึ่งการทำงานในตำแหน่งนี้จะเกี่ยวข้องกับการดูแลสมาชิกภาพของสมาชิกพรรค A ทั้งหมด

7. ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพนักการเมือง

ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นทำงานการเมืองมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานเกือบ 20 ปี นาย C1 ไม่เคยรู้สึกในเชิงลบต่อการทำงานการเมืองเลย ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกเหนื่อยท้อแท้ และเบื่อหน่าย ต่อการทำงาน แต่ยังคงมีความรู้สึกในเชิงบวกกับการทำงานการเมือง เพราะ นาย C1 ตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางนี้ด้วย "ความชอบ" ในอาชีพนักการเมืองซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องทำงานเพื่อส่วนร่วม และมีความรู้สึกว่าอยากทำงานด้านการเมืองต่อไป และต้องการพัฒนาไปการทำงานในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

"(ตลอดเวลาที่ผ่านมาท่ายเคยรู้สึกเหนื่อย ท้อแท้ และเบื่อหน่าย ต่อการทำงานบ้างไหมคะ?) ไม่เคยนะ เพราะว่าเราชอบทางนี้ แล้วก็คิดว่ามันยังมีงานที่ท้าทายที่เราจะทำได้เยอะ (แล้วอย่างตอนหาเสียง ต้องเดินในพื้นที่เยอะแยะมากมาย ท่านก็ไม่รู้สึกว่าเบื่อ ไม่อยากเดินเลยหรอคะ?) อ่อ ยิ่งสนุก ยิ่งชาวบ้านมาคุย ก็ยิ่งชอบเลย"

"เพราะงานที่ผมทำเป็นงานที่ผมชอบอยู่แล้ว อยากทำไปเรื่อยๆ อยากพัฒนาไปเรื่อยๆ ยังงานที่ยังไม่ได้ทำเยอะ"

8. การสนับสนุนในการทำงานการเมืองจากภรรยาและบุตร

ครอบครัวของนาย C1 ทั้งภรรยาและบุตรต่างให้การสนับสนุนในการทำงานการเมืองเป็นอย่างดี ในส่วนของภรรยานั้นให้การสนับสนุนตั้งแต่ครั้งแรกที่ นาย C1 จะตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2531

"ภรรยาเขาช่วยที่บ้านอยู่แล้วไง เขาช่วยตั้งแต่ครั้งแรกที่ตัดสินใจแล้ว ถ้าเขาบอกไม่ให้ลง ก็ไม่ได้ลงแล้ว..."

และเมื่อนาย C1 ได้รับการเลือกตั้งแล้ว ภรรยาก็ยังคงให้การสนับสนุนและให้การช่วยเหลือในทุกๆ เรื่อง ทั้งคอยดูแลนาย C1 ในฐานะที่เป็นภรรยา ดูแลบุตรทุกๆ คนให้เป็นคนดีของสังคม รวมถึงรับภาระในการดูแลกิจการทำสวนยางของครอบครัว นอกจากนี้ยังช่วยต้อนรับประชาชนที่มาพบ นาย C1 อยู่เสมอ และด้วยเหตุผลที่นาง...เป็นผู้ที่มีจิตใจหนักแน่นจึงทำให้มีความอดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ของคนรอบข้างได้เป็นอย่างดี

"...เขาสนับสนุนทุกอย่าง เวลามีเขาก็จ่ายไป ช่วยเหลือเกื้อกูล ถ้าจำเป็นต้องใช้เงินยืมเงินเขาเขาก็ยอม และที่สำคัญเขาก็ต้องทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์เยอะ อย่างโน้น อย่างนี้ มันก็มีน่ะ บางคน คือคนมันว่าได้ทั้งหมดแหละ ถ้ามันจะว่า แต่ว่าภรรยาผมเขาไม่ชอบออกงานนะ เขาชอบต้อนรับที่บ้าน แต่ถ้าไปถ้าเป็นบริเวณใกล้เคียงอย่างนั้นเขาก็ไป แต่ว่าถ้าตามเขาไม่ไป ตอนแรกๆ เขาไป ไปแล้วเขาก็เบื่อ หลังๆ เขาก็ไม่ไป เขาก็ขี้เกียจตาม เขาก็ไปหาของเขาได้ เวลาในพื้นที่เขาก็ไป กำกับดูแล เฉพาะดูแลในครอบครัวก็เป็นภาระหนักมากแล้วนะ ใช่ไหม ดูแลสวนยาง ดูแลกรีดยาง ดูแลคนงานให้เขาสบาย ใช่ไหม หรือแม้แต่ดูแล ชุดเสื้อผ้าแต่งตัวผม เพราะว่าผมตื่นเช้าปั๊บ ชุดเขาก็จัดไว้เรียบร้อยแล้ว เพราะว่าเราก็ต้องไปงานไปทำงานต่อ เพราะว่าตอนเช้าคนก็มาแล้ว เขาก็ต้องคอยดูแล..."

ในส่วนของบุตรก็ให้การสนับสนุนในการทำงานการเมืองของ นาย C1 เป็นอย่างดีเช่นกัน อีกทั้งมีความภาคภูมิใจในตัวคุณพ่อเป็นอย่างมาก ซึ่งบุตรทุกคนเป็นคนเรียบร้อยอยู่ในระเบียบวินัย ไม่มีบุตรคนใดที่ทำให้นาย C1 ต้องผิดหวัง ทั้งนี้ นาย C1 จะอบรมสั่งสอนบุตรทุก

คนเสมอว่าให้ดูแลตนเองให้ดี โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ เรื่องการเรียน และเรื่องความรัก เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ตนในฐานะที่เป็นพ่อไม่สามารถไปดูแลหรือทำหน้าที่แทนได้

"เขาก็จะภูมิใจ ...แล้วก็โชคดีที่ว่าลูกเขาก็เรียบร้อยหมดทุกคน ไม่มีปัญหา ลูกชายเรียนนายร้อยจบมาทำงาน เรียนจบปริญญาโทเรียบร้อย แต่งงาน มีหลานแล้ว ไปตามกระบวนการ ไม่มีอะไรที่ไม่ดี อย่างลูกสาว ก็ผมบอกแล้วว่าพ่อช่วยไม่ได้ 3 อย่าง 1) เรื่องสุขภาพต้องดูแลเอง พ่อรักอย่างไร พ่อก็ช่วยไม่ได้ 2) เรื่องเรียนหนังสือ พ่อไปช่วยไม่ได้ ใช่ไหม ไม่รู้จะช่วยอย่างไร อันที่ 3) เรื่องความรัก พ่อไปช่วยไม่ได้ ลูกเอาใครก็ได้พ่อว่าดีหมด แต่ลูกไปคิดเอาเอง ไปดูเอาเอง ถ้าลูกมีความสุข พอใจ พ่อไม่ว่า เพราะว่าคนเรารักกัน เนี่ยมันห้ามไม่ได้นะ มันไม่มีเหตุผล มันคือความรัก อันเนี้ยเขาเรียกว่า วิถีชีวิตของแต่ละคนมันมาเจอกันจนได้แหละ ถ้าเราจะรัก แต่ว่าก็ห่วงลูกสาวหน่อยเป็นธรรมดาใช่ไหม เพราะว่า คือเรามาจากครอบครัวที่อาจจะได้รับการดูแลดีในส่วนหนึ่ง แล้วก็ไม่เคยเอาเปรียบใคร ทีนี้ถ้าไปเจอคนไม่ดีนี่น่ากลัวนะ"

นอกจากนี้ นาย C1 ยังมีการอบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ และฝักใฝ่ในพระพุทธศาสนาด้วยการพาไปนั่งสมาธิที่วัดเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

"วันสำคัญ เกี่ยวกับวันพระที่ผมต้องขึ้นมาอยู่ กทม. น่ะ ผมจะไปวัดชลประทาน พาลูกสาวไปนั่งสมาธิ ผมชอบ แล้วก็ออกไปกินข้าว"

9. การเปิดรับสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนาย C1 มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนหลายแขนงด้วยกันทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำทุกวัน

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อโทรทัศน์ ของนาย C1 ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การติดตามข่าวสารการเมืองประจำวันจากช่องหรือสำนักข่าวทั้งในและต่างประเทศ ประกอบด้วย Free TV ในประเทศ, ช่อง Nation TV และ ช่อง CNN นอกจากการติดตามข่าวสารการเมืองประจำวันแล้วนาย C1 ก็จะมีการรับชมรายการละครด้วยอย่างน้อย 1 เรื่อง

"ดูประจำ ดูทุกช่อง พวก free TV ,CNN, Nation โหลดเข้าเครื่องโทรศัพท์มือถือทั้งหมดแหละ และต้องมีรายการละครสัก 1 เรื่อง (ท่านดูเรื่องไหนอยู่บ้างคะ ส่วนใหญ่ท่านดูช่องไหนคะ?) ช่อง 3,5,7 ตอนนี้ก็เรื่องนั้น สูตรเสน่หา ที่แอนเล่นน่ะ (ท่านดูทีวีช่วงเวลาไหนบ้างคะ?) เช้า กับเย็น ก่อนกับหลังจากทำงาน"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวิทยุ ของนาย C1 จะเน้นไปที่การติดตามข่าวสารการเมืองเช่นกัน โดยคลื่นที่ติดตามรับฟังเป็นประจำได้แก่ FM 97.0, FM 98.5, FM 101.0 และ FM 102.0 การฟังวิทยุนั้นส่วนใหญ่นาย C1 จะฟังในช่วงเวลาที่ต้องเดินทางไปหรือกลับจากการทำงาน

"ฟัง FM คลื่น 101 , 97 , 98.5 , 102 (ส่วนใหญ่ฟังช่วงไหนคะ?) ฟังช่วงนั่งรถ เช้า กะเย็น"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ นาย C1 จะมีการอ่านหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับเป็นประจำทุกวัน โดยเน้นไปที่การอ่านข่าวการเมืองเป็นหลัก จากหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ คมชัดลึก เดลินิวส์ ฯลฯ

"อ่านเกือบทุกฉบับ พวกข่าวการเมือง มติชน ไทยรัฐ คมชัดลึก เดลินิวส์ อ่านหมดน่ะ ผมเป็นคนอ่านหนังสือเร็ว เนี่ยเมื่อกี้เสร็จไปฉบับหนึ่งแล้ว (คอลัมภ์ที่อ่านประจำเป็นคอลัมภ์ไหนคะ?) บทบรรณาธิการ และก็คอลัมภ์การเมือง (อ่านทุกวันไหมคะ?)อ่านทุกวันครับ"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวารสาร นิตยสาร นาย C1 ได้มีการอ่านข่าวการเมืองจากนิตยสารมติชนรายสัปดาห์ สยามรัฐ นอกจากนี้ก็จะอ่านนิตยสารสกุลไทย ในหัวข้อเกี่ยวกับสังคมและประวัติศาสตร์

"อ่าน พวก มติชน สยามรัฐ สกุลไทย มีบ้าง (สกุลไทย นี่อ่านอะไรคะ?) สังคมประวัติศาสตร์ อ่านเป็นประจำทุกเล่มที่ออกมาไหมคะ?)ประจำๆ และที่สำคัญต้องอ่านหนังสือธรรมะของท่านพุทธทาส ที่จะมีไว้ที่หัวนอนเป็นประจำแหละ เป็นหนังสือบันทึกพุทธทาส ที่เป็นรายมือของท่านเลยฉบับใหม่ ฉบับใหม่ ที่มติชนทำน่ะ"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

นาย C1 มีความเห็นว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันยังคงมีความเกี่ยวข้องกับระบบทุนจากกลุ่มธุรกิจ และรัฐบาลดังนั้นนาย C1 จึงมีความเห็นว่าควรมีการสนับสนุนให้มีสื่อเสรีเพื่อเป็นทางเลือกในการรับข่าวสารให้กับประชาชน

นอกจากนี้นาย C1 ยังมีความเห็นว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันยังไม่สามารถทำหน้าที่ในการแสวงหามติมหาชนได้ เหมือนกับในประเทศที่เจริญแล้วอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย

หรือเยอรมันนี ที่สื่อมวลชนสามารถแสวงหามติมหาชน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ แต่ในประเทศไทยยังไม่สามารถทำเช่นนั้นได้

"(ทีนี้เรื่องการนำเสนอข่าว ของสื่อน่ะค่ะ สมัยก่อนกับสมัยนี้มันมีความแตกต่างกันอย่างไรคะ?) คือในสมัยนี้มันจะมีตัวเลือกมากขึ้น ที่ผู้บริโภคจะสามารถบริโภคสื่อได้อย่างหลากหลาย และกว้างขวางมากขึ้น แต่ว่าในทัศนะผมๆ คิดว่าสื่อในสมัยหลังเนี่ย มันมีระบบทุนเข้ามา หนุนสื่อมาก เพราะฉะนั้นสื่อแต่ละสื่อเนี่ยจึงมีทิศทางของตัวเอง เพราะฉะนั้นเวลาอ่านนสพ. ผมชอบอ่านบทบรรณาธิการ เพราะอะไร เพราะผมจะได้รู้ว่าแต่ละฉบับมันคิดอย่างไรใช่ไหม...ก็เหมือนกันผมทำไมต้องเปิดหมดทั้ง TNN, Nation, Free TV เพราะผมจะได้เปรียบเทียบว่าเวลาการนำเสนอข่าวของแต่ละช่องเนี่ยเขานำเสนอไปในทิศทางอย่างไร เพื่อจะได้มาวิเคราะห์ในการบริโภคข่าวได้ ปัญหาในขณะนี้ของเราก็คือ สื่อสารมวลชนของเราเนี่ยยังมีการครอบงำ ทั้งของรัฐ และทั้งของระบบทุน ซึ่งเป็นเรื่องที่ จริงๆ แล้วเนี่ยมันควรที่จะช่วยกันรณรงค์ที่จะต้องมีสื่อเสรี สื่อทางเลือก ให้กับประชาชนมากขึ้น เพื่อจะได้มีทางเลือกที่จะนำข่าวสารที่ได้รับมาวิเคราะห์ ประการที่สอง ผมคิดว่า สื่อในปัจจุบันนี้ มันมีการแบ่งฝ่าย ใช่ไหม สื่อมันจึงไม่สามารถที่จะแสวงหามติมหาชนได้ เหมือนในอเมริกาเนี่ย หรือใน ออสเตเรีย หรือแม้แต่ในเยอรมันน่ะ เลือกตั้งหลังสุด ที่ผู้หญิงได้ เขาจะไปทางเดียวกัน พอสื่อไปทางเดียวกันปั๊บมันเกิดมติมหาชน เขาก็จะเทคะแนน, ในอเมริกา สื่อช่วงหลังมันก็เทมาที่ โอบามาหมด คนก็คิดว่า เออ โอบามา เหมาะสม บริจาคสนับสนุน จนไม่ต้องรับเงินจากรัฐเลย หรือว่านายกหญิงรัสเซียก็เหมือนกัน เงินบริจาคเขาเข้ามามาก เพราะว่าสื่อเขาเชียร์ แต่ของเราสื่อเนี่ยไม่ได้แสวงหามติมหาชน ฉะนั้นเวลาเรามีการเปลี่ยนทางการเมืองเนี่ย ข้างบนมันเปลี่ยนจริงแต่ว่าประชาชนไม่ได้เปลี่ยน เพราะว่าประชาชนไม่ได้รับข่าวสาร ที่เรียกว่าเขารับรู้อย่างไร เขาเชื่ออย่างนั้น เราโทษประชาชนไม่ได้ เพราะฉะนั้นเขายึงยึดอยู่ที่เดิม เพราะว่าสื่อไม่สามารถหามติมหาชนไม่ได้ นี่มันทัศนะของผมนะ พอมันแสวงหามติมหาชนไม่ได้ มันจึงไม่สามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บทบาทสื่อของประเทศไทยไม่ใช่เป็น change agent ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตรงนี้เป็นประเด็นสำคัญ ..."

10. เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมือง

เป้าหมายในการทำงานการเมืองในเชิงอุดมการณ์

เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมืองของ นาย C1 มี 2 แนวทางด้วยกันแนวทางแรกนั้นเป็นเป้าหมายในเชิงอุดมการณ์ กล่าวคือ นาย C1 ต้องการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจไปให้กับประชาชนมากขึ้น โดยต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาที่ตัวบุคคล พัฒนานักการเมือง ทั้งนี้พรรคการเมืองต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาครั้งนี้ด้วย และจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนา คือ ต้องช่วยกันระดมทุนมาสนับสนุนพรรคการเมืองอย่างที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ การบริจาคภาษีให้กับพรรคการเมือง แต่ต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนบริจาคเพิ่มขึ้น โดย

ต้องมีการแสดงให้เห็นว่า ถ้าประชาชนให้การสนับสนุนพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองก็จะเลือกคนดีมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง อันจะทำให้ระบบการบริหารงานภายในพรรคเป็นระบบที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค แล้วหากพรรคการเมืองนี้ได้เป็นรัฐบาลก็จะสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศ คือ ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้านทั้งการได้รับโอกาสทางการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการทำให้ประชาชนในประเทศมีการเคารพในสิทธิ หน้าที่ที่ของตนเอง และผู้อื่น รวมถึงการทำให้ประชาชนมีเสรีภาพอย่างแท้จริง ไปจนถึงการมีภราดรภาพ คือ ต้องมีการยึดหลักว่าคนในสังคมหรือในประเทศเดียวกันต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญมากขึ้น

"ผมต้องการจะสร้างสังคมประชาธิปไตย ทำอย่างไรให้คนได้มีโอกาสมีความเสมอภาคกัน แล้วก็กฎหมายหรือว่าอะไรต่าง ๆ ที่ยังเป็นข้อจำกัดในเรื่องของการให้โอกาสกับคนมันต้องปรับปรุงแก้ไข ต้องมีการกระจายอำนาจกันไปให้กับประชาชนมากขึ้น และโอกาสสำคัญที่ผมพูดมาตลอด คือให้การพัฒนาคน และการสร้างสังคมประชาธิปไตย ขึ้นมา ให้โอกาสการกระจายอำนาจอย่างเดียวไม่พอ มันต้องมาพัฒนาที่ตัวนักการเมืองด้วย ซึ่งนักการเมืองไม่ว่าที่ไหน เราก็ต้องมาคิดกันว่าเราจะทำให้สังคมเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร พรรคก็ต้องช่วยกันต้องสร้างสังคมประชาธิปไตย ในพรรค ต้องช่วยกัน ให้เงินทุนมาสนับสนุนพรรคการเมือง อย่างตอนนี้ก็มีแล้ว ที่ให้คนบริจาคเงินภาษีให้กับพรรคการเมือง ผมอยากจะรณรงค์เลยนะ ให้คนบริจาคเยอะ ๆ ถ้าคนบริจาคเยอะ ๆ มาก ๆ ก็จะดี ยิ่งใน กทม. นะ ผมขายความคิดให้กับ ผู้ว่าฯ กทม. ว่าผู้ว่าฯ กทม. ไม่ใช่นายกฯ บริหารท้องถิ่น แต่เป็นทบวงการเมือง ที่เป็นผู้ว่าฯ ของเมืองหลวงของประเทศ ต้องสร้างเงื่อนไขในระบบพรรคขึ้นมาให้คนเห็นว่า อ่อเนี่ยถ้าได้พรรคที่ดีพรรคก็จะเลือกคนที่ดี ระบบการบริหารงานก็จะเป็นระบบที่ดี ตรวจสอบได้ โปร่งใส ถ้าคนศรัทธาตรงนี้ก็จะมีระบบบริหารพรรค อย่างน้อยคนใน กทม. ประมาณ 6 ล้านคน ถ้า 3 ล้านคนที่มีรายได้ จ่ายให้กับพรรค คนละ 100 นะ พรรคได้ปีละ 300 ล้านนะ ถ้าคนศรัทธานะ ...แล้วพอพรรคมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคแล้ว พรรคมีความเป็นประชาธิปไตย แล้วพอเข้ามาเป็นรัฐบาล เขาก็จะมาสร้างความเป็นประชาธิปไตยในบ้านเมือง ในประเทศ ...การเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่ใช่แค่กฎหมายแค่ รัฐธรรมนูญ แต่เป็นประชาธิปไตยหมายถึงการเป็นประชาธิปไตยที่เท่าเทียมกัน ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน คนมีโอกาสได้รับข้อมูล มีโอกาสที่จะตัดสินใจได้อย่างเท่าเทียมกัน คนมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมตัดสินใจในทางการเมือง และที่สำคัญคือ คนต้องเคารพในสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพอย่างแท้จริง เท่านั้นยังไม่พอ คนยังต้องยึดหลักว่ามันต้องมีภารดรภาพ คือ ต้องยึดหลักว่าต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันด้วย อันนั้นสำคัญ ถ้าเราสามารถสร้างสังคมที่เดินไปอย่างนั้นได้ ประเทศไทยของเรามันก็จะเจริญมาก เพราะเรามีระบบประชาธิปไตยแล้ว นอกจากเรามีความเป็นประชาธิปไตยแล้วเรายังมี พระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข เป็นศูนย์รวมจิตใจ แต่ในขณะเดียวกันในบางกลุ่มกลับไปบอกว่าจะต้องสถาปนารัฐใหม่ ต้องล้มอัมมาตยธิปไตยอ่ะ เพราะว่าคุณไปยึดติดกับผลประโยชน์ของตัวบุคคล ใช่ไหม แต่ถ้าคุณไม่ยึดผลประโยชน์ของตัวบุคคล คุณไม่ต้องไปสถาปนารัฐใหม่หรอก เพราะว่า ประเทศไทยของเรามีการพัฒนา มีการเรียนรู้มาอย่างยาวนานแล้ว มีประวัติศาสตร์ ที่น่าภาคภูมิใจ มีประเทศไหนบ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ลอยกระทงคนมีความสุขกันทั้งประเทศถูกไหมฮะ ทอดกฐินนี่มีประเทศไหนบ้างล่ะ เดือนหนึ่งคนพาเงินที่สะสมมาตลอดชีวิต ทั้งปีอ่ะ มาถวายให้กับวัด รวมแล้วเป็น หมื่นล้านนะ มันไม่มีหรอก ทำไมเราไม่มาเพิ่มเติมสิ่งที่ดีงามนี้ ให้ดีงามมากขึ้น เนี่ยผมคิดแบบนี้ นี่แหละคือหลักคิดผม ...เพราะฉะนั้นเรามาคิดกันซิ ออกแบบโมเดลความสุจริตกันซิ พาราดามว่าเราจะทำอย่างไรให้ชุดความคิดนี้มันออกไป แล้วถ้าคนมีความคิดอย่างนี้ คนก็จะมีความเจริญ แข็งแรงในด้านประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขด้วย"

เป้าหมายในการทำงานการเมืองในเรื่องของตำแหน่งสูงสุดทางการเมือง

สำหรับแนวทางที่ 2 นั้นเป็นเป้าหมายในการทำงานการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม คือ ตำแหน่งทางการเมืองนาย C1 ก็มีความเห็นว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เหมาะสมที่จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ได้ ทั้งนี้นาย C1 มองว่าการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงใด ไม่ใช่ว่าทำงานเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงนั้นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำงานร่วมกับนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีทั้งหมดด้วย คือ คนที่เป็นรัฐมนตรีควรมีการทำงานที่สอดคล้องกับนโยบายของพรรค นโยบายของรัฐบาล พร้อมกันนั้นต้องมีวาระในการทำงานเป็นของตนเอง และนอกจากจะทำงานในกระทรวงที่ตนเองกำกับดูแลแล้ว ควรที่จะมีความสามารถในการเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศได้ในทุกๆ ด้านร่วมด้วย

"ส่วนหนึ่งผมคิดว่าผมสามารถขับเคลื่อนในเชิงนโยบายได้มาก เพราะไม่ใช่เพียงแต่ว่า เราไปเป็นรัฐมนตรี แล้วไปดูแลเฉพาะกระทรวงของตัวเองอย่างเดียว ผมว่ามันไม่มีผล เพราะไปเป็นรัฐมนตรีแล้วต้องขายความคิดที่จะต้องเป็นชุดให้คณะรัฐมนตรีแล้ว...นี่ผมไม่ได้เป็น รมว. เมื่อวานผมยังเสนอเลยว่าเมื่อฝ่ายค้านเขามีกระบวนการการในการต่อสู้และเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่ความรุนแรง โดยเขาประกาศว่าจะล้มรัฐบาลให้ได้ ผมถามว่าแล้วทุกวันนี้รัฐบาลทำไมไม่สร้างยุทธศาสตร์ทางความคิดบ้าง เมื่อวานผมเสนอไป ยุทธศาสตร์การสร้างความสามัคคี ทำอย่างไร คือ 1) สร้างความเข้าใจให้กับประชาชน และ2)ให้คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์แห่งชาติให้สื่อมาดำเนินการ 3)มีการเคลื่อนไหวในทางมวลชน ใช่ไหม อย่างว่าใน กท. ที่เรารับผิดชอบ เราถนัด เราได้ช่วยกันทำแล้วนี่ใช่ไหม เราต้องไปขายความคิดตรงนี้ด้วย…มันต้องมีการเสนอความเห็นให้กับคณะรัฐมนตรีด้วย เสนอต่อนายกฯ ด้วย เป็น รัฐมนตรีแล้วน่ะ"

"ผมคิดว่าถ้าผมไปเป็น นอกจากนโยบายพรรค นโยบายรัฐบาลแล้ว คนเป็นรัฐมนตรี มันต้องมีวาระของตัวเองว่าถ้าเราไปเป็นแล้วเราต้องทำอะไรออกมาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพราะว่าต้องให้คนจำเราได้ว่า ไอ้เนี่ยเกิดในสมัยของนาย... มันต้องทำให้ได้ถูกไหม ไม่งั้นไปเป็นทำไม ในที่สุดมันก็จะถูกข้าราชการครอบงำ ถ้างั้นเขาก็มีแต่ปลัดกระทรวงก็ได้ไม่ต้องมีรัฐมนตรี ที่มีรัฐมนตรี ก็เพราะว่าต้องการให้มีการนำนโยบายไปทำเป็นชุดความคิดเพื่อขับเคลื่อนออกมา ให้เป็นรูปธรรม เพราะว่ารัฐมนตรี มีอำนาจ มีงบประมาณ มีบุคลากร สั่งการทำให้เป็นรูปธรรม ถ้าคุณไม่มีวาระไปก่อนนะ ไปอยู่ 9 เดือน คุณจะไม่ได้ทำอะไรเลย คุณจะไม่ได้ทำอะไรหรอก"

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งที่ผ่านมา นาย C1 จะไม่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี ก็ไม่ได้ทำให้ นาย C1 ออกมาแสดงความไม่พอใจหรือเรียกร้องใดๆ ทั้งที่ นาย C1 เป็นผู้หนึ่งที่ทำงานเพื่อพรรค A มามากพอสมควร ทั้งการเป็น... และ... (ตำแหน่งสำคัญในพรรค A) รวมทั้งช่วยเหลือในการจัดงานระดมทุนของพรรคแต่นาย C1 ก็ได้กล่าวไว้ว่าในอนาคตหากได้รับโอกาสที่จะเป็นรัฐมนตรีตนเองก็จะรับตำแหน่งนั้นอย่างแน่นอนเพราะคิดว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งมีความเหมาะสมที่จะทำงานในตำแหน่งดังกล่าว

"ถ้าได้จริงๆ ผมเอานะ ผมพูดจริงๆ ด้วยใจจริง แต่ว่าผมจะให้ไปดิ้นรน ไปแย่งชิงน่ะ ผมไม่เอานะ อันนี้ผมพิสูจน์มาแล้ว คราวที่แล้วนี้ ผมไม่ได้โวยวายอะไรเลยเห็นไหม ทั้งที่ผมเป็น ... และ... (ตำแหน่งสำคัญในพรรค A) ตอนจัดงานสัมมนาระดมทุนพรรคผมก็ช่วยเต็มที่ แต่เมื่อผมไม่ได้ตำแหน่ง ผมก็ไม่ได้ว่าอะไรนะ... ผมไม่ได้โวยวายอะไร ปล่อยไป แต่ถ้าวันหนึ่งผมถึงโอกาสผมต้องเราอ่ะ ใช่ไหม ไม่ใช่ผมไม่เอานะ ไม่ใช่สันโดษจนกระทั่งไม่เอาอะไรเลยนะ ผมก็สันโดษจนกระทั่งไม่เอาอะไรเลยนะ ผมก็มีกิเลสนะ และผมก็คิดว่าผมทำได้ ผมคิดว่าผมสามารถขับเคลื่อนในเชิงนโยบายได้มาก"

11. การวางแผนชีวิตหลังออกจากวงการเมือง

การทำงานหลังออกจากวงการเมือง

นาย C1 ได้วางแผนชีวิตในอนาคตไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่ต้องอำลาจากวงการเมือง นาย C1 จะผันตัวเองไปทำงานเพื่อสังคมอีกด้านหนึ่ง คือ การก่อตั้ง "มูลนิธิ..." ซึ่งขณะนี้นาย C1 ก็ได้ก่อตั้งเป็น "ชมรม..." ไว้แล้วตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2535

โดยที่ นาย C1 ต้องการให้มูลนิธิดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่... (สถานที่ท่องเที่ยว) อันเป็นชื่อภูเขาแห่งหนึ่งในจังหวัด... (จังหวัดบ้านเกิดของนาย C1) ที่มีความสูงมากที่สุดในจังหวัดภาค… มีลักษณะเป็นป่าร้อนชื้นที่อุดมสมบูรณ์ และที่สำคัญภูเขา

ดังกล่าวนั้นเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำ... ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาค... นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน และให้ทุนการศึกษากับเด็กยากจนร่วมด้วย

"ส่วนตัวสิ่งที่ผมอยากจะทำอีกอย่างหนึ่ง คือ มูลนิธิ... ซึ่งผมตั้งเป็นชมรมไว้ตอนนี้ ชมรม "..." เนี่ย ... (สถานที่ท่องเที่ยว) คือ เขาในจังหวัด... (จังหวัดบ้านเกิดของนาย C1) ที่สูงที่สุดในภาค...(ภูมิภาคซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C1) เป็นป่าร้อนชื้นที่อุดมสมบูรณ์ และก็เป็นต้นน้ำตาปี ผมต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตรงนั้นเป็นเขตพื้นที่ผมด้วย ผมก็จะตั้งเป็นมูลนิธิที่ดูแลสิ่งแวดล้อม ดูแลโบราณสถาน แล้วก็ให้ทุนกับเด็กนักเรียนที่ยากจน ...ถ้าผมมีความพร้อมผมก็จะทำ"

สำหรับการประกอบอาชีพเพื่อการหารายได้นั้น นาย C1 ได้คาดการณ์ไว้ว่าจะกลับไปทำอาชีพทางด้านการเกษตร ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ คือ การทำสวนยางและสวนปาล์ม และใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

" แล้วก็ถ้าผมเกษียณ ผมก็จะสบายๆ ผมมีสวนยาง ผมมีสวนปาล์ม สบายๆ ลูกผมก็เรียนจบหมดแล้ว ลูกผมก็ต้องไปพึ่งตัวเอง ไปพยายามเอาเอง ก็ไม่ต้องไปเป็นลูกจ้างเพื่อนแล้วน่ะ ใช่ไหม ไม่ต้องไปเป็นลูกจ้างเพื่อนแล้ว มีสวนยาง สวนอะไร ไม่ต้องทำอะไรเลย ไปอยู่ที่บ้าน อยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง"

งานอีกด้านหนึ่งที่ นาย C1 ได้คาดการณ์ไว้ว่าจะทำเมื่อออกจากวงการเมือง คือ การเป็นอาจารย์ที่บรรยายให้ความรู้ทางด้านวิชาการที่มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น

" ...แล้วผมก็จะทำมูลนิธิ ใช่ไหม...บรรยาย สอนหนังสือ สบายๆ ทำบุญ ผมชอบอย่างเนี้ย พวกมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นเขาเชิญผมอยู่แล้วนะ"

ช่วงเวลาที่คาดว่าจะอำลาจากวงการเมือง

นาย C1 คาดการณ์ไว้ว่าจะทำงานการเมืองไปจนกระทั่งพบกับเหตุปัจจัย 2 ประการที่จะทำให้อำลาวงการ คือ ประการที่ 1 คือ ชาวบ้านไม่ต้องการให้เป็นผู้แทนของเขาแล้ว คือไม่ลงคะแนนเลือกให้มาเป็นผู้แทนของเขาอีกต่อไป ตนเองก็จะออกจากวงการเมืองไปโดยที่จะไม่พยายามทำให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีก ซึ่งเหตุผลที่ชาวบ้านไม่เลือกก็อาจจะเป็นผลมาจากว่านาย C1 มีอายุมากจนไม่สามารถทำงานได้แล้ว หรือประการที่ 2 คือ เมื่อพิจารณาตนเองแล้วเห็นว่าตนเองไม่สามารถทำงานในฐานะผู้แทนของชาวบ้านได้แล้วก็จะอำลาจากวงการเมืองไปเพื่อทำงานในด้านอื่นๆ ต่อไป

"การเมืองมันไม่มีเกษียณอยู่แล้ว ผมก็จะทำไปเรื่อยๆ ...แต่ผมไม่เหมือนนักการเมืองคนอื่นๆ นะ ซักวันหนึ่งถ้าชาวบ้านเขาไม่เอาผมแล้ว ไม่เลือกผม ผมไม่พยายามที่จะต้องไปทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เป็นนี่ผมไม่เอานะ ...เค้าอาจจะเห็นว่าผมแก่แล้ว ทำงานไม่ได้แล้ว เขาไม่เลือกแล้วนี่ผมก็หยุดนะ มีบางคนเป็นอัมพฤก แล้ว หรือรถชนตาบอดแล้วยังจะมาสมัครอีก นี่ในสภาฯ ก็ยังมี หรือว่าบางคนอย่างพ่อคุณ...(นักการเมืองชื่อดัง) ต้องเข็นรถเข็นมาก็มี ...แล้วมันจะมีประโยชน์อะไรกับประชาชนล่ะ หรือว่าอายุ 80 ปี ไปแล้วมานั่งหลับ ไม่ใช่เหมือนคนธรรมดาน่ะ ต้องให้ผู้ช่วยหิ้วปีกมาน่ะมันไม่ใช่แล้ว ผมว่า ผมอยู่ธรรมดาๆ ผมสันโดษ ผมสบายๆ แล้วผมเชื่อว่าผมทำได้ ถึงวันหนึ่งผมหยุดจริงๆ ไง ถ้าผมคิดว่าผมไม่สามารถขับเคลื่อนในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนอื่นๆ ในทางการเมืองนะ ผมสามารถทำงานทางด้านอื่นๆ ได้ ทางสังคมทางอะไรได้ ผมชอบ ...และเมื่อตัวผมเอง ด้วยเซ้นท์ ของผมเองแล้วก็รับรู้ว่าผมไม่สามารถทำงานเพื่อเขา เพื่อสังคมได้แล้ว เมื่อนั้นผมพร้อม ไม่มีปัญหา ผมทำเรื่องอื่นๆ ได้ "

12. กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันจันทร์ – ศุกร์

ในแต่ละสัปดาห์นาย C1 จะมีกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ วันจันทร์ช่วงเช้า นาย C1 จะเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ... ร่วมกับคณะกรรมการ... ในฐานะที่ตนเองเป็นประธาน...

วันอังคารช่วงเช้าเข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรี โดยทำหน้าที่ดูแลงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งของตนเอง ส่วนช่วงบ่ายเข้าร่วมประชุมที่พรรค A สำหรับวันพุธและวันพฤหัสบดีมีภารกิจในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตลอดทั้งวัน และวันศุกร์ช่วงเช้าเข้าไปทำงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่ง...(ตำแหน่งสำคัญของพรรค A) และดูแลเรื่องที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรค ที่พรรค A ในช่วงบ่ายวันศุกร์ก็เดินทางกลับบ้านเพื่อลงพื้นที่ที่จังหวัด...

"เช้าวันจันทร์ก็จะมีประชุม... ส่วนวันอังคารก็มีเรื่องประชุม ครม. เราก็ต้องดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า วันอังคารบ่ายก็ต้องมาชี้แจงกับที่ประชุมพรรค ว่ามีเรื่องอะไรบ้างๆ วันพุธกับพฤหัสก็อยู่สภาฯ ประชุมสภาฯ เหมือนเมื่อวาน วันศุกร์ก็มาทำเรื่อง...(ตำแหน่งสำคัญของพรรค A) มาเซ็นหนังสือ หรือเรื่องที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าฯที่ต้องส่งออกไป เขาก็มอบหมายให้ผมลงนาม วันศุกร์เย็นก็กลับบ้าน"

สำหรับในช่วงหลังจากเสร็จภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในวันจันทร์ถึงศุกร์แล้ว ในบางวัน นาย C1จะพาลูกๆ ออกไปทานข้าวนอกบ้าน โดยไม่ค่อยได้ไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ เพื่อดื่มสุราเหมือนที่คนภายนอกคาดคิด แต่นาย C1 จะใช้เวลาหลังเลิกงานพักผ่อนด้วยการติดตามข่าวสารและชมละคร ทางโทรทัศน์ และกิจวัตรประจำวันที่ขาดไม่ได้คือการสวดมนต์ไหว้พระ และอ่านหนังสือธรรมะก่อนนอนเป็นประจำทุกวัน

"นี่ตำรวจมันตามผมมันยังคิดว่าผม เป็น ส.ส.เลิกประชุมแล้วต้องไปนั่ง ไปกินเหล้า ไปพบเพื่อน อะไร แต่ผมกลับบ้าน ผมพาลูกไปกินข้าว ไม่ดื่ม แต่เวลาที่เข้าสังคมผมก็มีบ้าง มันก็เป็นปกติของปุถุชน แต่ว่าจะให้ไปนั่ง สวนเสเพล มันไม่เอา มันไม่ใช่ความสุขของผมน่ะ ...ความสุขของผมมันก็ต้องไปดูทีวีสบายๆ ...ดูข่าว และต้องมีรายการละครสัก 1 เรื่อง อ่านหนังสือธรรมะที่มีประจำ แล้วก็ไหว้พระ นอน สบายๆ แต่ว่าไม่ใช่ว่าผมไม่คบใครนะ ผมคบกับเพื่อนของผมเต็มที่ มีงานไหนไป"

กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันเสาร์ - อาทิตย์

ในวันเสาร์ - อาทิตย์ กรณีที่ไม่มีภารกิจนอกพื้นที่ นาย C1 จะอยู่ที่สำนักงาน ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านพัก ที่จังหวัด... นาย C1 จะตื่นแต่เช้าเพื่อมาออกกำลังกายเล็กๆ น้อยๆ ด้วยการเดินรอบบ้าน หลังจากนั้นจะเป็นช่วงเวลาที่ต้องพบปะกับชาวบ้าน ซึ่งมีทุกหมู่เหล่าไม่ว่าจะเป็นประชาชน เป็นกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ที่มาพบนาย C1 เพื่อพูดคุยเรื่องการเมืองหรือมาขอคำปรึกษาปัญหาต่างๆ และรับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งนาย C1 จะจัดหาข้าวปลาอาหารไว้ต้อนรับชาวบ้านได้ประมาณ 30-40 คนต่อวัน

"ตื่นเช้าขึ้นมาก็ออกกำลังกายนิดหน่อย เดินรอบๆ บ้าน แล้วก็ชาวบ้านมาแล้ว ต้อนรับชาวบ้าน ชาวบ้านมาแล้ว อย่างเนี้ย 24 ช.ม. แต่ส่วนใหญ่เขาก็มาคุยเรื่องการเมือง เขาชอบหรือมีเรื่องโน้นเรื่องนี้มาปรึกษาก็แนะนำไป แล้วก็รับประทานอาหารร่วมกับชาวบ้าน คือชาวบ้านที่มาจะต้องได้ทานข้าว มีข้าวเตรียมไว้ตลอด ถ้ามา 30-40 คน ไม่ต้องหุงใหม่เลย"

"(ชาวบ้านที่มาพบท่านเป็นกลุ่มไหนบ้างคะ?) มีหมด มีทุกกลุ่ม มาหมด คนธรรมดา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน"

วันอาทิตย์ช่วงเย็นจะเป็นวันที่ นาย C1 เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร เพื่อเตรียมตัวในการปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

"ผมจะเป็นอย่างนี้ตลอดชาวบ้านจะรู้เลย ไม่เหมือนคนอื่น คือหมายถึงว่าวันอาทิตย์เย็น ขึ้นมากรุงเทพฯ"

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 1

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 ที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้ในส่วนที่ 1 นั้นทำให้พบว่าตัวการ(Agents)ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C1 นั้น ประกอบด้วย 5 ตัวการหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองที่สังกัด โดยในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอบทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของนาย 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัว

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่นาย C1 และพบว่าในครอบครัวของนาย C1 มีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับนาย C1 ทั้งวิธีการทางตรง(Direct Leaning) และวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)จนทำให้นาย C1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัวของนาย C1 ได้ดังนี้

1.1 การเป็นต้นแบบของบิดา มารดา บรรพบุรุษ และเครือญาติ

การเป็นต้นแบบของบิดา มารดา บรรพบุรุษ และเครือญาติ ถือเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมทางตรง(Direct Learning) ถือเป็นวิธีการที่ทำให้นาย C1 ได้เรียนรู้ทางการเมืองโดยการเลียนแบบ(Imitation) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ซึ่งการที่บิดา มารดา บรรพบุรุษ และเครือญาติของนาย C1 เป็นต้นแบบในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมนั้นส่งผลที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1.1.1 การเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา

นาย C1 เป็นสมาชิกของครอบครัวชาวพุทธที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ บิดามารดา ของนาย C1 มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ

มีการสวดมนต์ ไหว้พระ และตักบาตรเป็นประจำทุกวัน สำหรับวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ก็จะมีการไปทำบุญที่วัดเป็นประจำ และเนื่องจากที่ตั้งของบ้านอยู่ใกล้วัดทำให้ครอบครัวของนาย C1 มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับวัดอย่างใกล้ชิด และมีความสัมพันธ์กับพระภิกษุ สามเณรที่วัดเป็นอย่างดี เนื่องจากครอบครัวของนาย C1 คอยให้การดูแลเรื่องภัตราหาร และดูแลในยามที่พระภิกษุสงฆ์อาพาธ จึงกล่าวได้ว่าครอบครัวของนาย C1 มีวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (งามตา วนินทานนท์.2536: 27)

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา การที่นาย C1 เป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนานั้นทำให้นาย C1 ผู้ซึ่งเป็นบุตรได้ซึมซับแนวคิด และแนวปฏิบัติทางศาสนาจากครอบครัว จนทำให้นาย C1 มีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางด้านศาสนาในแนวทางเดียวกับบิดามารดา โดยนาย C1 เริ่มสวดมนต์ ไหว้พระ และตักบาตรเป็นประจำทุกวัน ไปทำบุญที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก และเนื่องจากนาย C1 มีผลการเรียนดีตั้งแต่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา ประกอบนาย C1 เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนๆ ดังนั้นเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจในบทเรียน นาย C1 จะคอยช่วยสอน และอธิบายให้เพื่อนฟังทุกครั้ง

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนาของนาย C1 นี้ยังคงมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบันในขณะที่นาย C1 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วนาย C1 ก็ยังคงสวดมนต์ ไหว้พระ ก่อนนอนทุกคืน และอ่านหนังสือธรรมะเป็นประจำ ตลอดจนมีการไปทำบุญและนั่งสมาธิที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้งเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม และมีการทำบุญทอดกฐินที่วัดต่างๆ เป็นประจำทุกปี

ทั้งนี้การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนาทำให้นาย C1 เป็นผู้แทนที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา มีการปฏิบัติงานในบทบาทของการเป็นผู้แทนของประชาชน โดยมีการดูแลและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในพื้นที่ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นได้จากการที่นาย C1 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนนำปัญหามาปรึกษาหารือที่บ้านหรือสำนักงานเป็นประจำทุกวัน โดยในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่นาย C1 ไม่มีภารกิจอื่นใดนาย C1 ก็จะทำหน้าที่ในการต้อนรับและให้คำปรึกษากับประชาชนด้วยตนเอง ส่วนวันจันทร์ถึงศุกร์หรือวันเสาร์อาทิตย์ที่นาย C1 ติดภารกิจนอกพื้นที่ นาย C1 ก็จะมอบหมายให้คณะผู้ช่วย ภรรยา หรือญาติพี่น้องทำหน้าที่ในการต้อนรับและให้คำปรึกษากับประชาชนที่มาพบแทนตนเอง นอกจากนี้นาย C1 ยังมีการลงพื้นที่ไปพบประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสอบถามสารทุกข์สุขดิบ ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากินของประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้พบมาหาวิธีการในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

การที่นาย C1 อ่านหนังสือและศึกษาเรื่องธรรมะส่งผลทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือมีความเชื่อว่า “การทำดีย่อมได้ดี และการทำชั่วย่อมได้ชั่ว” ซึ่งความเชื่อนี้จะส่งผลทำให้นาย C1 เลือกประกอบแต่กรรมดี มีความละอาย และเกรงกลัวที่จะทำความชั่วหรือทำความผิด อันได้แก่ การทุจริต และประพฤติมิชอบในเรื่องที่ไม่ถูกกฎหมาย และไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมจรรยา

นอกจากนี้นาย C1 ได้มีการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการดูแลตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง สุจริต โปร่งใสหรือไม่ และหากตรวจสอบพบว่าฝ่ายบริหารมีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบ ก็จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีของกระทรวงที่มีข้อมูลว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบนั้น ซึ่งในช่วงที่พรรค A เป็นพรรคฝ่ายค้าน นาย C1 ก็ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีถึง 4 กระทรวงด้วยกัน และมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะทำให้รัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายนั้นพ้นจากตำแหน่งไปในที่สุด (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

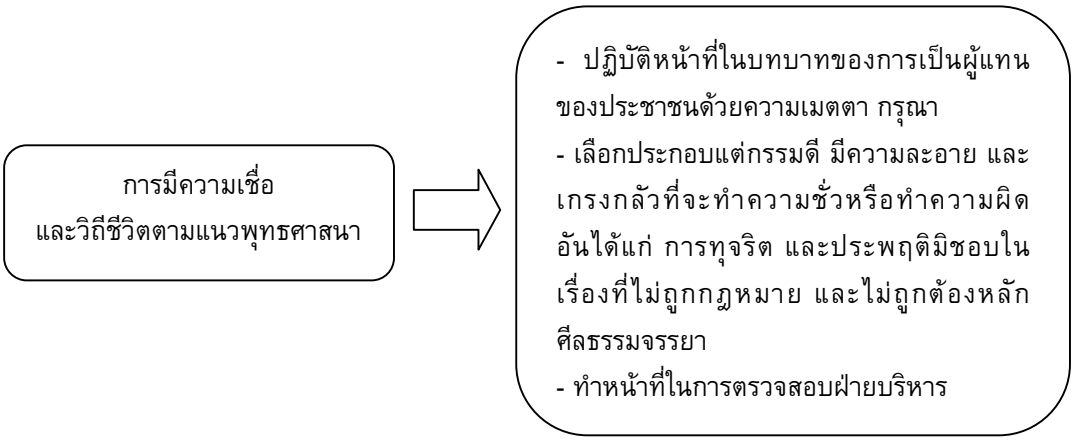

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1.2 การเป็นต้นแบบในเรื่องการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม

นาย C1 เป็นสมาชิกของครอบครัวขยายขนาดใหญ่ ที่อยู่รวมกันทั้งพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และเครือญาติที่สืบทอดเชื้อสายกันมาจากคุณทวดคนเดียวกัน ถึงแม้ว่านาย C1 จะไม่ได้อยู่อาศัยร่วมกับเครือญาติทั้งหมดในบ้านหลังเดียวกัน แต่บ้านของเครือญาติทั้งหลายก็มีที่ตั้งอยู่ในละแวกเดียวกัน อีกทั้งยังมีการมารวมตัวกันที่บริเวณลานหน้าบ้านของนาย C1 เป็นประจำ ดังนั้นจึงทำให้เกิดความใกล้สนิทสนมระหว่างนาย C1 และเครือญาติทั้งหลายไม่ว่าจะ

เป็นลุง ป้า น้า อา รวมถึงลูกพี่ ลูกน้อง จนเสมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน ซึ่งสมาชิกในครอบครัวของนาย C1 มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมกันมาตั้งแต่รุ่นคุณตาที่เป็นกำนัน สืบทอดมาถึงรุ่นคุณลุง ผู้ซึ่งเป็นพี่ชายของคุณแม่ก็เป็นกำนันเช่นกัน ทำให้ในปัจจุบันลูกๆ ของคุณลุงยังคงทำงานเพื่อส่วนรวมสืบทอดมาด้วยการเป็นผู้ใหญ่บ้าน

นอกจากเครือญาติผู้ใกล้ชิดจะยังคงทำงานเพื่อส่วนรวมสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องแล้ว ลูกพี่ลูกน้องที่สืบทอดเชื้อสายมาจากคุณทวดคนเดียวกันหลายคนก็ยังคงเป็นผู้ใหญ่บ้านอยู่เช่นกัน โดยเหตุผลที่บรรพบุรุษ และเครือญาติเหล่านั้นได้รับเลือกให้เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็เป็นบุคคลเหล่านั้นได้รับการยอมรับจากชาวบ้านว่าเป็นผู้ที่มีจิตดี มีความโอบอ้อมอารีจึงทำให้เป็นผู้เสียสละด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นอยู่เป็นนิจ ซึ่งการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมนั้น ผู้ที่ทำงานต้องมีความเสียสละเป็นอย่างมาก เพราะต้องเสียสละทั้งเวลาส่วนตัวและเวลาสำหรับครอบครัวของตนเองไปทำงานเพื่อส่วนรวมหรือคอยดูแล ช่วยเหลือให้ลูกบ้านทั้งหลายมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างทั่วถึง

นอกจากบรรพบุรุษและเครือญาติใกล้ชิดจะเป็นผู้ที่มีความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวมแล้ว ผู้เป็นบิดามารดาของนาย C1 ก็เป็นผู้ที่มีจิตใจดี คือมีความโอบอ้อมอารีชอบให้การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้ที่มีความเดือดร้อนอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีตำแหน่งเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ และเครือญาติคนอื่นๆ ก็ตาม

ด้วยเหตุที่กล่าวมานั้นทำให้นาย C1 ผู้ซึ่งเป็นบุตร เป็นหลาน และเป็นเครือญาติที่สืบเชื้อสายเดียวกันมา อีกทั้งยังอยู่ในครอบครัวเดียวกันทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีการสื่อสารพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องการทำงานซึ่งกันและกันอยู่เป็นประจำ รวมถึงมีโอกาสได้เห็นพฤติกรรมการทำงานในบทบาทของการเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านของบรรพบุรุษ และเครือญาติมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ตลอดจนได้เห็นบิดามารดาของตนให้การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นมาตั้งแต่เยาว์วัย

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อเห็นแบบอย่างความเสียสละของบรรพบุรุษ เครือญาติ และบิดา มารดา ทำให้นาย C1 เกิดการซึมซับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ จนสิ่งที่ได้รับมานั้นก่อรูปเกิดเป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง ทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีความโอบอ้อมอารี และชอบการทำงานเพื่อส่วนรวมเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ เครือญาติ และบิดามารดามาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก เริ่มต้นตั้งแต่การเป็นหัวหน้าชั้น เป็นประธานนักเรียน และเป็นกรรมการศูนย์การนิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทย นอกจากการทำงานเพื่อส่วนรวมดังกล่าวแล้วนาย C1 ยังชอบให้การช่วยเหลือเพื่อนๆ ทั้งในเรื่องการเรียนตั้งแต่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา และเมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C1 ก็ยังคงให้ความช่วยเหลือเพื่อนๆ ในเรื่องการทำงาน และในเรื่องส่วนตัวตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C1 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างหนึ่ง เพราะการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทำงานเพื่อประชาชน เพื่อสังคม และเพื่อประเทศชาติ ภายหลังจากที่นาย C1 ได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535/1 นาย C1 ได้ทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความเสียสละ โดยทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่เพื่อทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนแทบจะไม่มีเวลาว่างเว้นแม้ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ โดยในวันจันทร์ถึงศุกร์ นาย C1 ก็จะทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา การประชุมกรรมาธิการ การประชุมคณะรัฐมนตรี และการประชุมอื่นๆ ที่นาย C1 มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะทำงานนั้นๆ สำหรับในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ นาย C1 จะเดินทางกลับไปพื้นที่ของตนเองในเขตเลือกตั้งที่... จังหวัด... และอยู่ประจำที่สำนักงานซึ่งเป็นที่เดียวกับบ้านพักเพื่อต้อนรับประชาชนที่ต้องการมาพูดคุยเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมือง และมาปรึกษาหารือ ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และปัญหาอื่นๆ เป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้นาย C1 ก็จะใช้เวลาบางส่วนในการลงพื้นที่พบประชาชนในพื้นที่เพื่อดูแลความเป็นอยู่ สอบถามสารทุกข์สุขดิบ และไปร่วมงานในโอกาสต่างๆ ทั้งทำงานบุญ งานแต่งงาน และงานศพ

กล่าวได้ว่านาย C1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนของประชาชนด้วยความเสียสละโดยมีการใช้เวลาส่วนใหญ่ของชีวิตไปกับการทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งบทบาทการทำงานในสภา และบทบาทการทำงานในพื้นที่จนเป็นที่ยอมรับของประชาชนในเขตพื้นที่ และประชาชนทั่วไป อันเป็นที่มาของสโลแกนที่ว่านาย C1 เป็น “ส.ส. คุณภาพ ใกล้ชิดชาวบ้าน มีผลงานในสภา” (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

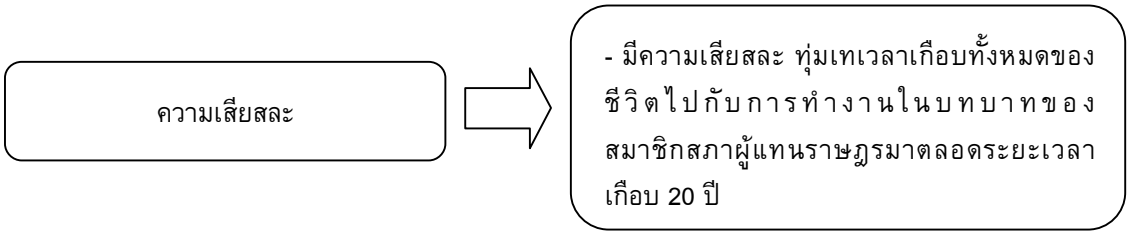

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบรรพบุรุษ บิดา มารดาและเครือญาติกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1.3 การเป็นต้นแบบในเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมือง

ครอบครัวของนาย C1 มีความนิยมชมชอบ และจงรักภักดีต่อพรรค A เป็นอย่างมาก รวมถึงให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอด โดยเฉพาะผู้เป็นบิดาที่จะมีการติดตามข่าวสารของพรรค A มาอย่างต่อเนื่อง และช่วยเหลือพรรค A ในเรื่องการหาเสียงทุกครั้งที่มีเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ทำให้นาย C1 ผู้ซึ่งเป็นบุตรมีโอกาสได้เห็นการแสดงออกถึงความนิยมชมชอบและความจงรักภักดีต่อพรรค A ของบิดามาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก จึงทำให้นาย C1 เกิดการเรียนรู้ และซึมซับความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมดังกล่าวของผู้เป็นบิดาจนทำให้นาย C1 มีความนิยมชมชอบในพรรค A และเริ่มมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคตามบิดาไปด้วย ทั้งนี้เมื่อบุคคลใดมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองใดแล้วย่อมจะมีผลดีต่อพรรคการเมืองนั้น เพราะจะทำให้บุคคลนั้นให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเองนิยมชมชอบด้วยความสมัครใจโดยปราศจากการบังคับหรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใดๆ (Ippolito.1976: 73 ; citing Campell.1964: 67-85)

ผลของการสนับสนุนพรรคการเมือง เมื่อนาย C1 เริ่มมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A มาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็กทำให้เข้าร่วมทำกิจกรรมที่พรรค A จัดขึ้นตั้งแต่อายุ 9 ขวบ และเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเป็นเวลาถึง 23 ปี(ปี พ.ศ. 2508-2531) รวมถึงมีการติดตามข่าวสารของพรรค A มาโดยตลอด และเมื่ออยู่ในช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้งนาย C1 ก็จะช่วยสนับสนุนพรรค A ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงมาโดยตลอด และเมื่อนาย C1 ตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองนาย C1 ก็สมัครเป็นสมาชิกและลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A

ผลของการสนับสนุนพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากที่นาย C1 สมัครเข้าเป็นสมาชิกและลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A จนถึงปัจจุบันนาย C1 ก็ยังคงเป็นสมาชิกของพรรค A มาตลอด รวมเวลาในการเป็นสมาชิกพรรค A และเป็นสภาผู้แทนราษฎรแล้วเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยไม่เคยย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ แสดงให้เห็นว่านาย C1 มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นอย่างมาก ซึ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C1 และสมาชิกพรรคทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะมีความยึดมั่นในอุดมการณ์ เจตนารมณ์และนโยบายเดียวกัน ที่แสดงออกมาได้โดยการสืบทอดอุดมการณ์ การสนับสนุนกิจกรรมและงานต่างๆ รวมถึงการผลักดันนโยบายของพรรค ซึ่งนาย C1 ก็ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ จนเป็นที่ยอมรับในพรรค A และปัจจุบันนาย C1 ก็เป็นนักการเมืองคนสำคัญของพรรค A ที่ได้รับมอบหมายและคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค A ถึง 3 ตำแหน่งด้วยกัน

นอกจากนี้นาย C1 ยังทำหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายของพรรค A ให้ประชาชนทั้งในและนอกเขตเลือกตั้งให้ได้รับทราบข้อมูลรายละเอียด

เพื่อให้ประชาชนที่มีความเห็นสอดคล้องกับอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายของพรรค A มาแสดงการสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ ซึ่งความผูกพันต่อพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะหากประชาชนมีความผูกพันกับพรรคการเมืองใดด้วยความสมัครใจแล้วก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การเลือกผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ เพราะประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองที่ตนเองรู้สึกผูกพันด้วยความสมัครใจ ไม่ต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใดๆ ระหว่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยขจัดการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมหาศาลต่อประเทศชาติลงได้(Miller.1996: 120)

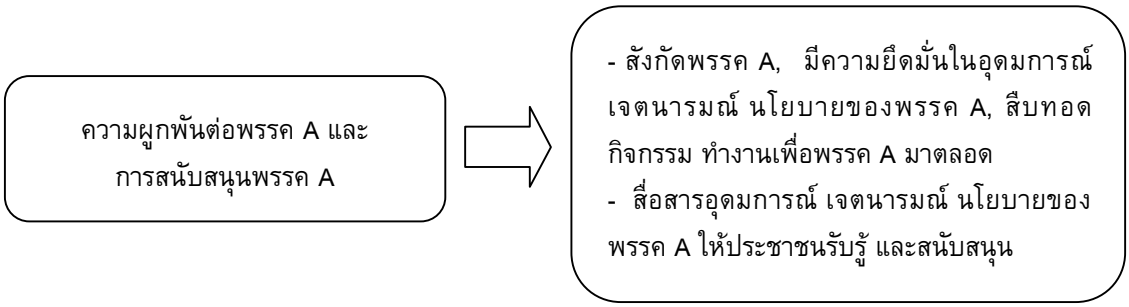

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความผูกพันต่อพรรค A และการสนับสนุนพรรค A ของบิดามารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.2 บรรยากาศในครอบครัวแบบประชาธิปไตยหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

บรรยากาศหรือวิธีการอบการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวถือเป็นวิธีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) ที่จะช่วยในการฝึกหัดให้บุคคลได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ รวมถึงการฝึกหัดให้เกิดทักษะ นิสัย และพฤติกรรมการทำงานในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวถือเป็นการเรียนรู้โดยวิธีการฝึกหัด(Apprenticeship) อันเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; Dawson.1977: 93-113) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่าครอบครัวของนาย C1 ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย(ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก.2524) กล่าวคือ ครอบครัวของนาย C1 อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยบิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดา รวมถึงเครือญาติต่างๆ ซึ่งทุกคนมีความ

รักใคร่ สนิทสนม สามัคคีกันเป็นอย่างดี มีการดูแล ช่วยเหลือ เกื้อกูล กันตั้งแต่นาย C1 อยู่ในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งนาย C1 ยังเป็นที่รัก และเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา ครอบครัว และเครือญาติ ซึ่งตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็กบิดามารดาได้ให้การอบรมเลี้ยงดูมาอย่างใกล้ชิด ดูแลทุกข์สุข และเป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้การสนับสนุนในเรื่องการเรียนและการทำงานมาโดยตลอดจนนาย C1 ได้รับการศึกษาที่ดี และได้มีหน้าที่การงานที่ดีสมดังความตั้งใจของบิดามารดา นอกจากนี้บิดามารดายังได้ฝึกให้นาย C1 มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองด้วยการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการนำแผ่นยางไปตากและเก็บเป็นประจำทุกวัน และฝึกให้เรียนรู้ถึงโทษของการกระทำความผิดด้วยการลงโทษที่เหมาะสมช่วงวัย นอกจากนี้บิดามารดาของนาย C1 ยังให้สิทธิในการตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวด้วยตนเอง เช่น การเปิดโอกาสให้เลือกเรียนในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของนาย C1 โดยที่บิดามารดาไม่มีการบังคับให้เรียนตามความต้องการของตนเอง ฯลฯ

ผลของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้นาย C1 ได้เรียนรู้ และฝึกหัดในการใช้ชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว จะทำให้นาย C1 ได้เรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองภายในครอบครัว ซึ่งการเรียนรู้ และฝึกหัดที่จะอยู่ในสังคมประชาธิปไตยนี้ จะทำให้นาย C1 เริ่มต้นก่อรูปอุดมการณ์ตามวิถีประชาธิปไตย ความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การรับรู้ความสามารถหรือความมีประสิทธิภาพของตนเอง ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะมีความสำคัญอย่างมากเมื่อนาย C1 ได้เข้าเป็นสมาชิกของสังคมอื่นๆ ทั้งสังคมโรงเรียน สังคมในกลุ่มอาชีพ และสังคมส่วนรวม

เมื่อวิเคราะห์จากประวัติชีวิตของนาย C1 จะพบว่านาย C1 เป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก แสดงให้เห็นได้จากนาย C1 มีผลการเรียนดีในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนกระทั่งระดับปริญญาโท และเมื่อเข้าทำงานเป็นครู นาย C1 ก็ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี มีการคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนของตนเอง มีการนำนวตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนจนได้รับรางวัลครูผู้สอนดีเด่นของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ(สปช.) และด้วยความสามารถในการทำงานของนาย C1 ทำให้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูใหญ่หลังจากเข้ารับราชการเป็นครูเพียงไม่กี่ปี จนถือเป็นครูใหญ่ที่มีอายุน้อยที่สุดในประเทศไทย ต่อจากนั้นเพียงไม่นานหลังจากนาย C1 จบการศึกษาระดับปริญญาโทนาย C1 ก็ได้ปรับตำแหน่งจากครูใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ ถือได้ว่าเป็นข้าราชการที่ได้รับการปรับตำแหน่ง 5 ขั้นถึง 2 ครั้ง ในระยะเวลาเพียง 12 ปี

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเข้าทำงานการเมืองนาย C1 ก็มีความยึดมั่นในอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นได้จากการมีแนวคิดที่ต้องการสร้างความเป็นประชาธิปไตยภายใน

พรรค A โดยมีความหวังว่าหากพรรค A ได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาลก็จะมีส่วนในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศ คือประชาชนทุกคนในประเทศมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้านทั้งการได้รับโอกาสทางการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการทำให้ประชาชนในประเทศมีการเคารพในสิทธิหน้าที่ที่ของตนเอง และผู้อื่น รวมถึงการทำให้ประชาชนมีเสรีภาพอย่างแท้จริง ไปจนถึงการมีภราดรภาพ คือต้องมีการยึดหลักว่าคนในสังคมหรือในประเทศเดียวกันสมาชิกในสังคมต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันด้วย ทั้งนี้เพราะนาย C1 มีความเชื่อว่าหากสร้างสังคมประชาธิปไตยได้ตามที่คาดหวังไว้ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญขึ้นตามลำดับ (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 3) นอกจากนี้ยังพบว่าในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นนาย C1 มีการเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีแสดงกริยา วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน

นอกจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำให้นาย C1มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยแล้ว ยังทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การเสนอกระทู้ การอภิปรายในระหว่างที่มีการประชุมสภา การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำหน้าที่ในการเป็นกรรมาธิการ และการทำงานงานในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การให้คำปรึกษา ให้ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน ตามลำดับ (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1,2)

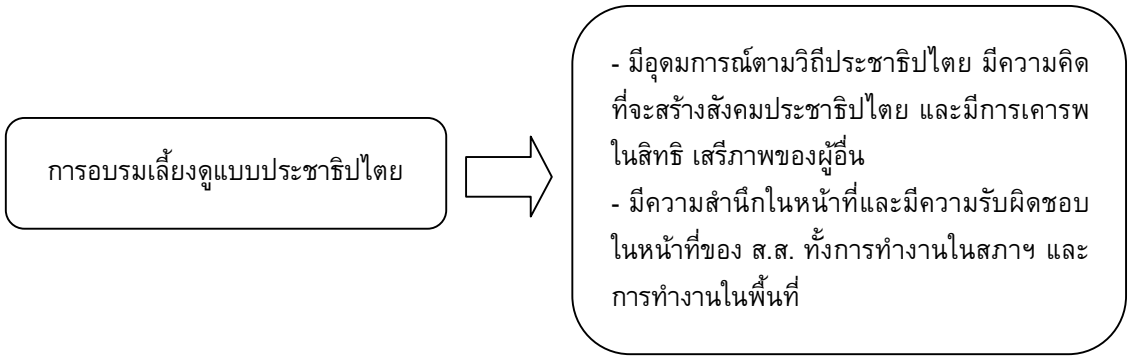

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่า นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันศาสนาเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่ในการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรม

ให้แก่นาย C1 โดยพบว่านาย C1 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) จนทำให้นาย C1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาของนาย C1 ได้ดังนี้

2.1 การอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์

นาย C1 ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นเวลา 1 พรรษา ในระหว่างที่อุปสมบทอยู่นั้นนาย C1 ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้ปฏิบัติกิจของสงฆ์โดยตลอด พร้อมทั้งได้เรียนนักธรรมจนสอบได้นักธรรมตรี ซึ่งเนื้อหาที่เรียนจะเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก

ผลของการอุปสมบทที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นเวลา 1 พรรษาทำให้นาย C1 มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้เรียนรู้พระธรรมวินัย ได้รู้จักฝึกตนให้มีความอดทน เนื่องจากต้องปฏิบัติตนตามพระวินัยและตามหลักการปกครองของสงฆ์ รู้จักสำรวมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม รู้จักรับผิดชอบและดูแลตนเองเพราะขณะอยู่ในสมณะเพศย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกับหมู่คณะ รู้จักละอายตนเองและกลัวบาป รู้จักความสันโดษ คือพอใจที่จะมีชีวิตอย่างเรียบง่าย เว้นจากความฟุ่มเฟือยทั้งปวง ได้ปฏิบัติธรรม คือเว้นจากการทำความชั่ว เลือกทำแต่ทำดี และทำจิตใจให้ผ่องใสซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ผู้บวชจะมีโอกาสปฏิบัติได้สมบูรณ์กว่าผู้ครองเรือน รวมถึงมีการรู้จักศาสนพิธี และมีส่วนร่วมปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้การได้อุปสมบทเป็นเวลา 1 พรรษาจะช่วยทำให้นาย C1 มีโอกาสได้รับการอบรมกล่อมเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์ มีจิตใจที่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม มีการละเว้นและละอายต่อการกระทำชั่ว การทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งปวง และเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา ต่อประชาชนทำให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประชาชน มีการต้อนรับประชาชนที่สำนักงานหรือบ้าน และมีการลงพื้นที่เพื่อดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสิ่งที่ได้รับจากการอุปสมบทนี้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีจริยธรรมเป็นอย่างมาก (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1-6)

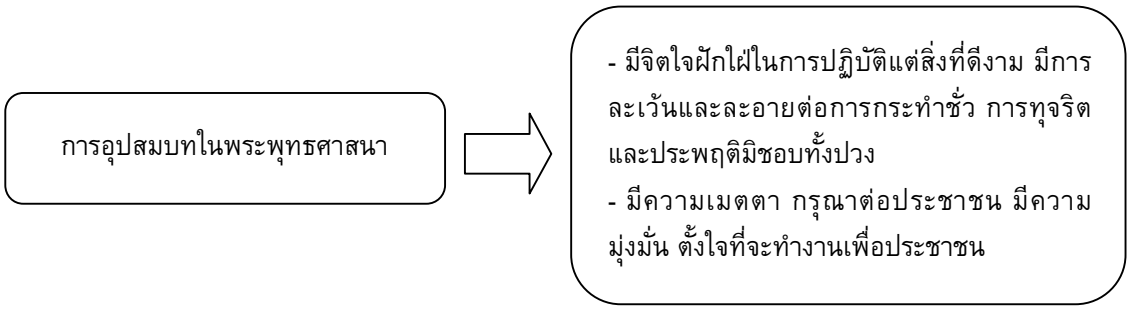

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการอุปสมบทในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมแก่นาย C1 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C1 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งเป็นผลทำให้นาย C1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษาของนาย C1 ได้ดังนี้

3.1 การเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์

การเรียนรู้ในหลักสูตรรัฐศาสตร์ ถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางตรง (Direct Leaning)โดยการศึกษาทางการเมือง(Political Education) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) เนื่องจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาเน้นหนักไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองเป็นหลัก ดังนั้นในช่วงเวลา 4 ปีที่นาย C1 เรียนในหลักสูตรดังกล่าวทำให้นาย C1 ได้รับความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองเป็นอย่างดี ซึ่งรวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการปฏิบัติหน้าที่ที่จะทำให้สามารถเข้าถึงและครองใจประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลของการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C1 ได้เรียนในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองเป็นหลักเป็นเวลาถึง 4 ปี ทำให้นาย C1 มีโอกาสได้ศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงได้เรียนรู้ถึง

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เรียนรู้เรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้นั้นจะทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นผลทำให้นาย C1 สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและอยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม

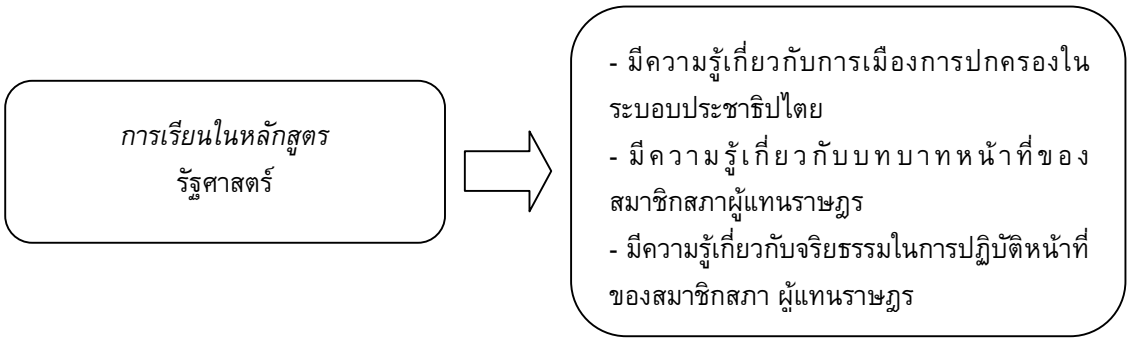

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในระหว่างที่นาย C1 ได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ คือ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา นายC1 ได้เข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา ได้แก่ การเป็นหัวหน้าชั้นตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การเป็นประธานนักเรียนในขณะที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การเป็นกรรมการศูนย์การนิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทยในขณะที่เรียนอยู่ในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น(ปก.ศ. ต้น) การร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนั้นถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) โดยเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์(Experience) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ที่จะส่งผลทำให้ผู้เรียนมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย รวมถึงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้มอบหมาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองก่อนที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกิจกรรมประชาธิปไตยที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้นตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และในระหว่างที่มีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ นั้นจะทำให้นาย C1 มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วม

ตัดสินใจ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีการยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นมีผลทำให้นาย C1 มีการพัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ในเรื่องของการคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น รวมถึงมีการสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในงานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้สิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นจะส่งผลทำให้นาย C1 มีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้นาย C1 มีความเชื่อมั่นว่าเมื่อตนเองแสดงบทบาทหน้าที่ในเรื่องใดแล้วการทำบทบาทหน้าที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานนั้น หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่คาดหวังไว้ด้วย หรือเรียกว่านาย C1 เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นาย C1 เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่ในวัยเด็ก คือการติดตามข่าวสารการเมือง และในช่วงที่เรียนอยู่ในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น(ปก.ศ.ต้น) คือ การประท้วงขับไล่ผู้ว่าราชการจังหวัด และการประท้วงปิดหนังสือพิมพ์ เพราะความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้นทำให้นาย C1 มีความรู้สึกว่าตนเองสามารถทำการประท้วงในเรื่องดังกล่าวได้และมีความเชื่อว่าการประท้วงนั้นจะก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองและเพื่อนๆ ที่ร่วมประท้วงในครั้งนั้นได้คาดหวังไว้

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C1 ตัดสินใจเข้าสู่การทำงานทางการเมืองด้วยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นจะทำให้นาย C1เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้นาย C1 สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรม กล่าวคือ มีการปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนในทุกด้านทั้งบทบาทการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ในระหว่างที่มีการประชุม การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำงานในตำแหน่งสำคัญให้กับพรรค A รวมถึงบทบาทการทำงานในพื้นที่นั้นนาย C1 ก็สามารถทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุข ช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

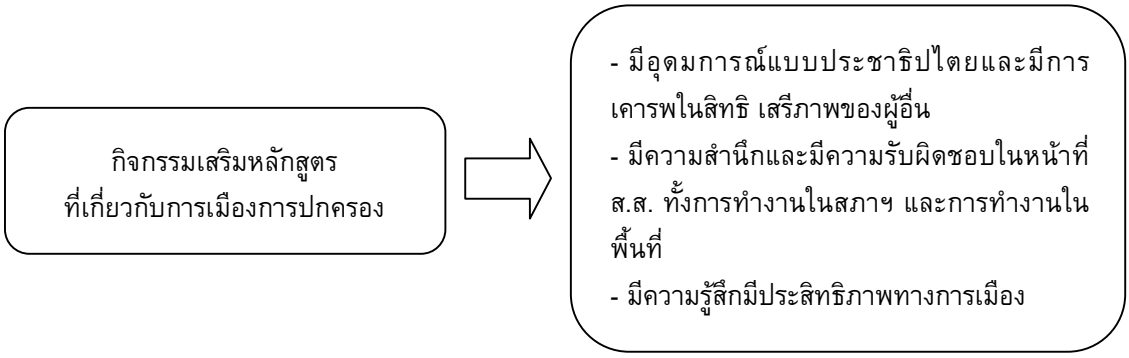

ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชน

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่าสื่อมวลชนเป็นตัวการหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C1 โดยพบว่านาย C1 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่นาย C1ได้รับในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนได้ดังนี้

4.1 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน

นาย C1 มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ซึ่งในขณะนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนยังมีช่องทางการสื่อสารไม่มากเหมือนเช่นในปัจจุบัน โดยช่องทางที่นาย C1 เปิดรับข่าวสารทางการเมือง คือการเปิดรับผ่านสื่อวิทยุต่อมาเมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C1 ช่องทางการเปิดรับข่าวสารก็ช่องทางที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

เนื้อหาของข่าวสารการเมืองที่นาย C1 ได้เปิดรับมาตั้งแต่ในช่วงวัยเด็ก คือข่าวสารทางการเมืองในเรื่องของการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละท่าน รวมถึงการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆ โดยพรรคการเมืองที่นาย C1 และครอบครัวเฝ้าติดตามข่าวสารมากที่สุด คือข่าวสารของพรรค A และนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A และเมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C1 ก็ได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ข่าวการเมืองเป็นประเด็นข่าวที่นาย C1 ให้ความสนใจมาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก และในปัจจุบันข่าวสารการเมืองก็มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง การที่นาย C1 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็กนั้น จะทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง เรื่องของพรรคการเมือง และเรื่องการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอออกไป โดยที่เนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาของข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับนั้นจะทำให้นาย C1 มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนเอง และครอบครัวมีความชื่นชอบ

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C1 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากตั้งแต่วัยเด็กจะช่วยส่งเสริมให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งนาย C1 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความรู้สึกเหล่านั้นจะช่วยส่งเสริมให้นาย C1 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C1 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน ส่วนความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C1 มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง และมีความจงรักภักดีต่อพรรคการเมืองที่สังกัด จึงทำให้นาย C1 มีการทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ที่ตนเองสังกัดมาโดยตลอด รวมถึงยังคงสังกัดพรรค A มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยไม่เคยมีความคิดที่จะลาออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ เลยไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม

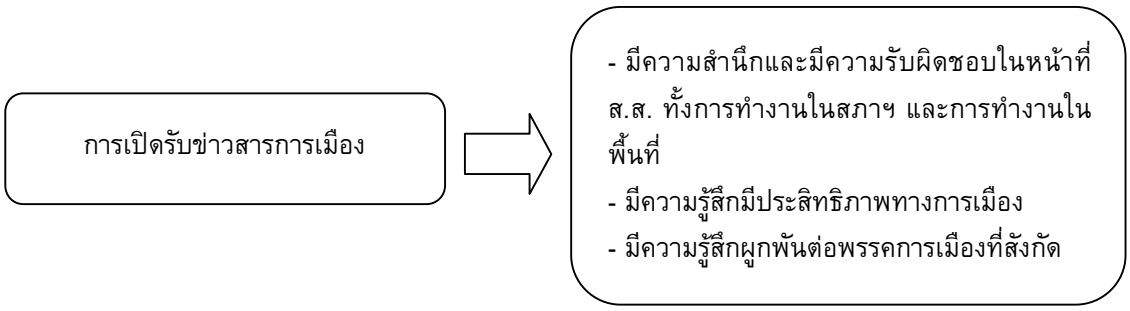

ภาพประกอบ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัด

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C1 พบว่าพรรคการเมืองที่สังกัดเป็นตัวการหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่นาย C1 โดยพบว่านาย C1 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมืองที่สังกัดด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่นาย C1 ได้รับในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมืองที่สังกัดได้ดังนี้

5.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A จากการเข้าร่วมโครงการของพรรคในช่วงก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกของพรรค A

นาย C1 มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการที่พรรค A ได้จัดขึ้นตั้งแต่อายุประมาณ 9 ปี จนถึงช่วงก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมเวลาประมาณ 23 ปี ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวของพรรค A มีจุดมุ่งหมาย *“เพื่อให้สมาชิกร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประเทศไทย และมีอุดมการณ์ว่าจะเสียสละทำเพื่อประเทศชาติและประชาชน โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ”* ดังนั้นการได้ร่วมกิจกรรมนี้ทำให้นาย C1 ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experience) (Direct Leaning (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)จากการที่ตนเองมีโอกาสได้ร่วมทำกิจกรรมดังกล่าวของพรรค A

ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรค A ที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง การได้เข้าร่วมโครงการทางการเมืองกับพรรค A มาเป็นระยะยาวนานมีผลทำให้นาย C1 ได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของพรรค A มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องของอุดมการณ์ นโยบาย และกิจกรรม หรือการดำเนินงานต่างๆของพรรค A รวมถึงได้รับรู้ถึงบทบาทการทำงานของสมาชิกพรรคคนต่างๆ ของพรรค A นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการดังกล่าวยังทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมที่พรรค A ได้จัดขึ้น ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้นั้นจะเป็นผลทำให้นาย C1 มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้น ทั้งความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และความจงรักภักดีต่อพรรค A ซึ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C1 แสดงการสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจโดยมิได้มุ่งหวังผลตอบแทนใดๆ คือ การช่วยปราศรัยหาเสียง และช่วยงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่พรรค A ขอความร่วมมือตั้งแต่ก่อนที่จะสมัครเป็นสมาชิกของพรรค A

นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการดังกล่าวของพรรค A ยังทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ไปด้วย ซึ่งการเรียนรู้นั้นจะส่งผลต่อการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อนาย C1 มีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ในอนาคต

5.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ภายหลังจากเข้าเป็นสมาชิกของพรรค

นาย C1 เป็นสมาชิกของพรรค A เมื่อปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ภายหลังจากที่นาย C1 เป็นสมาชิกของพรรค A แล้วก็มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับพรรคในหลายๆ ด้านด้วยกันถึงแม้ว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกนาย C1 จะไม่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม

เมื่อนาย C1 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2535 หลังจากนั้นนาย C1 ก็เริ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A มากขึ้น ทั้งจากวิธีการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ได้แก่ การอบรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการสื่อสารพูดคุยและการทำงานร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ตลอดจนการเห็นแบบอย่าง แนวคิด แนวปฏิบัติจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ก็เป็นวิธีการที่ทำให้นาย C1 ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการได้เรียนรู้นั้นจะส่งผลให้นาย C1 ได้รับรู้ ซึมซับรายละเอียดของอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดถึงวิถีของแนวคิด วิถีปฏิบัติต่างๆ ของพรรค A อันจะเป็นผลทำให้นาย C1 มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรค มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความจงรักภักดีต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (Rose.1974: 451 ; Rosenbaum.1975: 120 ; Ippolito.1976: 73)ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C1 มีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A

เมื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ของพรรค A จะพบว่ามีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกพรรคมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งนี้หากสมาชิกพรรคมียึดมั่นผูกพันอยู่กับอุดมการณ์ของพรรค A อย่างแน่นแฟ้นก็จะส่งผลทำให้สมาชิกพรรครวมถึงนาย C1 มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรคไปด้วย

ผลของการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C1 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะทำให้นาย C1 มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเป็นผลทำให้นาย C1 มีแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นส่งผลทำให้นาย C1 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C1 ไม่มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดเลย

ทั้งนี้นาย C1 ถือเป็นสมาชิกพรรค A คนหนึ่งที่ทำงานเพื่อพรรค A มาตลอด และเป็นสมาชิกพรรคที่ได้รับการยกย่องจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคว่าเป็นนักการเมืองที่มีการพัฒนาความสามารถตนเองเป็นอย่างดีมาโดยตลอด จนได้รับมอบหมายให้ทำงานในตำแหน่งที่

มีความสำคัญจากพรรค A มากขึ้นเป็นลำดับเป็นเพราะนาย C1 เป็นผู้ที่มีความสามารถในหลายๆ ด้าน ทั้งความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการมีพฤติกรรมที่อยู่ในกรอบของจริยธรรม นอกจากนี้นาย C1 ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการติดต่อสื่อสาร เจรจา ต่อรองกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ด้วยความสามารถในการทำงานของนาย C1 ทำให้ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรคถึง 3 ตำแหน่งด้วยกัน ได้แก่ ตำแหน่งที่ 1 คือเป็นประธาน...ซึ่งการทำงานในตำแหน่งนี้ต้องมีการติดต่อสื่อสาร เจรจาต่อรองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำกับดูแลการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคร่วมรัฐบาล ตำแหน่งที่ 2 คือ ประธาน... โดยที่การทำงานในตำแหน่งนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการประชาธิปไตย เพื่อนำความคิดเห็นของสมาชิกพรรคและประชาชนมาพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การทำหน้าที่ดังกล่าวนั้นผู้ทำหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถในกระบวนการดำเนินการทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี และมีความสามารถที่จะส่งเสริมให้ประชาชนและสมาชิกพรรคแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้การดำเนินการของโครงการดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และตำแหน่งที่ 3 คือเป็น.. ซึ่งการทำงานในตำแหน่งนี้จะเกี่ยวข้องกับการดูแลสมาชิกภาพของสมาชิกพรรค A ทั้งหมด

อย่างไรก็ตามผลของความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่สังกัดจะส่งผลดีต่อประเทศชาติเป็นอย่างมากหากพรรคการเมืองนั้นมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม เนื่องจากจะส่งผลให้พรรคการเมืองนั้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ แต่ในทางกลับกันหากพรรคการเมืองใดมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลแล้วความผูกพันต่อพรรคการเมืองก็จะไม่ส่งผลดีต่อประเทศชาติแต่อย่างใด เนื่องจากสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ จะมุ่งแสวงหาแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคที่ตนเองสังกัด หรือมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ประสบการณ์ที่นาย C1 ได้มีส่วนร่วมในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพรรค A นั้น ทำให้นาย C1 ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำงานการเมืองจากประสบการณ์ตรง(Experience) ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นช่วยส่งเสริมให้นาย C1 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และความรู้สึกมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C1 มีความตั้งใจที่จะทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน ทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานเหล่านั้นได้ และผลของการทำงานนั้นจะก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้

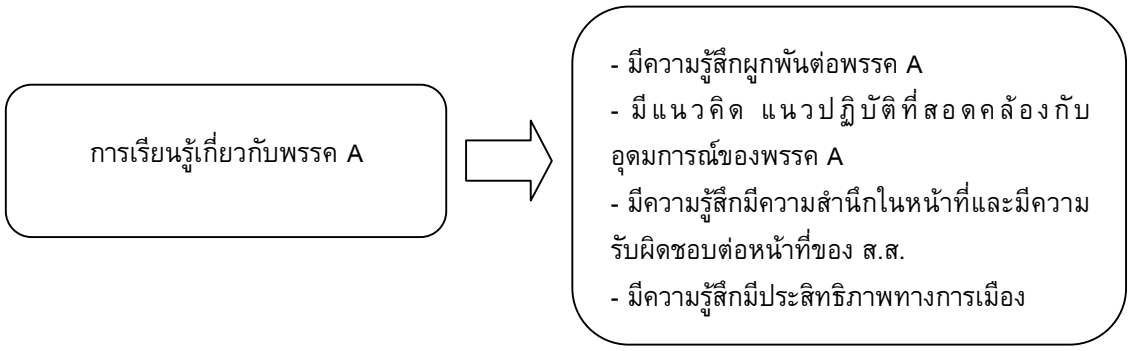

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.3 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 1

นาย C1 มีความชื่นชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) มาตั้งแต่ก่อนเข้าทำงานในเส้นทางสายการเมือง ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นาย C1 ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานมาตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่การทำงานในเส้นทางการเมือง

ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่ได้รับการยอมรับ นับถือ และเป็นที่รักของประชาชนส่วนใหญ่จนถือได้ว่าเป็นนักการเมืองในดวงใจของประชาชน ทั้งนี้เพราะนาย... เป็นนักการเมืองอาชีพที่มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ มีพฤติกรรมการทำงานการเมืองที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C1 เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค A ก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน และการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ในระหว่างที่ทำงานร่วมกับนาย... นาย C1 ก็มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างในการทำงานทุกๆ ด้าน ทั้งการคิดการวิเคราะห์ การแสดงเหตุผล ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และความประพฤติส่วนตน เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตากรุณาที่มีต่อประชาชน วิธีการสื่อสารกับประชาชน การดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน ฯลฯ ซึ่งการได้เห็นแบบอย่างเหล่านั้นจะส่งผลให้นาย C1 มีการซึมซับ เก็บจำสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งส่วนที่เป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... ไว้ในความทรงจำของตนเอง

ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C1 ได้ซึมซับ เก็บจำทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ไว้ในความทรงจำของตนเองแล้ว หากนาย C1 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมใดก็จะทำให้นาย C1

แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกับนาย... เช่น นาย C1 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความอ่อนน้อมถ่อมตนของนาย... นาย C1 ก็จะมีการแสดงออกที่แสดงถึงความเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัวกับประชาชนในพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่านาย C1 ได้นำแบบอย่างในเรื่องความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... มาปฏิบัติอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น มีการอภิปรายที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีความสามารถในการสื่อสารให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดีและน่าสนใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ถือตัวกับประชาชนทั่วไปและประชาชนในพื้นที่และมีความเมตตากรุณาต่อประชาชน ช่วยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนด้วยความเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน และไม่มีความประพฤติที่ส่อไปในทางด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรืออยู่นอกกรอบของจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ

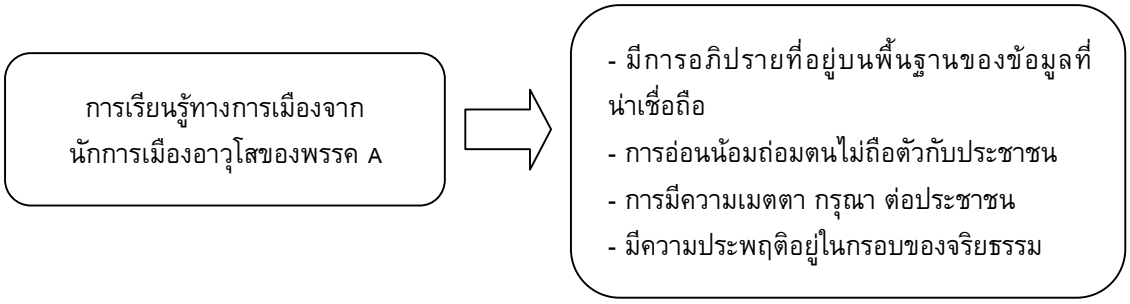

ภาพประกอบ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.4 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรค A

นาย C1 มีการรับรู้ว่าพรรค A ที่ตนเองสังกัดอยู่นั้นมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนและสมาชิกของพรรคในการจัดทำนโยบายของพรรค ตลอดถึงมีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีความเชื่อว่าพรรค A เป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ

ทั้งนี้องค์การหรือพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะมีการใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในพรรค โดยจะมีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ให้ความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างเหมาะสม(Wolton.1973: 12-16) การที่องค์การหรือพรรคการเมืองเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการทำงานจะส่งผลให้สมาชิกในองค์การมีความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964)

ผลของการมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C1 สังกัดอยู่ในพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะส่งผลทำให้สมาชิกของพรรคทุกคนเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และการได้ทำงานในบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย คือ มีอิสระในการทำงาน หมายถึง ความมีเสรีภาพ มีอิสระ และมีโอกาสในการใช้ดุลยพินิจของตนเอง โดยมีการเปิดโอกาสให้บุคคลกำหนดรายการและกระบวนการที่จะใช้เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จด้วยตนเอง(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964) และสมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ(Peterson.1990: 181) จะส่งผลทำให้สมาชิกมีการพัฒนาความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองได้เป็นอย่างดี

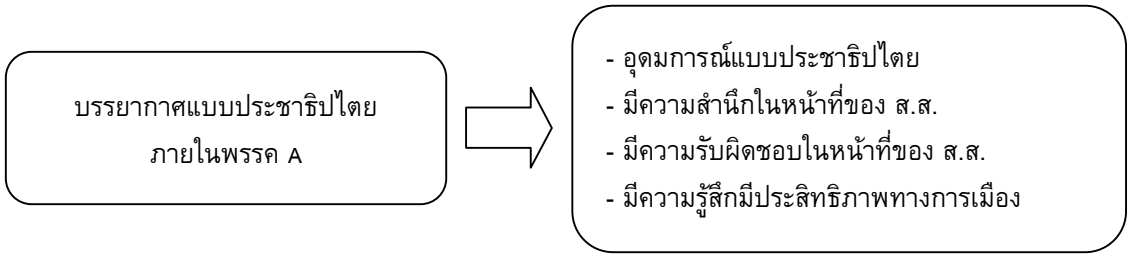

ภาพประกอบ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทที่ 5
สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2 โดยผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติของรกรณีศึกษารายที่ 2 ว่า “นาย C2” ซึ่งในปัจจุบันนาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรค A และดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค 1 ตำแหน่ง

การนำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ คือ **ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2** และ **ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 2**

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 2

ในส่วนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของกรณีราย C2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C2 ในตอนที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในตอนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C2 โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9-13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14-17 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือการศึกษาในสายอาชีพ และช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือช่วงวัยทำงาน

โดยประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย C2 มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

นาย C2 เป็นบุตรคนที่ 5 ในบรรดาพี่น้องรวมทั้งหมด 6 คน ของบิดาและมารดา ซึ่งแต่เดิมบิดาเป็นครูในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ส่วนมารดาเป็นแม่บ้านที่ในช่วงหนึ่งเคยทำการค้าขายอาหารและของชำไปพร้อมกันด้วย

1.1 บริบทของครอบครัว

1.1.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์กับชุมชน

ลักษณะบ้านของนาย C2 เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น เหมือนบ้านคนในต่างจังหวัดทั่วไป

"...คือเมื่อก่อนบ้านในต่างจังหวัดอ่ะนะ ใต้ถุนสูง มีบันไดสำหรับขึ้นไปชั้นสอง..."

บ้านของนาย C2 มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดแห่งหนึ่ง ทำให้ครอบครัวของนาย C2 มีความผูกพันกับวัดเป็นอย่างมาก เช่น ในคราวที่วัดมีงานก็จะมีการฉายภาพยนตร์ ที่ในสมัยก่อนจะนิยมเรียกว่า "หนังกลางแปลง" นาย C2 ก็จะเข้าไปชมภาพยนตร์อยู่เป็นประจำ และก่อนที่ภาพยนตร์จะเริ่มฉายนาย C2 ก็ใช้ลานวัดเป็นที่วิ่งเล่นเช่นเดียวกับเด็กในชนบททั่วไป

"และอีกเรื่องหนึ่งที่เราใกล้ชิดกับวัดก็คือ เรื่องหนังกลางแปลงเขาไปฉายที่วัดเมื่อก่อนน่ะ ไปถึงเราก็ไปจองที่ไว้เลยด้านหน้าๆ เป็นความสุข ก่อนหนังฉายเราก็ไปวิ่งเล่น และพอหนังฉายเราก็มาดูหนัง ผมว่ามันทำให้เราผูกพันกับวัด อยู่ใกล้วัด"

1.1.2 บรรยากาศภายในครอบครัว

ลักษณะของครอบครัว

ครอบครัวของนาย C2 มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีคุณพ่อ คุณแม่ และบรรดาพี่น้องอยู่รวมกัน

การศึกษา การประกอบอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1. ระดับการศึกษาของบิดา มารดา

คุณพ่อและคุณแม่ของ นาย C2 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. การประกอบอาชีพของบิดา มารดา

คุณพ่อของนาย C2 เป็นครูที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ส่วนคุณแม่เป็นแม่บ้านที่ทำหน้าในการอบรมเลี้ยงดูลูก และเมื่อลูกทุกคน

เข้าโรงเรียนกันหมด คุณแม่จึงได้เริ่มต้นทำการค้าขาย ด้วยการขายอาหารจำพวกข้าวและขนมที่โรงเรียนแห่งเดียวกับที่นาย C2 เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา จนกระทั่งคุณแม่มีอายุมากขึ้นก็เปลี่ยนจากการขายของที่โรงเรียนมาเป็นการเปิดร้านขายของชำที่บ้านแทน

ในขณะที่คุณแม่ขายอาหารอยู่นั้น นาย C2 และพี่น้องทุกคนได้มีส่วนช่วยคุณแม่ในเรื่องการเตรียมของที่จะใช้ในการขายในแต่ละวันด้วย นอกจากการช่วยแม่เตรียมของแล้วนาย C2 ก็ยังได้ช่วยคุณแม่ล้างจานอีกด้วย

"คุณพ่อ เป็นครู คุณแม่เป็นแม่บ้าน และพอลูกๆ ไปโรงเรียน คุณแม่ก็ขายของ ตอนเล็กๆ ก็ไม่ได้ขาย แต่หลังจากลูกไปโรงเรียนแล้วจึงเริ่มขาย..."

"แม่ขายที่โรงเรียนที่ผมเรียน... เขาใช้รถเข็นใส่ของที่จะขายแล้วเข็นไป ตอนเที่ยงเด็กกินข้าวอะไรเสร็จแล้วเขาก็เข็นกลับมาบ้าน พอตอนหลังอายุมากขึ้นเขาก็มาเปิดร้านชำอยู่ที่บ้าน"

"ลูกทุกๆ คนก็ช่วยแม่เตรียมของ แต่การขายนี่แม่ไปขายเอง เพราะเราไปโรงเรียน แต่ผมก็ช่วยๆ ช่วยล้างจาน แม่ขายพวกข้าว อาหาร ขนม เขามีหลายคนขาย สมัยนั้น"

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนาย C2 จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2508 - 2509 คุณพ่อได้ประสบอุบัติเหตุคือพลาดตกบันไดเป็นเหตุให้ขาได้รับบาดเจ็บหนักพอสมควร ทำให้ครอบครัวต้องใช้เงินในการรักษาคุณพ่อไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากต้องเดินทางเข้ามารักษาที่โรงพยาบาลศิริราชในกรุงเทพมหานคร ประกอบในขณะนั้นเป็นช่วงเดียวกับที่คุณพ่อคุณแม่ต้องส่งเสียให้ลูกทั้ง 5 คนได้เรียนหนังสือ การประสบกับสภาวการณ์ดังกล่าวทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเริ่มแย่ลงคุณพ่อคุณแม่ต้องขายทรัพย์สินต่างๆ ที่มีอยู่ ทั้งที่นา และสร้อยคอทองคำเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว

การประสบปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัวทำให้ในที่สุดคุณพ่อต้องตัดสินใจลาออกจากการเป็นครูเพื่อนำเงินบำเหน็จที่ได้รับมาชดใช้หนี้สินที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในช่วงเวลานั้นดอกเบี้ยเงินกู้ค่อนข้างสูง จึงเป็นเหตุทำให้จำนวนหนี้สินเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วตามไปด้วย อย่างไรก็ตามเงินบำเหน็จที่ได้มาก็ยังไม่สามารถใช้หนี้สินที่มีอยู่ได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้คุณแม่ที่เคยเป็นแม่บ้านจึงต้องเริ่มค้าขายไปพร้อมกันด้วยเพื่อให้มีรายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว

"คุณพ่อก็ทำความสะอาด ให้ลูกๆ ทำความสะอาดด้วย พ่อก็ปีน เกิดพลาดอย่างไรไม่รู้ พ่อก็ล้ม แล้วคุณพ่อก็เดินกะเพรกๆ มาตั้งแต่วันนั้น แล้วในสมัยนั้นมันทำไม่ได้ ตอน

นั้นเราก็รักษาพ่ออยู่จนเราต้องขายที่นาหมด คุณแม่ก็รักษาคุณพ่อ พาคุณพ่อมารักษาที่โรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่ปี 2508 หรือ 2509 ...มารถไฟ มาโรงพยาบาลศิริราช ก็ต้องหมดเลย ขายที่นาหมด เงินเดือนก็ไม่เหลือ จนกระทั่งต้องเป็นหนี้ไง เราก็เริ่มต้องเป็นหนี้แล้ว พอพ่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นมาน่ะ รักษาจนหมดแล้ว ส่งลูกๆ เรียนทุกคนด้วย เราก็ต้องขายที่นาหมด แล้วพ่อก็ต้องทำงานต่อมาจนกระทั่งอายุได้ ก่อนเกษียณอ่ะ พ่ออยู่ไม่ทันได้เกษียณนะ ลาออกก่อนประมาณซัก 10 ปีได้ เพราะถ้าพ่ออยู่ต่อไปหนี้สินมันก็จะเยอะ ดอกเบี้ยมันเยอะ ก็ต้องลาออกเพื่อเอาเงินมาใช้หนี้ ปลดหนี้ เพราะว่าเมื่อก่อนดอกเบี้ยบ้านนอกมันสูง ก็ต้องลาออกเพื่อเอาเงินมาใช้หนี้ แต่ยังไม่หมดนะ เหลืออีก 10,000 หรือ 20,000 นี่แหละ เท่าไหร่เนี่ย คือไม่หมดดียังเหลืออีกก้อนหนึ่ง จากนั้นคุณแม่ขายของ ผมจำได้แม่ใส่สร้อยตั้งแต่ผมเล็กๆ น่ะ พอพ่อป่วยสร้อยก็ไม่มี"

ลักษณะนิสัย และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

1. ลักษณะนิสัยของบิดา

ลักษณะนิสัยของคุณพ่อ คือเป็นคนที่ค่อนข้างหัวรุนแรง พูดจาโผงผาง และชอบแสดงความคิดเห็น ในเชิงการวิพากษ์ วิจารณ์เมื่อมีเรื่องที่ตนเองเห็นว่าไม่เหมาะสม ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คุณพ่อไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูใหญ่

"คุณพ่อเป็นคนโผงผาง หัวรุนแรง ชอบแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ไม่ยอมคน ถึงไม่ได้เป็นครูใหญ่ไง ก็อย่างเรื่องการบริหารงาน ในเรื่องการคัดเลือกครูใหญ่อะไรอย่างเนี้ย ใครไม่เหมาะสมคุณพ่อก็จะวิพากษ์วิจารณ์ พอถึงเวลาที่ตำแหน่งของโรงเรียนตนเองว่างลง ท่านก็ไม่ได้เป็น"

อย่างไรก็ตามคุณพ่อก็เป็นคนที่ชาวบ้านในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เพราะชาวบ้านจะเห็นว่าคุณพ่อเป็นครู เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ อีกทั้งคุณพ่อเป็นคนที่ชอบเรื่องธรรมะ ดังที่ชาวบ้านเขาจะเรียกกันว่า "เป็นคนธรรมะ ธรรมโม" ซึ่งคุณพ่อเป็นผู้หนึ่งที่เข้าไปช่วยงานในวัดอยู่เป็นประจำ และครั้งหนึ่งเคยเป็นไวยาวัจกรของวัด รวมถึงเป็นพิธีกรในงานต่างๆ ที่ทางวัดได้จัดขึ้น จนกระทั่งเมื่อคุณพ่อมีอายุมากขึ้นก็ได้ลดบทบาทในการทำงานให้กับวัดลงไปบ้าง แต่ในปัจจุบันคุณพ่อก็ยังคงไปช่วยงานที่วัดอยู่ตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม

"พ่อเป็นครูน่ะคนเขาจะให้ความเคารพนับถือ มาปรึกษา... และพ่อเขาเป็นคนธรรมะ ธรรมโม เขาเป็นพิธีกรด้วย พิธีกรตามงานวัดน่ะ นำสวดมนต์อะไรพวกนี้

"เมื่อก่อนก็เป็นไวยาวัจกร แต่เดี๋ยวนี้อายุมากก็ไม่เป็นแล้ว พวกครูเขาให้เป็นทั้งนั้นแหละนะ"

นอกจากการไปช่วยงานที่วัดแล้วคุณพ่อยังเป็นผู้ที่ช่วยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย อย่างเช่น หากมีใครต้องการจะไปติดต่อกับหน่วยงานราชการก็จะมาปรึกษาคุณพ่อว่าต้องไปติดต่อที่ไหน มีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไร หรือหากใครต้องการจะทำเรื่องร้องเรียนคุณพ่อก็ช่วยเขียนหนังสือร้องเรียนให้ตามความต้องการ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะว่าคุณพ่อเคยเป็นครู ซึ่งถือว่าเป็นข้าราชการจึงมีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี

"เวลาเขามีปัญหาอะไรเขาก็จะมาปรึกษา พ่อจะทราบขั้นตอนในเรื่องการติดต่อราชการดี พ่อก็จะเขียนเรื่องร้องเรียนว่าจะเขียนจดหมาย เขียนหนังสืออย่างไร ไปติดต่อที่ไหนอย่างไร พ่อจะบอกได้ เป็นที่ปรึกษาได้ครับ"

อย่างไรก็ตามเมื่ออยู่ในครอบครัวคุณพ่อเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกทุกคน และยังคอยดูแลลูกทุกคนอย่างใกล้ชิด แต่คุณพ่อจะไม่เคยลงโทษลูกคนใด ด้วยการตีเลย โดยจะปล่อยให้คุณแม่เป็นผู้ทำหน้าที่ในการลงโทษลูก

"ดีๆ อันนี้ดี ใกล้ชิดกับลูกๆ คุณพ่อไม่ดุนะ เพราะพ่อไม่เคยตีลูกเลย การลงโทษนี่ท่านปล่อยให้เป็นหน้าที่ของแม่มากกว่า"

นอกจากนี้คุณพ่อยังเป็นผู้ที่ปลูกฝังให้ลูกทุกคนมีระเบียบวินัยในการทำหน้าที่ของตนเองทั้งในเรื่องการเรียนที่คุณพ่อจะกำหนดสถานที่ให้ลูกทุกคนว่าให้ใครอ่านหนังสือและทำการบ้านที่ใด และคุณพ่อจะกำหนดให้ลูกทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานบ้าน โดยคุณพ่อจะทำตารางแสดงหน้าที่ความรับผิดชอบของลูกแต่ละคนเป็นรายสัปดาห์ เพื่อให้ลูกทุกคนได้รับรู้ว่าในหนึ่งสัปดาห์นั้นใครมีหน้าที่ในการทำงานบ้านอะไรบ้าง เช่น ลูกคนใดมีหน้าที่ล้างจาน ลูกคนใดมีหน้าที่กวาดบ้าน ฯลฯ เพื่อให้ลูกทุกคนทำหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย

"มีเลย สมมติว่า 6 โมงเนี่ย ทำการบ้าน คุณพ่อ จะมีเวลาบอกไว้เลย ทุกคนก็จะมีตะเกียงกระป๋องน้ำมันก๊าซ ไปอยู่ตามมุมของตัวเอง เราเลือกเอง พี่ๆ เขาก็มีมุมของตัวเอง เราก็มีมุมของเรา น้องๆ ก็ดีหน่อย ทำไม่ได้เราก็ไปปรึกษาพี่ๆ เขาก็จะสอน"

"เนื่องจากคุณพ่อเป็นครู คุณพ่อจะมีตาราง ว่าเช้าทำอะไร ใครต้องทำอะไรๆ อย่างลูก 5 คนเนี่ยท่านจะจัดเวรให้เลยว่าใครต้องทำอะไรๆ บ้างในแต่ละวัน ของสัปดาห์นั้นๆ ใครล้างจาน ใครกวาดบ้าน ใครทำอะไรๆ มีชื่อลูกคนนั้นๆ อยู่เลย เราก็ต้องทำหน้าที่ตามตาราง พอหมดอาทิตย์หนึ่ง พ่อก็ทำตารางใหม่อีก เปลี่ยนหน้าที่กันไปเรื่อยๆ ในแต่ละสัปดาห์"

2. ลักษณะนิสัยของมารดา

ลักษณะนิสัยของคุณแม่คือเป็นคนใจดี และเป็นผู้ที่คอยให้การอบรมเลี้ยงดูลูกทุกคนอย่างใกล้ชิด ซึ่งรวมถึงการลงโทษลูกเมื่อทำกระทำความผิดด้วย โดยในช่วงวัยเด็กนาย C2 เคยถูกคุณแม่ทำโทษด้วยการตีเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เนื่องจากนาย C2 ไปว่าพูดจาว่าร้ายให้กับพี่น้อง แต่ภายหลังจากที่โดนคุณแม่ตีในครั้งนั้น นาย C2 ก็ไม่เคยพูดจาว่าร้ายให้กับพี่น้องอีกเลย

"คุณแม่ใจดีนะ แม่ใจดีกว่าคุณพ่อ คุณแม่จะเป็นคนที่พูดมากกว่าคุณพ่อ"

"คุณแม่ก็ไม่ค่อยตีนะ ที่จำได้คุณแม่ตีผมซักครั้งสองครั้งได้มั้งก็เมื่อก่อนผมเป็นขี้ด่า ผมด่าเก่งเมื่อก่อน คือ ถ้าเราไม่ชอบใจเราด่าเลย ด่าพี่ น้องนี่แหละ ผมด่าหมดเมื่อก่อน

ด้วยเหตุผลที่คุณแม่เป็นคนใจดีนั้นเองทำให้คุณแม่เป็นที่รักของคนในชุมชน และที่สำคัญคนในชุมชนจะรักคุณแม่มากกว่าคุณพ่อด้วย เพราะว่าคุณพ่อเป็นคนที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องต่างๆ อย่างตรงไปตรงมาเสมอ

"แม่น่ะคนรัก แม่ใจดี คนรักมากกว่าพ่อนะ เพราะว่าพ่อเป็นคนชอบวิพากษ์วิจารณ์"

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณพ่อและคุณแม่ของนาย C2 นั้นถือว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยมีความรักเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคุณพ่อและคุณแม่ ซึ่งตั้งแต่นาย C2 เริ่มจำความได้ก็จะพบว่าคุณพ่อคุณแม่ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งหรือถกเถียงกันเลยแม้แต่ครั้งเดียว ในทางกลับกันเมื่อมีเหตุการณ์ที่ท่านทั้งสองมีความคิดที่ไม่สอดคล้องกัน ท่านจะรับฟังเหตุผลของแต่ละฝ่ายโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ

"ก็ดี รักกันดีมาก"

"(เคยได้ยินเสียงทะเลาะกันของคุณพ่อกับคุณแม่ไหมคะ?)ไม่เลย เขาจะเปลี่ยนกัน ถ้าวันไหนคุณแม่อารมณ์เสีย แม่ก็มีสิทธิ์ว่าคุณพ่อ คุณพ่อก็ไม่พูด แต่ถ้าวันไหนคุณพ่อเอาเรื่องขึ้นมา คุณพ่อก็จะว่าคุณแม่ คุณแม่ก็จะไม่พูด เขาจะสลับกัน ไม่เคยได้ยินเสียงเขาเถียงกัน"

4. ความสัมพันธ์กับบิดา มารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างนาย C2 กับคุณพ่อและคุณแม่ก็ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ดีเช่นกัน ถึงแม้ว่านาย C2 จะไม่ค่อยได้อยู่ใกล้ชิดกับคุณพ่อคุณแม่มากนัก โดยช่วงเวลาที่นาย C2 ได้อยู่ร่วมคุณพ่อคุณแม่นั้นคือ ช่วงแรกเกิดถึงช่วงที่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น เมื่อนาย C2 ต้องเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก็ต้องไปพักอาศัยอยู่กับพี่สาวที่ในช่วงเวลานั้นได้เริ่มรับราชการเป็นครูแล้ว ซึ่งการที่ได้ไปพักอาศัยอยู่กับพี่สาวนั้นทำให้นาย C2 สนิทกับพี่สาวมากกว่าคุณพ่อและคุณแม่ โดยเมื่อมีปัญหาใดๆ มักจะเลือกที่จะปรึกษาพี่สาวก่อนเป็นคนแรก

"ผมเป็นคนที่ไม่ใกล้ชิด เพราะว่าผมไม่ค่อยได้อยู่บ้าน อยู่บ้านน้อย พอ ป.5-7 ผมก็มาอยู่กับพี่สาวคนโต เขาเป็นครูแล้วไง ผมก็ตามพี่สาวไปอยู่ไง ผมเรียนที่โรงเรียนที่พี่สาวสอนอยู่ ผมก็ไปอยู่กับเขา ...ก็ทำให้สนิทกับพี่สาวคนโตมาก เวลามีปัญหาอะไรจะนึกถึงพี่สาวก่อน จะปรึกษาพี่สาว"

5. ความสัมพันธ์กับพี่น้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องทั้ง 6 คนของนาย C2 นั้นถือว่าเป็นพี่น้องที่รักกันมากตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ทำให้พี่น้องทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเต็มไปด้วยความรู้สึกอบอุ่นซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ถือเป็นเกราะป้องกันในการเกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพี่น้องได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พี่น้องทุกคนต่างให้การสนับสนุนและช่วยเหลือนาย C2 ในเรื่องการทำงานการเมืองกันทุกๆ คน

"อบอุ่นดีนะ ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร... รักกันนะ เดี๋ยวนี้ก็ยังรักกันดี ไม่เคยทะเลาะกัน ...มีบ้างที่คิดไม่ตรงกันบ้างนะ แต่พอมานั่งคุยกันแล้วก็โอเค คนที่ไม่เห็นด้วยก็ทำเป็นตลกไป เอออออกันไป

"(แล้วอย่างตอนที่ท่านหาเสียงนี่ทุกคนมากันหรือไม่คะ?) ช่วยๆ ครับ"

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

การสนับสนุนทางด้านการศึกษา

คุณพ่อและคุณแม่ของนาย C2 จัดว่าเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนของลูกเป็นอย่างดีด้วยการสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษากันทั้งหมด ถึงแม้ว่าการส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสือนั้นจะเป็นผลทำให้ครอบครัวต้องเป็นหนี้เป็นสินก็ตามแต่คุณพ่อคุณแม่ก็ยังคงสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

"พ่อเนี่ยมีหนี้เยอะ ในสมัยนั้นพ่อเป็นครูคนเดียวที่ไม่มีโอกาสได้บำนาญ เพราะว่าเขาเป็นหนี้เยอะไง พ่อต้องเสียลูกเรียนทั้งหมด 5 คน ครูรุ่นพ่อผมได้บำนาญทั้งนั้น มีพ่อผมคนเดียวไม่ได้บำนาญ เพราะว่าตอนที่พ่อออกเนี่ย ถ้าไม่เอาบำเหน็จเขาจะยิงทิ้ง เมื่อก่อนเนี้ยนะ พอออกมาก็ต้องเอาบำเหน็จมาใช้หนี้เขา พ่อต้องส่งลูกเรียนทุกคน"

ทั้งนี้คุณพ่อจะเป็นผู้ที่คอยปลูกฝังให้ลูกมีวินัยในเรื่องการเรียนด้วยการจัดทำตารางเพื่อบอกว่าเวลาใดลูกต้องทำการบ้าน ต้องอ่านหนังสือทบทวนบทเรียน พร้อมทั้งมีการกำหนดสถานที่ให้กับลูกทุกคนว่าให้ใครนั่งทำการบ้านและอ่านหนังสือจุดที่ใด ซึ่งผลจากการที่คุณพ่อได้ฝึกฝนให้ลูกมีวินัยในการเรียนนั้นทำให้ลูกทุกคนเรียนหนังสือเก่งกันทั้งหมด

"สมมติว่า 6 โมงเนี่ย ทำการบ้าน อ่านหนังสือ ทบทวน คุณพ่อ จะมีเวลาบอกไว้เลย ทุกคนก็จะมีตะเกียงกระป๋องน้ำมันก๊าซ ไปอยู่ตามมุมของตัวเอง เราเลือกเอง พี่ๆ เราก็มีมุมของตัวเอง เราก็มีมุมของเรา น้องๆ ก็ดีหน่อย ทำไม่ได้เราก็ไปปรึกษาพี่ๆ เขาก็จะสอน แต่ส่วนมากจะทำได้เองมากกว่า

"(พี่น้องทุกคนมีผลการเรียนเก่งเป็นอย่างไรคะ?) ก็เก่งเหมือนกันหมดนะ ได้ที่ต้นๆ ของจังหวัดกันหมด"

การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติศาสนกิจ

ครอบครัวของนาย C2 นับถือศาสนาพุทธและเป็นครอบครัวที่มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือมีการสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และไปทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกวันพระ เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาครอบครัวของนาย C2 ก็จะไปทำบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นประจำ นอกจากนี้ครอบครัวของนาย C2 ยังมีความสัมพันธ์กับวัดอย่างใกล้ชิดด้วยเหตุผลที่บ้านมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัด และคุณพ่อของนาย C2 ก็เป็นผู้หนึ่งที่ไปช่วยงานต่างๆ ของวัดใกล้บ้านอยู่ด้วย เช่น เป็นไวยาวัจกร เป็นพิธีกรในงานต่างๆ ฯลฯ ทำให้นาย C2 มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับวัดอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก กล่าวคือนาย C2 ได้ใช้พื้นที่ของลานวัดเป็นที่วิ่งเล่น รวมถึงไปชมภาพยนตร์ ไปชมโนรา ไปชมหนังตะลุงในวันที่วัดจัดงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้พระที่วัดยังให้ความเอ็นดูแก่นาย C2 มากเป็นพิเศษจึงทำให้นาย C2 มีโอกาสได้ไปกินขนมของพระที่กุฏิอยู่เป็นประจำ

"วันพระนี่ไม่ได้ ต้องสวด คุณพ่อจะนำสวดมนต์ พวกเราสวดมนต์เป็นกันตั้งแต่ยังเล็กๆ เลย สวดบททั่วไป บทพาหุง แผ่เมตตา แล้วก็นั่งสมาธิ และเป็นวันที่ครอบครัวไปทำบุญที่วัดกัน"

"หลังจากที่คุณพ่อลาออกจากราชการแล้ว อายุซัก 50 กว่าๆ ท่านก็ไปช่วยที่วัด เวลาที่เขามีกิจกรรม มีงานต่างๆ ก็ไปเป็นพิธีกรที่วัด ...ไปเป็นไวยาวัจกร"

"คือ พระชอบเรา ให้ขนมเรา พระมีขนมเยอะ เรามีสิทธิพิเศษ กิจกรรมเราก็ชอบไปเวียนเทียนนะ ที่วัด เมื่อก่อนเล่นในวัดหมดแหละ เราก็ชอบที่วัด ชอบไปเล่น คือ เราผูกพัน ชอบมีหนังดู มีหนังตะลุง มีมโนรา"

นอกจากนี้คุณพ่อของนาย C2 ยังเป็นผู้ที่ชอบศึกษาเรื่องธรรมะจึงได้ซื้อหาหนังสือประเภทดังกล่าวมาอ่านเป็นจำนวนมากจนทำให้สามารถจัดหนังสือเหล่านั้นเป็นห้องสมุดขนาดย่อมได้เลยทีเดียว ซึ่งหนังสือธรรมะของคุณพ่อมีอยู่หลากหลายประเภทด้วยกัน เช่น หนังสือของธรรมจักร หนังสือของท่านพุทธทาสภิกขุ หนังสือนิทานชาดก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้นาย C2 และพี่น้องทุกคนมีโอกาสได้อ่านหนังสือธรรมะเหล่านั้นอยู่เป็นประจำและรู้สึกชอบอ่านการหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องธรรมะโดยเฉพาะหนังสือประเภทนิทานชาดก เพราะมีเนื้อหาที่น่าสนใจและที่สำคัญในตอนจบมักจะจบลงด้วยดีเสมอ เช่น ในตอนจบตัวละครจะได้ขึ้นสวรรค์ ฯลฯ

"ผมก็อ่านหนังสือของพ่อที่บ้าน ที่บ้านพ่อมีหนังสือเยอะ เป็นห้องสมุดเลย อ่านหนังสือของท่านอาจารย์พุทธทาส หนังสือเกี่ยวกับศาสนาของธรรมจักร หนังสืออะไรพวกเนี้ยแหละ ที่เราชอบอ่านเพราะว่าหนังสือธรรมะที่พ่อรับตัวมันจะใหญ่ แล้วจะมีชาดก เป็นนิทานเกี่ยวกับศาสนา เป็นเรื่องลิง เรื่องช้างอะไรพวกนี้ ผมว่ามันอ่านสนุก พอหนังสือมาเราก็แย่งกันอ่าน แล้วก็อ่านหนังสือของท่านพุทธทาส อ่านยาก อ่านชาดกดีที่สุด"

"ผมว่ามันอ่านสนุกนะ มันมีชีวิตชีวา เขาก็จะสอนว่าถ้าเราไปแกล้งคนอื่นๆ แล้วผลมันจะเป็นอย่างไร แล้วสุดท้ายมันก็จะจบดี เกิดชาติใหม่มันก็ดีไง เออมันมีความสุข มันจะมีการจบแบบ happy ending ตายไปแล้วเกิดใหม่ สุดท้ายได้ขึ้นสวรรค์"

การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้าน

นาย C2 ได้รับมอบหมายจากคุณพ่อและคุณแม่ให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก โดยที่นาย C2 และพี่น้องทุกคน ต้องทำงานบ้านตามตารางที่คุณพ่อได้กำหนดไว้เป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งแต่ละสัปดาห์ลูกแต่ละคนจะมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งการซักผ้า รีดผ้า ถูบ้าน ล้างจาน นาย C2 ก็มีความรู้สึกชอบการทำตารางกำหนดหน้าที่ที่คุณพ่อได้ทำไว้ เพราะการมีตารางนั้นจะทำให้ทราบว่าในแต่ละวันตนเองมีหน้าที่ต้องทำงานอะไรบ้าง ก็ทำหน้าที่ไปตามที่ได้กำหนดไว้ และเมื่อทำหน้าที่ของตนเองเสร็จเรียบร้อยแล้วก็สามารถไปทำกิจกรรมอื่นๆ ของตนเองได้ตามสบาย

ทั้งนี้นอกจากคุณพ่อจะทำตารางกำหนดหน้าที่ให้กับลูกแต่ละคนแล้ว คุณพ่อยังทำการประเมินผลการทำงานของลูกแต่ละคนภายหลังจากที่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จแล้วด้วย ว่าใครทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร หากลูกคนใดทำงานไม่ดีก็ต้องทำงานนั้นใหม่อีกครั้งจนกว่าผลงานที่ทำจะออกมาดีจนเป็นที่พอใจของคุณพ่อ อย่างไรก็

ตามนาย C2 เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงครั้งเดียวก็สามารถที่จะผ่านการประเมินผลการทำงานของคุณพ่อ

"ใช่ๆ ต้องทำทั้งหมด ซักผ้า ถูบ้าน ล้างจาน แต่ผมถูบ้านซะมากกว่า ล้างจานเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเขา หน้าที่จะผลัดเปลี่ยนกันไป แล้วแต่ว่าสัปดาห์ไหนรับผิดชอบเรื่องอะไรก็ทำตามที่ได้รับมอบหมายนั้น ...ทำงานบ้านตั้งแต่ก่อนที่จะไปอยู่กับพี่สาว ตอนที่ไปอยู่บ้านพี่สาวแล้วก็ยังช่วยทำ ด้วยความเต็มใจ เป็นหน้าที่เลย ก็รับผิดชอบงานในส่วนของตัวเอง อย่างซักผ้า รีดผ้าเอง ผมรีดผ้าเองตั้งแต่เล็กๆ แล้ว แล้วก็ล้างจาน ถูบ้านนี่ก็ต้องทำด้วย"

"(ตอนเด็กๆ ที่คุณพ่อ มอบหมายหน้าที่ให้ โดยทำเป็นตารางนั้นท่านรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรคะ?) ผมว่าดีนะ เราจะได้รู้ว่าเรามีหน้าที่รับผิดชอบอะไร และได้รู้ว่าเราทำหน้าที่ของเราเสร็จแล้ว แล้วต่อไปเราจะทำไปอะไรก็ได้ ไปเล่นก็ได้ ดีผมว่าดีจะได้แบ่งว่าของคุณไม่ทำนะ ของคุณไม่ทำนะ แต่ของผมเสร็จแล้ว เขาจะได้ประเมินได้ไงว่าใครทำเป็นอย่างไร (ทำเสร็จแล้วคุณพ่อตรวจงานด้วยใช่ไหมคะ?)แน่นอนๆ ทำไม่ดี ก็ต้องทำเป็นรอบที่สอง (ส่วนใหญ่ท่านทำกี่รอบคะ?) ผมรอบเดียวนะ แต่บางคนก็ทำหลายรอบหน่อย"

วิธีการลงโทษของบิดา มารดา

ในช่วงวัยเด็กนาย C2 ไม่ค่อยถูกลงโทษจากคุณพ่อคุณแม่ ทั้งนี้เพราะเหตุผลประการหนึ่ง คือคุณพ่อไม่เคยลงโทษหรือตีลูกเลยแม้เพียงครั้งเดียว แต่จะปล่อยให้การลงโทษลูกเป็นหน้าที่ของคุณแม่แทน ประกอบกับนาย C2 ไม่ได้มีการกระทำผิดร้ายแรงจนต้องโดนลงโทษเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่นาย C2 ถูกคุณแม่ตีเพราะไปพูดจาว่าร้ายให้กับพี่น้อง แต่หลังจากถูกคุณแม่ตีในครั้งนั้นแล้วนาย C2 ก็ไม่ได้พูดจาว่าร้ายให้กับพี่น้องอีกเลย จึงไม่ได้ถูกคุณแม่ตีอีกเป็นครั้งที่ 2

"ก็เมื่อก่อนผมเป็นขี้ด่า ผมด่าเก่งเมื่อก่อน คือ ถ้าเราไม่ชอบใจเราด่าเลย ด่าพี่น้องนี่แหละ ผมด่าหมดเมื่อก่อน แต่หลังจากโดนแม่ตี ผมก็ไม่เคยด่าอีกเลย คุณแม่ก็ไม่เคยตีอีกเลย"

1.2 เริ่มต้นเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น

นาย C2 เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่โรงเรียน... ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ... จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)

พฤติกรรมการเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้น

ในช่วงวัยเด็กนาย C2 จัดว่าเป็นเด็กที่ขยันศึกษาเล่าเรียนจนทำให้มีผลการเรียนดีและสอบได้ที่ 1 ตั้งแต่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 นอกจากนี้นาย C2 ยังเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดี คือในวันที่มีการบ้านก็จะทำการบ้านเองโดยไม่ต้องให้คุณพ่อคุณแม่หรือพี่มาคอยบอกว่าถึงเวลาต้องทำการบ้านแล้ว

"ดีนะ เรียนเก่ง เมื่อก่อนผมเรียนได้ที่ 1 ตลอดนะ ผมเรียนได้ที่ 1 ตั้งแต่ ป. 1-4"

"(แล้วพวกการทำการบ้านนี่ทำเอง หรือว่าต้องมีใครบอกให้ทำคะ?)ก็ทำเองถึงเวลาก็ทำ ไม่ต้องให้ใครมาบอก"

นาย C2 จัดว่าเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก็บตัว โดยมักจะชอบที่จะอยู่เงียบๆ เฉยๆ เป็นคนพูดน้อย จึงทำให้นาย C2 ไม่มีความโดดเด่นในหมู่เพื่อนๆ เท่าใดนัก นอกจากนี้นาย C2 มักจะไม่ค่อยกล้าตอบคำถามของครู เพราะเกรงว่าจะตอบไม่ถูกต้องแล้วจะทำให้ตนเองมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาของครูและเพื่อนๆ ทำให้นาย C2 เลือกที่จะนั่งเรียนในแถวกลางมากกว่าที่จะเลือกนั่งเรียนในแถวหน้าเพราะกลัวถูกครูถามระหว่างเรียน

"ไม่ค่อยกล้าตอบคะถาม ผมเป็นคนพูดน้อยมากนะ ผมมาพูดตอนที่ผมเป็นผู้แทนเนี่ยแหละ ผมไม่เคยเป็นหัวหน้าชั้นเลยนะตอนเด็กๆ น่ะ เพื่อนๆ ก็ไม่ค่อยรู้จักผมนะ จำไม่ค่อยได้ เพิ่งมารู้จักตอนที่เป็นผู้แทนแล้ว"

"นั่งกลางๆ นะ ผมไม่กล้านั่งหน้า (ทำไมคะ กลัวคุณครูถามหรือเปล่า?) ใช่กลัวมาก ผมกลัวตอบผิด กลัวผิดพลาด พอผิดพลาดแล้วเราเสียฟอร์มเลย"

นาย C2 เป็นเด็กที่มีความเกรงกลัวความผิดพลาดในเรื่องการเรียนเป็นอย่างมากและถ้าหากทำอะไรผิดพลาดจะนำความผิดพลาดนั้นกลับไปครุ่นคิดอยู่เป็นเวลานานและมีบางเรื่องที่เคยโดนครูลงโทษก็ยังนำมาคิดอยู่จนถึงปัจจุบัน และด้วยเหตุผลที่เกรงกลัวความผิดพลาดนี้ ทำให้นาย C2 ไม่ค่อยมั่นใจในตนเองทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องอื่นๆ รวมถึงเรื่องการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันด้วย โดยก่อนที่นาย C2 จะทำหน้าที่อะไรก็ตามนาย C2 จะต้องมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดีก่อนทำทุกครั้งและจะไม่ทำอะไรโดยที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวมาก่อนอย่างแน่นอน ซึ่งการทำงานในปัจจุบันที่นาย C2 จะต้องมีการเตรียมตัวหรือเตรียมข้อมูลก่อนทำหน้าที่ใดๆ ก็ตามทุกครั้ง รวมถึงการทำหน้าที่ในการพูดอภิปรายประเด็นต่างๆ ด้วย

"(ถ้าทำอะไรผิดเนี่ย จะรู้สึกเสียใจ เสียหน้ามากไหมคะ?)ใช่ๆ มาก มันไม่มีใครอยากผิดพลาดหรอกนะ"

"(แล้วสมัยก่อน ถ้าท่านตอบผิดอะไรไปซักข้อ 2 ข้อ เนี่ย ท่านจะกลับไปคิดนานไหมคะ?)นานนะ เดี๋ยวนี้ผมยังคิดอยู่เลยนะ ผมเคยโดนครูตีมือ จะตอบผิดหรืออะไร ทำนองเนี้ย ผมโดนตีครั้งเดียว ครั้งนั้นแหละ ประมาณ ป.2"

"ผมไม่ค่อยมั่นใจนะ (มีอะไรคะ ที่ไม่มั่นใจในตัวเอง?)ผมเป็นคนไม่ค่อยมั่นใจในตัวเองนะ จนเดี๋ยวนี้ก็ยัง นี่คือความไม่มั่นใจ สมมุติผมจะพูดอะไรผมต้องเตรียมตัวก่อน อย่างดีทุกครั้ง ผมไม่เคยยืนขึ้นแล้วพูดเลย ต้องเตรียมตัวก่อน ...ไม่เคยยืนขึ้นโดยไม่เตรียมตัวเลย"

ความสัมพันธ์กับครู

การเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 นั้น ถือว่าเป็นช่วงที่นาย C2 มีความสัมพันธ์กับครูอย่างใกล้ชิด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมีไม่มากนักทำให้ครูสามารถดูแลนักเรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึง แต่อย่างไรก็ตามนาย C2 เป็นนักเรียนที่มีความมุ่งมั่นในการเรียนเป็นหลักและไม่ค่อยชอบทำกิจกรรมต่างๆ ของชั้นเรียนหรือของโรงเรียน

"ผมว่าดีครับ ก็อบอุ่นดี แต่ผมไม่ค่อยยุ่งกะครูเขานะ ผมจะเงียบๆ เรียนหนังสือ ...แต่คุณครูเขาก็รักนะ แต่กิจกรรมผมไม่ทำ"

ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ด้วยเหตุผลที่นาย C2 เป็นนักเรียนที่มีความตั้งใจและขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเรียน จนทำให้มีผลการเรียนดีและสอบได้ที่ 1 ทุกครั้งที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 ทำให้นาย C2 มีเพื่อนสนิทที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันเป็นกลุ่มนักเรียนที่ขยันเรียนเหมือนกันทั้งหมด โดยนาย C2 จะไม่ค่อยได้สนิทสนมกับนักเรียนกลุ่มที่ชอบทำกิจกรรมมากเท่าใดนัก เพราะนาย C2 ไม่ชอบการทำกิจกรรมใดๆ แต่จะมุ่งมั่นในการเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียวมากกว่า ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ นาย C2 ไม่โดดเด่นในหมู่เพื่อนนักเรียนในระหว่างที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา

"ผมอยู่ของผมเฉยๆ เรียนอย่างเดียว ไม่ค่อยสนใจอะไร ไม่ค่อยโดดเด่นในกลุ่มเพื่อนๆ พวกโดดเด่น พวกนั้น พวกกิจกรรมไม่ใช่แน่ๆ แต่ว่ากลุ่มผู้ที่เรียนเนี่ย ผมจะอยู่ในกลุ่มนั้น"

บรรยากาศในชั้นเรียน และบทบาทในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนของนาย C2 ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษานั้นจัดว่าเป็นห้องเรียนที่มีการเรียนการสอนตามแบบปกติเป็นหลัก อย่างไรก็ตามห้องเรียนดังกล่าวก็จัดว่าเป็นห้องเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับหนึ่งที่แสดงให้เห็น

ได้จากที่ภายในชั้นเรียนมีการเลือกหัวหน้าชั้นที่กระทำโดยให้นักเรียนในห้องเรียนเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมจะที่จะเป็นหัวหน้าห้องต่อจากนั้นใช้วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และผู้ใดที่ได้คะแนนมากที่สุดก็จะได้เป็นหัวหน้าห้อง อย่างไรก็ตามนาย C2 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้นเลย เพราะนาย C2 เป็นนักเรียนที่มีความมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนเป็นหลัก โดยจะไม่ข้องเกี่ยวกับเพื่อนๆ มากนัก ประกอบกับนาย C2 ไม่ชอบการทำกิจกรรมใดๆ เลย ทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่ไม่มีความโดดเด่นในหมู่เพื่อนๆ นักเรียนด้วยกัน

"ผมไม่ได้เป็นหัวหน้าห้องเลย จนกระทั่ง มศ.3 เลย ผมไม่ทำกิจกรรมอะไรเลย ผมอยู่ของผมเฉยๆ เรียนอย่างเดียว ไม่ค่อยสนจะอะไร ไม่ค่อยโดดเด่นในกลุ่มเพื่อนๆ"

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียน...นั้นไม่ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากเท่าใดนัก และถึงแม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนอยู่บ้าง เช่น กิจกรรมร้องรำทำเพลง กิจกรรมกีฬาสี ฯลฯ แต่นาย C2 ก็ไม่ชอบ และไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ

"แต่กิจกรรมผมไม่ทำ ครูเขาก็เลือกนะ แต่ผมไม่เอา ไม่ชอบเลย"

1.3 ความฝันเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต

ในช่วงวัยเด็กนาย C2 ถือเป็นเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่มีความฝันถึงอาชีพที่ตนเองอยากจะเป็นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งนาย C2 มีความฝันถึงอาชีพที่อยากจะเป็น 2 อาชีพด้วยกัน คือ อยากเป็นคุณหมอและอยากเป็นนายอำเภอ เพราะนาย C2 มีความเห็นว่าตนเองถือเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากมาตลอดจึงมีความต้องการที่จะประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งการเรียนในสาขาวิชาชีพนั้น ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีจึงจะสามารถสอบผ่านและมีโอกาสได้เข้าไปเรียนในสาขาวิชาดังกล่าวได้

อย่างก็ตามเมื่อเจริญวัยขึ้นความฝันเกี่ยวกับอาชีพของนาย C2 ก็เริ่มมีการเปลี่ยนทิศทางไปด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการด้วยกัน

"สมัยก่อน ตอน ป. 6 ผมก็เขียนว่าอยากจะเป็นสองอย่างนะ เป็นหมอบ้าง เป็นนายอำเภอบ้างแค่นั้นแหละ"

ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9 - 13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย(ป.5-7) ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(มศ.1-3)

ภายหลังจากที่นาย C2 เรียนจบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ได้ย้ายโรงเรียนจากโรงเรียน...(โรงเรียนใกล้บ้าน ในอำเภอที่เป็นบ้านเกิด) มาเรียนที่โรงเรียน...(โรงเรียนในอำเภอเมืองของจังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เนื่องจากทางครอบครัวต้องการให้นาย C2 มีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนที่ดีขึ้น อีกทั้งในขณะนั้นพี่สาวของนาย C2 ได้บรรจุเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนดังกล่าวแล้ว ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นนาย C2 ได้เข้าเรียนที่โรงเรียน... (โรงเรียนประจำจังหวัดของจังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)

พฤติกรรมการเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย(ป.5-7) ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(มศ.1-3)

หลังจากย้ายที่เรียนจากโรงเรียนเดิมมาเรียนที่โรงเรียนแห่งใหม่นี้ นาย C2 ก็ยังคงเป็นนักเรียนที่มีความขยันหมั่นเพียรในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนเช่นเดิม ทำให้มีผลการเรียนดีและสอบได้เป็นที่ 1 ของชั้นเรียนทุกครั้งที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7

“ผมย้ายมาเรียนที่โรงเรียน...เป็นโรงเรียนที่พี่สาวสอนอยู่ อยู่ในอำเภอเมืองจังหวัด...เขาเป็นครูแล้วตอนนั้น และแต่ ป.5-7 ผมได้ที่ 1 ตลอด”

เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 นาย C2 ได้เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียน... (โรงเรียนประจำจังหวัดในจังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ซึ่งการเรียนในระดับดังกล่าว นาย C2 ก็ยังคงมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่องทำให้สอบได้เป็นลำดับต้นๆ ของชั้นเรียนและของโรงเรียนโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นาย C2 ก็สามารถสอบไล่ได้และมีคะแนนเป็นลำดับต้นๆ ของจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)

“ตอนนั้นผมได้ที่ 3 หรือที่ 5 ของโรงเรียนไม่รู้ แต่โรงเรียนประจำจังหวัดเนี่ยผมได้ที่ 3 หรือที่ 5 นี่แหละ คือว่าเราเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด แล้วมีโรงเรียนประจำจังหวัดอีกโรงเรียนหนึ่งเป็นโรงเรียนสตรี ที่หนึ่งของโรงเรียนสตรีคะแนนเขาน้อยกว่าเราที่เป็นที่ 3 ซะอีก นั่นแสดงว่าถ้าได้ที่ 3 หรือที่ 5 ของเราก็เป็นลำดับ 3 หรือ 5 ของจังหวัด”

บรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นาย C2 ก็ยังคงมีความมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนเป็นหลัก และไม่ชอบการเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ เช่นเดียวกับในขณะที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ทำให้นาย C2 ยังคงไม่มีความโดดเด่นในหมู่เพื่อนๆ และไม่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าชั้นเช่นเดิม

"ผมไม่ได้เป็นหัวหน้าห้องเลย จนกระทั่ง มศ.3 เลย ผมไม่ทำกิจกรรมอะไรเลย ผมอยู่ของผมเฉยๆ เรียนอย่างเดียว ไม่ค่อยสนจะอะไร ไม่ค่อยโดดเด่นในกลุ่มเพื่อนๆ"

2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในช่วงวัยเด็กตอนปลายนาย C2 ได้เริ่มต้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความรู้สึกและพฤติกรรมที่ได้แสดงออกมานั้นมี 3 ประเด็นหลัก คือ การสนับสนุนพรรคการเมือง การชื่นชอบนักการเมือง และการติดตามข่าวสารการเมือง ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดของประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

การสนับสนุนพรรคการเมือง

ครอบครัวของนาย C2 มีความชื่นชอบและให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอด โดยเฉพาะคุณพ่อที่มีการติดตามข่าวสารการเมืองของพรรค A ผ่านสื่อต่างๆ อยู่เป็นประจำ และเมื่อใดที่มีถ่ายทอดสดการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรคุณพ่อก็จะคอยติดตามรับฟังผ่านสื่อวิทยุอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลทำให้นาย C2 มีความชื่นชอบและให้การสนับสนุนพรรค A เช่นเดียวกับคุณพ่อและครอบครัวด้วย

"พรรคที่ชอบก็พรรค A พรรคเดียวเลย"

"คุณพ่อ ฟังข่าว ตามข่าวตลอด จนผมจำเสียงนาย...และนาย..(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1 และมีชื่อเสียงคนหนึ่งของพรรค A) ได้ตอนสมัยผมเด็กๆ ก็ได้ฟังเสียงท่านแล้ว ก็ตั้งแต่จำความได้นั่นแหละก็เริ่มฟังเลย พอเริ่มรู้ว่าที่บ้านมีวิทยุ ผมก็เริ่มได้ยินเลย มีมวยราชดำเนิน เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว มวยเมื่อก่อนเขาพากษ์น่ะเราฟังเสียงของฝ่ายแดง ฝ่ายน้ำเงิน แล้วก็ที่เขาอภิปรายกันในสภา"

การชื่นชอบนักการเมือง

นอกจากนาย C2 จะมีความชื่นชอบและให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอดแล้ว นาย C2 ยังมีนักการเมืองในดวงใจที่มีความชื่นชอบมาตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา

ตอนปลาย 2 ท่านด้วยกัน คือ นาย... และนาย... (นักการเมืองอาวุโสและมีชื่อเสียงของพรรค A) โดยนาย C2 ชื่นชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ในเรื่องวิธีการพูด บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยส่วนตัว ส่วนนาย... (นักการเมืองที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของพรรค A) นั้นนาย C2 ชื่นชอบในเรื่องการพูดเช่นเดียวกันกัน โดยเฉพาะน้ำเสียงและจังหวะการพูดที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

"ใช่ๆ ฟังแล้วก็ชอบมาตั้งแต่เด็กๆ เลย (อย่าง...นี่ท่านชอบอะไรของท่าน...คะ?) ท่านชวนเราชอบการพูด ชอบบุคลิกภาพ ชอบการพูด ชอบลักษณะนิสัยของท่าน (ชอบบุคลิกภาพในการพูด ในการอภิปรายเป็นส่วนใหญ่?) ใช่ๆ เพราะตอนนั้นเราไม่เห็นรูป ได้ฟังแต่เสียงของท่านทางวิทยุ (แล้วคนที่ 2 ที่ท่านชอบนี่เป็นใครนะคะ?) ท่านชำนิ ผมไม่เคยบอกท่านเลยนะว่าผมชอบท่าน (ท่าน... นี่ท่านชอบอะไรคะ?) ชอบฟังเสียง ชอบเสียง ชอบการพูด ชอบจังหวะการพูดของท่าน เขานิยมสมัยนั้น เด็กๆ เราอยู่ในพื้นที่สีแดง เราก็ชอบ (แล้วมีใครอีกที่ท่านชอบในตอนเด็กๆ?) ผมไม่ค่อยชอบใครนะมี 2 ท่าน นี่แหละที่ชอบ ก็มีท่าน… ท่าน…นี่แหละยังไม่ได้บอกท่านเดี๋ยวต้องขึ้นไปบอกท่าน"

การติดตามข่าวสารการเมือง

นาย C2 เริ่มติดข่าวสารการเมืองตั้งแต่เริ่มอ่านหนังสือเป็น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่คุณพ่อของนาย C2 ได้ซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่านเป็นประจำและจะให้ลูกๆ ฝึกอ่านหนังสือพิมพ์ด้วยการอ่านออกเสียงให้คุณพ่อฟังเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าลูกอ่านหนังสือได้ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งการฝึกหัดดังกล่าวถือเป็นการสร้างและส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านได้อีกทางหนึ่งด้วย และเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้นาย C2 ชอบการอ่านหนังสือ โดยเฉพาะชอบการอ่านข่าวการเมืองมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

"(สมัยนั้นหนังสือที่ท่านอ่านเป็นหนังสือประเภทไหนคะ?) ผมอ่านเป็นข่าวการเมืองนะที่ชอบน่ะ แล้วคุณพ่อเขาจะชอบให้เราอ่านออกเสียงอ่านเสียงดัง คือเขาต้องการจะรู้ว่าเราอ่านถูกหรือเปล่าด้วย นั่งอยู่ใกล้ๆ เขาก็ให้อ่าน เริ่มตั้งแต่อ่านหนังสือเป็นเลย เพราะพ่อเขาเป็นครู เขาไปตลาดเขาก็จะชอบซื้อหนังสือพิมพ์ติดมาด้วย ฉบับหนึ่งเราก็อ่านได้เป็นอาทิตย์ (ตอนเด็กๆ ที่คุณพ่อให้อ่านออกเสียงดังนั่น ท่านรู้สึกอย่างไรคะ?) ชอบนะ ผมชอบอ่าน ลูกๆ ก็ชอบอ่านกันหมดเลย ชอบอ่านหนังสือ"

ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14 - 17 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 การศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นาย C2 ได้ปรึกษากับทางครอบครัวว่าต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร เพราะจะทำให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาดีกว่าการเรียนในโรงเรียนที่ต่างจังหวัด ซึ่งทางครอบครัวก็เห็นชอบด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากมีความเห็นว่านาย C2 เป็นคนที่มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนและมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีโดยมาตลอด และหากมีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานครก็น่าจะทำให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีขึ้น

เมื่อได้รับความเห็นชอบจากครอบครัวแล้วนาย C2 ก็ได้เดินทางมากรุงเทพมหานครเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แต่ผลปรากฏว่าสอบไม่ผ่าน นาย C2 จึงตัดสินใจเรียนต่อที่โรงเรียน... ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนดังกล่าวนั้นนาย C2 ได้พักอาศัยอยู่กับพี่เขย ซึ่งเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง

"ผมว่านะที่มีส่วนในการตัดสินใจ คิดเองแล้วก็ ไปปรึกษาครอบครัว เพราะการมาอยู่กรุงเทพฯ มันเป็นเรื่องใหญ่ เราก็คิดสั้นๆ ตอนนั้นว่าเราเรียนระดับ top 10 ของจังหวัด top 5 ก็ว่าได้ เราก็น่าจะไปเรียนที่กรุงทพฯ มันน่าจะดีกว่า ...แล้วตอนนั้นพ่อแม่เขาก็เห็นด้วย ว่าน่าจะดีกว่าเรียนที่...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ตอนมาสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแต่ว่าไม่ได้ ไปได้ที่โรงเรียน...โรงเรียนก็ไม่ดังนะ พอใช้ได้"

"ผมมาอยู่กับพี่เขย...ตอนนั้นพี่สาวยังไม่มาตอนนั้น เพราะเขาเพิ่งแต่งงาน เขายังไม่มา เขาเป็นอาจารย์อยู่ที่..."

พฤติกรรมการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นนาย C2 เลือกเรียนในสายวิทย์-คณิต เพราะมีความตั้งใจที่จะเป็นคุณหมอมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก แต่เนื่องจากเมื่อย้ายมาเรียนในโรงเรียนที่กรุงเทพมหานครแล้วนาย C2 มีผลการเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจนัก เพราะนาย C2 มีปัญหาในเรื่องการปรับตัวที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้นาย C2 มีอาการคิดถึงบ้านเป็นอย่างมากจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนส่งผลให้ผลการเรียนไม่ดีตามที่ได้คาดหวังไว้ เมื่อเป็นดังนั้นทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าไม่ชอบการเรียนในสายนี้ และทำให้ความมั่นใจในเรื่องการเรียนลดลงไปจากเดิมมาก เพราะในช่วงที่เรียนในระดับชั้น

ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นนาย C2 มีผลการเรียนดีมาโดยตลอด แต่พอมาเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกลับมีผลการเรียนลดลงไปมาก

"การเรียนก็แตกต่างมาก ผมมาเรียนกรุงเทพฯ ผมเรียนไม่รู้เรื่องเลย เรียนไม่มีสมาธิด้วย ตามเขาไม่ทัน ตามเด็กกรุงเทพฯ ไม่ทัน ผมคิดถึงบ้านมากๆ ตอน มศ. 4 - 5 ผมคิดถึงบ้าน คิดถึงหมด คิดถึงบ้าน คิดถึงแม่ คิดถึงกับข้าว ตอนเย็นๆ น่ะจะคิดถึงมาก"

"ผมเลือกเรียนวิทย์-คณิต แต่พอเรียน เรียนไม่รู้เรื่องเลย ผมไม่ชอบเรียนแล้ว เรียนไม่รู้เรื่อง ตามไม่ทัน...ความมั่นใจในเรื่องการเรียนก็ลดลงแล้ว ไม่เหลือความมั่นใจแล้ว"

เมื่อมีผลการเรียนลดลงไปจากเดิมมากทำให้นาย C2 ตัดสินใจไปสอบเทียบที่ในสมัยนั้นเรียกว่า "การสอบตุลา" เพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.ปลาย) โดยไม่ต้องเรียนในชั้นเรียน ซึ่งนาย C2 ก็สามารถสอบเทียบได้ตอนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และภายหลังจากที่สอบเทียบได้แล้วนาย C2 ก็ไม่ได้สนใจการเรียนในชั้นเรียนมากนัก เพราะมีความคิดว่าตนเองเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเรียบร้อยแล้ว

"ทีนี้ตอนนั้นผมคิดว่ามีทางเดียวก็คือการสอบเทียบเขาเรียกว่าการสอบ ตุลาเด็ก ม.ปลายนี่เขาให้สอบเทียบได้ ...พอผมจบ มศ. 4 ขึ้น มศ.5 ต้องเรียน 2 ปี ใช่ไหมฮะ ...พอเรียน มศ.4 ผมก็สอบเทียบได้ ผมก็ถือว่าจบแล้ว ผมไม่ต้องเรียนแล้ว พอขึ้น มศ.5 นี่ผมเกือบไม่ได้เรียนแล้ว เพราะถึงอย่างไรผมก็ไม่ต้องเรียนแล้ว ผมคิดว่า มศ.5 ผมเรียนไปได้ 60% ได้มั้ง"

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร (กิจกรรมโต้วาที)

ภายหลังจากที่นาย C2 สอบเทียบได้ ซึ่งเท่ากับว่านาย C2 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ทำให้นาย C2 ให้ความสนใจในเรื่องการเรียนในชั้นเรียนลดลง และในช่วงนั้นนาย C2 ก็หันไปให้ความสนใจกับการทำกิจกรรมการโต้วาที เพราะคิดว่าการมีความสามารถในเรื่องการโต้วาทีจะช่วยทำให้ตนเองมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น หลังจากที่มีผลการเรียนไม่ดีในช่วงที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งนาย C2 ก็สามารถแสดงความสามารถในด้านการโต้วาทีได้เป็นอย่างดีจนได้รับตำแหน่งเป็นประธานชมรมโต้วาทีของโรงเรียน และเมื่อไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่นๆ นาย C2 และเพื่อนร่วมทีมก็สามารถชนะการประกวดจนได้รางวัลชนะเลิศ ทำให้นาย C2 ได้รับการชื่นชมจากครูอาจารย์และเพื่อนๆ นักเรียนในโรงเรียนว่าเป็นผู้มีความสามารถในเรื่องการโต้วาทีด้วยการชื่นชมและมอบช่อดอกไม้ที่หน้าเสาธงภายหลังจากที่นักเรียนได้เคารพธงชาติเรียบร้อยแล้ว ซึ่งสิ่งที่ได้รับเหล่านั้นทำให้นาย C2 มีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

"แล้วผมก็ไปเรียกเป็นอะไรนะ เขาเรียกว่าโต้วาที เมื่อก่อนแถวฝั่งธนฯ เนี่ยเขาจะมีไปโต้วาทีแข่งกัน มีจากโรงเรียนศึกษานารี สตรีวิทยา เขาจะยกขบวนไปโต้วาทีแข่งกัน โรงเรียนส่งผมไป ตอนนั้นผมอาจจะเริ่มพูดได้แล้วช่วงนั้น ผมไม่ค่อยสนใจเรื่องเรียนแล้ว คือคิดว่าทำอย่างไรให้เรามันมีดีบ้าง มันไม่ถึงกับอยากโดดเด่น แต่ว่าคิดว่าทำไมเราถึงเรียนไม่รู้เรื่อง แล้วทำอย่างไรให้เรามีเรื่องที่ดี ๆ บ้างน่ะ ก็ไปอยู่ชมรมโต้วาที ผมเป็นประธานเลย ผมเป็นประธานชมรม ก็ไปเอาดีทางโต้วาทีเลย แล้วพอไปแข่งผมก็ชนะ ผมมาโต้ที่โรงเรียนสตรีวิทยา ผมชนะเลย ตอนนั้นก็เริ่มแล้ว คือเห็นว่าตัวเองมีคุณค่า ความมั่นใจก็เริ่มแล้ว ๆ เริ่มดีขึ้น เวลาชนะมาเขาก็มีให้ช่อดอกไม้หน้าเสาธง เราเริ่มยืดได้แล้ว เราเรียนไม่เก่ง แต่เราก็มีดีทางด้านการโต้วาที จากคนเรียนเก่งเป็นคนไม่มีอะไร ผมก็ต้องเลือกทางใหม่"

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงวัยทำงาน ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.1 การศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัย...

เมื่อสอบเทียบจนได้วุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วนาย C2 ก็ได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่นๆ โดยในขณะนั้นนาย C2 ได้เปลี่ยนเส้นทางของอาชีพในฝันมาจากการเป็นหมอแล้ว และได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยและเลือกสอบในคณะเภสัชศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ แต่ผลปรากฏว่านาย C2 สอบไม่ผ่าน ภายหลังจากที่ได้รับทราบผลการสอบแล้ว นาย C2 จึงได้ปรึกษากับครอบครัวในเรื่องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีเพื่อหาข้อสรุปว่าจะเลือกเรียนในคณะใด และในที่สุดก็ได้ข้อสรุปว่านาย C2 เลือกเรียนในคณะนิติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย... ซึ่งเป็นแนวทางที่คุณพ่อก็เห็นชอบด้วย เพราะเป็นแนวทางที่ท่านชื่นชอบอยู่ด้วย

"คือพอสอบไม่ได้แล้ว ไอ้การที่จะเป็นหมอเป็นอะไรน่ะ มันก็ไม่ได้แล้ว เลิกคิดไปแล้ว ตอน Ent ผมเลือกเภสัชฯ เลือกสถาปัตฯนะ แต่ไม่ได้เลย เลยหันไปทาง นิติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย... ตอนนั้นก็ปรึกษาที่บ้าน ผมก็บอกว่าผมไปทางโน้นไม่ได้แล้ว ผมต้องไปทางนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัย....แล้ว พ่อเขาก็ไม่ว่าอะไร เขาชอบทางนี้อยู่แล้ว เขาชอบทางด้านนิติศาสตร์"

พฤติกรรมการเรียนในระดับปริญญาตรี

เมื่อเริ่มเรียนที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย... นาย C2 ก็รู้สึกว่าตนเองชอบการเรียนทางด้านนี้มาก ทำให้นาย C2 มีความตั้งใจเรียนโดยมีการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ

เป็นผลทำให้มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีและสามารถเรียนจบได้โดยใช้เวลาในการเรียนเพียง 3 ปีเท่านั้น ซึ่งผลการเรียนดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก

"ผมรู้สึกว่าชอบเลยผมเข้าๆ ชั้นเรียน สม่ำเสมอ เหมือนเรียนมหาวิทยาลัยทั่วไป ผมจะนั่งหน้าตลอด จองที่ไว้เลย"

"จริงๆ ผมจบ 2 ปี ครึ่ง แต่บังเอิญ วิชาสุดท้ายที่ผมเรียน ที่เขาสอบสำหรับจบเลย วิชาสัมนาอาญา 2 หน่วยกิจเอง บังเอิญผมสอบวันเนี้ย จบปริญญาแล้ว ผมทำตก ตกเป็นวิชาแรกเลย ไม่งั้นผมเรียนจบ 2 ปีครึ่งแล้ว (ตอนนั้นเป็นอย่างไร ทำไมถึงผิดพลาดไปคะ?) ผมตื่นเต้นว่าผมจะจบ เป็นวิชาเดียวที่ผมตก วิชาอื่นๆ ผมได้ เกรดดีๆเยอะ พลาดเกียรตินิยมอันดับสองไป เกือบได้แล้ว ขาดไปไม่กี่ตัว แต่วิชานี้สัมนาอาญาไม่มีใครตกหรอก สัมมนาอาญามันง่ายจะตายไป แต่ผมตก เพราะตื่นเต้น เป็นวิชาเดียวเอง ไม่เคยตกเลย แล้วผมจบ ปี 22 แต่เป็นปีการศึกษา 21 ตอนนั้นผมภูมิใจนะ ภูมิใจว่าผมทำได้ เรียนได้ เราดีขึ้น และก็มั่นใจมากขึ้นด้วยจากการเรียน"

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในระหว่างที่เรียนในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัย... นั้นนาย C2 ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากขึ้น โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชมรมที่ตนเองสังกัด เช่น มีการเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดกับชมรม มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและเลือกประธานชมรม ฯลฯ อย่างไรก็ตามนาย C2 ไม่ได้รับการเสนอชื่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานชมรม เพราะนาย C2 นั้นถือว่าเป็นสมาชิกที่ได้เข้าร่วมและมีบทบาทในชมรมน้อยกว่าทำให้ไม่มีความโดดเด่นนักเมื่อเทียบกับผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้สมัครเป็นประธานชมรม

"แต่ตอนเรียนที่ มหาวิทยาลัย... ผมทำกิจกรรมแล้วนะ ก็ไปทำกิจกรรม ไปต่างจังหวัดกัน ไม่ถึงกับค่ายอาสาสมัคร หรอกแต่เขาไปเที่ยวกันในชมรมนั้น ชมรมนี้ ผมก็เข้าอยู่ในชมรมด้วย แต่กิจกรรมจริงๆ ผมไม่ค่อยทำหรอก ก็เข้าร่วมกิจกรรม อย่างเขาไปทัศนศึกษาอะไรอย่างเนี้ย ก็ไปกับเขาด้วย แล้วเขาไปเที่ยวเป็นกลุ่ม เมื่อก่อนมหาวิทยาลัย...เขาชอบจัดฉิ่งฉาบทัวร์อะไรพวกนี้ ไปเชียงใหม่ ไปกาญจนบุรี หรืออย่างเขาไปเลือกประธานชมรมอะไรเราก็ไปประชุม ไปเลือกกับเขา แต่ไม่ค่อยมีใครรู้จักเราเท่าไหร่หรอก เป็นผู้มีส่วนร่วมมากกว่า แต่เราไม่เป็นตัวแทน แต่เราก็เลือก เราสนับสนุนใครอะไรอย่างเนี้ยแหละ ในชมรม (แต่ท่านก็ยังไม่ชอบที่จะมีบทบาทโดดเด่นใช่ไหมคะ?) ไม่ชอบ ผมไม่ได้โดดเด่นในกลุ่ม ไม่มีใครเลือกให้เป็น (ตอนนั้นท่านไม่มีความรู้สึกว่าอยากไปเป็นประธานชมรมอะไรบ้างหรอคะ) อะ ไม่ๆ เลย ไม่ชอบเสียเวลาเรียน"

4.2 ความฝันเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต

การจบการศึกษาทางด้านนิติศาสตร์ทำให้นาย C2 มีความฝันเกี่ยวกับอาชีพเปลี่ยนแปลงไปจากความฝันอยากจะเป็นคุณหมอมาเป็นมีความสนใจที่จะเป็นผู้พิพากษาแทน

"ตั้งแต่ผมจบนิติศาสตร์น่ะ ผมอยากจะเป็นผู้พิพากษา..."

4.3 เริ่มต้นการทำงานด้วยการเป็นข้าราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการระดับ 1 ของศาลแห่งหนึ่งในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

ภายหลังจากที่นาย C2 จบการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย... เป็นที่เรียบร้อยแล้วก็สามารถสอบผ่านเป็นข้าราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการระดับ 1 ของศาลแห่งหนึ่งในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งต้องทำงานอยู่ที่ศาล...ในกรุงเทพมหานคร

ในระหว่างที่รับราชการอยู่ที่ศาลแห่งนั้น นาย C2 ก็ได้ใช้ความสามารถพิเศษในด้านการเขียนของตนเองเพื่อหารายได้พิเศษไปพร้อมกันด้วย คือการรับเขียนปกสำนวน เนื่องจากในสมัยนั้นการเขียนปกสำนวนจะใช้วิธีการเขียนด้วยลายมือ แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้คอมพิวเตอร์ในการเขียนแล้ว ซึ่งการเขียนปกสำนวนทำให้นาย C2 มีรายได้ที่มากพอสมควร

"หลังจากนั้นผมก็พอเรียนจบจากมหาวิทยาลัย...ผมก็ไปทำ ที่เราลำบากน่ะอย่างที่บอก ลำบาก เราก็ไปเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ระดับ 1 ของศาล... เมื่อก่อนศาล...อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เงินเดือนก็ไม่มากไม่กี่ร้อย หรือพันต้นๆ อะไรนี่แหละตอนนั้น แต่ว่าเราก็ใช้ความสามารถที่เรามี คือเมื่อก่อนเขาจะมีปกสำนวน ที่เดี๋ยวนี้เขาใช้พิมพ์แต่เมื่อก่อนเขาใช้เขียนเอา ...เราเขียนประกาศนียบัตรได้ เราก็รับจ้างเขียนปกสำนวน รายได้ดีมากเลย เป็นหลัก 10 แต่เมื่อก่อนก็ถือว่าเยอะ ผมว่าได้มากกว่าเงินเดือนอีกนะ เขียนปกสำนวน"

นอกจากนี้ระหว่างที่ทำงานอยู่ที่ศาล...นั้น นาย C2 ได้เรียนเนติบัณฑิตอยู่ที่เนติบัณฑิตยสภาไปพร้อมกันด้วย เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการที่จะสอบเป็นผู้พิพากษาตามความใฝ่ฝันของตนเองในขณะนั้น

"ระหว่างที่เป็นธุรการ 1 ที่ศาล...นั้นผมก็เรียน เนฯอยู่ด้วย เมื่อก่อนศาล... มันอยู่ใกล้กับเนติบัณฑิตไทยน่ะ เราเลิกงาน 16.30 น. เราก็ไปเรียน เย็นๆ ก็ไปเรียน เนฯ"

ทั้งนี้นาย C2 ได้ทำงานอยู่ที่ศาล...เป็นเวลาประมาณ 1 ปี ก็ตัดสินใจลาออกภายหลังจากที่สามารถสอบผ่านได้เป็นนักวิชาการ... ระดับ 3 ของหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงแห่งหนึ่ง จึงเลือกที่จะไปรับราชการเป็นนักวิชาการ... ระดับ 3 เนื่องจากมีความเห็นว่า

การทำงานในตำแหน่งใหม่นั้นมีตำแหน่งที่สูงกว่าและเหมาะสมกับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากกว่าการทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ระดับ 1 ที่ศาล…

"ผมทำงานที่ศาล... ได้ประมาณ 1 ปี ก็ลาออก เพราะไปสอบได้เป็นนักวิชาการ... กรม... กระทรวง...ผมลาออกจากศาล...แล้วก็ไปทำงานที่นั่น เพราะว่านักวิชาการ... เป็นระดับ 3 ซึ่งเหมาะสมกับวุฒิปริญญาตรี"

4.4 สอบได้เนติบัณฑิตไทย(น.บ.ท.)

ในระหว่างที่นาย C2 ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ระดับ 1 ของศาล... นั้น นาย C2 ได้เรียนเนติบัณฑิตอยู่ที่เนติบัณฑิตยสภาไปพร้อมกันด้วย ซึ่งนาย C2 ใช้เวลาเพียง 1 ปี ก็สามารถจบการศึกษาและสอบได้เนติบัณฑิต(น.บ.ท.) สมดังที่ได้ตั้งใจไว้

"เราเลิกงาน 16.30 น. เราก็ไปเรียน เย็นๆ ก็ไปเรียน เนฯ 1 ปี เสร็จแล้วผมก็สอบได้เลย ซึ่งเนฯ เขาไม่บังคับนะ เราจะมาเรียนก็ได้ไม่เรียนก็ได้ เหมือนมหาวิทยาลัย… (มหาวิทยาลัยที่เรียนในระดับปริญญาตรี) เราโชคดีตรงที่ว่าผ่านการเรียนจากมหาวิทยาลัย... (มหาวิทยาลัยที่เรียนในระดับปริญญาตรี)มาแล้ว เราก็ควบคุมตนเองได้ดี เราก็ไปเรียนมั่ง ไม่เรียนมั่ง แต่ส่วนมากผมจะไปเรียนตลอด ถ้าว่างผมไปเรียนตลอด การเรียนก็เป็นคนสอนนะ ไม่ใช่เรียนกับเทป ห้องมันไม่ใหญ่ แล้วก็มีชีท มีคำบรรยาย เหมือนกับการเรียนในมหาวิทยาลัย ...(มหาวิทยาลัยที่เรียนในระดับปริญญาตรี)"

4.5 โอนย้ายไปเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ของศาลจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)

นาย C2 รับราชการเป็นนักวิชาการ ระดับ 3 ของหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง ... อยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง นาย C2 ก็ได้ตัดสินใจที่จะโอนย้ายไปรับราชการเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ของศาลจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เนื่องจากในขณะนั้นนาย C2 มีความตั้งใจที่จะเป็นผู้พิพากษา ซึ่งคุณสมบัติประการหนึ่งของผู้ที่จะสอบเป็นผู้พิพากษาคือต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แต่ในขณะนั้นนาย C2 เป็นนักวิชาการ... ของหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง... ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้มีคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อกำหนด ด้วยเหตุผลนี้นาย C2 จึงตัดสินใจโอนย้ายไปเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของศาลจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เพื่อให้มีคุณสมบัติครบตามข้อกำหนดในการสอบเป็นผู้พิพากษาตามที่ได้ตั้งใจไว้

"หลังจากเป็นนักวิชาการ...อยู่ที่นั่น(กรม... กระทรวง...)แล้วผมก็โอนย้ายไปเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของศาลจังหวัด... กระทรวงยุติธรรม เมื่อก่อนศาลยังอยู่กระทรวงยุติธรรม..."

เมื่อนาย C2 โอนย้ายไปเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของศาลจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ก็ได้พบกับสาเหตุที่ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิต 2 สาเหตุด้วยกัน *สาเหตุแรก*คือ นาย C2 ได้พบว่ารุ่นน้องที่เคยทำงานด้วยกันที่หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงแห่งหนึ่งได้มาเป็นผู้พิพากษาอยู่ที่ศาลจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ซึ่งตามตำแหน่งถือว่ารุ่นน้องคนดังกล่าวเป็นหัวหน้างานของนาย C2 ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป โดยในขณะที่นาย C2 รับราชการเป็นนักวิชาการอยู่ที่หน่วยงานในสังกัดของกระทรวง...รุ่นร้องคนดังกล่าวเคยเป็นลูกศิษย์หรือลูกน้องของนาย C2 มาก่อน *สาเหตุที่สอง*คือ เมื่อนาย C2 เข้าไปทำงานในตำแหน่งดังกล่าวทำให้ได้พบกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบกับกระบวนการยุติธรรมในหลายประเด็นด้วยกัน ด้วยสาเหตุทั้ง 2 ประการ ประกอบกันทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าไม่อยากทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปอีกต่อไป จึงได้ตัดสินใจลาออกแล้วไปทำงานเป็นทนายความเพื่อรอเวลาในการสอบเป็นผู้พิพากษาตามที่ได้ตั้งใจไว้

"ตั้งแต่ผมจบนิติศาสตร์น่ะ ผมอยากจะเป็นผู้พิพากษา ผมก็เลยโอนไปเป็น รองจ่าศาลอยู่พักหนึ่ง แล้วบังเอิญตอนที่ผมไปเป็นจ่าศาลน่ะ เพื่อนผมมันไปเป็นผู้พิพากษา เพื่อนรุ่นเดี่ยวกัน เมื่อก่อนมันเป็นลูกศิษย์ผมนะตอนที่อยู่กระทรวง...น่ะ มันเป็น รุ่นน้อผมที่กระทรวง... แต่ไม่เคยเรียนกับผมนะ ตอนนี้ถ้าพูดชื่อไปก็รู้จักหมดแหละ เขาเป็นอธิบดีแล้วมั้ง มันเป็นรุ่นน้องผม ผมอยู่มาก่อน แล้วบังเอิญตอนนั้น ผมเป็นนักวิชาการ...น่ะ เขาไม่ให้สอบผู้พิพากษาต้องมาเป็นจ่าศาล แต่ตอนมันมาตอนนั้นน่ะ มันเป็นทนายมาก่อนหรืออะไรไม่รู้ มันเลยสอบผู้พิพากษาได้ก่อนผม มันสอบผู้พิพากษาได้ แล้วเนื่องจากเราสนิทกัน มันเสือกตามผมมาอยู่... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) มันเป็นหัวหน้าแล้วเราเป็นลูกน้องมัน มันก็เริ่มรู้สึกไม่ค่อยดีแล้ว แล้วตอนหลังผมเริ่มรู้สึก Bias กับกระบวนการยุติธรรมเยอะมาก แล้วก็ ผมก็เลยตัดสินใจลาออก ลาออกไปเป็นทนายความ ไม่ได้คิดอยากจะเป็นรองจ่าศาลแล้ว เลยลาออก คือ มันหลายปัจจัยไปอยู่ในศาลน่ะ สู้เราไปเป็นผู้พิพากษาดีกว่า เราก็เลยลาออกไปสอบผู้พิพากษา..."

4.6 การทำงานเป็นทนายความ

ภายหลังจากที่นาย C2 ได้ลาออกจากราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปมาเป็นทนายความ นาย C2 ก็ได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาทนายความของจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เนื่องจากนาย C2 เป็นทนายความคนเดียวที่เป็นเนติบัณฑิตไทย(น.บ.ท.) ระหว่างนั้น นาย C2 ก็ได้สอบเป็นผู้พิพากษาตามที่ได้ตั้งใจไว้ด้วย

แต่ในปีแรกที่ตัดสินใจไปสอบเป็นผู้พิพากษานั้นนาย C2 ก็ต้องพบกับความผิดหวังเพราะสอบไม่ผ่าน ซึ่งในปีดังกล่าวมีผู้สอบได้เป็นผู้พิพากษาเพียง 3 คนเท่านั้น และในระหว่างรอการสอบเป็นผู้พิพากษาในปีที่ 2 นาย C2 ก็ยังคงทำงานเป็นทนายความต่อไป

"พอผมลาออกมาเป็นทนายความความแล้วนะครับ เขาก็เลือกทนายความ คือ ตอนนั้นผมเป็น น.บ.ท.อยู่คนเดียว เขาก็เลือกให้ผมเป็นประธานสภาทนายความของจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)ทีแรกผมก็สอบผู้พิพากษา ปีแรกเลยได้ 3 คน เขารับน้อยตอนนั้น เราไม่ติดอยู่แล้ว ติดแค่ 3 คน"

แต่แล้วเส้นทางการเป็นผู้พากษาของนาย C2 ก็ไม่ได้ราบเรียบตามที่ใจปรารถนา เพราะนาย C2 ต้องพบกลับจุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง เมื่อนาย C2 มีข้อพิพาทกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลท่านหนึ่งที่ได้ย้ายมาอยู่ใหม่ที่ศาลจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ข้อพิพาทนั้นเริ่มต้นจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลท่านดังกล่าวมีคำสั่งให้ทนายความทุกคนซึ่งมีห้องทำงานอยู่บนอาคารของศาลจังหวัดย้ายที่ทำงานไปอยู่ใต้ต้นโพธิ์ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของศาล แต่นาย C2 และเพื่อนทนายความไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวจึงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นพร้อมกับชี้แจงเหตุผลในเรื่องความเหมาะสมในการปฏิบัติงานให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลท่านดังกล่าวได้ทราบ แต่ท่านก็ยังยืนยันคำสั่งเดิม พร้อมทั้งได้กล่าวว่าหากนาย C2 และเพื่อนทนายความไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของท่าน ท่านก็จะออกคำสั่งจำคุกนาย C2 และเพื่อนทนายความทุกคนในโทษฐานที่ละเมิดคำสั่งศาล ซึ่งในเวลานั้นนาย C2 และเพื่อนทนายก็ได้ประชุมกันได้ผลคือทนายความทุกคนต่างลงมติตรงกันว่าจะไม่ย้ายที่ทำงานลงไปทำงานที่ใต้ต้นโพธิ์ตามคำสั่งของผู้พิพากษา โดยนาย C2 และเพื่อนทนายความทุกคนก็ยินยอมพร้อมใจที่จะโดนจำคุกกันในวันนั้น ซึ่งนาย C2 ก็ได้โทรศัพท์ไปแจ้งให้ภรรยาทราบว่าในวันนั้นตนเองจะไม่กลับบ้านเนื่องจากจะโดนคำสั่งจำคุกในโทษฐานที่ละเมิดอำนาจศาล

" ทีนี้ผมจะสอบเป็นปีที่ 2 มันมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมาคนหนึ่ง เริ่มทำให้ชีวิตผมเปลี่ยนเลย เขาบ้าอำนาจ พอเขามาตอนนั้น ผมเป็นประธานสภาทนายความฯ อยู่ เมื่อก่อนทนายความเขาจะมีห้องพักอยู่ตามศาล มีห้องพักอยู่ห้องหนึ่งให้ทนายความรับลูกความ มาทีนี้พอแกมาปั๊บแกบอกว่าทนายความจะอยู่ในศาลไม่ได้ให้ไปอยู่นอกศาล แกบอกไปอยู่ใต้ต้นโพธิ์โน่น เมื่อก่อนมีต้นโพธิ์อยู่ในพื้นที่ศาลฯ ด้วย ผมก็บอกว่ามันไม่ได้ครับ นี่เครื่องพิมพ์ดีด นี่โต๊ะเอกสาร ไปไม่ได้หรอก เขาบอกให้ไปเอาเต็นท์มากาง ผมบอกว่าเขาทำแบบนี้กันทั่วประเทศนะถ้าทำศาล...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)จะเป็นศาลแรกเลยนะ ที่ทนายต้องไปอยู่ข้างนอก เขาบอกว่าไม่ได้ทนายความจะมาหากินกับศาล คุณต้องออกจากศาลไป ผมบอกว่าผมไม่ออก เขาก็บอกว่าถ้าคุณไม่ออกนะ ชั้นให้เวลาคุณ 30 นาที ถ้าคุณไม่ออก จะสั่งขังคุณฐานละเมิดอำนาจศาลเขาก็บอกว่าชั้นนับเวลาแล้วนะ 30 นาที ถ้า 30 นาที ชั้นลงมาคุณยังไม่ออก ชั้นจะ

เขียนแล้ว จะสั่งขังคุณฐานละเมิดอำนาจศาลทันที ...ผมก็เรียกประชุมทนายเดี๋ยวนั้นเลย ก็มีมติว่าไม่ออก พอไม่ออก ทนายความว่าผมยอมถูกขัง ผมไม่ออก ตอนนั้นผมแต่งงานแล้ว ผมก็โทรไปบอกแฟนที่บ้านว่าวันนี้ผมไม่กลับบ้านนะ ผมจะถูกขัง ผมก็ตัดสินใจแล้วว่าผมจะถูกขัง ฐานละเมิดอำนาจศาล ผมคิดแล้ว..."

แต่ในที่สุดนาย C2 และเพื่อนทนายความทุกคนก็ไม่ถูกจำคุก เพราะนาย C2 ได้ร้องขอให้เพื่อนคนหนึ่งซึ่งในเวลานั้นดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีผู้พิพากษา ภาค... ช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว โดยท่านอธิบดีก็มีความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือและได้เดินทางมาที่ศาลจังหวัด... ทันที เมื่อเดินทางมาถึงก็ได้ประชุมกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด... เพื่อพิจารณาในเรื่องดังกล่าว และได้ปรากฏผลออกมาว่านาย C2 และเพื่อนทนายความไม่ถูกจำคุก จึงทำให้นาย C2 และเพื่อนทนายความรอดพ้นจากคำสั่งดังกล่าวไปได้เพราะได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน

"...และผมก็ได้โทรไปหาอธิบดีผู้พิพากษา ภาค... เมื่อก่อนผู้พิพากษา อธิบดีเขาสามารถลงชื่อในคำพิพากษาได้ไง แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้ว ผมก็เลยโทรไปหาท่านว่าท่านอธิบดีว่า "ท่านอธิบดีครับวันนี้ผมจะถูกขังแล้วฐานละเมิดอำนาจศาล ...ผมขออธิบดีสักเรื่องได้ไหม?" ท่านบอกว่าอ้าวเรื่องอะไรว่ามา ผมก็เล่าให้ท่านฟัง...ผมบอกขอท่านซักเรื่องเฮอะ ขอให้ท่านลงชื่อในคำพิพากษาจำคุกผมด้วย ผมบอกว่าผมขอท่านแค่นั้นแหละ แกก็บอกว่าเออเดี๋ยวผมจะช่วย... ท่านก็ให้เกียรติผมมาก ท่านขับรถมา...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)เลยนะ ท่านอธิบดีน่ะท่านมาถึงบ่ายสอง หัวหน้าศาลเขาก็เริ่มทำคำสั่งแล้ว แต่ว่ายังไม่ได้สั่งมา ท่านก็ขึ้นไปประชุมกับเขา เขาประชุมกันอยู่นานมาก เสร็จแล้วท่านก็ลงมาบอกว่าผมพิจารณาแล้ว ผมไม่ให้ขังคุณ คุณกลับบ้านได้ เออ ผมก็กลับบ้าน ผมไม่ถูกขัง เพราะเพื่อนช่วย ผมก็กลับบ้านไป..."

ถึงแม้ว่าในที่สุด นาย C2 และเพื่อนทนายความจะไม่ถูกจำคุกก็ตาม เรื่องราวที่นาย C2 และเพื่อนทนายความได้ประสบในครั้งนั้นยังส่งผลกระทบไปถึงอนาคตในการเป็นผู้พิพากษาของนาย C2 และเพื่อนทนายความอีกต่อหนึ่งด้วย โดยในปีต่อมานาย C2 ได้ไปสอบเป็นผู้พิพากษาอีกเป็นครั้งที่ 2 ปรากฏว่านาย C2 และเพื่อนทนายความไม่มีชื่ออยู่ในรายชื่อของผู้มีสิทธิ์สอบ เมื่อได้สอบถามที่คณะกรรมการตุลาการจึงทำให้ทราบเหตุผลที่ไม่มีชื่อปรากฏอยู่ว่าเป็นเพราะนาย C2 เคยมีประวัติในการร้องเรียนผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้นาย C2 และเพื่อนทนายความไม่สามารถสอบเป็นผู้พิพากษาได้

"...พอรุ่งขึ้นอีกปีนึง ผมจะไปสอบ สมัครแล้วอะไรแล้ว พอมาดูประกาศ ปรากฏว่าผมไม่มีชื่อ ผมก็ไปถาม กต. (คณะกรรมการตุลาการ) ว่าเมื่อปีที่แล้วผมสอบ แต่ปีนี้ทำไมผมไม่มีชื่อล่ะ ให้เขาเช็คให้ เขาบอกว่าคุณมีประวัติ คุณไปร้องเรียนหัวหน้าศาล จะสอบผู้พิพากษาไม่ได้ คือเมื่อก่อนเวลาสอบผู้พิพากษาเนี่ย หัวหน้าศาลต้องลงชื่อ หัวหน้าศาลเขาจะรู้จักทนายที่อยู่ใน

จังหวัดนั้น เราใช้สิทธิ์การเป็นทนายสอบ ใช่ไหมครับ เขาก็จะสอบประวัติจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เป็นการดูพฤติกรรม ในอาชีพตุลาการ ก็เลยไม่สามารถสอบได้ ตอนนั้นผมไปกับเพื่อน 3 คน ที่เป็นทนายด้วยกัน ก็สอบไม่ได้ทั้งหมด เพราะว่าเขาเซ็นต์ชื่อร่วมกับผมไปในการร้องเรียนตอนนั้นไง หลังจากนั้นผมก็ร้องเรียนหัวหน้าศาลมาที่ประธานศาลฎีกา"

อย่างไรก็ตามนาย C2 ถือว่าเป็นทนายความที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ในระดับหนึ่งเพราะมีความสามารถในการว่าความในคดีทุกๆ ด้าน จนกระทั่งเป็นทนายความคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในภาค... ซึ่งใน 1 วันนาย C2 จะต้องว่าความอย่างน้อย 3 คดี ถึงแม้ว่าในขณะนั้นนาย C2 จะมีชื่อเสียงจากการมีความสามารถในด้านการว่าความแล้วแต่ก็ยังไม่มีความสนใจที่จะทำงานการเมืองแต่อย่างใด

"ผมเป็นทนายที่ดีนะ ชั้นหนึ่งนะของภาค... เลยในสมัยนั้น ตอนนั้นก็เริ่มมีชื่อเสียงแล้ว ตอนนั้นทั้งภาค…นี่รู้จักผมทั้งนั้นแหละ จากการเป็นทนาย (ท่านถนัดคดีทางด้านไหนบ้างคะ?) โอ๊ย คดีผมเยอะ (เป็นคดีทุกด้านหรอคะ?) ใช่ เมื่อก่อนผมว่าความอย่างน้อยวันละ 3 คดี (ไปทั่วภาค... เลย?) ใช่ๆ ทั่วเลย (ชื่อเสียงจากตรงนั้น นี่ถือเป็นการสร้างฐานเสียงด้วยหรือไม่คะ?) ตอนนั้นผมยังไม่คิดว่าเป็นการหาเสียง เพราะว่ายังไม่ได้คิดว่าจะเป็นผู้แทนฯ เลย (ตอนนั้นยังไม่ได้คิดที่จะเป็น ส.ส. หรอคะ?) ยังไม่ได้คิดนะ"

ในที่สุดเส้นทางชีวิตของนาย C2 ก็ต้องผลิกผันไปจากที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าต้องการจะเป็นผู้พิพากษา เนื่องจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ การที่นาย C2 มีข้อพิพาทกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจนเกือบจะต้องถูกจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลอันเป็นเหตุทำให้นาย C2 ต้องพลาดโอกาสในการสอบเป็นผู้พิพากษา ประการที่ 2 เมื่อนาย C2 ทำงานในอาชีพทนายความทำให้มีโอกาสได้รับรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการนี้ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ฯลฯ มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการได้รับรู้ในเรื่องดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความรู้สึกในเชิงลบกับกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการนี้ จนเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นาย C2 เลิกล้มความตั้งใจที่จะเป็นผู้พิพากษาไปในที่สุด

"ชีวิตผมเปลี่ยนแล้วตอนนั้น จากที่ผมจะถูกขังฐานละเมิดอำนาจศาล (แล้วท่านรู้สึกอย่างไรกับอำนาจตุลาการคะ?) ผมว่าไม่ค่อยมั่นใจกับระบบนี้มาตลอด (ท่านมองว่ามันไม่ค่อยยุติธรรมจริงๆหรือว่าอย่างไรคะ?) มันเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ เป็นพื้นที่ที่ลึกลับซับซ้อนแล้วมันเผด็จการ มันไม่โปร่งใส มันเฉพาะกลุ่ม เฉพาะคน ..."

"ก็มีผู้พิพากษาคนหนึ่ง ในคดีหนึ่งเขาถูกฝากขังที่ศาล พอผู้พากษาเขาขึ้นนั่งบนบัลลังก์ แล้วเขาก็เอาจำเลยมา เดินมายืนปั๊บ ศาลสั่งว่า "เฮ๊ย ไปไกลๆ หน่อยเหม็นสาป" ผมก็พูด

กับเขาอีก อันนี้ติดนิสัยพ่อแล้วทีนี้ ผมก็ไปพูดกับท่าน บอกว่าท่านไปพูดกับเขาอย่างนั้นได้อย่างไร ก็คนมันติดคุกอยู่น่ะ (จะไปหอมได้ยังไง ใช่ไหมคะ?) เออ ผมก็มีปัญหากับศาลมาตลอด (คือไม่ค่อยรักกันเท่าไหร่?) คืออาชีพนี้มันหลงตัวเองตลอด คิดว่าตัวเองเป็นเทวดา (มีอำนาจมาก?) ใช่ คิดว่าตัวเองเป็นเทวดา (ในอาชีพทนายท่านก็ยังรักอยู่...แต่ว่าในกระบวนการยุติธรรมนี่ไม่ค่อยชอบ?) ใช่ จากนั้นผมก็คิดว่าไม่เป็นแล้วผู้พิพากษา ผมเป็นทนายดีกว่า (ปกติแล้วเนี่ยที่อาจจะไม่ใช่ case ของท่าน ปกติแล้วทนายกับผู้พิพากษาเขาจะรักกันดีไหมคะ?)

"...แล้วส่วนมาก อัยการบ้านนอกเนี่ยกินเหล้ากับโจรทั้งนั้น คนที่เดินตามหลังอัยการเนี่ยโจรทั้งนั้น (แล้วอย่างนี้มันจะมียุติธรรมไหมคะ?) ก็นั่นน่ะซิ คนดีไม่มีโอกาสเดินตามหลังอัยการ แล้วโดยมากเป็นจริง ไอ้คนที่ใส่รองเท้าแตะมา แต่งตัวไม่ดีมา เป็นชาวบ้านเนี่ยได้กินข้าวกับอัยการไหม คนที่กินข้าวกับอัยการใส่สูท แต่งตัวหล่อมาเนี่ยได้กินข้าวกับเขา พวกที่เข้าถึงเขาได้มักจะเป็นอย่างนั้น แต่ใครจะทำผิดจะทำถูกผมไม่รู้..."

"(จากตอนนั้นท่านก็เลยไม่สนใจการเป็นผู้พิพากษาแล้ว?) ผมคิดว่าผมเป็นทนายดีกว่า ผมไม่ง้อผู้พิพากษา ผมไม่ง้ออัยการ ไม่ง้อใครเลย (ปกติแล้ว ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ นี่เขาจะเข้ากันได้ดีใช่ไหมคะ?) เขาเข้ากัน แตะบอลด้วยกัน แต่ผมไม่ค่อยยุ่งหรอกกับพวกนี้ ผมเป็นคนที่ค่อนข้างเก็บตัวกับเรื่องพวกนี้ (ปกติแล้วเนี่ย ศาลเขาต้องเก็บตัวมากกว่าใช่ไหมคะ?) จริงๆ ศาลเขาก็ต้องเก็บตัวมากกว่าแหละนะ แต่ผมว่าผมเก็บเรื่องนี้มากกว่าพวกอัยการเสียอีก"

นอกจากนี้การได้เป็นทนายความทำให้นาย C2 พบว่ามีปัญหาความไม่ธรรมเกิดขึ้นกับประชาชนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นนาย C2 จึงมีความต้องการที่จะเข้าไปทำงานการเมืองเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชน และมีส่วนในการทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม นาย C2 จึงได้ตัดสินใจว่าจะเดินไปในเส้นทางการเมือง โดยเริ่มต้นด้วยการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นด้วยความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความเหมาะสมและเป็นผู้หนึ่งที่มีสามารถช่วยแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ เพราะจากการที่นาย C2 ได้รับรู้ข้อมูลมาทำให้พบว่านักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่มาจากกลุ่มอิทธิพลของท้องถิ่นที่มีอาชีพเป็นมือปืนรับจ้าง และผู้รับเหมา

"ผมก็คิดว่ามันมีความไม่ยุติธรรมอีกเยอะที่ต้องต่อสู้ ผมก็เลย ไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่น จริงๆ ก็ไม่ค่อยชอบการเมือง (มีใครชวนท่านไหมคะ?) ไม่อ่ะ มาเอง ตอนนั้นผมเป็นทนายความก็รู้จักคนเยอะ ผมก็เห็นว่า ส.จ. โดยมากก็เป็นมือปืนรับจ้างบ้าง ผู้รับเหมาบ้างอะไรบ้าง ก็คิดว่าทำไมมันเป็นอย่างนั้น...ตอนนั้นก็คิดว่าเราไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่นดีกว่า ยังไม่ได้คิดว่าจะเป็นผู้แทน/ส.ส. หรอก คิดแค่นักการเมืองท้องถิ่น เลยเบนเข็มมากเป็นนักการเมืองตั้งแต่นั้นมา..."

4.7 การเริ่มต้นทำงานการเมือง

การเป็นนักการเมืองท้องถิ่น คือ การดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.)

จุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้นาย C2 เดินเข้าสู่เส้นทางสายการเมือง มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการด้วยกัน ประการที่ 1 คือ ในขณะที่เป็นทนายความอยู่นั้นได้พบว่าประชาชนมีปัญหาที่หลากหลาย และประชาชนบางส่วนยังไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกเอารัดเอาเปรียบ ทั้งเรื่องที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเรื่องราคาพืชผลทางการแกษตรตกต่ำ ขาดแหล่งน้ำในการทำการเกษตร การไม่มีไฟฟ้าใช้ทั่วถึงทุกครัวเรือน รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบราชการ ฯลฯ เมื่อได้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้นาย C2 มีความต้องการที่จะมีหน้าที่โดยตรงในแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ซึ่งในขณะนั้นนาย C2 มีความเชื่อว่าการเข้าไปทำงานการเมืองโดยการดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดจะทำให้ตนเองสามารถช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาดังกล่าวได้

"ตอนที่เป็นทนายความเราได้พบกันคนเยอะ เราได้เจอปัญหากว้าง พวกปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม เรื่องที่ดิน ความไม่เป็นธรรม เรื่องที่ทำกิน เรื่องถูกเอารัดเอาเปรียบ เราจะรู้ปัญหามากในตอนนั้น (การรับรู้ปัญหาในตอนนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งไหมคะที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้าทำงานการเมือง?) ใช่ๆ ปัญหาเยอะ ปัญหาของประชาชนเยอะ (ตอนนั้นท่านคิดอย่างไรคะ?) เราคิดว่าปัญหามันเยอะนะ พอเราไปเป็นทนายความ เราเห็นว่าปัญหาของคนมันเยอะ สังคมมีปัญหาเยอะ เราต้องการแก้ปัญหา เราต้องการมีหน้าที่โดยตรงในการแก้ปัญหา (ตอนนั้นท่านก็มองว่าการเป็น ส.จ. นี่เป็นทางหนึ่งที่จะทำให้มีบทบาทในเรื่องนี้?) ใช่ๆ เรามองว่า สจ. นี่ก็ใหญ่แล้วเพราะปัญหาของประชาชน มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับไม่มีไฟฟ้า ขาดแหล่งน้ำ พืชผลการเกษตรราคาตกต่ำ เรื่องไม่ได้รับความไม่เป็นธรรม เรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเรามาจากพื้นที่สีแดงเมื่อก่อน คนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบราชการค่อนข้างเยอะ (ยังไงคะ โดนราชการเอาเปรียบหรอคะ?) ใช่ๆ ก็มีๆ สิ่งที่ควรจะทำได้ก็ไม่ทำ สิ่งที่ควรจะทำได้เร็วก็ช้า อันนี้ก็มีเยอะ ต้องเสียเงินในการเข้าไปแก้ปัญหาให้ประชาชน คือ 1) เรามองว่าเป็นนักการเมืองมันจะแก้ปัญหาได้ดีกว่า คือเราสนใจที่จะเข้าไปแก้ปัญหา ถ้าเราเข้าไปเป็นเราจะมีหน้าที่ในการแก้ปัญหาโดยตรง

เหตุผลประการที่ 2) คือ นาย C2 มีความเชื่อว่าตนเองน่าจะมีความเหมาะสมในการทำงานเป็นสมาชิกสภาจังหวัด เพราะว่าตนเองก็เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีอายุไม่มากจนเกินวัยทำงาน เพราะในสมัยนั้นผู้ดำรงตำแหน่งสมากชิกสภาจังหวัดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้าง และเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุประมาณ 50-60 ปี

“ 2)นักการเมืองท้องถิ่นเมื่อก่อนมันเป็นผู้รับเหมากันเยอะ แล้วก็ผู้ที่สูงอายุ เราก็คิดว่าเอ๊ะ เราอายุเราก็ไม่มาก แล้วเราก็มีความรู้ พอสมควร เราก็น่าจะเป็นได้ดีกว่า เราก็เข้าไปดูระบบเราเห็นว่าผู้รับเหมาทั้งนั้นเลย แล้วก็แก่ๆ ทั้งนั้น สจ.เมื่อก่อนอายุ 60 ส่วนมากนะ 50 กว่าๆ”

ในที่สุดนาย C2 ก็ได้ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเมื่อปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งซ่อมที่เกิดขึ้นเพราะสมาชิกสภาจังหวัดท่านหนึ่งได้ลาออกไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกทั่วไปที่จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2531 ซึ่งในการเป็นสมาชิกสภาจังหวัดสมัยแรกนาย C2 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี คือ ปี พ.ศ. 2531-2533

ในปี พ.ศ.2533 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง นาย C2 ก็ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเป็นสมัยที่ 2 ติดต่อกัน ซึ่งในสมัยที่ 2 นี้ นาย C2 ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกสภาจังหวัดให้เป็นประธานสภาจังหวัดซึ่งเทียบเท่ากับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามนาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัด 2 วาระ (ดำรงตำแหน่งวาระละ 1 ปี) คือ พ.ศ.2533-2535 และในปี พ.ศ. 2535 ก็ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเพื่อไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“ผมมาจากการเลือกตั้งซ่อม ปี 31 คือ เขามีการเลือกตั้งทั่วไปแล้วพอดีส.จ.ท่านหนึ่งเขาลาออกไป สมัครเป็น สส. ผมก็ไปลงสมัคร แล้วก็ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้น อยู่ 2 ปี ปี 31-33 พอปี 33 เลือกตั้งทั่วไปของ ส.จ.ทั้งจังหวัด ผมก็ลงอีกครั้งหนึ่งก็อยู่ ก็เป็นประธานสภาจังหวัด 2 ปี ปี 33-35 แล้วก็ลาออกในปี 35 ลงสมัครเป็นผู้แทนราษฎร ก็ได้เลย”

การได้รับเลือกเป็นประธานสภาจังหวัดติดต่อกัน 2 วาระ(วาระละ 1 ปี)

ภายหลังจากที่ นาย C2 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว นาย C2 ก็ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่น ให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัด ซึ่งในการได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานสภาจังหวัดนั้น เนื่องจากนาย C2 ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม นักธุรกิจในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ที่ต้องการสนับสนุนให้นาย C2 เป็นประธานสภาจังหวัด เพราะมีความเห็นว่า นาย C2 เป็นคนมีความรู้คือเป็นเนติบัณฑิตไทย(น.บ.ท.) และไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติ จึงได้เสนอให้สมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่นลงคะแนนเลือกนาย C2 เป็นประธานสภาจังหวัดตามความต้องการของกลุ่มตนเอง ซึ่งจากการสนับสนุนของนักธุรกิจกลุ่มดังกล่าว ทำให้นาย C2 ได้เป็นประธานสภาจังหวัด ด้วยคะแนนเสียง 13 เสียงจากทั้งหมด 24 เสียง และในปีต่อมา เมื่อมีการเลือกตั้งประธานสภาจังหวัดอีกครั้งนาย C2 ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาจังหวัดต่อเนื่องอีก 1 วาระ

"ตอนนั้น ตอนที่เขาเลือกประธานสภาจังหวัด เขาจะมีเป็นกลุ่มๆ บังเอิญคนส่วนใหญ่มันมาอยู่กับผม สมัยนั้นก็มีนักธุรกิจกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเราไม่ได้สนิทกับเขาหรอก แต่เขาก็ช่วยเรา ส.จ.คนไหนที่เขารู้จักเขาก็จะบอกว่าให้เลือกคุณ C2 นะ อันนั้นน่ะ ผมได้มาเยอะเลยเป็นบุญคุณ เขาเป็นนักธุรกิจข้างนอก คือ ตอนนั้นผมแข่งกับทีมของคุณ... (อดีตผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A และได้ลาออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่)เขาส่งมือขวาเขามาลง ส.จ. เขาไปคุมเองเลยแล้วก็ได้ ส.จ.แล้วเขาก็แข่งกับผมแล้วก็ไม่ได้ บังเอิญนักธุรกิจส่วนหนึ่งในจังหวัดเขาอยากได้คนที่มีความรู้ คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรับเหมา และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองใหญ่เป็นประธาน เขาก็เลยสนับสนุนผม (ตอนนั้นเป็นเพราะอะไรคะ ทำไมเขาไม่อยากให้คนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติได้เป็นประธานคะ?)ผมเข้าใจว่าส่วนหนึ่งเขาอยากได้คนที่มีความรู้สูง ผมเป็น น.บ.ท. เขาก็เห็นว่ามีความรู้...ทำให้เราได้ตำแหน่งประธานสภาจังหวัดมา ทำให้ได้มา 13 เสียง จาก 24 เสียง เขาเลือกกันปีต่อปีนะประธานน่ะ พอปีที่ 2 ได้มา 12 ต่อ 12 เสมอกัน ผมก็ชี้ให้ตัวเองประธานชี้ขาด ผมก็บอกว่ามีคู่แข่งคือผมกับท่านอีกท่านหนึ่ง บังเอิญเราได้คะแนนเท่ากัน ผมก็บอกว่าผมน่ะเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ประธานต่อไป(แล้วคนอื่นเขามีปฏิกริยาอะไรไหมคะ)ไม่หรอก มันเป็นกติกา ประธานมีสิทธิ์ชี้ขาด แล้วก็ชี้ให้ตัวเองได้ การเมืองท้องถิ่นจะเป็นอย่างนี้แหละ ชี้ให้ตัวเองได้ ถ้าชนะกันก็ 1 เสียง 2 เสียง เท่านั้น ชนะไม่มากหรอก"

การทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดและประธานสภาจังหวัด

1. การควบคุมดูแลในเรื่องการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อนของทีมสมาชิกสภาจังหวัด

ในระหว่างที่นาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอยู่นั้น ได้มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เป็นอย่างดี รวมถึงเรื่องการดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริตและผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงาน โดยนาย C2 มีการสอดส่องดูแลในเรื่องการใช้งบประมาณในพื้นที่และการอนุมัติโครงการต่างๆ ของทีมสมาชิกสภาจังหวัดให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม และถึงแม้ว่านาย C2 ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัดจะเป็นผู้หนึ่งที่แสดงการคัดค้านในโครงการที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนของทีมสมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่นแต่นาย C2 ก็ยังคงเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่นดังเดิมและไม่ถูกทำร้ายหรือหมายปองชีวิตแต่อย่างใด เนื่องจากการคัดค้านของนาย C2 ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการขัดผลประโยชน์กับสมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่น แต่การคัดค้านของนาย C2 เป็นไปเพราะความไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นประโยชน์กับการดำเนินงานของโครงการนั้นๆ ในขณะที่การคัดค้านหรือการไม่เห็นด้วยกับโครงการบางโครงการระหว่างสมาชิกสภาจังหวัดบางท่านนั้น เกิดขึ้นเพราะมีการขัดผลประโยชน์กันเอง ซึ่งการขัดผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกสภาจังหวัดในสมัยนั้นเป็นผลทำให้สมาชิกสภาจังหวัดถูกยิงเสียชีวิตไปประมาณ 2-3 ท่านด้วยกัน

"(ตอนที่ท่านเข้าไปเป็น ส.จ. ใหม่ๆ น่ะค่ะ แล้วพวกเก่าๆ อย่างผู้รับเหมา หรือผู้สูงอายุที่เขาเป็นอยู่ก่อนแล้ว มันมีเรื่องผลประโยชน์อะไรไหมคะ คือ จากที่ได้ยินมา พวกผู้รับเหมามักจะมีผลประโยชน์?) คือตั้งแต่เป็น ส.จ. มาจนถึงปัจจุบันเราไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการรับเหมาอะไรเลย เราไม่รู้เลยว่าเขาทำอย่างไร เอางบประมาณออกไปทำอย่างไร ไอ้ตรงเนี้ยเป็นความบกพร่อง แต่ถ้ามีการทุจริตมาเราตรวจสอบ ถ้าเรารู้มา (แล้วอย่างคนอื่นๆ ล่ะคะ ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาพร้อมกัน เขามีการทำเรื่องพวกนี้บ้างหรือเปล่า?) ตอนรุ่นที่ผมเข้ามาแล้ว สมัยที่ 2 ทนายความเข้ามาเยอะ เขาก็ไม่มีการทำเรื่องพวกนี้ ว่าความอย่างเดียวก็พอแล้ว (รุ่นหลังนี่ทนายความเข้ามาเยอะ แล้วพวกผู้รับเหมาน้อยลงหรอคะ?) ใช่ รุ่นผมทนายความเข้ามาเยอะแล้ว ตอนที่ผมเข้าไปผมพยายามชักชวนทนายเข้ามาเยอะ เขาก็มีคำพูดที่ว่าสภาจังหวัดสมัยนั้นเป็นสภาทนาย ทนายเข้ามาเกือบครึ่ง พอทนายความเข้ามาเยอะเราเป็นประธานมันก็ควบคุมยาก เพราะว่าพวกทนายมันซั้นเชิงเยอะ เราเป็นทนายความด้วยแล้วเราเป็นประธาน บางครั้งก็ทำงานยากเหมือนกัน การประชุมก็ยาก(แล้วใช้หลักการทำงานอย่างไรคะตอนนั้น หาข้อยุติอย่างไรคะ?)ถ้ามีความขัดแย้งก็ใช้หลักเสียงข้างมากในการตัดสิน ...ก็บางอย่างผมว่า ไม่รู้นะผมไม่ได้ไปรังเกียจเขานะ แต่ผมว่า มันเห็นนะ ถ้าเขาทุจริตน่ะ นักเลงก็มี ซุ้มมือปืนก็มี แต่เราก็ต้องคบกับคนทุกคน เราก็ต้องคุย (แล้วตอนที่ท่านเป็นประธาน ท่านแก้ปัญหาพวกนี้อย่างไรคะ?) ผมก็ไม่ค่อยโกรธเขานะ เราก็ปล่อยให้เขาแสดงความเห็นไป แต่เรื่องหลักๆ เราก็ยอมไม่ได้ (ท่านหมายถึงเรื่องงบประมาณหรอคะ?) ใช่ๆ (แล้วเขาโกรธบางไหมคะ ถ้าท่านไม่ยอมเขา?) เขาก็โกรธ แต่ว่าเขาก็ค่อนข้างจะละเว้นผม อย่างในสมัยผม ส.จ. ก็ถูกยิงตายไป 2 - 3 คน คือ พวกนี้เขารู้ว่าเราไม่มีผลประโยชน์ แล้วเราไม่เอาคือไม่เอา แล้วเราไม่มีผลประโยชน์อยู่ด้วย แต่คนอื่นๆ เขาแสดงความเห็นอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะเขามีผลประโยชน์อยู่ด้วย มันขัดกันเรื่องผลประโยชน์มากกว่า ผมขัดกับเขา ผมไม่ได้มีผลประโยชน์อะไร ขัดคือห้ามไม่ทำมากกว่า ผมบอกผมไม่เห็นด้วยกับประโยชน์ตรงนั้น (แต่พวกนั้นมียิงกันเพราะขัดผลประโยชน์หรอคะ คุณได้มาก ผมได้น้อยอย่างนั้นหรอคะ?) ใช่ๆ (มันมีอยู่เยอะไหมคะ ในพวกวงการ ส.จ.?) มันเป็นเพราะอย่างนี้นะครับ เพราะว่า ส.จ. เนี่ยการเมืองท้องถิ่นเนี่ย ทุนมันหามาจากท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นมันมีไม่เยอะ คนหนึ่งไปเจอทุนตรงนี้ อีกคนหนึ่งก็ไปเจอ แต่ว่าพอภาพผู้แทน(ส.ส.) มันไม่ถึงกับต้องทำอย่างนั้น เพราะว่าทุนมันเยอะกว่า ขายอากาศมันก็เป็นทุนได้แล้ว ขายอะไรมันก็เป็นทุนได้แล้ว แต่ว่าท้องถิ่นมันมีเรื่องถนน เรื่องน้ำ เรื่องสะพาน พวกเนี้ยมันจะฆ่ากันเรื่องพวกเนี้ย แต่การเมืองใหญ่มันไม่ต้องทำขนาดนั้น"

2. การควบคุมดูแลในเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นอกจากนาย C2 ได้มีการควบคุมดูแลในเรื่องการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อนของทีมสมาชิกสภาจังหวัดแล้วนาย C2 ยังทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย อย่างเช่น ในกรณีที่มีการสร้างเขื่อน ซึ่งจะต้องมีการ

เวรคืนที่ดินให้กับชาวบ้านที่มีที่อยู่อาศัยหรือที่ดินทำกินอยู่ในพื้นที่ของการก่อสร้างเขื่อน ก็ได้มีชาวบ้านมาร้องเรียนว่ามีการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมชลประธาน และเจ้าหน้าที่ในที่ว่าการอำเภอ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้แจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จ เพื่อขอรับเงินค่าเวรคืนที่ดินและพืชผลทางการเกษตรในจำนวนที่มากกว่าจำนวนจริงที่ควรจะได้รับ เช่น มีการแจ้งว่าในที่ดินผืนนั้นมีต้นไม้อยู่ 100 ต้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็จะลงข้อมูลไปว่าที่ดินผืนนั้นมีต้นไม้อยู่ 300 ต้น โดยเจ้าหน้าที่จะนำเงินส่วนที่ได้ลงข้อมูลเกินไป คือ เจ้าหน้าที่จะได้ค่าเวรคืนในส่วนของต้นไม้ 200 ต้นนั้นไปเป็นของตนเองและพวกพ้อง ฯลฯ ทั้งนี้เมื่อนาย C2 ได้รับการร้องเรียนจากชาวบ้านก็นำความดังกล่าวไปแจ้งความกับตำรวจเพื่อเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทันที

"(ในสมัยนั้น มีการทุจริต มีเรื่องการให้เงินใต้โต๊ะอะไรในตอนนั้น ท่านรู้สึกอย่างไรคะ?) มีเยอะๆ ในพื้นที่นะ แล้วผมมีความรู้สึกเป็นปฏิปักฏ์กับเรื่องนี้มาตลอดนะ อย่างตอนผมเป็นประธานสภาจังหวัด ผมเป็นทนายความด้วย มันมีการสร้างเขื่อน เขาก็ต้องมีการเวรคืนที่ดิน ผลอาสิน ผลไม้ที่ชาวบ้านเขาปลูก ถูกไหมครับ มังคุดราคาเท่าไหร่ ลางสาดราคาเท่าไหร่ ทุเรียนราคาเท่าไหร่ เขาจะไปประเมินแล้วเอาเงินคืนให้ชาวบ้าน เวรคืนที่ดิน แบบนี้มันเยอะ ส่วนมากคนที่ร่ำรวยก็คือพวกชลประธานนี่ พวกอำเภอนี่ สมมุติว่าพื้นที่นี้มันมีผลไม้สัก 100 ต้น เขาก็จะบอกชาวบ้านว่าผมลงให้คุณ 300 นะ แต่ถ้า 200 ผมขอนะ เขาจะเป็นอย่างนั้น ชาวบ้านก็เห็นว่าดีนี่ มี 100 ผมได้ 100 แต่ที่เหลือผมไม่เกี่ยว คุณเอาไปก็เอาซิ ไอ้แบบเนี้ยมีเยอะมาก แล้วต้นไม้คนอายุซัก 5 ปี เขาเขียน 10 ปีอย่างเนี้ย มันทำให้เขาได้ประโยชน์มากแทนที่เขาจะได้ 300,000 เขาได้ 500,000 ที่เหลือคุณเอาไปเถอะ ผมเอาเฉพาะส่วนที่ควรจะได้ แบบเนี้ยเยอะมาก...แล้วผมก็เป็นคนนำ ส.จ. ในสมัยนั้นไปแจ้งความ แจ้งความนายอำเภอนะ แจ้งกับผู้กำกับสมัยนั้น ผมปิดสภาแล้วผมก็ผมก็ไปแจ้งความเลย สมัยนั้นเป็นเรื่องดังมาก (นั่นคือชาวบ้านมาร้องเรียนหรอคะ?) ใช่ ชาวบ้านมาร้องเรียน ว่ามีการทุจริตในเรื่องการสร้างเขื่อน (โดยส่วนตัวท่านรู้สึกอย่างไรกับเรื่องพวกนี้คะ?) ไม่ค่อยชอบ ไม่ชอบเลย"

4.8 ชีวิตสมรส

นาย C2 ได้สมรสกับคุณ... ซึ่งในขณะนั้นคุณ... เป็นพยาบาลของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) และในปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ ระดับ... โดย คุณ... เป็นคนที่ค่อนข้างเก็บตัว ไม่ชอบการพบปะผู้คนมากนัก และไม่ชอบงานการเมือง แต่เมื่อนาย C2 เลือกเดินเข้ามาทำงานในเส้นทางการเมือง คุณ... ก็ไม่ได้ห้ามไม่ให้นาย C2 ทำงานการเมืองแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าตอนที่ตัดสินใจแต่งงานกันคุณ... ได้ร้องขอไม่ให้นาย C2 ปฏิบัติ 2 ข้อ คือ 1) ห้ามเป็นนักการเมือง และ 2) ห้ามเป็นทนาย ก็ตาม

"ตอนที่แต่งงานผมยังเป็นข้าราชการอยู่ครับ ผมลาออกจากราชการตอนอายุ 28 ปี ตอนแต่งงานเขาขอ 2 ข้อ นั่นแหละ ห้ามเป็นนักการเมือง กับห้ามเป็นทนาย ผมก็รับปากนะตอนแต่งงาน แต่พอตอนหลังผมเป็นหมดแล้ว ผมก็บอกว่าฉันทำหมดแล้วนะที่เธอห้าม (แล้วอย่างท่านเป็น ส.ส. นี่เขาอึดอัดไหมคะ?) ต้องถามเขาดูนะ ทำไงได้เขาหลวมตัวมาแล้วน่ะ เขาชอบชีวิตเงียบๆ ไม่ค่อยมีใครรู้จักหรอกแฟนผมน่ะ (สำนักงาน กับบ้านของท่านนี่อยู่ด้วยกันไหมคะ?) อยู่ด้วยกัน (แล้วแฟนท่านทำอย่างไรคะ?) เมื่อก่อนเขาก็ทนนะ แต่พอหลังๆ เขาเบื่อคน คนเยอะแล้วเขาก็มาอยู่กรุงเทพฯ เขามาช่วยราชการอยู่นี่ ไปๆ มาๆ พออายุมากขึ้นเขาก็เหนื่อย (เขาไม่ชอบงานการเมืองหรอคะ?) ไม่เลย เขาไม่ชอบเลย

ภายหลังการสมรส นาย C2 และคุณ... ได้มีบุตรด้วยกันรวมทั้งสิ้น 3 คน

4.9 วิถีชีวิตแบบชาวพุทธ

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

นาย C2 ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นประเพณีนิยมของชายไทยทุกคนที่ต้องทำการอุปสมบทหรือบวชเรียนเพื่อทดแทนพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ทั้งนี้ นาย C2 ได้อุปสมบทเมื่อถึงวัยเบญจเพศคือมีอายุได้ 25 ปี โดยใช้เวลาอยู่ในเพศบรรพชิตเป็นเวลา 22 วัน ณ วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดบ้านเกิด

การที่นาย C2 ตัดสินใจบวชในครั้งนั้น เพราะคุณพ่อได้ทักว่านาย C2 ดวงไม่ดี และเชื่อว่าการบวชจะช่วยทำให้ชีวิตดีขึ้น อย่างไรก็ตามนาย C2 มีความรู้สึกว่าการบวชในครั้งนั้นตนเองไม่ได้รับแง่คิดหรือหลักธรรมใดๆ มากนัก แต่กลับมีความรู้สึกว่าการปฏิบัติในระหว่างที่บวชอยู่นั้นไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ หรือวิถีชีวิตปกติในหลายๆ ด้าน เช่น การตื่นแต่เช้า การเดินขึ้นเขา-ลงเขาเพื่อบิณฑบาต และการนั่งสมาธิ ฯลฯ

"ผมบวชตอนเบญจเพช อายุ 25 เพราะเขาบอกว่าผู้ชายนี่เบญจเพช ต้องบวช เราก็บวช 25 ก็บวช (ตอนนั้นบวชอยู่นานไหมคะ?) ตอนแรกผมตั้งใจจะบวช ผมลางานมา พ่อให้บวช ดวงไม่ดีนะ ต้องบวช เพราะเขาถือ ต้องบวช แต่ว่าผมบวชได้ซัก 22 วัน เขาจะสอบ จาก ซี 3 เป็น ซี 4 ถ้าไม่สอบตอนนั้นก็ไม่ได้ เราต้องก้าวหน้าเราต้องรับราชการ (ตอนนั้นที่บวชท่านได้แง่คิด หรือหลักธรรมอะไรหรือไม่คะ?) ไม่ได้นะ ไม่ได้ ถ้าบวชตอนนี้ถึงจะได้ ผมว่ามันเป็นจุดอ่อนของศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธบอกว่าจะมีอายุ 5,000 ปี ใช่ไหม คือมันปฏิบัติยาก มีการฝืนธรรมชาติหลายเรื่อง ผิดธรรมชาติเยอะ แล้วก็คนสอนไม่มี เวลาบวชไปอยู่กับพระ สำนักวิปัสสะนา ที่นับถือ พ่อผมจะไปอยู่ที่นั่นประจำ ตอนผมบวชผมก็ไปอยู่ที่นั่น เขาก็สอนแต่เราว่าไม่ใช่ มันเหนื่อย (ต้องตรากตรำใช่ไหมคะ ต้องตื่นแต่เช้าอย่างนั้นหรอคะ?) ใช่ ตื่นแต่เช้า

บิณฑบาตรขึ้นเขาลงเขา แล้วก็ต้องนั่งสมาธิ มันก็ไม่มีประโยชน์ มันเหมือนมันเป็นภาระ มันไม่ได้อะไร (ตอนนั้นท่านก็ปฏิบัติไปเรื่อยๆ แต่ไม่ได้ซึ้งในรสพระธรรม?) ใช่ ไม่ซึ้งๆ"

ความเชื่อทางพุทธศาสนา

นาย C2 เป็นผู้หนึ่งที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาเช่นเดียวกับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ คือมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม กล่าวคือมีความเชื่อว่าการทำความดีย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดีในทางกลับกันการทำความชั่วก็ย่อมจะได้รับผลตอบแทนชั่วหรือไม่ดีด้วยเช่นกัน การมีความเชื่อดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความคิดว่าควรทำดีและหลีกเลี่ยงการทำไม่ดีต่อผู้อื่น เพราะจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำที่ไม่ดีของตนได้

"(ท่านมีความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ หรือพวกเรื่องภพชาติไหมคะ?) ตอนนี้ใช่ไหม ผมว่ามันก้ำกึ่ง อันนี้มันอจินไตยนะ แม้แต่ว่าพระพุทธองค์ไม่ได้ทำนาย ไอ้เราก็บรรลุแบบท่านไม่ได้ แต่ว่าหลักก็คือ ถ้าเราทำดีมันก็ควรจะดี แต่ถ้าเราทำชั่วมันก็ไม่ควรได้ผลดีน่ะ เป็นวิทยาศาสตร์นะ ผมคิดตรงนั้นมากกว่า ผิดหรือไม่ดีก็อย่าไปทำ เพราะถ้าทำชั่วคนอื่นมันเดือดร้อน มันก็ไม่มีความสุขจากการกระทำของเรา"

4.10 การตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2535

ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ขณะที่นาย C2 เป็นสมาชิกสภาจังหวัดสมัยที่ 2 และดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัด นาย C2 มีโอกาสได้พบกับนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ซึ่งได้เดินทางไปประชุมสาขาของพรรคที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) จึงเป็นสาเหตุทำให้มีนาย C2 มีโอกาสได้พบกับนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) พร้อมทั้งได้รับประทานอาหารร่วมกัน โดยที่นาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)ได้ทราบประวัติส่วนตัวของนาย C2 อยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งได้ทราบว่านาย C2 เป็นเนติบัณฑิตไทย (น.บ.ท.)เหมือนกัน จึงได้ชวนพูดคุยในเรื่องต่างๆ พร้อมกับได้สอบถามว่ามีความสนใจที่จะทำงานการเมืองในระดับชาติหรือไม่ ในขณะนั้นนาย C2 ได้ตอบไปตามความรู้สึกของตนเองว่ายังไม่คิดที่จะไปทำงานการเมืองในระดับชาติ ด้วยเหตุผลส่วนตัวในขณะนั้นว่าการเมืองระดับชาติเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่และอยู่ไกลเกินไปสำหรับตนเอง

หลังจากเหตุการณ์วันนั้นผ่านไป นาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ก็ได้ส่งผู้แทนซึ่งเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงของพรรค A ในสมัยนั้นมาเชิญชวนให้นาย C2 ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนทำให้ในที่สุดนาย C2 ก็ได้ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535 โดยเหตุผลที่ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น มีเหตุผลสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 นาย C2 มีความมั่นใจว่าคนในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของ

นาย C2) ยังคงชอบพรรค A อยู่ และน่าจะเลือกผู้สมัครจากพรรค A เป็นผู้แทนของเขาอย่างแน่นอนอย่างน้อย 1 คน เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤติของพรรค A เพราะว่าคุณ ...(*อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่*) ได้นำทีมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าของพรรค A ลาออกแล้วไปตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ และส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองใหม่แข่งกับพรรค A เหตุผลประการที่ 2 เป็นเพราะว่าทีมสมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 12 คน ที่เคยลงคะแนนเลือกให้นาย C2 เป็นประธานสภาจังหวัดรับปากว่าจะช่วยหาเสียงให้นาย C2 ในการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้วยเหตุผล 2 ประการดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความมั่นใจว่าหากลงสมัครรับเลือกตั้งไปในครั้งนั้นตนเองมีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้ง จึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค A ตามการเชิญชวนของนักการเมืองอาวุโสของพรรค A ในครั้งนั้น

"(แล้วที่ตัดสินใจลงการเมืองนี่ซักประมาณปีไหนคะ?) ปี 35 ที่คิดจะลงมัคร ส.ส. ก่อนนั้น ตอนที่เป็น ส.จ. ก็ยังไม่ได้คิดว่าจะเป็นผู้แทนนะ เพราะรู้สึกว่ามันไกลเกินไป (แล้วการมาเป็น ส.ส. นี่ตัดสินใจอย่างไรคะ?) ผมไม่เคยคิดว่าจะเป็นผู้แทนฯ แต่คนที่เห็นว่าผมเหมะสมนี่คือ นาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A) คือ ท่าน...ไปเห็นแววของท่าน?) ใช่ (ท่าน...ไปเจอท่านได้อย่างไรคะ) ตอนนั้นนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A)ท่านไปประชุมสาขาของพรรค A ที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) แล้วเขารู้หรือไม่รู้อย่างไรไม่รู้ ผมไปกินข้าวกับท่านด้วย ตอนนั้นผมเป็นประธานสภาจังหวัด ซึ่งมันก็ใหญ่ที่สุดในจังหวัดน่ะ แล้วตอนนั้นท่านชวนมาลงการเมืองระดับชาติ ก็ตัดสินใจลงสมัครเลย คือ ตอนที่นั่งกินข้าวกันนั้นท่าน...รู้ประวัติผมแล้ว ท่านรู้ว่าผมเป็น น.บ.ท. ท่านก็บอกว่าจบเหมือนท่านเลย ท่านก็ถามผมว่าสนใจลงการเมืองไหม ตอนนั้นผมก็บอกว่ายังไม่คิดครับท่านครับ (ทำไมตอนนั้นถึงยังไม่ได้คิดคะ?) ผมคิดว่ามันใหญ่เกินไปสำหรับเรา (จริงๆ มันก็ใกล้เคียงกันแล้วนะคะ ส.จ. กับ ส.ส.?) ผมไม่เคยคิดเลย เพราะว่าพรรค A สมัยนั้นน่ะ มันใหญ่มาก ผู้แทนฯ แต่ละคน อย่างคุณ...(อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่) อยู่จะไปแข่งกับเขาได้อย่างไร ตอนนั้น คุณ... เป็น ... ของพรรค A (ตำแหน่งสำคัญของพรรค A) เราก็ไม่ได้คิด ซึ่งมันห่างกันมากตอนนั้น เราไม่ได้คิด แต่ว่าตอนหลังคุณ... (อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่) เขาแตกออกไปเป็นกลุ่ม... คือตอนนั้นพรรค A มันแตกกัน พอพรรคมันแตกกัน นาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A) เขามีประวัติเราอยู่แล้ว เขาก็ส่งคนมาติดต่อเราว่าเป็นผู้แทนราษฎรไหม...ผมก็เลยตัดสินใจ มีเงื่อนไขอยู่หลายเรื่องนะ แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจลงสมัคร แล้วก็ได้รับการเลือกตั้งเลยตั้งแต่ครั้งนั้น"

"(แล้วตอนนั้นทำไมท่านถึงตัดสินใจมาลงคะ?) ผมยังไม่ได้ตัดสินใจเลยในวันนั้นนะ ผมบอกว่าเดี๋ยวผมไปปรึกษาก่อน เพราะว่ามันใหญ่มากสำหรับผม หลังจากนั้นก็มีท่าน ส.ส. ... ท่าน ส.ส. ... , ส.ส. ... เป็นอดีต ส.ส.ใหญ่ของจังหวัด...(จังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกับจังหวัดที่

เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เขาไปที่บ้านเลยนะ บอกว่าได้รับมอบหมายให้มา มันเป็นจังหวะที่คุณ ... ออกจากพรรค A ไปประมาณปี 31 ครับ เขาออกไป พรรค A ไปตอนปี 33 แล้วหลังจากนั้นมีการปฏิวัติ(ปี พ.ศ.2533) แล้วก็มีการเลือกตั้งในปี 35/1 วันที่ 22 มีนาคม 2535 จำได้ตอนนั้นเป็นผู้แทนครั้งแรก ครั้งนั้นมันไม่มีคนกล้ามาลง เพราะว่าตอนนั้น คุณ... เขาเป็น ส.ส. อยู่แล้วเขาก็นำทีมออกไป แล้วลงสมัคร แล้วโดนคดี... เขาลงไปได้ก็จริงแต่เขาโดนคดี... เขาก็เอา ส.ส. ของพรรค A ที่ออกไปนั่นแหละมาลง แต่ไม่ได้ลงในนามพรรค A เขาลงในนามพรรค... แล้วเขาเอาคนที่ลงพรรค A เดิมนั่นแหละลงในพรรคเขา แล้วพรรค A ก็ไม่มีคนลงสมัครเลยไง ไม่มีเลย ผู้สมัครเดิมเขาไปอยู่พรรคใหม่หมดแล้ว ท่าน... ก็เลยส่งคนไปคุยกับผมเลย ผมเลยตัดสินใจที่จะลง เพราะไม่งั้นพรรค A ก็ไม่มีคนลงเลย (สุดท้ายท่านก็ลงสมัครไป ท่านได้ปรึกษาใครบ้างคะ?) ก็ปรึกษาครอบครัว แล้วก็ปรึกษาทีม ส.จ. ในจังหวัดเป็นหลัก ผมก็บอกว่าผมจะลง ส.ส. นะ คุณจะช่วยผมได้ไหม คุณมีใครอยู่ในใจหรือยังในการหาเสียง จากนั้นทีม ส.จ. ที่เลือกผมเป็นประธานเนี่ย เขาก็ประชุมกันแล้วเขาก็บอกว่าจะช่วยผม ผมก็มี ส.จ.อยู่ 12 คน ผมคิดว่าพอนะในการเมืองท้องถิ่นที่เขามาช่วยกัน เราก็ลงสมัครรับเลือกตั้ง"

"เมื่อก่อนเราไม่เคยคิดว่าจะลง ส.ส. นะ ไม่คิดเพราะว่ามันใหญ่เกินไปสำหรับเรา (แต่ทีนี้ พอมีทีม ส.จ. บอกว่าจะช่วยเหลือก็เลยตัดสินใจลงสมัครเลย แล้วถ้าเทียบกันแล้วน่ะคะ ท่านมั่นใจในพรรค A หรือว่าท่านมั่นในในทีม ส.จ. มากกว่ากันคะ ที่จะทำให้ท่านชนะการเลือกตั้ง?)มั่นใจในพรรค A คือ ผมมั่นใจในคนมากกว่า ว่าเขายังชอบ พรรค A อยู่ เพียงแต่เขาไม่รู้ว่าจะเลือกใคร เพราะว่าผู้สมัครเดิมเขาก็ไปหมดแล้ว แต่ผมว่าผมประเมินสถานการณ์ค่อนข้างถูก ผมว่ายังไงเสีย มันต้องได้ผู้แทนคนนึงละที่มาจากพรรค A มันจะหายไปหมดไม่ได้ และผมคิดว่าคนที่ได้มันน่าจะเป็นผมแหละ เพราะว่าผมเป็นประธานสภาจังหวัด นักการเมืองท้องถิ่นมันมีคนสนับสนุนเยอะ คนอื่นๆ ตกก็ช่างมัน อันนี้พูดกันตรงๆ เลย อย่างน้อยเราต้องได้รับการเลือกตั้งไว้คนหนึ่งก่อน"

ตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C2 ในตอนที่ 2 นี้จะเป็นรายละเอียดของช่วงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ภายหลังจากที่นาย C2 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) ช่วงวัยทำงานหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2535 ครั้งที่ 1 (2535/1)

เมื่อตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วนาย C2 ต้องลงพื้นที่อย่างหนักเพื่อหาเสียงสนับสนุนจากประชาชนในจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เพราะในครั้งนั้นถือว่าเป็นการแข่งขันที่รุนแรงพอสมควร เนื่องจากคุณ... (อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่) ได้ส่งผู้สมัครที่แต่เดิมเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด...ในสังกัดพรรค A มาก่อนลงแข่งขันกับนาย C2

อย่างไรก็ตามในการเลือกตั้งครั้งนั้น นาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) และนาย C2 ก็พยายามทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เรื่องการลาออกของนาย...(อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่) จนทำให้พรรค A กลับมาได้รับความนิยมจากประชาชนในจังหวัด... เช่นเดิม

การหาเสียงจากการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกนั้นนาย C2 ได้ใช้พรสรรค์ของตนเองในด้านการพูดและการสื่อสารมาใช้ในการปราศรัยหาเสียง ซึ่งนาย C2 มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการพูดเพื่อโน้มนาวใจคนได้ โดยในการเลือกตั้งครั้งนั้น นาย C2 ได้ข้อคิดจนทำให้เกิดประโยคเด็ดขึ้นประโยคหนึ่งที่ในวงการเมืองและวงการสื่อสารมวลชน และยังคงเป็นประโยคที่ใช้กันมาถึงปัจจุบัน คือ “ถึงแม้พรรค A จะส่งเสาไฟฟ้ามาลงคนที่... เขาก็เลือก” เหตุผลที่นาย C2 กล่าวคำปราศรัยหาเสียงด้วยประโยคดังกล่าวเป็นเพราะว่าต้องการจะสื่อให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเมืองของจังหวัด... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ได้เข้าใจว่าประชาชนในเขตนอกเมืองของจังหวัดยังคงให้การสนับสนุนพรรค A อยู่เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนในเขตเมืองนั้นหันกลับมาให้การสนับสนุนพรรค A ดังเดิม ซึ่งในการปราศรัยดังกล่าวนั้น นาย... (อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่)ได้ร่วมฟังอยู่ด้วย และได้โจมตีว่าการที่นาย C2 พูดประโยคดังกล่าวนั้นเป็นการดูถูกประชาชน แต่ในที่สุดนาย C2 ก็ได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ในที่สุดในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ.2535/1 ผลปรากฏว่านาย C2 ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ตามที่นาย C2 ได้คาดหมายไว้ตั้งแต่ก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง

“ตอนนั้นผมคิดว่า มีโอกาสชนะ เพราะว่าชื่อเสียงของพรรค และการสนับสนุนของทีม ส.จ. ก็เลยคิดว่าลงสมัคร ส.ส. ดีกว่า (แต่ว่าโดยส่วนตัวท่านก็ยังมั่นใจในชื่อเสียงของ พรรค

A อยู่มาก?) ใช่ คนเขายังเชื่อมั่นในพรรค A เชื่ออย่างนั้น (และคนส่วนใหญ่ในจังหวัด...ก็ยังเป็นอย่างนั้นหรอคะ?) ใช่ เขายังเชื่อมั่นในพรรค A อยู่ (แล้วตอนนั้นเขามีการแอนตี้คุณ...(อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่)ไหมคะ?) อ่อ ไม่นะคุณ... คนเขาก็ยังชอบอยู่ แต่พอตอนหลังท่าน...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A) ไปปรากฏตัวและไปทำความเข้าใจกับคนที่นั่น คนเขาก็หันกลับมาชอบพรรค A เยอะ (คนเขากลับมาพรรค A เหมือนเดิม?) ใช่ แล้วเรื่องเสาไฟฟ้ามาลงก็ได้ เนี่ยผมเป็นคนพูดเอง ภาค...(ภูมิภาคที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เนี่ยส่งเสาไฟฟ้ามาลงก็ได้ ผมเป็นคนพูดเอง ติดมาตั้งแต่นั้น (หมายความว่าอย่างไรคะ?) คือ มันเป็นเกร็ดการเมือง คือผมอาจจะมีพรสวรรค์ในการพูดโน้มน้าวใจคนได้ ยกเป็นเหตุเป็นผล คนก็เชื่อเรา อาจจะเคลิ้มไปเลยก็แล้วแต่นะฮะ ตอนนั้นผมกับพรรค A ไปปราศรัยนอกเมือง ชาวบ้านเวลาเขาชอบเราเต็มที่ เราก็ตะโกนบอกไปบอกว่า เราพูดภาษา...(ภาษาท้องถิ่นของบ้านเกิด)นะบอกว่า "ส.ส.ไม่ต้องพูดเยอะหรอก พรรค A ส่งเสาไฟฟ้ามาเราก็เลือก" ไอ้เราก็ได้ประโยคนี้มามันเก็ตขึ้นมาไง แล้วเราก็ไปปราศรัยแข่งกับทีมของคุณ...(อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่) ในตัวเมือง ซึ่งในตัวเมืองกับคนข้างนอกจะไม่เหมือนกัน แล้วตอนนั้นคุณ... เขายังคุมตัวเมืองอยู่ คนจีนอะไรน่ะชอบเขาเยอะ พอเราพูด เราเริ่มอินกับบทไง ผมก็บอกว่า "เมื่อกี้ผมมาจาก อ. ...(อำเภอรอบนอกของจังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ที่อยู่ไกลสุดเขตจังหวัดเลย พี่น้องรู้ไหมคนภูเขา เขาพูดว่าอย่างไร ผมจะนำความรู้สึกของคนภูเขา บอกคนในกลางจังหวัด คนชายเขา เขาบอกว่าเขาจะเลือกพรรค A ถึงแม้ว่าพรรค A ส่งเสาไฟฟ้ามาเขาก็เลือก คนที่นี่จะเลือกหรือเปล่า" คนเขาก็ปรบมือกัน ตอนนั้นคุณ... (อดีต ส.ส. ชื่อดังของจังหวัดบ้านเกิดของนาย C2 ที่ได้ลาออกไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่) เขาไปฟังอยู่ด้วย แล้วเขาเก่งนะ เข้ามาเขาให้สัมภาษณ์ ว่าพรรค A ดูถูกคนโอ๊ยผมแก้ตัวแทบตายแน่ะตอนนั้น (แล้วตอนนั้นท่านรู้สึกเสียใจไหมคะ ที่เราพูดไปอย่างนั้น?) ตอนนั้นเราไม่ได้คิดจะดูถูกคน เราคิดว่าจะเอาใจคนชั้นกลาง เราก็พูดไปว่าคนชายเขา เขาพูดอย่างนี้ พูดด้วยเจตนาบริสุทธิ์ของเขา เขาพูดด้วยความรู้สึกของเขา ผมนำความรู้สึกของคนที่นั่นมาบอกที่นี่ ว่าคนที่นั่นน่ะ ถึงแม้พรรค A ส่งเสาไฟฟ้ามาเขาก็เลือก ทีนี้เขาไปแปรเจตนาไปอีกอย่าง เขาเก่งไง ไปตีว่าเราดูถูกคนว่าส่งเสาไฟฟ้ามาเขาก็เลือก ผมบอกว่าไม่ใช่ ผมคิดอย่างนี้เนี่ยแหละเราก็สู้กันมา"

2. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 2 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535 ครั้งที่ 2 (2535/2) จนถึงปัจจุบัน และเหตุผลที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอด 7 สมัย

ภายหลังจากที่นาย C2 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535/1 แล้ว เมื่อมีการเลือกตั้งในครั้งต่อมานาย C2 ก็ได้ลงสมัครรับ

เลือกตั้งในนามของพรรค A มาติดต่อกันอีก 6 สมัย และนาย C2 ก็ได้รับการเลือกตั้งมาตลอดจนถึงปัจจุบัน รวมจำนวนสมัยที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งสิ้น 7 สมัยด้วยกัน

โดยเหตุผลที่นาย C2 มีความเชื่อว่าทำให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอดนั้นเป็นเพราะว่าตนเองเป็นนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ใดๆ จากการทำงานในเส้นทางสายการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากบัญชีทรัพย์สินของนาย C2 ที่มีจำนวนทรัพย์สินน้อยกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่นๆ เมื่อเรียงลำดับจำนวนทรัพย์สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดโดยเริ่มต้นจากผู้ที่มีทรัพย์สินมากที่สุดไปจนถึงผู้ที่มีทรัพย์สินน้อยที่สุดแล้ว นาย C2 จัดว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนทรัพย์สินอยู่ในลำดับท้ายๆ ของการจัดอันดับนั้น ด้วยเหตุผลนี้ทำให้ประชาชนในพื้นที่เชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ ความซื่อสัตย์ สุจริตของนาย C2 ทำให้ประชาชนเหล่านั้นตัดสินใจเลือกให้นาย C2 เป็นผู้แทนของเขามาตลอดเป็นเวลารวมเกือบ 20 ปี

“(ท่านคิดว่าอะไรทำให้ท่านได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอด 7 สมัย โดยที่ท่านไม่เคยแพ้การเลือกตั้งเลยคะ?) ผมเป็นคนแบบนี้นะ และผมจะอยู่ในกลุ่มผู้แทนอยู่ในกลุ่ม 20 คนที่มีทรัพย์สินน้อยที่สุด(คือท่านคิดว่าประชาชนเขามองท่านเป็นคนซื่อตรง?) ผมว่าอย่างนั้นนะ การเป็นผู้แทนวันนั้นกับวันนี้ไม่เหมือนกับเมื่อก่อน เดี๋ยวนี้มันต้องดีแคร์หมด มันปิดไม่ได้ ใครมีทรัพย์สินเท่าไหร่ต้องแสดงบัญชีหมด ผมอยู่ในกลุ่ม 10-20 คนที่มีทรัพย์สินน้อยที่สุด (คือเขาเชื่อมั่นว่าท่านบริสุทธิ์?) เชื่อ เขาไม่เคยสงสัยผมเรื่องนี้เลย (คิดว่าทำให้เขาเลือกเรามาตลอด?) เขาคิดว่าเราเป็นพวกเดียวกับเขา เป็นผู้แทนของเขา”

3. การเรียนรู้ในการทำงานทางด้านการเมือง

การเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองที่สังกัด

นาย C2 ได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานเป็นผู้แทนของประชาชนจากนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนโดยตรงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้แทนราษฎรไว้หลายประเด็นด้วยกัน ทั้งเรื่องการปฏิบัติตัวเล็กๆ น้อยๆ เช่น การขึ้นเครื่องบิน การนั่งรถไฟ ฯลฯ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น การทำงานในพื้นที่และการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ และนอกจากที่นาย C2 จะเรียนรู้บทบาทในการทำงานด้วยการได้รับการอบรมสั่งสอนโดยตรงแล้วนาย C2 ยังใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ในขณะที่ต้องไปทำงานร่วมกันในสถานที่ต่างๆ เพื่อนำพฤติกรรมเหล่านั้นมายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงานของตนเองอีกด้วย อันได้แก่ วิธีการพบประชาชนในพื้นที่ วิธีการสื่อสารพูดคุยกับประชาชนซึ่งถือเป็นจุดเด่นของนาย... เนื่องจากนาย... ใช้การสื่อสารทั้งทางสีหน้า วาจา และท่าทางทำให้ประชาชน

ที่ได้พบเกิดความรู้สึกอบอุ่น เพราะมีการแสดงออกที่ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ได้ว่านาย...มีความเป็นห่วงเป็นใยในความทุกข์ความสุขของพวกเขาอย่างแท้จริง

"(คือท่าน...เป็นครูสอนทุกสิ่งทุกอย่างให้ท่านเลยหรอคะ?) แน่นอน (ท่านสอนเรื่องอะไรบ้างคะ เท่าที่พอจำได้?) เรื่องการวางตัว เรื่องการพบปะชาวบ้าน การเป็นห่วงชาวบ้าน การดูแลชาวบ้าน การขยัน การอภิปราย การขึ้นเครื่องบิน การนั่งรถไฟ ต้องทำอย่างไร อย่าไปแย่งคน อย่าจองไว้แล้วไม่ไป อย่าไปแย่งคนต้องให้ชาวบ้านเขาขึ้นก่อนแล้วเราค่อยขึ้น ต้องไปอยู่ท้ายแถว (ท่านก็ยังยึดถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน?) ใช่ๆ ยังยึดถือปฏิบัติอยู่ ท่าน...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A)จะอบอุ่น ยิ่งนานจะยิ่งรักท่าน (ท่านมีอะไรคะที่ทำให้รู้สึกอย่างนั้น?) อันนี้ต้องเรียนรู้เอง ผมบอกไม่ได้ (บุคลิกภาพหรือเปล่าคะ?) การพูดคุย สีหน้า ท่าทาง คุยแล้วจับมือ มีการสื่อด้วยสีหน้า และแววตา"

"ตอนแรกๆ ผมตามท่าน…เวลทำงานก็ตามไปบางครั้ง เวลาทำงานในสภานี่ผมก็ตามท่าน ท่านไปต่างประเทศไปมาเลเซียท่านก็จะเอาผมไปด้วย นั่งรถไปกัน (ระหว่างไปเป็นอย่างไรบ้างคะ มีการชี้แนะเกี่ยวกับการทำงานหรือไม่คะ?) อ่า เราสังเกตเอามากกว่านะ เรื่องการทำงาน (คือคอยดูว่าท่านทำอะไร อย่างไร หรอคะ?) อือๆ อย่างท่านบอกว่า มีที่ดินบ้างไหม คือ แถวทะเลสาปสงขลานั่นท่านจะชอบ ท่านก็จะถามว่า ซื้อที่ดินไว้บ้างไหม แถวทะเลสาปน้ำจืดในประเทศไม่มีแล้ว มีที่นี่ที่เดียว ซื้อไว้บ้างไหม ผมบอกว่าไม่มีครับท่าน ท่านก็บอกให้ซื้อไว้ ผมก็บอกว่าผมไม่มีตังค์ครับ ท่านบอกว่าไม่มีตังค์ก็ไปกู้เขามา ผมถามว่าทำไมครับท่าน ท่านบอกว่าให้ดูพี่เป็นตัวอย่างเล่นการเมืองมาตลอดชีวิต ทุกวันนี้ไม่รู้จะอยู่ที่ไหน ให้ดูพี่เป็นตัวอย่าง ไม่มีตังค์ก็กู้เขาไป เราอายุขนาดนี้แล้ว 10 ปี 20 ปี ก็ผ่อนเขาไป (แล้วตอนนี้ท่านซื้อหรือยังคะ?) ยังฮะ ไม่ได้ซื้อ (เพราะท่านมีบ้านที่จังหวัด...อยู่แล้ว?) ใช่ บ้านก็มีอยู่แล้ว"

4. นักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบในการทำงานการเมือง

เมื่อนาย C2 เริ่มต้นเข้าทำงานการเมืองในระดับชาติ คือการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย C2 ก็ยึดถือนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) เป็นต้นแบบในการทำงานทางการเมืองของตนเอง โดยนาย C2 ให้การยกย่องนาย... ว่าเป็นพระเจ้าทางการเมืองของตนเอง ทั้งนี้เพราะนาย... เป็นนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ทำงานการเมืองโดยไม่ข้องเกี่ยวกับเรื่องทุนหรือเรื่องผลประโยชน์ใดๆ รวมถึงเป็นนักการเมืองมีความเอาใจใส่ มีความเป็นห่วงเป็นใยทุกข์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นาย...จะเดินทางไปเยี่ยมเยียน ดูแลทุกข์สุขมาโดยตลอด

"ท่าน... ผมเวลาไปปราศรัยที่...นี่ ผมพูดเริ่มต้นว่าผมมีพระเจ้าทางการเมืองของผมมีอยู่ท่านเดียวคือ ท่าน... คือ ท่านใหญ่กว่าผมมากผมตามท่าน และยังห่างเยอะ ทุกเรื่องเลย ผมได้ซัก 1 ใน 100 ของท่าน ผมก็มีความสุขแล้ว สำหรับผมนะ หนูอาจจะมองว่าผมพูดเวอร์ไปหรือ

เปล่า (ในเรื่องอะไรบ้างคะ?) คือ การเป็นห่วงประชาชน เป็นทุกข์เป็นร้อนกับประชาชน การไปเยี่ยมประชาชน เป็นห่วงเป็นใยไปหมด คือ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ท่านไปบ่อยที่สุด ผมเห็นท่านแล้วก็โห ทำให้ท่านไปที่ไหนคนจะรักท่านมาก โดยธรรมชาติ ผมว่าคนทั้งประเทศน่ะ ถ้าไม่มีการเมืองเป็นฝ่าย (แต่จริงๆ นะคะ ท่านน่าจะมีคนรักทั้งประเทศจริงๆ?) ใช่ ถ้าไม่มีการเมืองไปใส่ท่านน่ะนะ อีก 30 ปี 50 ปี ไม่มีหรอกนักการเมืองที่เป็นแบบนี้ ผมรู้เพราะว่าผมใกล้ชิดกับท่านมากที่สุด (แล้วเรื่องความซื่อสัตย์ ใสสะอาดของท่านเป็นอย่างไรคะ?) ผมว่าเกิน 100 นะ ท่านจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับพวกทุนอะไรพวกนี้เลย ท่านจะไว้ใจผมมาก และผมก็พิสูจน์ให้ท่านเห็นแล้วว่าผมก็ค่อนข้างจะคลีนในเรื่องนี้ด้วย..."

นอกจากนาย C2 จะมีนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)เป็นต้นแบบในการทำงานการเมืองที่มีการนำทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติในการทำงานของนาย... (มาเป็นแบบอย่างในการทำงานการเมืองของตนเองแล้ว นาย C2 ยังมีความชื่นชอบนักการเมืองท่านอื่นอยู่ด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังได้นำแนวคิดและแนวปฏิบัติของนักการเมืองท่านดังกล่าวมาใช้ในการทำงานอีกด้วยคือ นาย...(นักการเมืองอาวุโสอีกท่านหนึ่งของพรรค A) ทั้งนี้เป็นเพราะนาย C2 มีความเห็นว่านาย...เป็นนักการเมืองที่มีการมองโลกใน แง่ดี มีความสามารถในแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการประนีประนอม เป็นที่รักของเพื่อนพ้อง และเป็นคนที่ไม่มีศัตรูในทางการเมือง

"ท่าน... นี่ก็ดี (ท่านได้นำแนวคิดอะไรของท่านมาใช้ในการทำงานบ้างคะ?) บุคลิกของท่าน คือท่านไม่มีศัตรูมีพรรคพวกเยอะ มองทุกอย่างเป็นบวกหมด (เหมือนท่าน...ไหมคะ?) ท่าน... ยังมองเนคกาทีฟมากกว่า อย่างพูดถึงเรื่องการประนีประนอมท่าน... ดีกว่าเยอะนะ ท่าน... จะเจ้าหลักการ (ท่านใช้หลักนิติศาสตร์เข้าว่าหรอคะ?) ไม่รู้ หลักนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ไม่รู้ เราแยกมั่วไปหมดน่ะนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ แต่ท่าน...มีการประนีประนอมมากกว่า (หมายถึงตอนที่เป็นหัวหน้าพรรคด้วยหรือเปล่าคะ?)ไม่ๆ ในเรื่องความคิด ในเรื่องแนวปฏิบัติน่ะเขาใช้ได้เลย"

สำหรับนักการเมืองอีกท่านหนึ่งที่นาย C2 ยึดถือเป็นต้นแบบทางความคิดในการทำงานการเมือง คือนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองหนึ่ง/อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร) โดยประเด็นที่นาย C2 มีความชื่นชอบนั้นคือ ความคิด หลักการ และมุมมองที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยของนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองหนึ่ง/อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร)

"แล้วอย่างท่าน ผมก็ชอบนะ ท่านเคยไล่ผมออกจากสภาครั้งหนึ่ง สมัยที่...(อดีตนายกรัฐมนตรี) เป็นนายกฯ ท่านเป็นประธาน (ไล่ออกเรื่องอะไรคะ?) ผมอภิปราย แล้วผมไปว่าอะไรเขาไม่รู้ (ว่าท่าน...หรอคะ?) ใช่ ว่าท่าน...ด้วย ว่าเขาไม่เป็นธรรม ว่าท่านเข้าข้างรัฐบาล ไม่เป็นกลาง ว่าเขาเจ็บๆ แต่ไม่ได้ออกผมอยู่ที่โต๊ะ มีตำรวจ มีใครมาไกล่เกลี่ย พอผมจะออกไปเขา

ก็โอเคเอาประเด็นขึ้นมาอภิปรายต่อ เขานักเลงนะ ผมว่าใช้ได้ ผมเคยยกคำพูดของเขามีอภิปราย ความคิดของเขาดี การมองประชาธิปไตยนี่ของเขาดีมาก มองระบบ หลักการดี (ไม่รู้ท่านจะกลับทำงานการเมืองมาอีกหรือเปล่านะคะ?) ไม่รู้ แต่ว่าเขาดีมาก เรื่องมุมมอง เรื่องประชาธิปไตย คือเรื่องหลักการเขาดี"

5. การศึกษาต่อในระดับปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย...

การตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท

นาย C2 มีความตั้งใจที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง จึงได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์...(อาจารย์ทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง ในอดีตเคยเป็นสมาชิกพรรค A) ว่าตนเองควรเรียนในสาขาใดและเรียนที่มหาวิทยาลัยใด ในครั้งนั้นอาจารย์...ได้แนะนำว่านาย C2 ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนในระดับปริญญาโทแล้ว เพราะนาย C2 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานการเมืองมากพอ จนเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนทั่วไปแล้ว

อย่างไรก็ตามนาย C2 ยังคงถามคำถามดังกล่าวกับอาจารย์... อยู่เป็นเวลาถึง 1 ปี จนในที่สุดก็ได้ข้อสรุปจากอาจารย์...ว่าหากนาย C2 ต้องการเรียนต่อในระดับปริญญาโทจริง ควรเรียนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย... ซึ่งนาย C2 ก็เชื่อคำแนะนำของอาจารย์... จึงตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย...ทันทีที่ได้รับคำตอบจากอาจารย์...

"อย่างนี้ ตอนเรียนปริญญาโทน่ะ อาจารย์...น่ะ ตอนนั้นเขาอยู่พรรค A นะ เขาสนิทกับผมนะ แต่ตอนหลังมีปัญหาเขาก็ออกไป เขาสนิทกับผมมาก ผมก็ถามเขาว่า อาจารย์ผมจะเรียนปริญญาโทหน่อย เดี๋ยวนี้ ส.ส. เขาปริญญาโทกันทั้งนั้น เรา น.บ.ท. นี่ไม่เอาแล้ว อาจารย์ว่าผมจะเรียนที่ไหนดี อาจารย์บอกว่า คุณไม่ต้องเรียน ผมก็ว่า อ้าวทำไมอ่ะ อาจารย์...บอกว่าไม่มีใครสงสัยในเรื่องการศึกษาของคุณแล้ว เวลาคุณแสดงทัศนะอะไรนี่ คนจะไม่สงสัยว่าคุณมีความรู้เรื่องนี้จริงหรือเปล่า ปริญญาโทไม่มีความหมาย คุณไม่ต้องเรียนแล้ว ผมถามอยู่ปีหนึ่งแกบอกว่าไม่ต้องเรียน พอขึ้นปีที่สองผมไปถามอีก ผมบอกว่าอาจารย์อย่าให้ผมผิดพลาดเลย อาจารย์ช่วยบอกหน่อยว่าเรียนที่ไหน อันนี้แกตอบว่า ผมมีทางเลือกให้คุณ 2 ทาง คือ ทางที่ 1 คุณไม่ต้องเรียน แต่ถ้าผมแนะนำคุณนะ คุณไปเรียนภาษาสัก 2 ปี แทนการเรียนปริญญาโท คุณจะรู้ว่าอันเนี้ยมันดีกว่าปริญญาโท คุณได้ภาษาคุณอ่านหนังสือจากห้องสมุดทั่วโลกได้ ผมบอกไปภาษาผมทำได้ แต่คนเดี๋ยวนี้มันเรียนปริญญาโทกันทั้งนั้นแหละ งั้นทางเลือกที่ 2 คุณไปเรียนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย... เนี่ยอาจารย์...บอกผม แล้วมาถึงวันนี้ ผมคิดว่าอาจารย์...พูดถูก ผมควรจะเรียนภาษาอย่างจริงๆ จังๆ สัก 2 ปี (ตอนนี้ภาษาอังกฤษของท่านจัดว่าเป็นอย่างไรคะ?) อยู่ในระดับหัวแถวนับจากข้างหลังมานะ คือพอได้นะ (คือ ฟังได้ พูดได้?) พอได้ๆ แต่เขียนไม่ค่อยได้"

พฤติกรรมการเรียนในระดับปริญญาโท

เมื่อนาย C2 ตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ... ตามคำแนะนำของอาจารย์... (อาจารย์ทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งซึ่งในอดีตเคยเป็นสมาชิกพรรค A) ซึ่งการเรียนในระดับนี้นาย C2 มีบทบาทในชั้นเรียนมากกว่าการเรียนในระดับที่ผ่านมา โดยระหว่างการเรียนในชั้นเรียนนาย C2 มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ มากขึ้น เพราะในขณะที่เรียนนั้นนาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจารย์ผู้สอนจึงเปิดโอกาสให้นาย C2 แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองอยู่บ้าง

ทั้งนี้นาย C2 มีความรู้สึกว่าเนื้อหาที่เรียนในระดับปริญญาโทนั้นไม่สามารถนำมาใช้ในการทำงานทางด้านการเมืองของตนเองได้มากนัก เพราะตนเองมีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านการเมืองมากในระดับหนึ่งแล้ว ดังนั้นในการทำงานจึงใช้ความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์มาใช้ประกอบในการทำงานมากกว่าที่จะใช้ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในระดับปริญญาโท

อย่างไรก็ตามนาย C2 มีความเห็นว่าการเรียนในระดับปริญญาโทนั้นทำให้ตนเองมีการพัฒนาในเรื่องกระบวนการคิดที่เป็นระบบและมีความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น

"ผมจบมาได้ซัก 5 ปีนี่แหละ ตอนนั้นอาจารย์... อยู่กับเรา ประมาณซัก 47-48 (สาเหตุที่เลือกเรียนรัฐศาสตร์นี่เป็นเพราะอะไรคะ?) เรียนตามที่อาจารย์...แนะนำ แกแนะนำอย่างไรก็เรียนเลย ตอนนั้นท่านเป็น...ด้วยนี่ (ตอนเรียนที่นั่น นี่บรรยากาศการเรียนเป็นอย่างไรบ้างคะ?) ดี ตอนนั้นดี ความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ กับครูอาจารย์ (มีกิจกรรมอะไรไหมคะ?) ไม่ค่อยนะ การบ้านไม่ค่อยมีหรอก มีบ้างก็เป็นกลุ่ม (เป็นหลักสูตรสำหรับนักการเมืองเลยหรือเปล่าคะ?) ไม่ๆ เป็นหลักสูตรทั่วๆ ไป ตอนเรียนปริญญาโทมีบทบาทมากขึ้นนะ แต่ว่าผมไม่ชอบเป็นประธานเป็นอะไร แต่ว่าการเรียนปริญญาโทนี้ คนเริ่มรู้จักแล้ว คนรู้จักแล้ว ตอนนั้นเป็น ส.ส.แล้ว (ตอนนั้นมีตำแหน่งในชั้นเรียนอะไรบ้างคะ?) ไม่ได้เป็น แต่ว่าการเรียน ระหว่างเรียนก็มีแสดงความคิดเห็นอะไรบ้าง เพราะว่าเราเป็นนักการเมืองเขาก็จะถามเรา (ตอนที่เรียนในระดับปริญญาโทน่ะค่ะ ท่านคิดว่ามันสามารถเอามาใช้กับงานการเมืองได้บ้างไหมคะ?) งานการเมืองก็ไม่ค่อยมากเท่าไหร่นะ เพราะว่าประสบการณ์เรามันไปไกลแล้ว แต่ว่าเรื่องระบบคิดน่ะ ดีนะ ระบบการคิด (มีประโยชน์ในเรื่องการคิดมากกว่า?) การคิดที่เป็นระบบ และการมีเหตุ มีผลมากขึ้น"

6. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชน

นาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราฎรที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาถึง 7 สมัยด้วยกัน โดยที่ไม่เคยแพ้การเลือกตั้งเลยตั้งแต่ตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางการเมืองซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่การเมืองระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้การได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาตลอด 7 สมัยนั้น นาย C2 มีความเชื่อว่าเป็นผลมาจากการที่ตนเองได้ทำหน้าที่ในการดูแลชาวบ้านหรือประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิดมาตลอดระยะเวลาที่เป็นผู้แทนราษฎร ซึ่งในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนนั้นเป็นบทบาทที่นาย C2 ทำแล้วมีความสุขมากที่สุด เป็นเพราะนาย C2 มีความคิดว่ายังมีโครงการที่ตนเองต้องการทำเพื่อพัฒนาพื้นที่และทำเพื่อประชาชนในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) อีกหลายโครงการด้วยกัน เช่น การวางผังเมือง การสร้างถนนวงแหวนฯ ฯลฯ ในขณะที่บทบาทอื่นๆ เช่น การออกกฎหมาย การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล รวมทั้งงานอื่นๆ ในสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ นั้นเป็นบทบาทที่นาย C2 ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวมาครบถ้วนทั้งหมดและคิดว่าทำหน้าที่ดังกล่าวได้สมบูรณ์ที่สุดแล้ว

"เดี๋ยวนี้ผมชอบงานพื้นที่มากกว่า อย่างที่ผมบอกหนูนะ พรรคหลังมา ผมค่อนข้างรักชาวบ้านมากขึ้น (ตั้งแต่ 5 ปีที่ผ่านมาหรอคะ?) เออ...แล้วงานในสภาเนี่ยเราผ่านมาหมดแล้วแล้วเราก็มันสูงสุดแล้ว ผมว่าอยู่ในสภาน่ะ ผมทำดีที่สุดแล้ว ผมทำเต็มที่แล้ว ไม่อยากทำอย่างนั้น เหมือนในอดีตมากเท่าไหร่ (แสดงว่าถ้าเป็นงานในพื้นที่ นี่ยังมีงานที่ท่านคิดว่าจะทำ แต่ยังไม่ได้ทำอยู่อีกหรอคะ?) อ่อ เยอะๆ ของจังหวัด... ของพื้นที่ใช่ไหม ของจังหวัด... ก็คือ ผมอยากจะสร้างถนนวงแหวน เพราะว่าจังหวัด...น่ะหลังจากเกิดเหตุสถานการณ์ภาค... คนจะทิ้งแผ่นดินมาเยอะ จะอพยพมาจาก 3 จังหวัดเยอะ มาอยู่ที่...ก็เยอะฮะ เพราะว่าอากาศดี คนเกษียณก็ชอบมาอยู่เยอะ ทีนี้ผมอยากได้ถนนวงแหวน ในการกำหนดขยายเมืองว่าตรงนี้เป็นที่อยู่อาศัยนะ ตรงนี้ต้องมาอยู่ข้างนอก ผมต้องการวางผังเมือง (แล้วตอนนี้ท่านได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้วคะ?) ขยายความคิดไปแล้วแต่ว่ายังทำไม่ได้ (ติดอะไรอยู่หรอคะ?) มันติดตรงที่ว่าเราแพ้นากยก อบจ. นะคราวที่แล้ว แล้วการสำรวจมันต้องเริ่มจากการใช้คนของท้องถิ่นทีนี้ท้องถิ่นเขาไม่ให้ความร่วมมือ (เพราะว่าเป็นคนละกลุ่มกันหรอคะ?) มันยาก จะเริ่มจากตรงไหน survey อย่างไรเนี่ย ยาก เพราะต้องใช้คนของท้องถิ่น (แล้วไม่มีวิธีแก้วิธีอื่นๆ หรอคะ?) มีฮะ ต้องมีๆ เราต้องเราส่วนกลาง เอากรมทางหลวงเข้ามาทำ (คือท่านพยายามอยู่?)แต่ว่าต้องมีการสำรวจอยู่แล้ว อย่างเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ผมมีการของบประมาณท่านนายกแล้ว ... ล้านบาท เพื่อขอทำถนนสายใหม่ เลียบชายทะเล... (อันนั้นเพื่อการท่องเที่ยวด้วยหรอคะ?)เพื่อการท่องเที่ยวริมทะเลสาบสงขลา สวยมาก (เรื่องนี้ได้ดำเนินการนานไหมคะ?) นานแล้วเขาทำมาตั้งแต่ปีที่แล้วแล้วตอนนี้มันมีงบอยู่เยอะ งบกระตุ้นเศรษฐกิจ งบไทยเข้มแข็ง ผมต้องการทำผังเมืองใหม่แต่ว่ายังดำเนินการไม่ได้"

บทบาททางด้านนิติบัญญัติ

นอกจากงานในบทบาทของการเป็นผู้แทนของประชาชนในพื้นที่ที่นาย C2 ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว การทำงานในสภาหรือบทบาททางด้านนิติบัญญัตินาย C2 ก็สามารถทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีเช่นกัน โดยบทบาททางด้านนิติบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายที่สร้างความภาคภูมิให้กับนาย C2 เป็นอย่างมากคือการออกกฎหมาย... (พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น และการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น)ที่นาย C2 ได้เป็นผู้ริเริ่มให้แก้ไขกฎหมายดังกล่าว

"นิติบัญญัติ เรื่องการออกกฎหมาย ก็คือการออกกฎหมาย... (เรื่องนี้ท่านเป็นคนริเริ่มใช่ไหมคะ?)ใช่ ..."

บทบาททางด้านการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

บทบาทในด้านการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่นาย C2 ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์เช่นกัน กล่าวได้ว่านาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งที่มีการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารมาอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะในช่วงที่พรรค A เป็นพรรคฝ่ายค้าน นาย C2 จะได้รับมอบหมายจากพรรค A ให้ทำหน้าที่ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือรัฐมนตรีทุกครั้ง

ทั้งนี้การทำหน้าที่ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจถือเป็นการทำงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับนาย C2 เป็นอย่างมาก เพราะนาย C2 มีความรู้สึกว่าการทำหน้าที่ในการเป็นผู้อภิปรายไม่ไว้วางใจนั้นเป็นเรื่องยาก โดยในการอภิปรายทุกครั้งจะต้องใช้ผู้อภิปรายที่มีความรู้ในประเด็นที่ต้องอภิปรายเป็นอย่างดี มีข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และที่สำคัญผู้อภิปรายต้องมีความสามารถในการสื่อสารข้อมูลเหล่านั้นไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้ฟังการอภิปรายได้เป็นอย่างดี โดยประเด็นสำคัญที่พรรค A มักจะมอบหมายให้นาย C2 ทำหน้าที่ในการอภิปรายทุกครั้งคือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันศาสนา เพราะทางพรรคมีความเห็นว่านาย C2 เป็นนักกฎหมายที่มีความละเอียดรอบคอบจึงน่าจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการอภิปรายเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามนาย C2 มีข้อยกเว้นที่จะไม่ทำหน้าที่ในการอภิปรายเพื่อนสนิท 3 คนด้วยกัน เพราะนาย C2 มีความเห็นว่าเพื่อนทั้ง 3 คนนั้นเป็นเพื่อนที่ดี และในอดีตเคยให้ความช่วยเหลือในการทำงานการเมืองแก่นาย C2

"เรื่องการอภิปรายฮะ (สมัยไหนคะ?) อ่อ ผมภูมิใจทุกครั้งฮะ (ท่านคิดว่าท่าทำได้เต็มที่?) อา ใช่ๆ เรื่องที่ 2 ที่ผมว่าคนอื่นๆ พรรคเขาไม่มอบให้คนอื่นทำ แต่เขามอบให้ผมทำ คือในกรณีที่จะต้องอภิปรายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันสูงสุด ผมจะเป็นคนอภิปรายทุกครั้ง (อันนั้นท่านคิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ?) อาจจะเป็นเพราะว่าเราเป็นนักกฎหมายแล้วเรารอบคอบ (ท่านมี

ประสบการณ์ทางนี้?) ไม่มีประสบการณ์ทางด้านนี้ แต่ว่าผมมีความสนใจทางด้านนี้ ผมอาจจะ Conservative ก็ได้ แต่ว่าผมสนใจเรื่องสถาบัน เวลามีเรื่องเกี่ยวกับสถาบัน เรื่องศาสนาอะไรพวกเนี้ย ผมจะอภิปรายทุกครั้ง อภิปรายยากด้วย (คือทางพรรคเขาจะรู้ว่าท่านมีการศึกษาในเรื่องนี้?) ถ้ามีเรื่องนี้เขาก็จะมอบให้ผมอภิปรายเลย (เคยมีไหมคะ ที่ท่านต้องอภิปรายคนที่เป็นเพื่อนกัน หรือสนิทกันมากๆ มาก่อน...รู้สึกอย่างไรบ้างคะ?) มันเป็นหน้าที่ ที่เราต้องทำ พอเราไปอยู่ตรงนั้นแล้วเราต้องทำ (เหมือนตอนว่าความใช่ไหมคะ?) ผมขอไว้ 3 คนที่ผมไม่อภิปรายผมบอกทีมมาตลอด 1)คุณ... ที่ส่งความปรารถนาจากบริษัท... มาให้แล้วผมปฏิเสธ ผมว่าหมอนี่คบได้ 2)คุณ... สนิทกัน ตอนที่เขาอยู่พรรค A เขาสนิทกับผม แล้วก็คุยถูกคอกัน แล้วที่ผมอภิปรายเขาไม่ได้ คือ ตอนที่เขาเป็น...(ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง) ซึ่งผมบอกแล้วว่าผมเป็นบัญชีดำของคุณ... แล้วคุณ... ส่ง...ไปค้นบ้านผม ไปหาประวัติผม ผมไม่ให้ค้นนะ ถ้าค้นต้องมีหมายนะ ถ้าไม่มีอย่ายื่นมือมาในบ้านผมนะ คุณไปหาข้อมูลได้แต่ไปบ้านผมไม่ได้ คุณ...เขาโทรบอกผมว่า คุณ...ส่งคนไป...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)นะ ไปค้นประวัติผมทุกเรื่อง มีอะไรจะทำก็ทำให้เสร็จซะ จากนั้นอีก 3 วัน ...ไปบ้านผมเลย ผมบอกว่าเชิญมาเลย มาวันนี้ก็ได้ผมไม่มี คุณ...เขาก็โทรมาบอก เขาถามว่า ท่าน ส.ส. มีอะไรหรือเปล่าครับ ผมก็บอกว่ามีอะไรหรือเปล่าครับท่าน... เนี่ยตำรวจ...มาเต็มกองบังคับการแล้ว จะดูประวัติท่าน ส.ส. ผมบอกว่าให้ไปเลย ประวัติผมมีอะไรที่ไหนไหม ไม่มีเชิญให้เขาตรวจให้หมดใน... (จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) แล้ว...เขาก็ถอยกลับไป คุณ...เขาก็บอกว่า คนอะไรวะไม่มีอะไรที่จะอภิปรายได้เลย (เขาทำขนาดนั้นเลยหรอคะ?) สำหรับผมนะ แต่คนอื่น ผมไม่รู้ว่าเขาทำหรือเปล่านะ ผมว่าคุณ... เป็นคนใช้ได้ คุณ...ก็อีกคน ผมคิดว่าเขาเป็นคนคบได้ (คือสนิทกันเป็นการส่วนตัว?) แล้วเราคิดว่าเมื่อเราเป็นมือปืนรับจ้าง หรืออะไรก็ตาม ผมอาจจะพูดไม่ถูก...เราน่าจะเลือกเป้าได้ด้วยคือไม่มีใครเพอร์เฟ็กซ์ 100% หรอก แต่ว่าคนบางคนเนี่ยมันต้องละเว้นไว้ คนอื่นอภิปรายได้แต่ผมไม่ทำ อย่างคุณ...น่ะข้อมูลผมก็เยอะ แต่ผมก็บอกเขาเลยว่าผมไม่ทำนะ คุณไม่ต้องระแวงผมเลย คุณไประแวงคนอื่นน่ะผมไม่ทำ เรื่อง...อะไรน่ะ ผมก็ไม่อภิปรายคุณ คุณ...ก็เหมือนกันผมบอกว่าผมไม่อภิปรายคุณ"

7. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกของพรรค A

สำหรับบทบาทในพรรค A นั้น นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกที่มีความสำคัญมากคนหนึ่งของพรรค A เพราะตลอดเวลาที่นาย C2 เป็นสมาชิกของพรรค A ก็ได้มีการทำงานเพื่อพรรคมาโดยตลอดและได้ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดีในทุกๆ เรื่อง

"(โดยส่วนตัวท่านน่ะคะ ท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่มีบทบาทสำคัญในพรรค A หรือไม่คะ?) ผมว่า ผมสำคัญนะ อย่างเวลาผมพูดเนี่ยเขาจะฟัง (หมายถึงใครบ้างคะ?) สมาชิกพรรคเขาก็ฟังนะ (หมายถึงพวก ส.ส.ด้วยกันใช่ไหมคะ?) ฟังๆ เขาจะฟัง..."

ปัจจุบันนาย C2 ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A 1 ตำแหน่ง ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเรื่องกฎหมายให้กับพรรค A การได้รับตำแหน่งดังกล่าวเนื่องจากเรื่องกฎหมายเป็นเรื่องที่นาย C2 มีความถนัดมากเป็นพิเศษ และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานาย C2 ก็ได้ทุ่มเททำงานในตำแหน่งอย่างเต็มความสามารถมาโดยตลอด จนกระทั่งถึงช่วงที่มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 ที่เป็นเหตุทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองมีกำลังใจในการทำงานให้กับพรรค A ลดน้อยลงไปเมื่อเทียบกับการทำงานในช่วงก่อนหน้านั้น ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่นาย C2 พลาดหวังจากการได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี เนื่องจากการพลาดหวังครั้งนั้นทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากพรรค A

"ตอนนี้ผมเป็น...ที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายของพรรคด้วย ทำเรื่องกฎหมายของพรรคทั้งหมด อย่างคุณสมบัติของ ส.ส. 13 คนนี่เราก็ต้องทำด้วย แต่ตอนหลังผมทำน้อย ผมไม่ค่อยทำ (เพราะว่ามีทีมทำอยู่แล้วหรอคะ?) ทีมก็มี แต่ตอนหลังผมไม่ค่อยมีกำลังใจทำเท่าไหร่ เหตุผลก็อย่างที่บอกนั่นแหละ (ตั้งแต่เรื่องรัฐมนตรี?) ใช่ๆ นั่นแหละ อันนั้นเป็นจุดที่ผมแก้ไม่ได้เลย ผมเป็นคนที่ใช่ไม่ได้เลยเรื่องนี้ จริงๆ"

สำหรับอีกบทบาทหนึ่งที่นาย C2 ได้รับมอบหมายจากพรรค A ให้ทำหน้าที่เป็นประจำ คือเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลและรัฐมนตรี โดยนาย C2 เป็นสมาชิกของพรรค A คนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจทุกครั้ง

ทั้งนี้ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือรัฐมนตรีทุกครั้ง พรรค A จะมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเป็นอย่างดีทั้งเรื่องของข้อมูลที่ใช้ประกอบในการอภิปรายและผู้ที่จะทำหน้าที่ในการอภิปราย โดยกระบวนการของการเตรียมความพร้อมในเรื่องของข้อมูลของพรรค A นั้นมีการดำเนินการที่เริ่มต้นจากการสรรหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่จะถูกอภิปราย(ซึ่งอาจจะเป็นคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ/นายกรัฐมนตรี/คณะรัฐมนตรี) แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมารวมกันไว้ที่คณะกรรมการของพรรค จากนั้นจะมีกรรมการชุดหนึ่งเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาและคัดเลือกข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ให้เหลือเฉพาะข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการอภิปรายจริง ต่อจากนั้นก่อนวันที่จะมีการอภิปรายประมาณ 3-4 วัน คณะกรรมการดำเนินการก็จะมอบข้อมูลเหล่านั้นให้กับผู้ที่จะทำหน้าที่ในการอภิปราย ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับที่ไม่สามารถนำไปเปิดเผยให้ใครรับรู้ได้แม้แต่เพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรค A ด้วยกันก็ตาม โดยจะมีผู้ที่รับรู้ข้อมูลการอภิปรายเพียง 3 คนเท่านั้นคือ หัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และผู้ทำหน้าที่ในการอภิปราย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นความลับไม่สามารถนำไปเปิดเผยให้ใครรับรู้ได้ พราะหากมีใครได้รับรู้ข้อมูลก็มีโอกาสที่จะทำให้ข้อมูลเหล่านั้นรั่วไหลออกไปได้ค่อนข้างมาก

"(ที่ผ่านมาน่ะค่ะ ท่านมีบทบาทในการทำงานอย่างไร ในพรรค A บ้างคะ?) ผมว่าเยอะนะ คือเราเป็นฝ่ายค้านมา 8 ปี นานนะ เวลามีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ เนี่ยจะมีผมตลอดเลยในการอภิปราย (อันนี้เป็นมติของพรรคหรอคะ?) ไม่หรอก คนเขารู้กัน ไม่ต้องมีมติ มีมติไม่ได้เพราะไม่รู้ว่าความสามารถของใครเป็นอย่างไร ผมจะถูกวางไว้ก่อน (แล้วใครเป็นผู้วางคะ?) คนวางก็ต้องเป็นหัวหน้า แล้วก็จะมีทีมจะมีทีมคอยดูแล (อ่อ เขาก็จะมีการมอบหมายไปเลย ว่าท่านอภิปรายเรื่องอะไร ใครอภิปรายดเรื่องอะไร หรอคะ?) พอถึงฤดูอภิปรายนี่ผมต้องเข้าค่าย ผมต้องฟิตร่างกายเตรียมพร้อมไว้ก่อน stand by ไว้ก่อน (ทำเองใช่ไหมคะ?) ผมนี่จะไปจับประเด็นอะไรก็ได้ ผมไม่ใช่มือสังหาร เป็นมือชี้เป้า ข้อมูลผมน้อย เพราะเราไม่ค่อยมีศัตรูเยอะ ผมก็เป็นตัวชี้เป้า ไม่ใช่มือสังหารเตรียมข้อมูลไว้ ถ้าผมเป็นมือสังหาร มือชี้เป้าผมก็ไม่มี ผมข้อมูลผมน้อย บางครั้งคนดีๆ กัน ก็ต้องทำมันเป็นหน้าที่ (ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนกันหรือเปล่าก็ต้องทำ?) แน่นอนฮะ เพราะฉนั้นเขาจะวางตัวไว้ 3-4 วัน สุดท้ายให้มารับข้อมูล ช่วงนี้เราก็ฟิตร่างกาย เตรียมข้อมูล เตรียมอะไรที่มันจะใช้ได้ เตรียมไว้ พอ 3-4 วัน เขาก็ให้ บอกว่านี่คือเป้าของคุณ (พรรคเขาจะหาข้อมูลให้ เขามีทีมทำ?) มีทีมทำ ข้อมูลเวลามา มันจะกองๆ กัน เขามีข้อมูลเยอะ ผมเป็นคนที่มีข้อมูลเยอะคนหนึ่ง (คือส่วนหนึ่งเราต้องหาเองด้วย แล้วพรรคหามาอีกส่วนหนึ่ง?) แน่นอนๆ ...(เขามีข้อมูลให้ส่วนหนึ่ง?) คือ บางครั้งในการอภิปรายเนี่ย เรามีข้อมูลเรื่องนี้ ไม่ใช่ว่าเรามาอภิปรายเองนะ เราต้องวางข้อมูล เค้าจะบอกว่าใครมีข้อมูลให้เอามาวางเป็นกองกลาง ใช้ได้ไหม ใช้ไม่ได้เอาออก (เขาจะมีทีมคัดเลือก?) ผมก็อยู่ในทีมด้วย เขาจะมาดูกันว่าอันไหนใช้ได้ อันไหนใช้ไม่ได้ก็คัดออก แล้วมาดูว่าแต่ละเรื่องๆ ใครจะเป็นคนอภิปราย ผมก็ต้องเป็นคนอภิปรายด้วยทุกครั้ง ศึกษาข้อมูล (แล้วทีนี้ ก่อนอภิปรายจริง มีการซ้อมก่อนไหมคะ?) ซ้อมไม่ได้หรอก ถ้าซ้อมข้อมูลมันจะรั่วหมด (ก็ต้องซ้อมเอง?) ใช่ คือคนอื่นจะรู้ไม่ได้ ดีกันขนาดไหนก็ตามจะไม่รู้ว่าอีกคนจะอภิปรายเรื่องอะไร ถ้ารู้กันมันจะรั่วหมด หัวหน้าทีมเท่านั้นที่จะรู้ (คือใครคะ?) หัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รู้กันประมาณ 3 คนเท่านั้น (สมมุติว่าท่านอภิปรายเรื่องใดเรื่องหนึ่งท่านก็จะรู้เฉพาะเรื่องที่ท่านอภิปราย ส่วนข้อมูลของท่านอื่นๆ ท่านก็จะไม่รู้?) ใช่ๆ (พรรคอื่นเขาทำแบบนี้ไหมคะ มันดูเป็นหลักการมากๆ เลย) อันนี้ไม่รู้นะ ผมรู้ว่าพรรค A เป็นแบบนี้ ผมจะรู้เฉพาะเรื่องของผม หรืออาจจะรู้แค่ว่าเพื่อนอภิปราย รมว. คนไหนแต่ไม่รู้ว่าจะอภิปรายเรื่องอะไร ลึกขนาดไหนไม่รู้ ถ้ารู้กัน 100% รั่วแน่ๆ"

การรับรู้ความเป็นประชาธิปไตยในพรรค A

นาย C2 มีความเชื่อว่าพรรค A เป็นพรรคที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงและคาดว่าน่าจะสูงกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ในประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการที่พรรค A มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกของพรรคมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจ ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่เมื่อมีการประชุมหรือตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของพรรค

"ระบบพรรคเนี่ยผมว่าดีฮะ แต่ภายนอกเขาอาจจะมองว่า ส.ส.แสดงความเห็นกันทะเลาะกันอีกแล้ว จริงๆ ไม่มีหรอก มันเป็นพรรคที่เปิดมาก สำหรับการแสดงความคิดเห็น ในที่ประชุมขึ้นไปดู เหมือนทะเลาะกัน ก๊กนั้นก๊กนี้ นักข่าวเขาชอบไปจับ เขาบอกว่าทะเลาะกันเอง ลูกพรรคว่าอย่างนั้น ลูกพรรคไม่ยอม ผมเมื่อวานยังมีข่าวผมอยู่เลย ใช่ไหมฮะ มันเป็นการแสดงความคิดเห็น แต่พอมติว่าอย่างไรเราก็หยุด ซึ่งผมคิดว่าพรรคอื่นๆ ไม่มี แต่ละคน..."

นอกจากนี้นาย C2 ยังมีความเชื่อว่ากระบวนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค A เป็นกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตยกล่าวคือกระบวนการสรรหาจะเริ่มต้นตั้งแต่การที่ผู้สนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งไปสมัครหรือไปแสดงความจำนงของตนเองต่อกรรมการสาขาพรรค จากนั้นกรรมการสาขาพรรคซึ่งมีอยู่สาขาละ 11 คน จะเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติในเบื้องต้น แล้วจึงนำรายชื่อเสนอมายังกรรมการบริหารพรรคชุดใหญ่ จากนั้นกรรมการบริหารพรรคจะทำหน้าที่ในการพิจารณาและตัดสินว่าบุคคลที่ถูกเสนอชื่อมานั้นมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ซึ่งหากผลการพิจารณาออกมาว่าบุคคลที่ถูกเสนอชื่อมานั้นมีความเหมาะสมที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง บุคคลดังกล่าวก็จะได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ที่ตนเองได้แสดงความจำนงไว้ได้

"(ในการคัดเลือกคนที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งน่ะค่ะ ว่าใครจะลงเขตนั้นเขตนี้เนี่ยมีหลักการในการคัดเลือกอย่างไรคะ?) หลักในการคัดเลือกก็คือ มีโอกาสชนะมากหรือน้อย (เป็นหน้าที่ของใครคะ?) เค้ามีกรรมการสรรหา (ก็ไปทาบทามมาหรอคะ?) เขาต้องมาสมัคร ไอ้การทาบทามมันเป็นเหตุผลพิเศษ มันเป็นเรื่องใหญ่มาก เค้าต้องสมัครที่สาขา แล้วสาขาเขาก็จะมีมติกันแล้วส่งมาที่พรรค หรือถ้าเห็นว่าเขามีโอกาสแต่ว่าเขาไม่รู้จักใครที่สาขาพรรคเลย เขาก็มายื่นสมัครที่พรรคได้เลย แล้วก็จะมาชนกันที่นี่ แต่ถ้าไม่ผ่านสาขามาเลยค่อนข้างยาก สาขาเขาก็อาจจะบอกว่า คุณมาอย่างไรคุณไม่รู้จักสาขาเลย กรรมการสาขามี 11 คน ไม่ใครรู้จักคุณ คุณมาจากไหน แล้วกรรมการบริหารพรรคชุดใหญ่เขาให้คุณชนะมาเนี่ย สาขาไม่ โอเค ด้วย เค้าก็ไม่ช่วยเลือกตั้ง อันนี้ก็ยุ่ง เพราะว่ากรรมการสาขา เป็นคนที่รู้จักคนเยอะที่สุด พวกนี้เป็นตัวขับเคลื่อนในการเลือกตั้ง น้อยมากครับที่มา โดยที่กรรมการสาขาไม่เห็นด้วย"

การรับรู้เกี่ยวกับสมาชิกของพรรค A

นอกจากนี้นาย C2 มีความเชื่อว่าสมาชิกของพรรค A จะมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคมากในระดับหนึ่ง กล่าวคือนาย C2 มีความเชื่อว่าสมาชิกของพรรค A มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรค โดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกที่เป็นสมาชิกมาเป็นระยะเวลายาวนานและกลุ่มสมาชิกที่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการทำงานให้กับพรรคมาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้กลุ่มสมาชิกเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคสูงกว่าสมาชิกใหม่ที่เข้ามาเป็นสมาชิกได้ในระยะเวลาไม่นานหรือสมาชิกที่ไม่มีส่วนร่วมในการทำงานให้กับพรรค นอกจากนี้นาย C2 มีความเชื่อว่าพรรค A

น่าจะเป็นพรรคที่สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคมากกว่าสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นๆ ที่ก่อตั้งขึ้นมาในระยะเวลาไม่นาน

"(ส่วนใหญ่คนของพรรค A เป็นอย่างนี้ไหมคะ?) มันต้องอาศัยการสั่งสม ถ้าอยู่นานๆ จะรู้ และก็ต้องเป็นคนทำงานด้วย (เหมือนใจเราเกิดความผูกพันไปแล้ว?) ใช่ เหมือนกับเราต้องอยู่ตรงกลางของพรรค แล้วเราจะรู้ว่าควรจะทำอย่างไรต่อ มันต้องอินกับบทบาทมาก แต่บางคนนี้เหมือนกับห่างพรรคไป ก็ไม่รู้ว่าควรจะทำอย่างไร ควรจะคิดอย่างไร ควรจะทำอย่างไร อาจจะยากหน่อย มันต้องใกล้ชิด เราอยู่ข้างในเราจะรู้ว่าตอนนี้เราต้องหยุดแล้ว (เหมือนกับตัวเราไปเป็นส่วนหนึ่งของพรรคไปแล้วหรือเปล่าคะ ไม่ได้มาแปะแบบเฉพาะกิจ?) ใช่ๆ เป็นส่วนหนึ่งแล้ว (ท่านคิดว่าพรรคการเมืองอื่นๆ เป็นอย่างนี้ไหมคะ สมาชิกของพรรคอื่นๆเขาจะคิดอย่างนี้ไหม?) ความรู้สึกเป็นเจ้าของผมว่าเรามีมากกว่าพรรคอื่นๆ ความเป็นเจ้าของพรรค (อย่างพรรค...ที่เกิดหรือตั้งขึ้นมาใหม่ๆ น่าจะมีน้อยกว่าหรอคะ?)ผมว่าการยึดโยงของเขาจะน้อยกว่าเรา เพราะว่าเขาเปลี่ยนพรรคมาเยอะไง เดี๋ยวไปพรรคโน้น พรรคนี้ ความผูกพันมันน้อย (มันดูจะเป็นพรรคเฉพาะกิจนะคะ?)ผมคิดว่าน้อยกว่า พวกเราไม่เคยเปลี่ยนพรรค"

ทั้งนี้นาย C2 มีความรู้สึกว่าบุคลิกภาพประจำตัวของสมาชิกพรรค A ในอดีตที่ผ่านนั้นจะเป็นบุคลิกภาพแบบอนุรักษ์นิยม(conservative) เป็นคนมีหลักการหรือเป็นแบบนักกฎหมาย แต่ในปัจจุบันบุคลิกภาพของสมาชิกพรรค A เริ่มเปลี่ยนแปลงไป และสมาชิกที่เข้ามาใหม่จะมีบุคคลิกภาพที่แตกต่างจากสมาชิกพรรคในอดีต แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วสมาชิกทุกคนจะได้รับการหล่อหลอมให้มีบุคลิกภาพและมีแนวคิดที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A ที่มีลักษณะเฉพาะตัว

"ผมว่า ยุค 20 ปีที่แล้วน่ะรู้เลยว่ามาจาก พรรค A บุคลิกภาพแบบ conservative นิดหน่อย บุคลิกแบบนักกฎหมาย เจ้าหลักการที่เขาว่าน่ะ เดี๋ยวนี้ไม่รู้ เดี๋ยวนี้ไม่แน่นอน มัน import ทั้งนั้นน่ะ (importมาจากไหนคะ?) import มาจากนอกทั้งนั้น ส.ส.ใหม่โดยมากจะ import(ถ้าพูดถึงในปัจจุบันนี่ไม่มีบุคลิกที่โดดเด่นแล้วใช่ไหมคะ?) ผมว่ามัน import มาเยอะ (คือพอคิดว่าจะชนะก็ลงสมัครเป็น ส.ส. ได้หรอคะ?) ผมว่าอย่างนั้นนะ เขาคิดว่าเอามาหล่อหลอมได้ (แล้วหล่อหลอมได้ไหมคะ?) มันต้องใช้เวลา (นานไหมคะ? ต้องทำอย่างไร) ผมว่านานนะ แต่ว่าวัฒนธรรมของพรรค A พออยู่นานๆ คนมันจะอินไปกับบท ส่วนใหญ่ก็พูดคุยกันในเรื่องพวกนี้ นานๆ มันก็จะอินไปเอง เพราะว่าคุยกันแต่เรื่องพวกนี้ ถูกหล่อหลอมไปอะไรไปเรื่อยๆ (มันเป็นเพราะการได้พูดได้คุยกันระหว่างเพื่อนหรอคะ?) ใช่ๆ การพูดคุยก็จะทำให้หล่อหลอมแนวคิดกันไป"

ความรู้สึกผูกพันที่มีต่อพรรค A ในปัจจุบัน

นาย C2 ทำงานอยู่ในวงการเมืองมาเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี ซึ่งตลอดระยะเวลาดังกล่าว นาย C2 ได้สังกัดพรรค A มาโดยตลอดไม่เคยโยกย้ายหรือมีความคิดที่จะโยกย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดเลย เพราะนาย C2 มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นอย่างมากจนมีความเชื่อว่าตนเองไม่สามารถย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดได้อีก ถึงแม้ว่าในช่วงปลายปี พ.ศ. 2551 ที่นาย C2 ไม่ได้ตำแหน่งรัฐมนตรี จนเป็นที่มาที่ทำให้นาย C2 มีกำลังใจในการทำงานให้กับพรรค A ลดน้อยลงไป เนื่องจากมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมจากพรรค A แต่เหตุการณ์เหล่านั้นก็ไม่ได้ทำให้นาย C2 มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใด

อย่างไรก็ตามการไม่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในครั้งนั้นทำให้นาย C2 มีความรู้สึกผิดหวังมากพอสมควร เนื่องจากนาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งของพรรค A ที่มีชื่อเป็นว่าที่รัฐมนตรีมาโดยตลอด จึงทำให้นาย C2 มีความเชื่อมั่นว่าตนเองน่าจะมีโอกาสได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในคราวนั้นอย่างแน่นอน เนื่องจากนาย C2 เชื่อว่าตนเองเป็นสมาชิกของพรรค A คนหนึ่งที่มีการทุ่มเททำงานเพื่อพรรคมาโดยตลอด อีกทั้งตนเองยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งสูงเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศไทยและประชาชนในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ก็มีการลงคะแนนเสียงเลือกพรรค A เป็นจำนวนมากจนจังหวัด...เป็นจังหวัดที่ประชาชนมีการเลือกพรรค A สูงที่สุดในประเทศ แต่เมื่อปรากฏชื่อคณะรัฐมนตรีออกมาก็พบว่าตนเองไม่มีชื่อเป็นรัฐมนตรีตามที่ได้คาดการณ์ไว้จึงทำให้นาย C2 มีความรู้สึกผิดหวังเป็นอย่างมากและได้ออกมาแสดงความรู้สึกผ่านสื่อมวลชนจนมีกระแสข่าวโด่งดังในช่วงนั้น

นอกจากนี้เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นาย C2 มีความรู้สึกผิดหวังจากกรณีกล่าวเนื่องจากนาย C2 ได้รับทราบข้อมูลมาว่าคุณ...มาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีในโค้วต้าของพรรค A คนหนึ่ง เนื่องจากคุณ...มีความเกี่ยวข้องกับบริษัท... ซึ่งบริษัท... เป็นนายทุนของพรรค นาย C2 จึงรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมในการแต่งตั้งรัฐมนตรีในครั้งนั้น ผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความผิดหวังเป็นอย่างมากจนถึงขั้นที่มีความคิดว่าจะหยุดทำงานการเมืองหรือไปตั้งพรรคการเมืองเล็กๆ สักหนึ่งพรรคเพื่อให้ตนเองไปสังกัดพรรคการเมืองนั้น แต่ถึงแม้ว่านาย C2 จะมีความผิดหวังก็ตาม แต่นาย C2 ก็ยังคงมีความจงรักภักดีหรือมีความผูกพันกับพรรค A ดังเดิม เพราะนาย C2 มีความเชื่อว่าการตัดสินใจในการแต่งตั้งรัฐมนตรีครั้งนั้นเป็นการตัดสินใจของคนที่มีอำนาจในพรรคไม่ใช่การตัดสินใจของพรรคเองเนื่องจากพรรคไม่สามารถตัดสินใจเองได้ เพราะพรรคไม่มีตัวตนที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นาย C2 หยุดความเคลื่อนไหวเพื่อแสดงความรู้สึกผิดหวังเพราะเกรงว่าหากตนเองเคลื่อนไหวต่อไปจะมีผลกระทบโดยตรงต่อภาพลักษณ์ของพรรค A และความรู้สึกของประชาชนที่ให้การสนับสนุนพรรค A

"ตอนที่ผมไม่ได้เป็น รมว. คราวที่แล้ว คือชื่อผมติดเป็น รมว. มาตลอด ทีนี้พอวันเลือก รมว. จริงๆ มันมีคุณ... มา เขาเป็นเขยของ...คราวที่แล้วเขาลงในนามพรรค...(พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม) แล้วคราวนี้มาเป็น รมว. ของพรรค A เป็นสมาชิกพรรค A ก็ยังไม่ได้เป็น นี้เขามาแทรกผมวันนั้นน่ะ วันที่เขาเลือกกัน ชื่อผมก็หายไปวันนั้นน่ะ ผมก็โวยวายนะ ที่โวยวายเพราะว่า คือ 1)ชื่อเราติดมาตลอด 2) เราทำงานให้พรรคมาตลอด ผมไม่แพ้ใครเลยเรื่องการทำงานให้พรรค อย่างการทำหน้าที่ฝ่ายค้านสมัยรัฐบาลที่แล้ว การอภิปราย แล้วเราก็อยู่ในบัญชีดำของคุณ...ด้วย เราก็ถูกฟ้องเยอะ คุณ... คุณ... ฟ้องผม...แต่ว่าคุณ... มาอย่างไร มันไม่มีที่มาที่ไป ผมบอกว่าในพรรคเอง คนที่เป็น ส.ส. แล้วเป็น รมว. ผมไม่ติดใจนะ แต่ว่าคุณ...นี่ผมต้องหาคำตอบให้ได้ว่ามาอย่างไร เพราะอะไร ผมก็ส่งเสียงตรงนั้น..."

"สุดท้ายเขามาเพราะทุน ทีนี้พอทุนมาแทรกเรานี่ มันก็มีความรู้สึกน้อยใจว่ามันไม่ควรจะอยู่แล้ว พอคุณ...มาปั๊บ ข้อมูลใต้โต๊ะก็คือบอกว่าเขาเป็นนายทุน บริษัท... เขาเป็นนายทุนอย่าบอกตัวเลขเลย ซึ่งผมไม่ยอมรับตรงนี้ ผมไม่ยอมรับตรงที่ว่า ถ้าทุนมาเนี่ย ทุนต้องอยู่ในโค้วต้ากลาง ใช่ไหมครับ สมมุติว่ามีโค้วต้า 10 คน โค้วต้ากลาง 3 คน เอาใครก็ได้ อย่างเอาคุณ... มานี่โค้วต้ากลาง และคุณ... ก็ควรอยู่โค้วต้ากลาง ไม่ควรมาแทรก แต่เมื่อทุนมาแทรกนักการเมืองอาชีพไม่ได้แล้ว ผมว่าพรรคไม่ยุติธรรม ตอนนั้นผมคิดว่า เอมันมีเหตุผลพิเศษมาหักล้างเราประจำเลย อันนี้อยู่กันลำบาก? (แล้วตอนนั้น วิธีโวยวายของท่านทำอย่างไรคะ?) คือผมเชื่อว่าคุณ... มาด้วยทุน ทุนครอบงำพรรคอันตรายมาก เมื่อใดก็ตามที่ทุนครอบงำพรรค มีอำนาจเหนือพรรคจะอันตรายมาก คุณ...ไม่มีเหตุผลอื่นใดเลย ถ้าใครคิดว่าไม่ถูกต้องก็ขอให้โวยวายออกมา แต่ผมคิดว่าคุณ...มาเพราะทุน เป็นเหตุผลอื่นไม่ได้ เพราะผมคิดว่าพรรคต้องการใช้หนี้บุญคุณให้กับเขา ผมเลยบอกว่าผมเป็น ส.ส. ที่ยากจนนะ ผมเลยใช้หนี้ทุนให้เขาด้วยการ..."

" ...เขาคิดว่าผมเป็นคนว่าง่ายไง คุยง่าย ยังไงก็ได้แต่ผมบอกว่าไม่ได้นะ เพราะว่าคนเลือกผมมาเยอะมาก ผมก็บอกว่า ถ้าเปรียบพรรค A เป็นบริษัท จะเห็นว่าคนที่ถือหุ้นพรรคมากที่สุด คือ คนในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เพราะ 1)ผมได้คะแนนเป็นที่ 2 ของประเทศ 2)ในระดับสัดส่วน จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) เลือกพรรค A เป็นอันดับ 1 สูงสุดเลย แสดงว่าคนก็ถือหุ้นมากที่สุดใช่ไหม แล้ววันที่พรรคได้กำไร เนี่ยคืนกำไรให้เขาด้วยอย่าให้เขาขาดทุน ตอนนี้เขาขาดทุนแล้ว ผมก็คิดว่าผมควรอยู่พรรคนี้ต่อไหม หรือควรตั้งบริษัทใหม่ แต่ถ้าผมตั้งบริษัทใหม่คุณ(หมายถึงประชาชนในจังหวัดที่เป็นบ้านเกิด) ต้องมาอยู่กับผม ผมก็โวยวาย ผมจะต้องใช้หนี้ ผมไม่อยากเป็นหนี้บุญคุณของใคร...

"(ตอนที่ไม่ได้ตำแหน่ง รมว. นั้นท่านคิดอย่างไรคะ?) คิดจะหยุดเลย ล้างมือการเมือง (แล้วอะไรทำให้ท่านอยู่ต่อคะ?) อยู่ด้วยความแค้น ต้องการแก้แค้น (แก้แค้นใครคะ?) ผมจะแก้แค้นใครก็ได้ที่คิดว่าไม่มีความเป็นธรรม ไม่ได้แก้แค้น...(สัญลักษณ์ของพรรค A)นะ ผมเคารพ (หมายถึง คณะกรรมการบริหารหรือว่าอย่างไรคะ?) เอ่อ มันมองไม่เห็นชัดว่าเป็นใครนะฮะ แต่ผมคิดว่าผมจะต้องถล่มเสียก่อน (แต่โดยส่วนตัว ท่านไม่ได้แค้นใครเป็นพิเศษใช่ไหมคะ?)

ใช่ๆ (แล้วการเลือกว่าใครจะมาเป็น รมว. นี่เขาทำกันอย่างไรคะ?) ก็เข้ากรรมการบริหาร ผมเป็นกรรมการบริหารพรรคมาตลอด แต่เที่ยวนี้ผมไม่ได้เป็น ก็หัวหน้า กับเลขาธิการพรรค เลขาธิการเป็นผู้เสนอชื่อ อย่าง 10 คน ปั๊บๆๆ แจกกรรมการไป เลขาธิการพรรคในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการบริหาร 10 คนเนี้ย มีใครคัดค้านบ้าง ก็มีคนคัดค้านบ้างปะปราย...”

“ตอนนั้นพรรคเกือบแตกนะ (ตอนนั้นท่านมีพวกเยอะไหมคะ?) โอ...พวกผมเยอะนะ (ที่คิดเห็นเหมือนท่านเหรอคะ?) เยอะนะ ผมคิดว่าเยอะ แต่ว่าใครมันจะกล้าออกมาหรือเปล่าแค่นั้น แต่เราไม่มีบารมีสูงเหมือนคุณ... สมัยนั้น แต่พอเรามาทำถึงช่วงหนึ่ง เราจะยึดเครดิตหัวหน้าพรรคไม่ได้ พรรคต้องเดินต่อ ก็เลยคุยกันว่า มันต้องหยุดเพื่อให้พรรคเดินตามไปได้ (คือเราต้องยึดตามมติของพรรค?) ใช่ การยึดตามมติของพรรคก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ แล้วอีกเรื่องหนึ่ง สมมติว่าเราเดินต่อเนี่ย ถึงแม้ว่าจะถูกก็ตาม แต่องค์กรเราพังก็ไม่ได้ พรรคต้องอยู่ต่อ ผมเลยบอกว่าถ้าหยุดมันต้องหยุดเลย ถอนตัวไปเลย แต่จะทำให้พรรคแตกเนี่ยเราไม่ควรทำ (ตรงนี้เป็นเพราะอะไรคะ ทำไมถึงคิดอย่างนั้น?) อ่อ พรรคมันไม่มีตัวตนนะ เป็นนามธรรม เป็นความรู้สึก เป็นความผูกพัน เราจะไปทำลายความรู้สึกของคนข้างนอกเขาไม่ได้ เราอาจจะไม่ชอบใจคนบางคน แต่เราจะไปทำให้ถึงกับมันแตกไม่ได้ ลดความน่าเชื่อถือของพรรคลงไปไม่ได้ เราก็มีทั้งผิดทั้งถูก เราก็ถือว่ามันเป็นเคราะห์กรรมของตัวเรา (อย่างเวลาให้ข่าวอะไรอย่างเนี้ยท่านจะต้องนึกถึงพรรคด้วยหรือเปล่าคะ?) นึกฮะ นึก แต่ตอนแรกเราไม่นึกหรอก แต่พอข่าวมันติดแล้ว เราก็คิดว่าถ้าเกิดให้ข่าวต่อนี่มันจะเป็นการจุดระเบิดถึงเรา เราก็หยุด”

ทั้งนี้นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงปลายปี พ.ศ.2551 จะทำให้เกิดกรณีการแต่งตั้งรัฐมนตรีอันเป็นที่มาที่ทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมจากพรรค A แล้ว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในครั้งนั้นยังมีกรณีสำคัญอีกกรณีหนึ่งที่ส่งผลทำให้นาย C2 มีความรู้สึกสับสนในการทำงานในฐานะสมาชิกของพรรค A ทั้งนี้เนื่องจากมีสมาชิกในกลุ่มการเมืองกลุ่มหนึ่งรวมตัวก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่(สมมติว่าชื่อพรรค C) ขึ้นมาและเปลี่ยนขั้วทางการเมืองมาอยู่ขั้วเดียวกันกับพรรค A ซึ่งมีสถานะเป็นพรรครัฐบาล เป็นผลให้พรรค C ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่นั้นมีฐานะเป็นพรรคร่วมรัฐบาล (โดยกลุ่มการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นเป็นพรรค C เกิดจากการรวมตัวกันของอดีตสมาชิกของพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับพรรค A มาตลอด(สมมติว่าชื่อพรรค B)) เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความรู้สึกสับสนในบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างพรรค A กับพรรค C เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาพรรค A และกลุ่มการเมืองดังกล่าว(ที่ในปัจจุบันก่อตั้งเป็นพรรค C) เคยเป็นศัตรูกันในทางการเมือง โดยพรรค A เคยทำหน้าที่ต่อสู้ทางการเมืองเพื่อล้มล้างระบอบการเมืองระบอบหนึ่งที่มีพรรค B เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลอยู่ในเวลานั้น ซึ่งในช่วงที่มีการต่อสู้กันอยู่นั้นกลุ่มการเมืองกลุ่มนี้(ที่ในปัจจุบันก่อตั้งเป็นพรรค C) ก็เป็นสมาชิกของพรรค B อยู่ด้วย กรณีดังกล่าวจึงทำให้นาย C2 มีความรู้สึกสับสนว่าในขณะนี้พรรค A กับพรรค C เป็นมิตรหรือเป็นศัตรูกันในทางการเมือง

"(แล้วตอนที่กลุ่ม...มาจับมือกับพรรค A ท่านรู้สึกอย่างไรบ้างคะ?) ผมก็รอวันแก้แค้นอยู่ (มี ส.ส.ในพรรคมีการต่อต้านเยอะไหมคะ?) เยอะ แต่เขาไม่กล้าพูด ในสถานการณ์บ้านเมืองเป็นอย่างนั้นเนี่ย บ้านเมืองมันต้องเดินไปข้างหน้า (เราก็ยังยึดหลักนั้นอยู่?) มันจะปล่อยให้บ้านเมืองเป็นอย่างนั้นไม่ได้ สรุปว่าในขณะนั้นมันต้องจัดตั้งรัฐบาล มันต้องเดินหน้า (แต่ในใจก็...?) ไม่ 100% หรอก มันต้องระวังกัน มันถือมีดสั้นกันอยู่ทางนั้นแหละ เราก็ระวังอยู่ ถ้าคุณพลาดผมก็แทงคุณ (เค้าก็ระวังเรา เราก็ต้องระวังเขาด้วย?) ใช่ แต่ว่ามันต้องเดินไป จะปล่อยให้พรรค B (ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้าม)เขาเดินไม่ได้แล้ว เราต้องเป็นแกนนำ เราต้องสละบางส่วน อันนี้เราก็เข้าใจได้ (เรายอมรับได้มากกว่าเรื่อง รมว. ใช่ไหมคะ?) ยอมรับได้ แต่ว่ามันมีหลายเรื่องที่ถึงวันมันก็ต้องคุยกัน แต่ว่าเราไปใกล้ชิดกับเขามากจนบางครั้งเราไม่รู้ว่าเราควรจะยืนจุดไหน บางทีเราก็ต้องเข้าใจตรงนั้นด้วย เลยไปเยอะ มันก็ต้องกระตุกกัน (ตั้งแต่ท่านทำงานเป็น สส. มาน่ะค่ะ ท่านเคยรู้สึกเหนื่อย ท้อแท้ หมดหวัง ผิดหวัง อะไรบ้างไหมคะ?) ก็มีช่วงนี้แหละฮะ ที่บอก (10 เดือนที่ผ่านมาเหรอคะ...แสดงว่าที่ผ่านมา ท่านไม่เคยรู้สึกแบบนี้มาก่อน?) เมื่อก่อนผมมีกำลัง ผมมีพลังที่จะทำเยอะ คือช่วงนี้เรด้าของผม สมองผม แยกมิตร แยกศัตรูไม่ออก เมื่อก่อนนี้เรารู้ว่านี่คือศัตรูเรารู้ คือเมื่อมิตรเราไปจับมือกับศัตรู เราก็แยกไม่ออกว่าที่เราเห็นนั้นคือมิตรหรือว่าศัตรู นี่อันตราย ผมเลยไม่ค่อยพูดอะไรเท่าไหร่ไง จะพูดขึ้นมาก็เป็นข่าวแบบนี้แหละเล็กๆ ที่เห็นกัน (มันเนื่องมาจากว่า เมื่อก่อนเราเป็นฝ่ายค้าน แล้วมาตอนนี้บทบาทของเราเปลี่ยนแปลงไปด้วยหรือเปล่าคะ?) คือ 8 ปีที่ผ่านมาเราสู้อย่างหนักกับระบอบที่เราล้มออกไปแต่วันนี้คนที่เคยสู้กับเรา คนที่ทำสงครามร่วมกับเรา เป็นเพื่อนตายของเราในสนามรบกลับไปกอดกับศัตรู ผมแยกไม่ออกว่าคนที่กอดกันอยู่ คนไหนเป็นมิตร คนไหนเป็นศัตรู ผมคิดว่าอันตรายสำหรับรัฐบาล ..."

ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา(ปลายปี พ.ศ. 2551 – เดือนตุลาคม 2552) จะมีเหตุการณ์ที่ทำให้นาย C2 มีความรู้สึกในเชิงลบกับพรรค A ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่นาย C2 ก็ยังคงมีความรู้สึกผูกพันกับพรรค A เป็นอย่างมากจนไม่มีความคิดที่ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น และไม่มีความคิดที่จะทำรายชื่อเสียงของพรรค A แต่ความรู้สึกในเชิงลบเหล่านั้นทำให้นาย C2 มีความคิดว่าเมื่อใดที่ถึงเวลาที่เหมาะสมตนเองก็จะอำลาจากวงการเมืองไป หรืออาจจะก่อตั้งพรรคการเมืองเล็กๆ ขึ้นมาเพื่อให้ตนเองย้ายไปสังกัด แต่นาย C2 ก็มองว่าการตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากความสำเร็จในการก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่นั้นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายๆ ด้านประกอบกัน

"(ที่ผ่านมาเคยคิดจะย้ายพรรคไหมคะ?) ไม่คิด (คิดจะหยุดมากกว่าหรอคะ?) ใช่อย่างที่บอก (ในอนาคตน่ะค่ะ สมมุติว่ามีโอกาสที่จะพรรคไปได้หรือไม่คะ สมมุติว่ามีพรรคใหม่เกิดขึ้นมา?) ผมจะทำร้ายพรรคมากเลยนะถ้าทำอย่างนั้น พรรคถล่มทลายเลย ผมจะทำให้ภาค... (ภูมิภาคที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)นี่ สะเทือนมาก ยิ่งถ้าผมไปพูดแถวพรรคอื่นๆ ด้วยแล้ว

พรรคมันจะเละเลย เพราะว่าในพรรคนี่มีแค่คนบางคนเท่านั้นที่เราไม่โอเคในนโยบายของเขาด้วย แล้วถ้าเราไปทำอย่างนั้น ถือว่าเราใจดำมาก (คือ ยังไงก็ไม่ไปพรรคอื่นแน่ๆ ?) ทำไม่ได้หรอกแบบนั้น จะหยุดก็หยุดเลย หรือไม่ก็มาตั้งพรรคของเราเอง (อันนี้เพราะว่าอะไรคะ?) ผมว่าพรรคมันต้องอยู่ก่อนนะ ถ้าจะมีพรรคไหนมาเทียบ มันไม่มีพรรคไหนที่จะมาเทียบพรรค A ได้หรอก จะดีเลวอย่างไรก็ขอให้เขาอยู่เป็นหลักให้ประชาชนต่อไป อย่าไปทำ (คือถ้าท่านจะทำอะไรแล้วต้องทำลายไปถึงชื่อเสียงพรรคนี่ไม่ทำอยู่แล้ว?) ไม่ได้ ไม่ควร ผมไม่ทำ (คนใน พรรค A เป็นอย่างนี้กันหมดหรือเปล่าคะ?) เวลาออกแล้วผมเห็นมันด่าพรรคกันทุกคน (แต่สำหรับตัวท่านนี่คือ ไม่ทำแน่ๆ เหรอคะ?) ผมไม่แน่ใจนะถ้าเป็นเรื่องตัวบุคคล แต่ถ้าเป็นพรรคผมไม่ทำ (แต่บางทีเราไปว่าคนๆหนึ่ง มันก็อาจจะส่งผลกลับมาถึงภาพลักษณ์ของพรรคทั้งหมด?) มันต้องพยายามพูดให้เขาแยกให้เขารู้ให้ได้ว่าอันนี้เป็นเรื่องของคนนะ ไม่ใช่เรื่องของพรรค แล้วขณะนี้มันต้องหลบไปเพราะว่าคนพวกนี้มันกำลังมีบทบาทอยู่ในปัจจุบัน (ต้องระงับที่จะพูดไปเลย เพื่อพรรค?) เออ ใช่ (ตอนนั้นท่านก็คิดว่าถ้าอยู่ต่อ ก็จะอยู่พรรคนี้ แต่ว่าถ้าออกก็คือ หยุดเลย แต่ไม่เคยคิดว่าจะไปอยู่พรรคนั้นพรรคนี้?) อ่อ ไม่ๆ อ่ะ ถ้าผมไปละภาค... สะเทือนเลย (แต่มีคิดที่จะตั้งพรรคเหมือนกันใช่ไหมคะ?) ผมคิดว่าจะตั้งพรรคเล็กๆ พรรค...(เฉพาะจังหวัด)อะไรก็ว่าไปเป็นพรรคกรีน พรรคอะไรก็ว่าไป (ไม่ได้คิดว่าจะเป็นพรรคใหญ่ระดับชาติ?) ไม่มีผมทำของผมเอง ตั้งแต่ภารโรงไปถึงหัวหน้าพรรค ผมคิดว่าผมทำได้ดีกว่าเยอะ คิดอย่างนั้น แต่ว่ามันทำยากเพราะว่าพรรคมันครอบอยู่ แม้แต่ในพื้นที่เรา ถ้าเราอธิบายไม่ชัด มันก็ยากที่เราจะรอด"

8. การไม่รับสินบนจากนาย...ประธานบริษัท... (องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย)

ในระหว่างที่นาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่นั้นได้มีนาย... ประธานกลุ่มบริษัท...(องค์กรทางธุรกิจขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย) ได้ส่งความปรารถนาดีเป็นเงินจำนวนหนึ่งมาให้นาย C2 ซึ่งทุกครั้งที่มีการส่งความปรารถนาดีเหล่านั้นมา นาย C2 ได้ปฏิเสธและไม่เคยรับเงินเหล่านั้นไว้เลย ถึงแม้นาย C2 จะรับรู้ว่านาย...ได้ส่งความปรารถนาดีนั้นมายังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านด้วยกัน และบุคคลเหล่านั้นก็ได้รับความปรารถนาดีไว้ทุกคนก็ตาม

"ผมก็พิสูจน์ให้ท่านเห็นแล้วว่าผมก็ค่อนข้างจะคลีนในเรื่องนี้ อย่างเมื่อก่อนประธานบริษัท...ฝากให้เอาเงินมาให้ผม ผมว่าบอกผมไม่รับ ก่อนนี้ คุณ... เขาเป็น... (มีความเกี่ยวข้อง) กับบริษัท... เขาก็เคยเอาเงินใส่ถุงใหญ่ๆ มาให้ผม เขาบอกว่าท่านประธานฝากมาให้ ประธานดูแล ส.ส. บางคนที่เขาคิดจะดูแล ผมก็บอกว่ารับไม่ได้เพื่อน เขาบอกว่าแล้วกูชี้แจงประธานอย่างไร ผมก็บอกว่าก็เรื่องของมึงซิ พูดกูพูดมึงกันนะฮะ (ท่านสนิทกับท่าน...เหรอคะมากหรอคะ?) สนิทกัน พอรุ่งขึ้นใหม่ เขาบอกว่าประธานให้เอามาให้ ยังไงมึงก็ต้องรับ (เขาให้ ส.ส. หลายคนไหมคะ?) ผมว่าไม่เกิน 4-5 คนในสภาฯ ผมว่างั้นนะ ไม่เกิน 5 คน (เขาเลือกอย่างไรคะว่าเขา

จะให้ใคร?) ไม่รู้เหมือนกันนะ พวกนี้เขาดูโหงวเฮ้งคนด้วย (วัตถุประสงค์ของเขาเพื่ออะไรคะ ให้เราไปเป็นพวกหรือว่าอย่างไร?) คิดว่าเราเป็นนักการเมืองที่อยู่ในสายตาเขามั้ง อาจจะไว้ใช้ได้มั้ง เราไม่รู้นะ เพียงแต่เขาจะดูว่านักการเมืองคนไหน อย่างปีใหม่ สงกรานต์ ลอยกระทงเนี้ยเขาจะมี ซึ่งเราก็ไม่รับของเขา ผมก็บอกท่าน... หมด ว่าผมไม่รับ (แล้วคนอื่นเขารับไหมคะ?) อ่อรับเยอะฮะ รับหมดทุกคนแหละ (มันเป็นตัวเลขเยอะเลยเหรอคะ?) โอ หลายแสนฮะ แต่ละเทศกาล (คือเราไปใช้ทำอะไรก็ได้เหรอคะ มีข้อผูกมัดหรือไม่?) ได้ฮะ ไม่มีข้อผูกมัดด้วย ไม่ต้องเซ็นต์รับ ไม่มีใบเสร็จ"

9. ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพนักการเมืองในปัจจุบัน

นาย C2 ตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองในระดับชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ 20 ปี ในช่วงสมัยแรกๆ ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนาย C2 ได้ทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเอง ถึงแม้ว่าในช่วงแรกของการทำงานการเมือง นาย C2 จะมีความรู้สึกว่าการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบางบทบาทเป็นเรื่องที่ตนเองไม่ถนัดก็ตาม

โดยในช่วงแรกของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นนาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความถนัดในเรื่องการลงพื้นที่พบประชาชน เนื่องจากระหว่างที่มีการลงพื้นที่ไปพบและพูดคุยกับประชาชนนั้นต้องมีการสื่อสาร พูดคุย เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนมีความคิดเห็นและมีความรู้สึกคล้อยตามในเรื่องที่ได้สื่อสารออกไป ซึ่งวิธีการสื่อสารในลักษณะนี้เป็นวิธีการสื่อสารที่มีความแตกต่างกับการสื่อสารพูดคุยกับประชาชนในบทบาทหน้าที่ของการเป็นทนายความซึ่งเป็นอาชีพเดิมของนาย C2 ประกอบกับในช่วงแรกของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นาย C2 มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ให้การสนับสนุนตนเองหรือไม่ให้การสนับสนุนพรรค A กล่าวคือหากนาย C2 รับรู้ว่าประชาชนกลุ่มใดหรือคนใดไม่ให้การสนับสนุนตนเองนาย C2 ก็จะมีปฏิกิริยาย้อนกลับที่รุนแรง เช่น จะไม่พูดคุยกับคนที่ติดสติ๊กเกอร์หรือใส่เสื้อของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม ฯลฯ อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานาย C2 ได้พยายามปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถทำงานในพื้นที่ได้ดีขึ้น ทั้งในเรื่องการสื่อสารพูดคุยกับชาวบ้านและในเรื่องความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับผู้ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม และเมื่อเวลาผ่านล่วงเลยไป ทำให้นาย C2 ได้มีประสบการณ์ในการทำงานการเมืองมากขึ้น พร้อมกับสามารถปรับแนวคิด มุมมอง และการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น จนนาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสุขกับการทำงานในพื้นที่มากขึ้น และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้แทนของประชาชนทุกคนทั้งฝ่ายที่ให้การสนับสนุนและฝ่ายที่ไม่ให้การสนับสนุนตนเอง

"ตอนเริ่มเป็นผู้แทนใหม่ๆ ผมรู้สึกว่ามันต่างกัน ผมไม่อยากคุย คือเวลาเราเป็นทนายความเราต้องการผลสมฤทธิ์ของงาน ให้คดีเราชนะ เราทำด้วยตัวเราเองได้ อย่างเราว่า

ความถ้าเราชนะ ก็เป็นความภูมิใจของเรา แต่ว่าพอไปคุยกับชาวบ้านไม่คุยไปเรื่อย บางเรื่องเราไม่อยากคุย มันเลยไม่มีความสุข ต้องไปโอ้โลม ปฏิโลม เขา เราไม่ถนัดน่ะ ...แต่ว่าเมื่อซัก 5 ปีให้หลังมานี่ผมเริ่มชินกับบทแล้ว ประมาณหลังปี 47 มันเริ่มมีความสุข เราคุยเราเห็นคนเขามีความสุข พอคนเขามีความสุข เราก็เออ เราอยากทำอย่างนั้น ก็คุยได้ทุกเรื่อง ...เมื่อก่อนเรามีรักมีเกลียด มีการต่อต้าน มีปฏิกริยาย้อนกลับที่รุนแรง...อย่างหมอนี่ไม่เลือกเรา เรารู้ ผมเคยมีสมัยหนุ่มๆ เรารู้ว่าไอ้คนนี้ไม่เลือกเรา อย่างติดสติ๊กเกอร์ติดไว้หลังรถเลย แต่เราเป็นผู้แทนแล้ว ผมบอกคุณไปฉีกสติ๊กเกอร์คุณก่อน (แต่ตอนนี้ไม่เป็นแล้วเหรอคะ?) ไม่ๆ คุณใส่เสื้อพรรคอะไรมาก็ได้ ผมคุยได้หมด (เป็นเพราะอะไรคะที่ทำให้ท่านเปลี่ยนความรู้สึกไปได้?) ไม่รู้ซิ เดี๋ยวนี้ผมรู้สึกว่าคนที่หยุดตรงหน้าผม ผมก็จะรู้สึกว่าผมก็ต้องดูแลคุณ แต่เมื่อก่อนผมรู้สึกว่าคุณต้องฉีกสติ๊กเกอร์คุณก่อนนะ คุณจะเป็นพรรค... หรือพรรค...(พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม)ก็เข้าบ้านผมไม่ได้"

อย่างไรก็ตามในช่วง ปี พ.ศ. 2547 - 2548 นาย C2 ต้องรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับประชาชนในพื้นที่อีกครั้ง เนื่องจากนาย...ซึ่งในขณะนั้นเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม (สมมติว่าชื่อพรรค B) ได้ส่งให้นาย...สมาชิกคนสำคัญของพรรคท่านหนึ่งไปควบคุมและดูแลการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง... ซึ่งเป็นพื้นที่ของนาย C2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สมัครจากพรรค B ของตนเองได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวแทนนาย C2 และเนื่องจากพรรค B มีความต้องการที่จะชนะการเลือกตั้ง จึงใช้เงินในการซื้อเสียงเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนในพื้นที่บางส่วนที่เคยสนับสนุนนาย C2 เปลี่ยนไปสนับสนุนพรรค B และผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรค B เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นาย C2 มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับประชาชนขึ้นมาอีกครั้ง เพราะมีความรู้สึกไม่มั่นใจในตัวประชาชนแต่ละคน แต่ละกลุ่มว่ายังคงสนับสนุนตนเอง และพรรค A หรือว่าเปลี่ยนไปสนับสนุนพรรคการเมือง B แล้ว ในที่สุดถึงแม้ว่าพรรค B จะมีความพยายามที่จะทำให้ผู้สมัครในสังกัดของพรรคได้รับการเลือกตั้งด้วยการใช้เงินซื้อเสียงเป็นจำนวนมากก็ตาม นาย C2 ก็ยังคงชนะการเลือกตั้งและรักษาพื้นที่เดิมของตนเองไว้ได้ แต่นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่น้อยกว่าที่ได้คาดการณ์ไว้

"(ที่จังหวัด...มันก็ไม่น่าจะมีพรรคอื่นๆ เข้าไปได้นี่คะ?) ผมหนักตอนที่คุณ... ลงไปผมอยู่บัญชีดำของคุณ... เพราะผมเป็นคนตรวจสอบรัฐบาล...ที่เข้มข้นมาก แล้วผมถูกฟ้องเยอะมากในสมัยนั้น แล้วผมอยู่ในบัญชีดำ ว่าคนประมาณซัก 8 คนเนี่ยต้องเอาออกจากวงการเมืองให้ได้ มีนาย C2 อันดับ 1 มี... มี... มี... (ส.ส.ชื่อดังของพรรค A) รวมแล้วประมาณ 7-8 คน ทีนี้เราเป็นตัวต้นๆ ของระบอบ...เนี่ยเขาก็ส่งคุณ...ไปคุมการเลือกตั้ง ช่วงนั้นบ้านเมืองเปลี่ยน เขาไปที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)เลย ตอนนั้นบ้านเมืองมันเปลี่ยนมาก แล้วเราก็มีความรู้สึก เป็นปฏิปักษ์กับชาวบ้าน ชาวบ้านดีๆ ที่เคยอยู่ข้างเราไปอยู่ข้างเขาหมด เพราะว่าได้

เงินมา เราไม่เคยอยู่ในระบบนั้น หลังจาก 48 ผมมีปัญหากับชาวบ้านหมด ไม่อยากคุยกับชาวบ้าน เรารู้ว่าคุณ เป็นพวกใคร เมื่อก่อนคุณอยู่กับเราแต่เดี๋ยวนี้มันไม่ใช่แล้ว(แสดงว่าเค้าให้เยอะเหรอคะ?) ก็คุณ...เขาบอกว่าไม่มีเขตไหนที่เค้าใช้เงินมากเท่าเขตผมเลยตอนลงเลือกตั้งนะครับ (แล้วตอนนั้นเขาส่งใครลงไปแข่งคะ?) เป็นกำนันในพื้นที่เขามีการซื้อเสียงกันมาก ในภาคเลยเป็นครั้งแรกที่มีการซื้อเสียงกันมาก คุณ....เขาทำ เขาบอกว่ามันมากที่สุดในประเทศ (แต่ในที่สุดท่านก็ชนะเขา?) ใช่ แต่ว่าคะแนนมันน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ผมเคยเป็นที่ 1 ของประเทศมาตลอด (แล้วอย่างนี้ กำนันคนนั้นเมื่อก่อนเขาอยู่ฝ่ายท่านหรือเปล่าคะ?) อยู่ตรงข้ามผม เขาเป็นเด็กของคุณ...มาก่อน (เขาอยู่ตรงข้ามมาตลอดหรอคะ?) ใช่ เขาจบปริญญาโท เป็นผู้รับเหมา"

เมื่อผ่านเหตุการณ์ดังกล่าวมาจนกระทั่งถึงประมาณ 10 เดือนที่ผ่านมา (ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2551) เป็นช่วงที่นาย C2 เริ่มรู้สึกว่ากำลังกายและกำลังใจของตนเองถดถอยลง เพราะมีความสับสนในการทำงาน อันเนื่องมาจากพรรค A ที่นาย C2 เป็นสมาชิกอยู่นั้นได้ปัจจุบันเป็นแกนนำในกลุ่มพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งมีพรรคร่วมรัฐบาลหลายพรรคด้วยกัน และพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรค เช่น พรรค C ฯลฯ เคยเป็นศัตรูในทางการเมืองกับพรรค A (ตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหัวข้อ *ความรู้สึกผูกพันที่มีต่อพรรค A ในปัจจุบัน*) มาก่อน จึงเป็นสาเหตุทำให้นาย C2 มีความรู้สึกสับสนในการทำงานเนื่องจากแยกแยะไม่ออกว่าในปัจจุบันนี้ใครเป็นมิตรและใครเป็นศัตรูในการทำงานทางการเมืองของตนเองและพรรค A

"(ตั้งแต่ท่านทำงานเป็น ส.ส. มาน่ะค่ะ ท่านเคยรู้สึกเหนื่อย ท้อแท้ หมดหวัง ผิดหวังอะไรบ้างไหมคะ?) ก็มีช่วงนี้แหละฮะ ที่บอก (ช่วง 10 เดือนที่ผ่านมาหรอคะ...แต่ว่าที่ผ่านมาท่านไม่เคยรู้สึกแบบนี้มาก่อนเหรอคะ?) ผมมีกำลัง ผมมีพลังที่จะทำเยอะ (ก่อนนั้นท่านยังหนุ่มกว่านี้ด้วยหรือเปล่าคะ ถึงรู้สึกว่ามีแรงเยอะกว่านี้?) คือช่วงนี้เรด้าของผม สมองผม แยกมิตรแยกศัตรูไม่ออก เมื่อก่อนนี้เรารู้ว่านี่คือศัตรูเรารู้ (เพราะว่าเมื่อก่อนเขาอยู่ข้างนอก?) ใช่ คือเมื่อมิตรเราไปจับมือกับศัตรู เราก็แยกไม่ออกว่าที่เราเห็นนั้นคือมิตรหรือว่าศัตรู นี่อันตราย ผมเลยไม่ค่อยพูดอะไรเท่าไหร่ไง จะพูดขึ้นมาก็เป็นข่าว แบบนี้แหละเล็กๆ ที่เห็นกัน (มันเนื่องมาจากว่าเมื่อก่อนเราเป็นฝ่ายค้าน แล้วมาตอนนี้บทบาทของเราเปลี่ยนแปลงไปด้วยหรือเปล่าคะ?) คือ 8 ปีที่ผ่านมาเราสู้อย่างหนักกับระบอบที่เราล้มออกไป แต่วันนี้คนที่เคยสู้กับเรา คนที่ทำสงครามร่วมกับเรา เป็นเพื่อนตายของเราในสนามรบ กลับไปกอดกับศัตรู ผมแยกไม่ออกว่าคนที่กอดกันอยู่ คนไหนเป็นมิตร คนไหนเป็นศัตรู ผมคิดว่าอันตรายสำหรับรัฐบาล... เนี่ยเลยทำให้เราไม่มีความสุข (ในพรรคเขาคิดอย่างนี้กันไหมคะ?) ผมว่าคิดนะ คิดนะอย่างท่าน...ท่าน...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A)นี่รู้เลย แต่พวกที่มาใหม่ๆ เขาไม่รู้ว่าเราต่อสู้อะไรกันมาแต่พวกเก่าๆ คิดนะ"

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองหมดกำลังใจในการทำงานการเมือง แต่เหตุผลที่นาย C2 ยังคงต่อสู้และทำงานทางการเมืองต่อมาจนถึงทุกวันนี้เพื่อตอบแทนประชาชนในจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) รวมถึงประชาชนที่รู้จักและติดตามผลงานของตนเองผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เนื่องจากนาย C2 มีเชื่อว่าประชาชนเหล่านั้นยังคงต้องการให้ตนเองทำงานการเมืองต่อไป เพราะประชาชนเหล่านั้นมีความเชื่อมั่นว่านาย C2 เป็นผู้แทนที่ดีของประชาชน ซึ่งหากไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน นาย C2 อาจจะตัดสินใจเดินออกจากเส้นทางสายการเมืองไปแล้ว

"(แล้วการที่ท่านทำงานแล้ว มีเหนื่อยมีท้อแท้อยู่บ้าง มันมีอะไรที่ทำให้ท่านยังทำงานต่อได้จนวันนี้คะ?) ประชาชน คน...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) และก็คนที่เขารู้จักเราตามสื่อ ไปไหนเขารู้จักเรา (ท่านยังคิดว่าคนพวกนั้นยังอยากให้ท่านทำงานต่อไป?) ใช่ เขาต้องการผู้แทนแบบนี้ ผู้แทนแบบนี้ ไม่ต้องการผู้แทนแบบนั้น ก็เลยยังอยู่ตรงนี้ ทำงานต่อ (ยังมีกำลังใจที่จะทำงานการเมืองต่อ?) ใช่ๆ ทำงานต่อ (ถ้าไม่มีพวกนี้ละคะ?) โอ ไปแล้ว (คือเลิกไปเลย?) ผมเตรียมดูสำนักงานทนายความที่...(จังหวัดหนึ่งในภูมิภาคที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)ไว้แล้ว"

10. การเปิดรับสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนาย C2 มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนหลายแขนงด้วยกันทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการติดตามข่าวสารทางด้านการเมืองเป็นหลักโดยจะมีการติดตามประจำทุกวัน

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อโทรทัศน์ ของนาย C2 จะเน้นไปที่การเปิดรับข่าวสาร จากสถานีโทรทัศน์แบบ Free TV เกือบทุกช่อง รวมถึงการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มที่มีความคิดแตกต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการเปิดรับสื่อประเภทบันเทิงจากช่อง HBO อีกทางหนึ่งด้วย

"ดูข่าว, ดูหนัง HBO ประเภทสืบสวน สอบสวน หนัง action ดูช่วงเช้าก่อนออกมาทำงาน กับช่วงเย็น หลังเลิกงาน รายการข่าว ส่วนใหญ่ช่อง 3 ช่อง 7 ไม่ค่อยได้ดู และช่อง 9 ช่อง 11 ทีวีไทย และ เนชั่น ดูทุกวันครับ ช่องเหลืองก็ดู ช่องแดงก็ดู (แล้วท่านสีอะไรคะ?)ผมไม่มีสี"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวิทยุ ของนาย C2 จะเน้นไปที่การเปิดรับข่าวสารเช่นกัน และมีการฟังเพลงแนวคลาสสิกอยู่บ้าง

"ฟังข่าวนะ ของวิทยุจุฬาก็ฟังเพลง แนวคลาสสิกนะ ดนตรี/เพลง ฟังช่วงก่อนนอน ถ้าข่าวก็เช้าฟังตอนนั่งรถมาทำงาน ฟังทุกวันนะ"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ของนาย C2 จะมีการเปิดรับเป็นประจำทุกวัน โดยเน้นไปที่การอ่านบทวามวิเคราะห์การเมืองจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน

"หนังสือพิมพ์ที่รับจะมีไทยรัฐ มติชน นะ ที่รับเพราะเนื้อหามันตรงกันข้ามกัน เนื้อหาชาวบ้านหน่อยก็ไทยรัฐ ดูการเมืองหน่อยก็อ่านมติชนนะ คอลัมภ์ที่ท่านชอบอ่านประจำเป็นพวกบทความวิเคราะห์การเมือง พวกนี้ครับ อ่านเป็นประจำทุกวัน"

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวารสาร นิตยสาร ของนาย C2 จะมีการเปิดรับทั้งนิตยสารแนวการเมือง และแนวอื่นๆ ตามความชอบจากหนังสือศิลปวัฒนธรรม และ *Leader Digest*

"อ่าน ศิลปวัฒนธรรม, Leader Digest, Leader Digest เดี๋ยวนี้คนไม่อ่านแล้ว จะล้มอยู่แล้วนี่ ตัวแม่มันไปแล้วนะ แต่ว่าตัวลูกในเมืองไทยมันยังอยู่ ผมอ่านเกือบทุกฉบับนะครับ แต่ผมไม่ได้เป็นสมาชิกนะ จะซื้อตอนขึ้นเครื่อง พวกเนชั่น พวกมติชนเราก็อ่านแต่ว่าไม่ได้อ่านทุกฉบับหรอก"

ผลของการเปิดรับสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย C2 มีความเห็นว่าการเปิดรับสื่อมวลชนมีผลดีต่อการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะข่าวสารเหล่านั้นสามารถนำมาเก็บไว้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการทำงานได้เป็นอย่างดีทั้งในฐานะที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน

"(ในปัจจุบันการติดตามข่าวสารไม่ว่าจะเป็นจากช่องทางไหนก็ตามที่คิดว่ามันมีผลต่อการทำงานของท่านหรือไม่คะ?) คิดว่ามีผลนะ มันมีผลทั้งในแง่ของการเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ตอนเป็นฝ่ายค้านเราจะจดเยอะว่าใครพูดอะไรๆ ผมจะคอยจดไว้เยอะ แต่ที่แปลกๆ ที่คิดว่าไม่ถูกต้องน่ะเราก็จะบันทึกไว้ หรือคำพูดอะไรที่ใครพูดไว้สวยๆ เราก็จะเก็บไว้ รถผมนะเมื่อก่อน ก่อนหน้านี้ซัก 2-3 ปี จะมีข่าวหมดเลย เก็บไว้หมดตั้งแต่ 10 ปีที่แล้วก็มี จะมีหมดในรถผม เพราะเราไม่ไฮเทคเราก็จดๆ ไว้"

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน นาย C2 มีความเห็นว่าการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนมีความไม่เป็นกลาง โดยมีการใช้อารมณ์

ความรู้สึกมาใช้ประกอบในการนำเสนอข่าวสารจนทำให้เนื้อข่าวมีความคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันมีเรื่องความเป็นธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง

"ผมว่าสื่อทุกวันนี้มีการเลือกข้าง ไม่เป็นกลาง มีการแบ่งข้าง ใช้ความรู้สึกในการตัดสินมากกว่าใช้ข้อเท็จจริง ที่ปรากฏ คือข้อเท็จจริงแค่เนี้ย แต่ว่าใช้อารมณ์ใช้ความรู้สึกเข้ามาใส่เยอะไป ต่อเรื่องต่าง ๆ ใช้ความรู้สึกใส่เข้าไปจนทำให้ผิดจากความเป็นจริงไปเยอะ เมื่อก่อนไม่ค่อยเป็น เดี๋ยวนี้มันเป็นธุรกิจ (เรื่องเงินทองมันมีผลไหมคะ?) แน่นอน เรื่องโฆษณา เรื่องอะไรสื่อกับธุรกิจมันแยกกันไม่ออกหรอก"

11. เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมือง

เป้าหมายสูงสุดในการทำงานของนาย C2 คือ การเป็นรัฐมนตรี ในกระทรวงที่มีความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของตนเอง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข หรือ สำนักนายกรัฐมนตรี ฯลฯ และยกเว้นกระทรวงที่ไม่ถนัด เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศน์และการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงต่างประเทศ ฯลฯ ทั้งนี้นาย C2 ต้องการเป็นรัฐมนตรีเพื่อเป็นผลตอบแทนให้กับประชาชนจังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ที่ให้การสนับสนุนตนเอง และพรรค A มาโดยตลอด ซึ่งจังหวัด... เป็นจังหวัดที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เป็นรัฐมนตรีมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งที่ผ่านมา พรรค A ได้เป็นพรรครัฐบาล ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A มีโอกาสได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี แต่นาย C2 ก็ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ทั้งที่ก่อนหน้านี้ นาย C2 มีชื่อว่าเป็นว่าที่คณะรัฐมนตรีของพรรค A มาโดยตลอด แต่ในที่สุดนาย C2 ก็ต้องพลาดจากการเป็นรัฐมนตรีในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนั้นไป ทำให้นาย C2 รู้สึกว่าตนเองมีกำลังใจในการทำงานน้อยลงไปจากเดิม จนกระทั่งอยากออกจากเส้นทางสายการทำงานการเมืองแล้วไปทำงานทางด้านอื่น แต่สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C2 ยังคงทำหน้าที่ในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ก็เพราะคิดว่าตนเองผู้แทนที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ และประชาชนทั่วไปจำนวนมาก และประชาชนเหล่านั้นก็ยังคงต้องการผู้แทนที่ดีมาเป็นตัวแทนของเขาอยู่

"(เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมืองของท่านน่ะคะ คืออะไรคะ?) การเป็นรัฐมนตรี ผมว่านะ 3-4 เดือนก็โอเค แล้วผมอาจจะวางมือ (ทีนี้การเป็นรัฐมนตรี ทางด้านไหนจำกัดไหมคะ?) ไม่ฮะ (แล้วที่คิดว่ากระทรวงที่เหมาะสมกับท่านน่าจะเป็นกระทรวงไหนคะ?) ผมว่ากระทรวงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้กฎหมาย การปกครอง ยุติธรรม สำนักนายกฯ สาธารณสุข อะไรก็เป็นได้ ยกเว้นพวก IT (อันนี้ไม่ค่อยถนัดเท่าไหร่?) พวกวิทยาศาสตร์ พวกIT พวกต่างประเทศ พวกพลังงาน เรายอมรับว่าเราไม่รู้จัก เรามันรุ่นเก่า (กระทรวงพัฒนาสังคมได้ไหม

คะ?) ได้(วัฒนธรรมล่ะคะ?) วัฒนธรรมอย่าเป็นเลยให้เขาเป็นเถอะ จำชื่อยาก (ตอนที่ไม่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี มันทำให้ท่านผิดหวังไปเหมือนกันใช่ไหมคะ?) ใช่ๆ (ปัจจัยที่ทำให้ท่านยังอยู่ทำงานการเมืองต่อก็คือ...?)ประชาชน (เป็นสิ่งแรกที่ท่านนึกถึงหรอคะ?) ใช่ๆ (ท่านคิดว่าท่านยังมีงานที่ยังอยากทำเพื่อคนพวกนี้อยู่?) ใช่ๆ (ถ้าไม่มีก็จะเป็นอย่างไรคะ? ถ้าไม่มีประชาชน?)โอ ไปแล้ว ไม่อยู่แล้ว และผมคิดว่าผมทำได้ดีกว่าบางคนที่เป็นผู้แทนด้วยกัน คือคนอย่างเรามีลูกค้าของเราข้างนอก (หมายถึงการเป็นรัฐมนตรีหรอคะ?)ไม่ใช่หมายถึงการเป็นผู้แทนฯ คือคนส่วนหนึ่งเขาต้องการผู้แทนแบบนี้ ผู้แทนแบบนี้ ไม่ต้องการผู้แทนแบบนี้ (คือมีคนที่ต้องการผู้แทนฯจริงๆ?) ใช่ผู้แทนฯจริงๆ ไม่ใช่แบบนั้น ๆ คือเราไปไหนคนเขาก็พูด (มันยังได้กำลังใจ?)ใช่ เราก็บอกว่ามันต้องมีโว้ย ต้องมีผู้แทนแบบนี้เราก็ต้องอยู่ต่อไป ทำงานต่อไป (ตอนนี้พูดได้ไหมคะ ว่าท่านจำใจอยู่?) อือ จำใจ แต่ว่าก็ยังอยู่ (ก็ยังทำงานอยู่เต็มที่ เต็ม 100 ไหมคะ?) ไม่ใช่ ผมว่าต่ำกว่า 50"

"ผมไม่คาดหวังแล้ว เป็น ส.ส.เท่านั้น ผมเหลือแต่เป็นรัฐมนตรีเท่านั้น ผมเป็นเพื่อคนของผมนะ ผมเป็นแล้วผมอาจจะหยุดก็ได้ สมัยหน้าหนูอาจจะไม่เห็นผมแล้วก็ได้ (ทำให้คนของท่าน นั้นหมายถึงใครคะ?) ประชาชนที่เลือกผมมา ผมเป็นผู้ถือหุ้นพรรคมากที่สุด (ถ้ามองจากคะแนนเสียงใช่ไหมคะ?) 1)คะแนนเสียง ผมไม่เคยต่ำกว่าที่ 2-3 ของประเทศเลย 2)คนในจังหวัดของผมเลือกพรรค A มากที่สุดเป็นอันดับ 1 เลย เขาควรจะมี เพราะว่าหลังจากคุณ... มาแล้ว มันไม่มีใครได้เป็นรัฐมนตรีเลย…"

12. การวางแผนชีวิตหลังออกจากวงการเมือง

การทำงานหลังออกจากวงการเมือง

ถ้าหากว่าวันหนึ่งนาย C2 ต้องเดินออกจากเส้นทางสายการเมือง นาย C2 คาดว่าตนเองจะกลับไปทำงานด้านกฎหมายอีกเป็นระยะเวลาประมาณ 5-6 ปี ก่อนที่จะเกษียณตนเองจากการทำงานทุกด้าน ซึ่งการมีความต้องการที่จะทำงานทางด้านกฎหมายเพราะนาย C2 มีความชอบและมีความถนัดงานทางด้านกฎหมายมาเป็นเวลานาน เริ่มตั้งแต่เรียนอยู่ในคณะนิติศาสตร์ และมีความเห็นว่าการทำงานในด้านกฎหมายก็เป็นการช่วยเหลือชาวบ้านที่มีปัญหาในคดีความต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง

"(ถ้าวันหนึ่งท่านต้องออกจากวงการเมืองไป ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ท่านจะไปทำงานทางด้านไหนคะ อาชีพอะไรคะ?) ผมคิดว่าถ้าผมรีไทร์ตัวเองออกไปผมอยากมีกำลัที่จะทำงานทางด้านกฎหมายอีกซัก 5-6 ปี ผมทำเพราะว่าผมไม่มีทุนไง ถ้าผมทำงานจริงๆ นะ ถ้าไม่ได้ทำงานการเมือง ทำซัก 5 ปี ผมว่าผมอยู่ได้จนถึงผมเสียชีวิตน่ะ ใช่ไหมครับ อย่างน้อย 20-30 ปี ผมก็อยู่ได้ แต่ผมต้องทำงานอีก 5-6 ปีเพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่าย (ทำไมท่านถึงเลือกการทำงานทางด้านคะ?) ผมทำอย่างอื่นไม่เป็น ผมไม่มีต้นยางสักต้นนึง ปาล์มสักต้นผมก็ไม่มี ไม่มีอะไรเลย และหลักมันอยู่ที่การได้ช่วยเหลือประชาชนตรงนั้นแหละ แต่ว่าเรารักด้วย เรา

ชอบด้วย เพราะว่าถ้าเราหยุดปั๊บเราอยู่ต่อไม่ได้ หยุดปั๊บผมก็ไม่มีเงินเดือนแล้ว ผมจะเอาอะไรมาเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย ก็ต้องทำงานต่อ ผมเลยอยากมีเวลาอีกสัก 6 ปีให้ผมทำงานเต็มที่ แล้วผมถึงจะอยู่ต่อไปได้ตลอดชีวิต"

13. กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันจันทร์ – ศุกร์

ในแต่ละสัปดาห์นาย C2 จะมีกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ วันอังคาร – วันพฤหัสบดี นาย C2 จะทำงานที่กรุงเทพมหานคร คือ วันอังคาร จะดูแลเรื่องวาระการประชุมที่จะใช้ในวันที่มีการประชุมในวันพุธ - วันพฤหัสบดี รวมถึงดูแลงานที่เกี่ยวข้องกฎหมายตามที่ได้รับมอบหมายจากพรรค A และในวันอังคารช่วงบ่าย นาย C2 จะเข้าร่วมประชุมกับพรรค A

สำหรับในวันพุธ – วันพฤหัสบดี นาย C2 จะเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร และในวันศุกร์ก็เดินทางกลับไปทำงานในพื้นที่ ที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2)

"(กิจวัตรประจำวันค่ะ ของท่านจะมี 2 ส่วนก็คือ วันที่อยู่พื้นที่ กับวันที่อยู่ กทม. วันที่พื้นที่จะเป็นวันไหนบ้างคะ?) อยู่ เสาร์ อาทิตย์ จันทร์ และจันทร์เย็นกลับ กทม. (นอกนั้นอยู่ กทม. หมดใช่ไหมคะ?) ครับ ถ้าเป็นช่วงสมัยประชุม ก็อังคาร พุธ พฤหัสบดี และศุกร์ ก็กลับ (เวลามาอยู่ กทม. มีกิจวัตรประจำวันอย่างไรบ้างคะ?) ตื่นนอนประมาณ 6 โมง แล้วก็ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว แล้วก็ถ้าวันอังคารเราก็เตรียมว่าวันพุธ พฤหัสเรามีอะไรบ้าง เราก็ดูวาระล่วงหน้า ดูเรื่องกฎหมายของพรรค...วันพุธ พฤหัสก็ประชุมสภา และวันศุกร์ก็กลับพื้นที่"

กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันเสาร์ - อาทิตย์

ในวันเสาร์ – อาทิตย์เป็นวันที่นาย C2 อยู่ทำงานในพื้นที่ที่จังหวัด...(จังหวัดที่เป็นบ้านเกิดของนาย C2) ซึ่งในระหว่างที่อยู่ที่บ้านหรือสำนักงานนั้น จะมีประชาชนในพื้นที่มาเข้าพบเป็นจำนวนมาก เพื่อนำปัญหาต่างๆ ของตน เช่น ปัญหาความเดือดร้อน ปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม มาเล่าให้นาย C2 ได้รับฟัง เพื่อให้หาแนวทางในการแก้ไข หรือให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม

*"(ถ้าอยู่ที่พื้นที่ล่ะคะ ท่านทำอะไรบ้าง**?)** ก็วันเสาร์ อาทิตย์ จันทร์ นี่ยิ่งกว่าคลีนิคหมออีก ประชาชนมาเยอะมาก (เขามากันเองท่านไม่ต้องออกไปพบเขาใช่ไหมคะ?): ไม่ต้อง ผม*

เป็นผู้แทนที่ไม่ต้องออกจากบ้าน เขามาพบเองที่บ้าน (เขามาเรื่องอะไรกันบ้างคะ?) เขามาทุกเรื่อง เรื่องปัญหาความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม อะไรต่าง ๆ”

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 2

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 ที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้ในส่วนที่ 1 นั้นทำให้พบว่าตัวการ(Agents)ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C2 นั้น ประกอบด้วย 5 ตัวการหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองที่สังกัด โดยในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอบทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของนาย C2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัว

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่นาย C2 และพบว่าในครอบครัวของนาย C2 มีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับนาย C2 ทั้งวิธีการทางตรง(Direct Leaning) และวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)จนทำให้นาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ผลที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัวของนาย C2 ได้ดังนี้

1.1 การเป็นต้นแบบของบิดา มารดา

การเป็นต้นแบบของบิดา มารดาถือเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมทางตรง(Direct Learning) ถือเป็นวิธีการที่ทำให้นาย C2 ได้เรียนรู้ทางการเมืองด้านจริยธรรมโดยการเลียนแบบ(Imitation) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ซึ่งการที่บิดา มารดา ของนาย C2 เป็นต้นแบบในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมนั้นส่งผลที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังนี้

1.1.1 การเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา

นาย C2 เป็นสมาชิกของครอบครัวชาวพุทธ ที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ บิดามารดา ของนาย C2 มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ มีการ

สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิเป็นประจำ สำหรับในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ก็จะมีการไปทำบุญที่วัดเป็นประจำ และเนื่องจากที่ตั้งของบ้านอยู่ใกล้วัดทำให้ครอบครัวของนาย C2 มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับวัดอย่างใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กับพระภิกษุที่วัดเป็นอย่างดี เนื่องจากนาย C2 ได้เข้าไปทำกิจกรรมที่วัดตั้งแต่อยู่ในวัยเด็กทั้งไปชมภาพยนตร์หรือดูหนังกลางแปลง ไปชมการละเล่นพื้นบ้าน และไปวิ่งเล่นตามประสาเด็ก รวมถึงไปกินขนมที่กุฏิพระเป็นประจำ นอกจากนี้คุณพ่อยังปลูกฝังให้นาย C2 อ่านหนังสือนิทานชาดกที่เป็นเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา และหนังสือธรรมะตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก (งามตา วนินทานนท์.2536: 27)

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา การที่นาย C2 เป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนานั้นทำให้นาย C2 ผู้ซึ่งเป็นบุตรได้ซึมซับแนวคิดและแนวปฏิบัติทางศาสนาจากครอบครัว จนทำให้นาย C2 มีแนวคิดและวิถีปฏิบัติทางด้านศาสนาในแนวทางเดียวกับบิดามารดา โดยนาย C2 เริ่มสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ ไปทำบุญที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมมาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนาของนาย C2 นี้ยังคงมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบันในขณะที่นาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วนาย C2 ก็ยังคงสวดมนต์ ไหว้พระ อ่านหนังสือธรรมะ และไปทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ รวมถึงการเป็นเจ้าภาพในการทอดกฐินที่วัดต่างๆ เป็นประจำทุกปี

ทั้งนี้ความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาทำให้นาย C2 เป็นผู้แทนที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา มีการปฏิบัติงานในบทบาทของการเป็นผู้แทนของประชาชน โดยมีการดูแลและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นได้จากการที่นาย C2 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ต้องการนำปัญหามาปรึกษาหารือที่บ้านหรือสำนักงานเป็นประจำทุกวัน โดยในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ และวันจันทร์ที่นาย C2 ไม่มีภารกิจอื่นใดนาย C2 ก็จะทำหน้าที่ในการต้อนรับและให้คำปรึกษากับประชาชนด้วยตนเอง ส่วนวันอังคารถึงพฤหัสบดี หรือวันใดที่นาย C2 ติดภารกิจนอกพื้นที่ นาย C2 ก็จะมอบหมายให้คณะผู้ช่วยงานทำหน้าที่ในการต้อนรับและให้คำปรึกษากับประชาชนที่มาพบแทนตนเอง นอกจากนี้นาย C2 ยังมีการลงพื้นที่ไปพบประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสอบถามถึงสารทุกข์สุขดิบ และช่วยดูแลความเป็นอยู่ การทำมาหากินของประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้พบมาหาวิธีการในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

การที่นาย C2 อ่านหนังสือและศึกษาเรื่องธรรมะส่งผลทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ มีความเชื่อว่า “การทำดีย่อมได้ดี และการทำชั่วย่อมได้ชั่ว” ซึ่งความเชื่อนี้จะส่งผลทำให้นาย C2 เลือกประกอบแต่กรรมดี มีความละอาย และเกรงกลัวที่จะทำความชั่ว อันได้แก่ การทุจริต และประพฤติมิชอบในเรื่องที่ไม่ถูกกฎหมาย และไม่ถูกต้องหลักศีลธรรมจรรยา

นอกจากนี้นาย C2 ได้มีการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการดูแลตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง สุจริต โปร่งใสหรือไม่ และหากตรวจสอบพบว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบ ก็จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีของกระทรวงที่มีข้อมูลว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบนั้น ซึ่งในช่วงที่พรรค A เป็นพรรคฝ่ายค้าน นาย C2 ก็ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ทุกครั้งที่มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

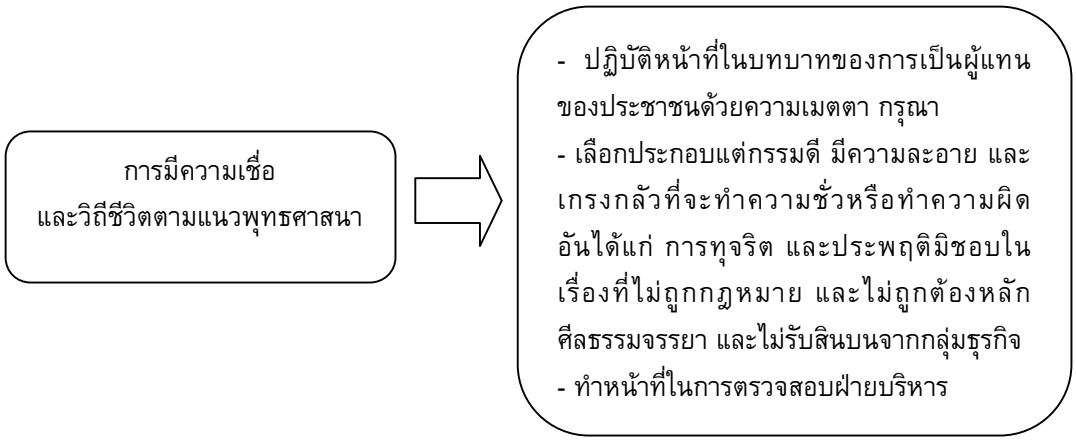

ภาพประกอบ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดามารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1.2 การเป็นต้นแบบในเรื่องการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม

บิดาของนาย C2 มีอาชีพเป็นครู และเป็นผู้ที่อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมมาโดยตลอด เช่น เป็นไวยาวัจกรของวัด เป็นกรรมการเมื่อวัดจัดงานสำคัญต่างๆ และเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการติดต่อกับทางราชการให้กับคนในชุมชนละแวกบ้าน ภายหลังจากที่ลาออกจากการเป็นครูแล้วบิดาของนาย C2 ก็อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของวัด

ด้วยเหตุที่กล่าวมานั้นทำให้นาย C2 ผู้ซึ่งเป็นบุตรที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีการสื่อสารพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องการทำงานซึ่งกันและกันอยู่เป็นประจำ รวมถึงมีโอกาสได้เห็นพฤติกรรมการทำงานในบทบาทดังกล่าวของบิดามาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อนาย C2 เห็นแบบอย่างความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมของบิดาก็ทำให้นาย C2 เกิดการซึมซับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ จนสิ่งที่ได้รับมานั้นก่อรูปเกิดเป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง ทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีจิตใจดี ชอบให้การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามความเหมาะสม ซึ่งมีผลทำให้นาย C2 เลือกประกอบอาชีพที่เสียสละเพื่อส่วนรวม ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชน ได้แก่ อาชีพทนายความ และการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาจังหวัด และในที่สุดนาย C2 ก็ตัดสินใจที่จะทำงานการเมืองระดับชาติ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C2 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นการทำงานเพื่อส่วนร่วมอย่างหนึ่ง เพราะการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทำงานเพื่อประชาชน เพื่อสังคม และเพื่อประเทศชาติ ภายหลังจากที่นาย C2 ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2535/1 นาย C2 ก็ได้ทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความเสียสละ โดยทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่เพื่อทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนแทบจะไม่มีเวลาว่างเว้นแม้ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ โดยวันอังคารถึงวันพฤหัสบดี นาย C2 จะทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา การประชุมกรรมาธิการ และการประชุมอื่นๆ ที่นาย C2 มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะทำงานนั้นๆ สำหรับวันศุกร์ถึงวันจันทร์ หรือวันหยุดราชการ นาย C2 จะเดินทางกลับไปพื้นที่ของตนเองคือ เขตเลือกตั้งที่... จังหวัด... และอยู่ประจำที่สำนักงานซึ่งเป็นที่เดียวกับบ้านพักเพื่อต้อนรับประชาชนที่ต้องการมาปรึกษาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่างๆ เป็นประจำ นอกจากนี้ก็จะใช้เวลาบางส่วนในการลงพื้นที่พบประชาชนในพื้นที่เพื่อดูแลความเป็นอยู่ สอบถามสารทุกข์สุขดิบ และไปร่วมงานในโอกาสต่างๆ ทั้งงานบุญ งานแต่งงาน และงานศพ

กล่าวได้ว่านาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชนทั้งบทบาทการทำงานในสภา และบทบาทการทำงานในพื้นที่ ด้วยความเสียสละมาตลอดระยะเวลาเกือบ 20 ปีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

ภาพประกอบ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบิดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1.3 การเป็นต้นแบบในเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมือง

ครอบครัวของนาย C2 มีความนิยมชมชอบ และจงรักภักดีต่อพรรค A รวมถึงให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอด โดยเฉพาะผู้เป็นบิดาที่จะมีการติดตามข่าวสารของพรรค A มาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ทำให้นาย C2 ผู้ซึ่งเป็นบุตรมีโอกาสได้เห็นการแสดงออกถึงความนิยมชมชอบและความจงรักภักดีต่อพรรค A ของบิดามาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก จึงทำให้นาย C2 เกิดการเรียนรู้ และซึมซับความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมดังกล่าวของผู้เป็นบิดาจนทำให้นาย C2 มีความนิยมชมชอบในพรรค A และเริ่มมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A ตามบิดาไปด้วย ทั้งนี้เมื่อบุคคลใดมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองใดแล้วย่อมจะมีผลดีคือ บุคคลนั้นจะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเองนิยมชมชอบด้วยความสมัครใจโดยปราศจากการบังคับหรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใด ๆ(Ippolito.1976: 73 ; citing Campell.1964: 67-85)

ผลของการสนับสนุนพรรคการเมือง เมื่อนาย C2 เริ่มมีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก ทำให้มีการติดตามข่าวสารของพรรค A ผ่านทางหนังสือพิมพ์ และวิทยุ นอกจากนี้เมื่อมีการถ่ายทอดสดการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองที่เป็นสมาชิกของพรรค A ผ่านทางวิทยุ นาย C2 ก็มีความสนใจและเฝ้าติดตามมาอย่างต่อเนื่อง

ผลของการสนับสนุนพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากที่นาย C2 สมัครเข้าเป็นสมาชิกและลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A จนถึงปัจจุบันนาย C2 ก็ยังคงเป็นสมาชิกของพรรค A มาตลอด ซึ่งรวมเวลาในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเป็นเวลาเกือบ 20 ปี แสดงให้เห็นว่านาย C2 มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นอย่างมาก ซึ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C2 และสมาชิกพรรคทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะยึดมั่นในอุดมการณ์ และเจตนารมณ์เดียวกัน ที่แสดงออกมาได้โดยการสืบทอดอุดมการณ์ การสนับสนุนกิจกรรมและงานต่าง ๆ รวมถึงการผลักดันนโยบายของพรรค ซึ่งนาย C2 ก็ได้ทำ

หน้าที่ดังกล่าวเป็นอย่างสมบูรณ์ที่แสดงให้เห็นได้จากการได้รับมอบหมายและคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค A ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายของพรรค

นอกจากนี้นาย C2 ยังทำหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบาย ของพรรค A ให้ประชาชนทั้งในและนอกเขตเลือกตั้งให้ได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดผ่านการปราศรัยในเวทีการเมืองต่างๆ ของพรรค A เพื่อให้ประชาชนที่มีความเห็นสอดคล้องกับอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายของพรรค A มาแสดงการสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ ซึ่งความผูกพันต่อพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะหากประชาชนมีความผูกพันกับพรรคการเมืองใดด้วยความสมัครใจแล้วก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ เพราะประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองที่ตนเองรู้สึกผูกพันด้วยความสมัครใจไม่ต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใดๆ ระหว่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยขจัดการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่จะก่อให้เกิดผลเสียอย่างมหาศาลต่อประเทศชาติลงได้(Miller.1996: 120)

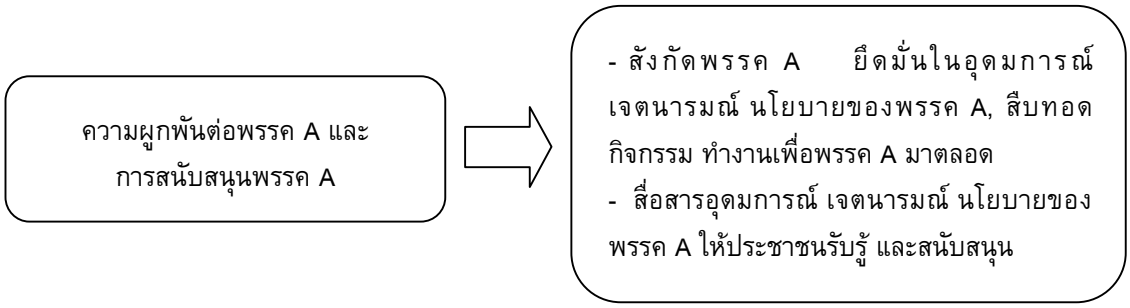

ภาพประกอบ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความผูกพันต่อพรรค A และการสนับสนุนพรรค A ของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.2 บรรยากาศในครอบครัวแบบประชาธิปไตยหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

บรรยากาศหรือการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวถือเป็นวิธีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) ที่จะช่วยในการฝึกหัดให้บุคคลได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ รวมถึงการฝึกหัดให้เกิดทักษะ นิสัย และพฤติกรรมการทำงานในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวถือเป็นการเรียนรู้โดยวิธีการฝึกหัด(Apprenticeship) อันเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; Dawson.1977: 93-113)

ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่าครอบครัวของนาย C2 ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย(ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก.2524) กล่าวคือ ครอบครัวของนาย C2 เป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกคือ บิดามารดา นาย C2 และพี่น้อง ทั้งนี้สมาชิกภายในครอบครัวทุกคนมีความรักใคร่ สนิทสนม สามัคคีกันเป็นอย่างดี มีการดูแล ช่วยเหลือ เกื้อกูล กันตั้งแต่นาย C2 อยู่ในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้บิดามารดายังได้ฝึกให้นาย C2 มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองด้วยการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานบ้านเป็นประจำทุกวันโดยบิดาจะเป็นผู้กำหนดตารางชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบของลูกๆ แต่ละคน เช่น มีการกำหนดว่าในหนึ่งสัปดาห์ใครมีหน้าที่ล้างจาน ถูกบ้าน ฯลฯ ทำให้นาย C2 ได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านเป็นประจำทุกวันตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก และบิดามารดามีการฝึกให้เรียนรู้ถึงโทษของการกระทำความผิดด้วยการลงโทษที่เหมาะสมช่วงวัย เช่น มารดาจะทำโทษด้วยการตีเมื่อนาย C2 ไปพูดจาว่าร้ายต่อพี่น้อง ฯลฯ ซึ่งหลังจากโดนทำโทษนาย C2 ก็จะไม่พูดจาว่าร้ายพี่น้องอีกเลย นอกจากนี้บิดามารดาของนาย C2 ยังให้สิทธิในการตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวด้วยตนเอง เช่น การเปิดโอกาสให้เลือกเรียนในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของนาย C2 เอง โดยที่บิดามารดาไม่มีการบังคับให้เรียนตามความต้องการของตนเอง ฯลฯ

ผลของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในครอบครัวทำให้นาย C2 ได้เรียนรู้ และฝึกหัดในการใช้ชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว จะทำให้นาย C2 ได้เรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองภายในครอบครัว ซึ่งการเรียนรู้ และฝึกหัดที่จะอยู่ในสังคมประชาธิปไตยนี้ จะทำให้นาย C2 เริ่มต้นก่อรูปอุดมการณ์ตามวิถีประชาธิปไตย ความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การรับรู้ความสามารถหรือความมีประสิทธิภาพของตนเอง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะมีความสำคัญอย่างมากเมื่อนาย C2 ได้เข้าเป็นสมาชิกของสังคมอื่นๆ ทั้งสังคมโรงเรียน สังคมในกลุ่มอาชีพ และสังคมส่วนรวม

เมื่อวิเคราะห์จากประวัติชีวิตของนาย C2 จะพบว่านาย C2 เป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก แสดงให้เห็นได้จากนาย C2 มีผลการเรียนดีตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา และเมื่อเข้าทำงานในอาชีพต่างๆ นาย C2 ก็สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำงานในอาชีพทนายความซึ่งนาย C2 สามารถทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีจนเป็นที่รู้จักและยอมรับของประชาชนในจังหวัดและในภูมิภาคที่เป็นบ้านเกิดของตนเอง เช่นเดียวกับการทำหน้าที่สมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งนาย C2 ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีจนได้รับการ

ยอมรับจากสมาชิกสภาจังหวัดท่านอื่น และได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานสภาจังหวัดติดต่อกันถึง 2 วาระด้วยกัน(วาระละ 1 ปี)

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเข้าทำงานการเมืองนาย C2 ก็มีความยึดมั่นในอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย โดยมีการเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีแสดงกริยา วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 3) รวมถึงเป็นผู้ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การเสนอกระทู้ การอภิปรายในระหว่างที่มีการประชุมสภา การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำหน้าที่ในการเป็นกรรมาธิการ และงานในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การให้คำปรึกษา ให้ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1,2)

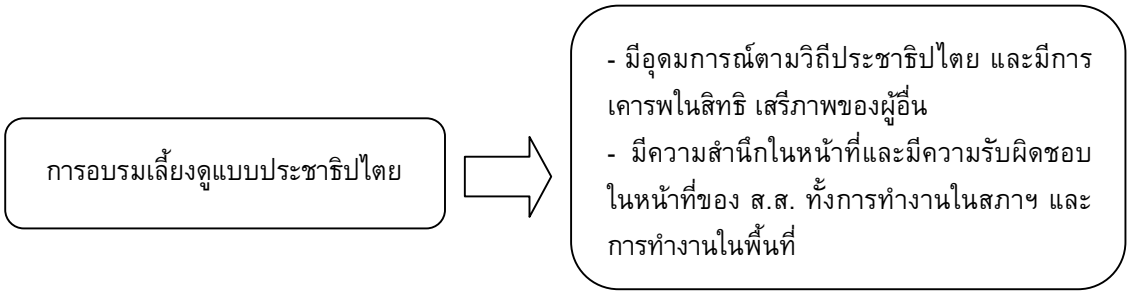

ภาพประกอบ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่า สถาบันศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่นาย C2 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C2 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) จนทำให้นาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาของนาย C2 ได้ดังนี้

2.1 การอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์

นาย C2 ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็น 15 วัน ซึ่งในระหว่างนั้นนาย C2 ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้ปฏิบัติกิจของสงฆ์โดยตลอด

ผลของการอุปสมบทที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นเวลา 15 วัน ทำให้นาย C2 มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้เรียนรู้พระธรรมวินัย ได้รู้จักฝึกตนให้มีความอดทน เนื่องจากต้องปฏิบัติตนตามพระวินัยและตามหลักการปกครองสงฆ์ รู้จักสำรวมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม รู้จักรับผิดชอบและดูแลตนเอง เพราะขณะบวชอยู่สมณะย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกับหมู่คณะ รู้จักละอายตนเองและกลัวบาป รู้จักความสันโดษ คือพอใจที่จะมีชีวิตอย่างเรียบง่าย เว้นความฟุ่มเฟือย ทั้งปวงได้ปฏิบัติธรรม คือเว้นจากการทำความชั่ว เลือกประกอบแต่ความดี และทำจิตใจให้ผ่องใสซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ผู้บวชจะมีโอกาสปฏิบัติได้สมบูรณ์กว่าผู้ครองเรือน รู้จักศาสนพิธี และมีส่วนร่วมปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้การได้อุปสมบทเป็นเวลา 15 วันจะช่วยทำให้นาย C2 มีโอกาสได้รับการอบรมกล่อมเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์ มีจิตใจที่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม มีการละเว้นและละอายต่อการกระทำชั่ว การทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งปวง และเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา ต่อประชาชนทำให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประชาชน มีการต้อนรับประชาชนที่สำนักงานหรือบ้าน และมีการลงพื้นที่เพื่อดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสิ่งที่ได้รับจากการอุปสมบทนี้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีจริยธรรมเป็นอย่างมาก (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1-6)

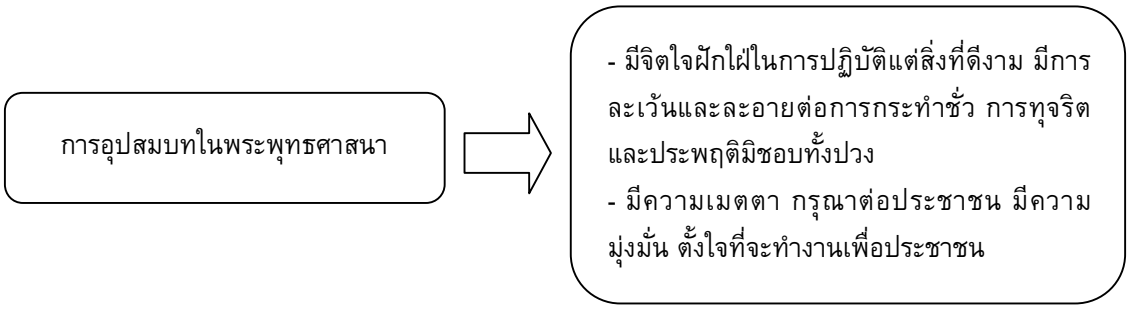

ภาพประกอบ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างการอุปสมบทในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมแก่นาย C2 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C2 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมทั้งวิธีการทางตรง(Direct Leaning) และวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)ซึ่งเป็นผลทำให้นาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษาของนาย C2 ได้ดังนี้

3.1 การเรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์

การเรียนรู้ในหลักสูตรนิติศาสตร์ ถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning)โดยการศึกษาทางการเมือง(Political Education) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภานั้น ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย และบทบาทดังกล่าวถือเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะสมาชิกรัฐสภา คือ การเสนอร่างพระราชบัญญัติที่จะมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยตรง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวได้โดยตรง

ผลของการเรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C2 เรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์ทำให้นาย C2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญเฉพาะในเรื่องกฎหมาย ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการทำหน้าที่ในการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่างๆ เพราะสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการเสนอและพิจารณาว่าเนื้อหาของพระราชบัญญัติที่กำหนดขึ้นนั้นมีความถูกต้อง เหมาะสมตามหลักนิติศาสตร์หรือไม่ อย่างไร หรือมีความเหมาะสมตามหลักของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

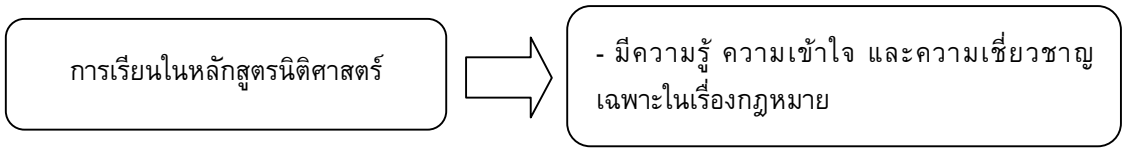

ภาพประกอบ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรนิติศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาทีและเป็นประธานชมรมโต้วาทีของโรงเรียน

นาย C2 เริ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในขณะที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการเป็นนักโต้วาทีของโรงเรียนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานชมรมโต้วาทีของโรงเรียน ซึ่งนาย C2 ถือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการโต้วาทีจนทำให้ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดโต้วาทีระหว่างโรงเรียน

ทั้งนี้การโต้วาที เป็นการพูดโต้แย้งกันในญัตติ โดยใช้วาทะศิลป์และไหวพริบในการหักล้างเหตุผลของฝ่ายตรงข้ามแล้วเสนอข้อเท็จจริงให้เห็นว่าความคิดเห็นของฝ่ายตนเป็นจริงและถูกต้อง การโต้วาทีมีความเกี่ยวข้องกับสังคมประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก เพราะในสังคมประชาธิปไตยบุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในทางที่คล้อยตามหรือขัดแย้งกับผู้อื่น ซึ่งความคิดเห็นคล้อยตามไม่ก่อให้เกิดปัญหามากนัก แต่ความคิดเห็นที่ขัดแย้งมักก่อให้เกิดปัญหาอยู่เสมอ และถ้ามีการใช้อารมณ์หรือเหตุผลส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้วความขัดแย้งจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นปัญหาขึ้นมาในที่สุด ในสังคมที่เจริญแล้วมักจะอาศัยเหตุผลเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการคล้อยตาม แต่หากการโต้แย้งมีความประสงค์ที่จะทำอย่างเป็นพิธีการ และกฎเกณฑ์มักจะใช้การโต้วาที เนื่องจากการโต้วาทีเป็นวิธีการโต้แย้งที่มีหลักการมีขั้นตอนในการดำเนินการมุ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างมีเหตุผล มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่กระทำการใดๆ โดยใช้อารมณ์และยึดถือตามความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาที กิจกรรมโต้วาทีถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการชี้แจงแถลงเหตุผลของตนเองเพื่อหักล้างเหตุผลของฝ่ายตรงข้ามแล้วเสนอข้อเท็จจริงให้เห็นว่าความคิดเห็นของฝ่ายตนเป็นจริงและถูกต้องด้วย ซึ่งการเข้าร่วมในกิจกรรมนี้จะทำให้นาย C2 ได้รับประโยชน์ คือเกิดการเรียนรู้ที่จะศึกษารายละเอียดในประเด็นที่ต้องใช้ในการโต้วาทีอย่างละเอียดลึกซึ้ง เกิดประสบการณ์และความชำนาญในการพูดและการสื่อสารในประเด็นที่ต้องการนำเสนอ เกิดประสบการณ์ในการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา กล้าแสดงออกและการยืนหยัดในเหตุผลของตนเอง ได้ฝึกมารยาทในการพูดและการเป็นผู้ฟังที่ดี ซึ่งการเรียนรู้และประสบการณ์เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้นาย C2 มี

ความสามารถในการพูดที่มีหลักการและมีเหตุผล ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องทั้งการสื่อสารตามปกติในชีวิตประจำวัน การสื่อสารในระหว่างทำหน้าที่ทนายความ และการสื่อสารในการทำหน้าที่เมื่อตำแหน่งตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาจังหวัด

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาทีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถนำประสบการณ์หรือทักษะการพูดและการสื่อสารที่ได้รับและฝึกฝนมาในการร่วมกิจกรรมโต้วาทีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานได้ เนื่องจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเป็นนักการเมืองเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องใช้การพูดและการสื่อสารค่อนข้างมาก ทั้งการพูดและการสื่อสารในระหว่างที่มีการพูดคุยกับประชาชน การพูดและการสื่อสารในระหว่างที่มีการปราศรัยหาเสียงหรือปราศรัยเรื่องในโอกาสต่างๆ และที่สำคัญคือการพูดและการสื่อสารระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในญัตติ หรือวาระต่างๆ ซึ่งการพูดและการสื่อสารทุกครั้ง นาย C2 จะมีการเตรียมตัว และเตรียมข้อมูลเป็นอย่างดีเพื่อให้ผู้ฟังทุกกลุ่มมีความเข้าใจในประเด็นที่ตนเองต้องการสื่อสารออกไป รวมถึงมีการพูดที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ไม่ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ไม่มีการใส่ร้ายป้ายสีบุคคลใดโดยไม่มีหลักฐาน และนาย C2 ถือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งที่มีวาทศิลป์ที่ดี มีหลักการ มีความสามารถในการชี้แจงเหตุผลที่เกี่ยวข้องจนทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารออกไปและมีความสนใจที่จะติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่องในระหว่างที่มีการอภิปรายในประเด็นต่างๆ ในระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในญัตติหรือวาระต่างๆ ตามลำดับ (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1,3)

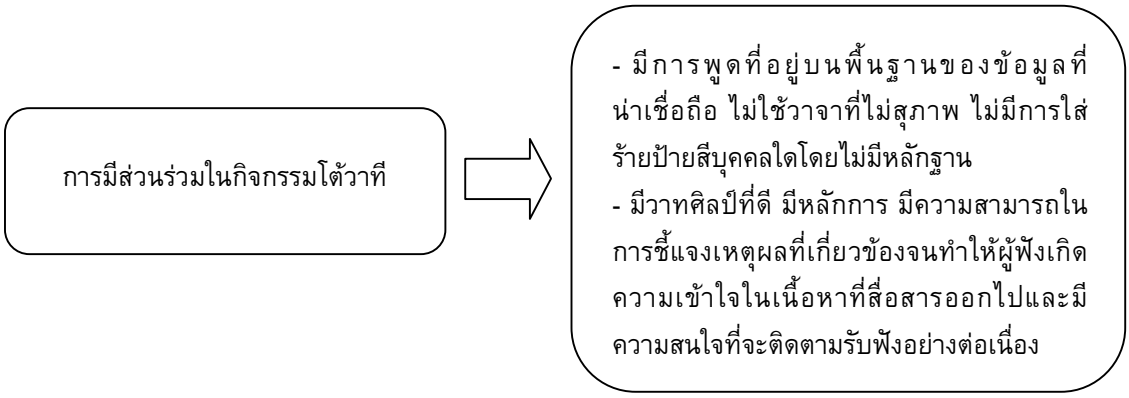

ภาพประกอบ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร(กิจกรรมโต้วาที) กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชน

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่าสื่อมวลชนเป็นตัวการหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C2 โดยพบว่านาย C2 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศและผลลัพธ์ที่นาย C2ได้รับในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนได้ดังนี้

4.1 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน

นาย C2 มีความสนใจในเรื่องการเมือง และได้มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ซึ่งในขณะนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนยังมีช่องทางการสื่อสารไม่มากเหมือนเช่นในปัจจุบัน สำหรับช่องทางที่นาย C2 เปิดรับข่าวสารทางการเมือง คือ การเปิดรับผ่านสื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์ ต่อมาเมื่อนาย C2 เจริญวัยขึ้นจึงมีช่องทางการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นตามวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

เนื้อหาของข่าวสารที่นาย C2 ทำการเปิดรับผ่านทางวิทยุในช่วงวัยเด็ก คือ ข่าวสารทางการเมืองในเรื่องของการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยพรรคการเมืองที่นาย C2 และครอบครัวเฝ้าติดตามข่าวสารมากที่สุด คือ ข่าวสารของพรรค A และนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A สำหรับการเปิดรับข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์นั้น นาย C2 จะติดตามอ่านข่าวการเมืองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองประจำวัน เมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C2 ก็ได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นประเด็นข่าวที่ตนเองให้ความสนใจ และมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง การที่นาย C2 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็กนั้น จะทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง เรื่องของพรรคการเมือง และเรื่องการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอออกไป ซึ่งเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาของข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะช่วยทำให้นาย C2 มี

ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนเอง และครอบครัวมีความชื่นชอบ

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C2 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็กจะช่วยส่งเสริมให้นาย C2 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งนาย C2 ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรความรู้สึกเหล่านั้นจะช่วยส่งเสริมให้นาย C2 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C2 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1-6) ส่วนความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C2 มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง และมีความจงรักภักดีต่อพรรคการเมือง จึงได้มีการทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ที่ตนเองสังกัดมาโดยตลอด รวมถึงไม่มีความคิดที่จะย้อยออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม

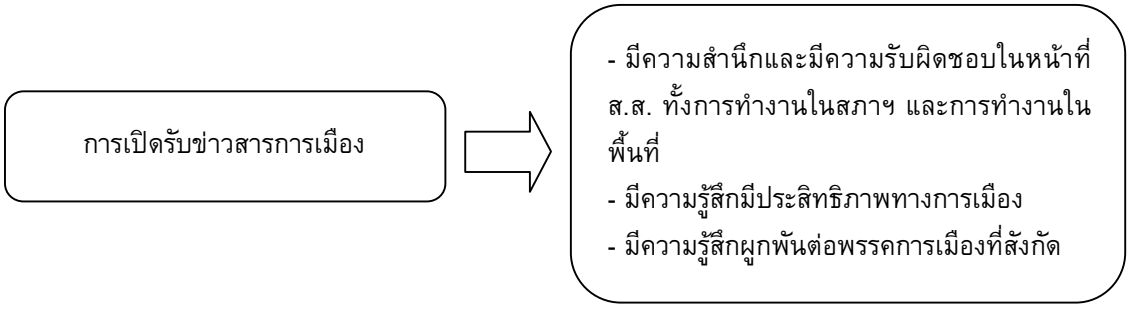

ภาพประกอบ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมืองที่สังกัด

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่า พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C2 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C2 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัดทั้งด้วยวิธีการทางตรง (Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการบรรยากาศ และผลลัพธ์ที่นาย C2ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัดได้ดังนี้

5.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ภายหลังจากเข้าเป็นสมาชิกของพรรค

นาย C2 เป็นสมาชิกของพรรค A เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ภายหลังจากที่นาย C2 เป็นสมาชิกของพรรค A แล้วก็มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับพรรคในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทำให้นาย C2 เริ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A มากขึ้น ทั้งจากวิธีการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ได้แก่ การอบรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการสื่อสารพูดคุยและการทำงานร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ตลอดจนการเห็นแบบอย่าง แนวคิด แนวปฏิบัติจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ก็เป็นวิธีการที่ทำให้นาย C2 ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการได้เรียนรู้นั้นจะส่งผลให้นาย C2 ได้รับรู้ซึมซับรายละเอียดของอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดถึงวิถีของแนวคิด วิถีปฏิบัติต่างๆ ของพรรค A อันจะเป็นผลทำให้นาย C2 มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรค มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความจงรักภักดีต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (Rose.1974: 451 ; Rosenbaum.1975: 120 ; Ippolito.1976: 73)ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C2 มีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A อันเป็นผลโดยตรงต่อการทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ของพรรค A จะพบว่ามีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกพรรคมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งนี้หากสมาชิกพรรคซึ่งรวมถึง นาย C2 จะมีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันอยู่กับอุดมการณ์ของพรรค A ก็จะส่งผลทำให้สมาชิกพรรคมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรคไปด้วย

ผลของการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C2 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะทำให้นาย C2 มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเป็นผลทำให้นาย C2 มีแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นส่งผลทำให้นาย C2 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C2 ไม่มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดเลย ถึงแม้ว่าจะพบกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานในหลายๆ ด้านก็ตาม

ทั้งนี้นาย C2 ถือเป็นสมาชิกพรรค A คนหนึ่งที่ทำงานเพื่อพรรค A มาตลอด โดยเฉพาะงานด้านกฎหมายซึ่งนาย C2 มีความรู้และมีประสบการณ์ที่มากพอสมควรทั้งจากการเรียนทางด้านนิติศาสตร์มาโดยตรง และจากการทำงานเป็นทนายความ

อย่างไรก็ตามผลของความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่สังกัดจะส่งผลดีต่อประเทศชาติเป็นอย่างมากหากพรรคการเมืองนั้นมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม เนื่องจากจะส่งผลให้พรรคการเมืองนั้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ แต่ในทางกลับกันหากพรรคการเมืองใดมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลแล้วความผูกพันต่อพรรคการเมืองก็จะไม่ส่งผลดีต่อประเทศชาติแต่อย่างใด เนื่องจากสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ จะมุ่งแสวงหาแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคที่ตนเองสังกัด หรือมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ประสบการณ์ที่นาย C2 ได้มีส่วนร่วมในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพรรค A นั้น ทำให้นาย C2 ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำงานการเมืองจากประสบการณ์ตรง(Experience) ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นช่วยส่งเสริมให้นาย C2 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งความรู้สึกมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C2 มีความตั้งใจที่จะทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน ทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานเหล่านั้นได้ และผลของการทำงานนั้นจะก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้

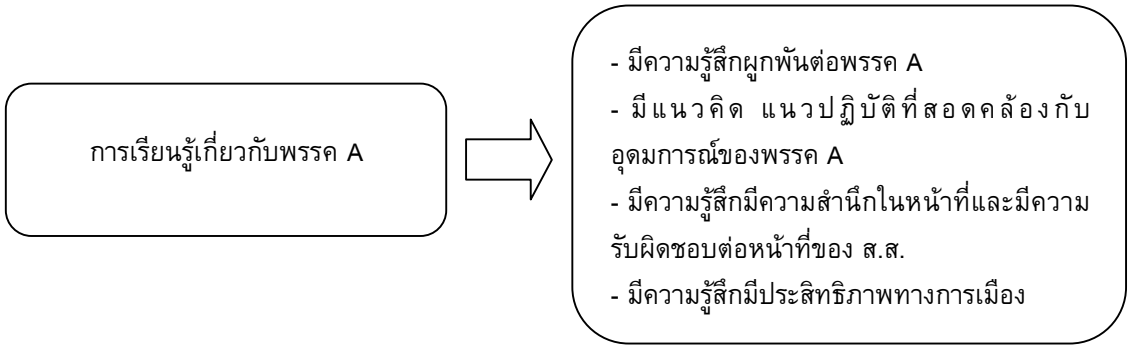

ภาพประกอบ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.2 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 1

นาย C2 มีความชื่นชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก และมีการติดตามข่าวของนาย... มาโดยตลอด และนาย... ก็เป็นผู้ที่เชิญชวนนาย C2 ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี พ.ศ. 2535

ด้วยเหตุผลที่นาย C2 ความชื่นชอบนาย... จึงได้ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานมาตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่การทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยกย่องให้นาย... เป็น “พระเจ้าในการทำงานทางการเมือง” ของตนเอง

ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่ได้รับการยอมรับ นับถือ และเป็นที่รักของประชาชนส่วนใหญ่จนถือได้ว่าเป็นนักการเมืองในดวงใจของประชาชน ทั้งนี้เพราะนาย... เป็นนักการเมืองอาชีพที่มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ มีพฤติกรรมการทำงานการเมืองที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C2 เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค A ก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน และการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ในระหว่างที่ทำงานร่วมกับนาย.... นาย C2 ก็มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างในการทำงานทุกๆ ด้าน ทั้งการคิด การวิเคราะห์ การแสดงเหตุผล ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และความประพฤติส่วนตน เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตากรุณาที่มีต่อประชาชน วิธีการสื่อสารกับประชาชน การดูแลเอาใจใส่ความทุกข์ของประชาชน ฯลฯ ซึ่งการได้เห็นแบบอย่างเหล่านั้นจะส่งผลให้นาย C2 มีการซึมซับ เก็บจำสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งส่วนที่เป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... ไว้ในความทรงจำของตนเอง

ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C2 ได้ซึมซับ เก็บจำทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ไว้ในความทรงจำของตนเองแล้ว หากนาย C2 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมใดก็จะทำให้นาย C2 แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกับนาย… (เช่น นาย C2 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงานการเมืองของนาย... นาย C2 ก็จะมีการแสดงออกที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงานการเมือง ฯลฯ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่านาย C2 ได้นำแบบอย่างในเรื่องความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของนาย... มาปฏิบัติอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น มีการอภิปรายที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีความสามารถในการสื่อสารให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดีและน่าสนใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ถือตัวกับประชาชนทั่วไปและประชาชนในพื้นที่และมีความ

เมตตากรุณาต่อประชาชน ช่วยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนด้วยความเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน และไม่มีความประพฤติที่ส่อไปในทางด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรืออยู่นอกกรอบของจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ

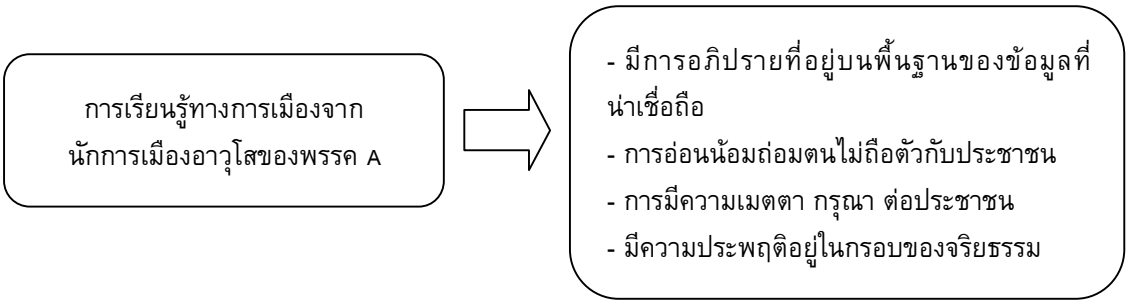

ภาพประกอบ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.3 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรค A

นาย C2 มีการรับรู้ว่าพรรค A ที่ตนเองสังกัดอยู่นั้นมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ในระหว่างที่มีการประชุม มีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการสรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค เช่น หัวหน้าพรรค ฯลฯ

ทั้งนี้องค์การหรือพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะมีการใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในพรรค โดยจะมีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ให้ความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างเหมาะสม(Wolton.1973: 12-16) การที่องค์การหรือพรรคการเมืองเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการทำงานจะส่งผลให้สมาชิกในองค์การมีความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964)

ผลของการมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C2 สังกัดอยู่ในพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะส่งผลทำให้สมาชิกของพรรคทุกคนเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และการได้ทำงานในบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย คือ มีอิสระในการทำงาน หมายถึง ความมีเสรีภาพ มีอิสระ และมีโอกาสในการใช้ดุลยพินิจของตนเอง โดยมีการเปิดโอกาสให้บุคคลกำหนดรายการและกระบวนการที่จะใช้เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จด้วยตนเอง(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964) และสมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระในบทบาทหน้าที่ที่ตนเอง

รับผิดชอบ(Peterson.1990: 181) จะส่งผลทำให้สมาชิกมีการพัฒนาความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองได้เป็นอย่างดี

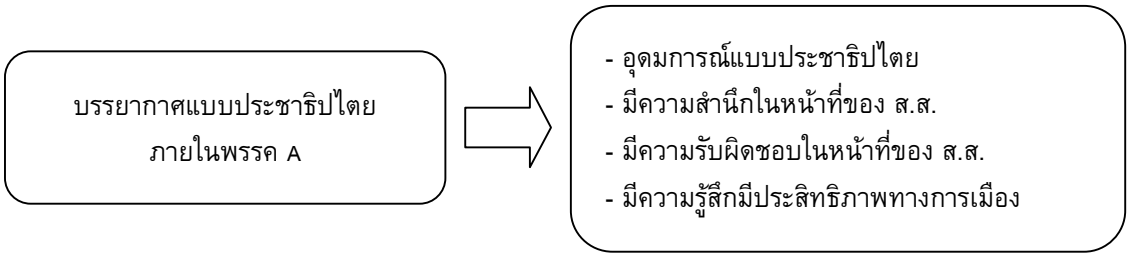

ภาพประกอบ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

6. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น (สมาชิกสภาจังหวัด หรือ ส.จ.)

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C2 พบว่าก่อนที่นาย C2 จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งถือว่ามีอาชีพเป็นนักการเมืองที่ทำงานในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบคล้ายคลึงกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก ทำให้สามารถนำประสบการณ์จากการทำงานในบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นนั้นมาทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ถือเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์(Experience)ในการทำงานทางการเมืองโดยตรง (Direct Larning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ทั้งบทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน บทบาทในด้านนิติบัญญัติ และบทบาทในด้านการบริหารงานการเมืองในระดับท้องถิ่น

บทที่ 6
สรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3

ในบทที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3 โดยผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติของรกรณีศึกษารายที่ 3 ว่า “นาย C3” ซึ่งในปัจจุบันนาย C3 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรค A และในอดีตเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค 1 ตำแหน่ง

การนำเสนอสรุปผลการศึกษาประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 1 นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3** และ **ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 3**

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของ นาย C3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของกรณีศึกษารายที่ 3

ในส่วนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของกรณีราย C3 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C3 ในตอนที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในตอนที่ 1 นี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C3 โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9-13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14-17 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือการศึกษาในสายอาชีพ และช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือช่วงวัยทำงาน

โดยประวัติชีวิตในช่วงก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย C3 มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงวัยเด็ก(อายุ 5-9 ปี) หรือช่วงวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

นาย C3 เป็นบุตรชายคนโตในบรรดาพี่น้องซึ่งเป็นเพศชายทั้งหมดรวม 3 คนด้วยกัน ซึ่งคุณพ่อของนาย C3 เป็นพนักงานของหน่วยงานในสังกัดของรัฐแห่งหนึ่ง ส่วนคุณแม่เป็นแม่บ้านที่ทำหน้าที่ในการดูแลลูกชายทั้ง 3 คนอย่างใกล้ชิด

1.1 บริบทของครอบครัว

1.1.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์กับชุมชน

บ้านพักของนาย C3 และครอบครัวอยู่ในย่านใจกลางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นสังคมเมือง บริเวณหน้าบ้านของนาย C3 มีร้านรับทำเบาะรถยนต์ตั้งอยู่ ทำให้นาย C3 มีโอกาสได้สนิทสนมกับช่างทำเบาะรถยนต์ของร้านแห่งนั้นเป็นอย่างดี มีโอกาสได้สื่อสารพูดคุยในเรื่องราวต่างๆ หลากหลายประเด็นกับช่างทำเบาะรถยนต์ของร้านแห่งนั้น ซึ่งรวมถึงเรื่องการเมืองด้วยจนเป็นที่มาที่ทำให้นาย C3 ได้เริ่มต้นติดตามข่าวสารการเมืองผ่านนิตยสารมหาราช เพราะช่างทำเบาะรถยนต์คนหนึ่งชอบอ่านหนังสือนิตยสารดังกล่าวและซื้อมาอ่านเป็นประจำ

“อยู่ใน กทม. ฮะ ที่บ้านพักย่านเทเวศร์ ใกล้ๆ กับบ้าน...”

“...ตอนนั้นที่หน้าบ้านมีคนมาเช่าทำเบาะรถยนต์ ช่างคนหนึ่งเขาก็เป็นคนสนใจการเมือง เขาก็ซื้อหนังสือมาอ่าน ผมเป็นเด็กบางทีก็ชอบไปเล่นแถวนั้น ฟังเขาคุยกัน เรื่องทะลึ่งตึงตังบ้าง เรื่องอะไรต่ออะไรเรื่อยไป แล้วก็มาเจอหนังสือนี้(มหาราช) เราก็เอามาอ่าน อ่านแล้วก็ชอบโดยอัตโนมัติ มันไม่เหมือนหนังสือทั่วไป คือมันทำให้เราได้ความรู้ที่ไม่เคยคิดมาก่อน...”

1.1.2 บรรยากาศภายในครอบครัว

ลักษณะของครอบครัว

ลักษณะครอบครัวของนาย C3 เป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีคุณพ่อ คุณแม่ และบรรดาพี่น้องอยู่รวมกัน

การศึกษา การประกอบอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ระดับการศึกษาของบิดา มารดา คุณพ่อของนาย C3 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ส่วนคุณแม่ของนาย C3 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การประกอบอาชีพของบิดา มารดา คุณพ่อของนาย C3 เป็นพนักงานของหน่วยงานในสังกัดของรัฐแห่งหนึ่ง ส่วนคุณแม่นั้นในอดีตเคยเป็นครูที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง

ได้ประมาณ 6-7 ปี เมื่อแต่งงานก็ได้ลาออกจากการเป็นครูเพื่อมาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว

"คุณพ่อทำงานที่สำนักงาน...(หน่วยงานในสังกัดของรัฐแห่งหนึ่ง)

"คุณแม่เป็นครู อยู่ต่างจังหวัด ประมาณ 6-7 ปี แล้วแต่งงานก็ออกมา พอแต่งงานก็ออกมาเป็นแม่บ้าน อยู่ดูแลลูกๆ"

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวของนาย C3 มีคุณพ่อเป็นผู้ทำหน้าที่ในการหารายได้ให้กับครอบครัวเพียงคนเดียว เพราะคุณแม่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านจึงไม่มีรายได้ใดๆ และการที่คุณพ่อเป็นพนักงานของหน่วยงานในสังกัดของภาครัฐจึงทำให้มีรายได้ไม่มากนัก ถึงแม้ว่าคุณพ่อจะทำธุรกิจเกี่ยวกับรถเมล์ร่วมบริการด้วยก็ตาม

"...ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะเราจนหน่อยในโรงเรียน... เพราะที่นั่นมีแต่ลูกคนรวยๆ แต่เราเป็นลูกข้าราชการ แต่พ่อก็ทำงานหนัก คือ มีรถเมล์ส่วนตัว มีรถร่วม ก็พอมีเงิน แต่ไม่มากเท่าคนอื่นๆ ..."

ลักษณะนิสัย และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

ลักษณะนิสัยของบิดา คุณพ่อของนาย C3 ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความเข้มงวด โดยกำหนดให้ลูกทำกิจกรรมต่างๆ ตามตารางที่ตนเองได้กำหนดไว้ คือเมื่อถึงเวลาตี 5 ต้องตื่นนอน เพื่อมาอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนทำให้นาย C3 ต้องตื่นขึ้นมาอ่านหนังสือเพราะกลัวว่าจะถูกลงโทษ คุณพ่อปฏิบัติเช่นนั้นอยู่ตลอดจนกระทั่งนาย C3 เริ่มเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาจึงเริ่มให้อิสระแก่นาย C3 มากขึ้น

"ผมคิดว่าถ้าคุณพ่อก็จะเข้มงวดหน่อย เข้มงวดในการใช้ชีวิต จะ Strict *จะบังคับให้ตื่นนอนตอนตี 5 เพื่อมาอ่านหนังสือตอนเช้า เราเป็นเด็กเราก็ไม่อยากอ่าน ถ้าไม่อ่านก็จะถูกลงโทษ ก็ต้องเอาหนังสือมานั่งอ่าน อาจจะโดยกลัวลงโทษหรืออะไร คือ เรากลัว ตั้งแต่เด็กเลย ถึงซักช่วงพอเราเริ่มโตเรารู้ เขาก็ไม่ต้องมาบังคับ มัธยมเขาก็เริ่มปล่อยแล้ว"*

ความสนใจทางการเมืองของคุณพ่อ คุณพ่อของนาย C3 มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการติดตามข่าวสารการเมืองเท่านั้น แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านอื่นๆ

"พ่อจะเป็นคนชอบการเมืองเหมือนคนทั่วๆไป คือ ติดตามข่าวสาร แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอะไร"

ลักษณะนิสัยของมารดา คุณแม่ของนาย C3 เป็นคนจิตใจดี ทำหน้าที่ในการดูแลลูกทุกคนอย่างใกล้ชิด ในช่วงที่คุณแม่ยังมีชีวิตอยู่นั้นคุณแม่จะทำหน้าที่ดูแลทุกๆ เรื่องภายในบ้าน โดยไม่ให้ลูกต้องทำงานบ้านเลย เพื่อให้ลูกทำหน้าที่เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้คุณแม่ยังนำอาหารกลางวันไปส่งให้ลูกที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวัน เนื่องจากไม่ต้องการให้ลูกไปซื้ออาหารรับประทานเองที่โรงเรียน

"ในช่วงที่แม่อยู่งานบ้านก็แม่ทำบ้าง คนใช้ทำบ้างเราก็ไปเรียนอย่างเดียว กลับมาไม่ต้องทำ ตอนเด็กๆ แม่ดูแลดีมาก แม่เอาข้าวไปส่งที่โรงเรียน ไม่ให้ไปซื้อกินกับเพื่อนๆ ดูแลมาก"

ความสัมพันธ์กับบิดา มารดา คุณพ่อ คุณแม่ของนาย C3 จะทำหน้าที่ในการดูแลลูกๆ กันเอง โดยในขณะที่คุณแม่มีชีวิตอยู่นั้นคุณแม่จะทำหน้าที่ในการดูแลลูกทุกคนอย่างใกล้ชิดในทุกๆ เรื่อง และเมื่อคุณแม่เสียชีวิตคุณพ่อก็จะทำหน้าที่ในการดูแลลูกด้วยตนเอง แต่คุณพ่อจะเข้มงวดกวดขันกับลูกค่อนข้างมากด้วยการกำหนดเวลาให้กับลูกว่าเวลาใดควรทำอะไร และจะมุ่งเน้นไปที่เรื่องการเรียนเป็นหลัก เช่น กำหนดเวลาให้อ่านหนังสือ กำหนดเวลาให้ทำการบ้าน ฯลฯ

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

การสนับสนุนทางด้านการศึกษา

ครอบครัวของนาย C3 เป็นครอบครัวที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาของลูกทุกคนเป็นอย่างดี โดยส่งเสียให้ลูกทุกคนได้เรียนในโรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ ถึงแม้ว่าครอบครัวของนาย C3 จะมีฐานะไม่ดีนักเมื่อเทียบกับนักเรียนคนอื่นๆ ของโรงเรียนแห่งนั้นก็ตาม

"ผม เรียนที่โรงเรียน... ตั้งแต่ ป.1 – ม.3"

การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติศาสนกิจ

ครอบครัวของนาย C3 เป็นครอบครัวชาวพุทธที่มีการปฏิบัติศาสนกิจเช่นเดียวกับครอบครัวของชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธทั่วไป คือ คุณพ่อ คุณแม่จะสอนให้ลูกๆ

สวดมนต์ ไหว้พระ และเมื่อถึงวันพระ และวันสำคัญทางศาสนาก็จะพาลูกๆ ไปทำบุญที่วัดเป็นประจำ

"มีการทำตั้งแต่เด็ก มีการสวดมนต์ ไหว้พระ เหมือนคนไทยทั่วๆ ไป ก็จะพาลูกไปวัด ไปงาน เวลาวันพระ วันสำคัญทางศาสนาก็เข้าวัด ทำบุญ"

การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้าน

ในช่วงวัยเด็ก ก่อนที่คุณแม่จะเสียชีวิต นาย C3 ไม่ต้องทำหน้างานบ้านใดๆ เลย เพราะคุณแม่และคนรับใช้จะทำหน้าที่ดูแลงานบ้านทั้งหมด โดยให้นาย C3 ทำหน้าที่ในการเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เมื่อคุณแม่เสียชีวิตในขณะที่นาย C3 เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คุณพ่อก็ได้รับมอบหมายให้นาย C3 รับผิดชอบงานบ้านในเรื่องการซักผ้า รีดผ้า ของตนเอง ทั้งที่ที่บ้านก็มีคนรับใช้ทำงานบ้านอยู่เหมือนเดิม ซึ่งนาย C3 มีความเข้าใจว่าคุณพ่อคงต้องการให้ตนเองรับผิดชอบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

"ทำครับ ถึงแม้ว่าจะมีคนรับใช้ก็ต้องทำด้วย คือตอนที่แม่อยู่ก็จะทำน้อยหน่อยแต่พอแม่ตายไปแล้วก็จะทำเยอะ ตั้งแต่ซักเสื้อผ้า รีดเสื้อผ้า พอแม่เสียไปแล้ว ถึงแม้จะมีคนรับใช้อยู่ แต่คิดว่าพ่อเขาคงอยากให้เราด้วยเป็นด้วย (ตอนนั้นที่ทำงานบ้าน ทำด้วยความเต็มใจหรือไม่คะ?) ก็ไม่ค่อยเต็มใจเท่าไหร่ จริงๆ แล้วได้ถูกฝึกให้ทำมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วเราก็เห็นว่ามีคนใช้ทำแล้วด้วยเราก็ไม่อยากทำ (ก่อนที่คุณแม่จะเสีย คุณแม่ก็ทำให้ตลอดใช่ไหมคะ?) ก็แม่ทำบ้าง คนใช้ทำบ้างเราก็ไปเรียนอย่างเดียวกลับมาไม่ต้องทำ ตอนเด็กๆ แม่ดูแลดีมาก แม่เอาข้าวไปส่งที่โรงเรียน ไม่ให้ไปซื้อกินกับเพื่อนๆ ดูแลมาก"

วิธีการลงโทษของบิดา มารดา

ในวัยเด็กนั้น สาเหตุที่ทำให้นาย C3 ถูกลงโทษจะเป็นเรื่องการไม่ทำหน้าที่ของตนเองให้ตรงตามเวลาที่คุณพ่อกำหนด เช่น การไปเล่นกับเพื่อนโดยที่ยังไม่ได้ทำการบ้านให้เสร็จก่อน ฯลฯ ซึ่งคุณพ่อจะเป็นผู้ลงโทษด้วยวิธีการตี ถึงแม้ว่าคุณพ่อจะยอมรับฟังความคิดเห็นอยู่บ้างแต่ก็ยังลงโทษนาย C3 เมื่อกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว

"ถ้าคุณพ่อก็จะตีเลย บอกว่าเราทำผิดเขาก็มาตี (คุณพ่อมีการสอบถามเหตุผลก่อนจะตีหรือไม่คะ?) เขาก็ฟังบ้าง แต่เราก็แก้ตัวไปตามเรื่องตามราวของเด็ก เขาก็ตีเพราะเขาน่าจะรู้ว่าเราแก้ตัว เขาก็ลงโทษอยู่ดี (ความผิดที่ถูกลงโทษส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องอะไรคะ?) ก็มีไปเล่นกับเพื่อนจนเย็นไม่กลับเข้าบ้านเขาถามว่าทำการบ้านหรือยัง ถ้าไม่ทำก็โดนตีส่วนมากก็จะเป็นเรื่องวนๆ อยู่อย่างนี้แหละ เย็นลงไปเล่นกับเพื่อน ไม่ทำการบ้าน"

1.2 เริ่มต้นเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น

นาย C3 เริ่มต้นเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ และศึกษาอยู่ที่โรงเรียนดังกล่าวจนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสัมพันธ์กับครูผู้สอน

ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่โรงเรียน...นาย C3 มีความสัมพันธ์กับ Brother... เป็นอย่างมาก เพราะ Brother... ได้ดูแลลูกศิษย์ทุกคนอย่างใกล้ชิด และได้แสดงความรักแก่นาย C3 มากเป็นพิเศษ

"Brother... เป็น Brother ที่รักผมมากตอนที่ผมเป็นตัวแทนไปประชุมเยาวชนที่อังกฤษ แกก็ไปส่งที่สนามบิน คือ แกไม่คิดว่าเราจะได้ไป"

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

นาย C3 มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นอย่างดี ในสมัยนั้นถือว่านาย C3 เป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทำให้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นนาย C3 จะถูกลงโทษมากกว่าเพื่อนคนอื่น และเคยถูกประจานการกระทำผิดตอนเข้าแถวหน้าเสาธง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่านาย C3 จะถูกลงโทษมากกว่าเพื่อนคนอื่นและถูกประจานหน้าเสาธงแต่นาย C3 ก็ยังคงรู้สึกว่าตนเองเป็นฮีโร่ในกลุ่มเพื่อนเสมอ

"สมัยนั้นผมเป็นหัวโจก ก็จะโดนลงโทษหนักกว่าเพื่อนหน่อยอย่างเช่น โรงเรียน...(โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ)จะเป็นโรงเรียนชายล้วน และอยู่ใกล้กับกับโรงเรียน...(โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศแห่งหนึ่งซึ่งเป็นโรงเรียนผู้หญิงล้วน) โรงเรียน...เขาก็จะมาฟ้อง อย่างตะโกนไปแหย่เขา จีบกันไป เผอิญห้องเรียนผมติดกับ โรงเรียน... Brother ก็จะมาถามว่าใครทำ ก็ไม่มีใครรับเลย เราเลยรับผิด ทำให้ถูกลงโทษคนเดียว ถูกตีบ้าง ให้คาบไม้บรรทัดยืนขาเดียวบ้าง ประจานตอนเข้าแถว ว่าทำตัวไม่ดีอย่าเอาเยี่ยงอย่าง เป็นอย่างนั้นแล้วเราก็รู้สึกว่าเราเป็นฮีโร่ในหมู่เพื่อนๆ แต่ผมคิดว่าบางที Brother เขาก็อาจจะรู้แต่ไม่ได้พูดอะไร เพราะเหตุการณ์มันเป็นไปไม่ได้ที่เราจะทำคนเดียว"

เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนๆ แล้วนาย C3 จัดว่าเป็นผู้ที่มีฐานะไม่ดีนัก ทำให้ได้รับเงินค่าขนมจากครอบครัวน้อยกว่าเพื่อนคนอื่นๆ แต่เนื่องจากนาย C3 เป็นที่รักของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ดังนั้นเมื่อมีการไปเที่ยว เช่น ไปชมภาพยนตร์ ฯลฯ เพื่อนๆ ก็จะช่วยออกเงินค่าใช้จ่ายให้ เพื่อให้นาย C3 ได้ไปเที่ยวพร้อมๆ กัน

"จะกังวลบ้างเวลาเพื่อนๆ ชวนไปเที่ยว เราก็จะกังวลใจหน่อย เพราะเราไม่ค่อยมีตังค์ เวลาจะไปดูหนังก็กังวล แต่เพื่อนๆ ที่มีตังค์ก็จะบอกว่าไม่เป็นไร เดี๋ยวช่วยออกให้ เพื่อจะได้ไปเที่ยว ไปดูหนังด้วยกันหมดทุกคน ในกลุ่มเพื่อนจะรู้ว่าใครมีเงิน ใครไม่มีเงิน เขาอยากให้เราไปด้วยก็ช่วยออกให้เอง"

บรรยากาศในชั้นเรียน และบทบาทในชั้นเรียน

การเรียนการสอนที่โรงเรียน... (โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ) จะมีบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตยในระดับหนึ่งคือ ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นครูอาจารย์จะมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สอบถามเกี่ยวกับประเด็นที่มีความสงสัย และมีเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งนาย C3 ก็เป็นนักเรียนคนหนึ่งในชั้นเรียนที่มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและสอบถามเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้ความกล้าในเรื่องดังกล่าวนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่นาย C3 เป็นคนที่มีนิสัยรักการอ่าน จึงทำให้เป็นนาย C3 เป็นนักเรียนคนหนึ่งที่มีความรอบรู้ในเรื่องราวต่างๆ มากเป็นพิเศษ

"ในห้องเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ประท้วงครูภาษาอังกฤษได้ แล้วเราก็เป็นคนชอบแสดงออกด้วย ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะเราจนหน่อยในโรงเรียน... เพราะที่นั่นมีแต่ลูกคนรวยๆ แต่เราเป็นลูกข้าราชการ ก็พอมีเงิน แต่ไม่มากเท่าคนอื่นๆ ตรงนั้นอาจจะทำให้เราอยากเป็นจุดเด่นในกลุ่มเพื่อนๆ อาจจะเป็นเพราะเราตัวสูงด้วย... สมัยนั้นเราไม่ได้เชื่อมั่นอะไรมาก คือ ทำไปตามปกติธรรมชาติ อยู่ตามปกติ แต่จะเป็นคนกล้าที่จะต่อต้านแสดงความเห็นโดยไม่กลัว กับการแสดงความคิดเห็น การเป็นคนมั่นใจของเราส่วนหนึ่งมาจากการอ่านหนังสือเยอะโดยธรรมชาติจะชอบอ่านหนังสือ"

นอกจากนาย C3 จะเป็นคนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นแล้ว ก็ยังมีความกล้าที่จะต่อต้านเมื่อพบกับสถานการณ์ที่ตนเองไม่เห็นด้วยอีกด้วย เช่น ครั้งหนึ่งนาย C3 เคยเป็นผู้นำของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในการประท้วงครูสอนภาษาอังกฤษชาวอินเดีย เนื่องจากครูคนดังกล่าวนำรองเท้าขึ้นมาตีบนโต๊ะเพื่อให้นักเรียนในชั้นอยู่ในความสงบ โดยสาเหตุที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนให้นาย C3 เป็นผู้นำประท้วงเนื่องจากในระหว่างที่มีการเรียนการสอนตามปกติ นาย C3 จะเป็นผู้ที่มักจะไปสอบถามปัญหาต่างๆ ที่ตนเองมีความสงสัยจากครูคนดังกล่าวอยู่เป็นประจำ เพื่อนร่วมชั้นเรียนจึงมีความเชื่อว่านาย C3 น่าจะเป็นตัวกลางไปเจรจากับครูคนดังกล่าวได้

"ตอนนั้นที่ประท้วงเป็น ครูภาษาอังกฤษ ชาวอินเดีย เขาสอนภาษาอังกฤษ เอารองเท้าขึ้นมาตีบนโต๊ะให้เด็กเงียบ เพื่อนในห้องเขาจะตกใจกันให้เรานำประท้วง เราก็ไปบอก

brother ที่เป็นอธิการบดี ไม่ยอมเรียนกัน รวมตัวกันไปที่สนามหญ้า ว่าครูภาษาอังกฤษคนนี้ทำไม่ดี เอารองเท้าขึ้นมาตี แกก็ตีให้เสียงดัง ให้เด็กเงียบ รองเท้าสานอินเดียบางๆ brother ก็มาเจรจาพูดคุย แต่จำไม่ได้แล้วว่าท่านมาคุยอย่างไร และเรื่องจบอย่างไร (ทำไมเพื่อนๆ เขาถึงให้*ท่านเป็นผู้นำประท้วงคะ?) ให้เราเป็นผู้นำประท้วง เพราะว่าปกติเราเป็นคนชอบถามภาษาอังกฤษบ่อย เราจะจดประเด็นไปถาม เพื่อนๆ เขาก็รู้สึกว่าเราน่าจะเป็นคนกลางในการพูดกับครู จริงๆ เราก็ไม่ได้พูดอะไรได้มากหรอกก็เป็นไปตามสถานการณ์"*

ช่วงที่ 2 ช่วงวัยเด็กตอนปลาย(อายุ 9 - 13 ปี) หรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย(ป.5-7) ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(มศ.1-3)

บรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน

เมื่อนาย C3 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่โรงเรียน... (โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ) บรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนยังคงเป็นเช่นเดียวกับตอนที่เรียนในระดับประถมศึกษา คือ ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนครูอาจารย์จะมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สอบถามปัญหาที่มีความสงสัย และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ในช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้นาย C3 มีความประทับใจในการเรียนการสอนของชั่วโมงหนึ่งที่มีความคล้ายกับวิชาแนะแนวในปัจจุบัน โดยในชั่วโมงเรียนดังกล่าว Brother... จะให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทีละชั้นได้เรียนกับ Brother... ซึ่งในช่วงเวลานั้น Brother... จะเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้พูด ได้แสดงความคิดเห็น หรือสอบถามในประเด็นที่เป็นข้อสงสัย รวมถึงใช้ช่วงเวลาดังกล่าวในการอบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เช่น เรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และเรื่องอื่นๆ ที่อยู่ในใจของวัยรุ่นในสมัยนั้น ฯลฯ ซึ่งในช่วงเวลานั้น นาย C3 เป็นนักเรียนคนหนึ่งที่นำปัญหาต่างๆ ไปสอบถามจาก Brother... อยู่เป็นประจำ ทั้งนี้นาย C3 รู้สึกชอบและประทับใจในชั่วโมงเรียนนี้มากเพราะเห็นว่าวิธีการสอนในรูปแบบดังกล่าวเป็นวิธีการสอนแบบสมัยใหม่ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

"ช่วง ม.1 - ม.3 ก็มีชั่วโมงที่ชอบ คือ ช่วงนั้น Brother ... (จะจัดเวลาช่วงก่อนกินข้าวประมาณครึ่งชั่วโมง Brother... ก็จะมีการสอน คือให้เด็กนักเรียนแต่ละระดับชั้น ม.1 - ม.3 มารวมกัน ทีละชั้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนพูด พูดเรื่องอะไรก็ได้ Brother ก็จะใช้โอกาสนั้น

อบรม มีพูดหลายเรื่อง เรื่องเพศสัมพันธ์ หรือเรื่องอะไรที่ไม่มีการสอนในชั้นเรียน มีเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เรื่องปัญหาสำหรับเด็กๆ เรื่องในใจวัยรุ่น ชั่วโมงนั้นจะไม่มีอะไรผิดอะไรถูก ทุกคนแสดงออกได้เปิดใจพูดได้ทุกเรื่อง ตอนแรกๆ จะไม่ค่อยมีใครกล้าพูด Brother… จะจี้ให้พูด ชี้ตัวกันให้พูด แต่หลังๆ พอคุ้นแล้วก็พูดกันไม่ต้องชี้ โดยมากจะเป็นเด็กแก่นๆ ที่จะกล้าพูด ช่วงนั้นผมก็ถือเป็นหัวโจกก็ถามเยอะ ช่วงนั้น Brother จะให้แง่คิดในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตกับเรา เป็นเรื่องทั่วๆ ไปของวัยรุ่นสมัยนั้นรู้สึกชอบมาก และเห็นว่าเป็นวิธีสมัยใหม่"

การเรียนอยู่ในระดับนี้ นาย C3 ได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนให้เป็นรองหัวหน้าชั้น ซึ่งสาเหตุที่นาย C3 ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้นนั้นเป็นเพราะว่านาย C3 ขาดคุณสมบัติในเรื่องการเรียน กล่าวคือ คนที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้นต้องเป็นคนที่มีผลการเรียนดีและมีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมด้วย แต่นาย C3 มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานปลาง และนาย C3 ก็ได้ร่วมทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นหลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น มีกิจกรรมเชียร์กีฬาสี และกิจกรรมเข้าค่าย ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำของกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียนในหลายๆ เรื่องรวมถึงการเป็นผู้นำในการประท้วงครูผู้สอนด้วย

"ส่วนมากเป็นรองหัวหน้าห้อง ไม่ได้เป็นหัวหน้าห้องเพราะหัวหน้าห้องต้องเรียนเก่งด้วย แต่เราเรียนปานกลางไม่ได้เก่งมาก เราเป็นพวกเรียนๆ เล่นๆ มากกว่า ผมทำกิจกรรมด้วย มีกิจกรรมเชียร์ เป็นผู้นำประท้วงครู กิจกรรมพวกเข้าค่ายก็มีแต่ไม่มากนัก จะทำกิจกรรมข้างนอกมากกว่า"

2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถานศึกษา

นอกจากที่นาย C3 ได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียน...จัดขึ้นแล้วนาย C3 ยังไปเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถานศึกษา คือ กิจกรรมศาลาวันเด็กที่ศูนย์เยาวชนในสมัยนั้นได้จัดขึ้นเป็นประจำอีกด้วย กิจกรรมที่ได้ไปเข้าร่วม ได้แก่ กิจกรรมเข้าค่าย กิจกรรมร้องเพลง และในการไปร่วมกิจกรรมศาลาวันเด็กนั้นนาย C3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำของกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะว่านาย C3 เป็นคนที่มีความกระตือรือร้น ชอบที่จะดูแลทุกข์สุข และชอบให้การช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เป็นประจำ

"ที่ไปร่วมอย่างจริงจัง คือ ศาลาวันเด็ก จัดที่สนามเสือป่า ก็มีกิจกรรมให้เข้าไปร่วมได้ เช่น การเรียนภาษาอังกฤษ เหมือนศูนย์เยาวชนสมัยนี้ มีกิจกรรมทุกวัน ตลอดปี (กิจกรรมที่ไปร่วมบ่อยๆ คือ กิจกรรมอะไรคะ?) มีกิจกรรมเข้าค่าย, มีตัวแทนเยาวชนมาจากต่างประเทศมาแลกเปลี่ยน มาเยี่ยม เราก็ต้อนรับ มีกิจกรรมร้องเพลง เมื่อก่อนเรื่องของเยาวชนยังไม่แพร่หลาย ยังไม่มีสำนักงานเยาวชนแห่งชาติในสมัยนั้น มีแต่นักเรียนในระบบโรงเรียน (สมัยนั้น การจัด

กิจกรรมนี้ ใครเป็นเจ้าภาพ หรือว่าเป็นผู้ดูแลคะ?) น่าจะเป็นกระทรวงศึกษา หรือพวกลูกเสือ อะไรพวกนั้น สมัยนั้นเขาคงตั้งศาลาวันเด็กขึ้นมาเพื่อให้เด็กๆ มาทำกิจกรรม พูดง่ายๆว่าอะไรที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนก็ต้องไปที่สนามเสือป่า (แต่มันไม่ใช่กิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง?) น่าจะเป็นเหมือนกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับนักเรียนที่สนใจไปร่วม ไปเรียนรู้ (ท่านไปทำอะไรบ้างคะ เวลาไปร่วมกิจกรรมที่นั่น?) เป็นผู้นำกลุ่มของกิจกรรม เวลาเขาจัดกิจกรรมเสาร์อาทิตย์ มีเยาวชนจากต่างประเทศมา ก็มีการแลกเปลี่ยนกิจกรรมกัน เขาแสดงเราแสดง แล้วก็ไปเที่ยวกับเขาด้วย พาเขาไปเที่ยว (การเลือกผู้นำกลุ่มนี่เขาเลือกอย่างไรคะ ว่าใครจะเป็นผู้นำ?)เราก็ไปร่วมกิจกรรมกับเขาปกติ แต่เราเป็นคน active ชอบเป็นผู้นำกลุ่ม ไปตรงไหนก็มักจะได้เป็นผู้นำกลุ่ม น่าจะเป็นเพราะเราจะเป็นคนที่สนใจคนอื่น ว่าเขามีทุกข์ มีสุขอย่างไร เราจะช่วยอะไรเขาได้บ้างไหม ก็ไปดูแลคนอื่นๆเขาในเรื่องนั้น เรื่องนี้ตามสถานการณ์"

2.3 การบรรพชาเป็นสามเณรในช่วงปิดภาคเรียน

ครั้งหนึ่งของช่วงปิดภาคเรียน นาย C3 มีโอกาสได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเบญจมบพิตร ซึ่งในครั้งนั้นนาย C3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานสามเณรบวชใหม่ เพราะในช่วงที่บวชอยู่นั้นนาย C3 เป็นสามเณรที่มีกริยาสำรวม สงบนิ่ง ซึ่งแตกต่างจากสามเณรองค์อื่นๆ และการเป็นประธานสามเณร นาย C3 ก็ได้ช่วยพระพี่เลี้ยงทำหน้าที่ในการดูแลสมาเณรองค์อื่นในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย

ในการบรรพชาเป็นสามเณรครั้งนั้นทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในหลายด้านด้วยกัน ทั้งได้เรียนรู้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ได้เรียนรู้การสวดมนต์ไหว้พระ และการฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้นาย C3 มีจิตใจฝักใฝ่ในเรื่องการทำกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ

"ช่วงที่เรียนที่โรงเรียน... ก็มีไปบวชเณรฤดูร้อนที่วัดเบญจมบพิตร ตอนนั้นก็ได้เป็นประธานเณร (การเป็นประธานเณรนี่ เขามีวิธีการคัดเลือกอย่างไรคะ?)พระพี่เลี้ยงเขาคัดเลือก อาจจะเป็นเพราะเราเป็นเด็กเฉยๆ นิ่งๆ ไม่ค่อยเล่นซนเหมือนเณร องค์อื่นๆ(หน้าที่ของประธานเณรนี่ต้องทำอะไรบ้างคะ?)มีหน้าที่ดูแลเณรด้วยกัน ช่วยพระพี่เลี้ยงดูแล(จากการบวชเณรครั้งนั้น ท่านได้รับรู้เกี่ยวกับหลักธรรม หลักในการดำเนินชีวิต อย่างไรบ้าง?)ช่วงที่บวชอยู่ก็ได้เรียนรู้คำสอนทางศาสนา มีหลักธรรมคำสอนที่ได้มาเยอะ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธทุกๆ ด้าน เรื่องราวเกี่ยวกับศีลธรรมค่อนข้างเยอะ หลายๆ ด้าน มีการนั่งสมาธิวิปัสสนา สวดมนต์ ไหว้พระ อะไรต่างๆ เราก็จะได้จากตรงนี้มาก(จากตรงนั้น ทำให้ท่านเริ่มต้นชอบทางศาสนา การเข้าวัดทำบุญหรือเปล่าคะ?)ก็มีส่วนทำให้เริ่มชอบกิจกรรมทางศาสนาขึ้นมาจากตอนนั้น"

2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การติดตามข่าวสารการเมืองและการติดตามฟังการปราศรัยของพรรคการเมือง และนักการเมือง

นาย C3 เริ่มมีการติดตามข่าวสารการเมืองผ่านนิตยสารรายสัปดาห์ของพรรค A และพรรค... (พรรคการเมืองในอดีตที่ในปัจจุบันไม่มีอยู่แล้ว) รวมถึงนิตยสารการเมืองชื่อมหาราช (ปัจจุบันได้ปิดตัวลงแล้วเมื่อมีการยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2519) โดยที่นาย C3 มีโอกาสได้อ่านหนังสือมหาราชนี้เป็นเพราะว่าได้ไปสนทนาพูดคุยกับช่างคนหนึ่งของร้านทำเบาะรถยนต์ที่ตั้งอยู่หน้าบ้าน จนเกิดความสนิทสนม และช่างคนดังกล่าวมีความสนใจในการติดตามข่าวสารการเมืองทำให้ซื้อนิตยสารมหาราชมาอ่านอยู่เป็นประจำจึงทำให้นาย C3 มีโอกาสได้อ่านนิตยสารเล่มดังกล่าวตามด้วยและการได้อ่านนิตยสารมหาราชทำให้นาย C3 เริ่มมีความรู้สึกชอบการอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมืองขึ้นมาทันทีทำให้มีการติดตามอ่านมาโดยตลอด เนื่องจากมีความรู้สึกว่าเป็นนิตยสารมหาราชมีเนื้อหาที่ทำให้ได้รับความรู้ทางด้านการเมืองซึ่งมีความแตกต่างกับหนังสือหรือนิตยสารเล่มอื่นๆ ที่เคยได้อ่านมาก่อนหน้านี้

นอกจากนี้การอ่านนิตยสารมหาราชยังทำให้นาย C3 เกิดความสนใจที่จะติดตามไปฟังการปราศรัยของนักการเมืองตามสถานที่ต่างๆ อีกด้วย เพราะในนิตยสารจะมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดเกี่ยวกับการปราศรัยของพรรคการเมืองและนักการเมืองไว้ด้วยว่าจะไปปราศรัยครั้งต่อไป ณ ที่ใด วัน และเวลาใด

"ชอบอ่านหนังสือ พวก weekly magazine ของพรรค A กับพรรค... หลังจากยุคจอมพลสฤษดิ์ มีหนังสือการเมืองชื่อ มหาราช เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เลิกแล้ว เป็นหนังสือหนาไม่กี่แผ่น ตอนนั้นที่หน้าบ้านมีคนมาเช่าทำเบาะรถยนต์ ช่างคนหนึ่งเขาก็เป็นคนสนใจการเมือง เขาก็ซื้อหนังสือมาอ่าน ผมเป็นเด็กบางทีก็ชอบไปเล่นแถวนั้น ฟังเขาคุยกัน เรื่องทะลึ่งตึงตังบ้าง เรื่องอะไรต่ออะไรเรื่อยไป แล้วก็มาเจอหนังสือนี้เราก็เอามาอ่าน อ่านแล้วก็ชอบโดยอัตโนมัติ มันไม่เหมือนหนังสือทั่วไป คือมันทำให้เราได้ความรู้ที่ไม่เคยคิดมาก่อน (ช่วงที่เริ่มอ่านหนังสือเล่มนั้นประมาณปีไหนคะ?) ประมาณปี พ.ศ. 2511 - 2512 อายุประมาณ 14 ปี สมัยนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองยังไม่มากมายเหมือนสมัยนี้ จะมีบ้างตามมหาวิทยาลัยผมก็จะเปิดหนังสือดูกำหนดการว่าเขาจะมีอภิปรายที่ไหน เมื่อไหร่ ผมก็จะตามไปฟังตอนเย็นๆ (ไปกลับใครหรือเปล่าคะ มีใครไปด้วยไหม?)ไปคนเดียวไม่มีใครไปด้วย คือเริ่มต้นจากการอ่านหนังสือ เพื่อนๆ ก็ไม่มีใครไปด้วยหรอก เขาก็ไปทำอย่างอื่นกันหมด"

ช่วงที่ 3 ช่วงวัยรุ่น(อายุ 14 - 17 ปี) หรือช่วงหลังจากที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 การเดินทางไปตามความฝันเกี่ยวกับอาชีพในช่วงวัยรุ่น

ความฝันอยากเป็นกลาสีเรือ

ในช่วงวัยรุ่นหรือช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาอนต้นนาย C3 มีความใฝ่ฝันว่าอยากจะเป็นกลาสีเรือ ซึ่งความฝันนั้นก่อเกิดขึ้นมาเพราะว่านาย C3 มักจะชอบอ่านหนังสือและชมภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ รอบโลก ทำให้นาย C3 มีความคิดที่อยากจะเดินทางไปท่องเที่ยวรอบโลก และคิดว่าการเป็นกลาสีเรือจะทำให้ตนเองมีโอกาสเดินทางไปท่องเที่ยวรอบโลกได้ จึงมีความฝันอยากจะเป็นกลาสีเรือ และมีความคิดที่จะเดินทางไปเรียนในหลักสูตรกลาสีเรือที่ประเทศสิงคโปร์

"หลังจบ ม.3 ผมโบกรถไปสิงคโปร์ ผมเป็นคนชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเดินทางรอบโลก พอหลังจากนั้นผมก็ไปสิงคโปร์ จะไปเป็นกะลาสีเรือ จะไปเรียน ตอนนั้นผมไปเอง ไปตอนปิดเทอม คือผมคิดจะไม่ค่อยเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ เขาจบ ม.3 ก็จะไปหาที่เรียนต่อ ส่วนผมคิดอยากจะเดินทางรอบโลก อยากจะขี่จักรยานจะอะไร แต่พอมานั่งคิดว่าการเดินทางรอบโลกโดยอาศัยจักรยานเนี่ยมันอาจจะเหนื่อยก็คิดว่าไปเดินเรือดีกว่า ไปเป็นกะลาสีเรือ"

"เราก็ชอบไปคุยกับฝรั่งที่เขามาเที่ยวเมืองไทยตามวัดพระแก้ว วัดโพธิ์ อะไรอย่างเนี้ยนะฮะ เราเป็นเด็กเราก็พยายามไปหาโอกาสคุย เราก็หาข้อมูลจากหนังสือ หนังสือก็จะชอบหนังสือเกี่ยวกับ 90 วันรอบโลก หนังอะไรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทางรอบโลกก็ชอบไปดู พอหลังจากนั้นผมก็ไปสิงคโปร์ จะไปเป็นกะลาสีเรือ จะไปเรียน"

การเตรียมตัวก่อนเดินทางไปเรียนในหลักสูตรกลาสีเรือ ที่ประเทศสิงคโปร์

ก่อนที่จะเดินทางไปเรียนในหลักสูตรกลาสีเรือที่ประเทศสิงคโปร์นั้น นาย C3 ได้มีการวางแผนและเตรียมตัวในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การไปเรียนภาษากับชาวต่างชาติที่วัดโพธิ์ นาย C3 ต้องการมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ แต่ในสมัยนั้นมีสถาบันสอนภาษาอยู่ไม่มากนัก ประกอบกับการไปเรียนที่โรงเรียนสอนภาษาที่มีอยู่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก จึงตัดสินใจที่จะไปเรียนภาษาโดยการไปพูดคุยกับชาวต่างชาติที่วัดโพธิ์ เพื่อให้มีทักษะในการสื่อสารพูดคุยในสถานการณ์จริง จากจุดเริ่มต้นตรงนั้นทำให้ในเวลาต่อมานาย C3 เริ่มศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดโพธิ์ และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในระดับหนึ่งทำให้นาย C3 สามารถเป็นไกด์สมัครเล่นที่ทำหน้าที่ในการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของวัดโพธิ์

ให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับฟังได้ ซึ่งจากการเป็นไกด์สมัครเล่นนั้นทำให้นาย C3 เริ่มมีรายได้จากทำงาน แต่ก็เป็นที่มาของการถูกรังแกของไกด์เถื่อนหรือไกด์ผีที่มีความเห็นว่านาย C3 ไปทำให้พวกเขาเสียผลประโยชน์ เพราะไปแย่งลูกค้าชาวต่างชาติของพวกเขา ซึ่งในขณะนั้นนาย C3 รู้สึกว่าตนเองต้องต่อสู้กับไกด์กลุ่มดังกล่าวอย่างมาก เพราะถูกก่อกวนและทำร้ายร่างกาย ทั้งที่ตนเองมีอายุน้อยกว่าไกด์กลุ่มนั้น

"ไปหาข้อมูลที่วัดโพธิ์ หลังเลิกเรียน ก็ไปคุยกับฝรั่ง ไปหาเรื่องคุยกับเขา วัดพระแก้วไม่ได้ไปเพราเจ้าหน้าที่เขาควบคุมมาก ก็ไปถามเขาทั่วไป คือ เราอยากใช้ อยากพูดภาษาอังกฤษ ก็ไปถามเขา ว่าเขามาจากไหนอย่างไร ทำให้เราได้ฝึกพูดคุย ใช้ภาษาด้วย (ตอนนั้นท่านไปกับใครคะ?) ไปคนเดียวไม่มีใครไป เพื่อนเขาก็ไปเที่ยว ไปเล่นกันหมด คือ เราไม่มีโอกาสไปเรียนภาษาอังกฤษ ที่อยากไปเพราะว่า อยากไปหาความรู้ภาษาอังกฤษ สมัยก่อนนั้นการเรียนเสริมไม่ค่อยมีอยู่แล้ว แล้วก็มีแค่ YMCA, AUA มันไม่มีมากมาย ช่องทางการไปเรียนภาษาอังกฤษมันก็มีน้อยและการเรียนก็ต้องเสียตังค์มากมาย เราก็ไปเรียนที่ไหนที่มีฝรั่งเราก็ควรไปเรียนรู้ เราไปบ่อยๆ ตอนหลังจะไปเห็นพวกไกด์ผีที่พาฝรั่งเที่ยว พวกนั้นก็จะไม่ค่อยชอบเรา ไม่ค่อยชอบที่เขามาคุยกับเรา เราก็ต้องต่อสู้ ทำให้เราตอนนั้นเริ่มเรียนรู้การต่อสู้ เป็นเด็กเราถือเป็นเรื่องต่อสู้ ก็มีใช้กำลังกับเราก็มี เหมือนกับเราไปขัดผลประโยชน์ของเขา ตอนหลังพอฝรั่งเขาคุยกับเราเขาจะให้ทิปเราด้วย ตอนแรกๆ เราจะคุยสนทนาธรรมดา ตอนหลังเราก็เริ่มศึกษาว่าวัดโพธิ์เป็นอย่างไร เรียนรู้ประวัติความเป็นมาต่างๆ ของวัด ตรงนี้ก็ทำให้เราได้...แต่จริงๆ หลักก็คือทำให้เราได้ภาษา"

2. การหาข้อมูลเรื่องสถานที่เรียน นาย C3 ทำการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เรียนในหลักสูตรกลาสีเรือด้วยตนเอง จนได้ทราบว่ามีการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ จากนั้นนาย C3 จึงได้เริ่มค้นวางแผนว่าจะเดินทางไปเรียนที่ประเทศดังกล่าว โดยนาย C3 ตั้งใจว่าจะไม่บอกให้คุณพ่อทราบ เพราะเกรงว่าถ้าคุณพ่อทราบแล้วอาจจะห้ามไม่ให้ตนเองไปเรียนตามที่ได้ตั้งใจไว้

"(ตอนที่ไปนั้นคุณพ่อรู้ไหมคะว่าเราจะไปสิงคโปร์?) ไม่รู้ฮะ ไปเอง เพราะเราคิดว่าการเป็นกะลาสีเรือเราจะได้เดินทางรอบโลก ทีนี้ผมก็เช็คดูว่า สิงคโปร์มันมีโรงเรียนสอนการเป็นกะลาสีเรือ สอนการเดินเรือน่ะพูดง่ายๆ มันก็มีสอนเป็นกะลาสี, กัปตัน, ต้นหน อะไรก็แล้วแต่เราก็ไปที่นัน เพื่อจะเข้าเรียน ตอนไปไม่กล้าบอกพ่อ เพราะถ้าบอกกลัวพ่อจะห้ามไม่ให้ไป แต่ได้บอกกับพี่สาวไว้ ซึ่งเป็นลูกสาวของป้า เป็นนักเรียนพยายาลอยู่ที่ศิริราชในขณะนั้น ผมเป็นผู้ปกครองเค้าร่วมกับพ่อ มีชื่อผมกับชื่อพ่อเป็นผู้ปกครองเขา ทำหน้าที่ในการไปรับพี่สาวออกจากหอพักเพื่อกลับมาบ้านในวันหยุด"

3. การเตรียมค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เมื่อนาย C3 มีความตั้งใจที่จะเดินทางไปเรียนในหลักสูตรกลาสีเรือ ที่ประเทศสิงคโปร์ ก็ได้เตรียมเก็บเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตที่ประเทศสิงคโปร์ไว้ส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งได้คาดการณ์ไว้ว่าเมื่อเดินทางไปถึงที่หมายแล้วก็จะไปหาเงินสำหรับเป็นใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

"(แล้วพวกค่าเดินทาง ค่าใช้จ่าย ท่านเก็บเงินไว้เองหรอคะ?)เก็บไว้เอง ผมโบกรถไป ค่าเดินทาง ค่ารถก็ไม่มี ค่าใช้จ่ายระหว่างไปก็ไม่มาก ตอนแรกคิดว่าจะไปอยู่ที่วัดก่อนด้วย แล้วค่อยหาเงินเอา"

4. การทำหนังสือเดินทาง(Passport) สำหรับเดินทางไปประเทศสิงคโปร์ การเดินทางไปที่ประเทศสิงคโปร์นั้นถือเป็นการเดินทางออกไปนอกประเทศ ดังนั้นก่อนที่จะมีการเดินทางไป นาย C3 จึงต้องทำหนังสือเดินทางด้วย ซึ่งในสมัยนั้นขั้นตอนในการทำหนังสือเดินทางไม่ได้มีความสะดวกสบายเหมือนเช่นในปัจจุบันเพราะระบบการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความสลับซับซ้อนและไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยทำให้สามารถทำงานได้รวดเร็วเหมือนเช่นในปัจจุบัน เป็นผลให้การทำหนังสือเดินทางในสมัยนั้นต้องใช้ระยะเวลาในการรอคอยยาวนานพอสมควร แต่ถ้าหากว่าใครต้องการความสะดวกรวดเร็วก็จะใช้วิธีการว่าจ้างให้บริษัทเอกชนเป็นผู้ดำเนินการให้แทนได้ หรืออาจจะใช้วิธีติดสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นที่มาของการทุจริตของข้าราชการในกรม และกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการออกหนังสือเดินทาง

เมื่อนาย C3 ได้รับรู้ว่ามีขบวนการทุจริตในเรื่องดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านระบบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือเดินทาง แต่ด้วยเหตุผลที่ขณะนั้นนาย C3 ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ทำให้ไม่สามารถจัดการหรือแสดงการต่อต้านขบวนการดังกล่าวได้มากนัก ได้แต่คอยไปเฝ้ารอหนังสือรอหนังสือเดินทางของตนเองอยู่เป็นเวลานานกว่า 10 วัน จนในที่สุดก็ได้รับหนังสือเดินทางของตนเองมา เพราะได้รับความช่วยเหลือจากตำรวจท่านหนึ่ง

นอกจากนี้การไปทำหนังสือเดินทางในครั้งนั้นทำให้นาย C3 ได้พบกับชายวัยกลางคนผู้หนึ่งที่ได้ไปต่อหนังสือเดินทางของตนเอง และเมื่อมีโอกาสได้พูดคุยกันทำให้นาย C3 ได้ข้อคิดประการสำคัญคำพูดของชายวัยกลางคนผู้นั้นที่ว่า *"ถ้าจะไปไหน น้องไม่ต้องกลัวความลำบากหรอก ในโลกนี้ถ้าที่ไหนมีคนอยู่ไปได้ทั้งนั้น"* การได้รับฟังคำพูดประโยคดังกล่าวทำให้นาย C3 มีความมั่นใจที่จะเดินทางไปสิงคโปร์มากขึ้น เพราะคำพูดประโยคนั้นทำให้ลดความรู้สึกวิตกกังวลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางและสิ่งที่ตนเองจะได้พบเจอภายหลังจากที่เดินทางไปถึงประเทศสิงคโปร์ลงไปได้ในระดับหนึ่ง

"ตอนนั้นก็ต่อสู้มาก ในการทำ passport ก่อนไปต้องทำ passport ซึ่งสมัยนั้นยังทำไม่ง่ายเหมือนสมัยนี้ ทำยากมากต้องต่อสู้กว่าจะได้มา ทำที่กระทรวงต่างประเทศ แถววัดพระแก้วเสร็จแล้วต้องไปกรมตำรวจ ต้องเดินเรื่องเองทั้งหมด แต่ถ้าไม่เดินเรื่องเองก็ต้องจ้างบริษัททำ ก็มีการยัดเงินใต้โต๊ะตั้งแต่กระทรวงต่างประเทศไปจนถึงกรมตำรวจ เราเด็กๆ ไม่เคยทำและไม่ค่อยรู้เรื่อง ก็เป็นเรื่องตื่นเต้น เค้าบอกให้รอก็รอไปเรื่อยๆ ชีวิตตอนนั้นก็ได้เรียนรู้ความเป็นจริงว่ามีการทุจริตกัน ยิ่งตำรวจนี่ผมรอเป็นเดือนเลย เพราะว่าเราไม่ได้ไปให้เงินใครเขา (ตอนนั้นที่รู้ว่ามีการทุจริตกันแล้วท่านรู้สึกอย่างไรคะ?) ก็รู้สึกต่อต้าน คิดว่าทำไมมันต้องรอนานอย่างนี้ แต่เราเป็นเด็กไม่รู้จะทำอย่างไร มีเรื่องที่จุดประกายอย่างหนึ่ง คือ ในระหว่างที่รอได้เจอกับผู้ชายคนหนึ่ง เรามารอทุกวันก็หาเรื่องคุยกับเขา ถามว่า น้าทำ passport ทำไม จะไปไหนครับ เขาก็บอกว่ามาต่อ passport จะไปประเทศไหนสักแห่งที่ไม่รู้จักชื่อเลย เขาบอกว่าประเทศนั้นเป็นเกาะอะไรซักที เขาก็เล่ารายละเอียดต่างๆ เราก็คุยแลกเปลี่ยนกัน ผมก็ได้คุยกับเขาว่าน้าเดินทางไปไกลอย่างนั้นลำบากไหม ผมไม่เคยไปต่างประเทศเลย น้าคนนั้นเขาก็บอกว่า ถ้าจะไปไหนน้องไม่ต้องกลัวความลำบากหรอก ในโลกนี้ถ้าที่ไหนมีคนอยู่ไปได้ทั้งนั้น ตอนนั้นเราก็รู้สึกว่ารอดแล้ว มีความมั่นใจขึ้น คิดว่าถ้าคนอื่นๆ เค้าอยู่ได้เราก็อยู่ได้ ก็มั่นใจขึ้น ว่าเราจะไปสิงคโปร์ได้ จากนั้นก็ไปรอเรื่อยๆ ก็นั่งรอไป 10 กว่าวัน รอจนตำรวจที่นั่นเขาคิดว่าเราเป็นลูกตำรวจมานั่งรอพ่อแม่ทำงาน ตอนปิดเทอม ไปเราก็นุ่งกางเกงขาสั้น จนมีตำรวจคนหนึ่งเป็นนายตำรวจเขาก็มาถามว่า หนูมาทำอะไร เห็นมาทุกวัน รอใคร ก็บอกเค้าไปว่ามารอ passport ยังไม่ได้ เค้าบอกให้มารอก็มารอทุกวัน (ตอนนั้นเขาไม่ได้บอกหรอคะ ว่าเมื่อไหร่ จะเสร็จให้มารับเมื่อไหร่?)ผมรู้สึกว่าไม่มีการบริการ ใครมายื่นเรื่องเขาก็ให้รอไปเรื่อยๆ ตนตำรวจคนนี้เขามาถาม ว่าเฮ๊ยอะไรมารอเป็นวันๆ แล้ว เขาก็ไปเรียกลูกน้องมาให้มาดูว่าเด็กคนนี้มันมาทำ passport อะไรเนี่ยคุณดูให้เขาสิ เห็นมารออะไรทุกวันเลย ลูกน้องเขาก็มาดูให้ (สมัยนั้นเขามีใบนัดไหมคะ?) ผมว่ามันไม่น่าจะมีนะใบนัด ลูกน้องคนนั้นเขาก็มาช่วยดูแลให้ เอกสารมีเยอะมากเป็นตู้ๆ เขาก็บอกว่าไอ้หนูเอ็งค้นเอาเองแล้วกัน ตอนนั้นก็ค้นกันเป็นวันเลยกว่าจะได้ จะเจอเอกสารมา สุดท้ายก็ได้ passport มา (เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านรู้สึกอย่างไรบ้างคะ?) มันทำให้รู้สึกว่า 1) เรามีความเชื่อมั่นที่จะเดินทางมากขึ้น 2) มีการเรียนรู้เรื่องการทุจริต คอรัปชั่นกันไม่เหมือนเดี๋ยวนี้ที่มีการบริการที่สะดวกสบายขึ้นเยอะ"

เริ่มต้นชีวิตในต่างแดนด้วยการไปอาศัยอยู่ที่วัดไทยในประเทศสิงคโปร์

ในที่สุดนาย C3 ก็ได้เดินทางไปถึงประเทศสิงคโปร์ตามที่ได้ตั้งใจไว้ เมื่อเดินทางไปถึง นาย C3 ได้ไปพักอาศัยอยู่ที่วัดไทยแห่งหนึ่ง ซึ่งในสมัยนั้นวัดไทยมักจะถูกใช้เป็นที่พักอาศัยของคณะทัวร์คนไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศสิงคโปร์

"พอไปอยู่สิงคโปร์ผมก็จะไปที่วัด ที่วัดไทยก็จะเป็นที่นอนของคนไทยที่ไปเที่ยวสิงคโปร์ ไปโดยรถบัส สมัยก่อนพระจะเป็นหัวหน้าทัวร์จัดคนเดินทางไปทำบุญกันที่นั่น ถือ

โอกาสไปเที่ยวด้วย เขาก็จะไปโดยรถบัสกัน ไม่ค่อยมีใครไปเครื่องบินหรอก มีน้อยที่จะไปเครื่องบินส่วนมากจะเดินทางไปกันเป็นคณะๆ ประมาณปี 2510"

การได้ไปอยู่ที่วัดทำให้นาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องธรรมะต่างๆ ที่พระสงฆ์ที่วัดแห่งนั้นได้ให้การอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ยังทำให้นาย C3 มีโอกาสได้พบกับชายชราท่านหนึ่ง ซึ่งในอดีตเคยเป็นกลาสีเรือมาก่อน และเมื่อนาย C3 ได้มีโอกาสได้พูดคุยกับชราคนดังกล่าวทำให้ทราบข้อมูลในเชิงลบเกี่ยวกับการเป็นกลาสีเรือ เพราะชายชราคนนั้นได้เล่าว่าเมื่อตอนที่ตนเองเป็นโสดก็ไม่พบว่าการเป็นกลาสีเรือทำให้มีปัญหาใดๆ กับการใช้ชีวิต แต่เมื่อตนเองมีครอบครัวแล้วการเป็นกลาสีเรือทำให้ครอบครัวไม่อบอุ่น เพราะจะต้องมีการเดินเรืออยู่ตลอด จนไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่กับครอบครัว ทำให้ในที่สุดตนเองก็ต้องเลิกรา และแยกทางกับภรรยาไป และสุดท้ายก็ต้องมาใช้ชีวิตเพียงลำพังอยู่ที่วัดแห่งนี้ การได้ฟังคำบอกเล่าของชายชราคนดังกล่าวทำให้นาย C3 ได้เริ่มมีความรู้สึกในเชิงลบต่อการเป็นกลาสีเรือ เพราะเกรงว่าตนเองจะต้องมีชีวิตครอบครัวเช่นเดียวกับชายชราคนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ความฝันที่จะเป็นกลาสีเรือของนาย C3 ก็ต้องปิดฉากลงโดยสิ้นเชิง เพราะพบกันอุปสรรคสำคัญ คือ นาย C3 เป็นคนสายตาสั้นทำให้ไม่ผ่านหลักเกณฑ์ของการเป็นกลาสีเรือ

"(ตอนแรกๆ ที่ไปอยู่ใหม่ๆ ท่านอยู่ที่วัด นั้นได้อยู่ ใกล้ชิดกับพระไหมคะ แล้วได้อะไรจากตรงนั้นบ้างคะ?) ได้สัมผัส ทั้งคนที่หลากหลาย ทั้งพระ พระท่านก็สอนเราเยอะทั้งหลักธรรมะ และการใช้ชีวิต การอยู่รอดอะไรพวกนั้น อ้อ แล้วได้มาเจออดีตกะลาสีเรือคนไทยคนหนึ่งแก่แล้วเขาเคยเป็นกะลาสีเรือ พ่อแก่มากแล้วก็มาอยู่ที่วัด ตอนนั้นทำให้เราคิดว่า เราจะไปเป็นกะลาสีเรือดีไหม เพราะลุงคนนั้นเขาเล่าว่าครอบครัวแกไม่อบอุ่น ตอนโสดก็ดีอยู่ แต่พอมีเมียมีลูก ก็ไม่อบอุ่น เมียก็ทิ้งไป เลิกลากัน ลูกๆ ก็หายๆ กันไป สุดท้ายก็ต้องมาอยู่วัดคนเดียว เลยคิดว่าเป็นกะลาสีเรือแล้วครอบครัวแตกแยก ก็ทำให้หยุดความคิดที่จะเป็นกะลาสีเรือไปบ้างประกอบกับเราสายตาสั้นด้วย ก็ล้มเลิกไปเพราะรู้ว่าเราเป็นกะลาสีเรือไม่ได้แล้ว"

"ทีนี้ผมก็ไปเรียนกะลาสีไม่ได้เพราะผมใส่แว่น มีปัญหาเรื่องสายตา หลังจากนั้นผมก็อยู่สิงคโปร์ต่อ มันก็แปลกนะผมถึงบอกว่าผม...ตอนโตขึ้นมาผมถึงชอบการทำค่ายทำอะไรผมคิดว่ามันเป็นการฝึกฝนให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง เพราะไปที่นั่นผมต้องช่วยเหลือตัวเองทุกอย่าง จากการที่แม่เอาอาหารไปให้ที่โรงเรียนน่ะคิดดูซิ (จากคุณหนูเลย ต้องไปอยู่อย่างนั้น?) ใช่จากคุณหนูเลย แต่พอแม่ตายปุ๊บเราก็ต้องทำเอง ชีวิตมันก็เปลี่ยนเราก็ต้องคิดจะทำอะไรด้วยตัวเองบ้าง"

การใช้ชีวิตที่ประเทศสิงคโปร์ภายหลังจากที่ต้องพลาดหวังในการเป็นกลาสีเรือ

ถึงแม้ว่านาย C3 จะได้รับรู้ว่าตนเองไม่สามารถเป็นกลาสีเรือได้แล้ว เพราะว่าตนเองมีสายตาสั้น แต่ก็ยังคงใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ต่อไป

การใช้ชีวิตโดยลำพังทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้ถึงวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ตนเองมีชีวิตอยู่รอด จนทำให้ได้รับประสบการณ์อย่างหลากหลายจากการใช้ชีวิตอยู่ในต่างแดนในครั้งนั้น โดยประเด็นสำคัญที่นาย C3 ได้เรียนรู้คือเรื่องการปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด เพราะความเป็นอยู่ที่วัดไทยในประเทศสิงคโปร์มีความแตกต่างจากความเป็นอยู่ในขณะที่นาย C3 อยู่ในครอบครัวที่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก

เมื่อนาย C3 ตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ต่อไปจึงเริ่มต้นทำงานเพื่อหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันด้วยการสอนวิชามวยไทยที่ศูนย์เยาวชนของประเทศสิงคโปร์ทั้งที่ตนเองเป็นคนที่ไม่เคยชกมวยมาก่อน ซึ่งการสอนชกมวยเป็นช่องทางที่ทำให้นาย C3 มีรายได้เพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และเมื่อมีคนสนใจมาเรียนเพิ่มมากขึ้น ก็ทำให้รายได้ของนาย C3 เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

"(ที่ไปสิงคโปร์ตอนนั้น ท่านได้เรียนรู้อะไรบ้างคะ?) ไปอยู่สิงคโปร์ตอนนั้น ได้ฝึกการช่วยเหลือตัวเอง ต้องเอาตัวรอด ผมก็ได้มีโอกาสไปตามศูนย์เยาวชนของที่สิงคโปร์ ผมก็เห็นเด็กมันมาเล่นกัน ก็เลยถามเขาว่ามีใครอยากเรียนมวยไทยบ้าง ผมจะสอนให้ (แสดงว่าก่อนหน้านั้นท่านชกมวยเป็นหรอคะ?) ไม่หรอก ผมชกมวยไม่เป็น ไม่เคยชกเลย ก็แค่สอนเขาแตะๆ ต่อยๆ ไปตามเรื่อง เราคนไทยก็พอมีพื้นฐานในเรื่องพวกนี้มากอยู่แล้ว มวยไทยก็เป็นเรื่องธรรมดาของเรา แต่ที่ทำ เพราะอยากได้เงินมาเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ตอนแรกขอเขาแค่คนละ 1-2 เหรียญ ตอนหลังพอคนสนใจเยอะขึ้น เราก็เริ่มมีการติดประกาศโฆษณาสอนชกมวยที่ศูนย์อย่างเป็นทางการ เริ่มได้ตังค์เยอะขึ้น

ในระหว่างนั้นก็ได้มีคนไทยในสิงคโปร์มาชักชวนให้นาย C3 หาช่องทางในการหารายได้เพิ่มขึ้นด้วยการนำของหนีภาษีเข้ามาขายในประเทศไทย แต่นาย C3 ก็ปฏิเสธที่จะทำงานนี้เพราะเห็นว่าการขายของหนีภาษีเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และอาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองได้

"พอเริ่มได้ตังค์เยอะขึ้น ตอนนั้นก็คิดหาทางได้เงินเยอะขึ้นไปอีก ตอนนั้นมีคนชวนนำสินค้าหนีภาษีจากสิงคโปร์เข้ามาทางใต้ของไทย เพราะพวกที่ทำธุรกิจพวกนี้เวลาเขาไปสิงคโปร์เขาจะชอบไปอยู่วัดกัน เราก็อยู่ในวัด เขาก็จะถ่ายทอดวิชาพวกนี้ให้เรา ว่าจะเอาสินค้าหนีภาษีเข้ามาในเมืองไทยได้อย่างไร เหมือนเขาจะจ้างเราทำ พวกไฟแช็ก พวกสินค้าต่างๆ ขน

ข้าวหนีภาษี แต่เราเห็นว่าหนีภาษีมันอันตราย ไม่เอาดีกว่า หาเงินทางอื่นดีกว่า เดี๋ยวถูกจับด้วย (ตอนนั้นที่ท่านไม่ทำเพราะว่ากลัวถูกจับหรือคิดว่าอย่างไรคะ?) ก็เรารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องผิด ได้ยินคำว่าหนีภาษีมันเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เราก็คิดว่าเราไปหาอย่างอื่นทำดีกว่า พวกนี้เขาก็จะมานอนที่วัดไทยเหมือนกัน มันคงเพื่อประหยัดมั้งหรือเพื่ออะไรก็ไม่รู้ แต่เขามานอนที่วัดกัน

เมื่อปฏิเสธการนำของหนีภาษีเข้ามาขายในประเทศไทย นาย C3 ก็หาช่องทางการหารายได้ให้กับตนเองมากขึ้นในช่องทางอื่นๆ ต่อไป จนในที่สุดก็ตัดสินใจที่จะไปเป็นพนักงานขายสินค้าในย่านพีเพิ้ลปาร์ค ซึ่งการไปสมัครเป็นพนักงานขายสินค้านั้นนาย C3 ก็ได้ถูกปฏิเสธจากเจ้าของร้านไปหลายร้านด้วยกัน ด้วยเหตุผลที่ว่านาย C3 ไม่สามารถพูดภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่นิยมใช้กันในย่านนั้นได้ แต่ในที่สุดก็มีร้านค้าแห่งหนึ่งได้ตกลงรับข้อเสนอต่างๆ ของนาย C3 และรับนาย C3 เป็นพนักงานขายสินค้าให้กับร้านของตนเอง เมื่อนาย C3 ได้เข้าเป็นพนักงานขายสินค้าตามความตั้งใจ นาย C3 ก็สามารถทำหน้าที่ในการขายสินค้าเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เพราะมีเทคนิคการขายที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะลูกค้าที่เป็นคนไทย จนทำให้นาย C3 มีรายได้จากการเป็นพนักงานขายสินค้าเป็นจำนวนมาก

“...เสร็จแล้วก็เริ่มคิดว่าทำไงเราจะมีเงินมากขึ้นเริ่มเห็นคนไทยเวลาไปเที่ยว ก็จะไปซื้อของกัน เวลาใครไปซื้อของมาก็จะมาคุยกันว่าไปซื้อที่ไหน ราคาเท่าไหร่ ก็คิดว่าจะไปเป็นคนขายของย่านพีเพิ้ลปาร์คที่เมื่อ 30-40 ปีก่อนเป็นย่านเดียว แล้วก็ใหญ่ที่สุด เราก็ไปสมัครงาน แต่ไปหลายๆ ร้านก็ไม่มีคนรับเราทำงาน เพราะเขาอยากได้คนที่พูดภาษาจีนได้ด้วย เราพูดได้แต่ภาษาไทยกับอังกฤษ เราก็เห็นร้านหนึ่งเจ้าของร้านเป็นวัยรุ่นหน่อย เราก็ไปบอกเขาว่ามาสมัครทำงาน แต่ปัญหาของเราก็คือ เราพูดภาษาจีนไม่ได้ เขาก็ถามเราว่าพูดจีนได้ไหม เราก็บอกว่าไม่ได้ ตอนแรกเขาก็จะไม่เอา เขาอยากได้คนที่พูดภาษาจีนได้ เราก็เลยบอกเขาว่าพูดจีนไม่ได้ แต่เราพูดจีนได้นะ และที่นั่นคนไทยก็มาเที่ยวเยอะ บอกเขาว่าขอทดลองก่อน 1 อาทิตย์ บอกเขาว่าถ้าเราขายของไม่ได้ เราไม่เอาเงิน ยูก็ไม่ต้องให้เงินเราแล้วก็ให้เราออกไปเลยละกัน แต่ถ้าเราขายได้คุณก็ให้ค่าตอบแทนเรามาละกัน เขาก็ยอมรับ เราก็เริ่มไปขาย พอมีคนไทยมาซื้อ เราก็บอกลูกค้าคนไทยว่าถ้าพี่มาซื้อผม ผมจะลดให้พิเศษ เทคนิคนี้คิดขึ้นเองไม่ได้บอกเจ้าของร้าน เราก็บอกลูกค้าไป บอกลูกค้าไปว่าพี่ไปเช็คราคาก่อน แล้วมาบอกราคาผม ผมจะลดให้ราคาถูกกว่าเขา ทีแรกเราคิดเองทำเองไม่ได้บอกเจ้าของร้าน คือ เจ้าของร้านเขาจะบอก range ราคาเรามาว่าต่ำสุดขายได้ในราคาเท่าไหร่ สูงสุดเขาไม่กำหนดอยู่แล้วขายเท่าไหร่ก็ได้ แต่สูงเกินคนเขาก็ไม่ซื้อ เขาก็บอกวิธีเราว่าลดราคาอย่าให้ต่ำกว่าเท่าไหร่ ก็ใช้วิธีบอกกับลูกค้าไปว่าจะขาดทุนแล้วลดไม่ได้แล้ว คนก็เริ่มมาซื้อร้านที่เราไปขายเยอะขึ้น ปกติแต่ละร้านเขาน่าจะมีการตกลงราคากันอยู่แล้ว คนไทยก็เริ่มมาซื้อเยอะ เพราะเราพูดภาษาไทย เจ้าของร้านก็มาปรึกษาเราว่าลดราคาให้ต่ำกว่านั้นอีก คือ เขาอยากขายของได้เยอะๆ คนมาซื้อเยอะขึ้น แต่ห้ามผมไปบอกร้านอื่น ตอนหลังคนมาซื้อเยอะขึ้นๆ เงินเราก็เยอะด้วย”

การเป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียนไทยในประเทศสิงคโปร์

เมื่อนาย C3 เริ่มมีรายได้จากการทำงานมากขึ้นทำให้สามารถย้ายออกไปเช่าบ้านพักเพื่ออยู่อาศัยภายนอกวัดได้ แต่ก็ยังคงเดินทางไปที่วัดอยู่เป็นประจำ และการไปพักอาศัยอยู่ข้างนอกทำให้นาย C3 มีโอกาสได้รู้จักกับกลุ่มนักเรียนไทยที่เดินทางไปศึกษาอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากนักเรียนไทยเหล่านั้นจะไปพักอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งนาย C3 ก็ได้ตั้งตัวเป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียนไทยด้วยการเป็นที่ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ เพราะตนเองผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากกว่า อีกทั้งยังมีรายได้มากกว่าทำให้สามารถนำพากลุ่มนักเรียนไทยเหล่านั้นไปทำกิจกรรมที่เป็นที่นิยมของวันรุ่นในสมัยนั้น เช่น ไปเล่นโบว์ลิ่ง ไปเที่ยวกลางคืน ฯลฯ

"ตอนนั้นเราก็เริ่มมีตังค์เยอะขึ้น ก็เริ่มไม่อยู่วัดแล้ว แต่ก็ยังไปมาอยู่เป็นประจำ ก็ได้เริ่มรู้จักเด็กไทยที่ไปเรียนหนังสือที่นั่น เพราะพวกนี้บางทีก็มาวัดบ้างอะไรบ้าง พวกนี้ไปเรียนหนังสือเขาก็จะไปเช่าบ้านอยู่รวมกัน เป็นพวกเด็กไทยที่ไปเรียนไฮสคูลย์ที่นั่น ก็เป็นพวกลูกคนจีน..."

"พอเงินเยอะเราก็เริ่มออกจากวัด ไปหาเช่าบ้านอยู่ข้างนอก พอเงินเยอะเราก็ออกจากวัดเลยไปหาเช่าบ้านอยู่ข้างนอก ตอนนั้นตั้งตัวเป็นหัวหน้าแก๊งค์นักเรียนไทยในสิงคโปร์ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามประสาวัยรุ่น เช่น เล่นโบว์ลิ่ง เที่ยวกลางคืนไปเรื่อย เพราะเรามีตังค์เยอะก็ไม่อยากกลับเมืองไทย (เป็นหัวหน้าแก๊งค์นักเรียนไทยในสิงคโปร์ นี่เป็นอย่างไรคะ?) ตอนไปที่นั่นมันจะมีพวกเด็กลูกคนรวยไปเรียนอยู่ พวกนี้ก็จะเช่าบ้านอยู่ ตอนหลังพอผมเริ่มมีงานทำ ก็เริ่มมีเงินเยอะขึ้นเราก็ทำตัวเป็นหัวหน้า พาพวกเขาไปเที่ยว ไปเล่นโบว์ลิ่ง เขาก็ชอบเพราะเขามาเรียนเงินเขาก็ไม่เยอะอยู่แล้ว (การเป็นหัวหน้าแก๊งค์นักเรียนไทยในสิงคโปร์ ครั้งนั้น ท่านคิดว่ามันเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ อย่างไรคะ?) ตอนนั้นมองว่าเป็นเรื่องของสถานการณ์เอื้ออำนวย คือเรามีเงิน ผ่านชีวิตมีมากกว่าเขา พวกนั้นมีอะไรเขาก็มาปรึกษาเรา เขาอยู่มานานกว่าแต่เขาไม่ค่อยได้เที่ยว เพราะการไปเรียน เป็นนักเรียนก็ได้เงินไม่มาก ก็ไม่มีเงินเที่ยว ไปเล่นโบว์ลิ่ง เขาก็จะได้เงินมาจำกัด เรามีเงินมากเพราะเราไปขายของ ขายอะไร เราก็ได้เงินเยอะ คือเรามีเงินมากกว่าเขา แต่จริง ๆ เขาอาจจะมีมากกว่าเราก็ได้ แต่เรารู้สึกว่าเรามีมากกว่าเขา"

ข้อคิดที่ได้จากการไปใช้ชีวิตที่ประเทศสิงคโปร์

การเดินทางไปสิงคโปร์ในครั้งนั้นทำให้นาย C3 ได้รับประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย เนื่องจากเป็นการเผชิญชีวิตในโลกกว้างโดยลำพังเป็นครั้งแรก และการไปใช้ชีวิตอยู่ในต่างแดนเพียงลำพังโดยที่มีเงินติดตัวไปไม่มากนัก ทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้ถึงวิธีการที่จะมีชีวิตรอดในสังคมต่างแดนหลายด้านด้วยกัน ทั้งวิธีการหารายได้มาเลี้ยงตนเอง วิธีการปรับตัวเพื่อให้ตนเองเข้ากับสังคมใหม่และเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น รวมถึงวิธีการต่อสู้และฟันฝ่า

อุปสรรคนานัปการที่ได้พบในระหว่างนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C3 มีความชอบในเรื่องการจัดกิจกรรมเข้าค่ายสำหรับเยาวชน เพราะนาย C3 มีความเชื่อว่าการมีโอกาสได้เข้าค่ายจะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตในสถานการณ์ที่หลากหลายโดยปราศจากการดูแลของครอบครัว

"(ตอนที่ไปสิงคโปร์ครั้งนั้นท่านได้แง่คิดอะไรบ้างคะ?) ได้เยอะ คือได้แง่คิดจากการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นๆให้ได้ เพราะเราก็ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น การมีระเบียบวินัยกับตัวเอง การต่อสู้ดิ้นรนที่เป็นธรรมชาติมนุษย์ เพื่อความอยู่รอด เพื่อให้มีเงินอยู่ เพื่อให้สังคมยอมรับ เพื่ออะไรต่ออะไร แล้วก็มันเป็นความตื่นเต้นของเราที่ได้ออกไปสู่โลกกว้าง ไปเผชิญสิ่งเรานั้น"

"ตอนโตขึ้นมาผมถึงชอบการทำค่ายทำอะไร ผมคิดว่ามันเป็นการฝึกฝนให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง เพราะไปที่นั่นผมต้องช่วยเหลือตัวเองทุกอย่าง จากการที่แม่เอาอาหารไปให้ที่โรงเรียนน่ะคิดดูซิ (จากคุณหนูเลย ต้องไปอยู่อย่างนั้น?) ใช่จากคุณหนูเลย แต่พอแม่ตายปุ๊บเราก็ต้องทำเอง ชีวิตมันก็เปลี่ยนเราก็ต้องคิดจะทำอะไรด้วยตัวเองบ้าง"

3.2 การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่โรงเรียนการช่างแห่งหนึ่ง (ปัจจุบัน ไม่มีอยู่แล้ว)

นาย C3 เดินทางกลับจากประเทศสิงคโปร์ประมาณเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงที่สถาบันการศึกษาต่างๆ ปิดรับสมัครนักเรียนนักศึกษาใหม่ไปเรียบร้อยแล้ว ทำให้นาย C3 ไม่สามารถไปสมัครเรียนหรือสอบเข้าที่สถาบันการศึกษาแห่งใดได้เลย จนในที่สุดคุณพ่อของนาย C3 ก็ได้พาไปฝากเข้าเรียนเกี่ยวกับการก่อสร้างที่โรงเรียนการช่างแห่งหนึ่ง ซึ่งนาย C3 คิดว่าการที่คุณพ่อให้ตนเองไปเรียนที่โรงเรียนการช่างแห่งนั้น เพราะคุณพ่อได้คาดการณ์ไว้ว่าเมื่อตนเองเรียนจบจะให้เข้าไปทำงานที่เดียวกับคุณพ่อ คือ สำนักงาน... เพราะสำนักงาน... จะมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างค่อนข้างมาก

"(พอเปิดเรียนท่านก็กลับมาใช่ไหมคะ?) ไม่พอเปิดเทอมผมก็ไม่กลับ จนเขาตามผมมีการติดต่อกับพี่ทางจดหมาย พ่อเขาก็เริ่มบอกให้กลับมาเรียนหนังสือ จะไปเรื่อยเฉื่อยไปได้ยังไง... พ่อก็ตามกลับมา กลับมาตอนนั้นกลับมาก็ไม่มีที่เรียนแล้ว เพราะเขารับกันไปหมดแล้ว (ประมาณเดือน พ.ค.) พ่อก็พาไปฝากเรียน ที่ ร.ร. ... ย่านประตูน้ำ แต่ตอนนี้เขาเลิกกิจการไปแล้ว ก็เรียนก่อสร้างอยู่จนจบ ปวช. ที่เลือกเรียน เพราะทำตามความต้องการของพ่อ ทั้งๆ ที่ไม่ชอบเลยแต่ก็ต้องเรียน คือ พ่อเขาทำงานที่สำนักงาน... คิดว่าเขาคงชอบทางนี้ (ตอนนั้นคิดไหมคะว่าเรียนจบที่นั่นแล้วก็จะทำงานที่สำนักงาน...?) เราไม่ได้คิด แต่คิดว่าพ่อเขาคงคิด เพราะสำนักงาน... มีการก่อสร้างเยอะ เขาคงอยากให้เราทำงานที่นั่น ตอนนั้นเราก็เรียนๆ ไป ไม่ได้คิด

อะไรมาก ไม่ได้คิดว่าจบมาแล้วจะทำงานอะไร แต่พ่อเขาคงคิดว่าจบแล้วอยากให้ทำงานที่สำนักงาน..."

พฤติกรรมการเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนการช่าง... นาย C3 ไม่ค่อยได้ให้ความสนใจกับเรื่องการเรียนมากนัก เพราะเป็นสาขาวิชาที่ตนเองไม่ชอบเรียน แต่ต้องเรียนตามความต้องการของคุณพ่อ นอกจากนี้นาย C3 ก็ไม่ได้ทำกิจกรรมใดๆ ที่โรงเรียนการช่างแห่งนั้นได้จัดขึ้นอีกด้วย

"(การเรียนตอนอยู่ที่โรงเรียน...เป็นอย่างไรบ้างคะ?) ตอนเรียนที่นั่นไม่ค่อยได้ เราไม่ชอบวิชาที่เรียนแต่พ่ออยากให้เรียน เราก็ต้องเรียนๆ ไป ไม่ได้ทำกิจกรรมอะไร เรียนอย่างเดียว"

3.3 การทำงานพิเศษระหว่างเรียนที่โรงเรียนการช่างแห่งหนึ่ง

ในขณะที่นาย C3 เรียนอยู่ที่โรงเรียนการช่าง... นาย C3 ได้ทำงานเพื่อหารายได้พิเศษไปพร้อมกันด้วย โดยงานที่ทำมี 2 งานด้วยกัน งานแรก คือ การเป็นไกด์พานักท่องเที่ยวไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ซึ่งการเป็นไกด์นั้นสามารถทำรายได้จำนวนมากให้แก่นาย C3 และถือว่าเป็นรายได้หลัก ส่วนงานที่สอง คือ การเป็นล่ามแปลภาษาให้กับหมอดูที่มีบ้านอยู่ใกล้กับบ้านของนาย C3 โดยการเป็นล่ามให้หมอดูนั้นไม่ได้ทำรายได้ให้กับนาย C3 มากนัก แต่การที่เลือกทำงานนี้เพราะนาย C3 ต้องการช่วยหมอดูซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกัน รวมถึงต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับชาวต่างชาติ ซึ่งการเป็นล่ามทำให้นาย C3 มีโอกาสได้รู้จักกับครอบครัวของชาวต่างชาติหลายครอบครัวด้วยกัน เพราะหลังจากทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาให้กับหมอดูแล้ว นาย C3 ก็มักจะชวนชาวต่างชาติสนทนาพูดคุยในเรื่องต่างๆ จนทำให้มีความสนิทสนม และมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่เป็นประจำ รวมถึงมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การไปเที่ยว เพื่อไปสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะ และวัฒนธรรมต่างๆ ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

"...แล้วก็ช่วงนั้นเรามีการหารายได้ด้วย เลิกเรียนเราก็อยากจะไปทำงานต่อ เพราะว่าผมเริ่มรู้ช่องการมีรายได้ ก็ไปวัดโพธิ์ ช่วงนั้นก็จะมีทหารอเมริกันมา ประมาณปี 12-13 ช่วงนั้น ก็มีทหารอเมริกัน พอเลิกเรียนผมก็จะไปเป็นล่ามให้หมอดู แกก็จะมีทหารอเมริกันให้มาดูดวงกับแก ว่าชีวิตจะเป็นไง แกพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ แกเห็นเราเรียนที่โรงเรียน... ก็ให้เราไปเป็นล่ามให้แก แล้วก็เริ่มศึกษาช่องทางการเป็นไกด์ผี มีรายได้ พวกนี้นอกจากพาฝรั่งไปเที่ยวไปนวด สมมุติว่านวดทั่วไป 1,000 บาท เขาก็เรียก 10,000 บาท, 7,000 บาท, 5,000 บาท

แล้วแต่กว่าฝรั่งมันจะหลอกได้มากเท่าไหร่ เราก็เริ่มเรียนรู้เรื่องพวกนั้น พาฝรั่งไปซื้อของตามร้าน Jewelry อะไรพวกนั้น ตอนนั้นเราก็เริ่มเรียนรู้ว่าทุกกระบวนการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนี่มีการ Commission หมด แม้แต่การพาไปกินข้าวผัด เราก็เริ่มเรียนรู้จากกระบวนการเหล่านี้ อย่างสมมุติว่าเราพาฝรั่งไปพัทยา กินข้าวผัดระหว่างเดินทางไป ราคาจริง ๆ ประมาณ 10 - 20 บาท เราคิดฝรั่ง 100 บาทบ้าง 200 บ้างอะไรอย่างเนี้ย เราก็เอามาแบ่งกับร้านคนละครึ่ง ทุกกระบวนการของการท่องเที่ยวตั้งแต่เหยียบอย่างเข้ามาในประเทศไทย มีกระบวนการพวกนี้หมด แต่จะ Commission มากน้อยแตกต่างกันไปเลย (ที่ทำงานตอนนั้น รู้สึกอย่างไรคะ?) เราหาเงินเองได้ ตอนนั้นทำให้เรามีเงินเยอะมาก ๆ พอเงินเยอะ เราก็สนใจทำงานมากกว่า ทำให้เรื่องเรียนเราไม่ค่อยได้สนใจ เวลาที่เหลือหลังเลิกเรียนเราก็รีบออกไปหาเงิน แปลภาษาให้หมอดูนี่เราก็ได้เยอะ ตอนหลังเราเริ่มทำความรู้จักกับฝรั่ง กับพวกครอบครัวที่มาดูหมอ เพราะว่าหมอดูเขาพูดไม่รู้เรื่องเราพูดรู้เรื่องเราก็คุยกับเขา ขอที่อยู่เขา ขอเบอร์เขา อะไรเขา ติดต่อเพื่อจะไปเที่ยวบ้านเขา เราทำตอนนั้นไม่ได้เพื่อจะหาเงิน เพราะเราหาเงินจากการเป็นไกด์แล้ว แต่เราไปเที่ยวบ้านเขาเพื่อจะไปสร้างสมาคม เครือข่ายกับฝรั่งพวกนี้ เพื่อไปเที่ยวกัน ไปทำกิจกรรมอะไรร่วมกัน คือเป็นเพื่อนกับลูกเขา เด็กกว่าบ้าง โตกว่าบ้าง เราก็มีสมาคมพวกลูกฝรั่ง ครอบครัวฝรั่งที่อยู่ในเมืองไทย (ทำกิจกรรมร่วมกับพวกฝรั่งตอนนั้น เป็นกิจกรรมอะไรบ้างคะ?) ก็ไปเที่ยวกันบ้าง ไปพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เรียนรู้วัฒนธรรมของเขา"

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) หรือช่วงวัยทำงาน ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.1 การเดินทางไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่ประเทศสวีเดน

เมื่อจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ที่โรงเรียนการช่าง... แล้ว นาย C3 ก็ได้ไปเรียนต่อทางด้านรัฐศาสตร์ สาขาสวัสดิการสังคม ที่ประเทศสวีเดน เนื่องจาก นาย C3 มีโอกาสได้ศึกษาพบว่าที่ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนตั้งแต่แรกเกิดต่อเนื่องจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งถือเป็นเรื่องที่แปลกใหม่เป็นอย่างมากในสมัยนั้น เนื่องจากในขณะนั้นไม่มีประเทศใดในโลกที่มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนมากเท่ากับประเทศในแถบสแกนดิเนเวียโดยเฉพาะในประเทศสวีเดน เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่นาย C3 มีความสนใจและต้องการเลือกเรียนในสาขาดังกล่าวเพราะการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ สาขาสวัสดิการสังคมที่ประเทศสวีเดนนั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนตลอดหลักสูตร นอกจากนี้นาย C3 มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมในประเทศสวีเดนจากเพื่อนชาวปากีสถานคนหนึ่งที่ได้มีโอกาสได้พบเจอกันที่วัด และในเวลาต่อมาได้มีการติดต่อกันอยู่เสมอ ซึ่งเพื่อนคนดังกล่าวนั้นเรียนอยู่ที่ประเทศ

สวีเดน ทำให้นาย C3 เกิดความมั่นใจว่าหากตนเองเดินทางไปศึกษาที่ประเทศสวีเดนเพื่อนคนดังกล่าวน่าจะช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ แก่ตนเองได้

"เลือกเรียนรัฐศาสตร์ ที่สวีเดนเขาเน้นเรื่อง Social Welfare และเราก็สนใจทางด้านเกี่ยวกับ Social Welfare ก็เลือกเรียน และเรียนฟรีหมดด้วย (ตอนนั้นคุณพ่อยอมให้ไปแล้วใช่ไหมคะ?) ใช่ เขาก็ยอมให้เราไปแล้ว เราตั้งใจจะไปเอง หาข้อมูลเอง เขาก็ยอม (แล้วค่าใช้จ่ายต่างๆ ทำอย่างไรคะ?) ก็ค่าเครื่องบิน พ่อออกให้ แล้วไปเรียนค่าเรียนก็ฟรีไม่ต้องจ่าย เราก็ทำงานไปด้วยระหว่างเรียน"

"ผมอ่านหนังสือแล้วพบว่าที่นั่นมีระบบสวัสดิการสังคม พวก Social welfare เหตุผลแรกคือ เรียนไม่ต้องเสียตังค์ เหตุผลที่ 2 คือ ผมเจอลูกของทูตปากีสถานตอนยังไม่แยกกับบังคลาเทศเขามาเที่ยวเมืองไทย เจอที่วัดอะไรพวกนั้น แล้วเขาก็คุยเรื่อง Sweden ให้ผมฟัง เราก็รู้สึกว่าถ้าเราไปแล้วก็มีหลักประกันว่าเรามีคนรู้จักแน่ และเรามีความสนใจเรื่อง Social welfare มันเป็นเรื่องที่แปลกใหม่สำหรับเด็กไทยอย่างเราในสมัยนั้น คือมีรัฐแห่งหนึ่งที่มีสวัสดิการสำหรับประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย มันเป็นเรื่องแปลกใหม่มากสำหรับเราตอนนั้น สมัยเนี้ยเราจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ แต่ตอนนั้นมันเป็นเรื่องแปลกใหม่ ที่อเมริกา อังกฤษอะไรก็มี แต่ไม่เข้มข้นเท่าที่ Sweden จะเข้มข้นมาก และมีชื่อเสียงมาก ใน Scandinavia โดยเฉพาะที่ Sweden"

การปรับตัวเมื่อไปเรียนที่ประเทศสวีเดน

ช่วงแรกที่เดินทางไปถึงประเทศสวีเดน นาย C3 ได้ไปพักอาศัยอยู่กับเพื่อนชาวบังคลาเทศระยะหนึ่ง ในเวลาต่อมาจึงได้ไปทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กและพักอาศัยอยู่กับครอบครัวของเด็กคนดังกล่าวซึ่งเป็นชาวสวีดีช ซึ่งการได้มีโอกาสได้อาศัยอยู่ร่วมกับชาวสวีดีชทำให้นาย C3 ใช้เวลาในการปรับตัวในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และเรื่องการใช้ภาษาในเวลาไม่นานนัก

"(ที่สวีเดนใช้ภาษาอะไรคะ?) สวีดิช (ตอนที่ตัดสินใจไป ท่านไม่กลัวเรื่องภาษาหรอคะ?) ตอนที่ไปเราไม่ได้กลัวเรื่องภาษา และไปแล้วปรับตัวไม่นานเนื่องจากที่นั่นไม่ค่อยมีคนไทย เราก็ไม่ค่อยได้ยุ่งกับคนไทย เราก็อยู่กับครอบครัวกับชาวสวีดีชไม่ต้องปรับตัวอะไรนาน (ท่านไปอยู่กับใครคะ?) ตอนแรกเราอยู่กับครอบครัวเพื่อนที่เป็นลูกทูตบังคลาเทศ ต่อมาเราเริ่มไปหาครอบครัวชาวสวีดีชผมไปรับจ้างเลี้ยงเด็ก"

การทำงานพิเศษระหว่างเรียนที่ประเทศสวีเดน

นาย C3 ได้เลือกทำงานพิเศษในระหว่างที่เรียนอยู่ที่ประเทศสวีเดนด้วยการเป็นพี่เลี้ยงของเด็ก ที่มีหน้าที่ในการดูแลเด็กหลังจากเลิกเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การขี่ม้า ฯลฯ โดยเหตุผลที่นาย C3 เลือกที่จะทำงานนี้เพราะทำให้ตนเองมีรายได้สำหรับใช้จ่าย

ในชีวิตประจำวัน และไม่ต้องมีรายจ่ายในเรื่องเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและอาหาร เนื่องจากได้พักอาศัยและรับประทานอาหารอยู่กับครอบครัวของเด็กที่ตนเองทำหน้าที่ในการดูแล

"(เลี้ยงเด็กนี่ เป็นเด็กโตแล้วใช่ไหมคะ?) ใช่ เป็นเด็กโต ไปดูแลตอนลูกเขาเลิกเรียน อยู่เป็นเพื่อน พาเขาไปขี่ม้า และไปทำอะไรไปเรื่อยๆ เราก็ไปหาครอบครัวพวกนี้ ซึ่งจะทำให้เราได้ที่อยู่ ที่กินอะไรฟรีหมด พักอาศัยอยู่กับเขาเลย"

การเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวสวีดิช

การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวของชาวสวีดีช และการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมในประเทศสวีเดนที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้นาย C3 ได้มีการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ของชาวสวีดิช โดยเฉพาะเรื่องการเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน และการไม่แบ่งแยกระหว่างชนชั้นทางสังคม

"(การที่ท่านอยู่กับครอบครัวชาวสวีเดน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมอะไรของเขาบ้างคะ?): การเคารพในสิทธิเสรีภาพ ผมว่าตรงนี้ค่อนข้างสูง เรื่องของเสรีภาพ เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน พวกนี้เป็นสิทธิเสรีภาพพวกนี้ เป็นวิถีชีวิตของเขาเลย พวกการเคารพสิทธิส่วนบุคคล เรื่องส่วนตัวอะไรพวกนี้ เค้าจะไม่ discriminate(ไม่แบ่งแยก) หรือเขาจะพยายามแสดงว่าเขาไม่ discriminate(ไม่แบ่งแยก) อย่างเช่น ตอนนั้นเราก็เป็นวัยรุ่น ศุกร์ เสาร์เราก็ไปเที่ยวตามผับตามเทค พวกวัยรุ่นก็จะหาคู่นอนกัน ที่นั่นเรื่องการมี sex ถือเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่ละคนเพราะทุกคนพออายุ 18 ปี ก็จะรับผิดชอบตัวเอง ก็ไม่มีใครอยู่กับพ่อแม่ เขาก็เป็นอิสระ เวลาเราไปเที่ยว พวกแอฟริกัน พวกไอ้มืดทั้งหลายเนี่ยมันจีบพวก Swedish ผู้หญิงได้ง่ายมากคุยนิดหน่อย แต่ทำไมพวกเราเอเชียจีบยากมากเลย พวกไอ้มืดมันก็เลยแนะนำบอกว่า เราต้องให้ผู้หญิง Swedish เขารู้สึกว่าที่เขาไม่คุยกับเราเพราะเขากำลัง discriminate (แบ่งแยก) เรา ถึงไม่อยากคุยกับเรา เช่นเราบอกว่า เพราะคุณเห็นฉันเป็นพวกผิวสีหรือเขาถึงไม่อยากคุยกับเรา พวกนั้นเขาก็จะเริ่มคุยกับเรามากขึ้น เขาก็จะแสดงว่าเขาไม่ได้แบ่งแยก"

นอกจากนี้นาย C3 ยังได้เรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยด้วยจิตวิญญาณที่แท้จริง อย่างเช่น หากมีสถานการณ์ที่ทำให้กลุ่มเพื่อนมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันเกิดขึ้น ทุกๆ คนก็จะมีสิทธิในการแสดงเหตุผลของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพื่อหาข้อสรุป โดยจะไม่มีการโกรธหรือเกลียดกันตามมา และไม่มีการใช้กำลังรุนแรงต่อสู้กันเพื่อหาข้อยุติ ซึ่งนาย C3 มีความเชื่อว่าการมีวิถีปฏิบัติดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวของชาวสวีดิชมีความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัวสูงมาก คือ มีการเปิดโอกาสให้ลูกๆ แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ และผู้เป็นพ่อเป็นแม่ก็จะมีการสื่อสารพูดคุยกับลูกทุกเรื่อง มีการยอมรับฟังความ

คิดเห็นของลูกเสมอ และไม่มีการแบ่งแยกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องของเด็ก เรื่องใดเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ที่ห้ามเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องเหมือนเช่นในสังคมไทย

และชาวสวีดิชจะมีวินัยในการชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยก็ตามแต่จะมีการวางแผนในการใช้จ่ายเป็นอย่างดี เช่น มีการวางแผนในการเลือกรับประทานอาหาร โดยรับประทานอาหารจำพวกเนื้อและผักเพียงบางวันเท่านั้น เพราะเนื้อและผักจะมีราคาแพง ส่วนในวันอื่นๆ ก็จะรับประทานอาหารที่มีราคาถูกแทน เช่น ไส้กรอก ฯลฯ นอกจากนี้ชาวสวีดิชจะไม่นิยมใช้สินค้าแบรนด์เนมที่มีราคาแพง

"นอกจากนั้น คือ ชาว Swedish มีวิถีของระบอบประชาธิปไตยโดยวิถีชีวิต โดยจิตวิญาณ ไม่ว่าคุณจะ...คือ คนเรามีความโกรธเกลียดกันอย่างไร เห็นไม่ตรงกันอย่างไร ก็จะโต้เถียงกันอย่างมีเหตุผลอย่างเต็มที่ โดยไม่ใช้กำลังกัน ทุกคนถ้าคิดเห็นไม่ตรงกันก็จะโต้เถียงกันโดยไปหาเหตุผลมา ไม่ว่าจะเรื่องในห้องเรียน หรือการใช้ชีวิตปกติ ก็จะมีการถกเถียงกันอย่างเต็มที่ ไม่มีโกรธกัน แต่จริงๆ อาจจะโกรธหรือเปล่าไม่รู้ แต่การแสดงออกไม่ใช่ จะเถียงกันอย่างไร หรือจะใช้คำด่าว่ากันอย่างไรก็จะไม่มีการใช้กำลังกัน ออกนอกห้องไปก็ยังคงเป็นเหมือนเดิม จบกันไป (การที่เขาเป็นอย่างนั้น มันน่าจะมีจุดเริ่มต้นมาจากอะไรคะ?) ตรงนี้มันน่าจะเริ่มมาจากพ่อแม่ที่โน่นเค้าจะคุยกับลูกเยอะ และการคุยก็จะใช้เหตุผลคุยกันมันเหมือนเป็นการฝึกการใช้เหตุผลซึ่งกันและกัน มากกว่าคนไทยแน่นอน คือ อย่างของผมนะ พ่อแม่สมัยก่อนพ่อแม่จะไม่ค่อยฟังลูกอยู่แล้ว พ่อแม่ว่าอย่างไรก็ต้องทำตาม แต่ที่โน่นพ่อแม่กับลูกเขาจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฟังซึ่งกันและกัน ไม่มีการพูดว่าเรื่องของเด็กอย่ามายุ่งเนี่ยไม่มี

"...และถึงแม้ว่าเขาจะเป็นคนรวยแต่เขามีวินัยในการใช้ชีวิต เช่น เนื้อมีราคาแพง ผักก็แพง เขาก็จะมีการกินแค่บางวัน โดยมีการวางแผนว่าจะกินวันไหน นอกนั้นก็จะกินพวกไส้กรอกที่ ถูกกว่า หรือของทอดชุปแป้งที่เป็นกล่องๆ มา ถึงแม้ว่าผมจะไปอยู่ในครอบครัวที่เขาจะร่ำรวยแต่เขาก็มีวินัยในการใช้เงิน เขาไม่ใช้สุรุ่ยสุร่าย ไม่ใช้ของแบรนด์เนม(การให้เงินกับลูกเค้าให้อย่างไรคะ?) ให้เป็น week ให้บริหารเอง (รวมทั้งค่าตอบแทนที่เขาให้ท่านด้วยใช่ไหมคะ เป็น week เหมือนกัน?)ใช่ เขา ให้เป็น week ครับ เหมือนกัน"

4.2 การศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทางด้านรัฐศาสตร์ สาขาสวัสดิการสังคม ที่ประเทศสวีเดน

บรรยากาศในชั้นเรียนในระดับปริญญาตรี

การไปเรียนที่ประเทศสวีเดนทำให้นาย C3 มีโอกาสเรียนในบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูงเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในระหว่างที่มีการเรียน

การสอนนักศึกษาทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ และถ้ามีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องใด ก็จะถกเถียงกันโดยใช้เหตุผลในการชี้แจงและจะไม่มีการใช้กำลังต่อกัน และเมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านไปก็จะไม่มีความโกรธเคืองกันและไม่มีการใช้กำลังเพื่อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สำหรับครูอาจารย์นั้นก็จะเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูโดยแท้จริง จะมีความเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาทุกคนอย่างใกล้ชิด และนักศึกษาสามารถพูดคุย ปรึกษาหารือกับครูอาจารย์ได้ทุกเรื่องเป็นเหมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง และหากจะต้องลงโทษก็จะมีการชี้แจงเหตุผลก่อนลงโทษก่อนทุกครั้งและจะไม่ใช้อารมณ์ในการลงโทษ

" บรรยากาศในการเรียนที่ Sweden เป็นอย่างไรบ้างคะ เหมือนหรือต่างจากการเรียนในบ้านเราหรือไม่คะ?) บรรยากาศการเรียนที่ Sweden ครูอาจารย์จะเอาใจใส่นักเรียนมากๆ ถ้าหายไปเขาจะโทรตาม มีอะไรก็โทรคุยกันได้ (ครูเหมือนเป็นที่พึ่งได้ทุกเรื่อง?) ใช่ ครูเหมือนเป็นที่พึ่ง เป็นครูจริงๆ เลย เหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ คุยเรื่องอะไรก็ได้ เรื่องการเมืองก็ได้ เป็นครูด้วยจิตใจ เหมือน Brother… ที่โรงเรียน...(โรงเรียนเอกชนชื่อดังที่นาย C3 เคยศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น?) จะมีการลงโทษ ก็ลงโทษด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ จะชี้แจงเหตุผลก่อนลงโทษ(การแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียนเป็นอย่างไรคะ?) การแสดงความคิดเห็นก็อย่างที่บอก คือ เต็มที่ ชี้แจง ถกเถียงกันด้วยเหตุผล ไม่โกรธกัน ไม่ใช้กำลังว่ากันด้วยเหตุผล"

4.3 การทำกิจกรรมในระหว่างที่เรียนอยู่ที่ประเทศสวีเดน

ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่ประเทศสวีเดนนั้น นาย C3 ได้เริ่มมีความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศไทยมากขึ้น ทำให้มีบทบาทในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมใน 2 กิจกรรมด้วยกัน คือ การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มคนไทยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มคนไทยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่ประเทศสวีเดนนั้น นาย C3 ได้มีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มคนไทยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และได้จัดทำหนังสือพิมพ์เพื่อแจกให้คนไทยที่เป็นสมาชิกได้อ่านเพื่อติดตามข่าวสารจากประเทศไทย โดยข้อมูลในการจัดทำหนังสือพิมพ์นั้นมาจากหนังสือที่ถูกส่งมาจากประเทศไทย ทำให้การนำเสนอข้อมูลในหนังสือพิมพ์มีความล่าช้าไปบ้าง เพราะในสมัยนั้นไม่มีการสื่อสารผ่านทางอินเตอร์เน็ตเหมือนเช่นในปัจจุบัน โดยความถี่ในการออกหนังสือพิมพ์อยู่ที่ประมาณ 2-3 เดือนต่อ 1 ฉบับ

"(สมัยนั้นท่านเริ่มสนใจการเมืองบ้างแล้วใช่หรือไม่คะ แล้วอยากเป็นนักการเมืองหรือยังคะ?) ตอนอยู่ Sweden ก็เริ่มสนใจการเมือง แต่ยังไม่ได้อยากเป็นนักการเมือง ก็ไปตั้งกลุ่มคนไทย ในสแกนดิเนเวียร์ ก็มีการทำหนังสือพิมพ์แจกให้คนไทยใน Sweden อ่าน คือเอาเรื่องราวจากเมืองไทยไปลง (แล้วข้อมูลนั้นเราเอามาจากไหนคะ ข้อมูลในหนังสือพิมพ์?) หาข้อมูลจากสถานฑูตไทย รับหนังสือจากเมืองไทย เพราะสมัยนั้นไม่มี Internet (แสดงว่าบางข่าว ก็อาจจะช้าเหมือนกัน เพราะต้องรอข้อมูลจากเมืองไทย?) ก็ช้า ประมาณซัก 2-3 เดือน หนังสือก็จะออก 1 เล่ม"

การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรป

นอกจากที่นาย C3 ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มคนไทยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียแล้ว นาย C3 ยังได้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรป ร่วมกับนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน โดยในการก่อตั้งนั้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมนักเรียนไทยให้มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของประเทศไทยร่วมกัน อาทิ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เช่น มีการแสดงความไม่เห็นด้วยในกรณีที่มีฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย เพราะกลุ่มนักเรียนไทยมีความเห็นว่าเป็นการชักศึกเข้าบ้าน เนื่องจากฐานทัพอเมริกันได้ไปถล่มประเทศเวียดนามซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทย และในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น กลุ่มนักเรียนไทยก็ได้มีมติกันว่าจะส่งตัวแทนเดินทางมาร่วมชุมนุมที่ประเทศไทยในเหตุการณ์รำลึกวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งนาย C3 ก็ถือเป็นตัวแทนของนักเรียนไทยที่ได้เดินทางมาร่วมชุมนุมในประเทศไทย แต่เมื่อเดินทางมาถึงก็พบว่ามีการปฏิวัติเกิดขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พอดีทำให้นาย C3 และกลุ่มเพื่อนต้องหลบหนีตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาจนกระทั่งได้รับการนิรโทษกรรมจึงยุติการหลบหนี

"(ระหว่างเรียนที่ Sweden มีการทำกิจกรรมอะไรหรือไม่คะ?) มีการทำกิจกรรมคือ ตอนที่ไปอยู่ Sweden ก็ไปร่วมก่อตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรป (ท่านมีบทบาทในการก่อตั้งอย่างไรคะ?)เป็นผู้ร่วมก่อตั้งกับตัวแทนประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน พอมีการชุมนุมช่วง 6 ต.ค. 2519 เขาก็มีมติกันว่าน่าจะมีการส่งตัวแทนมาร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย และเราก็เป็นตัวแทนที่ได้เดินทางมาร่วมชุมนุมที่ประเทศไทยด้วย พอเดินทางมาถึงก็เจอเหตุการณ์ 6 ต.ค. 2519 เลย มาเจอพอดีเขายึดอำนาจตอนเช้า ก็ต้องหนีเลย ลงเครื่องบินตอนเช้าก็เห็นทหารเต็มสนามบินดอนเมืองเลย ก็ต้องหนีเลย (วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปคืออะไรคะ?) วัตถุประสงค์หลักของการตั้งกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรป คือเพื่อรวบรวมนักเรียนไทยทำกิจกรรมกัน มีการประชุมครั้งแรกที่ฝรั่งเศส กิจกรรมเน้นไปทางด้านตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การแสดงจุดยืนในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ เช่น การมีฐานทัพอเมริกันในเมืองไทย กลุ่มเราก็ไม่เห็นด้วย เป็นการ

ชักศึกเข้าบ้านแล้วฐานทัพอเมริกันก็ไปถล่มเวียดนาม ซึ่งสมัยนี้ไม่ค่อยมีความเคลื่อนไหว (ปัจจุบันยังคงดำเนินการอยู่ไหมคะ กลุ่มนักเรียนไทยนี้?) ไม่น่าจะมีแล้ว สังคมมันเปลี่ยนไป นักศึกษาไม่ได้คิดถึงส่วนรวมมากเหมือนเมื่อก่อน ทุกคนก็อยากเรียนๆ ให้จบ สมัยนั้นเหมือนว่า เรื่องเรียนเป็นเรื่องรอง เรื่องกิจกรรมเป็นเรื่องหลัก (ตอนนั้นพวกค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานกิจกรรม พวกท่านก็ต้องออกกันเองทั้งหมดหรอคะ?) ค่าใช้จ่ายทุกอย่างในการทำกิจกรรมก็ร่วมๆ กัน ออกกันเอง ช่วยๆ กัน"

4.4 การเดินทางกลับประเทศไทยในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

การที่กลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปได้มีมติให้มีการส่งตัวแทนนักเรียนไทยมาร่วมชุมนุมและมาปราศรัยแสดงเจตนารมณ์ของกลุ่มในกิจกรรมร่วมรำลึกเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ที่ประเทศไทย ในครั้งนั้นนาย C3 เป็นหนึ่งในตัวแทนที่จะมาร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ทำให้นาย C3 ต้องเดินทางกลับมาที่ประเทศไทย และวันที่นาย C3 เดินทางมาถึงประเทศนั้นตรงกับวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นวันที่มีการปฏิวัติเกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้หลังจากที่ลงจากเครื่องบินแล้วนาย C3 ต้องหลบหนีทันที การที่ต้องหลบหนีในครั้งนั้นทำให้นาย C3 ไม่สามารถกลับไปเรียนต่อที่ประเทศสวีเดนได้ โดยนาย C3 ต้องหลบหนีอยู่เป็นประมาณ 2-3 ปี จนได้รับการนิรโทษกรรมในปี พ.ศ. 2523 จึงยุติการหลบหนีและมาใช้ชีวิตปกติได้

เหตุผลที่นาย C3 ต้องหลบนี้เป็นเพราะในช่วงที่เกิดเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นักศึกษาจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี เพราะมีการแสดงเคลื่อนไหวต่อต้านการทำงานของรัฐบาลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปที่นาย C3 เป็นสมาชิกอยู่นั้นได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอื่นๆ จึงทำให้เป็นกลุ่มที่ถูกตามล่ามากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นาย C3 ต้องหลบหนีทันทีเมื่อเดินทางกลับถึงประเทศไทย

"(ที่ท่านกลับจาก Sweden ตอน 6 ต.ค. 19 มาเพื่อทำอะไรนะคะ?) เพื่อเตรียมกลับมาเมืองไทยเพื่อจัดกิจกรรมร่วมงานรำลึก 14 ตุลาคม 2516 จะมีการรำลึกในปี 19 กลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปก็ตั้งใจจะเดินทางกลับมาร่วมงาน (มาร่วมงาน คือมาทำอะไรบ้างคะ?) มาปราศรัยประกาศเจตนารมย์บนเวที เหมือนที่กลุ่มพันธมิตรเขาทำกัน แต่สมัยนั้นเขาทำด้วยใจไม่เหมือนสมัยนี้ กลุ่มนักเรียนไทยที่กลับมา ตอนหลังเขาก็จะกลับมาเป็นอาจารย์กันตามมหาวิทยาลัย (ท่านกลับมาวันที่ 6 ต.ค. 19 พอดี?) ผมกลับมาวันนั้นพอดี ก็ต้องเริ่มหนีเลย ในเหตุการณ์ 6 ต.ค. 2519 คนที่คล้ายๆ เป็นนักศึกษาจะถูกตามล่า ถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี (ถ้าไม่หนี ตอนนั้นเรากลับไปเรียนต่อที่ Sweden ไม่ได้หรอคะ?) กลับไปไม่ได้อีก เพราะเขามีรายชื่ออยู่ (เขามีข้อมูลว่าเรากลับมาแล้ว ถึงเมืองไทยแล้วหรอคะ?) ใช่เขารู้ว่าเรากลับมาแล้ว ตอนนั้นระบบมันไม่ออนไลน์เหมือนสมัยนี้ ทางพี่สาวลูกป้าเขาก็ส่งข่าวไปบอกว่าทางรัฐบาลเขามีการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนไทยอยู่ เขาก็บอกให้ระวังตัวตอนที่อยู่ที่นั่น เมื่อก่อนสถานฑูตไทยเขาก็มีคล้ายๆ หน่วยข่าวกรองตรวจจับความเคลื่อนไหว รายงานความเคลื่อนไหว

ของนักเรียนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ เพราะเมื่อก่อนนักเรียนไทยจะมีความเคลื่อนไหว ต่อต้านรัฐบาลกลายๆ ตอนนั้นที่นั่นถือว่ามีความเคลื่อนไหวมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวมากที่สุด (การเคลื่อนไหวของกลุ่มท่าน มันมากกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างไรคะ?) ก็กลุ่มอื่นเขาแค่ส่งเอกสารมา ส่งอะไรมาคัดค้าน ประท้วง แต่กลุ่มของเรามีการอดข้าวประท้วง เดินขบวนประท้วง รณรงค์ที่ต่างประเทศ (ช่วงที่หนีไปนั้น ท่านหนีไปอยู่อย่างไร อยู่กับใครคะ?) ผมหนีอยู่ในเมืองไม่ได้เข้าป่า ช่วงหนี ก็หนีไปอยู่กับคนนั้น คนนี้ไปเรื่อยๆ ก็มีหนีไปอยู่สถานฑูตสวีเดน ส่งไปแอบอยู่กับหมอชาวสวีเดนที่เข้ามาศึกษาเรื่องโรคเขตร้อนอยู่ในเมืองไทย จนเริ่มมีคนสงสัยว่าหมอสวีเดนทำไมมีเด็กไทยมาอยู่ด้วย ตอนนั้นคนทำความสะอาดที่อพาร์ตเมนท์เริ่มสงสัยก็ต้องย้ายที่อยู่ไป ให้ไปอยู่กับคนต่างชาติที่เข้ามาทำงานในองค์กรระหว่างประเทศอยู่ไปเรื่อยๆ ประมาณ 2-3 ปี จนเขามีนิรโทษกรรมประมาณ ปี 2523 ก็เลิกหนี"

4.5 การทำงานในบริษัทต่างชาติแห่งหนึ่ง

ภายหลังจากที่นาย C3 ได้รับการนิรโทษกรรม นาย C3 ได้เข้าทำงานที่บริษัทต่างชาติแห่งหนึ่งเป็นเวลาประมาณ 3 ปี ก็ได้ลาออกเพราะมีความรู้สึกว่าไม่ชอบลักษณะงานที่ทำ ถึงแม้ว่าจะได้เงินสูงมากก็ตาม เพราะการทำหน้าที่ส่วนใหญ่มีเพียงแค่การโต้ตอบเทลเล็กซ์และการพบปะเจรจากับชาวต่างชาติเท่านั้น

"(ก่อนที่จะทำงานหนังสือพิมพ์ ทำงานเกี่ยวกับอะไรนะคะ?)ทำงานเป็นผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศกับ บริษัท... (บริษัทต่างชาติแห่งหนึ่ง) ด้วยเงินเดือนที่สูงมาก แต่ทำงานอยู่ประมาณ 3 ปีกว่าๆ ก็ต้องลาออก เพราะรู้สึกว่า ไม่ชอบ ลักษณะงานที่ส่วนใหญ่เป็นการโต้ตอบ telex, เจรจาโต้ตอบ, พบปะกับชาวต่างชาติเท่านั้น จึงลาออกไปทำงาน นสพ. ซึ่งได้เงินเดือนน้อยกว่าอย่างมาก แต่งานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ชอบมากกว่า"

4.6 การทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์

ภายหลังจากที่ได้ลาออกจากบริษัทต่างชาติ นาย C3 ก็ได้รับการเชิญชวนจากคุณ... มาทำงานที่หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ซึ่งช่วงที่นาย C3 เข้ามาทำงานนั้น พนักงานซึ่งเป็นลูกน้องของคุณ... ได้ลาออกไปหมด จึงทำให้เหลือคนทำงานหลักเพียง 2 คนเท่านั้น คือ คุณ... กับ นาย C3 ทำให้นาย C3 ได้มีโอกาสทำงานเกือบทุกอย่างในสำนักพิมพ์แห่งนั้น และเขียนข่าวทุกๆ ด้านในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น และภายหลังจากที่ได้ทำงานไประยะหนึ่งนาย C3 ก็มีความรู้สึกชอบการทำงานทางด้านหนังสือพิมพ์ เพราะคิดว่าเป็นการทำงานที่เหมาะสมกับตัวเอง และเนื่องจากนาย C3 ได้ทำงานที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์การเมืองเป็นหลัก จึงมีโอกาสได้รู้จักกับบุคคลสำคัญทางการเมืองหลายท่านด้วยกัน

"การทำงานหนังสือพิมพ์ รู้สึกชอบ รู้สึกว่าเป็นตัวเรา ตอนนั้นทำหนังสือพิมพ์โลกใหม่ ตะวันใหม่ คนที่ชวนมาทำ คือ คุณปรีชา สามัคคีธรรม ตอนที่เริ่มต้นทำนั้นลูกน้องคนอื่นๆ ลาออกกันหมด เหลืออยู่กับคุณปรีชา 2 คน ที่เป็นคนหลักๆ ทำให้ได้ทำข่าว เขียนข่าวทุกด้าน ทำทุกอย่างในหนังสือพิมพ์ เขียนข่าวทุกอย่างทั้งที่ไม่เคยทำมาก่อน แต่รู้สึกว่าชอบมากกว่า เพราะเป็นตัวเองมากกว่า

ทำหนังสือพิมพ์การเมืองเป็นหลัก ทำให้รู้จักกับพี่... พี่... เพราะเขามาเขียนหนังสือด้วย พี่... ต่อมาพี่... ชวนไปแปลข่าวต่างประเทศให้ นสพ.เล่มเล็กๆ แล่มหนึ่ง ที่เราพอเชี่ยวชาญเรื่องการแปลภาษาอยู่ พวกหนังสือพิมพ์เล็กๆ จะหาคนทำยาก ถ้ามาสนใจจริงๆ คนที่รู้ภาษาดี แปลข่าวได้ เขาก็ไปทำงานอื่นๆกันหมด"

4.7 การศึกษาในระดับปริญญาตรี ทางด้านนิเทศศาสตรบัณฑิต

ในระหว่างที่ทำงานอยู่ที่สำนักพิมพ์...นาย C3 ก็ได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านนิเทศศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งไปพร้อมกันด้วย จนกระทั่งจบการศึกษาทางด้านดังกล่าว

"พอสิ้นสุดการหลบหนี ก็ทำงาน นสพ. แล้วก็ไปลงเรียน ทางด้านนิเทศศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัย.....(1) กับ มหาวิทยาลัย....(2) ไปด้วย แต่ของมหาวิทยาลัย.....(1) ไม่ได้ไปสอบ เพราะตอนหลังไปอภิปรายใน มหาวิทยาลัย.....(1) เยอะ"

4.8 การเริ่มต้นทำงานการเมือง

จุดเริ่มต้นในการนักการเมืองท้องถิ่น คือการดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.)

การทำงานในเส้นทางสายการเมืองของนาย C3 เริ่มต้นเมื่อนาย C3 ได้รับการทาบทามให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจากนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) เนื่องจากนาย... มีโอกาสได้เห็นความสามารถในการปราศรัยทางการเมืองของนาย C3 ระหว่างที่ไปร่วมปราศรัยหาเสียงในระหว่างที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อนาย...ได้เห็นความสามารถของนาย C3 จึงได้ให้นายตำรวจติดตามมาติดต่อทาบทามและได้นัดหมายให้นาย C3 ไปสัมภาษณ์เพื่อสอบถามถึงแนวคิด และประสบการณ์การทำงานของนาย C3 ที่กระทรวงแห่งหนึ่ง เนื่องจากในขณะนั้น นายดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการในกระทรวงแห่งดังกล่าวและดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเขต... กรุงเทพมหานคร

ในที่สุดนาย C3 ก็ตัดสินใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2528 เนื่องจากคิดว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเป็นการเริ่มต้นทำงานการเมืองในระดับท้องถิ่นก่อนแล้วในอนาคตจึงจะมีการ

พัฒนาไปถึงการทำงานการเมืองในระดับชาติ หรือการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ถึงแม้ว่านาย C3 จะตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแต่ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น นาย C3 ไม่ได้มีความมั่นใจว่าตนเองจะได้รับการเลือกตั้งมากนัก เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2528 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้กฎหมายใหม่ ซึ่งในขณะนั้นทีมของนาย...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของประเทศไทย) ถือว่าเป็นทีมที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก และเป็นที่คาดหมายกันทั่วไปว่าในการเลือกตั้งครั้งนั้นทีมของนาย... จะได้รับการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งรวมถึงเขต... ที่นาย C3 ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย อย่างไรก็ตามนาย C3 ก็ได้ลงพื้นที่ในเขต... ไปพบกับประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างคะแนนนิยมให้กับตนเองพร้อมกับนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตที่นาย C3 ลงสมัครรับเลือกตั้ง

นาย C3 มีเวลาในการหาเสียงนานมากนัก เมื่อเทียบกับผู้สมัครคู่แข่งที่อยู่ในทีมของนาย... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของประเทศไทย) ที่ลงพื้นที่มาเป็นเวลานานกว่า แต่นาย C3 ก็มีข้อได้เปรียบประการหนึ่งคือ นาย C3 เป็นคนหนุ่มไฟแรงน่าจะมีพลังในการทำงานเพื่อประชาชนในพื้นที่ได้มากกว่าเมื่อเทียบกับ นาย...ผู้สมัครคู่แข่งที่มีอายุมากกว่า 60 ปี

ทั้งนี้ผลการเลือกตั้งปรากฏว่านาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร โดยในขณะที่มีการนับคะแนนเลือกตั้ง นาย C3 ก็ยังคงทำงานอยู่ที่สำนักงานหนังสือพิมพ์ตามปกติ เพราะไม่ได้มีความมั่นใจว่าจะได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้นจึงไม่ได้เดินทางไปดูผลการนับคะแนน

"(ท่านเริ่มเข้าสู่การเมืองครั้งแรก คือ ตอนลงสมัคร ส.ก. ใช่ไหมคะ ตอนนั้นมีความเป็นมาอย่างไรคะ?)ตอนนั้นได้รับมอบหมายให้ไปพูดเรื่องแชร์แม่ชม้อย ในงานปราศรัยที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ทำให้มีโอกาสได้ปราศรัยเรื่องการเมืองด้วย วันนั้น ท่าน... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ซึ่งเป็นรมว.... ได้ไปร่วมฟังการปราศรัยด้วย ก็ได้เห็นแววเห็นความสามารถในการพูด การปราศรัย ก็ให้นายตำรวจติดตามมาติดต่อทาบทามแล้วนัดหมายให้ไปคุยรายละเอียดกันที่กระทรวงฯ วันที่ไปก็มี ส.ส. หลายคนมาเหมือนสัมภาษณ์ผมเกี่ยวกับการทำงาน แนวความคิด แล้วอาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ก็ชวนผมมาลงสมัคร ส.ก.เขต... ในการเลือกตั้ง สก. ปี 2528 เป็นการเลือกตั้ง ส.ก. ครั้งแรก ตามกฎหมายใหม่ของ กทม. ตอนแรกก็ได้บอกอาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ไปว่าผมไม่มีตังค์ อาจารย์...ก็บอกว่าไม่เป็นไรเรื่องตังค์เดี๋ยวมีคนช่วยเอง ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนั้น คุณ... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของประเทศไทย) และทีมดังมากๆ ในขณะนั้น สุดท้าย ก็ได้ลงสมัคร ส.ก. เขต... โดยอาศัยฐานคะแนนเสียงของ ท่าน... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ซึ่งเป็น ส.ส.ของเขต...ในขณะนั้น ใช้วิธีการเดินหาเสียง ทำคะแนนกับกลุ่มชาวบ้านเป็นหลัก (การเลือกตั้งในสมัยนั้น มีการใช้เงินไหมคะ?)สมัยนั้นไม่มีการใช้เงินในการเลือกตั้ง ใช้การเดิน

หาเสียงเป็นหลัก (ตอนที่ลงสมัครครั้งนั้น ท่านมั่นใจไหมคะว่าจะได้ จะชนะการเลือกตั้ง?) ตอนแรกไม่คิดว่าจะชนะการเลือกตั้ง วันเลือกตั้งก็ยังคงทำงานหนังสือพิมพ์อยู่ตามปกติ จนกระทั่งมีคนโทรไปบอกว่าเราชนะการเลือกตั้งก็แปลกใจเหมือนกัน (ที่ชนะการเลือกตั้งครั้งนั้น ท่านคิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ?) ที่ชนะได้คิดว่า น่าจะเป็นเพราะว่าเราเป็นคนหนุ่ม ซึ่งคู่แข่งในขณะนั้นอายุ 60 กว่าๆ แล้ว (เขากับท่านใครทำพื้นที่มาก่อนกันคะ?) เขาทำพื้นที่มาก่อนนานมากๆ ประกอบกับอยู่กลุ่มของคุณ...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของประเทศไทย) ซึ่งมาแรงมากด้วย เราก็ไม่คิดว่าจะชนะการเลือกตั้ง ตอนนั้นยังไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับการเป็น ส.ก. มากนัก เพราะเป็นกฎหมายใหม่ด้วย ตอนลงสมัครยังไม่รู้ว่าได้เงินเดือนเท่าไหร่ด้วย"

"(ตอนนั้นเหตุผลในการติดสินใจลงสมัครเป็น ส.ก. ตามคำชวนของอาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) เป็นเพราะอะไรคะ?) ส่วนหนึ่งที่ดึงดูด เพราะว่า จริงๆ แล้วก่อนนั้นผมมีคนชวนหลายครั้งแล้วนะ ตอนนั้นมีอาจารย์...(อดีตนักการเมืองชื่อดังของประเทศไทย) ก็ชวนลงสมัคร ก่อนที่แกจะเสียชีวิต ฆ่าตัวตาย ก็ชวนลงสมัคร ตอนนั้นน่าจะปี 26 ลงสมัคร ส.ส. เลย อาจารย์…อยากได้สื่อมวลชนมาลงสมัคร พอผมไม่ลงแกก็ไปเอาคุณ...มาลงเป็นทีมแกแถวเขตห้วยขวาง (ทำไมตอนนั้นไม่ลงสมัคร ส.ส. คะ?) ไม่ลง เพราะผมยังสนุกสนานอยู่กับการเป็นสื่อมวลชน การไปอภิปรายตามที่ต่างๆ การวิพากย์วิจารณ์ อะไรต่ออะไรได้ (ท่านยังสนุกกับการเป็นสื่ออยู่เลยยังไม่ตัดสินใจลง หรอคะ?) ใช่ แล้วก็ผมไม่อยากจะรู้สึกว่าเปลี่ยนไปน่ะ อีกอย่างเป็นเพราะว่าเราไม่ได้ทำธุรกิจเราไม่มีเงินเยอะพอจะลงเลือกตั้ง เพราะมันต้องใช้เงินเยอะแล้วมันจะเป็นได้หรอ ก็คิดอย่างนั้น แต่พอมาปี 28 อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2)ชวน ผมก็บอกอาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ไปว่าผมไม่ได้มีเงินอะไรมากมาย ผมไม่ได้มีเงินเป็น 100 ล้าน 1,000 ล้าน อีกอย่างผมทำหนังสือพิมพ์ ผมไม่ได้ไปรีดไถ ประเภทไปตบทรัพย์เขา อะไรเขาพวกนั้น อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) บอกว่าไม่ต้องกังวลเรื่องเงิน ถ้าคุณพร้อมจะลงแล้วคุณเหมาะสม คุณลงได้ เดี๋ยวเงินมาเอง ก็จะมีคนช่วยคุณเอง หรืออย่างน้อยผมก็ช่วยคุณ ผมก็เลยเบาใจเรื่องนี้ไป และตอนนั้นเราก็มีความรู้สึกว่าถ้าเราไปเป็น ส.ส. เลยจะได้หรอ ส.ส. สมัยก่อนต้องเป็นคนดังทั้งนั้น ถึงจะได้ เราอาจจะเริ่มมีชื่อเสียงบ้างในแวดวงหนังสือพิมพ์ เป็น activist อะไรอย่างนี้ แต่ก็ไม่ใช่ดังระดับประเทศ มีชื่อเสียงคนรู้จักบ้างแต่ไม่ใช่เอ่ยชื่อแล้วคนรู้จักทั้งประเทศ ก็เลยคิดว่าเริ่มลง ส.ก. ก่อนก็ดีเหมือนกัน อย่างน้อยก็เป็นเวลาที่เราได้ฝึกฝนตนเองด้วย ศึกษา เรียนรู้ไป"

การทำงานเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

เมื่อนาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแล้วก็เริ่มต้นทำงานในพื้นที่ร่วมกับนาย... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในเขตเดียวกัน ซึ่งการได้ทำงานร่วมกันทำให้นาย C3 ได้เห็นแบบอย่างการทำงาน และได้เรียนรู้การทำงานการเมืองจากนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งเรื่องการลงพื้นที่พบประชาชนอย่างต่อเนื่อง การจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกบริการประชาชน

นอกจากจะได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานการเมืองจากนาย... แล้ว นาย C3 ยังได้ทำการศึกษาบทบาทการทำงานในด้านต่างๆ ของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครด้วยตนเองจากพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับใหม่ไปพร้อมกันด้วย

อย่างไรก็ตามนาย... ถือเป็นต้นแบบในการทำงานทางการเมืองที่สำคัญที่นาย C3 ยังคงนำแนวคิดและแนวปฏิบัติต่างๆ มาใช้ในการทำงานการเมืองจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องการลงพื้นที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งนาย... ถือเป็นต้นแบบการทำงานในด้านนี้ให้แก่นักการเมืองในรุ่นต่อๆ มาได้เป็นอย่างดี

"พอได้รับการเลือกตั้งก็ทำงาน เป็น ส.ก. ร่วมกับ ท่าน... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) ซึ่งเป็น ส.ส. ในเขตปทุมวัน ก็ไปทำงานพื้นที่ร่วมกับท่าน (ตอนแรกไปงาน หรือลงพื้นที่ใหม่ๆ เขินไหมคะ?) แรกๆ ก็มีเขินๆ บ้าง แต่ไม่ค่อยได้ไปคนเดียว ไปกับทีม ส.ข. หรือไม่ก็ไปกับอาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) เป็นหลักก็เรียนรู้การทำงาน การลงพื้นที่ของท่านไปด้วยเลย คือ เรียนรู้ตอนทำงานจริงๆ ตอนนั้นผมไม่รู้เลยว่า ส.ก. เป็นอะไรอย่างไร ผมก็ต้องไปเปิดกฎหมายดูว่ามันต้องทำอะไรบ้าง มีบทบาทอย่างไร เปิด พรบ. การบริหารราชการ กทม. ผมก็ไปศึกษาเองหมด (ตอนปีนั้นเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกหรอคะ?) จริงๆ มีตั้งแต่ปี 18-19 แต่กฎหมายมันยกเลิกไป มามีใหม่ก็ปี 28 (ท่านต้องเริ่มศึกษา งานสภา กทม. งานพื้นที่ ต้องศึกษาเอง ไม่มีใครเป็นพี่เลี้ยงเลยหรอคะ?) ฮะ ไม่มี ศึกษาเองใหม่ แต่โชคดีที่ตอนนั้นพื้นที่นั้นอาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)กับทีมเป็น ส.ส. อยู่ในพื้นที่ บางงานก็ไปด้วยกัน ทำด้วยกัน"

" (หลังจากที่ท่านได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ก. แล้วน่ะค่ะ อาจารย์…(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)เข้ามามีบทบาทอย่างไรบ้างคะ ในการทำงาน มาแนะนำ หรือช่วยเป็นพี่เลี้ยงอย่างไรคะ?) โห ช่วยมาก ก็ตั้งแต่... คือผมว่ามันเป็นเรื่องการแนะนำโดยการปฏิบัติเลย คือ 1) เราเห็นแกทำงาน เห็นการทำงาน ตรงต่อเวลา การไปเยี่ยมชาวบ้าน อาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)ถือเป็นแบบอย่างเลย การเยี่ยมชาวบ้าน เสาร์อาทิตย์แกจะลงพื้นที่ตลอดเลย (อาจารย์ท่านลงพื้นที่ตลอด อย่างนั้นท่านมีครอบครัวหรือยังคะ?) มีแต่แกก็ไป เย็นก็มีงาน มีอะไรต่างๆ ไปเรื่อย วันธรรมดาอะไรต่างๆ ตอนเช้าแกก็ดูเรื่องคดีความที่สำนักงานแก แถวสนามหลวง แต่ละวันมีคนมาหาแกเต็มเลย เรื่องราวร้องทุกข์อะไรต่ออะไร แกก็มีลูกน้องทีมงานออกไปช่วยเขา เสร็จแล้วก็มา เราก็เรียนรู้มาเรื่อยๆ ไปโดยปริยายโดยไม่ต้องสอน (ส่วนใหญ่ท่านเห็นแบบอย่างการทำงานการเมืองมาจากอาจารย์... เหรอคะ?) ใช่เห็นแบบอย่างการทำงาน แต่ถ้าเรามีอะไรสงสัยก็จะถามแก แกก็จะช่วยแนะนำให้เราได้ตลอด (ถึงตอนนี้ท่านก็ยังนำหลักการทำงาน ที่ได้เรียนรู้มาจากอาจารย์... มาใช้อยู่ใช่ไหมคะ เป็นเรื่องไหนบ้างคะ?) ใช่ๆ คือ ผมว่า อาจารย์... คือหลักเลย คือ แต่ก่อน ส.ส. เขาไม่ค่อยมีใครลงพื้นที่กัน มันได้ตามกระแสเป็นหลัก แล้วตอนนั้น ก็ไม่ค่อยมีการเลือกตั้ง ก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้ง

ปี 22 เนี่ยการเลือกตั้ง ส.ส. ในประเทศไทยก็มีการปฏิวัติ มีอะไรตลอด เลือกแป๊บเดียวก็ไปแล้ว ก่อนจะมาเลือกตั้งปี 18-19 …โหตั้งแต่ ปี 12 นอกนั้นก็ปฏิวัติกันมาตลอด อะไรใช่ไหม...

"...ฉะนั้นการเป็น ส.ส. ในกรุงเทพเนี่ยก็แทบจะไม่มีเรื่องของระบบลงพื้นที่ก็ทำงานในสภาไป งานพื้นที่เนี่ยตัดไปเลย(แต่อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) ท่านเป็น ส.ส.ที่มีการลงพื้นที่?) ใช่ อาจารย์...นี่...ลงเป็นระบบเลย ถ้าไม่นับเรื่องไปงานศพ อันนั้นถือเป็นเรื่องความผูกพันส่วนตัว (ตอนนั้นท่านพอทราบไหมคะ ว่าอาจารย์ท่านไปเอาหลักการลงพื้นที่มาจากไหน ในเมื่อคนอื่นเขาไม่ทำ แต่อาจารย์แกทำอย่างนี้ค่ะ?) ผมว่าอาจารย์แกน่าจะคิดว่าการลงพื้นที่เป็นการผูกจิตผูกใจ ชนะใจประชาชนได้ แกก็จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เนี่ยมานานมาก (ถือเป็นต้นฉบับเลย?) เป็นต้นฉบับ เดี๋ยวนี้ ส.ส. , ส.ก. มาทำกันเยอะแยะอาจารย์... เนี่ยเป็นต้นแบบเลย (อย่างนี้ ส.ส. ในพรรค A นี่ถือเอาแบบนี้เป็นแบบอย่างด้วยหรือเปล่าคะ?) เขาอาจจะทำ เอาแบบอย่างมาโดยเขาไม่รู้ก็ได้นะ(ทุกอย่างมันเป็น Pattern ไปแล้ว?) แต่เดี๋ยวนี้เขาทำกันไปหมดแล้ว เป็น Pattern ไปหมดแล้ว แต่คนเริ่มจริงๆ เนี่ยอาจารย์เพราะพรรค A ตกหมดปี 22 เหลือ คุณ... คนเดียว มาเลือกตั้งอีกทีปี 24 หรืออย่างไรเนี่ยแหละ"

4.9 การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2531 และแพ้การเลือกตั้งติดต่อกัน 3 ครั้ง

นาย C3 ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2531 แต่ผลปรากฏว่าแพ้การเลือกตั้ง และแต่นาย C3 ก็ยังคงลงเลือกตั้งติดต่อกันอีก 2 สมัย คือ ปี พ.ศ.2535/1 และ ปี พ.ศ.2535/2 ซึ่งผลก็คือแพ้การเลือกตั้งทั้งไป 2 สมัย ทำให้นาย C3 แพ้การเลือกตั้งติดต่อกันถึง 3 สมัย อย่างไรก็ตามการแพ้การเลือกตั้งทั้ง 3 สมัยนั้นไม่ได้ทำให้นาย C3 เกิดความท้อแท้ และคิดจะเลิกลาจากการทำงานทางด้านการเมืองแต่อย่างใด ในทางตรงข้าม นาย C3 ยังคงแสดงความเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านการเป็น Activist Journalist คนสำคัญที่แสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านเวทีปราศรัยทางการเมือง ซึ่งในช่วงเวลา 3 สมัยที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งนั้น นาย C3 ได้รับเชิญจากองค์กร และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองให้ไปปราศรัยทางการเมืองในสถานที่ต่างๆ ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุผลที่ทำให้นาย C3 ยังคงสนใจทำงานการเมืองเพราะว่านาย C3 มีความตั้งใจอย่างแนวแน่แล้วว่าตนเองจะเข้าไปทำงานการเมืองเพื่อให้มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทางตรงในฐานะที่เป็นผู้แทนของประชาชนหรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในที่สุดนาย C3 ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งภายหลังจากที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้นแล้ว นาย C3 ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน(ปี พ.ศ. 2552) รวมสมัยที่ได้รับการเลือกตั้ง 4 สมัยด้วยกัน ประกอบด้วย ปี พ.ศ.2539, 2544, 2548 และ 2550

"(ท่านลงสมัคร ส.ส. แล้วแพ้ทั้ง 3 ครั้ง แต่ยังคงทำงานการเมืองต่อ ตอนนั้นท่านมีแรงจูงใจในการทำงานการเมืองต่ออย่างไรคะ จึงลงเลือกตั้งต่อมาเรื่อยๆ ไม่ล้มเลิกไป?)" มันท้าทายเราคิดว่าเมื่อเราตัดสินใจที่จะทำงานทางด้านนั้นแล้ว เราดิ่งเดี่ยวมาทางด้านนี้แล้ว ทิ้งทางด้านสื่อสารมวลชน ทางด้านหนังสือพิมพ์มาแล้ว หันมาทางนี้ เราก็ตั้งใจทำ เราคิดว่าทางโน้น(สื่อฯ)ก็เป็นช่องทางหนึ่งในการแสดงความคิดเห็น ต่อการทำงานของรัฐบาล เสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ เราเขียนวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบได้ แต่มันเป็นทางอ้อม(Indirect) ตอนนั้นเราคิดว่าเราก็ทำได้พอสมควร แต่มันก็ยังเป็นทางอ้อม ถ้า direct ก็คือเราต้องเข้าไปร่วมเป็นนักการเมือง ตอนนั้นเราคิดว่าน่าจะเป็นทางตรงมากกว่าเราก็เลยยังตัดสินใจทำงานต่อ เลยยังมีความพยายามอยู่ (ระหว่างนั้นมีท้อแท้บ้างไหมคะ แล้วท่านทำอย่างไรคะ?) ตอนนั้นคิดว่ารูปแบบมันอาจจะเปลี่ยนไปแต่ก็ยังคงต้องอยู่ในแวดวงการเมืองเป็น activist ทางการเมืองต่อ เพราะตอนนั้นก่อนที่ผมจะเริ่มมีการอภิปรายทางการเมือง ผมเริ่มสมาคมกับพวก activist มากขึ้น อย่างตอนนั้นเวลาผมอภิปราย หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษจะเรียกผมว่าเป็น activist journalist ผมก็เริ่มสนิทกับ พี่..., อาจารย์... พวกกลุ่มกรรมกร ก็มีคุณ...,คุณ... ตายไปหมดแล้ว คุณ..., คุณ... ยกตัวอย่างแวดวงกรรมการ ส่วนแวดวง activist ทางด้านสิทธิมนุษยชนก็จะมี ทุกวันจะติดต่ออยู่ พวกสมัชชาคนจน คุณ... อะไรที่มาประท้วงหน้าธรรมเนียบ ผมไปอภิปรายมันก็เริ่มสนิท เริ่มอะไร เริ่มเป็นเครือข่าย กลุ่มสิทธิมนุษยชน กลุ่มสตรี ช่วงนั้นก็เลยเป็นพวก activist กลายๆ มีการเดินทางไปอภิปรายทางการเมืองในที่ต่างๆ ทั่วไปขึ้นเหนือล่องใต้ อย่าง คุณ... สมัยที่เป็น นศ. ...อยู่ขอนแก่นก็มาฟังผมอภิปราย ส.ส. ... เป็น นศ.รามคำแหง ก็เชิญผมมาอภิปราย พวก ส.ส.... , ส.ส...(ส.ส. ในสังกัดพรรค A). พวกนี้ก็เชิญ เยอะไปหมด พรรค B ก็เยอะ พวกคุณ...(หนึ่งในแกนนำกลุ่ม นปช.ในปี 2552), พวกคุณ... ผมถึง...ที่คุณ... (หัวหน้าพรรค A ในปัจจุบัน) เขาเขียนไว้ในหนังสือผม คุณ...(หัวหน้าพรรค A ในปัจจุบัน) เขาเขียนว่าผมเป็นนักการเมืองที่มีเพื่อนทุกพรรค ทุกค่าย อย่างงานแต่งงานผม เสื้อแดงไปพอๆ กับเสื้อเหลือง ตอนนั้นคุณ...(หนึ่งในแกนนำกลุ่ม นปช.ในปี 2552) ก่อนที่จะงานผมมันก็ไปไฮปาร์คมาแล้วก็มาเปลี่ยนเสื้อก่อนมา อันเนี้ยยกตัวอย่าง ส่วนหนึ่งเพราะว่าชีวิตเรามันหลากหลายเวทีมากก็ผูกพันกันกับผู้คนหลากหลาย"

ตอนที่ 2 ประวัติชีวิตภายหลังการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การนำเสนอประวัติชีวิตของนาย C3 ในตอนที่ 2 นี้จะเป็นรายละเอียดของช่วงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ภายหลังจากที่นาย C3 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ช่วงที่ 4 ช่วงวัยผู้ใหญ่(อายุ 18 ปีขึ้นไป) ช่วงวัยทำงานหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2539

เมื่อนาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งในครั้งนั้นนาย C3 ได้ลงสมัครในนามของพรรค A ภายหลังจากที่แพ้การเลือกตั้งติดต่อกันถึง 3 สมัย เมื่อนาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยแรก นาย C3 ก็ได้มีการวางแผนการทำงานเป็นอย่างดีเริ่มต้นจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่ว่ามีความต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำอะไรให้กับพวกเขาบ้าง เพื่อทำให้นาย C3 สามารถทำงานได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ และเมื่อรับทราบความต้องการของประชาชนแล้ว นาย C3 ก็ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา ทั้งหมดที่มีอยู่ในชีวิตให้กับการทำงานการเมือง โดยนาย C3 ใช้เวลาตลอดทั้ง 7 วัน ใน 1 สัปดาห์ไปกับทำงานการเมืองในทุกๆ ด้านทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่ ตลอดระยะเวลา 4 ปีเต็ม

"(หลังจากที่ท่านได้รับการเลือกตั้งติดต่อกัน 4 สมัยมาจนถึงวันนี้ คิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ?) คิดว่าเป็นเพราะเราแพ้การเลือกตั้ง 3 ครั้ง เราแพ้มา 3 ครั้ง พอทันที่ที่ได้รับการเลือกตั้ง ผมทำโพลล์ในเขตของผม ผมรู้ว่าผมต้องทำงานอย่างเป็นระบบแล้วเพื่อที่จะทำให้ผมได้รับการเลือกตั้งต่อไป แล้วผมจะต้องทำงานหนัก ต้องเป็นระบบ ทำงานหนัก ทุ่มเททรัพยากรเท่าที่เรามีอยู่ทั้งหมดเนี่ยให้กับการทำงาน ใส่เข้าไปให้หมด ทั้งชีวิต ร่างกาย เวลา มันสมอง สติปัญญา ทุกสิ่งทุกอย่างทุ่มเทลงไป เพราะนี่คือสิ่งที่เราเลือกแล้ว ถ้ามันเป็นงานก็คือต้องทุ่มแบบสุดตัว ไม่มีเรื่องอื่นเลย ฉนั้นเนี่ยพูดง่ายๆ ว่าทุกเวลานาทีของผม คือ งานด้านการเมือง ผมไม่มี ผมไม่มีเวลาพักผ่านเลย"

"พอปี 39 ผมเริ่มทำสำรวจ ทำ poll สำรวจว่าคนรู้สึกอย่างไร กับ ส.ส. คนต้องการเห็น ส.ส. เป็นอย่างไร ความคาดหวังอะไรต่ออะไร ทำละเอียดมาก ตอนนั้น ผลที่ออกมาไม่น่าเชื่อ เราอาจจะตกใจนะ เราเรียนรัฐศาสตร์ เรียนอะไรต่ออะไรมา ปรากฏว่าความคาดหวังของคนเนี่ย คือเขาอยากได้มีโอกาสเห็น ส.ส. บ้าง เขาเลือกเข้ามาแล้ว อยากเห็นการทำงานของเขา อยากเห็นบทบาทของเขา ได้สัมผัสคุณบ้าง อยากให้มีความรู้สึกว่าเป็นตัวแทนเขาบ้าง แล้วผมก็มาวางแผนเลย ถ้าพูดก็อีกยาวมากว่าผมวางแผนอะไรอย่างไรต่อไป (ในการวางแผนนี่ เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของพรรค A ให้ครบใช่หรือไม่คะ?) ฉนั้นผมถึงมีบทบาททั้งในพื้นที่และในสภา คือในสภาผมยื่นกระทู้สดมากที่สุด เกือบทุกปี ถ้าไม่มากที่สุดก็เป็นอันดับสองอะไรไป แล้วกระทู้สดที่ผมยื่นเนี่ย ส.ส. ด้วยกันก็ต้องอยากฟัง ไม่ใช่ประชาชนฟัง ข้าราชการในสภาเองก็มาบอกผม ถ้ามีกระทู้บอกผมด้วยผมอยากฟัง เขาต้องหยุดทำงานเพื่อมาฟัง"

2. การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน

ในการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2544 เป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งที่ 2 ของนาย C3 ซึ่งยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A เช่นเดียวกับในสมัยที่ผ่านมา ทั้งที่ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่คะแนนนิยมของพรรค A ลดต่ำลงมาก เพราะพรรค A เป็นพรรครัฐบาลในช่วงปี พ.ศ.2539 - 2543 ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการทำงานเป็นอย่างมาก ในขณะที่พรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นใหม่(สมมติว่าชื่อพรรค B) มีคะแนนนิยมสูงมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรค A และพรรคอื่นๆ ได้รับการเชิญชวนให้ย้ายไปสังกัดพรรค B เป็นจำนวนมาก โดยนาย C3 เองก็เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎคนหนึ่งที่ได้รับการเชิญชวนจากพรรค B ให้ย้ายไปสังกัดเช่นกัน ทำให้ในระหว่างนั้นนาย C3 ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจอยู่นานพอสมควร เนื่องจากนาย C3 คิดว่าการที่คะแนนนิยมของพรรค A ลดลงอาจจะเป็นเหตุทำให้ตนเองแพ้การเลือกตั้งได้ และที่สำคัญประชาชนในพื้นที่เป็นจำนวนมากได้สะท้อนความคิดเห็นมายังนาย C3 ว่าต้องการให้นาย C3 ย้ายไปสังกัดพรรค B เพราะประชาชนมีความไม่พึงพอใจในการทำงานของพรรค A ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลในสมัยที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก

เมื่อได้รับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ก็ทำให้นาย C3 ต้องหาเหตุผลมาอธิบายกับประชาชนในพื้นที่ว่าที่ตนเองไม่ย้ายไปสังกัดพรรค B ด้วยเหตุผลอะไร ซึ่งในที่สุดนาย C3 ก็ตัดสินใจที่จะอธิบายกับประชาชนในพื้นที่ไปตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองคือ การที่ไม่ย้ายไปสังกัดพรรค B เพราะว่าตนเองต้องการตอบแทนบุญคุณของพรรค A เนื่องจากนาย C3 มีความเชื่อว่าตนเองได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539 เพราะชื่อเสียงของพรรค A ดังนั้นการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 ตนเองต้องลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A ดังเดิม เพราะต้องการตอบแทนบุญคุณของพรรค ถึงแม้ว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนั้นอาจจะทำให้ตนเองแพ้การเลือกตั้งก็ตาม

ในที่สุดนาย C3 ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนั้นมีผู้สมัครจากพรรค A เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ได้รับการเลือกตั้งในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเหตุผลสำคัญที่นาย C3 ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขต... ให้เป็นผู้แทนของตนเองต่อเนื่องก็เพราะว่าตลอดเวลา 4 ปีที่นาย C3 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นาย C3 ได้ทุ่มเททำงานเพื่อประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้นาย C3 ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นเพราะคำพูดที่ว่า “ผมต้องลงสมัครในนามของพรรค A เพราะต้องตอบแทนบุญคุณเขา” ซึ่งประโยคดังกล่าวเป็นเหตุผลทำให้ประชาชนในพื้นที่เลือกนาย C3 ทั้งที่พรรค A มีคะแนนบัญชีรายชื่อในเขตดังกล่าวต่ำกว่าคะแนนเสียงที่เลือกให้นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก

“(ท่านเป็นคนหนึ่งที่ได้รับการเชิญชวนให้ไปพรรค B ?) ใช่ครับ ทั้งปี 44 และ 48 (แล้วตอน 44 กับ 48 อันไหนอยากไปมากกว่ากันคะ?) ถามว่าถ้าอยากไป ปี 44 อยากไปมากกว่า

เพราะเราเพิ่งเป็นครั้งแรกเมื่อปี 39 พอครั้งที่ 2 (ปี 44) เนี่ยทุกคนบอกว่าครั้งที่ 2 เนี่ยยากกว่าครั้งแรก เพราะครั้งแรกเรายังใสบริสุทธิ์ ไม่มีคู่แข่ง แต่พอเราเป็นครั้งที่ 2 มันมีคนมาแข่งกับเราแล้วทีนี้ ครั้งแรกเราไปแข่งกับคนอื่น ครั้งที่สองเราไปชิงตำแหน่งเขาใช่ไหม เราทำงานมา 4 ปี ก็มีถูกใจบ้างไม่ถูกใจบ้าง ไม่ใช่ว่าดีไม่ดี คือชอบบ้างไม่ชอบบ้าง ครั้งแรกมันไม่มีคนไม่ชอบ ใช่ไหม ยกเว้นเขาไม่ชอบพรรคเท่านั้นเอง เพราะตอนนั้นเขาไม่รู้จักเรา ทีนี้พอครั้งที่ 2 ปี 44 เนี่ยอยากไปมากเพราะกลัวสอบตก ตอนนั้นนาย...(อดีตนายกรัฐมนตรี-1 / นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)ก็ down มากใช่ไหม เป็นรัฐบาลแล้วก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์มาก down มาก ขณะที่นาย ...(หัวหน้าพรรค B /อดีตนายกรัฐมนตรี-3)ก็ขึ้นทีละนิด ๆ ถามว่ากังวลเรื่องกลัวจะสอบตก เพราะเราตกมาหลายครั้งไงก็กังวลมาก

"... (แต่สุดท้ายเราก็ตัดสินใจไม่ไป?) แต่เราก็ต้องคิดว่าเราจะตอบชาวบ้านอย่างไร เพราะชาวบ้านอยากให้เราย้ายไป เวลาเราไปหาเสียงชาวบ้านก็ถามว่า "ทำไมไม่ย้ายพรรคเสียทีล่ะ โห นาย... (อดีตนายกรัฐมนตรี-1 / นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ไม่ไหวเลยพรรค A เชื่องช้า เจ้าหลักการ " อย่างโน้นอย่างนี้ เขาก็พูดของเขาไป วิพากษ์วิจารณ์ เราก็คิดว่า เอ... เพราะก่อนหน้าเราไปหาเสียงเราก็รู้แล้ว เพราะก่อนหน้านั้นคนก็วิพากษ์วิจารณ์มาก เราก็คิดว่าเราจะพูดกับเขาอย่างไร เราจะพูดว่า โหพรรค A ดีพี่ ไม่ช้าหรอก... อย่างงี้มันก็เถียงกัน ซึ่งเวลาเลือกตั้งเราไม่มีเวลาไปเถียงกับเขาอ่ะ ใช่ไหม... หนึ่งเราก็ต้องเฉยๆ ไปซะ ...เราก็ต้องหาทางอธิบายที่ไม่ยาวมาก ไปโต้เถียงมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะว่าการที่เขาพูดก็แสดงว่าเขาเชื่ออย่างนั้น คุณจะให้เขาเปลี่ยนความคิดนั้นเนี่ยมันต้องใช้เวลา ต้องนั่งคุยกันน่ะ ไม่ใช่เราไปยืนแจกเอกสาร พอเขาพูดมาแล้วเราไปโต้เถียง ก็เป็นชั่วโมงสิ ยังไม่จบเลย เลือกตั้งทีก็ไม่ต้องเดินหาใคร วันนึงก็คุย แค่ 2-3 คนก็พอ ผมก็คิดนั่งคิดว่าเราจะทำอย่างไร ผมก็คิดว่าเอ...เราก็ตอบไปตามความเป็นจริง เพราะการที่เราไม่ไปปี 44 ผมก็นึกในใจ มันต้องทดแทนบุญคุณพรรคน่ะ (นี่เป็นเหตุผลอย่างเดียวเลยหรอคะ การทดแทนบุญคุณ?) อย่างเดียว ว่าผมต้องทดแทนบุญคุณพรรคน่ะ ผมก็นึกในใจว่าเกิดว่าผมสอบตกก็ตกก็ตกกันไป ถือว่าจบกันไป ไม่ทดแทนบุญคุณแล้ว ผมจะไปเริ่มต้นชีวิตใหม่อยู่พรรคไหน อย่างไร ก็ค่อยว่ากันไป คนทั่วไป หรือพรรคจะมาตำหนิผมก็ไม่ได้ ถือว่าโอเค คล้ายๆ เราได้ตอบแทนบุญคุณพรรคแล้วเราก็จบกันไป (ตอนนั้นท่านได้ปรึกษาใครไหมคะ ว่าจะไปดีไหม จะอยู่ดีไหม?) ไม่ได้ปรึกษาใคร (ท่านคิดเองคนเดียวตัดสินใจคนเดียว?) ใช่ ไม่ได้ปรึกษาใคร ไม่กล้าปรึกษาใคร เพราะว่าของพวกนี้ถ้ามันเล็ดลอดออกไป มันไม่ดี ผมก็ไม่กล้าปรึกษาใคร ผมก็คิดเองคนเดียว หนึ่ง อยู่มันก็มีโอกาสตกมาก พูดตรงๆ นะ ถ้าไปโอกาสตกน้อย แต่ว่ามาคิดมุมนี้(เรื่องการตอบแทนบุญคุณ) เราก็ตัดสินใจไม่ไปแล้วผมก็คิดอย่างนั้นจริงๆ ฉนั้นเวลาคนถามผมก็ไม่รู้จะตอบอย่างไรอย่างที่บอก ไปโต้เถียงก็ไม่ดี ไปผสมโรงว่าใช่ผมก็เห็นว่าอย่างนั้น เขาก็ต้องถามว่าอ้าวแล้วคุณลงทำไมอ่ะ จะไปบอกว่าพี่เลือกผมแล้วกันพรรคช่างมันเฮอะ มันก็ไม่ได้ ถ้าเราไปพูดอย่างนั้นเกิดเขาลองใจเรามันก็ไม่ดี ใช่ไหม เขาอาจจะลองดูว่า นาย C3 มันแน่แค่ไหน หรือว่ามันมั่นคงไหม ส.ส. บางคนเขาอาจจะผสมโรงไปเลยก็ได้ พรรคช่างมันเหอะ พี่เลือกผมแล้วกัน ใช่ไหม...(พรรคช่างมันไปเลย ไม่สนใจ?)

เพราะเกิดเขาเป็นคน Hard core พรรค A เขาก็ต้องว่านาย C3 นี่มันใช้ไม่ได้ ไม่เลือกมันดีกว่า คือผมคิดสารตะแล้วผมก็คิดว่าเราพูดความจริงดีกว่า ความจริงเป็นไง เราก็พูดไปงั้น

"...(ท่านพูดกับประชาชนอย่างไรคะ?) พอเจอคนผมก็พูดว่า เฮ๊ยพี่ขอโทษทีผมย้ายได้ ผมต้องลง พรรค A ต่อเพราะว่าผมต้องตอบแทนบุญคุณเขา เพราะครั้งที่แล้วผมได้เพราะพรรค A แล้วพอคราวนี้เนี่ยพรรคเขาตกจะให้ผมย้ายไปผมรู้สึกไม่สบายใจ ผมก็พูดไปแค่นั้น ก็คือมันก็ทำให้ หนึ่ง คือบทสนทนามันจบไป คือผมให้เหตุผลคุณแล้ว คุณจะเลือกผมหรือไม่เลือกผมคุณก็ตัดสินใจเอา เพราะว่ามันมีเหตุผลพอ แล้วเราเองเราก็สบายใจว่าเราได้บอกเขาไป ได้พูดความจริง แต่ว่าเพราะไอ้สิ่งที่เราบอกเนี่ยหลังเลือกตั้งผมถึงมารู้ว่า คนจำนวนมากเลือกผมเพราะเหตุผลนี้ (เพราะคำพูดนี้ เรื่องการตอบแทนบุญคุณ?) ใช่ เพราะมีหลายคนมาบอกว่า เฮ๊ยผมว่าจะไม่เลือกคุณแล้วน่ะเนี่ย พอเห็นคุณบอกว่าตอบแทนบุญคุณพรรคก็เลยเลือก (เป็นเหตุผลที่ทำให้เขาเลือกท่าน?) ใช่ อันเนี้ยเรามีรู้ทีหลังเราไม่ได้รู้มาก่อน แต่ตอนนั้นเราคิดว่ามันต้องมีอะไรตอบเขา แต่ว่าเราจะตอบเขาอย่างไร เราก็ตอบไปตามความจริง (ท่านคิดว่าพรรค A มีบทบาทมาก?) ผมว่ามากนะ คือเราลง ส.ส. ครั้งแรก ถ้าไม่ได้ลงพรรค A ผมว่าผมไม่ได้ คนเลือกเพราะเขาเลือกพรรค แต่หลังจากนั้นเมื่อเราเป็นแล้ว เรามาทำงาน เขาเห็นว่าเราทำงาน เราเป็นคนดีเป็นอะไร ...เขาก็เลือกทั้งพรรคและเลือกทั้งเรา ซึ่งมันก็พิสูจน์ทั้งในปี 44 และ 48 (แต่ที่เริ่มต้นคือ 39 ?) เริ่มต้นเอาเฉพาะ ส.ส. ปี 39 เขาเลือกเพราะเขาเลือกพรรค เขาอยากเลือกนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)เป็นนายก เขาเลือกอยากเลือกพรรค A ถามว่านาย C3 เป็นใครเขาไม่รู้หรอก ผมว่ามีคนรู้ไม่ถึง 10% แต่เขาเลือกเพราะว่าพรรค A ส่งผมมาแค่นั้นเอง" (ก็เลยยังอยู่ในใจท่านว่าที่ได้เป็น ส.ส. ครั้งแรกเพราะพรรค A?) เป็นเพราะพรรค A ไม่คิดว่าเป็นเพราะผม เป็นตัวเอง ผมไม่คิดว่าเป็นเพราะตัวเอง แต่เป็นเพราะพรรค A"

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548 เป็นอีกครั้งหนึ่งที่นาย C3 ยังคงได้รับการเชิญชวนให้ย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค B แต่นาย C3 ก็ยังคงลงสมัครในนามของพรรค A ดังเดิม และเมื่อผลการเลือกตั้งออกมาปรากฏว่านาย C3 ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งเป็นสมัยที่ 3 ติดต่อกัน ถึงแม้ว่าในขณะนั้นกระแสคะแนนนิยมของพรรค B จะสูงมากจนทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค B ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครเกือบทั้งหมด ซึ่งทำให้พรรค A มีผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง 3 ท่านเท่านั้น โดยที่นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าจากพรรค A เพียงคนเดียวที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีกครั้ง ถึงแม้ว่าการเลือกตั้งในครั้งนั้นพรรค B จะมีความพยายามที่จะทำให้ผู้สมัครของตนเองได้รับการเลือกตั้งเป็นอย่างมากโดยส่งผู้สมัครที่มีชื่อเสียงมาลงแข่งกับนาย C3 ถึง 2 คนด้วยกัน เนื่องจากผู้สมัครที่ส่งมาคนแรกนั้นถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองไป พรรค B จึงได้ส่งผู้สมัครคนที่ 2 ซึ่งเป็นนักวิชาการและสื่อมวลชนที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นอย่างมากในเวลานั้น พร้อมกับได้มีการทำโพลล์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของ

ประชาชนโดยละเอียด เพราะมีความต้องการที่จะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค B ได้รับการเลือกตั้งก็ตาม

สำหรับเหตุผลที่ทำให้นาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเวลาติดต่อกันถึง 3 สมัยก็เพราะว่าในระยะเวลาทั้งหมดที่นาย C3 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการทุ่มเททำงานการเมืองโดยใช้เวลาทั้งหมดของชีวิตให้กับการทำงานการเมืองจนไม่มีเวลาได้ไปพักผ่อนเป็นการส่วนตัวในที่ใดเลย ประกอบกับนาย C3 มีทำงานการเมืองด้วยใจรักและมีความเอาใจใส่กับการทำงานในทุกๆ เรื่อง โดยเฉพาะงานในพื้นที่ซึ่งทุกครั้งที่ไปร่วมงานของประชาชนนาย C3 จะไปร่วมงานด้วยใจ เช่น เมื่อไปงานศพนาย C3 ก็จะมีความสงบนิ่ง สำรวมทั้งกายและใจ เพราะนาย C3 มีความรู้สึกว่าการไปร่วมงานศพถือเป็นการไปทดแทนพระคุณของผู้เสียชีวิตที่เคยได้ให้การสนับสนุนการทำงานการเมืองของตนเองมาตลอด ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2550 นาย C3 ก็ยังการเลือกตั้งต่อเนื่องกันเป็นสมัยที่ 4 ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 ที่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดเขตพื้นที่เลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไปจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ซึ่งทำให้นาย C3 ต้องลงสมัครร่วมกับทีมรวมทั้งหมด 3 คนด้วยกัน อย่างไรก็ตามนาย C3 และทีมผู้สมัครทั้ง 3 คนของพรรค A ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดิม

“ตอนนั้นผมได้รับการเลือกตั้งปี 48 ตอนนั้นผมไปออกทีวี ที่ว่าผมได้คนเดียว เป็น ส.ส. เก่าของ ของพรรค A คนเดียวที่ได้รับการเลือกตั้งใน กทม. มี ส.ส. ใหม่ 2 คน ของพรรค A คือ คุณ... กับ คุณ... ไปออกทีวี ตอนนั้นพิธีกรถามผมว่าทำไมชนะการเลือกตั้ง ผมบอกว่า ถ้าให้ผมเล่าเนี่ยยาว แต่ถ้าจะให้ผมพูดเนี่ยผมก็พูดประโยคนั้น ผมบอกว่า ผมทั้งชีวิตเนี่ย จิตใจ ทรัพยากร ความรู้ ความสามารถของผมเนี่ย มันได้ถูกใส่เข้าไปในชีวิตการเป็น ส.ส. ชีวิตทางการเมืองเนี่ย ถึงขนาดที่ว่าตั้งแต่ปี 39 มาจนถึงวันนี้เนี่ยผมไม่เคยไปเที่ยวพักผ่อนที่ทะเลเลย ทำไมผมพูดว่าทะเล เพราะว่าทะเลเนี่ยเป็นเรื่องปกติของคนไทยที่จะไปเที่ยวพักผ่อนกันซักวันนึง สองวันอะไรอย่างเงี้ย เพราะว่าผมไม่มีวันหยุดในชีวิตเลย (ท่านทำงานตลอด 7 วันหรอคะ?) ฮะ 7 วัน คือการทำงานตลอดเลย จนกระทั่งโรงแรมแถวประจวบฯ น่ะ โทรเข้ามารายการว่าให้ผมไปพักผ่อนฟรี 7 วัน (ท่านทำงานจนเขาเห็นใจเลย?) ฮะ เค้าเห็นใจ เพราะฉนั้นถ้าถามว่าทำไมถึงได้ 4 ครั้ง เพราะว่าหลังจากได้แล้วผมได้ทำตัวเองใหม่ หนึ่งคือเริ่มจากผมแบ่งว่างาน ส.ส. ว่ามีอะไรบ้าง หนึ่งคืองานในสภาอันนั้นเป็นเรื่องหลัก เพราะเราเป็น ส.ส. สองคืองานในพื้นที่ งานสภาและงานในพื้นที่เราก็ต้องทำทั้งหมด ผมถึงมีคำขวัญในการเลือกตั้งครั้งถัดมาของผมในปี 44 ว่า งานระดับชาติเต็มที่ ก็คืองานสภา งานพื้นที่ไม่เคยขาด หรือกลับกันก็ได้เป็นอีกทางหนึ่ง งานพื้นที่ไม่เคยขาด งานระดับชาติเต็มที่ ทั้งสองอันสลับกันได้ตลอด คือสโลแกนเวลาที่เราพูดมาเนี่ย เราจะต้องให้เขารู้สึกว่ามันจริง คุณเขียนสโลแกนสวยอย่างไร แต่คนเขารู้สึกว่า

มันไม่จริงน่ะ สโลแกนมันก็ไม่มีความหมาย ใช่ไหม...แต่สโลแกนผมเนี่ยเวลาเลือกตั้งเนี่ยคนเขารู้สึกว่ามันจริง…"

"...เพราะฉนั้นเนี่ย พอเรามารู้ความต้องการของประชาชน เราก็ทำตามในสิ่งที่ประชาชนคาดหวัง ผมคิดว่าตรงนี้เป็นส่วนหนึ่ง แล้วพอเราทุ่มเทเราทำงานจริงจัง อย่างเวลาไปงานผมก็จริงจัง ไปด้วยใจ ผมไปงานศพผมก็สงบ สำรวจ ขณะที่ ส.ส. บางคนตะโกนพูดเล่นกันอะไรกัน นั่งไขว่ห้าง ไม่สำรวม ผมเคยเห็นด้วยตาหลายครั้ง คือใจเขาไม่ได้ไป ไปแต่ร่างกายเพราะไม่ได้รู้สึกไปเคารพ ผมจะไม่มีสิ่งนั้น แล้วใจผมก็คิดอย่างนั้นจริง ๆ ผมได้รู้สึกว่ามาทดแทนเขา ผมไปงานบวช ผมก็อธิษฐานว่าให้ผมได้บุญจากการบวชด้วย คือเราทุ่มชีวิตเรา จิตใจเราร่างกายเราไปทั้งหมด แล้วผมคิดว่าการได้มาตลอด 4 ครั้งหลังเนี่ยเพราะสิ่งนั้น (เพราะการทุ่มเททำงานจริง ๆ ของท่าน?) เพราะทุ่มเทจริง ๆ แล้วประชาชนเขาก็สัมผัสได้ เขาเห็นได้เพียงแต่เขาไม่มีโอกาสพูด เขาก็แสดงออกในวันเลือกตั้งที่เขาเลือกเรา วันที่พิสูจน์ได้มากที่สุดคือ 48 แต่ 44 ก็ถือว่าพิสูจน์แล้วเพราะคุณ...(หัวหน้าพรรค B)ก็แรงมาก (ตอน 44 นี่ท่านลงแข่งกับใครนะคะ?) 44 ลงแข่งกับ คุณ...(อดีตข้าราชการระดับสูง) (แล้วตอน 48 นี่เป็นคุณ...?(อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง)) แข่งกับคุณ... (อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง) ก่อน คุณ... (อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง) เคยเป็น ส.ส. กับผม เขตเดียวกัน เป็นเพื่อนร่วมทีม พอ 48 เขาไปอยู่พรรค B พอ 48 เขาก็มาลงพื้นที่เตรียม เขาก็มาลงพื้นที่ล่วงหน้าประมาณ 2 ปี 46, 47 เขาเริ่มมาลง พอจะใกล้ถึงปี 48 เมื่อใกล้จะถึงวันเลือกตั้ง ผมเข้าใจว่าพรรค B เขาทำ โพลล์เยอะโพลล์นี่เขาทำละเอียด เขาทุ่มเงินเยอะมาก ตอนที่เขามาชวนผมไปอยู่กับเขา เขายังเอาโพลล์มาให้ผมดูเลย เขารู้หมดว่าในเขต... ซอยไหนคนเลือกผมไม่เลือกผมอะไร บางซอยเนี่ยเขาทำละเอียดเป็นบ้านเลย บ้านนี้ชอบผม บ้านนี้ไม่ชอบผม อะไร ซอยที่คนไม่เยอะมาก เขาทำเพื่อคล้ายๆว่าทดสอบ เพื่อ cross check เขาทำละเอียดมาก ผมเข้าใจว่าตอนหลังเนี่ย คุณ... เขาถูกศาลตัดสินคดี เพราะเขาเคยไป... จนถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง 10 ปี เลยนะ ทีนี้ฝ่ายตรงข้ามเขาฟ้องร้องก็ถูกตัดสิทธิ์แล้วก็ถูกคดีอะไรต่ออะไรไป (จากนั้นเขาก็ส่งคุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดังในขณะนั้น) มาลงแข่ง?) ส่งคุณ... ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดังในขณะนั้น)มา แต่ผมเนี่ยปกติ ผมเดินไปไหนในเขตผม ถ้าคนไม่ยกมือไหว้แสดงว่าไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ มีอยู่วันหนึ่งผมเดินอยู่แถววัด... ช่วงซักประมาณ 3-4 เดือนก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ซึ่งปกติผมก็เดินอยู่แล้ว ผมก็เจอเด็กนักศึกษา 2-3 คนเดินสวนไป ผมก็ยิ้มให้เขา แต่เขาก็เดินไปเฉยๆ ไม่ได้อะไร ไม่ยิ้ม ไม่ทัก ปกติถ้าเดินออกไป กับผมเนี่ยคนต้องทักผม เด็กตั้งแต่ ป. 2 ขึ้นไปต้องทักผม แต่เด็ก นศ. 2-3 คนนั้นไม่ทัก ไม่อะไร ผมก็เดินตามไป ก็ไปถามเขาว่า อ้าวน้องจะไปไหนกันเนี่ย คุยกับเขาเลย ถามเขาบอกว่าเขามาทำโพลล์ ก็ถามเขาว่ามาทำโพลล์อะไร ทำโพลล์สำรวจความคิดเห็น คือ ถ้าเขาไม่อยู่ที่นี่เขาคงไม่รู้ว่าผมเป็น ส.ส. ผมก็บอกเขาว่าผมเป็น ส.ส.อยู่ที่นี่ ก็บอกเขาว่าเห็นทำโพลล์เยอะแล้วไม่รู้ว่าแบบสอบถามเป็นอย่างไร เขาก็หยิบมาให้ผมดู พอผมมาดูเนี่ยก็เห็นว่าถามคนที่จะแข่งกับผม ผมเข้าใจว่าตอนนั้นเขากำลังคิดจะเปลี่ยนจากคุณ...(สื่อมวลชนชื่อดัง)แล้ว เขาก็จะมีชื่อ คุณ... (ส.ส. ชื่อดังในสังกัดพรรค B), คุณ...(นายตำรวจชื่อดัง) แล้วก็มีชื่อคุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชน

ชื่อดัง) นะฮะ แล้วก็มีคุณ...(อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง) แล้วก็มีใครอีกคน ดังๆ ทั้งนั้น เขาก็ถามว่าถ้าคนเหล่านี้มาลง ถามว่ารู้จักคนเหล่านี้ไหม คนเหล่านี้มาลงจะเลือกไหม ถ้าคนเหล่านี้มาลงแข่งกับผม(นาย C3) จะเลือกใคร ถ้าคุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดัง)แข่งกับผม(นาย C3) คุณจะเลือกใคร คุณ...(ส.ส. ชื่อดังในสังกัดพรรค B)แข่งกับผม(นาย C3) คุณจะเลือกใคร เป็นคู่ๆ ไป เขาอ้างว่า...โพลล์ (หน่วยงานทำโพลล์ชื่อดัง)เป็นคนทำ ผมก็เช็ค พอดีมีรุ่นน้องผมเขาสนิทกับอาจารย์... ที่... เขาก็บอกว่าเขาไม่ได้ทำการสำรวจนี้ ผมก็เข้าใจว่าพรรค B ทำ แล้วเขาจะมาบอกว่าเขาทำก็ไม่ได้ เขาก็ต้องอ้างสถาบันไป หลังจากนั้นเขาก็เปลี่ยนจากคุณ...(อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง) มาเป็นคุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดัง) ผมเข้าใจว่าคุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดัง) น่าจะคะแนนนิยมดีกว่าทุกคนที่มาทำ หลังจากนั้นคุณ...(อดีตสื่อมวลชนชื่อดัง) ก็ออก ก็ศาลตัดสินไป คุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดัง) ก็มาลง คุณ...(นักวิชาการ/สื่อมวลชนชื่อดัง) ตอนนั้นต้องถือว่าดังมาก เป็น...(ตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล) มีรายการทีวี ก่อนหน้านั้นเขาก็ดังมากน่ะ อะไรเป็นพิธีกร งานประชุมอะไร ... เขาดังมากช่วงนั้น (แต่สุดท้ายเขาก็แพ้ท่านไป?) ฮะ เขาแพ้ไป (ตอนนั้นแพ้เยอะไหมคะ เป็นหลักหมื่นไหมคะ?)เป็นหลักพัน 5-6 พัน เพราะว่าเขตเล็กก็ถือว่าเยอะ ประชากรประมาณ แสนกว่าคน"

3. การเรียนรู้ในการทำงานทางด้านการเมือง

การเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองที่สังกัดคนที่ 1

นาย C3 ได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานเป็นผู้แทนของประชาชนจากนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) เป็นหลักตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นทำงานเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เนื่องจากภายหลังจากที่ได้รับการเลือกตั้งครั้งนั้น นาย C3 ได้ทำงานพื้นที่ควบคู่ไปกับนาย... ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ทำให้มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างในการทำงานการเมืองของนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน อีกทั้งทั้งนาย C3 ยังเคยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเดียวกันกับนาย... ถึง 3 สมัย ทำให้นาย... ถือเป็นต้นแบบสำคัญในการทำงานการเมืองของนาย C3 ทั้งการทำงานในพื้นที่ และการทำงานในสภา ซึ่งนาย C3 ก็ยังคงนำหลักการทำงานของนาย... มาใช้ในการทำงานการเมืองต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

"พอได้รับการเลือกตั้งก็ทำงาน เป็น ส.ก. ร่วมกับ ท่าน...นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) ซึ่งเป็น ส.ส. ในเขตปทุมวัน ก็ไปทำงานพื้นที่ร่วมกับท่าน (ตอนแรกไปงานหรือลงพื้นที่ใหม่ๆ เขินไหมคะ?) แรกๆ ก็มีเขินๆ บ้าง แต่ไม่ค่อยได้ไปคนเดียว ไปกับทีม ส.ข. หรือไม่ก็ไปกับอาจารย์... เป็นหลักก็เรียนรู้การทำงาน การลงพื้นที่ของท่านไปด้วยเลย คือเรียนรู้ตอนทำงานจริงๆ ..."

"โห ช่วยมาก ก็ตั้งแต่... คือผมว่ามันเป็นเรื่องการแนะนำโดยการปฏิบัติเลย คือ 1) เราเห็นแกทำงาน เห็นการทำงาน ตรงต่อเวลา การไปเยี่ยมชาวบ้าน อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)ถือเป็นแบบอย่างเลย การเยี่ยมชาวบ้าน เสาร์อาทิตย์แกจะลงพื้นที่ตลอดเลย (อาจารย์ท่านลงพื้นที่ตลอด อย่างนั้นท่านมีครอบครัวหรือยังคะ?) มีแต่แกก็ไปเย็นก็มีงาน มีอะไรต่าง ๆ ไปเรื่อย วันธรรมดาอะไรต่าง ๆ ตอนเช้าแกก็ดูเรื่องคดีความที่สำนักงานแก แถวสนามหลวง แต่ละวันมีคนมาหาแกเต็มเลย เรื่องราวร้องทุกข์อะไรต่ออะไร แกก็มีลูกน้องทีมงานออกไปช่วยเขา เสร็จแล้วก็มา เราก็เรียนรู้มาเรื่อย ๆ ไปโดยปริยาย โดยไม่ต้องสอน (ส่วนใหญ่ท่านเห็นแบบอย่างการทำงานการเมืองมาจากอาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)หรอคะ?) ใช่เห็นแบบอย่างการทำงาน แต่ถ้าเรามีอะไรสงสัยก็จะถามแก แกก็จะช่วยแนะนำให้เราได้ตลอด (ถึงตอนนี้ท่านก็ยังนำหลักการทำงาน ที่ได้เรียนรู้มาจากอาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2)มาใช้อยู่ใช่ไหมคะ เป็นเรื่องไหนบ้างคะ?) ใช่ ๆ คือผมว่า อาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) คือหลักเลย คือ แต่ก่อน ส.ส. เขาไม่ค่อยมีใครลงพื้นที่กัน มันได้ตามกระแสเป็นหลัก แล้วตอนนั้น ก็ไม่ค่อยมีการเลือกตั้ง ก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้ง ปี 22 เนี่ยการเลือกตั้ง ส.ส. ในประเทศไทยก็มีการปฏิวัติ มีอะไรตลอด เลือกแป๊บเดียวก็ไปแล้ว ก่อนจะมาเลือกตั้งปี 18-19 ...โหตั้งแต่ ปี 12 นอกนั้นก็ปฏิวัติกันมาตลอด อะไรใช่ไหม ...ฉะนั้นการเป็น ส.ส. ในกรุงเทพเนี่ยก็แทบจะไม่มีเรื่องของระบบลงพื้นที่ ก็ทำงานในสภาไป งานพื้นที่เนี่ยตัดไปเลย(แต่อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) ท่านเป็น ส.ส.ที่มีการลงพื้นที่?) ใช่ อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) นี่...ลงเป็นระบบเลย ถ้าไม่นับเรื่องไปงานศพ อันนั้นถือเป็นเรื่องความผูกพันส่วนตัว (ตอนนั้นท่านพอทราบไหมคะ ว่าอาจารย์ท่านไปเอาหลักการลงพื้นที่มาจากไหน ในเมื่อคนอื่นเขาไม่ทำ แต่อาจารย์แกทำอย่างนี้ค่ะ?) ผมว่าอาจารย์แกน่าจะคิดว่าการลงพื้นที่เป็นการผูกจิตผูกใจ ชนะใจประชาชนได้ แกก็จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เนี่ยมานานมาก (ถือเป็นต้นฉบับเลย?) เป็นต้นฉบับ เดี๋ยวนี้ ส.ส. , ส.ก. มาทำกันเยอะแยะ อาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) เนี่ยเป็นต้นแบบเลย (อย่างนี้ ส.ส. ในพรรค A นี่ถือเอาแบบนี้เป็นแบบอย่างด้วยหรือเปล่าคะ?) เขาอาจจะทำ เอาแบบอย่างมาโดยเขาไม่รู้ก็ได้นะ(ทุกอย่างมันเป็น Pattern ไปแล้ว?) แต่เดี๋ยวนี้เขาทำกันไปหมดแล้ว เป็น Pattern ไปหมดแล้ว แต่คนเริ่มจริง ๆ เนี่ยอาจารย์... (นักการเมืองอาวุโสท่านหนึ่งของพรรค A-2) เพราะ พรรค A ตกหมดปี 22 เหลือ คุณ... คนเดียว มาเลือกตั้งอีกทีปี 24 หรืออย่างไรเนี่ยแหละ"

การเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคการเมืองที่สังกัดคนที่ 2

นอกจากที่นาย C3 จะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานทางการเมืองจากนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) แล้ว นาย C3 ยังได้เรียนรู้บทบาทการทำงานการเมืองจากนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานการเมือง ซึ่งนาย...

(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)เป็นผู้ที่ทำงานการเมืองด้วยความตั้งใจและทุ่มเททำงานเพื่อประชาชน ทั้งการทำงานในสภา คือ การอภิปรายในประเด็นต่างๆ จะต้องมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาเป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารให้ผู้ฟังทุกกลุ่มเข้าใจได้ง่าย รวมถึงเรื่องการปฏิบัติตนในเรื่องการเข้าถึงประชาชน การเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน และเรื่องราวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นนักการเมืองที่ดี และอยู่ในดวงใจของประชาชน

"(ต่อมา พอท่านมาเป็น ส.ส.สมัยแรกเรียนรู้เรื่องบทบาทการเป็น ส.ส. จากใครคะ?) ตอนนี้เราก็มีแบบอย่างเยอะแยะแล้ว จากอาจารย์...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) จากท่าน ...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ท่าน...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ก็วิถีชีวิต การปฏิบัติตัว การอะไรต่ออะไรต่างๆเรียนรู้จากท่าน ทำอย่างไรถึงจะมีคนนิยมเยอะอะไรต่างๆ การเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน การเข้าถึงประชาชน เข้าถึงอย่างไร"

"(ในส่วนของนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1)เนี่ย ท่านดึงตรงไหนมาปรับใช้คะ?) ผมว่าหนึ่ง คือ การทำงานในสภา ท่านก็ถือเป็นเจ้าตำรับในการทำงาน ท่านศึกษา ท่านค้นคว้า การพูด การอภิปรายของท่าน การพูดแต่ละครั้งของท่านไม่ใช่อยู่ๆ ก็พูดลอยๆ อย่างนั้นไม่ใช่ ต้องมีจุดมุ่งหมาย มีเป้าหมาย มีประเด็น นะฮะ มีอะไรชัดเจนในเรื่องนั้นๆ สอง ก็คือ วัฏปฏิบัติ วิถีชีวิตของความเป็นนักการเมืองที่ดี อะไรต่างๆ ทั้งที่ท่านแนะนำหรือท่านไม่แนะนำ และที่เราเห็นแล้วเอาเป็นแบบอย่าง อย่างไปขึ้นเครื่องบินไม่ใช่ให้คนอื่นเขามารอเรา เราต้องไปรอเขา ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่สายการบินจะบอกว่าถ้าเครื่องออกแล้วเขาจะมาบอก ท่านก็บอกว่า "อย่าไปรอให้เขามาบอก เขาอาจจะลืมมาบอกเราก็ได้ หรือเขาด้วยความปรารถนาดี อาจจะมาบอกตอนที่เครื่องบินขึ้นหมดแล้ว คนที่รออยู่อาจจะคิดว่า ที่เครื่องบินไม่ออกเพราะรอเราก็ได้ อาจจะไม่รู้ว่าเราเดินมาคนสุดท้ายเพราะว่าเจ้าหน้าที่เขามาบริการเรา" ท่านก็บอกว่า "คนที่นั่งอยู่ทั้งเครื่องเขาอาจจะไม่รู้ก็ได้" เกิดคุณเดินไปช้าเพียง 5 นาทีเนี่ย เขาอาจจะคิดว่าที่ช้าเพราะมัวรอเรา อย่างเนี้ย อะไรทำนองเนี้ย ซึ่งเป็นเรื่องเล็กๆ น้อย ...ตอนนั้นเราคิดว่าอยากจะทุ่มเททำงานเหมือนท่าน ไม่อยากมีครอบครัว อยากทุ่มเททำงานให้เต็มที่เหมือนท่าน"

การเรียนรู้บทบาททางการเมืองจากอดีตนักการเมืองอาวุโสของประเทศไทย

นาย C3 ได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานทางการเมืองจากนาย... (อดีตนักการเมืองอาวุโสคนหนึ่งของประเทศไทย) เพราะในช่วงที่นาย... เป็นรัฐมนตรีอยู่นั้น นาย C3 ได้มีโอกาสเข้าไปเป็นทีมงานที่ทำหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้กับนาย... ทำให้นาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ในการทำงานทางการเมืองจากนาย... ในหลายประเด็นด้วยกัน ทั้งในเรื่องกระบวนการคิด การตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมการทำงานที่นาย... ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ เช่น การไปร่วมงานต่างๆ ที่ได้รับเชิญมานั้นผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเดินทางไปถึงงานนั้นในเวลาที่เหมาะสมคือ ไปถึงหลังจากเวลางานเริ่มซักเล็กน้อย เพื่อให้เจ้าภาพและผู้มาร่วมงานได้รับรู้ว่าเราไปร่วมงานด้วย นอกจากนี้

การไปร่วมงานต่างๆ ควรแต่งกายให้ตนเองดูดีและมีความเหมาะสมกับงานที่ไปร่วมนั้น เพราะถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเอง อีกทั้งยังเป็นการให้เกียรติกับเจ้าภาพผู้จัดงานอีกด้วย ฯลฯ

"(อาจารย์...(อดีตนักการเมืองอาวุโสคนหนึ่งของประเทศไทย)นี่ ท่านเข้าไปร่วมงานกับเขา หรือว่าอย่างไรคะ?) ตอนผมทำ นสพ.อยู่อาจารย์... แกชอบคุยกับคนหนุ่มคนสาว แกก็จะเชิญนักวิชาการบ้าง นักหนังสือพิมพ์บ้าง เหมือนเก็น staff แกจริงๆ แกชวนมาคุยแลกเปลี่ยนความคิด ความเห็น เรื่องปัญหาบ้านเมือง การทำงาน เรื่องอะไรต่ออะไร บางทีก็เชิญมาแกถามว่า คุณคิดว่าผมควรจะทำอะไรเนี่ยผมมาอยู่กระทรวงนี้ เราก็ความคิดอะไรเราก็บอกแกไป แกก็เอาไปใช้บ้าง เช่น ผมบอกแกว่า ตอนนนั้นแกเป็น รมว. กระทรวงวิทยาศาสตร์เนี่ย แต่ก่อนป้ายกระทรวงวิทยาศาสตร์เนี่ยมันอยู่ในซอยโยธี ไม่มีใครมองเห็น ถนนที่ทะลุระหว่างถนนพระราม 6 กับถนนพญาไท ป้ายกระทรวงมันอยู่ในนั้น แล้วกระทรวงวิทยาศาสตร์เป็นกระทรวงที่โลกลืมไม่มีใครรู้จัก 20 ปีก่อนเนี่ยเอ่ยถึงกระทรวงวิทยาศาสตร์ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครอยากไปอยู่ ไม่มีใครรู้ว่าทำอะไร พออาจารย์...ไปอยู่ปุ๊บแกก็ตระหนักว่าทำอย่างไรจะให้คนรู้จักกระทรวงวิทยาศาสตร์ ผมก็บอกว่า "อันดับแรกนะอาจารย์ต้องย้ายป้ายกระทรวงก่อน" อาจารย์แกก็บอกว่า "เฮ๊ย นาย C3 คุณคิดได้อย่างไร" ผมจำได้เลย อาจารย์... แกเป็นคนพูดโวยวายเสียงดังๆ แกพูดเลย "นาย C3 คุณคิดได้ไงวะ" ผมก็บอกว่า "จริงหรือเปล่าอาจารย์" เพราะมันไปจะไปรู้จักได้อย่างไร รถเมล์ก็ไม่ผ่าน ป้ายก็เล็กๆ อยู่ข้างซอย แล้วงานก็ไม่เคยมี ใครเขาจะอยู่ "อันดับแรกอาจารย์ต้องย้ายป้ายก่อน แล้วค่อยไปทำอย่างอื่น (แล้วอาจารย์ดำรงย้ายป้ายเลยไหมคะ?) แกก็ย้ายเลย ไปเจรจากับองค์การเภสัชฯ หรือกระทรวงอุตสาหกรรมอะไรก็ไม่รู้ (เพื่อย้ายป้ายไปอยู่หรอคะ?) ใช่ เพื่อย้ายป้ายไปอยู่ แล้วก็มีทางเข้าทางออกเชื่อมติดกัน เป็นทางเข้าทางออกได้สะดวกขึ้น ให้มันออกทางโน้นเลยอะไรอย่างนี้ ...อาจารย์...เราไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับแกในทางการเมือง เป็นเรื่องการแนะนำ แต่ท่านก็ให้ความคิดดีๆ เราเยอะ

"...(อย่างไรบ้างคะ?) อย่างเช่นเรื่องที่แกบอกว่า เวลาเราเป็นนักการเมืองเนี่ย เวลาเราไปงานเราไปงานไหนก็ตามเราต้องให้คนเขารู้ว่าเราไป เพราะอะไร ก็เพราะประชาชนเขาเลือกเรา ไม่ใช่แอบๆ ไปซุ่มๆ ไป มุดดินไป แล้วเขาก็ไม่รู้ว่าคุณไป คุณไปทำอะไร เวลาคุณจะเข้าไปงานอย่างเช่น เขานัดคุณไป 6 โมง คุณต้องให้ลูกน้องไปดูว่า 6 โมงมีคนมาหรือยังงานน่ะไม่ใช่ 6 โมง การ์ดเขาบอก 6 โมงแต่มีคนนั่งอยู่ 5-6 คน ใช่ไหม (เราไปก่อนเลย ก็แปลกๆ นะคะ?) คนก็ไม่รู้ว่าใครมา แล้วคุณก็ไปนั่งอยู่ก่อนบางทีคนมาทีหลังไม่รู้เลยว่าคุณมา หรือบางทีมาแล้วเขาอาจจะกลับไปแล้วก็ได้ คุณต้องไปเมื่ออะไรมันพร้อมแล้ว ใช่ไหม (แล้วทีนี้ ท่านแนะนำวิธีการอย่างไรคะที่จะทำให้รู้ว่า ฉันมานะ?) บอกว่าคุณก็ทำให้คนเห็นซิ ต้องสง่าที่สุด คุณต้องเป็นขวัญใจเขาน่ะ คุณไม่ใช่ทำซอมซ่อ ในเวลาผมลงพื้นที่นี่ผมจะต้องทำให้รู้สึกว่าผมเป็นเหมือนขวัญใจเขามา (ทำเหมือนดารามาเลยหรอคะ?) อา... เวลาไปงานไปอะไร ผมต้องแต่งตัวอะไรอย่างนี้ มันมีหลายพื้นที่หลายแบบนะ ไปงานคุณก็ต้องให้เกียรติเขา ส่วนมากเลาเราไปงานเขาก็ต้องเชิญให้เราไปกล่าวอะไร เราก็ควรจะแต่งตัวให้มันเรียบร้อย ให้เกียรติเจ้าภาพเขาแล้ว

ให้เขารู้สึกว่าเราตั้งใจที่จะมา ไม่ใช่ลากรองเท้าแตะไป อย่างเนี้ยหรือรองเท้าเก่าๆ ขาดๆ ไป มันมีหลายแบบ แต่ถ้าเราไปลงพื้นที่ เดินดูน้ำท่วม ดูขุดดินลอกท่ออะไรเราก็ใส่เสื้อยืดอะไรไปได้ (เน้นการแต่งตัวให้มันเข้ากับงานที่เราไปใช่ไหมคะ?) ใช่"

4. นักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบในการทำงานการเมือง

ในการทำงานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นาย C3 ได้ยึดถือนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) เป็นต้นแบบสำคัญในการทำงานทั้งการทำงานในพื้นที่และการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากนาย C3 เคยได้ร่วมทำงานกับนาย... อย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่ครั้งที่นาย C3 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องแนวความคิด และแนวปฏิบัติในการทำงานจากนาย... ได้เป็นอย่างมาก

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทการทำงานการเมืองจากนาย...(นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) ในหลายประเด็นด้วยกัน และได้ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานการเมืองด้วยความตั้งใจและทุ่มเททำงานเพื่อประชาชน เรื่องวิถีการปฏิบัติตนของการเป็นนักการเมืองที่ดีที่สามารถอยู่ในดวงใจประชาชนทั่วประเทศ

นอกจากนี้นาย C3 ยังมีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทในการทำงานทางการเมืองจากนาย... (อดีตนักการเมืองอาวุโสคนหนึ่งของประเทศไทย) เพราะในช่วงที่นาย... เป็นรัฐมนตรีอยู่นั้น นาย C3 ได้เข้าไปเป็นทีมงานที่ทำหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้กับนาย... ทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ในการทำงานทางการเมือง ทั้งในเรื่องกระบวนการคิด การตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมการทำงานที่นายได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในเรื่องต่างๆ เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่ที่จะเดินทางไปร่วมงานหรือไปทำงานในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ

5. การศึกษาต่อในระดับปริญญาโท

นาย C3 ได้เข้าศึกษาระดับปริญญาโท และจบการศึกษาระดับปริญญาโทใน 2 สาขาด้วยกัน คือ สาขาบริหารธุรกิจ จากมหาวิทยาลัย...และสาขารัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย...

6. ชีวิสมรส

นาย C3 ได้สมรสกับคุณ... ซึ่งเป็นผู้บริหารในองค์กรรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2552) ยังไม่มีบุตร

7. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชน

นาย C3 ถือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่ในการดูแลประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด ด้วยการลงพื้นที่ไปพบประชาชน เพื่อสอบถามสารทุกข์สุขดิบจากประชาชนอยู่เป็นกิจวัตรประจำวันที่ไม่เคยขาด เว้นแต่เพียงมีการติดภารกิจอื่นๆ เท่านั้น โดยอย่างน้อยที่สุดทุกๆ วันนาย C3 จะเดินทางไปร่วมงานศพของประชาชนในพื้นที่แทบไม่เคยขาด

นอกจากการทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว เมื่อประชาชนประสบปัญหาที่ต้องการให้นาย C3 ช่วยแก้ไข นาย C3 ก็จะแสดงให้ประชาชนเห็นว่าตนเองพร้อมที่จะยืนเคียงข้างและให้การช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ประชาชนคัดค้านในการขุดอุโมงค์แยกบางพลัด นาย C3 ก็จะเรียนประชาชนที่แสดงการคัดค้านมาประชุมว่ามีการคัดค้านเพราะเหตุผลใด เมื่อรับทราบข้อมูลของประชาชนแล้วก็จะนำปัญหานั้นมาศึกษารายละเอียดทั้งหมดว่าควรที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร

"(แล้วในเรื่องของบทบาทการเป็นผู้แทนของประชาชน ที่นอกจากการไปงานโน้นงานนี้ นอกจากการพบปะประชาชนทั่วไปแล้วเนี่ย มันยังมีบทบาทอื่นอีกไหมคะที่ทำอยู่?)ก็แก้ไขปัญหาเข่าน่ะเยอะ (เป็นปัญหาอะไรบ้างคะ?) โห สารพัดเรื่อง ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ จนกระทั่งใหญ่ๆ เรื่องใหญ่ๆ ก็อย่างเช่นการขุดอุโมงค์ข้ามแยกบางพลัด ชาวบ้านเขาก็คัดค้านกัน(เขากลัวอะไรกันคะ?) ก็พอขุดอุโมงค์ ทางเท้าก็แคบลงการค้าขายของเขาก็จะลำบาก จบเลย เขาตั้งขายของไม่ได้ หรือร้านขายของบางร้านเขาต้องปิดไปเลย เช่น ร้านค้าแถวท่าพระแถวอะไร เพราะรถมันจอดไม่ได้เลย แม้แต่เสี้ยววินาทีเดียว ทุกวันนี้มันยังพอจอดได้ จอดส่งของบ้าง จอดอะไรบ้างไป (ทีนี้ท่านจะมีวิธีการช่วยเขาอย่างไรคะ?) ก็คือ หนึ่งต้องแสดงออกให้เขาเห็นอย่างชัดเจนว่าเราพร้อมที่จะยืนอยู่ข้างเขา เต็มที่นะครับ เขามาเรียกร้องมาชุมนุมเป็นร้อยๆ เราก็เรียกเขาประชุม บอกว่าโอเคคุณไม่เห็นด้วยอย่างไร เหตุผลอะไรให้ทำหนังสือส่งมาหาผม ผมจะช่วยเต็มที่ จะทำเรื่องถึงผู้ว่า ผมจะต้องศึกษาหาข้อมูล หาช่องทางที่จะต่อสู้แทนคุณ แล้วก็เห็นว่าคุณมีเหตุผล เพราะนโยบายการขุดอุโมงค์เนี่ยมันมีมานานเป็น 20-30 ปีแล้ว ทำต่อเนื่องมันจะทำทั่วกรุงเทพ เชื่อมถนนรัชดาภิเษกอะไรต่ออะไร แต่ทุกวันนี้สังคมมันเปลี่ยน เค้าบอกว่าตรงนี้เหลือที่สุดท้ายที่เขาจะขุด ตรงแยกที่จะไปเซ็นทรัลปิ่นเกล้านั่นแหละ เขาจะขุดตรงนั้นกับตรงนี้ อันนี้มันจะไปเชื่อมกับถนนรัชดาภิเษก ออกไปถึงเมเจอร์ รัชโยธินนั่น ออกไปเรื่อยผ่านศาลรัชดา วนไปทั่วเลยเป็นวงแหวน ทั่วกรุงเทพ อันนี้ก็คือส่วนหนึ่ง ทีนี้พอมาถึงตรงนี้ปุ๊บเนี่ยเหตุผลมันลดไปเยอะเพราะว่าเดี๋ยวนี้มันมี local road มีถนนออกมาเยอะ มีทางรถไฟ คือ ถ้าคุณทำ ถ้าทำอุโมงค์แล้วรถไม่ติดเนี่ยอาจจะไม่ มันเหมือนกับรถต้องไปติดในอุโมงค์ ผมก็เลยคิดจะเสนอเขาว่าให้คุณทำทางยกระดับมาเลย ให้ยาวมาเลย ให้มันค่อมมาให้หมดเหมือนถนนรามคำแหง มันก็จะข้ามพวกนี้ไป อันนี้เป็นทางออกที่ดีที่สุด หรือ คุณก็ต้องเร่งสร้างทางรถไฟฟ้าแทนอะไรอย่างเนี่ย อันนี้ก็ต้องเป็นเรื่องที่เราจะต้องไปศึกษาถึงวิธีการจะต่อสู้กับรัฐ เรื่องการให้ยกเลิกตอนนี้ทีมงาน

ของผมก็ต้องไปศึกษาดู เคยมี case นี้ไหม เพราะเขาเซ็นต์สัญญากันแล้ว เซ็นต์สัญญาแล้ว ยกเลิกได้ไหม ตอนนี้กำลังหาช่องทางเอารัฐธรรมนูญมาสู้ได้ไหม เขาให้ทำประชาพิจารณ์ก่อน ถ้าจะอ้างว่าเป็นโครงการ 30 ปีแล้ว แต่ก่อนรัฐธรรมนูญไม่ได้บอกให้ทำประชาพิจารณ์สมมุติอะไรอย่างเนี้ย มันเป็นเรื่องที่ต้องสู้กันเยอะ เราก็ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนที่ต้องไปสู้แทนเขาในเรื่องนี้ นี่ยกตัวอย่างเรื่องใหญ่ๆ…"

บทบาททางด้านนิติบัญญัติ และการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

นอกจากการทำงานในพื้นที่ที่นาย C3 จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มความสามารถแล้ว นาย C3 ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำงานหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างสมบูรณ์อีกด้วย โดยเฉพาะในช่วงที่พรรค A เป็นพรรคฝ่ายค้านนั้นนาย C3 ก็ได้มีการยื่นกระทู้ถามสด และกระทู้ทั่วไป รวมถึงมีการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ เพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

"...ผมคิดว่า หนึ่งก็คือเรื่องของการที่เราทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มที่ในสภาใน ฐานะที่เราเป็นฝ่ายค้านเราได้ยื่นกระทู้สด กระทู้แห้ง กระทู้ทั่วไป การได้ยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ การเสนอญัตติอะไรต่างๆ ผมคิดว่าเราภูมิใจในเรื่องที่เราได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์อย่างเต็มที่ แต่บางทีเราจะไปบอกเรื่องเป็นเรื่องๆ ว่ามันเป็นของเรานี่มันเป็นเรื่องไม่เหมาะสมเพราะมันเป็นเรื่องที่ต้องทำร่วมกัน (คือ เป็นเรื่องโดยรวมของพรรค?)ครับ"

ทั้งนี้นาย C3 ถือเป็นผู้มีความสามารถในการยื่นกระทู้ถามสดเพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านด้วยกัน และผลของการยื่นกระทู้ถามสดนั้นก็ทำให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสามารถตอบกระทู้ถามออกมาได้อย่างชัดเจนทำให้นาย C3 และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับคำตอบที่ต้องการทราบอย่างชัดเจน เช่น กรณีการบินไทย และกรณีการหายตัวไปของทนายสมชาย ...

" อย่างท่าน...(สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง) เขาก็บอกว่า นาย C3 วันไหนถ้าคุณ ยื่นกระทู้ช่วยบอกผมด้วยนะ เพราะบางทีช่วงยื่นกระทู้ ส.ส. ยังไม่เข้ามาไง เพราะมันไม่มีนับองค์ประชุมนับอะไรกัน เขาบอกว่านาย C3 ช่วยบอกพี่ด้วยนะ เพราะฟังวิทยุไม่มันว่ะ ต้องมานั่งฟังในห้อง พี่นั่นอีกคนน่ะ อยู่สุราษฎร์ธานี แกเป็นอาจารย์อยู่จำชื่อไม่ได้ คราวนี้แกไม่ได้ แกเป็นบัญชีราชชื่อ มีอีกหลายคน พี่... พี่อะไรต่างๆ(สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง) (ตรงนั้นเป็นเพราะอะไรคะ?) คือการยื่นกระทู้สดของผมเนี่ยผมทำการบ้านมา ก่อนจะยื่นเนี่ย ผมตั้งคำถามเอง แล้วเราก็ลองตอบเอง คิดว่าถ้าเขาตอบอย่างนี้ เราจะถามกลับอย่างไร เพราะกระทู้สดมันคือ การตรวจสอบการทำงานของรัฐมนตรีสดๆ เขาไม่รู้มาก่อนว่าผมจะถาม รัฐมนตรีต้องเจ๋งจริงๆ ถึงจะตอบได้ ผมยื่นกระทู้สดเนี่ย ผมถามนาย...(อดีตนายกรัฐมนตรี-2) ผมถามเรื่อง

การบินไทย นาย...(อดีตนายกรัฐมนตรี-2) เผลอพูดมาเลยว่า คนรอบวางระเบิด ตอนถูกระเบิดการบินไทย ผมยื่นกระทู้สดเรื่องทนายสมชายหายไปเนี่ยหายไปไหนจนนาย…(อดีตนายกรัฐมนตรี-1)พูดในที่ประชุมว่า บอกสมชายตายแล้ว อันเนี้ยยกตัวอย่าง ผมมีวิธีถาม ถามนาย...(อดีตรัฐมนตรีท่านหนึ่ง) จนนาย...(อดีตรัฐมนตรีท่านหนึ่ง) ก็เผลอหลุดอะไรมาเยอะ นี่ยกตัวอย่าง"

ในการยื่นกระทู้ถามสดทุกครั้งนาย C3 จะมีการเตรียมตัวศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โดยยึดหลักว่ากระทู้ถามสดนั้นต้องสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจกับข้อมูลโดยละเอียด เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นคำถามอย่างลึกซึ้งในก่อนที่จะนำเสนอคำถามนั้นไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นผลทำให้ตนเอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับคำตอบที่ต้องการ

"… คือเราต้องเป็นตัวของตัวเอง เป็นตัวเอง(เราเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง?) ใช่ เราไปเรียนแบบใครเขาไม่ได้หรอก ถ้าคุณเรียนแบบใคร มันไม่ใช่ คือมันไม่ใช่ตัวตนของเรา มันต้องเป็นตัวตนของเรา ฉนั้นเวลาพูดในสภา มันต้องข้อเท็จจริงบวกกับความเข้าใจบวกกับความรู้สึกของเรา คือมันไม่ใช่การบรรยายงานวิชาการ ที่จะพูดไปตามเนื้อหาทางวิชาการ อันนี้มันเป็นเนื่องของความคิดเห็นที่สะท้อนนโยบายสาธารณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน ของส่วนรวม ของสาธารณะ เราจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร มันต้องออกมาจากความรู้สึกของเราเป็นความคิดเห็นเราไม่ใช่ทำข้อสอบพูดให้ครูฟังแล้วก็ให้ครูพอใจให้คะแนน โดยที่เราไม่ได้ซาบซึ้งกับไอ้สิ่งที่เราพูดมากก็ได้ เพราะฉนั้นเรา จุดมุ่งหมายของเราเพื่อให้ได้คะแนนสอบ ไม่ได้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร ใช่ไหมครับอันเนี้ย คือความแตกต่าง"

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2552) พรรค A เป็นพรรครัฐบาลจึงทำให้บทบาทในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารลดลงไปบ้าง แต่จะเปลี่ยนมาเป็นการตรวจสอบการทำงานภายในพรรคมากขึ้น ทำให้การทำงานทางด้านนิติบัญญัติของนาย C3 เน้นหนักไปที่การทำงานในบทบาทของการเป็นกรรมาธิการ อย่างเช่น การทำงานในฐานะที่เป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรค์คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ฯลฯ

"(การทำงานในด้านนิติบัญญัติ ที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีเรื่องอะไรบ้างคะ?)ส่วนมาก็จะเป็นเรื่องในกรรมาธิการที่เราทำอยู่ นอกนั้นก็จะเป็น เรื่องพอเราเป็นรัฐบาลมันก็แตกต่างจากที่เราเป็นฝ่ายค้าน การตรวจสอบในการทำงานของรัฐบาลก็จะเป็นเรื่องของการตรวจสอบการภายใน ก็จะใช้เวทีภายในที่ประชุมพรรคมากกว่าที่จะใช้เวทีของสภาเป็นเรื่องของการตรวจสอบ เพราะฉนั้น บทบาทของเราตรงนี้ก็จะเป็นเรื่อง ของการใช้เวลาในสภาทำงานทางด้าน

กรรมาธิการวิสามัญมากกว่า ทำงานทางด้านของกฎหมายต่างๆ มากกว่า เช่น ตอนนี้ผมเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรค์คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ที่จะมาแทน กทช.นี่"

8. บทบาททางการเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกของพรรค A

ความรู้สึกที่มีต่อพรรค A ในปัจจุบัน

นาย C3 มีความรู้สึกว่าพรรค A เป็นพรรคที่มีบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ในการทำงานหรือการประชุมต่างๆ จะมีการยึดมติของเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่ก็มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง อย่างเช่น กรณีที่ นาย C3 ไม่เห็นด้วยกับแก้ไขรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการประชุมนาย C3 ก็จะแสดงความไม่เห็นด้วยนั้น พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลที่ตนเองไม่เห็นด้วยเพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบแนวคิดนั้น แต่ในที่สุดนาย C3 ก็จะยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก

อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมานาย C3 ไม่ค่อยมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ของพรรค A มากนัก เป็นเพราะนาย C3 ได้เป็นสมาชิกและเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านวิธีคิด และวิธีปฏิบัติของพรรค A มาเป็นเวลายานานจึงทำให้มีแนวคิด และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของพรรค A เป็นส่วนใหญ่

"(ตั้งแต่ที่ท่านเป็นทั้ง ส.ก. กับ ส.ส. มาเนี่ย เคยมีการทำงานตรงไหนที่มันไปขัดกับพรรคA ไหมคะ?) ขัดกับพรรคเนี่ยไม่ค่อยมีหรอก เพราะว่าพรรคมันจะประชุมกันก่อนอยู่แล้ว มันก็สรุปกันแล้วในพรรคว่าจะ เอาอย่างเราอาจจะไม่เห็นด้วย (แต่เราก็ต้องทำตามแบบที่ตกลงกัน?) ใช่ เพราะเราต้องยึดตามเสียงส่วนใหญ่ของพรรคอยู่แล้ว เสียงส่วนใหญ่เขาว่าอย่างไร เราก็ต้องว่าอย่างนั้นอยู่แล้ว เอ้ายกตัวอย่างเอ้าล่าสุด ผมไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผมไม่เห็นด้วย วันอังคารที่จะมีการประชุมเนี่ยผมก็จะพูดว่าผมไม่เห็นด้วย พรรคก็ชี้แจงผมมาว่าอะไรก็ว่าไป ผมก็บอกว่าผมต้องพูดเพื่อแสดงจุดยืนของผมไว้...ว่าในเรื่องนี้ผมอาจจะเอาอย่างนี้ ยกตัวอย่างกันสดๆ เนี่ย เรื่องอื่นๆ ที่ผ่านมาแล้วผมอาจจะจำไม่ได้ อย่างเนี้ย (เมื่อท่านเห็นแย้งกับมติของพรรคท่านก็จะแสดงความคิดเห็นว่ามันเป็นเพราะอะไร?) ใช่ เราก็จะบอกไปว่า มันเป็นอย่างไร เราคิดเห็นอย่างนี้เพราะอะไร (ท่านจะไม่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามมติของพรรคทั้งหมดว่าพรรคบอกอย่างเนี้ย เราก็ต้องเอาอย่างเนี้ยแหละ?) ครับ แต่ส่วนมากเราก็เห็นสอดคล้อง เพราะว่าคล้ายๆว่าเราเติบโตมาที่นี่ เราก็รู้วัฒนธรรมเราก็รู้วิถีทางของมัน ยกเว้นเรื่องอะไรใหญ่ๆ อย่างเนี้ย คือถ้าเราเห็นด้วยเราก็บอกว่าเราเห็นด้วย แต่ถ้าเราไม่ เห็นด้วยเราก็ต้องแสดงจุดยืนของเราไป (มี ส.ส. ในพรรค A เยอะไหมคะ ที่กล้าที่จะแสดงจุดยืนแบบนี้?)ในพรรค A ส่วนมาก จะเป็นอย่างนี้นะ"

การดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A

นาย C3 เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค A ซึ่งบทบาทนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และภาพลักษณ์ของพรรค A เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามนาย C3 ได้ยึดหลักการทำงานในตำแหน่งดังกล่าวว่า ในการทำงานในตำแหน่ง...นั้นจะต้องนำเสนอข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามหลักการและเหตุผล ประกอบกับต้องสามารถสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มสามารถเข้าใจในประเด็นที่ต้องการสื่อสารออกไปได้เป็นหลักสำคัญ ส่วนเรื่องการสร้างสีสรรค์ในการนำเสนอข่าวสารนั้นเป็นประเด็นรอง ในส่วนของการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นนาย C3 จะใช้ความจริงใจในการทำงานร่วมกันเป็นหลัก

"(ย้อนกลับไปนิดนึง ถึงตอนที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็น...ของพรรค A น่ะ คือท่านเป็น... คนนึงที่มีความโดดเด่นมาก ตอนนั้นมีหลักในการทำงานอย่างไรคะ?) หลัก ก็คือ ผมคิดว่าต้องให้คนเขาคิดว่าสิ่งที่เราพูดออกไปมันเชื่อถือได้ มีเหตุมีผล นะครับ แน่นอนที่สุด บางครั้งเราก็ต้องมีสีสรรค์เข้าไปบ้าง แต่เหตุผล ความน่าเชื่อถือเนี่ยเป็นเรื่องหลัก สีสรรค์เนี่ยเป็นเรื่องรอง มาประกอบให้มันมีความ...อะไร แน่นอนน่ะ เราก็เข้าใจว่าสีสรรค์มันเพื่ออะไร (แล้วตอนที่ท่านเป็น...อยู่นั่นมันต้องมีเทคนิคในการติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร บ้างคะ?) ความจริงใจดีที่สุด ไม่ต้องไปมีเทคนิคอะไรมากมาย คนเนี่ยคิดว่าผมมีเทคนิคอะไรมากมาย ไม่มีหรอก ความจริงใจ แต่ผมบอกน้องๆ ที่เกี่ยวข้องไปบอกว่า "ผมไม่สามารถเป็นแหล่งข่าวลับๆ อะไรให้พวกคุณได้ ผมบอกก่อน" คุณจะมาถามว่าในที่ประชุมเป็นอย่างไร ว่าอย่างไร ไม่เอ่ยชื่อก็ได้ ไม่ได้นะ ผมเป็น...ของพรรค ผมพูดสิ่งที่ผมพูดได้เท่านั้น สิ่งที่ผมพูดไม่ได้ผมก็จะไม่พูด ที่ลับๆ อะไรน่ะไม่มีนะ แล้วทุกคนเขาก็จะสบายใจ ผมบอกคุณก็ไปหา อาศัยความเชี่ยวชาญของคุณเนี่ยไปหาจากคนอื่น ก็คือความจริงใจไง ใช่ไหมฮะ แล้วก็ทำให้เรื่องที่เราพูดเป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย เพราะเราเป็น...ของพรรคที่ต้องพูดกับคนทั่วไป เพราะคนที่ฟังเราไม่ใช่นักวิชาการกลุ่มเดียว คนที่ฟังเราเขาก็มีทั้งคนที่มีความรู้น้อยด้วย เขาก็ต้องฟังเรารู้เรื่อง คนที่ความรู้มากที่สุด ก็เข้าใจได้ว่าทำไมเราถึงพูดอย่างนั้น ความยากมันก็อยู่ตรงนี้ที่จะทำให้คนทั้งหมดเข้าใจในเรื่องเดี่ยวกัน ใช่ไหมฮะ ที่จะทำให้คนที่ความรู้น้อยที่สุดกับคนที่ความรู้มากที่สุดเข้าใจในสิ่งที่เราพูดได้ตรงกัน

9. ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพนักการเมืองในปัจจุบัน

นาย C3 มีความรู้สึกชื่นชอบและผูกพันกับการทำงานเพื่อประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากนาย C3 มีความรู้สึกว่าการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะแบบแบ่งเขตนั้นเป็นการทำงานที่ได้ใกล้ชิดกับประชาชน มีโอกาสได้รับรู้สารทุกข์ สุขดิบของประชาชน และมีส่วนในการช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชน ซึ่งการทำงานในบทบาทดังกล่าวทำให้นาย C3 รู้สึกว่าตนเองมีความสุขในการทำงานเพื่อประชาชน และนาย C3 มีความรู้สึกที่ละเอียด

ลึกซึ้งกับคำว่า “ประชาชน” ซึ่งนาย C3 มีความรู้สึกว่าเป็นคำที่สามารถสะท้อนได้ถึงชีวิตจิตใจและจิตวิญญาณในการทำงานการเมืองของตนเอง

“(สมมุติว่าวันหนึ่งพรรค A ให้ท่านไปลงเป็น ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อหรือแบบสัดส่วน กับเป็น ส.ส.เขตถ้าท่านเลือกได้จะเป็นแบบไหนคะ?)ผมก็คิดว่าผมคงอาลัยอาวรณ์ในการเป็น ส.ส. เขต เพราะเวลาเราเป็น ส.ส. บัญชีรายชื่อวิถีทางการทำงานของเราก็ต้องเปลี่ยน เช่น ต้องไป Concentrate กับการเป็น ส.ส. บัญชีรายชื่อมากขึ้น เราจะต้อง จับเรื่องอะไรที่มันเป็นนโยบายสาธารณะที่มันต้องเข้มงวดมากขึ้น เวลาที่จะต้องเอาไปศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ หรือในอีกหลายๆ เรื่องในสังคม นี่ยกตัวอย่างเรื่องที่ต้องเป็นไป แต่มันคงไม่สามารถทิ้งไอ้เรื่องเขตไปได้ทีเดียวเพราะความผูกพันมันมีกันมาเป็น 10 ปี มันมีอยู่ (โดยส่วนตัวแล้วชอบเป็น ส.ส. เขตมากกว่าหรอคะ?) ชอบ เป็น ส.ส.เขตมากกว่า คือผมคิดว่า ความสุขของคนเป็นผู้แทนที่มีจากประชาชน มันคือการได้ทำงานแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน มีโอกาสได้สัมผัสประชาชน มีโอกาสได้รับรู้สารทุกข์สุขดิบของเขาอะไรต่างๆ ของประชาชน คือเวลานักการเมืองพูดคำว่าประชาชนเนี่ย คนทั่วไปหลายๆ คนมองว่ามันเป็นคำสวยหรู แต่สำหรับบางคนคำว่าประชาชน เนี่ยมันเป็น ...ก็ตอนที่ผมได้รับการเลือกตั้งปี 48 น่ะ นักข่าวเขามาติดตามเป็นสกรู๊ปน่ะ เขานั่งคุยกับผมไปเนี่ยน่ะผมน้ำตาไหลออกมาไหลออกมาเฉยเลย ผมพูดเรื่อง ...เขาก็ถามเหมือนคุณถาม เรื่องทำไมถึงได้รับการเลือกตั้ง อย่างที่ผมบอก ผมบอก ทำไมประชาชนเขาถึงเลือกผม ทั้งที่ ทั้งกรุงเทพเขาไม่เลือกแล้ว โดยเฉพาะคนเก่า ....น้ำตาไหลเลย เพราะว่าอะไร เวลาเราพูดถึงประชาชนเนี่ยเราอินจริงๆ ใช่ไหม ขณะที่เวลาคนอื่นๆ พูดผมไม่แน่ใจนะ แต่ผมเชื่อว่าคนไทยทั่วไปคนจะคิดว่ามันเป็นแค่คำสวยหรู (มันเป็น pattern แล้ว?) ใช่ เป็น pattern กันมากกว่า แต่ผมว่าสำหรับผมเนี่ยมันเป็น คล้ายๆ กับชีวิตจิตใจ เป็นจิตวิญญาณในการทำงาน คือ เราจะรู้สึกทันที ถ้าใครพูดว่าเราไม่ได้ทำอะไรเพื่อใคร เราจะมีความรู้สึกมาก เพราะเราคิดว่าเราได้ทำเพื่อใคร”

10. เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมือง

ถึงแม้ว่านาย C3 จะพลาดหวังจากตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งที่มีชื่อเป็นว่าที่รัฐมนตรีของพรรค A มาเป็นระยะเวลาหนึ่งก็ตาม การพลาดหวังครั้งนั้นเป็นเหตุทำให้นาย C3 รู้สึกผิดหวังและมีผลต่อการทำงานมากในระดับหนึ่ง โดยนาย C3 มีความรู้สึกว่า *“มันเหมือนเราทำความดีแล้วไม่มีใครเห็น”* อย่างไรก็ตามนาย C3 พยายามมีความคิดในเชิงบวกกับทุกๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการทำงานจึงทำให้ความรู้สึกผิดหวังนั้นลดระดับลงไป

ความรู้สึกนั้นส่งผลทำให้นาย C3 ไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมืองในเชิงตำแหน่งหน้าที่ไว้ล่วงหน้า เนื่องจากนาย C3 มีความรู้สึกว่าตำแหน่งต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาสที่เหมาะสมมากกว่าไม่อาจจะกำหนดเป็นเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมที่แน่นอนได้

"(เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมือง ท่านได้ตั้งเป้าหมายไว้อย่างไรคะ?) ผมไม่ได้มีเป้าหมายในเชิงตำแหน่งหน้าที่ เพราะผมคิดว่าตำแหน่งหน้าที่อย่างที่ผมบอกมันเป็นวิถีทางการเมือง ซึ่งมันเป็นไปตามระบบ ตามจังหวะ ตามสถานการณ์ อะไรต่าง ซึ่งเราก็ไม่สามารถจะไปคาดการณ์ ไปตั้งเป้า ไปวางแผน ไปทำอะไรมากนัก บางอย่างเราอาจจะทำได้ระดับหนึ่ง แต่มันไม่อาจจะเป็นสูตรสำเร็จได้ในทางการเมือง คือผมคิดว่างาน ทั่วไป มันอาจจะมีสูตรสำเร็จอยู่ส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่สูตรสำเร็จ 100% มันเป็นเรื่องของจังหวะ โอกาส สถานการณ์ อะไรต่าง ๆ แล้วเราก็ทำงานพื้นฐานของเราให้ดีที่สุด เราเป็น ส.ส. เราก็ทำหน้าที่ ส.ส. ของเราให้ดีที่สุด อย่างที่ผมบอก วางแผน ทำให้เป็นระบบ ในส่วนอย่างอื่นให้มันเป็นไปตามวิถีทาง"

11. การเปิดรับสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนาย C3 มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนหลายแขนงด้วยกันทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการติดตามข่าวสารทางด้านการเมืองเป็นหลักโดยจะมีการติดตามประจำทุกวัน

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อโทรทัศน์ ของนาย C3 จะเปิดการเปิดรับข่าวสาร จากสถานีโทรทัศน์เกือบทุกช่อง โดยเน้นไปที่การติดตามในรายการข่าว และรายการที่เน้นสาระทางการด้านเมืองเป็นส่วนใหญ่

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวิทยุ ของนาย C3 จะเน้นไปที่การเปิดรับข่าวสารเช่นกัน โดยคลื่นวิทยุที่ติดตามรับฟังเป็นประจำ เช่น 87.5, 90.5, 92.25, 92.5, 96.5, 97, 97.75, 98, 101

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ของนาย C3 จะมีการเปิดรับเป็นประจำทุกวัน โดยเน้นไปที่การติดตามข่าวสารการเมืองเช่นกัน และติดตามอ่านจากหนังสือรายวันเกือบทุกฉบับ

การเปิดรับสื่อมวลชนผ่านสื่อวารสาร นิตยสาร ของนาย C3 จะมีการเปิดรับนิตยสารแนวการเมืองรายสัปดาห์เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ มติชน, Nation และสยามรัฐ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน นาย C3 มีความเห็นว่าการทำงานของสื่อในปัจจุบันเป็นการทำงานในวิถีของโลกทุนนิยมมากกว่าในอดีตซึ่งการทำงานของสื่อมวลชนจะมีอิสระทางความคิดและเป็นการทำงานในเชิงอุดมการณ์เป็นหลัก

"ผมว่าในปัจจุบันมันมีความเป็นโลกของทุนนิยมมากขึ้นแล้วมันก็อาจจะมี วิถีทางในการทำงานที่ต้องอิงแอบกับความเป็นทุนนิยมมากขึ้นไปด้วย สมัยก่อนมันก็ทุนนิยมแต่ว่าการทำงานในเชิงอุดมการณ์ มีช่องทางให้ทำได้มากกว่า ทุกวันนี้ก็อาจจะมีอยู่แต่ความเป็นทุนนิยมมันก็จะเข้ามาทำให้เราต้องต่อสู้กับความคิดอยู่ตลอด"

12. การวางแผนชีวิตหลังออกจากวงการเมือง

การทำงานหลังออกจากวงการเมือง

นาย C3 ได้มีการวางแผนไว้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ตนเองต้องอำลาจากวงการเมือง นาย C3 จะกลับไปทำงานทางด้านสื่อมวลชนอีกครั้ง โดยเฉพาะการเขียนหนังสือ เนื่องจากเป็นงานที่ตนเองมีความถนัดและชื่นชอบ ประกอบกับนาย C3 ได้ทำงานในด้านดังกล่าวมาเป็นเวลานานพอสมควร

"(สมมุติว่าวันหนึ่งท่านต้องออกจากการทำงานการเมืองไปแล้ว ท่านสนใจที่จะทำงานอะไร ทางด้านไหนมากที่สุดคะ?)อะไรที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนเนี่ย (ก็ยังคงชอบงานตรงนั้นอยู่?) เขียนหนังสือ(นักวิชาการล่ะคะ?) ผมไม่ถึงขนาดเป็นนักวิชาการ ผมว่านักวิชาการมันจะเป็นเรื่องเฉพาะ focus ไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คืออยากจะอยู่ในโลกที่มันต้อง alert ตลอดเวลา โลกที่มันต้องรับรู้เรียนรู้ วิเคราะห์ นักวิชาการเนี่ยเขาควรจะลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ผมไม่ใช่อย่างนั้น"

13. กิจวัตรประจำวันในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กิจวัตรประจำวันของนาย C3 คือ หลังจากตื่นนอนก็จะมีการวิ่งออกกำลังกายเป็นเวลาประมาณ 30 นาที หลังจากนั้นก็จะมีการติดตามข่าวสารบ้านเมืองผ่านสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ รวมถึงนิตยสารและวารสารต่างๆ

"ผมตื่นนอนประมาณ 6 โมง แต่ขึ้นอยู่กับเวลานอน ผมจะพยายามนอนประมาณ 7 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับเวลานอน ถ้านอน 5 ทุ่มก็ตื่น 6 โมง ถ้านอน เที่ยงคืน ก็ตื่น 7 โมง อะไรเงี้ยแล้วแต่งาน ว่ามีกลางคืนหรือมีงานเช้า ปกติผมตื่นนอนมาจะมาวิ่งออกำลังกายก่อนประมาณ 30 นาที"

หลังจากนั้นนาย C3 ก็จะเริ่มต้นทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ในวันอังคารจะมีการประชุมของพรรค A ส่วนวันพุธและพฤหัสบดีจะมีการประชุมกรรมาธิการและประชุมสภาผู้แทนราษฎร เวลาในช่วงเย็นของทุกๆ วัน นาย C3 จะเดินทางไปร่วมงานศพหรืองานสังคมต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ หลังจากนั้นก็จะลงพื้นที่ไปพบปะพูดคุยสอบถาม

สารทุกข์สุขดิบกับประชาชนเป็นประจำทุกๆ วัน และจะกลับไปพักผ่อนที่บ้านในเวลาประมาณ 3 ทุ่ม แต่ในบางวันก็ใช้เวลาในการพบปะพูดคุยสอบถาม สารทุกข์สุขดิบกับประชาชนในพื้นที่เป็นเวลานานจนทำให้กลับไปพักผ่านที่บ้านในเวลาหลังเที่ยงคืน

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของกรณีศึกษารายที่ 3

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 ที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้ในส่วนที่ 1 นั้นทำให้พบว่าตัวการ(Agents)ที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C3 นั้น ประกอบด้วย 5 ตัวการหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองที่สังกัด โดยในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอบทวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของนาย 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัว

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่นาย C3 และพบว่าในครอบครัวของนาย C3 มีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับนาย C3 ทั้งวิธีการทางตรง(Direct Leaning) และวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)จนทำให้นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ผลที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัวของนาย C3 ได้ดังนี้

1.1 การเป็นต้นแบบของบิดา มารดา

การเป็นต้นแบบของบิดา มารดา ถือเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมทางตรง(Direct Learning) วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้ทางการเมืองโดยการเลียนแบบ(Imitation) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ซึ่งการที่บิดาของนาย C3 เป็นต้นแบบในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมนั้นส่งผลที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1.1.1 การเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา

นาย C3 เป็นสมาชิกของครอบครัวชาวพุทธ ที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ บิดามารดา ของนาย C3 มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ มีการ

สวดมนต์ ไหว้พระ เป็นประจำทุกวัน สำหรับในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ก็จะมีการไปทำบุญที่วัดเป็นประจำ (งามตา วนินทานนท์.2536: 27)

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา การที่นาย C3 เป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีวิถีชีวิตตามแนวศาสนาพุทธนั้นทำให้นาย C3 ผู้ซึ่งเป็นบุตรได้ซึมซับแนวคิด และแนวปฏิบัติทางศาสนาจากครอบครัว จนทำให้นาย C3 มีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางด้านศาสนาในแนวทางเดียวกับบิดามารดา ซึ่งนาย C3 เริ่มสวดมนต์ ไหว้พระก่อนนอน ไปทำบุญที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

ผลของการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนาของนาย C3 นี้ยังคงมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบันในขณะที่นาย C3 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วนาย C3 ก็ยังคงสวดมนต์ ไหว้พระ ก่อนนอน อ่านหนังสือธรรมะ ไปทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ และไปร่วมงานบุญที่วัดต่างๆ อยู่เป็นประจำ ทั้งนี้การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนานั้นทำให้นาย C3 เป็นผู้แทนที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา สามารถทำหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนด้วยความเอาใจใส่ มีการลงพื้นที่ไปพบประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และในยามว่างจากการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร นาย C3 ก็ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานในพื้นที่

การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนานี้จะส่งผลให้นาย C3 มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมคือ มีความเชื่อว่าการทำดีย่อมได้ผลดี และการทำชั่วย่อมได้ผลชั่ว ซึ่งความเชื่อนี้จะส่งผลทำให้นาย C3 เลือกประกอบแต่กรรมดี มีความละอาย และเกรงกลัวที่จะทำความชั่ว อันได้แก่ การทุจริต และประพฤติมิชอบในเรื่องที่ไม่ถูกกฎหมาย และไม่ถูกต้องหลักศีลธรรมจรรยา

นอกจากนี้นาย C3 ได้มีการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการดูแลตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง สุจริต โปร่งใสหรือไม่ และหากตรวจสอบพบว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบ ก็จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานด้วยการตั้งกระทู้ถามเพื่อให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ชี้แจงในประเด็นที่เป็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1,2)

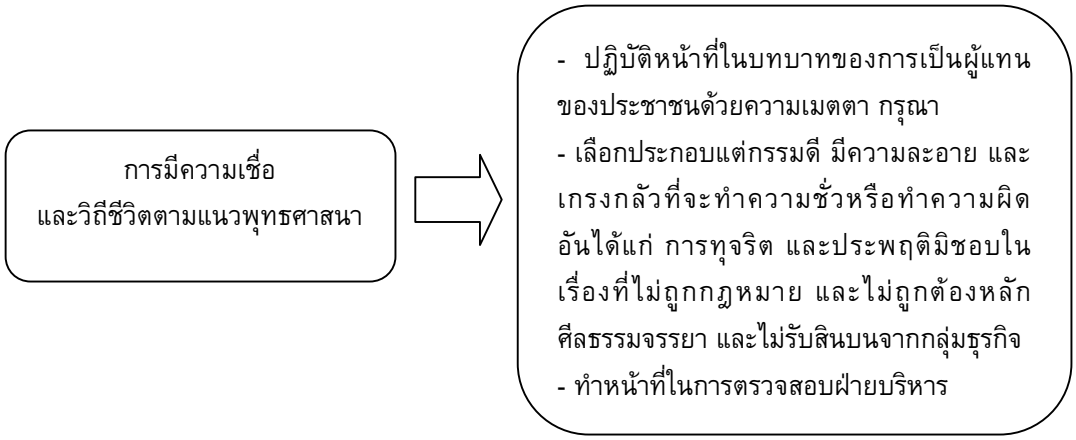

ภาพประกอบ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของบิดา มารดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1.2 การเป็นต้นแบบในเรื่องการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม

บิดาของนาย C3 เป็นพนักงานของหน่วยงานในสังกัดของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งการทำงานในหน่วยงานของรัฐนั้นถือว่าเป็นอาชีพที่มีความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม อีกทั้งผู้ที่ทำงานในบทบาทหน้าที่ดังกล่าวยังต้องมีความประพฤติดีอยู่ในกรอบจริยธรรมในอาชีพอย่างเคร่งครัด

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อเห็นแบบอย่างความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมของบิดา ทำให้นาย C3 เกิดการซึมซับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ จนสิ่งที่ได้รับมานั้นก่อรูปเกิดเป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง ทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีจิตใจดี ชอบให้การช่วยเหลือเกื้อกูลและดูแลทุกข์สุขเพื่อนๆ ตามความเหมาะสมมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

ผลของการมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C3 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นการทำงานเพื่อส่วนร่วมอย่างหนึ่ง เพราะการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทำงานเพื่อประชาชน เพื่อสังคม และเพื่อประเทศชาติ ภายหลังจากที่นาย C3 ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539 นาย C3 ก็ได้ทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความเสียสละ โดยทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่เพื่อทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนแทบจะไม่มีเวลาว่างเว้นแม้ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ โดยวันจันทร์ถึงวันศุกร์จะทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา การประชุมกรรมาธิการ และการประชุมอื่นๆ ที่นาย C3 มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะทำงานนั้นๆ สำหรับเวลาที่เหลือนาย C3 จะมีการลงพื้นที่ไปพบประชาชน และไปร่วมงาน หรือกิจกรรม

ต่างๆ ที่ประชาชน โรงเรียน วัด หรือหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นเป็นประจำ และในช่วงเวลาประมาณ 5 โมงเย็นของทุกวัน หากนาย C3 ไม่ติดภารกิจเร่งด่วน นาย C3 จะเดินทางไปร่วมงานฌาปนกิจศพเป็นประจำทุกๆ วัน ซึ่งจะเห็นได้ว่านาย C3 ทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มที่ ทั้งบทบาทการทำงานในสภา และบทบาทการทำงานในพื้นที่ จนเป็นที่มาของสโลแกน “งานพื้นที่ไม่เคยขาด งานระดับชาติเต็มที่”

ภาพประกอบ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นต้นแบบในเรื่องความเสียสละของบิดากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.2 บรรยากาศในครอบครัวแบบประชาธิปไตยหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

บรรยากาศหรือการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวถือเป็นวิธีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) ที่จะช่วยในการฝึกหัดให้บุคคลได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ รวมถึงการฝึกหัดให้เกิดทักษะ นิสัย และพฤติกรรมการทำงานในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวถือเป็นการเรียนรู้โดยวิธีการฝึกหัด(Apprenticeship) อันเป็นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่าครอบครัวของนาย C3 ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย(ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก.2524) กล่าวคือ ครอบครัวของนาย C3 เป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกคือ บิดา มารดา นาย C3 และน้องชาย ทั้งนี้สมาชิกภายในครอบครัวทุกคนมีความรักใคร่ และใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ตั้งแต่นาย C3 อยู่ในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงที่มารดาของนาย C3 ยังมีชีวิตอยู่นั้น นาย C3 จะได้รับการดูแลจากมารดาอย่างใกล้ชิด เช่น มารดาจะนำข้าวกลางวันไปส่งให้ลูกที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวันตั้งแต่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ฯลฯ

นอกจากนี้บิดามารดายังได้ฝึกให้นาย C3 มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ด้วยการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานบ้านในส่วนของตนเอง เช่น การซักผ้า รีดผ้าของตัวเอง ฯลฯ และมีการฝึกให้เรียนรู้ถึงโทษของการกระทำความผิดด้วยการลงโทษที่เหมาะสมช่วงวัย เช่น บิดาจะทำโทษด้วยการตีเมื่อนาย C3 ไปเล่นกับเพื่อนๆ โดยที่ยังไม่ได้ทำการบ้าน ฯลฯ และบิดามีการสนับสนุนให้นาย C3 ได้รับการศึกษาที่ดี ด้วยการให้เรียนในโรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ ถึงแม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนาย C3 แล้วยังต่ำกว่าครอบครัวของเพื่อนๆ ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันก็ตาม และมีการเปิดโอกาสให้นาย C3 ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของตนเองโดยไม่ห้ามปรามใดๆ เช่น การไปร่วมกิจกรรมศาลาวันเด็ก การไปเรียนภาษาอังกฤษในชีวิตจริงที่วัด การไปทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ชาวต่างชาติ ฯลฯ และเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่บิดาก็จะเปิดโอกาสในการเลือกสาขาวิชาที่เรียนและสถานที่เรียนด้วยตนเองโดยไม่มีการบังคับให้เลือกเรียนตามความต้องการของบิดา

ผลของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในครอบครัวทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้ และฝึกหัดในการใช้ชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว จะทำให้นาย C3 ได้เรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองภายในครอบครัว ซึ่งการเรียนรู้ และฝึกหัดที่จะอยู่ในสังคมประชาธิปไตยนี้ จะทำให้นาย C3 เริ่มต้นก่อรูปอุดมการณ์ตามวิถีประชาธิปไตย ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การรับรู้ความสามารถหรือความมีประสิทธิภาพของตนเอง ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะมีความสำคัญอย่างมากเมื่อนาย C3 ได้เข้าเป็นสมาชิกของสังคมอื่นๆ ทั้งสังคมโรงเรียน สังคมในกลุ่มอาชีพ และสังคมส่วนรวม

เมื่อวิเคราะห์จากประวัติชีวิตของนาย C3 จะพบว่านาย C3 เป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดี ตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก แสดงให้เห็นได้จากนาย C3 มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดีตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา และเมื่อเข้าทำงานเป็นในอาชีพต่างๆ นาย C3 ก็สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำงานในอาชีพสื่อมวลชน ซึ่งในขณะที่นาย C3 เป็นสื่อมวลชนอยู่นั้น ก็มีผลงานทั้งในด้านงานเขียน และงานด้านการปราศรัย หรืออภิปรายในประเด็นต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับของผู้ที่อยู่ในวงการเดียวกัน และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่อยู่ในวงการเมือง จนได้รับเชิญให้ไปอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องการเมือง ณ สถานที่ต่างๆ ทั่วประเทศ นอกจากนี้นาย C3 ยังเป็นสื่อมวลชนที่มีความยึดมั่นในอุดมการณ์ของตนเองและวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างแท้จริงโดยมีการทำงานที่เป็นกลาง และไม่ทำงานเพื่อเรียกรับผลประโยชน์จากฝ่ายใดหรือบุคคลใดในสังคม

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเข้าทำงานการเมืองนาย C3 ก็มีความยึดมั่นในอุดมการณ์แบบ

ประชาธิปไตย โดยมีการเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีแสดงกริยา วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายเสียดสีบุคคลใด โดยไม่มีหลักฐาน (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 3) รวมถึงเป็นผู้ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การเสนอกระทู้ การอภิปรายในระหว่างที่มีการประชุมสภา การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำหน้าที่ในการเป็นกรรมาธิการ และงานในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การให้คำปรึกษา ให้ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1,2)

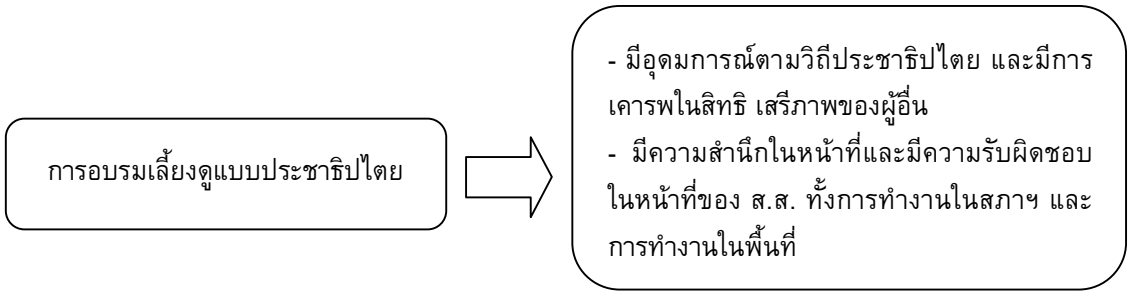

ภาพประกอบ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่า สถาบันศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่นาย C3 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C3 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) จนทำให้นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีจริยธรรม ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนาของนาย C3 ได้ดังนี้

2.1 การบรรพชาเป็นสามเณร

นาย C3 ได้บรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนาเป็นระยะเวลาหนึ่งในขณะที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งในระหว่างนั้นนาย C3 ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้ปฏิบัติกิจทางศาสนาโดยตลอด

ผลของการบรรพชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การบรรพชาในพระพุทธศาสนาทำให้นาย C3 มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมต่างๆ ใน

พระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้เรียนรู้พระธรรมวินัย ได้รู้จักฝึกตนให้มีความอดทน เนื่องจากต้องปฏิบัติตนตามพระวินัยและตามหลักการปกครองสงฆ์ รู้จักสำรวมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม รู้จักรับผิดชอบและดูแลตนเองเพราะขณะบวชอยู่สมณะย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกับหมู่คณะ รู้จักละอายตนเองและกลัวบาป รู้จักความสันโดษ คือพอใจที่จะมีชีวิตอย่างเรียบง่าย เว้นความฟุ่มเฟือย ทั้งปวงได้ปฏิบัติธรรม คือเว้นจากการทำความชั่ว เลือกประกอบแต่ความดี และทำจิตใจให้ผ่องใสซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ผู้บวชจะมีโอกาสปฏิบัติได้สมบูรณ์กว่าผู้ครองเรือน รู้จัก ศาสนพิธี และมีส่วนร่วมปฏิบัติอย่างถูกต้อง

การได้บรรพชาเป็นสามเณรนั้นจะช่วยทำให้นาย C3 มีโอกาสได้รับการอบรมกล่อมเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์ มีจิตใจที่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม มีการละเว้นและละอายต่อการกระทำชั่ว การทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งปวง และเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา ต่อประชาชนทำให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประชาชน มีการต้อนรับประชาชนที่สำนักงานหรือบ้าน และมีการลงพื้นที่เพื่อดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสิ่งที่ได้รับจากการอุปสมบทนี้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีจริยธรรมเป็นอย่างมาก (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1-6)

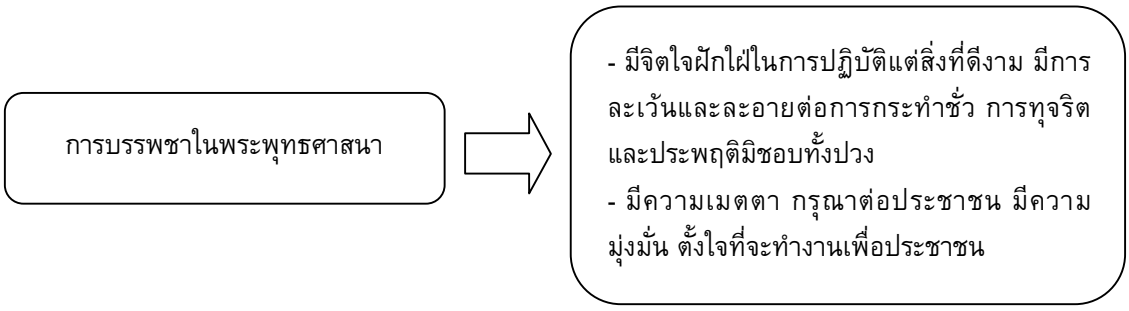

ภาพประกอบ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรพชาในพระพุทธศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C3 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C3 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมทั้งวิธีการทางตรง(Direct Leaning) และวิธีการทางอ้อม(Indirect Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977)ซึ่งเป็นผลทำให้นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษาของนาย C3 ได้ดังนี้

3.1 การเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาสวัสดิการสังคมที่ประเทศสวีเดน

การเรียนรู้ในหลักสูตรรัฐศาสตร์ถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางตรง (Direct Leaning)โดยการศึกษาทางการเมือง(Political Education) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) เนื่องจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาเน้นหนักไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองของประเทศเป็นหลัก ดังนั้นในช่วงเวลาที่นาย C3 เรียนในหลักสูตรดังกล่าวอยู่ที่ประเทศสวีเดน ทำให้นาย C3 ได้รับความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองของประเทศเป็นอย่างดี ซึ่งรวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม

ผลของการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C3 ได้เรียนในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองนั้นทำให้นาย C3 มีโอกาสได้ศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้นั้นจะทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นผลทำให้นาย C3 สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ครบถ้วน ถูกต้อง และเหมาะสม ตามข้อกำหนด และอยู่ในกรอบของจริยธรรม นอกจากนี้การศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าวทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการทำงานเป็นกรรมาธิการที่ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการจัดสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่นาย C3 ให้ความสนใจและติดตามการทำงานในเรื่องดังกล่าวมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

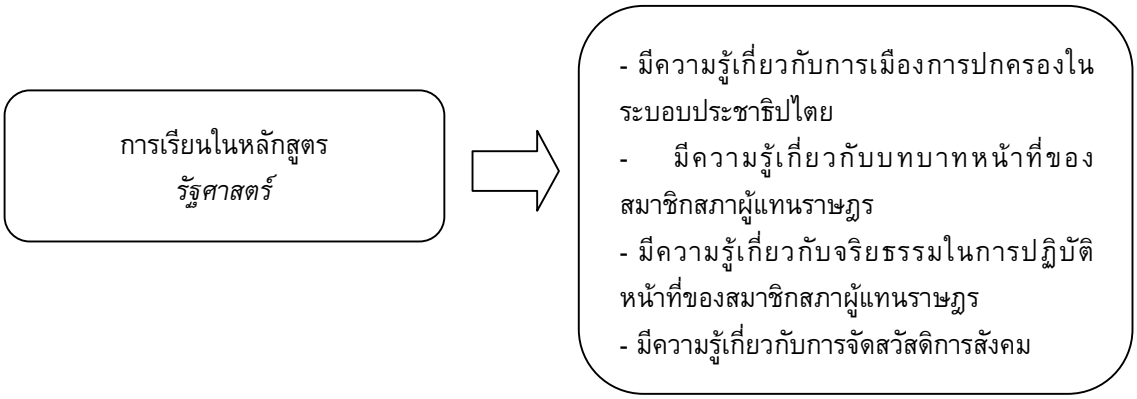

ภาพประกอบ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตร์กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.2 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียน

การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียนนั้นถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Learning) โดยวิธีการฝึกหัด (Apprenticeship) ที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียน ระหว่างที่เรียนอยู่ในระดับ ป.1- ม.3 ที่โรงเรียนเอกชนชื่อดังของประเทศ

บรรยากาศเรียนการสอนในระหว่างที่นาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นเป็นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิก และครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติในระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นครูจะมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย และครูมีการเปิดโอกาสในการสอนให้นักเรียนได้รู้จักทำงานร่วมกัน ซึ่งความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นผลทำให้นาย C3 มีฝึกฝนในเรื่องการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ การรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ได้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย

3.2.2 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียน ระหว่างที่เรียนอยู่ในระดับปริญญาตรีที่ประเทศสวีเดน

สำหรับบรรยากาศการเรียนสอนในระหว่างที่นาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีทางด้านรัฐศาสตร์ สาขาสวัสดิการสังคม ที่ประเทศสวีเดน ทำให้นาย C3 ได้เรียนในบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง กล่าวคือ ครูอาจารย์มีการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษาและพูดคุยกับนักศึกษาได้ในทุกๆ เรื่อง และระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่แต่ต้องแสดงความคิดเห็นอย่างมีหลักการเหตุผลประกอบ และเมื่อใดที่เกิดสถานการณ์ที่ทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน นักศึกษาแต่ละคนต้องหาเหตุผลต่างๆ มาสนับสนุนความคิดเห็นและการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของตนเอง โดยจะไม่มีการใช้อารมณ์และกำลังในการตัดสินปัญหา

ผลของบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียน การได้เรียนในบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตยจะทำให้นาย C3 ได้พัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้มีระดับสูงขึ้น กล่าวคือ ทำให้เป็นผู้ที่มีหลักการ มีเหตุผล มีการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ นอกจากนี้การเรียนในบรรยากาศ

ชั้นเรียนที่เป็นประชาธิปไตยจะช่วยพัฒนามีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และมีการพัฒนาระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองให้สูงขึ้นตามลำดับ

ผลของบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อนาย C3 มีโอกาสได้มีประสบการณ์อยู่ในบรรยากาศของครอบครัว และสถาบันการศึกษาที่มีความเป็นประชาธิปไตยจะทำให้นาย C3 มีการพัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยของตนเองให้มีระดับสูงขึ้น รวมถึงมีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง มีความสนใจผู้อื่น มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อสังคม และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การมีความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้นาย C3 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีจริยธรรม มีความรับผิดชอบในงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม คือ มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประชาชนและสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจะส่งผลทำให้นาย C3 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ให้สมบูรณ์ ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร และงานในพื้นที่

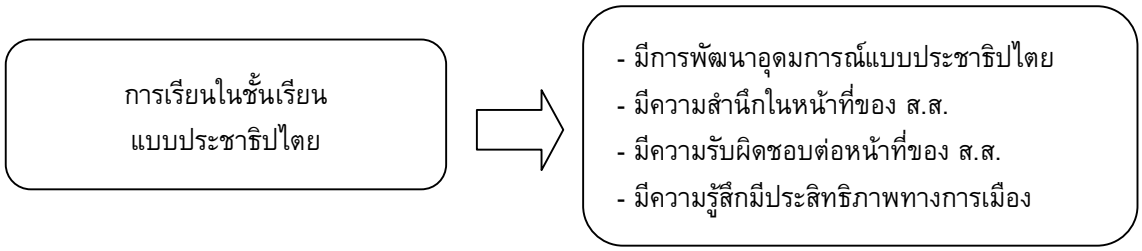

ภาพประกอบ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็ก

ในระหว่างที่นาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนาย C3 ได้มีโอกาสไปร่วมกิจกรรมศาลาวันเด็กที่สนามเสือป่าซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านของนาย C3 มากนัก โดยนาย C3 ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น กิจกรรมเข้าค่าย กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมเรียนภาษาอังกฤษ และเมื่อมีตัวแทนเยาวชนมาจากต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมก็จะมีกิจกรรมในการต้อนรับ และดูแลเยาวชนเหล่านั้น ฯลฯ ทั้งนี้นาย C3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากิจกรรมด้วยเนื่องจากนาย C3

เป็นเด็กที่มีความกระตือรือร้น และให้ความสนใจเพื่อนๆ ชอบให้การดูแลและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

ทั้งนี้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากมีโอกาสได้เพิ่มเติมประสบการณ์ ตลอดจนได้มีโอกาสทำงานด้วยตนเอง ให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและที่สำคัญคือเพื่อให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย(ชลัช จงสืบพันธ์.2527: 30) การที่บุคคลได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้จะทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้มีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การมีความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพในทางการเมืองและจะส่งผลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ทั้งนี้การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถาบันการศึกษานั้นถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยวิธีการทางอ้อม(Indirect Learning) โดยวิธีการฝึกหัด(Apprenticeship) ที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็ก การที่นาย C3 ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กนั้นจะทำให้ได้รับประสบการณ์ในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การมีความรู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพในทางการเมืองต่อไปในอนาคต นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กนี้ส่งผลทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดความเห็นของตนเอง มีความสามารถในการเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนๆ มีความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเรื่องต่างๆ และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้เป็นสมาชิกของสังคมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นได้จากการที่นาย C3 จะเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน เป็นผู้นำในกิจกรรมศาลาวันเด็ก เป็นประธานเณรบวชใหม่ และสามารถเดินทางไปประเทศสิงคโปร์เพียงลำพังโดยมีการวางแผนการเดินทางไปอย่างรอบครอบ และสามารถปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในต่างแดนได้เป็นอย่างดีจนสามารถเดินทางกลับมาประเทศไทยได้โดยปลอดภัย หลังจากนั้นนาย C3 ก็สามารถทำงานเป็นไกด์ และเป็นล่ามแปลภาษาเพื่อหารายได้พิเศษ รวมถึงมีการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนๆ ชาวต่างชาติจนหาแนวทางในการไปศึกษาต่อในสาขาวิชาที่มีความสนใจที่ประเทศสวีเดนได้

ผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กถือเป็นประสบการณ์สำคัญที่ทำให้นาย C3 พัฒนาในเรื่องความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของ

ตนเอง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก เพราะความรู้สึกที่จะส่งเสริมให้นาย C3 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างครบถ้วนทุกด้านทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่

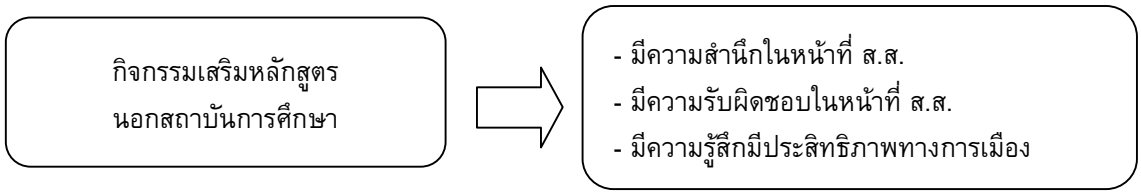

ภาพประกอบ 31 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชน

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่าสื่อมวลชนเป็นตัวการหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้แก่นาย C3 โดยพบว่านาย C3 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศและผลลัพธ์ที่นาย C3ได้รับในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชนได้ดังนี้

4.1 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน

นาย C3 มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ซึ่งในขณะนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนยังมีช่องทางการสื่อสารไม่มากเหมือนเช่นในปัจจุบัน สำหรับช่องทางที่นาย C3 เปิดรับข่าวสารทางการเมือง คือ การเปิดรับผ่านสื่อนิตยสารทางการเมืองชื่อในสมัยนั้น ต่อมาเมื่อนาย C3 เจริญวัยขึ้นจึงมีช่องทางการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นตามวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

เนื้อหาของข่าวสารที่นาย C3 ทำการเปิดรับผ่านทางนิตยสารในช่วงวัยเด็ก คือ ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆ โดยการติดตามอ่านนิตยสารการเมืองเล่มดังกล่าว ทำให้นาย C3 ได้รับรู้ข้อมูลว่าจะมีการอภิปรายทางการเมืองของนักการเมืองคนใด พรรคใด ในเวลาและสถานที่ใด ซึ่งทำให้นาย C3 เกิดความสนใจที่จะเดินทางไปร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆ รวมถึงพรรค A ด้วย เนื่องจากในขณะที่นาย C3 อยู่ในช่วงวัยเด็กนั้นเป็นช่วงที่มีการปฏิวัติค่อนข้างบ่อย และ

เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีเพียงพรรค A พรรคเดียวที่นาย C3 มีโอกาสได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตลอดตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่มีต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมการแสดงทางการเมือง การที่นาย C3 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็กนั้น จะทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง เรื่องของพรรคการเมือง และเรื่องการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอออกไป ซึ่งเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาของข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะช่วยทำให้นาย C3 มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนเอง และครอบครัวมีความชื่นชอบ

ผลของการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C3 มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากตั้งแต่วัยเด็กจะช่วยส่งเสริมให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งนาย C3 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรความรู้สึกเหล่านั้นจะช่วยส่งเสริมให้นาย C3 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C3 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างเต็มความสามารถ ส่วนความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C3 มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง และมีความจงรักภักดีต่อพรรคการเมือง จึงได้มีการทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ที่ตนเองสังกัดมาโดยตลอด รวมถึงไม่มีความคิดที่จะย้อยออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม

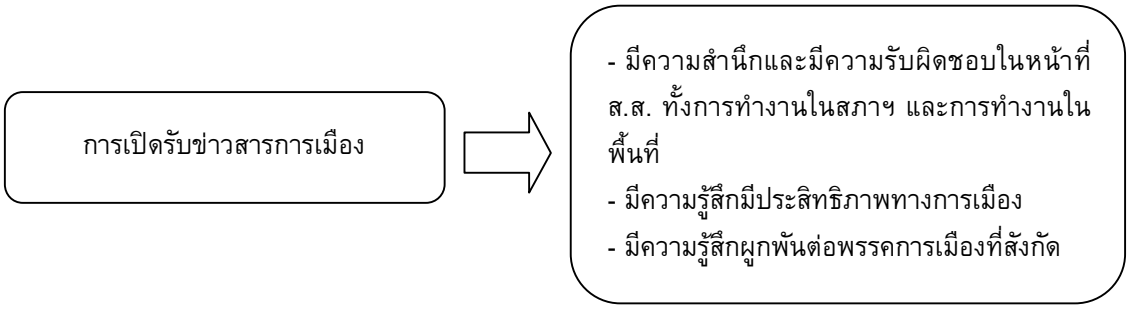

ภาพประกอบ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัด

เมื่อวิเคราะห์ประวัติชีวิตของนาย C3 พบว่า พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่นาย C3 ได้เป็นอย่างดี และพบว่านาย C3 ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัดทั้งด้วยวิธีการทางตรง(Direct Leaning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ซึ่งสามารถกล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการ บรรยากาศ และผลลัพธ์ที่นาย C3 ได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมืองที่สังกัดได้ดังนี้

5.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ภายหลังจากเข้าเป็นสมาชิกของพรรค

นาย C3 เป็นสมาชิกของพรรค A เมื่อปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ภายหลังจากที่นาย C3 เป็นสมาชิกของพรรค A แล้วก็มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับพรรคในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทำให้นาย C3 เริ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A มากขึ้น ทั้งจากวิธีการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ได้แก่ การอบรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการสื่อสารพูดคุยและการทำงานร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ตลอดจนการเห็นแบบอย่างแนวคิด แนวปฏิบัติจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ก็เป็นวิธีการที่ทำให้นาย C3 ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการได้เรียนรู้นั้นจะส่งผลให้นาย C3 ได้รับรู้ ซึมซับรายละเอียดของอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดถึงวิถีของแนวคิด วิถีปฏิบัติต่างๆ ของพรรค A อันจะเป็นผลทำให้นาย C3 มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรค มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความจงรักภักดีต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (Rose.1974: 451 ; Rosenbaum.1975: 120 ; Ippolito.1976: 73)ซึ่งจะส่งผลทำให้นาย C3 มีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A อันเป็นผลโดยตรงต่อการทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ของพรรค A จะพบว่ามีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกพรรคมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งนี้หากสมาชิกพรรคซึ่งรวมถึง นาย C3 จะมีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันอยู่กับอุดมการณ์ของพรรค A ก็จะส่งผลทำให้สมาชิกพรรคมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรคไปด้วย

ผลของการเรียนรู้กับพรรค A ที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C3 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะทำให้นาย C3 มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเป็นผลทำให้นาย C3

มีแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นส่งผลทำให้นาย C3 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C3 ไม่มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดเลยถึงแม้ว่าจะเคยถูกชักชวนอยู่หลายครั้งก็ตาม

ทั้งนี้นาย C3 ถือเป็นสมาชิกพรรค A คนหนึ่งที่ทำงานเพื่อพรรค A มาตลอด และครั้งหนึ่งเคยดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค ซึ่งนาย C3 ก็ได้ทำงานในตำแหน่งดังกล่าวได้เป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในพรรคและประชาชนทั่วไป

อย่างไรก็ตามผลของความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่สังกัดจะส่งผลดีต่อประเทศชาติเป็นอย่างมากหากพรรคการเมืองนั้นมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม เนื่องจากพรรคการเมืองนั้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ แต่ในทางกลับกันหากพรรคการเมืองใดมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลแล้วความผูกพันต่อพรรคการเมืองก็จะไม่ส่งผลดีต่อประเทศชาติแต่อย่างใด เนื่องจากสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ จะมุ่งแสวงหาแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคที่ตนเองสังกัด หรือมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ประสบการณ์ที่นาย C3 ได้มีส่วนร่วมในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพรรค A นั้น ทำให้นาย C3 ได้มีโอกาสเรียนรู้การทำงานการเมืองจากประสบการณ์ตรง(Experience) ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นช่วยส่งเสริมให้นาย C3 มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และความรู้สึกมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นาย C3 มีความตั้งใจที่จะทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน ทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานเหล่านั้นได้ และผลของการทำงานนั้นจะก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้

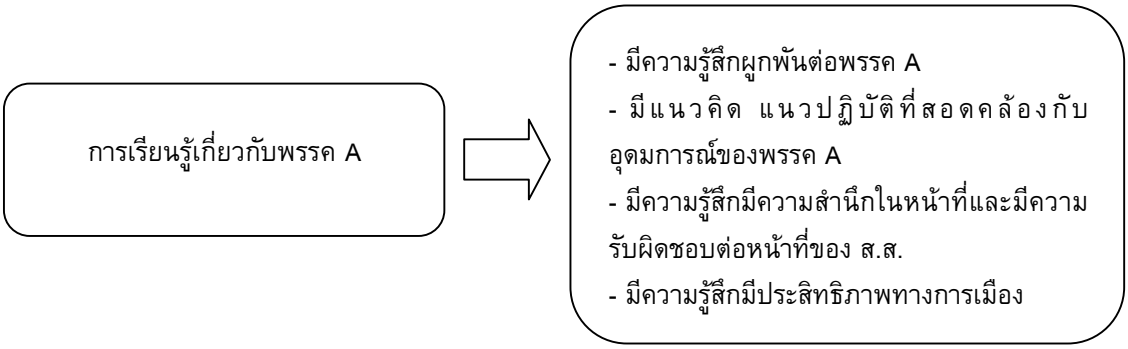

ภาพประกอบ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.2 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A

นาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A 2 ท่านด้วยกัน ประกอบด้วย

5.2.1 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 1

นาย C3 มีความชื่นชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก และมีการติดตามข่าวของนาย... มาโดยตลอด

ด้วยเหตุผลที่นาย C3 ความชื่นชอบนาย... จึงได้ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานมาตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่การทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยนาย C3 ได้มีความศรัทธาต่อนาย... มากถึงขนาดที่เคยมีความคิดที่จะทุ่มเททำงานการเมืองจนไม่คิดที่จะมีครอบครัวเพื่อให้สามารถทุ่มเททำงานได้อย่างเต็มที่เหมือนกับนาย...

ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่ได้รับการยอมรับ นับถือ และเป็นที่รักของประชาชนส่วนใหญ่จนถือได้ว่าเป็นนักการเมืองในดวงใจของประชาชน ทั้งนี้เพราะนาย... เป็นนักการเมืองอาชีพที่มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ มีพฤติกรรมการทำงานการเมืองที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C3 เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค A ก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน และการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ในระหว่างที่ทำงานร่วมกับนาย.... นาย C3 ก็มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างในการทำงานทุกๆ ด้าน ทั้งการคิด การวิเคราะห์ การแสดงเหตุผล ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และความประพฤติส่วนตน เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตากรุณาที่มีต่อประชาชน วิธีการสื่อสารกับประชาชน การดูแลเอาใจใส่ความทุกข์ของ

ประชาชน ฯลฯ ซึ่งการได้เห็นแบบอย่างเหล่านั้นจะส่งผลให้นาย C3 มีการซึมซับ เก็บจำสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งส่วนที่เป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... ไว้ในความทรงจำของตนเอง

5.2.2 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 1

นาย C3 ได้เข้าทำงานการเมืองโดยการเชิญชวนของนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-2) และเมื่อได้เข้าทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแล้ว นาย C3 ได้มีโอกาสทำงานใกล้ชิดกับนาย... เป็นอย่างมากทำให้นาย C3 ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานการเมืองหลายด้านด้วยกัน

ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่มีบทบาททางการเมืองมาเป็นระยะเวลานาน และมีความสามารถโดดเด่นในเรื่องของกฎหมาย

นาย C3 มีความใกล้ชิดกับนาย... เป็นอย่างมากตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2528 เหตุผลประการหนึ่งเป็นเพราะว่านาย... เป็นผู้เชิญชวนให้นาย C3 เข้ามาทำงานการเมือง และเมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว นาย C3 เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเขตที่นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ จึงทำให้นาย C3 ต้องทำงานการเมืองในพื้นที่ร่วมกับนาย... อยู่เป็นเวลานานนับ 10 ปี ในระหว่างที่ได้ทำงานร่วมกันนาย C3 มีโอกาสได้เห็นการทำงาน ได้รับรู้ถึงความคิด ควมรู้สึกต่างๆ ของนาย... ได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการทำงานในพื้นที่ เพราะนาย... ถือว่าเป็นนักการเมืองคนแรกๆ ของประเทศไทยที่มีการลงพื้นที่พบประชาชน และการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ให้กับประชาชน ในระหว่างที่ทำงานร่วมกันนั้นนาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานพื้นที่จากนาย... ค่อนข้างมาก และปัจจุบันก็ยังคงนำหลักการทำงานในพื้นที่มาปรับใช้ในการทำงานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนาย C3 ได้ซึมซับ เก็บจำทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักการเมืองอาวุโสที่ยึดถือเป็นต้นแบบไว้ในความทรงจำของตนเองแล้ว หากนาย C3 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมใดก็จะทำให้นาย C3 แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกับนักการเมืองอาวุโสที่ยึดถือเป็นต้นแบบ เช่น นาย C3 มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความเป็นคนทุ่มเททำงานการเมืองของนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) นาย C3 ก็จะมีการแสดงออกที่แสดงถึงความทุ่มเทในการทำงานการเมือง ฯลฯ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่านาย C3 ได้นำแบบอย่างในเรื่องความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักการเมืองอาวุโสทั้ง 2 ท่านมาปฏิบัติอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น ทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานการเมือง มีความอ่อนน้อม

ถ่อมตนไม่ถือตัวกับประชาชนทั่วไป และประชาชนในพื้นที่และมีความเมตตากรุณาต่อประชาชน ช่วยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนด้วยความเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน และไม่มีความประพฤติที่ส่อไปในทางด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรืออยู่นอกกรอบของจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ

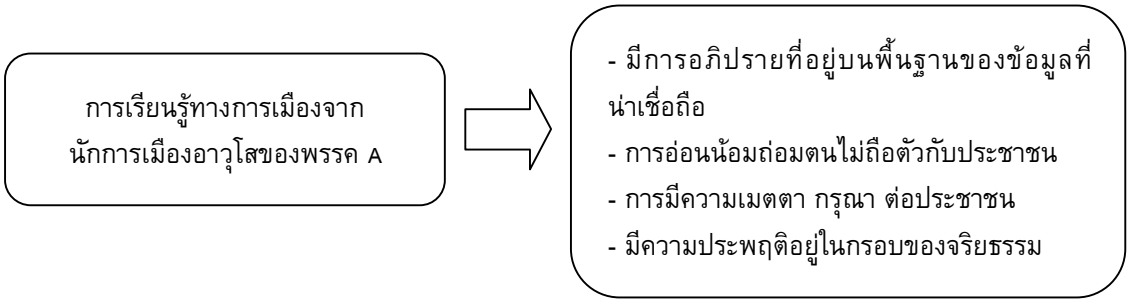

ภาพประกอบ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.3 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรค A

นาย C3 มีการรับรู้ว่าพรรค A ที่ตนเองสังกัดอยู่นั้นมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ในระหว่างที่มีการประชุม มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทำงานในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่ตนเองถนัด ฯลฯ

ทั้งนี้องค์การหรือพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะมีการใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในพรรค โดยจะมีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ให้ความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างเหมาะสม(Wolton.1973: 12-16) การที่องค์การหรือพรรคการเมืองเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการทำงานจะส่งผลให้สมาชิกในองค์การมีความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964)

ผลของการมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรคที่มีต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่นาย C3 สังกัดอยู่ในพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะส่งผลทำให้นาย C3 และสมาชิกของพรรค เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และการได้ทำงานในบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย คือ มีอิสระในการทำงาน หมายถึง ความมีเสรีภาพ มีอิสระ และมีโอกาสในการใช้ดุลยพินิจของตนเอง โดยมีการเปิดโอกาสให้บุคคลกำหนดรายการและกระบวนการที่จะใช้เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จด้วยตนเอง(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964) และสมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด

การตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ(Peterson.1990: 181) จะส่งผลทำให้สมาชิกมีการพัฒนาความสำนึกและความมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองได้เป็นอย่างดี

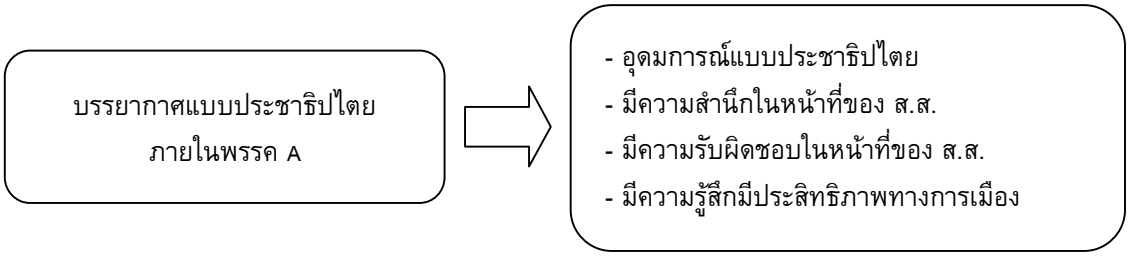

ภาพประกอบ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยภายในพรรค A กับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

6. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น (สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือ ส.ก.)

ก่อนที่นาย C3 จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย C3 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) เป็นเวลา 4 ปี ซึ่งถือว่านาย C3 มีอาชีพเป็นนักการเมืองที่ทำงานในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบคล้ายคลึงกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก ทำให้สามารถนำประสบการณ์จากการทำงานในบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นนั้นมาทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ถือเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์(Experience)ในการทำงานทางการเมืองโดยตรง (Direct Larning) (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) ทั้งบทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน บทบาทในด้านนิติบัญญัติ และบทบาทในด้านการบริหารงานการเมืองในระดับท้องถิ่น

บทที่ 7
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ในช่วงก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำการศึกษาต่อเนื่องไปถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากตัวการ(Agents)ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายหลังเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สังกัด ในประเด็นต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจถึงวิธีการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ตัวการ(Agents) ที่เกี่ยวข้องใช้ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ทำความเข้าใจถึงบรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. ทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กรณีศึกษา(Cases) ในการวิจัย

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปี พ.ศ. 2552 และเป็นผู้ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกัน ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 คือ ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 , พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2550

2. ในสมัยปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ, รัฐมนตรีช่วยว่าการ, ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ อาทิ มีการเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือร่วมประชุม

กรรมาธิการอย่างสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในการอภิปราย หรือเสนอความคิดเห็นในระหว่างที่มีการประชุมหรือมีการเสนอญัตติ และเสนอกระทู้ถามในประเด็นต่างๆ

3. เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ สื่อมวลชนสายข่าวการเมือง และข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2542

โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเลือกกรณีศึกษาโดยใช้วิธี Intensity Sampling เพื่อให้ได้กรณีศึกษาที่มีคุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลประวัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเชิงลึกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 ราย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่าตัวการ(Agents) สำคัญที่ทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในด้านจริยธรรมให้แก่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองที่สังกัด ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดได้ดังนี้

1. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากครอบครัว

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่าครอบครัวเป็นตัวการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการก่อรูปและปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมถึงเรื่องการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977 ; Hyman. 1972 : 51-52) ซึ่งจากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาพบว่าบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวเป็นต้นแบบสำคัญในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าบรรยากาศแบบประชาธิปไตยหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยช่วยสนับสนุนให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (จรรจา สุวรรณทัต.2535: 187) ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1.1 การเป็นต้นแบบของบิดามารดา และสมาชิกในครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่าการเป็นต้นแบบของบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยอันประกอบด้วย ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานการเมือง(Dawson ;

Prewitt ; & Dawson.1977) โดยที่บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวเป็นต้นแบบใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา การเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม และการสนับสนุนพรรคการเมือง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1.1.1 การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่า ครอบครัวของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายนับถือศาสนาพุทธและมีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะครอบครัวของนาย C1 และ C2 ซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวชาวชนบท อีกทั้งที่ตั้งของบ้านอยู่ใกล้กับวัดทำให้สามารถเดินทางไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่วัดได้อย่างสะดวก จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ครอบครัวของนาย C1 และนาย C2 มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับวัดและพระภิกษุอย่างใกล้ชิด สำหรับนาย C3 ก็เป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน แต่เนื่องจากบ้านของนาย C3 อยู่ในสังคมเมืองและมีที่ตั้งของบ้านอยู่ห่างจากวัดพอสมควรจึงมีวิถีชีวิตและความผูกพันกับวัดในรูปแบบที่แตกต่างจากนาย C1 และ นาย C2 อยู่บ้าง

สำหรับกิจกรรมทางศาสนาที่ครอบครัวของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การสวดมนต์ การไหว้พระ การนั่งสมาธิ การอ่านหนังสือธรรมะ และการไปทำบุญที่วัดในวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และการทอดกฐิน ฯลฯ

ทั้งนี้การเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้รับการปลูกฝังและอบรมกล่อมเกลาจิตใจด้วยแนวคิดทางศาสนาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้ที่นับถือทุกคนเป็นคนดี กล่าวคือทำให้เป็นผู้ที่มีความคิดและพฤติกรรมที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงาม ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความเอาใจใส่ในการทำงานเป็นอย่างใกล้ชิด(ชลากร เทียนส่องใจ.2550: 622-623) โดยเฉพาะงานในพื้นที่ ซึ่งกรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้มีการลงพื้นที่ไปพบปะ พูดคุย และคอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถนำปัญหาต่างๆ ที่ได้พบมาปรึกษาหารือ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่สำนักงานหรือที่บ้านได้ตลอดเวลา (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

การมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนายังส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม กล่าวคือมีความเชื่อว่า “การทำดีย่อมได้ผลดี การทำความชั่วย่อมได้ผลชั่ว” และมีความรู้สึกละอายต่อการทำความผิด ทำให้มีการเลือกประกอบแต่กรรมดี มีความละอายและเกรงกลัวที่จะทำความชั่ว อันได้แก่ การทุจริต และประพฤติมิชอบในเรื่องที่ไม่ถูกกฎหมายและไม่ถูกต้องหลักศีลธรรมจรรยา(ทินพันธ์ นาคะตะ.2543: 126; ลิขิต ธีรเวคิน.2549:

443) นอกจากนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายยังทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรได้ครบถ้วนทั้งการทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง สุจริต โปร่งใสหรือไม่ และหากตรวจสอบพบว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบก็จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีของกระทรวงที่มีข้อมูลว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบนั้น หรือตั้งกระทู้ถามเพื่อสอบถามในประเด็นที่พบว่ามีการทุจริต(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อ 1)

1.1.2 การเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่าภายในครอบครัวของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีผู้เป็นบิดา มารดา ตลอดถึงบรรพบุรุษ และเครือญาติเป็นแบบอย่างในการทำงานเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะนาย C1 ซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีความเสียสละและทำงานเพื่อส่วนร่วมมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษและสืบเนื่องมาถึงรุ่นบิดามารดา ส่วนนาย C2 และนาย C3 นั้นได้เห็นแบบอย่างการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมจากผู้เป็นบิดาเป็นหลัก ทั้งนี้การที่บิดา มารดา ตลอดถึงบรรพบุรุษ และเครือญาติเป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมเนื่องมาจากบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้มีจิตใจดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และชอบให้การช่วยเหลือผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

ทั้งนี้บรรพบุรุษและเครือญาติของนาย C1 เป็นผู้ที่ทำงานเพื่อส่วนรวมในบทบาทของการเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ส่วนบิดามารดาของนาย C1 เป็นผู้ที่ชอบให้การช่วยเหลือแก่ผู้อื่นอยู่เป็นประจำถึงแม้ว่าจะไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็ตาม สำหรับบิดาของนาย C2 มีอาชีพเป็นครูและเมื่อลาออกก็อุทิศตนให้กับการทำงานเพื่อสังคมในละแวกบ้านด้วยการเป็นไวยาวัจกรและเป็นกรรมการในกิจกรรมต่างๆ ของวัด รวมถึงเป็นที่ปรึกษาในการติดต่อราชการให้กับเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกัน ในส่วนของนาย C3 นั้นได้เห็นแบบอย่างการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมจากผู้เป็นบิดาซึ่งทำงานเป็นพนักงานของหน่วยงานในสังกัดของรัฐแห่งหนึ่งที่มีทุ่มเททำงานเพื่อหน่วยงานดังกล่าวอย่างเต็มความสามารถ

การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้เห็นแบบอย่างของความเสียสละของสมาชิกในครอบครัวจะส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีแนวคิดและปฏิบัติที่คล้อยตามบิดา บรรพบุรุษและเครือญาติของตนเอง(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 93-113) เนื่องจากกรณีศึกษาทั้ง 3 รายเป็นบุตร หลานที่มีการใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวเดียวกันและมีความใกล้ชิดสนิมสนมกันเป็นอย่างมาก ดังนั้นแนวคิดและแนวปฏิบัติในเรื่องการเสียสละจึงถูกถ่ายทอดไปยังกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย จนกระทั่งเกิดการซึมซับ เก็บจำเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติของตนเองสืบต่อมา ในที่สุดเมื่อกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งถือเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ก็ได้ทุ่มเทและเสียสละเวลาเกือบทั้งหมดของชีวิตไปกับการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มความสามารถ โดยในวัน

จันทร์ถึงศุกร์จะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมกรรมาธิการ การประชุมคณะทำงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ฯลฯ ส่วนในวันวันหยุดเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดราชการ กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ก็ยังคงใช้เวลานั้นไปทำงานในพื้นที่ ด้วยการทำหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน มีการรับฟังปัญหาและช่วยหาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชนอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยการเปิดบ้านหรือสำนักงานของตนเองต้อนรับประชาชน และลงพื้นที่ไปพบกับประชาชนด้วยตนเองหรือไปร่วมงานสังคมต่างๆ เช่น งานทำบุญ งานแต่งงาน งานบวช และงานศพ ฯลฯ (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อที่ 1) ทั้งนี้การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีการทำงานด้วยความเสียสละในการทำงานจึงเป็นเหตุผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายชนะใจประชาชนและได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาหลายสมัยด้วยกัน สำหรับนาย C1 และนาย C2 ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาถึง 7 สมัย ส่วนนาย C3 ก็ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาถึง 4 สมัย

1.1.3 การสนับสนุนพรรคการเมือง จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่าครอบครัวของกรณีศึกษา 2 ราย คือ นาย C1 และ นาย C2 เป็นครอบครัวที่มีความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A อย่างเหนียวแน่นมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยตั้งแต่นาย C1 และ C2 อยู่ในช่วงวัยเด็กก็เริ่มมีการรับรู้ถึงความรู้สึกผูกพันที่สมาชิกในครอบครัวของตนเองโดยเฉพาะผู้เป็นบิดาที่มีความผูกพันอยู่กับพรรค A ทั้งนี้การรับรู้และการได้เห็นแบบอย่างที่เป็นการแสดงออกถึงความผูกพันต่อพรรค A ทำให้นาย C1 และ นาย C2 มีการซึมซับความรู้สึกของบิดามารดา จนในที่สุดนาย C1 และนาย C2 ก็มีความรู้สึกผูกพันกับพรรค A คล้อยตามบิดามารดาของตนเองไปด้วย (Bank.1980: 245 ; citing Tomey ; & Hess.1967)

ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นส่งผลทำให้ครอบครัวของนาย C1 และนาย C2 ให้การสนับสนุนพรรค A มาโดยตลอด(Peterson.1990: 19-20) ด้วยการติดตามข่าวสารการทำงาน การปราศรัยหาเสียงของพรรค A มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครอบครัวของนาย C1 ที่มีการสนับสนุนพรรค A ในระดับที่เข้มข้นด้วยการช่วยติดป้ายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค A และนาย C1 ก็ได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค A มาตั้งแต่อายุได้เพียง 9 ปี เมื่อเจริญวัยขึ้นนาย C1 ก็ได้ให้การสนับสนุนพรรค A ด้วยการช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งปราศรัยหาเสียงมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A ทำให้นาย C1 และนาย C2 ตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรค A และลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค A ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้นมาอย่างต่อเนื่อง รวมเวลาในการเป็นสมาชิกของพรรค A ได้เกือบ 20 ปี โดยไม่มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม (Miller.1996: 120)

ทั้งนี้ความรู้สึกผูกพันต่อพรรค A เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C1 และนาย C2 และสมาชิกพรรคทุกคนมีความรัก ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะยึดมั่นในอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายเดียวกันที่แสดงออกมาได้โดยการสืบทอดอุดมการณ์ การทำงาน การสนับสนุนกิจกรรม รวมถึงการผลักดันนโยบายของพรรคที่ตนเองสังกัดมาโดยตลอด

โดยที่ในปัจจุบันนาย C1 และนาย C2 ถือเป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรค A ที่ได้รับมอบหมายและคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรค A เนื่องจากกรณีศึกษาทั้ง 2 รายเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ทางการเมืองที่มากเพียงพอกับการทำงานในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นอย่างดี

นอกจากนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายยังได้ทำหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายของพรรค A เพื่อให้ประชาชนทั้งในและนอกเขตเลือกตั้งได้รับทราบข้อมูลรายละเอียด เพื่อให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และนโยบายของพรรค A มาแสดงการสนับสนุนพรรค A (Lane.1977: 46) ด้วยความสมัครใจ ซึ่งความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะหากประชาชนมีความผูกพันกับพรรคการเมืองใดด้วยความสมัครใจแล้วก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การเลือกผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ เพราะประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองที่ตนเองรู้สึกผูกพันด้วยความสมัครใจ ไม่ต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใดๆ ระหว่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยขจัดการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่จะก่อให้เกิดผลเสียอย่างมหาศาลต่อประเทศชาติลงได้ (ลิขิต ธีรเวคิน.2546ค: 1)

1.2 บรรยากาศครอบครัวแบบประชาธิปไตยหรือมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาพบว่าภายในครอบครัวของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีบรรยากาศครอบครัวแบบประชาธิปไตยหรือมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีบรรยากาศที่สำคัญคือสมาชิกในครอบครัวทุกคนมีความรักใคร่ สนิทสนม สามัคคีกันเป็นอย่างดี มีการดูแล ช่วยเหลือ เกื้อกูล กันตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน

โดยตั้งแต่ช่วงวัยเด็กบิดามารดารวมถึงสมาชิกในครอบครัวได้ให้การอบรมเลี้ยงดูกรณีศึกษาทั้ง 3 รายอย่างใกล้ชิด มีดูแลทุกข์สุข และเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องการเรียนและการทำงานมาโดยตลอด จนกรณีศึกษาทุกรายได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่ดีมีความเหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะนาย C3 ที่บิดาได้ส่งเสียให้เรียนในโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงของประเทศถึงแม้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะไม่ดีมากเมื่อเทียบกับเพื่อนในโรงเรียนดังกล่าวก็ตาม นอกจากนี้บิดามารดายังได้ฝึกให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองในการทำงานบ้านหรืองานใน

ครอบครัว และฝึกให้เรียนรู้ถึงโทษของการกระทำความผิดด้วยการลงโทษที่เหมาะสมช่วงวัย และบิดามารดาของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายยังให้สิทธิในการตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวด้วยตนเอง เช่น การเปิดโอกาสให้เลือกเรียนในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการ โดยที่บิดามารดาไม่มีการบังคับให้เรียนตามความต้องการของตนเอง ฯลฯ (Rogers.1972: 231)

การได้เป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีบรรยากาศในครอบครัวแบบประชาธิปไตย หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้เรียนรู้ และฝึกหัดในการใช้ชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยตั้งแต่อยู่ในครอบครัว จะทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองภายในครอบครัว(ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก.2524) ซึ่งการเรียนรู้และการฝึกหัดที่จะอยู่ในสังคมประชาธิปไตยนี้จะทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายเริ่มต้นก่อรูปอุดมการณ์ตามวิถีประชาธิปไตย ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง(LaPlant.1998) รวมถึงการรับรู้ความสามารถหรือความมีประสิทธิภาพของตนเอง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะมีความสำคัญอย่างมากเมื่อกรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้เข้าเป็นสมาชิกของสังคมอื่นๆ ทั้งสังคมโรงเรียน สังคมในกลุ่มอาชีพ และสังคมส่วนรวม

ทั้งนี้การมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยนั้นจะช่วยให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีแนวคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศ มีการเคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น(สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อที่3)ทั้งนี้หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยก็จะมีการสืบทอดอุดมการณ์นี้ต่อไปในพรรคการเมืองหรือในสังคมต่างๆ ก็จะเป็นผลดีต่อการสร้างสังคมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพรรคการเมือง และในสังคมทั่วไปที่กรณีศึกษาได้เข้าไปร่วมทำงานหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม

สำหรับความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และการรับรู้ความสามารถหรือความมีประสิทธิภาพของตนเอง จะถูกพัฒนาเมื่อบุคคลเจริญวัยขึ้นและเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมอื่นๆ ซึ่งจะเป็นความรู้สึกที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะความรู้สึกเหล่านั้นจะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เป็นผู้ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพในการทำงานการเมือง(Chaples.1976) ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การเสนอกระทู้ การอภิปรายในระหว่างที่มีการประชุมสภา การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำหน้าที่ในการเป็นกรรมาธิการ และงานในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การให้คำปรึกษา ให้ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน (ชลัช จงสืบพันธ์.2527 37 ; อ้างอิงจาก Dahl.1970: 57 ; Easton ; & Davis.1967: 29

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรม

กล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากครอบครัวกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 36

ภาพประกอบ 36 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากครอบครัวกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

→ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

2. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนา

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีโอกาสได้รับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมโดยตรงจากสถาบันศาสนา เนื่องจากนาย C1 และนาย C2 เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ส่วนนาย C3 เคยได้บรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันศาสนานั้น ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ และการบรรพชาเป็นสามเณร

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่า นาย C1 และนาย C2 เคยได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ และนาย C3 ได้บรรพชาเป็นสามเณร ในระหว่างที่อุปสมบทและบรรพชานั้นกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้ปฏิบัติศาสนกิจโดยตลอด ซึ่งระหว่างที่อยู่ในสมณเพศนั้นนาย C1 ก็มีโอกาสได้เรียนนักธรรมและสามารถสอบได้นักธรรมตรี

ทั้งนี้การอุปสมบทและการบรรพชาในพระพุทธศาสนาจะทำให้นายกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้เรียนรู้พระธรรมวินัย ได้รู้จักฝึกตนให้มีความอดทน เนื่องจากต้องปฏิบัติตนตามพระวินัยและตามหลักการปกครองสงฆ์ รู้จักสำรวมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม รู้จักรับผิดชอบ และดูแลตนเองเพราะขณะบวชอยู่สมณเพศย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกับหมู่คณะ รวมถึงรู้จักละอายตนเองและกลัวบาป รู้จักความสันโดษ คือพอใจที่จะมีชีวิตอย่างเรียบง่าย เว้นความฟุ่มเฟือยทั้งปวง ได้ปฏิบัติธรรม คือเว้นชั่ว ทำดี และทำจิตใจให้ผ่องใสซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ผู้บวชจะมีโอกาสปฏิบัติได้สมบูรณ์กว่าผู้ครองเรือน รู้จักศาสนพิธี และสามารถปฏิบัติอย่างถูกต้อง(ฉกาจ ช่วยโต; และดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2533: 1-2 ; พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต.2553: ออนไลน์)

การได้อุปสมบทและบรรพชาทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีโอกาสได้รับการกล่อมเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์จากสถาบันศาสนา อันจะทำให้มีจิตใจให้ฝักใฝ่ในสิ่งที่ดีงาม มีการละเว้นและละอายต่อการกระทำชั่ว การทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งปวง(ทินพันธ์ นาคะตะ. 2543: 126; ลิขิต ธีรเวคิน.2549: 443) ซึ่งกล่าวได้ว่าผลลัพธ์ที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันนี้มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีจริยธรรมเป็นอย่างมากทั้งในบทบาทการทำงานในพื้นที่และบทบาทการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 37

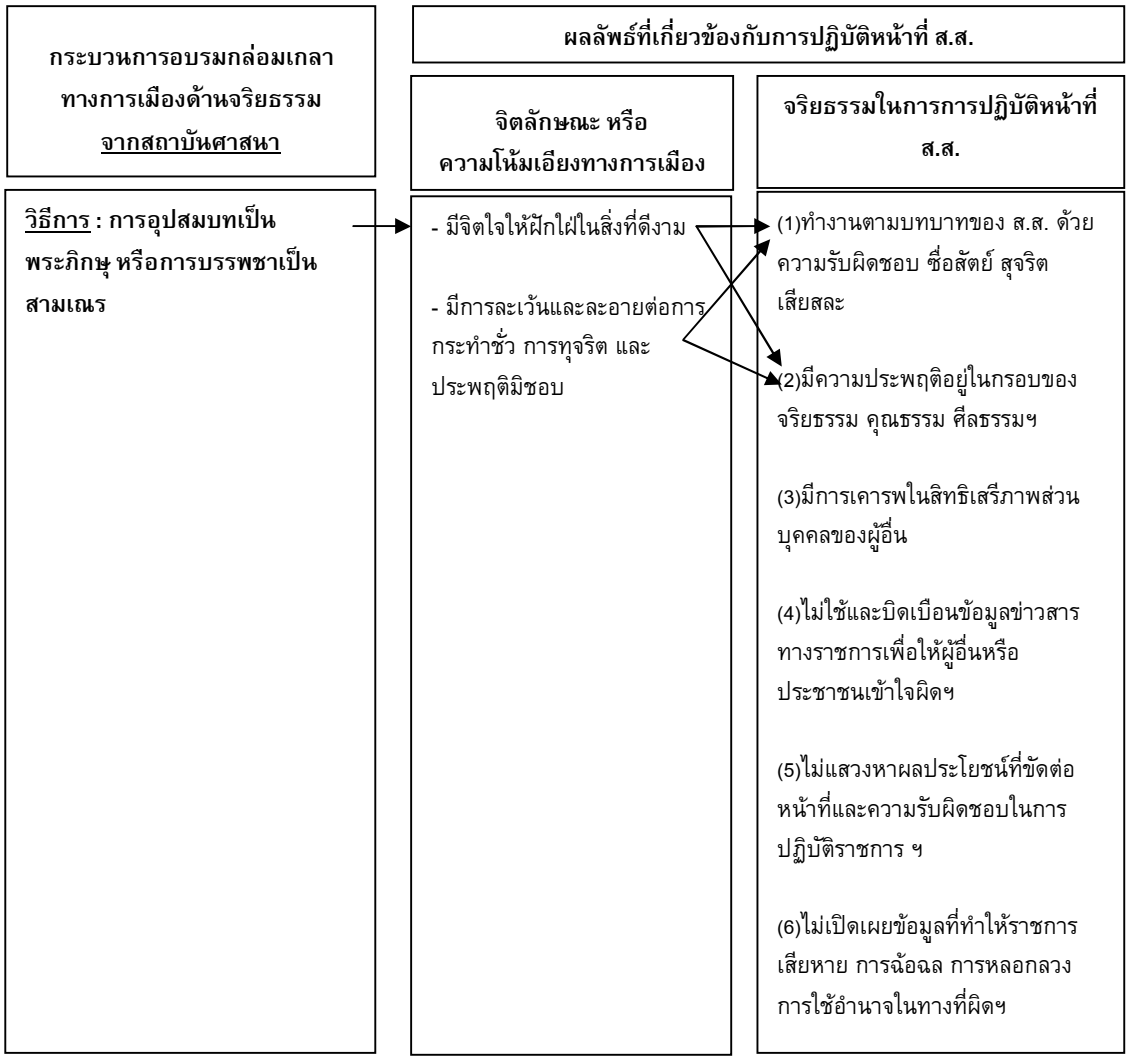

ภาพประกอบ 37 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันศาสนากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

<u>หมายเหตุ</u>

⟶ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

3. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสถาบันการศึกษา

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่าสถาบันการศึกษาเป็นตัวการหนึ่งที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่ากรณีศึกษาได้ศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ คือเรียนในสาขารัฐศาสตร์ และสาขานิติศาสตร์จะทำให้กรณีศึกษาได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายยังมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกรณีศึกษา 1 ราย คือนาย C3 มีโอกาสหากบรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการเรียนในบรรยากาศชั้นเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยช่วยสนับสนุนให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น(ทิศนา แขมณี.2536: 5-10 ; ใจจริง บุญเรืองรอด.2536: 33-34) โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

3.1 การศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า นาย C1 และนาย C3 มีการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ โดยเรียนในสาขารัฐศาสตร์ ซึ่งการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวจะมีเนื้อหาเน้นหนักไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองเป็นหลัก ดังนั้นในช่วงเวลา 3 - 4 ปี ที่ได้เรียนในหลักสูตรดังกล่าวทำให้นาย C1 และนาย C3 มีโอกาสได้ศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้นั้นจะทำให้นาย C1 และนาย C3 และนาย C3 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นผลทำให้นาย C1 และนาย C3 สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 137-170) (สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้อที่ 1-6)

ส่วนนาย C2 มีการศึกษาทางด้านสังมศาสตร์เช่นกัน โดยเรียนในสาขานิติศาสตร์ ซึ่งการศึกษาในคณะดังกล่าวจะทำให้นาย C2 มีโอกาสได้เรียนในเนื้อหาเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมต่างๆซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภานั้น ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย และบทบาทดังกล่าว

ถือเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะสมาชิกรัฐสภา คือการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่จะมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยตรง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวได้ ดังนั้นการที่นาย C2 มีความรู้ ทักษะ และมีความมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจะมีผลต่อการทำหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่างๆ เพราะสามารถนำความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมาใช้ในการพิจารณาว่าเนื้อหาของพระราชบัญญัติที่กำหนดขึ้นนั้นมีความถูกต้อง เหมาะสมตามหลักนิติศาสตร์หรือไม่ อย่างไร หรือมีความเหมาะสมตามหลักของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

3.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 รายพบว่า นาย C1 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวที่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยในขณะที่นาย C1 ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น(ปก.ศ.ต้น) นั้นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองมาอย่างต่อเนื่อง โดยที่นาย C1 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้นตั้งแต่เรียนอยู่ในประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานนักเรียนในขณะที่เรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมถึงนาย C ได้เป็นกรรมการศูนย์การนิสิตนักศึกษาครูแห่งประเทศไทยในขณะที่เรียนอยู่ในระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น(ปก.ศ. ต้น)

การมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และในระหว่างที่ร่วมกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ที่ได้รับการคัดเลือกนั้นจะทำให้นาย C1 มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และมีการยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ ทั้งนี้การมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นมีผลทำให้นาย C1 มีการพัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้มีเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือทำให้ นาย C1 มีการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น รวมถึงมีการพัฒนาความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบในงานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีเพิ่มมากขึ้น (ทิศนา แขมณี.2536: 8-9) นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้นาย C1 มีการพัฒนาการรับรู้ประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้นาย C1 มีความเชื่อมั่นว่าเมื่อตนเองแสดงบทบาทหน้าที่ในเรื่องใดแล้วการทำบทบาทหน้าที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานนั้น หรือทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่คาดหวังไว้ด้วย(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 137-170)

ทั้งนี้การมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย การมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รวมถึงมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง จะเป็นปัจจัยที่จะกระตุ้นให้นาย C1 เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การเสนอกฎหมาย การเสนอกระทู้ การอภิปรายในระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำหน้าที่ในการเป็นกรรมาธิการ และงานในพื้นที่ ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การให้คำปรึกษา ให้ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน

3.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในสภาบันการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมกีฬาสี กิจกรรมโต้วาที กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสสำคัญต่างๆ ทั้งนี้กิจกรรมโต้วาทีเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นาย C2 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวที่มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาทีของโรงเรียนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานชมรมโต้วาทีของโรงเรียน โดยนาย C2 ถือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการโต้วาทีเป็นอย่างมากทำให้ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดโต้วาทีระหว่างโรงเรียน ทั้งนี้กิจกรรมโต้วาทีถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยที่ใช้ในการชี้แจงแถลงเหตุผลของตนเองเพื่อหักล้างเหตุผลของฝ่ายตรงข้ามแล้วเสนอข้อเท็จจริงให้เห็นว่าความคิดเห็นของฝ่ายตนเป็นจริงและถูกต้อง การได้เข้าร่วมในกิจกรรมโต้วาทีนี้จะทำให้นาย C2 เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ และมีทักษะในการศึกษารายละเอียดในประเด็นที่ต้องใช้ในการโต้วาทีอย่างละเอียดลึกซึ้ง เกิดประสบการณ์และความชำนาญในการพูดและการอภิปรายในประเด็นที่ต้องการนำเสนอและได้ฝึกมารยาทในการพูดและการเป็นผู้ฟังที่ดี รวมถึงเกิดประสบการณ์ในการใช้ปฏิภาณไหวพริบเพื่อการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังเป็นผลทำให้นาย C2 กล้าแสดงออกและกล้ายืนหยัดในเหตุผลของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้และประสบการณ์เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้นาย C2 มีการความสามารถในการพูด การอภิปราย รวมถึงการสื่อสารด้วยวิธีการอื่นๆ อย่างมีหลักการและมีเหตุผล(ภาวณี สุคนธชาติ.2551: ออนไลน์)

เมื่อนาย C2 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถนำประสบการณ์ หรือทักษะการพูด การอภิปราย และการสื่อสารที่ได้รับและฝึกฝนมาในระหว่างที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาทีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานได้ เนื่องจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเป็นนักการเมืองเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องใช้การพูด การอภิปรายตลอดจนการสื่อสารค่อนข้างมาก ทั้งการพูดและการสื่อสารในระหว่างที่มีการพูดคุยกับ

ประชาชน การพูดและการสื่อสารในระหว่างที่มีการปราศรัยหาเสียงหรือปราศรัยเรื่องในโอกาสต่าง ๆ และที่สำคัญคือการพูด การอภิปราย และการสื่อสารระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในญัตติหรือวาระต่าง ๆ ทั้งนี้ในการพูด การอภิปราย และการสื่อสารทุกครั้ง นาย C2 จะมีการเตรียมตัวและเตรียมข้อมูลที่ต้องใช้เป็นอย่างดี เพื่อให้การพูด การอภิปราย และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสามารถทำให้ผู้ฟังทุกกลุ่มมีความเข้าใจในประเด็นที่ตนเองต้องการสื่อสารออกไป โดยนาย C2 ถือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งที่มีวาทศิลป์ที่ดี มีหลักการ มีความสามารถในการชี้แจงเหตุผลที่เกี่ยวข้องจนทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารออกไปและมีความสนใจที่จะติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่องในระหว่างที่มีการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ในระหว่างที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในญัตติหรือวาระต่าง ๆ

3.4 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในชั้นเรียน

จากผลการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า นาย C3 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวที่เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตยอย่างชัดเจนที่สุดในบรรดากรณีศึกษาทั้ง 3 ราย กล่าวคือ นาย C3 มีโอกาสได้เรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเมื่อศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่ประเทศสวีเดนก็พบว่ามีบรรยากาศการเรียนที่เป็นประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

ทั้งนี้บรรยากาศเรียนการสอนในระหว่างที่นาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนนั้นเป็นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิก ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นครูมีการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักทำงานร่วมกัน ซึ่งการเรียนในรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นผลทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ เรียนรู้การเคารพสิทธิของผู้อื่น และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

เมื่อนาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีทางด้านรัฐศาสตร์ ที่ประเทศสวีเดน ทำให้นาย C3 ได้เรียนในบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง กล่าวคือ ครูอาจารย์มีการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษาและพูดคุยกับนักศึกษาได้ในทุก ๆ เรื่อง และระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่ต้องแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และเมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันต้องหาเหตุผลต่าง ๆ มาสนับสนุนโดยไม่ใช้อารมณ์และกำลังในการตัดสินปัญหา(ทิศนา แขมณี.2536: 5-10 ; ใจจริง บุญเรืองรอด.2536: 33-34)

การได้เรียนในบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตยจะทำให้นาย C3 ได้พัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้มีระดับสูงขึ้นตามลำดับ กล่าวคือทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีหลักการ มีเหตุผล มีการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ รวมถึงมีการพัฒนาความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนเมื่อได้มีประสบการณ์อยู่ในชั้นเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยจะทำให้นาย C3 มีการพัฒนาระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองให้สูงขึ้นตามลำดับ(ชลัช จงสืบพันธ์.2543: 138-166)

ทั้งนี้การที่นาย C3 มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในบรรยากาศของครอบครัวและสถาบันการศึกษาที่มีความเป็นประชาธิปไตยจะทำให้นาย C3 มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง มีความสนใจผู้อื่น มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การมีความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้นาย C3 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีจริยธรรมมีความรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม คือ มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประชาชนและสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจะส่งผลทำให้นาย C3 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งงานในสภาผู้แทนราษฎร และงานในพื้นที่

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจรินยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 38

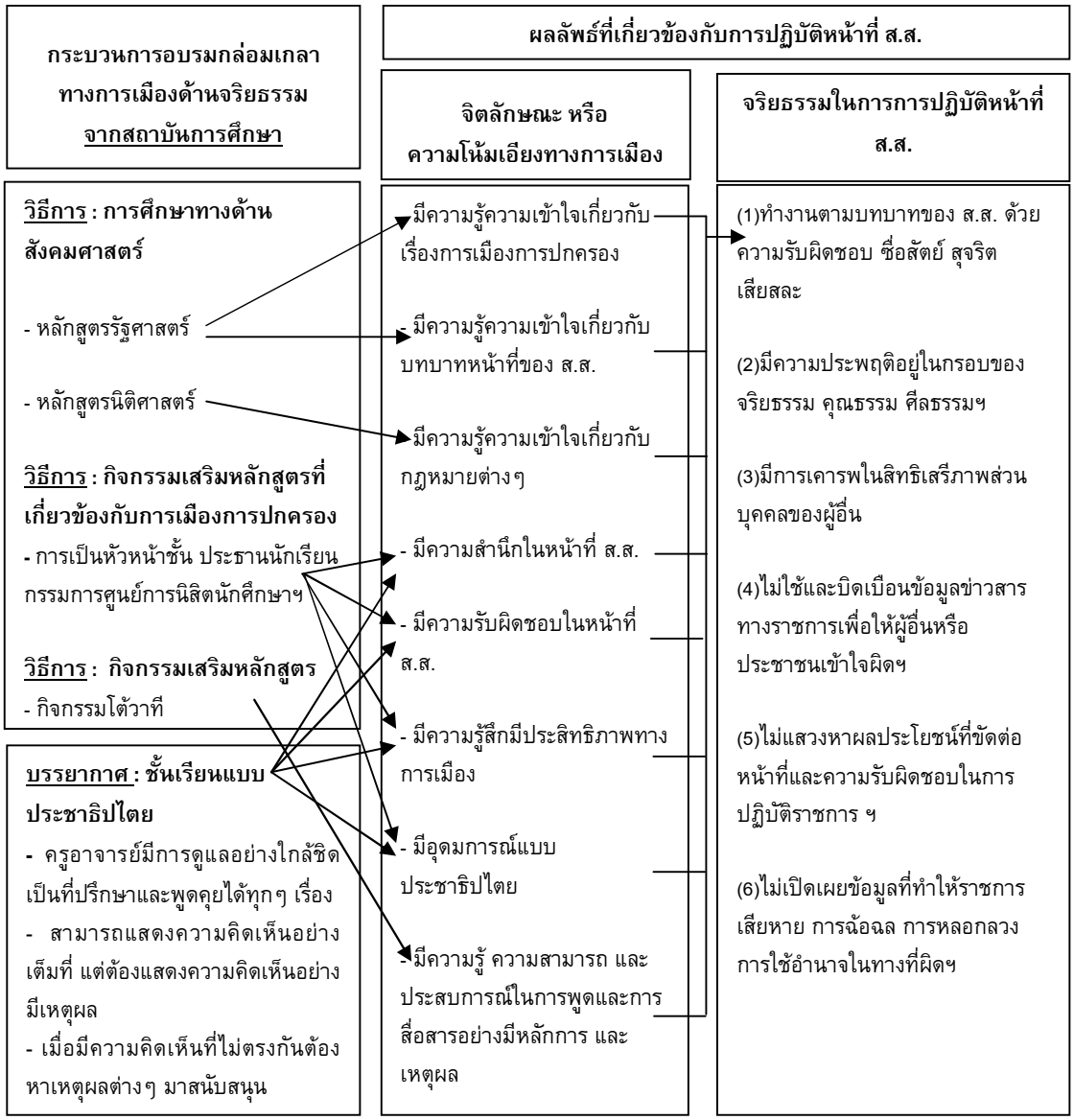

ภาพประกอบ 38 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่กรณีศึกษาได้รับจากสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

⟶ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

นอกจากนี้ยังพบว่านาย C3 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวเท่านั้นที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกสถาบันการศึกษา ซึ่งการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นจะสนับสนุนให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

3.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็ก

ในระหว่างที่นาย C3 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนาย C3 ได้มีโอกาสไปร่วมกิจกรรมศาลาวันเด็กที่จัดขึ้นเป็นประจำที่สนามเสือป่า โดยนาย C3 ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น กิจกรรมเข้าค่าย กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมเรียนภาษาอังกฤษ และเมื่อมีตัวแทนเยาวชนมาจากต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมก็จะมีกิจกรรมในการต้อนรับ และดูแลเยาวชนเหล่านั้นฯลฯ ทั้งนี้นาย C3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากิจกรรมด้วยเนื่องจากนาย C3 เป็นเด็กที่มีความกระตือรือร้น และให้ความสนใจเพื่อนๆ ชอบให้การดูแล และช่วยเหลือผู้อื่น

การที่นาย C3 ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กทำให้ได้รับประสบการณ์ในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำให้มีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่อไปในอนาคต นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กนี้ส่งผลทำให้นาย C3 เป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดความเห็นของตนเอง มีความสามารถในการเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเรื่องต่างๆ และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้เป็นสมาชิกของสังคมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี(ทิศนา แขมณี.2536: 8-9) กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาลาวันเด็กถือเป็นประสบการณ์สำคัญที่ทำให้นาย C3 พัฒนาในเรื่องความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสิ่งเหล่าล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากเป็นความรู้สึกที่จะกระตุ้นให้นาย C3 ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้านทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่กรณีศึกษาได้รับจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 39

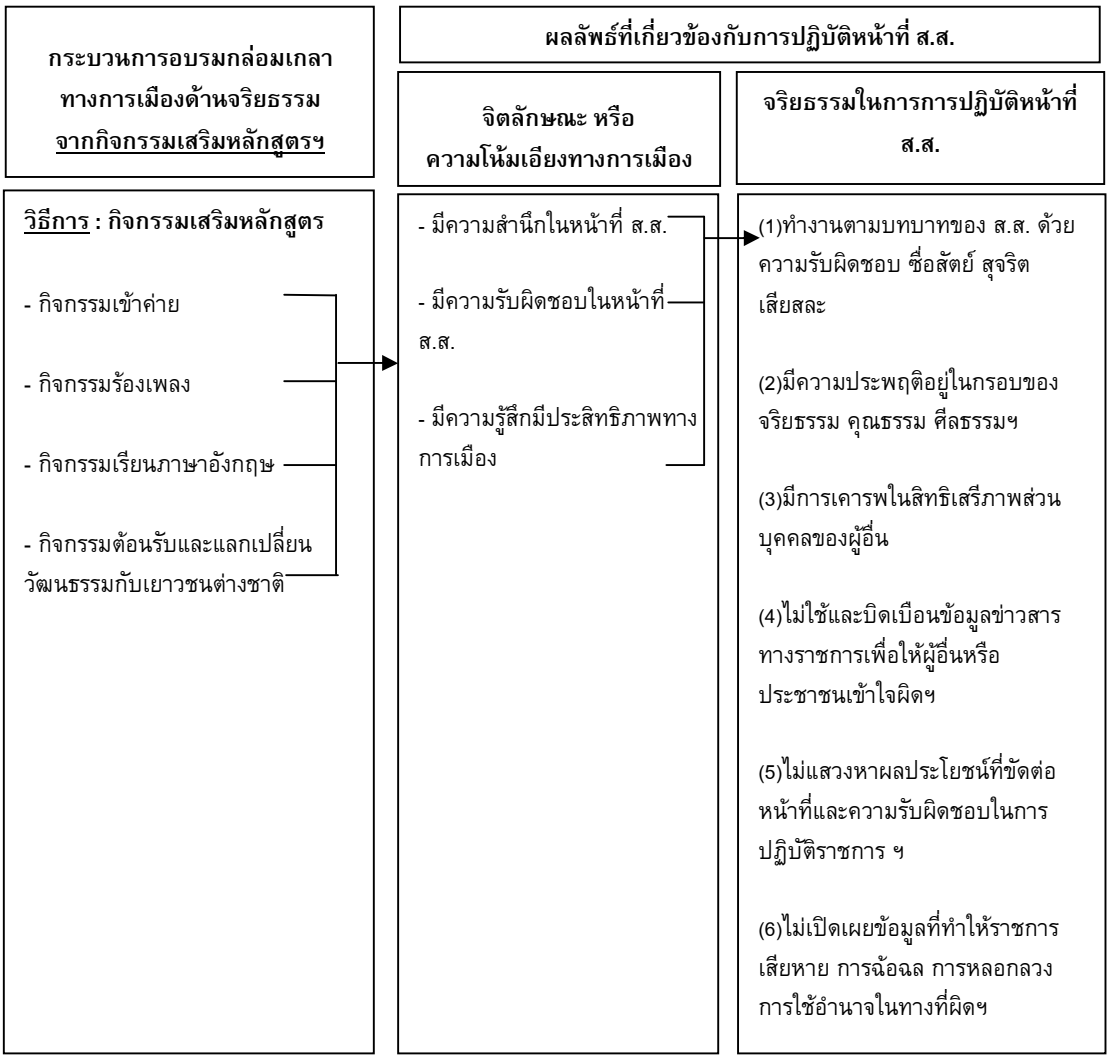

ภาพประกอบ 39 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกสถาบันการศึกษากับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

→ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

4. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากสื่อมวลชน

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า สื่อมวลชนเป็นตัวการหนึ่งที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนจะสนับสนุนให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมมีผลประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

4.1 การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็ก ซึ่งในขณะนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนยังมีช่องทางการสื่อสารไม่มากเหมือนเช่นในปัจจุบัน สำหรับช่องทางที่นาย C1 เปิดรับข่าวสารทางการเมือง คือ การเปิดรับผ่านสื่อวิทยุเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนาย C2 มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์ และนาย C3 มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อนิตยสาร ต่อมาเมื่อเจริญวัยขึ้นก็ได้มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และอินเตอร์เน็ต

เนื้อหาของข่าวสารส่วนใหญ่ที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายทำการเปิดรับในช่วงวัยเด็ก คือ ข่าวสารทางการเมืองในเรื่องของการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่าง ๆ สำหรับนาย C1 และ C2 จะมีการเฝ้าติดตามข่าวสารของพรรค A และนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A เป็นสำคัญ และเมื่อกรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพราะข่าวการเมืองเป็นประเด็นที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ให้ความสนใจ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าข่าวการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ทั้งนี้การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็กนั้น จะทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะเรื่องของพรรคการเมือง และเรื่องการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่สื่อมวลชนได้นำเสนอออกไป ซึ่งเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เป็นผู้ที่มีความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายเป็นผู้ที่มีความสำนึกทางการเมือง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น(Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977: 189) นอกจากนี้การติดตามข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีความชื่นชอบจะทำให้กรณีศึกษา มีความรู้สึก

ผูกพันต่อพรรคการเมืองที่ตนเองและนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนเอง และครอบครัวมีความชื่นชอบมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะกรณีของนาย C1 และนาย C2 ที่มีความชื่นชอบและผูกพันกับพรรค A มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก()

การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีการติดตามข่าวสารการเมืองมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยเด็กจนกระทั่งปัจจุบันนั้นเป็นการส่งเสริมให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มความสามารถ ส่วนความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีการทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ในทุกๆ ด้าน อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เป็นสมาชิกของพรรค A มาตลอดตั้งแต่ตัดสินใจเดินเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีความคิดที่จะลาออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นๆ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสื่อมวลชนกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 40

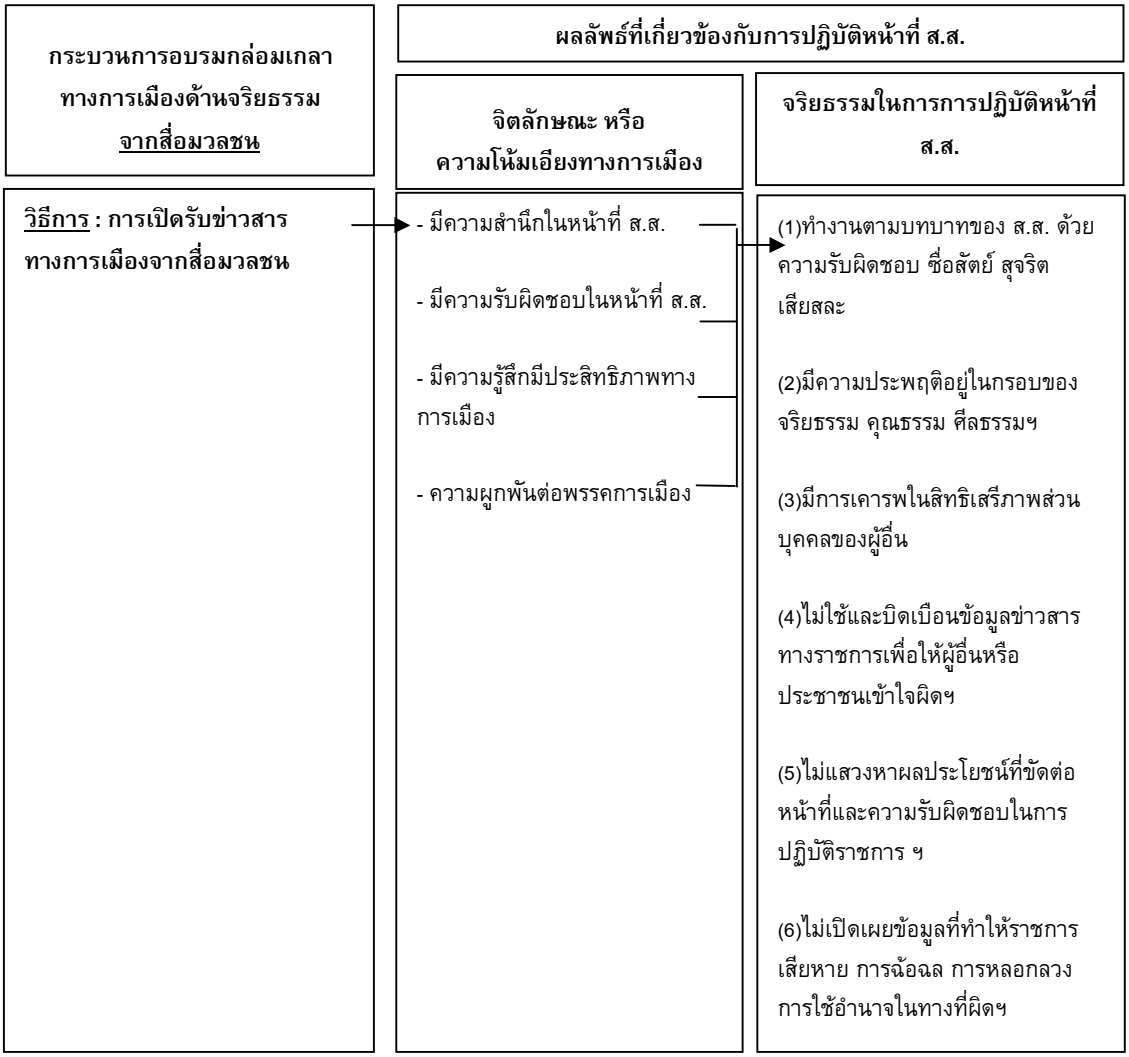

ภาพประกอบ 40 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากสื่อมวลชนกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

⟶ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

5. กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรคการเมืองที่สังกัด

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาพบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เป็นสมาชิกของพรรค A เพียงพรรคเดียวตลอดระยะในการทำงานทางด้านการเมือง ทั้งนี้กรณีศึกษาแต่ละรายได้รับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมจากพรรค A ดังนี้

5.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A จากเข้าร่วมโครงการของพรรคในช่วงก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกของพรรค

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่านาย C1 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวที่มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการที่พรรค A ได้จัดขึ้นตั้งแต่อายุประมาณ 9 ปี จนถึงช่วงก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมเวลาประมาณ 23 ปี ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวของพรรค A มีจุดมุ่งหมาย "เพื่อให้สมาชิกร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกันด้วยเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ" ดังนั้นการได้ร่วมกิจกรรมนี้ทำให้นาย C1 ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง(Experience) (Direct Leaning (Dawson ; Prewitt ; & Dawson.1977) จากการที่ตนเองมีโอกาสได้ร่วมทำโครงการดังกล่าวของพรรค A

การได้เข้าร่วมโครงการทางการเมืองกับพรรค A มาเป็นระยะยาวนานมีผลทำให้นาย C1 ได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของพรรค A มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องของอุดมการณ์ นโยบายและกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่างๆของพรรค A รวมถึงได้รับรู้ถึงบทบาทการทำงานของนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกของพรรค A นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการดังกล่าวยังทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมที่พรรค A ได้จัดขึ้น ทำให้มีโอกาสได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารและเรื่องราวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆ ของพรรค A ซึ่งจะเป็นผลทำให้นาย C1 มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้น อันปัจจัยสำคัญที่ทำให้นาย C1 แสดงการสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจโดยมิได้มุ่งหวังผลตอบแทนใดๆได้แก่ การช่วยปราศรัยหาเสียง และช่วยงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่พรรค A ขอความร่วมมือตั้งแต่ก่อนที่จะสมัครเป็นสมาชิกของพรรค A (Miller.1996: 120) นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการดังกล่าวของพรรค A ยังทำให้นาย C1 มีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ไปด้วย ซึ่งการเรียนรู้นั้นจะส่งผลต่อการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อนาย C1 มีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ในอนาคต

5.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ภายหลังจากเข้าเป็นสมาชิกของพรรค

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 รายเป็นสมาชิกของพรรค A เพียงพรรคเดียวตั้งแต่เริ่มต้นทำงานการเมืองจนถึงปัจจุบัน

กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เข้าเป็นสมาชิกของพรรค A ตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่การทำงานการเมือง ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกเป็นโอกาสทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากวิธีการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ได้แก่ การอบรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค A และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่าน การสื่อสารพูดคุยและการทำงานร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ตลอดจนการเห็นแบบอย่างแนวคิด แนวปฏิบัติจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านอื่นในพรรค A ก็เป็นวิธีการที่ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการได้เรียนรู้นั้นจะ

ส่งผลให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้รับรู้ ซึมซับรายละเอียดเกี่ยวกับอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดถึงวิถีของแนวคิด วิถีปฏิบัติต่างๆ ของพรรค A อันจะเป็นผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของพรรค มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความจงรักภักดีต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (Rose.1974: 451 ; Rosenbaum.1975: 120 ; Ippolito.1976: 73) ซึ่งจะส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีแนวคิด และแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A อันเป็นผลโดยตรงต่อการทำงานตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ของพรรค A จะพบว่ามีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกพรรคมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งนี้หากสมาชิกพรรคมียึดมั่นผูกพันอยู่กับอุดมการณ์ของพรรค A อย่างเคร่งครัด ก็จะส่งผลทำให้สมาชิกพรรคมีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนมีแนวคิด แนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรคไปด้วย

การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้เรียนรู้เกี่ยวกับพรรค A ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นจะทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความผูกพันต่อพรรค A เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเป็นผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค A เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมืองนั้นส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อสนับสนุนพรรค A ด้วยความสมัครใจ อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ไม่มีความคิดที่จะย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นใดเลย ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะถูกชักชวนให้ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นอยู่หลายครั้งก็ตาม เช่น ในกรณีของนาย C3 ฯลฯ ทั้งนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายถือว่าเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากของพรรค A จนทำให้ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งสำคัญของพรรคที่ตรงกับความรู้ และประสบการณ์ของกรณีศึกษาแต่ละราย

อย่างไรก็ตามผลของความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่สังกัดจะส่งผลดีต่อประเทศชาติเป็นอย่างมากหากพรรคการเมืองนั้นมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม เนื่องจากพรรคการเมืองนั้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ แต่ในทางกลับกันหากพรรคการเมืองใดมีอุดมการณ์ นโยบาย และวิถีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลแล้วความผูกพันต่อพรรคการเมืองก็จะไม่ส่งผลดีต่อประเทศชาติแต่อย่างใด เนื่องจากสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ จะมุ่งแสวงหาแต่เพียงผลประโยชน์ของพรรคที่ตนเองสังกัด หรือมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ประสบการณ์ที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายได้มีส่วนร่วมในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพรรค A นั้น ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 รายมีโอกาสเรียนรู้การทำงานการเมืองจากประสบการณ์ตรง(Experience) ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นช่วยส่งเสริมให้มีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และความรู้สึกมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความตั้งใจที่จะทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกๆ ด้าน ทั้งการทำงานในสภาผู้แทนราษฎร และการทำงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานเหล่านั้นได้ และผลของการทำงานนั้นจะก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้

5.3 การเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 1

กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความชื่นชอบนาย... (นักการเมืองอาวุโสของพรรค A-1) มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก และมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับนาย... มาโดยตลอด จนกระทั่งกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ได้เข้าเป็นสมาชิกของพรรค A ก็ได้ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานมาตลอด โดยเฉพาะนาย C2 ที่ได้ยกย่องนาย... ให้เป็น “พระเจ้าในการทำงานทางการเมือง” ของตนเอง ส่วนนาย C3 ก็เป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อนาย... มากถึงขนาดที่เคยมีความคิดที่จะทุ่มเททำงานการเมืองจนไม่คิดที่จะมีครอบครัวเพื่อให้สามารถทุ่มเททำงานได้อย่างเต็มที่เหมือนกับนาย...

ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่ได้รับการยอมรับ นับถือ และเป็นที่รักของประชาชนส่วนใหญ่จนถือได้ว่าเป็นนักการเมืองในดวงใจของประชาชน ทั้งนี้เพราะนาย...เป็นนักการเมืองอาชีพที่มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ มีพฤติกรรมการทำงานการเมืองที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมมาตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค A ก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากนาย... ในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน และการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ในระหว่างที่ทำงานร่วมกับนาย.... ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย ก็มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างในการทำงานทุกๆ ด้าน ทั้งการคิด การวิเคราะห์ การแสดงเหตุผล ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และความประพฤติส่วนตน เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตากรุณาที่มีต่อประชาชน วิธีการสื่อสารกับประชาชน การดูแลเอาใจใส่ความทุกข์ของประชาชน ฯลฯ ซึ่งการได้เห็นแบบอย่างเจากนาย... ทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีการซึมซับ เก็บจำสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งส่วนที่เป็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนาย... ไว้ในความทรงจำของตนเอง และถ้าหากกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีความเห็นคล้อยตามหรือมีความเห็นสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมใดก็จะทำ

ให้มีการแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกับนาย...ซึ่งเป็นนักการเมืองอาวุโสที่กรณีศึกษาทั้ง 3 รายยึดถือเป็นต้นแบบในการทำงานการเมือง

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า ได้มีการนำแบบอย่างในเรื่องความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักการเมืองอาวุโสท่านนี้ มาปฏิบัติอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น การอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการ และเหตุผลเป็นสำคัญ การทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานการเมือง มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ถือตัวกับประชาชนทั่วไป และประชาชนในพื้นที่และมีความเมตตากรุณาต่อประชาชน ช่วยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนด้วยความเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน และไม่มีความประพฤติที่ส่อไปในทางด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรืออยู่นอกกรอบของจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ

5.4 การเรียนรู้ทางการเมืองจาก นักการเมืองอาวุโสของพรรค A คนที่ 2

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 3 ราย พบว่า นาย C3 เป็นกรณีศึกษาเพียงรายเดียวที่ได้เข้าทำงานการเมืองโดยการเชิญชวนของนาย... และเมื่อได้เข้าทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแล้ว นาย C3 ได้มีโอกาสทำงานใกล้ชิดกับนาย... เป็นอย่างมากทำให้นาย C3 ยึดถือนาย... เป็นต้นแบบในการทำงานการเมืองหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค A ซึ่งเป็นนักการเมืองคนหนึ่งของประเทศที่มีบทบาททางการเมืองมาเป็นระยะเวลานาน และมีความสามารถโดดเด่นในเรื่องของกฎหมาย

นาย C3 มีความใกล้ชิดกับนาย... เป็นอย่างมากตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2528 เหตุผลประการหนึ่งเป็นเพราะว่านาย... เป็นผู้เชิญชวนให้นาย C3 เข้ามาทำงานการเมือง และเมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว นาย C3 เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเขตที่นาย... เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ จึงทำให้นาย C3 ต้องทำงานการเมืองในพื้นที่ร่วมกับนาย... อยู่เป็นเวลานานนับ 10 ปี ในระหว่างที่ได้ทำงานร่วมกันนาย C3 มีโอกาสได้เห็นการทำงาน ได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกต่างๆ ของนาย... ได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่อง การทำงานในพื้นที่ เพราะนาย... ถือว่าเป็นนักการเมืองคนแรกๆ ของประเทศไทยที่มีการลงพื้นที่พบประชาชน และการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ให้กับประชาชน ในระหว่างที่ทำงานร่วมกันนั้นนาย C3 มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานพื้นที่จากนาย... ค่อนข้างมาก และปัจจุบันก็ยังคงนำหลักการทำงานในพื้นที่มาปรับใช้ในการทำงานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.5 บรรยากาศแบบประชาธิปไตยในพรรค A

จากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย มีการรับรู้ว่าพรรค A ที่ตนเองสังกัดอยู่นั้นมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนและสมาชิกของพรรคในการจัดทำนโยบายของพรรค ตลอดถึงมีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการสรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรค เช่น หัวหน้าพรรค ฯลฯ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ในระหว่างที่มีการประชุม และมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทำงานในบทบาทหน้าที่ต่างๆ ตามที่ตนเองถนัด รวมถึงมีความเชื่อว่าพรรค A เป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ

ทั้งนี้องค์การหรือพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะมีการใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในพรรค โดยจะมีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ให้ความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างเหมาะสม(Wolton.1973: 12-16) การที่องค์การหรือพรรคการเมืองเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการทำงานจะส่งผลให้สมาชิกในองค์การมีความโน้มเอียงทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้(Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964)

การที่กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย สังกัดอยู่ในพรรคการเมืองที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นจะส่งผลทำให้กรณีศึกษาทั้ง 3 ราย เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และการได้ทำงานในบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย คือ มีอิสระในการทำงาน หมายถึงความมีเสรีภาพ มีอิสระ และมีโอกาสในการใช้ดุลยพินิจของตนเอง โดยมีการเปิดโอกาสให้บุคคลกำหนดรายการและกระบวนการที่จะใช้เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จด้วยตนเอง (Peterson.1990: 180 ; citing Lipsitz.1964) และสมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ(Peterson.1990: 181) จะส่งผลทำให้สมาชิกมีการพัฒนาความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รมถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเองได้เป็นอย่างดี

จากรายละเอียดของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากพรรคการเมืองที่สังกัดกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดังภาพประกอบ 41

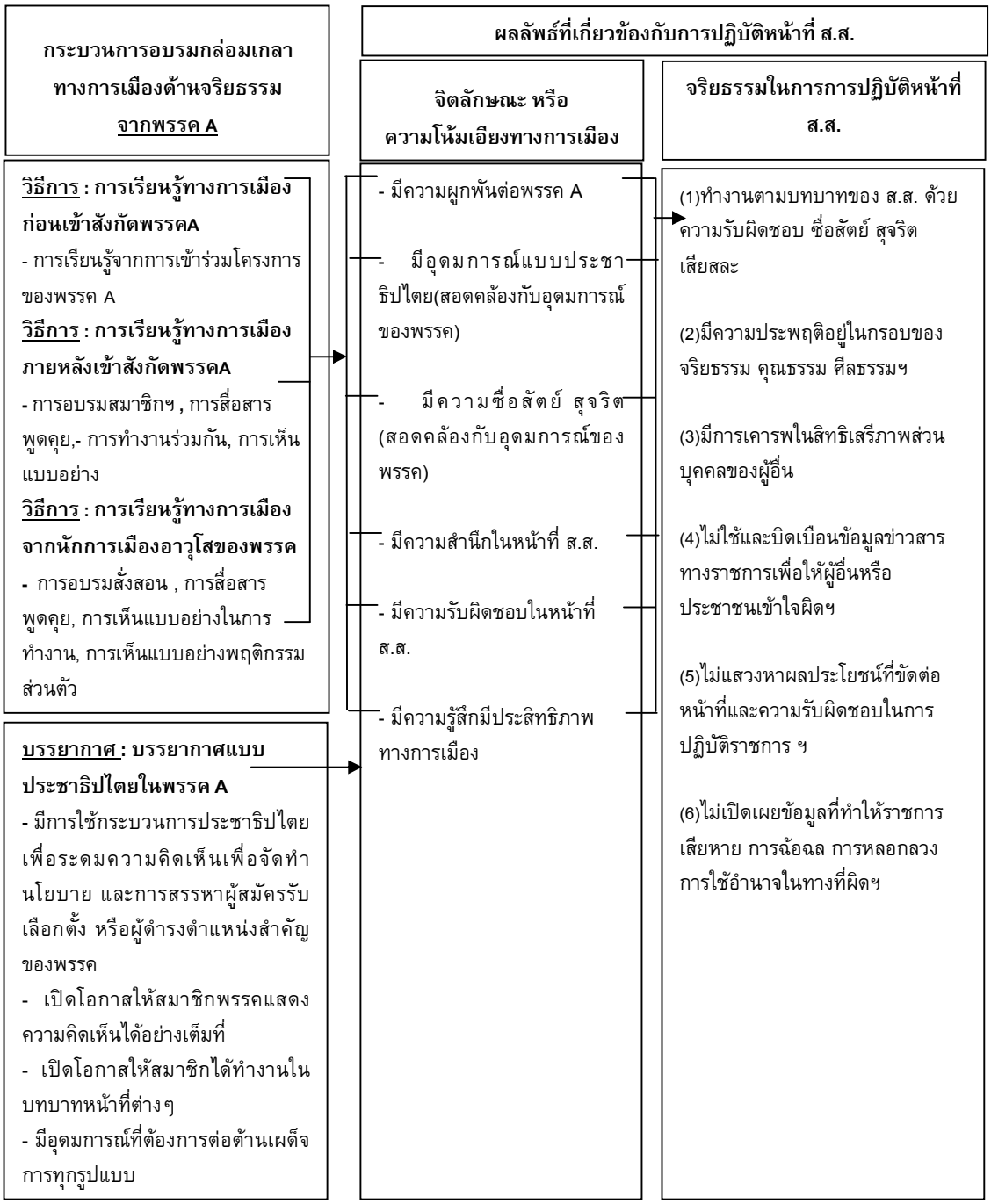

ภาพประกอบ 41 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่กรณีศึกษาได้รับจากพรรคการเมืองที่สังกัดกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

→ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี

ข้อเสนอแนะ

ข้อแสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมืองที่สังกัดมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการก่อรูป ปลูกฝัง และเสริมสร้างคุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้นในการพัฒนาบุคคลเพื่อให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจริยธรรมใน การทำงานนั้น องค์การต่างๆ ที่ทำหน้าหน้าที่ในการกำกับ ดูแลหน่วยงานที่เป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมและเป็นตัวแทนในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงานดังนี้

1. สถาบันศาสนา ควรทำหน้าที่ให้การอบรมกล่อมเกลาจิตใจ และปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดและประพฤติมิชอบตามหลักศีลธรรม รวมถึงมีการปลูกฝังในเรื่องของกฎแห่งกรรม โดยกำหนดช่องทางในการสื่อสารระหว่างสถาบันศาสนาไปยังบุคคลในสังคมให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน เช่น นำเสนอผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เพื่อให้สามารถสื่อสารประเด็นที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปยังสมาชิกในสังคมได้มากขึ้น

2. สถาบันการศึกษาในทุกระดับ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้เรียนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับระบอบการเมืองการปกครองของประเทศไทย รวมถึงควรมีการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจริยธรรมในการทำงาน เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกหัวหน้าชั้น การเลือกประธานนักเรียน ฯลฯ รวมถึงควรสนับสนุนให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย เช่น มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยอยู่บนพื้นฐานของการมีหลักการและเหตุผลที่น่าเชื่อถือ ฯลฯ เนื่องจากมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีอุดมการณ์ตามวิถีประชาธิปไตย มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

3. องค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแลการทำหน้าที่ของสื่อสารมวลชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สื่อมวลชนทุกประเภททั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารวารสาร และอินเตอร์เน็ต มีนำเสนอข่าวสารทางการเมืองด้วยความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและนำเสนอข่าวสารให้ครบถ้วนทุกประเด็นทั้งประเด็นที่เป็นไปในเชิงบวกและในเชิงลบลบ เพื่อให้

ประชาชนมีการรับรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองที่ได้เกิดขึ้น รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองและนักการเมืองอย่างครบถ้วน ร่วมกับการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างถูกต้อง

4. พรรคการเมือง ควรมีการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยมีการพิจารณาถึงประวัติของผู้สมัครโดยละเอียด ได้แก่ ประวัติครอบครัว การศึกษา การทำงาน รวมถึงมีการพิจารณาความประพฤติที่ผ่านมาให้ครบทุกด้าน และควรพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความมุ่งมั่นที่จะเข้ามาทำงานการเมืองอย่างแท้จริง โดยมิได้มีความต้องการผลประโยชน์ใดๆ จากการทำงานการเมือง

นอกจากนี้พรรคการเมืองควรมีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายในพรรคที่มีเนื้อหามุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน รวมถึงกำหนดมาตราการในการควบคุมดูแลพฤติกรรมของสมาชิกให้มีการทำงานอย่างมีจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

ข้อแสนอแนะในทางปฏิบัติสำหรับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจากครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และพรรคการเมือง มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการก่อรูป ปลูกฝัง และเสริมสร้างคุณลักษณะทางจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้นในการพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจริยธรรมในการทำงานนั้น ตัวการต่างๆ ควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. ครอบครัว ควรทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรม โดยมีวิธีการดังนี้

1.1บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีความเชื่อและวิถีชีวิตตามแนวศาสนา คือ มีการสวดมนต์ ไหว้พระ เป็นประจำทุกวัน มีการไปทำบุญที่วัดเนื่องในโอกาสวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา มีการศึกษาเรื่องพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา มีการถือศีลปฏิบัติธรรม และมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุตรมีการปฏิบัติตาม ซึ่งความเชื่อและวิถีปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นผลทำให้บุตรมีความประพฤติอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และมีความละอายต่อการกระทำความผิด และการกระทำชั่วทั้งปวง

1.2 บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อสมาชิกครอบครัวด้วยกันและต่อบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เพราะจะทำให้บุตรมีจิตใจดี มีความเสียสละ ชอบการทำงานเพื่อส่วนร่วมด้วยความจริงใจ

1.3 บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการแสดงความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง และการสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยปราศจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใดๆ

1.4 ภายในครอบครัวควรมีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองเมื่อต้องการตัดสินใจในประเด็นที่เป็นเรื่องของส่วนรวม เปิดโอกาสให้สมาชิกมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองภายในบ้าน ฯลฯ เพื่อให้สมาชิกของครอบครัวได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สถาบันศาสนา ควรทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมให้กับสมาชิกในสังคมโดยมีวิธีการดังนี้

2.1 สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังให้สมาชิกมีการประพฤติบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม รวมถึงปลูกฝังให้สมาชิกอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความร่มเย็นเป็นสุข

2.2 สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว เพื่อให้สมาชิกมีความละอาย และเกรงกลัวต่อการทำบาปหรือการกระทำความผิด

3. สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นควรทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองของประเทศที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวเกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองของประเทศ รวมถึงได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงเรื่องราวเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว

3.2 สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรในที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย เช่น จัดให้มีกิจกรรมการเลือกตั้งสภานักเรียนหรือนิสิต นักศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของตนเองภายในสถาบันการศึกษา รวมถึงส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

3.3 สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย เช่น มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างอิสระเสรี และควรยึดหลักเสียงส่วนใหญ่ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมถึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

4. สื่อมวลชน ควรทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกในสังคมโดยมีวิธีการดังนี้

4.1 สื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และอินเตอร์เน็ต ควรนำเสนอข่าวสารทางการเมืองให้กับประชาชนได้รับทราบทุกด้าน ทั้งในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจทางการเมืองในแนวทางที่เหมาะสมของประชาชนต่อไป

4.2 สื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และอินเตอร์เน็ต ควรนำเสนอข่าวสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และนักการเมือง ตลอดจนการทำงานของนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีการรับรู้เรื่องราวความเคลื่อนไหวต่างๆ ขององค์กรและบุคคลเหล่านั้นโดยละเอียด ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจให้การสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งหรือนักการเมืองคนใดคนหนึ่งต่อไป

4.3 สื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และอินเตอร์เน็ต ควรทำหน้าที่ในการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมอันดีงามให้แก่ประชาชนทั่วไป เช่น เพิ่มสัดส่วนการนำเสนอรายการ ละครที่มีเนื้อหาในการปลูกฝังและส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมมีความประพฤติอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม โดยผ่านตัวแบบในละคร การ์ตูน ฯลฯ

4.4 สื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ควรมีการส่งเสริมให้ตัวละครที่เป็นนักการเมืองในละครโทรทัศน์ เป็นผู้มีความประพฤติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมเพื่อเป็นตัวแบบที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน

5. พรรคการเมือง ควรทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับสมาชิกในสังคมโดยมีวิธีการดังนี้

5.1 พรรคการเมือง ควรปลูกฝังให้สมาชิกโดยเฉพาะสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม ทั้งในเรื่องการทำงาน และเรื่องส่วนตัว

5.2 พรรคการเมือง ควรมีการยกย่องและสนับสนุนให้ผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม ทั้งในเรื่องการทำงาน และเรื่องส่วนตัวให้มีโอกาสได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5.3 พรรคการเมือง ควรมีการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองภายในพรรค โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีงาม ทั้งในเรื่องการทำงาน และเรื่องส่วนตัว เป็นผู้ให้การอบรม และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงที่คอยแบบอย่าง และให้ความรู้ในการทำงานในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อแสนอแนะในทางวิชาการ

จากการทำวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ทำให้พบข้อจำกัดหลายประการด้วยกัน ดังนั้นหากจะมีการทำวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นผู้วิจัยควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้ประชากรในการศึกษาคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับการเลือกติดต่อกันมา 3 สมัย คือ การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 , 2548 และ 2550 และไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นในการศึกษากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองครั้งต่อไปในอนาคตนั้นควรมีการขยายขอบเขตในเรื่องประชากรในการวิจัยให้มีขอบเขตกว้างขึ้น เช่น ทำการศึกษาในกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนร่วมด้วย หรือทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มรัฐมนตรี ฯลฯ

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาแต่ละรายนั้น ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาประวัติชีวิต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นกรณีศึกษาเพียงบุคคลเดียวโดยไม่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เก็บข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวจากบิดามารดาหรือสมาชิกในครอบครัว หรือ เก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาจากครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ฯลฯ ดังนั้นในการศึกษากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองครั้งต่อไปในอนาคตนั้น ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองร่วมด้วยเพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจน ลึกซึ้ง และอาจจะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างออกไป อันจะทำให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาแต่ละรายด้วยการศึกษาประวัติชีวิต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกรณีศึกษาเพียง 2 วิธีเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษากระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไปในอนาคตนั้น ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมร่วมด้วยเพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และละเอียดลึกซึ้ง และมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

4. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความละเอียดลึกซึ้ง(Sesitive) เป็นอย่างมาก ดังนั้นหากมีความต้องการที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าวต่อไปในอนาคต ผู้ที่ต้องการวิจัยในเรื่องนี้ ควรมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการสัมภาษณ์ จนมีความเชี่ยวชาญมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากการสัมภาษณ์ในทุกประเด็นต้องใช้ทักษะ และความสามารถในการสัมภาษณ์ในระดับสูง เพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน และละเอียดลึกซึ้ง เพื่อมาใช้ในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อให้สามารถตอบปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้ได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2550). *การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่ทำงาน และสื่อมวลชน ที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ.* การศึกษาก่อนนำเสนอปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2528). *โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนประดิษฐ์.

กรมสามัญศึกษา. หน่วยงานศึกษานิเทศน์. (2525). *พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ : หน่วยงานศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา.

กระมล ทองธรรมชาติ. (2514). *พรรคการเมืองต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

กรรณิกา ศิลปพรหมมาศ. (2547). ปัจจัยด้านจิตลักษณะและสถาการณ์ทางสังคมของพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพยาบาลจิตเวชที่มีจริยธรรม. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เกรียงไกร จงเจริญ. (2536). *ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ 2.* กรุงเทพฯ : ซัคเซสมีเดีย.

โกศล มีคุณ; และณรงค์ มีเมฆ. (2545). *ผลของการฝึกให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู.* ทุนอุดหนุนการวิจัย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

งามตา วนินทานนท์. (2534). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม (สค 331).* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

งามตา วนินทานนท์. (2534). *ลักษณะทางพระพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร.* รายงานการวิจัยฉบับที่ 50 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรรจา สุวรรณทัต ; และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2521). *พฤติกรรมศาสตร์.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

จินตนา บิลมาศและคนอื่นๆ. (2529). *รายงานการวิจัยสถาบันข้าราชการพลเรือน เรื่องคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน.* สำนักงาน ก.พ.

จักรกฤษณ์ พงษ์ภมร. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง : กรณีศึกษาข้าราชการทหารกองบัญชาการกองทัพบก.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การทหาร). กรุงเทพฯ: ส่วนบัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.

จันทนา สุทธิจารี. (2544). "การมีส่วนร่วมของประชาชน" ใน *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.* บรรณาธิการโดยอมร รักษาสัตย์. 410-433. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

จรัญ วงศ์สวัสดิ์. (2533). *แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตสุขาภิบาลที่ประธานกรรมการสุขาภิบาลมาจากการเลือกตั้งและประธานกรรมการโดยตำแหน่ง.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เจตศักดิ์ แสงสิงห์แก้ว. (2524). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นบางชัน เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ฉกาจ ช่วยโต ; ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2533). *ลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการบวชในพระพุทธศาสนาของชายไทยในภาคใต้.*รายงานการวิจัยฉบับที่ 43 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เฉลิมวุฒิ รักขติวงศ์. (2536). *การวิเคราะห์โครงสร้างของเทศบาลตามร่างพระราชบัญญัติเทศบาล.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชลากร เทียนส่องใจ. (2550). "จริยธรรมของผู้นำรัฐตามหลักพระพุทธศาสนา," ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 : วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง.*

ชลัช จงสืบพันธ์. (2527). *การศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบท และลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

----------. (2543). "โรงเรียนกับบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง," ใน *สรรสาระทางรัฐศาสตร์.* 1(1): 138-166.

ชวลิตธำรง โกฏิตระกูล. (2532). *ผู้นำศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตหนองจอก มีนบุรี บางกะปิ พระโขนง.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชวนะ ภวกานันท์.(2525). *ความสำนึกทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลโนนสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชัช กิจธรรม. (2544). "ความเป็นมาของระบอบประชาธิปไตยแนวสากล" ใน *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.* บรรณาธิการโดยอมร รักษาสัตย์. 91-123. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *รัฐกับสังคม : ไตรลักษณ์รัฐไทยในพหุสังคมสยาม.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิตพล กาญจนกิจ. (2545). *ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล.* วิทยานิพนธ์ ร.ด. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชุมพล แพร่หลวง. (2529). *ความผูกพันต่อพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชาย โพธิสิตา. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เชาวน์วัศ เสนพงศ์. (2547). *การเมืองการปกครองของไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไชยการ ทองแก้ว. (2520). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง หิริ-โอตตัปปะ กับสัปปุริสธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์. (2536). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฑิตยา สุวรรณชฏ. (ม.ป.ป). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง.* ม.ป.ท.

ณรงค์ เทพเสนา. (2540). *ความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการสภาตำบล อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ณรงค์ศักดิ์ บุณยมาลิก. (2536). *อิทธิพลของสถานการณ์ระดมคน และจิตลักษณ์ที่มีต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน.* ปริญญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐวุฒิ จินากูล. (2540). *โครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย : ศึกษากรณีบ้านตาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์มนุษยวิทยามหาบัณฑิต(สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2534). "ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย," ใน*ประมวลบทความด้านพฤติกรรมศาสตร์ เอกสารฉบับพิเศษในวันครอบรอบปีที่ 33.* 12-33. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----------. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล.* พิมพ์ครั้งที่ 3 เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. (2531). *ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมในการทำงานของข้าราชการ.* กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ; และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ; และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.* รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2548). "ทฤษฎีต้นไม่จริยธรรมสำหรับคนไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต," ใน *50 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ แลหลังมุ่งหวังสู่อนาคต.* สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2546). *เคล็ดลับในการประมวลเอกสารเพื่อเขียนเค้าโครง / รายงานการวิจัยที่เข้ามาตรฐานสูงทางพฤติกรรมศาสตร์.* บทความประกอบการบรรยายในการประชุมปฏิบัติการ (รุ่นที่5 ครั้งที่ 1) เรื่อง "การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย : การจัดทำโครงการวิจัยเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ" จัดโดยโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วันที่ 28 – 31 ตุลาคม 2546 ณ โรงแรมสักภูเดือน เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2546). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ,”. ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 4 : 5 ปีของการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.* บรรณาธิการโดย ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. 221-261. กรุงเทพฯ: ไฟนเน็กซ์.

ทวีวัฒน์ บุญชิต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา.* กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ทัศนา ทองภักดี. (2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจในตนของเด็กวัยรุ่น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2543). *รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์การเมือง.* กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า. สหายบล็อคและการพิมพ์.

----------. (2545). *ประชาธิปไตยไทย.* กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า. สหายบล็อคและการพิมพ์.

----------. (2546). *วิถีชีวิตไทย : วัฒนธรรมการเมืองของคนรุ่นใหม่.* กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า. สหายบล็อคและการพิมพ์.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2539,กันยายน - ตุลาคม). “ผู้นำ คลื่นลูกใหม่ของภาครัฐ,” *วารสารข้าราชการ.* 41(5) : 9 -16.

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. (2542). *ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.* กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2542). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลาง.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์.(2544). “การพัฒนาทางการเมืองไทยในอนาคต,”. ใน *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.* บรรณาธิการโดยอมร รักษาสัตย์. 469-506. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2549). นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอรัปชั่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

นภดล สุคนธวิท. (2539). *พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ.* วิทยานิพนธ์ ร.ม.(การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นิยม รัฐอมฤต. (2550). “การขับเคลื่อนจริยธรรมทางการเมือง,” ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 : วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง.*

นีออน พิณประดิษฐ์; และคณะ. (2546). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานในข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4. ทุนอุดหนุนการวิจัย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). "ส่วนร่วมของพลเมืองในการเมือง : ความยั่งยืนของประชาธิปไตย," ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2 : การมีส่วนร่วมของประชาชน ความยั่งยืนของประชาธิปไตย.* บรรณาธิการโดย ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ. 19-26. กรุงเทพฯ: ธรรกมลการพิมพ์.

บังอร โสพส. (2537). "บทบาทของการถ่ายทอดอบรมทางสังคมขององค์กรในการพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำ ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการทำงาน," ใน วารสาร*จิตวิทยาสังคม สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย.* 1(1) : 99 – 114.

----------. (2538). "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ความเป็นมาและกระบวนการที่ควรจะเป็น," ใน *พัฒนศึกษาศาสตร์* 35(1) : 67 – 86.

บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประจิตร มหาหิง. (2529). *สังคมวิทยาการเมือง : แนวคิดทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.* ปัตตานี: คณะ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประมวล รุจนเสรี. (2547). *การใช้อำนาจเป็นธรรมชาติของมนุษย์.* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สุเมธ รุจนเสรี จัดพิมพ์.

ประสิทธิพร เวทย์ประสิทธิ์. (2530). *ความไว้วางใจทางการเมืองและความหยามเหยียดทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปราชญา กล้าผจญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2524). *พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พงษ์ปกรณ์ กรองใจ. (2542). *ความผูกพันต่อพรรคการเมืองไทยของสมาชิกชุมชนบ้านพรรคตำรวจส่วนกลาง.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). *ข่าวสารการเมืองของคนไทย.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว; และ สายทิพย์ สุคติพันธ์. (2527). *การเมืองของเด็ก : กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). (2543). ธรรมะกับการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.กระยุตฺโต); และคนอื่นๆ. (2541). ใน *ผู้นำ.* บรรณาธิการโดยสงวน นิตยารัมพงศ์ และสุทธิลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

พระวันรัต, สมเด็จ.(2483) *เทวธรรมกถา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนศึกษา.

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต.(2553).*การอุปสมบทในพระพุทธศาสนา.* จากwww. dhammadelivery.com/ teaching-detail.php.

พฤทธิสาณ ชุมพล,มรว. (2547). *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิทูร มลิวัลย์. (2540). *แบบเรียนวิชาธรรมสำหรับนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี.* กรุงเทพฯ: กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาณุ ธรรมสุวรรณ; และ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2543). พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง *ของประชาชนจังหวัดพัทลุง.* สงขลา: ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภาวณี สุคนธชาติ. (2551). *การโต้วาที.* จาก http://www.thaigoodview.com

รัตนา ประเสริฐสม. (2526). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รุ้งโสพส สิทธิเวทย์. (2534). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหาร 4 ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. (2545). *ความรู้สึกเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย.* ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด.(สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). (ออนไลน์)

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(แก้ไขเพิ่มเติม).* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2546ก). *การเมืองการปกครองของไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

----------. (2546ข). *ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย.* กรงเทพฯ: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

----------. (2546ค,กันยายน). “พรรคการเมืองคือสถาบันหลักของระบบการเมือง,” *รัฐสภาสาร.* 51(9): 1 -10.

----------. (2549). *การเมืองการปกครองไทย.* กรงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วรวรรณ อร่ามพงศ์. (2551). *ตัวแปรทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของสัตวแพทย์.* ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณะ บรรจง. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูภาคใต้.* สุราษฎร์ธานี: สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรวุฒิ ทศพิทักษ์กุล. (2543). *มุมมองของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วริณธิ์ ธรรมนารถสกุล. (2547) ปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับของผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ : *ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยระดับบุคคล.* ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิรัตน์ ปานศิลา. (2542). *การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน จิตลักษณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลในภาคเหนือของประเทศไทย.* ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี; งามตา วนินทานนท์; และวริณธิ์ ธรรมนารถสกุล. (2547). รายงานการวิจัย : กรณีศึกษาบุคลตัวอย่างและเครื่องมือชี้วัดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมข้าราชการยุคใหม่. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน ทรวิโรฒ.

วัยวุฒิ บุญลอย. (2550). “จริยธรรมของนักการเมืองในการบริหารราชการแผ่นดิน,” ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 : วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง.*

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2531). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศุภชัย สุพรรณทอง. (2544). *ปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมยองนักศึกษาสถาบันราชภัฏ.* ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สนม อุไรรักษ์. (2531). *ผู้มีอิทธิพลและชนชั้นนำ และโครงสร้างอำนาจในชุมชนอำเภอชายแดนภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมชาย ภคภาสวิวัฒน์. (2548). “ผู้นำไทย,” ใน *ผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณีอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย.* กรุงเทพฯ: โครงการวิชาโทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมควร ขันเงิน. (2533). *แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาติ เจศรีชัย. (2550). “จริยธรรมของนักการเมืองกับวิกฤตการณ์การเมืองไทย,” ใน *การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 : วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง.*

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2538, 29 ธันวาคม). “การมีส่วนร่วมทางการเมือง,” *มติชน.* หน้า 32.

----------. (2545). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา.* พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

----------. (2548). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา.* พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรรักษ์ เลี่ยมสุวรรณ. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะต่อสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิวาพร ธนะ. (2535). *ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำศาสนาอิสลามต่อระบบพรรคการเมืองในจังหวัดปัตตานี.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน. (2519). “Party Identification กับการพัฒนาทางการเมือง,” ใน *การพัฒนาการเมืองไทย.* บรรณาธิการโดยลิขิต ธีรเวคิน. 163-188. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

สิรภัทร อิงควรานุวัฒน์. (2547). *การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2548 : ศึกษากรณีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เขตเลือกตั้งที่ 1 พระนคร-ป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ ร.ม. (การเมืองการปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต บุญบงการ. (2542). *การพัฒนาทางการเมืองของคนไทย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต บุญบงการ ; และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). *พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา ธรรมวงษ์. (2544). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเคารพสิทธิมนุษยชนในงานพยาบาลผู้ป่วยใน.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). *การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง ความเชื่อมั่น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุพรรณี ไชยอำพร. (2545). "ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของระบบอุปถัมภ์ : เน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมในสังคมไทย," ใน *รวมบทความวิชาการทางการพัฒนาสังคม.* บรรณาธิการโดย สุรสิทธิ์ วชิรขจร. 193 – 231. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

สุวรรณ พิณตานนท์. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง.* ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2542). *บทบาทของครอบครัวการการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยฉบับที่ 72 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรพงษ์ ชัยจันทร์. (2538). *ความผูกพันต่อพรรคการเมือง : ศึกษากรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาลกับความผูกพันต่อพรรคประชากรไทย.* วิทยานิพนธ์ ร.ม.(การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุวัฒน์ ศิริโภคาภิรมย์. (2540). *อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุเทพ สุนทรเภสัช. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย : พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม.* เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุไลพร ศรีอ่อน. (ตุลาคม,2530). “เจตคติของนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันผลิตครูจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการปกครองของไทย,” ใน *เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.* ครั้งที่ 5 เล่ม 2 : 880-883.

สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์. (2514). “พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา” ใน *พรรคการเมืองต่างประเทศ.* รวบรวมโดย กมล ทองธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.(2549). *บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2547). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

เสนีย์ ลิมกุล. (2535). *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยปี พ.ศ.2529.* วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2547). *ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ.* กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

องอาจ นัยพัฒน์. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนิสรา จรัสศรี. (2541). *ลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานครและสังกัดกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข.* ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อมร รักษาสัตย์. (2544). *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.* กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2552). “ความซื่อสัตย์นั้น สำคัญไฉน?,” *ใน บทความทางวิชาการของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.* จาก www.culture.go.th/study.php.

อัศวิน นันทะแสง. (2542). *การสร้างสื่อหนังสือการ์ตูน เรื่องความเสียสละ และความเมตตากรุณา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

Aberbeck, Joel D. ; & Walker, Jack L. (1970). "Political Trust and Racial Ideology," *American Political Science Review.* 64(4): 1199-1219.

Alford, John R. ; Funk, Carolyn L. ; & Hibbing, John R. (2005,May). "Are Political Orientations Genetically Transmitted?," *American Political Science Review.* 99(2): 153-167. Retrieved Nov. 23, 2005 , from www.aspnet.org/section_327.cfm

Almond, Gabriel A. ; & Verba, Sidney. (1965). *The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations.* Boston: Little Brown.

Apirat, Prinat. (2003). *From Subject to Citizen : Political Participation in Bangkok (Thailand).* Dissertation, Ph.D. (Political Science). The Johns Hopkins University. Retrieved Sep. 10, 2005 , from www.pitt.edu.

Barber, Davis Jame. (1972). *Citizen Politics.* Chicago: Markham.

Baker, Kendall L. (1973). "Political Participation, Political Efficacy and Socialization in Germany," *Comparative Politics.* 6: 73-98.

Benitez, Helena Simone Nranian. (1995). *Of Patriotism and Partisanship : The Socializing Effects of Secondary, United State History Curricula.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). Georgetown University. Retrieved Nov. 24, 2005 , from www.pitt.edu.

Belanger, Eric. ; & Nadeau, Richard. (2002). *Political Trust and The Vote in Multiparty Elections.* Boston: Paper Prepared for Delivery at The Annual Meeting of The American Political Science Association.

Blank, Robert H. (1980). *Political Parties : An Introduction.* New York: Prentice-Hall.

Bucanan II, Bruce. (1974,March). "Building Organizational Commitment : The Socialization of Mangers in Work Organizations,". *Administrative Science Quarterly.* 16: 143-150.

Buehler, Susan E. (2004). *Interpreting Political Messages : Political Awareness and Background Knowledge Among Young Voters.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). The University of Kansas. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Campell, Angus. ; Gurin, G. ; & Miller , Warren E. (1954). *The Voter Decides.* New York: Evanston : Row & Peterson.

Campell, Angus. ; et al. (1966). *The American Voter.* 4th ed. New York: John Wiley & Sons.

Chaples, E.A. (1976,May). "Political Efficacy and Political Trust in Denmark," *Politics.* 40: 77.

Chiu, Kuan-Shun. (2002). *An Exploratory Study on The Relationships Among Electorate 's Voting Behavior, Party Identification, Personal Values, and Demographic Characteristic.* Dissertation, Ph.D. (Political Science).Louisiana Tech University. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Coleman, James S. (1968). *Education and Political Development.* New Jersey: Princeton University Press.

Dahl, Robert A. (1963). *Modern Political Analysis.* New Jersey: Prentice Hall.

Davis, Lenience T. (2005). *Motives and Motivation : Social Context, Civic Orientation, and Political Behavior.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). The University of Chicago. Retrieved Nov. 18, 2005 , from www.pitt.edu.

Dawson, Richard E. ; & Prewitt, Kenneth ; Dawson, Karen S. (1969). *Political Socialization.* Vol. 1. Boston , Toronto: Little, Brown and Campany.

Dawson, Richard E. ; & Prewitt, Kenneth ; Dawson, Karen S. (1977). *Political Socialization.* Vol. 2. Boston , Toronto: Little, Brown and Campany.

Dawson, Walter Putnam. (2005). *Political Socialization and Student Government Activities in A Japanese Middle School.* Dissertation, Ph.D. (Sociology of Education). Columbia University. Retrieved Nov. 24, 2005 , from www.pitt.edu.

Eisenberger, R. ; & Others. (1991). *"Perceived Organizational Support and Employee Diligence Commitment and Innovation,"* Journal of Applied Psychology. 52.

Eston, David. (1965). *A Framwork for Political Analysis.* New Jersey: Prentice Hall.

----------. (1965). *Analysis of Political Life.* New York: John Wiley & Sons.

Eston, David. ; & Dennis, Jack. (1967,March). "The Child' s Acquisition or Regime Norms : Political Efficacy," *American Political Science Review.* 61: 29-85.

----------. (1969). *Children in Political System.* New York: McGrawHill.

Gainsborough, Juliet F. (2005,September). "Voters in Context : Cities , Suburns , and

Presidential Vote,". *American Politics Research***.** 33(3): 435-461. Retrieved Sep. 10, 2005 , from www.sagepub.com.

Gant, Michael M. ; & Luttbeg, Norman R. (1991). *American Electoral Behavior : 1952-1988.* Carifornia: F.E. Peacock Publisher.

Gamson, William A. (1968). *Power and Discontent.* Homewood , IL: Dorsey.

George, Jennifer M. ; & Jones, Gareth R. (1977). *Uunderstanding and Managing Organization Behavior.* 2nd ed. New York: Addison-Wesley.

Greene, Steven Henry. (1999). *The Psychological Structure of Partisanship : Affect, Cognition, and Social Identification.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). The Ohio State University. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Gwiasda, Gregory W. (2001). "Network News Coverage of Campaign Advertisements : Media's Ability to Reinforce Campaign Messages,". *American Politics Research.* 29(5): 461-482. Retrieved Sep. 10, 2005 , from www.sagepub.com.

Hess, R. D. ; & Toney, J. (1967). *The Development of Political Attitudes in Children*. Chicago: Aldine Press.

Hetherington, Marc J. (1999). "The Effect of Political Trust on The President Vote : 1968-1996," *American Political Science Review.* 93: 311-326.

Hollander, Edwin P. (1981). *Principle and Methods of Social Psychology.* London: Oxford University Press.

Huntington, Sammual P. ; & Nelson, Joah M. (1976). *No Easy Choice : Political Participation.* Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.

----------. (1982). *No Easy Choice : Political Participation.* Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.

Ippolito , Dennis S. ; Walker , Thomas G. ; & Kolson , Kenneth L. (1976) . *Public Opinion and Responsible Democracy.* Enlewood Cliffs: Princetice Hall.

Jewell , L.N. (1998). *Contemporary Industrial/Organizational Psychology.* 3rd ed. New York: Brooks/Cole Publishing Company.

Jennings, Kent M. ; & Neimi, Richard G. (1968). "The Transmission of Political Values form Parent to Child, ". *American Political Science Review*. 62: 169-184.

----------. (1974). *The Political Character of Adolescence*. Princeton: Princeton University Press.

Johnson , Doyle Paul. (1981). *Sociological Theory.* New York: John Wiley & Sons.

Karasek, Robert A. (2004,Oct). "Job Socialization : The Carry – Over Effects of Work on Political and Leisure Activities,". *Bulletin of Science, Technology & Society.* 24(4): 284-304. Retrieved Nov.18, 2005 , from http://bst.sagepub.com.

Kilburn, Whitt H. (2005,May). “Does the Candidate Really Matter?,”. *American Politics Research.* 33(2): 335-356. Retrieved Sep.10, 2005 , from www.sagepub.com.

Kim, Jinda. (2003). *Class Politics Resurgent : Class-Based, Voting Turnout, and Party Identification.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). Northwestern University. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Koop, Royce Abraham James. (2003). *Consistency in Federal-Provincial Party Identification : Canada Since 1993.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). University of Calgary. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Kuenzi, Michelle Therese. (2003). *Education, Civil Society, and Democracy : The Role Of Nonformal Education in Promoting Civic Orientations in Senegal.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). Michigan State University. Retrieved Nov. 24, 2005 , from www.pitt.edu.

Lane, Robert E. (1969). *Political Thinking and Consciousness.* Chicago: Markham.

----------. (1977). *Political Man.* New York: Free Press.

LaPlant, James Thomas. (1998). *Political Learning in Adolescence : A Survey of Political Awareness and Attitudes of Middle School Students in The Heartland.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). The University of Oklahoma. Retrieved Nov. 27, 2005 , from www.pitt.edu.

Lasswell, Horold D. ; & Kaplan, Abraham. (1970). *Power and Society.* New Haven: Yale University Press.

Leibert, James Gordon. (1993*). Party Identification and Vote Decision in United States Elections : A Meta-Analysis.* Dissertation, Ph.D. (Political Science). Southern Illinois University at Carbondale. Retrieved Nov. 25, 2005 , from www.pitt.edu.

Levanson, H. & ; Miller J. “Multidimensional Locus of Control in Sociopolitical Activists of Conservative and Liberal Ideologies,” *Journal of Personality and Social Psychology.* 33: 199-208.

Marie, Dalhouse. (1995). *Parent – Child Political Value Congruency*. Dissertation, M.A. (Political Science). University of Calgary. Retrieved Nov. 18, 2005 , from www.pitt.edu.

Mayer , John P. ; Allen , Natalie J.; & Smith , Catherine. (1993). “Commitment to Organizations and Occupations : Extension and Test Component Conceptualizations,” *Journal of Applied Psychology.* 78(4): 538-551.

McClosky, Herbert. (1968). “Political Participation” in *International Encyclopedia of Social Science.* Vol.12.

Milbrath, Lester. (1965). *Political Participation : How and Why do People Get Involved in Politics.* Chicago: Rand McNally and Company.

Milbrath, Lester. ; & Goel, M.L. (1977). *Political Participation : How and Why do People Get Involved in Politics.* Washington D.C.: University Press of America.

Miles,M.B.&Huberman,A.M.(1994).*Qulitative data analysis:An expanded sourcebook*(2nd ed.)Thousand Oaks:Sage.

Miller, Arther H. (1974,September). “Political Issues and Trust in Government : 1964-1970,” *American Political Science Review.* 68(3): 951-972.

Miller, Warren E. ; & Shank , J. Merrill. (1996). *The New American Voter.* London: Harvard University Press.

Morgenthau, Hans J. (1968). *Political Among Nations : The Struggle for Power and Peace.* New York: Knopf.

Moursund, Janet P. (1976*). Learning and The Learner*. Monterey California: Brooks/Sole.

Nelson, Patricia McNulty. (2004). *Montana Boys ’ State and Montana Girls ’ State : Political Socialization of The Adolescents in Transition of Adulthood in The Context of Family, School and Community.* Dissertation, Ed.D.(Political Science). Montana State University. Retrieved Nov. 23, 2005 , from www.pitt.edu.

Nie, Norman H. ; & Verba, Sidney. (1975). “Political Participation,” in *Handbook of Political Science.* Vol. 4. edited by Greenstein, Fred I. ; & Polsby, Nelson W. Massachusetts: Addison Wesley.

Parent, Michael. ; Vandebeek, Andrew C. ; & Gemino, Andrew C. (2004). *Bullding Citizen Trust Through e-Government.* Burnaby: Faculty of Business Administration. Simon Fraser University. Retrieved Nov. 25, 2005 , from http://polmeth.wustl.edu/polanalysis/vol/9/PA91-2-20.pdf

Per, Adman. (2004). *Unemployment, Workplace Democracy, and Political Participation.* Dissertation, Ph.D. (Political Science).Uppsara Universitat(Sweden). Retrieved Sep. 10, 2005 , from www.pitt.edu.

Pervin, Lawrence A. (1980). *Personality : Theory , Assessment and Research*. 3rd ed. New York – Toronto: John Wiley & Sons.

Peterson , Steven A. (1990). *Political Behavior : Patterns in Everyday Life.*

California: SAGE.

Porter, L. & et al. (1974,October). "Organization Commitment , Job Satisfaction , and Turn Over Among Psychiatric Technicians,". *Journal of Applied Psychology.* 59: 603-609.

Prewitt, Kenneth. (1968). "Political efficacy" in *International Encyclopedia of the Social Sciences.* Vol.14. David L. Sill,editor. New York: Macmillan & Free.

Prizzia, Ross ; & Narong Sinsawasdi. (1974). *Thailand : Student Activism and Political Change.* Bangkok: Duang Kamol.

Pye, Lucian W. (1963*). Politics, Personality, and Nation Building : Burma's Search for Identity.* New Haven and London: Yale University Press.

Ranshon, Stanlay. (1992). "Political Socialization" in *Encyclopedia of Government and Politics.* Vol.1 Hawkesworth, Mary ; & Kogan, Maurice, editer. London and New York: Routledge.

Reidel, Eric. (2002). "The Impact of High School Community Service Programs on Student ' s Feelings of Civic Obligation,". *American Politics Research***.** 30(5): 499-527. Retrieved Nov. 18, 2005 , from www.sagepub.com.

Roberts, Geoffrey K. (1971). *A Directory of Political Analysis.* London: Longman.

Robinson, John P. ; Rusk, Jerrold G. ; & Head, Kendra B. (1968). *Measures of Political Attitudes.* Michigan: Institute of Social Research, The University of Michigan.

Rose, Richard. (1974). *Electoral Behavior : A Comparative Handbook*. New York: Free Press.

Rosenbaum, Walter A. (1975). *Political Culture : Basic Concepts in Political Science.* Britain: Pracger.

Rotter, J.B. (1966). "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control Reinforcement," *Psychological Monograph 80.* 1(609): 1966.

Rush, Michel. (1992). *Politics And Society : An Introduction To Political Sociology*. New York: Prentice Hall.

Schofield, Harry. (1972). *The Philosophy of Education :An Introduction*. London: George Allen and Unwin.

Schriesshiem, Chester A. ; Hinkin, Timothy R. ; & Podsakoff, Phillip M. (1991). "Can Ipsative and Single Measure Produce Erroneous Results in Field Studies of French and Ravan' s (1959) Five Base of Power? An Empirical Investigation," *Journal of Applied Psychology.* 76(1): 106 – 114.

Scott, Jame C. (1977). "Patron-Client Politics and Political Change in Southeast Asia," In *Friend, Followers and Factions : A Reader in Political Clientelism*. California: University of California Press.

Sheldon, Mary E. (1971,June). "Investments and Involvement as Mechanism Producing Commitment to Organizations,". *Administrative Science Quarterly*. 16: 143-150.

Stake, Robert E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Thousand Oaks.CA: Sage.

Steer, Richard M. (1977,March). "Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment,". *Administrative Science Quarterly.* 22 : 46-55.

Steiner, George Albert. (1986). *Management Policy and Strategy***.** 3rd ed. New York: Macmillan.

Stickland, Bonnie R. (1977). "Internal – External Control of Reinforcement," in *Personality Variables in Social Behavior*. Thomas, Blass ,editor. New York: John Wiley and Sons.

Thinapan Nakata. (1975). *The Problem of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students .* Bangkok : Praepittaya

Ventura, Raphael. (2001). "Family Political Socialization in Multiparty Systems,". *American Politics Research***.** 34(6): 666-691. Retrieved Nov. 18, 2005 , from www.sagepub.com.

Weiner, Myron. (1971). "Political Participation : Crisis of the Political Process," in *Crisis on Sequences in Political Development.* Edited by Leonard Binder ; & Others. Princeton: Princeton University Press.

Welch, Susan. (1975,December). "Dimensions of Political Participation in a Canadian Sample," *Canadian Journal of Political Science.* : 553 – 556.

Woodward, J. L. ; & Elino Roper. (1950). "Political Activity of American Citizens," *American Political Sciences Review.* 44: 872-885.

Wu, Chung-Li. (2003,Jul). "Psy-Political Correlates of Political Efficacy," *American Politics Research***.** 33(6): 729-760. Retrieved Nov. 25, 2005 , from www.sagepub.com.

Yin, R.K.(2003). Case Study esearch:Design and Methods.3 edn. Thousand Oaks.CA: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตำแหน่ง/รายชื่อ ของผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกรายชื่อ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตำแหน่ง/รายชื่อ ของผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มที่ 1 : นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ (5 ท่าน)

1. คณบดี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา)
2. รองอธิการบดี ฝ่ายการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล)
3. ประธานที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์)
4. นักวิชาการ / อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง (รศ.สุขุม นวลสกุล)
5. อาจารย์ประจำ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว (อ.ดร.ยุทธนา ไชยจูกุล)

กลุ่มที่ 2 : ข้าราชการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (5 ท่าน)

1. ผู้อำนวยการสำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
2. ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
3. ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
4. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
5. ผู้อำนวยการสำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มที่ 3 : สื่อมวลชน สายข่าวการเมือง (16 ท่าน)

1. บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน (คุณบุญเลิศ ช้างใหญ่)
2. บรรณาธิการข่าวการเมือง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
3. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3
4. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง 5
5. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
6. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก โมเดิร์นไนน์ ทีวี (ช่อง 9)
7. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก NBT (ช่อง 11)
8. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก ASTV / หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
9. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก หนังสือพิมพ์มติชน
10. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

กลุ่มที่ 3 : สื่อมวลชน สายข่าวการเมือง (ต่อ)

11. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
12. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก หนังสือพิมพ์แนวหน้า
13. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
14. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก สำนักข่าว ที-นิวส์
15. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก สำนักข่าว INN
16. ผู้สื่อข่าวการเมือง ประจำรัฐสภา จาก ศูนย์ข่าวแปซิฟิก

ภาคผนวก ข

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และแบบแผนการลงรหัสข้อมูล

ตาราง A แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เนื้อหาของข้อมูลที่ต้องการได้รับ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวและการดำเนินชีวิตในช่วงวัยเด็ก** 1)ขอให้ท่านช่วยเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน ตอนเด็กๆ ตั้งแต่ท่านจำความได้ท่านอยู่กับใคร/ใครเลี้ยงดู/ดูแลในวัยเยาว์ 2)ขอให้ท่านช่วยเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับคุณพ่อ/คุณแม่ การศึกษา, อาชีพ 3)รายละเอียดเกี่ยวกับคุณพ่อ/คุณแม่ ในมุมมองของท่านลักษณะนิสัย 4)คุณพ่อ/คุณแม่ ในมุมมองของคนอื่นๆ ที่ใกล้ชิดเป็นอย่างไร 5)ความสัมพันธ์ระหว่างคุณพ่อกับคุณแม่เป็นอย่างไร 6)ท่านเป็นบุตรคนที่เท่าไหร่ของพ่อกับแม่ 7)ถ้ามีพี่/น้อง ...ความใกล้ชิดระหว่างพี่น้องเป็นอย่างไร 8)ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับคุณพ่อคุณแม่เป็นอย่างไร 9)ถ้าท่านทำผิด...คุณพ่อ/คุณแม่มีวิธีการลงโทษอย่างไร...ส่วนใหญ่ทำผิดเรื่องอะไร 10)ในเรื่องสำคัญของครอบครัว หรือตัวท่านใครเป็นผู้ตัดสินใจบ้าง ตัวท่านมีส่วนร่วมหรือไม่ เช่น เรื่องการเรียนต่อ การทำกิจกรรมที่สนใจ ฯลฯ 11)ความสนใจการเมืองของคุณพ่อ/คุณแม่ เป็นอย่างไร 12)การปฏิบัติศาสนกิจของคุณพ่อ/คุณแม่ เป็นอย่างไร 13)คุณพ่อ/คุณแม่ มีบทบาทในชุมชนหรือไม่/อย่างไร 14)คุณพ่อ/คุณแม่ มอบหมายความรับผิดชอบในการทำงานบ้านให้ท่านหรือไม่/อย่างไร ...แต่ละบทบาทเริ่มตั้งแต่เมื่อไหร่/อายุ ...ท่านเต็มใจทำงาน	▪ **รายละเอียดครอบครัวและชีวิตในช่วงวัยเด็ก** 1)ลักษณะนิสัยทั่วไปของคุณพ่อ คุณแม่ 2)ความสนใจและพฤติกรรมทางการเมืองของคุณพ่อ คุณแม่ 3)ความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนา 4)ความสัมพันธ์กับคุณพ่อคุณแม่ 5)บรรยากาศ และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชน 6)วิธีการอบรมเลี้ยงดู และรายละเอียดของการอบรมเลี้ยงดู 7)ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทั่วไปของกรณีศึกษาในวัยเด็ก 8)ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทางการเมืองของกรณีศึกษาในวัยเด็ก 9)ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทางศาสนาของกรณีศึกษาในวัยเด็ก 10) การตั้งเป้าหมาย และการวางแผนชีวิตของตนเองในอนาคต	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
นั้นหรือไม่ 15)ท่านเลี้ยงสัตว์หรือไม่ ...มีบทบาทในการดูแลอย่างไร 16)มุมมองของท่าน...ที่มีต่อตนเองในวัยเด็ก เป็นอย่างไร 17)มุมมองของท่าน...ที่มีต่อครอบครัวในวัยเด็ก เป็นอย่างไร 18)ในช่วงวัยเด็ก ...ท่านเริ่มสนใจการเป็นนักการเมือง/ส.ส. แล้วหรือยัง 19)ในช่วงวัยเด็ก ...ท่านชอบนักการเมืองคนใด หรือยัง...เพราะเหตุใด 20)ในช่วงวัยเด็ก ...ท่านชอบพรรคการเมืองพรรคใดหรือยัง...เพราะเหตุใด 21)ในช่วงวัยเด็ก ...ท่านมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองหรือยัง...ผ่านช่องทางใดบ้าง...มีเนื้อหาอย่างไร 22)ในช่วงวัยเด็กท่านมีความฝันเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด		
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับการศึกษาทุกระดับชั้น** 1)ช่วงอายุที่เรียนในแต่ละระดับชั้น 2)สถาบันการศึกษา/สาขาวิชา/สาเหตุที่เลือกเรียน / ใครเป็นผู้ตัดสินใจ / มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือไม่ 3)บรรยากาศในการเรียนการสอน / มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้หรือไม่ อย่างไร 4)คุณลักษณะนิสัย พฤติกรรมการสอนของครู/อาจารย์ ในแต่ละระดับชั้น 5)ความสัมพันธ์/ความใกล้ชิดกับครูอาจารย์ 6)การมีบทบาทในชั้นเรียน/โรงเรียน มีการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ เป็นหัวหน้าห้องหรือไม่ เป็นผู้นำของเพื่อนหรือไม่ อย่างไร 7)การเลือกหัวหน้าชั้น/การเลือกประธานนักเรียนมีหรือไม่ อย่างไร 8)มีการสอนคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมหรือไม่ อย่างไร	▪ **รายละเอียดการศึกษา การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน** 1)รายละเอียดเกี่ยวกับโรงเรียน และเนื้อหาของหลักสูตรที่เรียน 2)เหตุผลในการเลือกเรียนในแต่ละระดับชั้น 3)บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นแบบใด 4)วิธีการสอนและพฤติกรรมการสอนของครู 5)การเป็นต้นแบบความประพฤติของครูอาจารย์ 6)การมีบทบาทในชั้นเรียน 7)วิธีการสอนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม 8)การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และผลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
9)กิจกรรมที่ทำในระหว่างเรียน/กิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละชั้น...มีบทบาทอย่างไร 10)มุมมองที่มีต่อตนเองในระหว่างที่เรียนในแต่ละระดับชั้น เป็นอย่างไร เพราะเหตุใด 11)ท่านคิดว่าการเรียนในแต่ละระดับชั้นมีผลต่อการทำงานในบทบาท ส.ส. ของท่านมากน้อยเพียงใด 12)การเรียนในระดับใดมีผลต่อการทำงานในบทบาท ส.ส. ของท่านมากที่สุด / มีบทบาทอย่างไร	9)ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมการเรียนของกรณีศึกษาในแต่ละระดับชั้น 10)ผลของการเรียนในระดับชั้น/หลักสูตรต่างๆ ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส.ส.	
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา** 1)การไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ไป/ไปหรือไม่ไป ...เหตุผลที่ไป/ไม่ไป... 1.1) ช่วงอายุที่เริ่มไปวัด 1.2) ความถี่ในการไปวัด 1.3) โอกาสที่ไปวัด คือ .... 1.4) ไปกับใคร / ไปทำอะไรบ้าง 1.5)ท่านเคยบวชหรือไม่…ช่วงอายุเท่าไหร่...เป็นระยะเวลากี่วัน 1.6) ตอนนั้นได้แง่คิดอะไรที่เกี่ยวกับการทำงาน / การดำเนินชีวิตหรือไม่อย่างไร 2)หลักธรรมที่ยึดถือในการดำเนินชีวิตและการทำงานการเมือง	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนา** 1)ความเชื่อทางศาสนา 2)ความผูกพันกับวัด 3)พฤติกรรมทางศาสนา 4)ความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 5)หลักธรรมในการดำเนินชีวิต และการทำงานการเมือง	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน** 1)เริ่มมีการติดตามข่าวสารตั้งแต่อายุเท่าไหร่ / เรียนชั้นไหน 2) ติดตามเรื่องอะไร ...ทำไมถึงติดตามเรื่องนั้นๆ 3) ใครมีบทบาทในการติดตามข่าวสารหรือไม่ / อย่างไร 4) จากการติดตามข่าวฯ ทำให้ท่านได้รับอะไรบ้างในแต่ละช่วงชีวิตที่ผ่านมา 5) ความรู้สึกที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารในแต่ละวัย – ปัจจุบัน มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร 6) การติดตามข่าวสาร มีผลต่อการทำงานการเมืองของท่านหรือไม่ อย่างไร	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน** 1)การติดตามข่าวสารของกรณีในเรื่องเนื้อหาที่สนใจ ช่องทาง ความถี่ 2)ผลของการติดตามข่าวสารฯ 3)ความรู้สึกและมุมมองต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในอดีต-ปัจจุบัน	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา** 1) ท่านทำงานอะไรบ้าง ขอให้เล่ารายละเอียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการประกอบอาชีพนั้นๆ 1.1) เพราะเหตุใดท่านจึงตัดสินใจทำงานดังกล่าว 1.2) การทำงานในแต่ละอาชีพเป็นอย่างไร ชอบหรือไม่ 1.3) หัวหน้า/เพื่อนร่วมงานเป็นอย่างไร 1.4) ท่านมีบทบาทในที่ทำงานหรือไม่อย่างไร 1.5)สามารถนำประสบการณ์นั้นมาใช้ในการทำงานการเมืองได้หรือไม่ อย่างไร	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานในอาชีพต่าง ๆ** 1)พฤติกรรมการทำงาน 2)ความรู้สึก/ทัศนคติที่มีต่องาน 3)บรรยากาศในการทำงาน / บรรยากาศในองค์กร 4)ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงาน	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นสาเหตุและการตัดสินใจ เข้าทำงานการเมือง** 1) ท่านเข้าสู่วงการเมืองได้อย่างไร ... มีใครชักชวนหรือไม่/อย่างไร 2)ทำไมถึงเลือกสังกัดพรรค... 3)ท่านเคยย้ายพรรคหรือไม่ เพราะเหตุใด 4)มุมมองที่มีต่อพรรค... เป็นอย่างไร 5)ท่านมีบทบาทอย่างไรในพรรค... 6)ท่านรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญกับพรรค...หรือไม่ มากน้อยเพียงใด	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับตัดสินใจและเหตุผลในการเข้าทำงานการเมือง** 1) เหตุผลในการเข้าสู่วงการเมือง 2) พรรคการเมืองที่สังกัด เหตุผลที่สังกัด 3) ความรู้สึกที่มีต่อพรรคการเมืองที่สังกัด	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับชีวิตสมรส** 1) ท่านสมรสแล้วหรือยังคะ 2) อาชีพของคู่สมรส 3) จำนวนบุตร 4) มุมมองที่มีต่อคู่สมรส 5) มุมมองที่มีต่อชีวิตสมรสของตนเอง 6) การสนับสนุนของภรรยา และบุตรในการทำงานการเมือง	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับคู่สมรส บุตร และการให้การสนับสนุนในการทำงานการเมือง** 1) ชีวิตสมรส 2) การสนับสนุนในการทำงานการเมืองของภรรยาและบุตร	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นสาเหตุและการตัดสินใจ เข้าสังกัดพรรค...ความรู้สึกและบทบาทในพรรคการเมือง** 1)ท่านเริ่มชอบพรรคการเมืองตั้งแต่เมื่อไหร่ (ช่วงอายุ)...พรรคอะไร 2)ท่านชอบพรรคใดบ้าง...เพราะเหตุใด	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อพรรคการเมืองที่สังกัด และพฤติกรรมการทำงานในฐานะของสมาชิกพรรคการเมืองที่สังกัด** 1)ความรู้สึกที่มีต่อพรรคการเมืองที่สังกัด 2)เหตุผลในการเลือกสังกัดพรรค	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3)ถ้าเป็นพรรคที่ยังคงชอบอยู่...ทำไมยังคงชอบอยู่ในปัจจุบัน 4)ถ้าเลิกชอบไปแล้ว...ทำไมถึงเลิกชอบพรรคการเมืองนั้นไป 5)ในมุมมองของท่านพรรค... มีวัฒนธรรมองค์กรเป็นอย่างไรบ้าง 6)ตอนที่ท่านเข้าเป็นสมาชิกของพรรค....ใหม่ๆ ท่านเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ของพรรคอย่างไร ...ใครมีบทบาทบ้างหรือไม่...อย่างไร 7)ในการทำงานการเมือง พรรค... มีผลต่อแนวคิด และแนวปฏิบัติ(การทำงาน)ทางการเมืองของท่านมากน้อยเพียงใด 8)การเป็นสมาชิกของพรรค...มีสัญลักษณ์/บุคลิกภาพ อะไรที่โดดเด่นหรือไม่ ที่จะสามารถบอกได้เลยว่า ส.ส. คนนี้ / นักการเมืองคนนี้ เป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์ 9)ที่ผ่านมา – ปัจจุบัน ท่านมีบทบาท(ตำแหน่ง/การทำงาน)อะไร / อย่างไรในพรรค...บ้าง 10)โดยส่วนตัวแล้วท่านคิดว่า ท่านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในพรรค...หรือไม่ / อย่างไร (ถ้าคิดว่ามีบทบาทสำคัญนั้น...เป็นเรื่องใดบ้าง...) 11)ตำแหน่งสูงสุดที่ท่านคาดหวังว่าจะได้รับในพรรค...คือ ตำแหน่งใด เพราะอะไรท่านจึงคาดหวังที่จะได้รับตำแหน่งนั้นๆ 12)ในการทำงานร่วมกับพรรคนี้ ท่านเคยรู้สึกอึดอัด/ไม่สบายใจ/ไม่พอใจ ในเรื่องใดหรือไม่ ...ท่านแก้ปัญหานั้นอย่างไร 13)ที่ผ่านมาท่านเคยคิดจะย้ายพรรคหรือไม่...เพราะเหตุใดจึงคิดจะย้ายพรรค... ทำไมในที่สุดจึงไม่ย้าย 14)ในอนาคต หากมีโอกาสท่านจะย้ายพรรคหรือไม่ เพราะเหตุใด ...อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านคิดจะย้ายพรรค...	การเมืองที่สังกัดอยู่ในปัจจุบัน 3)การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรของพรรคการเมืองที่สังกัด 4)การรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของสมาชิกพรรคการเมืองที่สังกัด ในเรื่องบุคลิกภาพ นิสัย พฤติกรรม 5)การเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีปฏิบัติต่างๆ ของพรรคการเมืองที่สังกัด 6)พฤติกรรมการทำงานในฐานะสมาชิกของพรรคการเมืองที่สังกัด 7)ความคาดหวังที่มีต่อตำแหน่งในพรรคการเมืองที่สังกัด	

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับพรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองที่สังกัด** 1) ในพรรค.... มีการแบ่งเป็นกลุ่มหรือไม่ 2) การแบ่งกลุ่มการเมืองนั้นแบ่งอย่างไร ใช้หลักการอย่างไรในการแบ่ง... 3) กลุ่มต่างๆ นั้นตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด 4) ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองใดในพรรค... 5) กลุ่มการเมืองนั้นๆ มีผลต่อแนวคิด แนวปฏิบัติ(การทำงาน) ทางการเมืองของท่านหรือไม่ มากน้อยเพียงใด	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง** 1) ในพรรค.... มีการแบ่งเป็นกลุ่มหรือไม่ 2) การแบ่งกลุ่มเป็นไปเพื่อเหตุผลใด 3) กลุ่มนั้นมีอิทธิพลต่อแนวคิด แนวปฏิบัติ หรือการทำงานการเมืองหรือไม่อย่างไร	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับพรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองที่สังกัด** 1) เริ่มชอบ นักการเมือง / ส.ส. ตั้งแต่เมื่อไหร่ 2) ท่านชอบ นักการเมือง / ส.ส. คนไหนบ้าง 3) ถ้ายังคงชอบอยู่...ชอบเพราะอะไร และ เพราะเหตุใดยังคงชอบอยู่ 4) ถ้าเลิกชอบไปแล้ว...เพราะเหตุใดจึงเลิกชอบ **5)** ท่านได้นำส่วนใดของ นักการเมือง/ส.ส. ท่านท่านชื่นชอบนั้น มาเป็นแบบอย่างในการทำงานการเมืองหรือไม่	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับนักการเมืองที่ชื่นชอบและยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงาน** 1) นักการเมืองที่ชื่นชอบและยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงานการเมือง 2) เหตุผลในการชื่นชอบและยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงานการเมือง 3) แนวคิด แนวปฏิบัติ ที่ยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงานการเมือง	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้บทบาทการทำงานการเมือง** 1) ตอนที่ท่านเริ่มทำงานการเมืองใหม่ๆ ท่านเรียนรู้บทบาทในการทำงานการเมือง การเป็น ส.ส. อย่างไร / จากใคร... ท่านเหล่านั้นมีวิธีการสอนงานให้ท่านอย่างไรบ้าง 2) เมื่อเป็น ส.ส. ท่านได้เรียนรู้บทบาทการทำงานในตำแหน่ง ส.ส. อย่างไร / จากใครอย่างไรบ้าง 3)ในการทำงานการเมืองของท่านนั้น ถ้าเปรียบเทียบระหว่างพรรค... / กลุ่มที่สังกัด(ถ้ามี) / นักการเมืองต้นแบบ / นักการเมืองที่ท่านเคารพนับถือ ท่านคิดว่าสิ่งใดมีอิทธิพลต่อการทำงานการเมืองของท่านมากที่สุด...เพราะเหตุใด (ในแต่	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการทำงานการเมืองในบทบาทของ ส.ส.** 1) วิธีการเรียนรู้ในการทำงานการเมือง 2) รายละเอียดที่ได้เรียนรู้ในการทำงานการเมือง 3) อิทธิพลในการตัดสินใจในการทำงานการเมือง ระหว่างพรรค กลุ่ม และนักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบ หรือเคารพนับถือ	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ละด้านอาจจะมีความแตกต่างกัน) 3.1)พรรคมีอิทธิพลอย่างไร ในเรื่องใด 3.2)กลุ่มมีอิทธิพลอย่างไร ในเรื่องใด 3.3)ตัวบุคคลมีอิทธิพลอย่างไร ในเรื่องใด		
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับการทำงานในบทบาทของ ส.ส.** 1) การทำงานใน บทบาท สส. ของท่านมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง 1.1)ด้านนิติบัญญัติ การเป็นกรรมธิการ การประชุม การตรวจสอบฝ่ายบริหาร / บทบาทในสภาฯ เป็นอย่างไร 1.2)ด้านการเป็นผู้แทนของประชาชน/งานพื้นที่ 2)ท่านชอบบทบาทใด มากที่สุด เพราะเหตุใด 2.1)ในแต่ละบทบาทท่านทำงานอะไรบ้าง 2.2)ที่ผ่านมาท่านพึงพอใจกับผลงานด้านใด มากที่สุด / เรื่องใด มากที่สุด 3)การทำงานในบทบาท ส.ส. นั้นท่านเคยรู้สึกเหนื่อย / ท้อแท้ / ผิดหวัง บ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด 4)ปัจจัยใดที่จูงใจให้ท่านทำงานการเมืองต่อมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน 5)ท่านทำอย่างไรให้ท่านได้รับการเลือกตั้งมาตลอด...ท่านคิดว่าอะไรเป็นเหตุผลที่ทำให้ท่านชนะใจประชาชนมาตลอด...อะไรที่ทำให้ประชาชนเลือกท่านเข้ามาเป็นผู้แทนของเขามาโดยตลอด	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานในบทบาทของ ส.ส. และความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมการทำงานในบทบาทของ ส.ส.** 1) การรับรู้บทบาทการทำงานของ ส.ส. 2) พฤติกรรมการทำงานในด้านต่างๆ 3) ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ ส.ส. 4) แรงจูงใจในการทำงานการเมือง 5) การรับรู้บทบาทการทำงานของตนเอง	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** ▪ **ศึกษาจากประวัติของกรณีศึกษา (แหล่งทุติยภูมิ)**
▪ **แนวคำถามเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในการทำงาน หลักการในการทำงาน และการวางแผนอนาคตหลังจากออกจากวงการเมือง** 1)เป้าหมายสูงสุดในการทำงานการเมืองของท่าน คืออะไร 2)ตอนที่ท่านไม่ได้รับ ตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยที่ผ่านมา มีผลต่อความรู้สึก/ การทำงานของท่านหรือไม่ / มากน้อยเพียงใด / อย่างไร	▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในการทำงาน หลักการในการทำงานและการวางแผนอนาคตหลังจากออกจากวงการเมือง** 1)การตั้งเป้าหมายในการทำงานการเมือง 2)หลักธรรม หลักปฏิบัติ ในการทำงาน 3)ความรู้สึกเมื่อผิดหวังในการทำงาน 4)การวางแผนอนาคตหลังออกจากวงการเมือง	▪ **การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก**

ประเด็นการสัมภาษณ์	เนื้อหาข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2)หลักธรรม/หลักปฏิบัติ/ข้อคิด/คติ ที่ใช้ในการทำงานการเมืองของท่าน คือ ... 3) ถ้าหากว่าวันหนึ่ง ท่านมีความจำเป็นต้องออกจากการทำงานการเมืองไป ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ท่านคิดว่าท่านจะทำงานอะไรคะ		

ตาราง B ขั้นตอน และแบบแผนการลงรหัส

ตัวการ	ช่วงเวลา	เรื่องราว/สถานการณ์	หัวข้อ
รายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัว/ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากครอบครัว	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** T1: ก่อนประถม T2: ประถมศึกษา T3: มัธยมต้น T4: มัธยมปลาย/ปวช./ป.กศ. T5: ปริญญาตรี T6: อาชีพอื่นๆ (ทุกอาชีพ) T7: อาชีพ การเมืองท้องถิ่น (ถ้ามี) T8: อาชีพ ส.ส. T9: การศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรืออื่นๆ T10: ชีวิตสมรส (ภรรยาและบุตร)	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) บรรยากาศ/บริบทแวดล้อม/ความสัมพันธ์กับชุมชน 2) ข้อมูลเกี่ยวกับบิดามารดา (การศึกษา/อาชีพ/ฐานะ/ลักษณะนิสัย) 3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(ระหว่างบิดามารดา ระหว่างพี่น้อง ระหว่างตนเองกับบิดามารดา) 4) พฤติกรรม (เช่น หน้าที่รับผิดชอบ,การลงโทษ,กิจกรรมที่ชอบ,การเมือง) 5) ความคิดเห็น/ความรู้สึก 6) ความฝันเกี่ยวกับอนาคต	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1) บรรยากาศ/บริบทแวดล้อม/ความสัมพันธ์กับชุมชน 2) วิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว 3)ลักษณะนิสัย/คุณลักษณะของบิดามารดา ญาติพี่น้อง 4)การเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ญาติพี่น้อง 5)พฤติกรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบในบ้าน กิจกรรมที่ชอบ การสนับสนุนพรรคการเมือง 6)ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง
▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา/การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษา**	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** * มีการจำแนกเป็น 10 ช่วงเวลาเช่นเดียวกับข้อมูลข้างต้น	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) บรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมในสถานศึกษา 2) เนื้อหาที่เรียน 3) คุณลักษณะของครู 4) บทบาทในชั้นเรียน 5) บทบาทในกลุ่มเพื่อน 6) พฤติกรรมการเรียน 8) การร่วมกิจกรรม 9) ข้อคิด/เนื้อหา/ผลที่ได้รับจากการเรียน	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1) บรรยากาศ หรือบริบทแวดล้อมในสถานศึกษา 2) วิธีการเรียนการสอน 3) บรรยากาศในชั้นเรียน 4) พฤติกรรมการเรียน(ความรับผิดชอบ, ผลการเรียน) 5) พฤติกรรมที่มีต่อเพื่อนๆ (ความเสียสละ, เอื้อเฟื้อ, เป็นผู้นำ) 6)การมีส่วนร่วมในกิจกรรเสริมหลักสูตร

ตัวการ	ช่วงเวลา	เรื่องราว/สถานการณ์	หัวข้อ
▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับสื่อมวลชน / การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสื่อมวลชน**	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** * มีการจำแนกเป็น 10 ช่วงเวลาเช่นเดียวกับข้อมูลข้างต้น	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) การติดตามข่าวสาร	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1) เนื้อหาของข่าวสารที่เปิดรับ (ข่าวทั่วไป,ข่าวเกี่ยวกับพรรคการเมือง หรือ$นักการเมือง)
▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานก่อนเป็น ส.ส./ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากอาชีพเดิม**	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** * มีการจำแนกเป็น 10 ช่วงเวลาเช่นเดียวกับข้อมูลข้างต้น	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) พฤติกรรมการทำงาน 2) ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ 3) ความเกี่ยวข้องกับการทำงานเป็น ส.ส. 4) บรรยากาศการทำงาน 5) ข้อมูลเกี่ยวกับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1) พฤติกรรมการทำงานในบทบาทที่ได้รับมอบหมาย 2) ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ 3) บรรยากาศการทำงาน 5) ความสัมพันธ์หัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงาน
▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับพรรคการเมือง/ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากพรรคการเมือง**	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** ▪ * มีการจำแนกเป็น 10 ช่วงเวลาเช่นเดียวกับข้อมูลข้างต้น	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) ความรู้สึกที่มีต่อพรรคการเมือง 2) บทบาทการทำงานในพรรคการเมือง 3) ความสัมพันธ์กับสมาชิกพรรค 4) การเรียนรู้เกี่ยวกับพรรคการเมือง 5) นักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบ และคุณลักษณะของนักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบ	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1)ความรู้สึกผูกพันต่อพรรคการเมือง 2) การสนับสนุนพรรคการเมือง 3) บทบาทการทำงานในพรรคการเมือง 4) วิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับพรรคการเมือง 5) คุณลักษณะของนักการเมืองที่ยึดถือเป็นต้นแบบ 6)วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองจากนักการเมืองต้นแบบ

ตัวการ	ช่วงเวลา	เรื่องราว/สถานการณ์	หัวข้อ
▪ **รายละเอียดเกี่ยวกับความผูกพันกับสถาบันศาสนา/การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันศาสนา**	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 1</u> เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ** ▪ * มีการจำแนกเป็น 10 ช่วงเวลาเช่นเดียวกับข้อมูลข้างต้น	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 2</u> เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น ได้แก่** 1) ความเชื่อทางศาสนา 2) พฤติกรรมทางศาสนา	▪ **จำแนกและลงรหัสข้อมูล<u>ขั้นที่ 3</u> เป็นการตีความเหตุการณ์ ทั้งความคิด ความรู้สึกพฤติกรรม รวมถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้น(โดยมีการเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย)ได้แก่** 1) พฤติกรรม ได้แก่ การทำบุญในโอกาสต่างๆ ,การบวช, การสวดมนต์ไหว้พระ การนั่งสมาธิ, การอ่านหนังสือธรรมะ 2)ความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ กฎแห่งกรรม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	กมลวรรณ คารมปราชญ์
วันเดือนปีเกิด	9 เมษายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	55/440 หมู่บ้านบุรีรมย์(วงแหวน-ปิ่นเกล้า) ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
จากโรงเรียนพิจิตรพิทยาคม จังหวัดพิจิตร

พ.ศ. 2539 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
จากโรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2544 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2553 จบการศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ